

KÜTAHYA DUMLUPINAR VE YÖRESİ AĞZI

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma EKİCİ

Kütahya - 2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

KÜTAHYA DUMLUPINAR VE YÖRESİ AĞZI

Danışman:
Prof. Dr. Bilâl AKTAN

Hazırlayan:
Fatma EKİCİ

Kütahya - 2019

Kabul ve Onay

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

(İmza)

Üye.....

(İmza)

Üye.....

(İmza)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Kütahya Dumlupınar ve Yöresi Ağzı” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

...../...../2019

Fatma EKİCİ

Özgeçmiş

10.04.1980 tarihinde Hatay'ın Altınözü ilçesinde doğdu. İlkokul ve ortaokul eğitimini 1995 yılında Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'da İstiklâl İlköğretim Okulu'nda tamamladı. Ortaöğrenimini 1998 yılında Antakya Lisesi'nde tamamladı. 2001 yılında Mersin Üniversitesi Meslek Yüksekokul'ndan mezun oldu. 2002 yılında Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başlayan Lisans eğitimini 2006 yılında tamamladı. 2005 yılında KPSS ile atanarak Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlük bölümünde Bilgisayar İşletmeni olarak göreve başladı. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra öğrencisi olduğu Dumlupınar Üniversitesi'nin Rektörlük bölümünde çalışmaya başladı. 2007 yılında yine Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programını bitirdi. 2010 yılında Kütahya'da Çavdarhisar Çok Programlı Lisesi'ne Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak kurumlar arası atandı. 2011 yılında Diyarbakır Bismil Kız Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi'nde eş durumu tayini ile göreve başladı. 2014 yılında Muğla'da Dalyan H. F. Tınaztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne tayin oldu. Bu okulda iki yıl Müdür Yardımcılığı görevini üstlendi. 2016 yılından itibaren aynı okulda öğretmen olarak görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir.

ÖZET

KÜTAHYA DUMLUPINAR VE YÖRESİ AĞZI

EKİCİ, Fatma

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilâl AKTAN

Haziran, 2019, 342 sayfa

Bu çalışmada Türkçemizin en saf, en öz hâli olan “ağız” özelliklerini, hızla değişen teknoloji çağına karşı tespit etmek amacıyla Kütahya’nın Dumlupınar ilçesi ve yöresinde ağız araştırması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında bu bölgenin ağız özellikleri, ses ve şekil bilgisi olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Böylece Dumlupınar yöresinin yazı dilimizle olan ses, şekil farklılıkları Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlük ve İmla Kılavuzu’na uygun olarak ortaya konulmuştur.

Elimizdeki çalışma, Kütahya’nın Dumlupınar ilçesine bağlı bulunan; Ağaç, Allıören, Arpalı, Büyükaşlıhanlar, Eyidemi, Hamur, Kızılca, Küçükaşlıhanlar, Selkisaray, Yüylük olmak üzere toplam 10 köyde yapılan araştırmanın sonucudur. İncelemeler, yörenin ağız özelliklerini korumakta olan kişilerle görüşülerek alınan ses kayıtlarına dayanmaktadır. Bu kayıtlar çevriyazı sistemi esas alınarak yazıya aktarılmıştır.

Çalışmamız Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi ve Metinler olmak üzere üç bölümde incelenmiş, bunu takiben sözlük-kaynakça-dizin yer almıştır. Ses Bilgisi kısmında ünlüler ve ünsüzler incelenmiş, yazı dilimizdeki özellikler ile Dumlupınar yöresindeki farklılıklar belirtilmiştir. Tespit edilen ses olayları bol örnekle desteklenmiştir.

Şekil Bilgisi kısmında ise; bölge ağzında yaşayan kelime türleri olan isim, zamir, sıfat, zarf, fiil, edat, bağlaç, ünlem ele alınmış; çekim ve yapım ekleri, kipler, filimsiler açıklanarak örneklendirilmiştir. Bu örnekler, bölüm ve cümle numarası olarak parantez içerisinde numaralandırılmıştır. Son olarak Metin Bölümü, köylerde 24 kişi ile görüşülerek oluşturulan 17 metne dayanmaktadır.

Sözlük kısmında yöremize özgü kelimeler, okuyanın daha iyi anlaması için açıklanmıştır. Kaynakça bölümünde yararlandığımız kaynaklar belirtilmiş; tezde geçen terimlerin bulunmasını kolaylaştırmak amacıyla Dizin Bölümü düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Dil, Kelime, Kütahya Dumlupınar, Ses, Şekil Bilgisi.

ABSTRACT

THE DIALECT OF DURLUPINAR DISTRICT OF KÜTAHYA

EKİCİ, Fatma

Postgraduate thesis, Department of Turkish Language and Literature

Thesis advisor: Prof. Dr. Bilâl AKTAN

June, 2019, 342 pages

In this study, a research for the dialect in Dumlupınar District of Kütahya has been carried out in order to detect the features of a dialect, which is the purest and the most precise form of Turkish Language against the rapid developing technology. In the light of the obtained information, the features of the dialect in the area have been examined separately in terms of phonetics and morphology. Thus, the phonetic and morphological differences between the dialect spoken in Dumlupınar District of Kütahya and the written language have been exhibited in accordance with Turkish Dictionary and Spelling Book of Turkish Language Association.

This research has been conducted in 10 villages of Dumlupınar District whose names are Ağaç, Allıören, Arpalı, Büyükaşlıhanlar, Eyidmir, Hamur, Kızılca, Küçükkaşlıhanlar, Selkisaray, Yüylük. Analysis is based on the tape recording of the individuals who still protect the features of the dialect in the region. These recordings have been written down on the basis of transcription system.

Our study is examined in three sections of phonetics, morphology, and text; following that dictionary, bibliography and index are taking part. In the phonetics section, consonants and vowels are analyzed and the differences between the features of the written language and the dialect in Dumlupınar are put forward. The detected phonetic events are supported by plenty of examples.

As for the morphology section, nouns, pronouns, adjectives, adverbs, verbs, prepositions, conjunctions and exclamations surviving until today in the dialect of the region have been dealt with and derivational affixes, inflectional suffixes, modalities and gerunds are explained and exemplified. These examples are numbered in parenthesis with their section and sentence numbers. Finally, the text section consists of 17 texts which were composed by interviewing 24 people in the villages. In the dictionary part, the words specific to the area are explained in order for readers to understand better. In bibliography, the resources we have made use of are indicated while the index is designed with the aim of making terms stated in the thesis easy to find.

Keywords: Dialect, Kütahya Dumlupınar, Language, Morphology, Phoneme, Word.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	<u>Sayfa</u> v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM SES BİLGİSİ

1.1. ÜNLÜLER	15
1.2. UZUN ÜNLÜLER.....	18
1.2.1. Uzun Ünlülerin Oluşumu	18
1.2.1.1. Yabancı Kaynaklı Olup Aslen Uzun Olanlar	18
1.2.1.2. Hece Kaynaşması İle Oluşanlar	19
1.2.1.3. Ünsüz Düşmesi İle Oluşanlar	20
1.2.1.4. Hece Düşmesiyle Oluşanlar	23
1.2.1.5. İki Ünlünün Yan Yana Gelmesiyle Oluşanlar.....	23
1.2.1.6. Anlama Abartı Katmak Amacıyla Oluşanlar	24
1.2.1.7. Bölgemiz Ağzında Anlam Verilemeyen Uzunluklar	24
1.3. KISA ÜNLÜLER	24
1.3.1. Kısa Ünlülerin Oluşumu.....	24
1.3.1.1. Hece Düşmesiyle Oluşanlar	24
1.3.1.2. / r / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar.....	25
1.3.1.3. Orta Hecede Düşme Meyili Olanlar	25
1.3.1.4. Ek-fiilin Etkisiyle Oluşanlar.....	26
1.3.1.5. Yan Yana Gelen Ünlülerin Etkisiyle Oluşanlar	26
1.3.1.6. Ünlü Türemesinin Etkisiyle Oluşanlar	26
1.3.1.7. Orta Hecedeki Ünlünün Düşmemesiyle Oluşanlar	27
1.3.1.8. Yardımcı Fiilin Etkisiyle Oluşanlar	27
1.3.1.9. / f / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar.....	27
1.3.1.10. / l / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar	27
1.3.1.11. Yabancı Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Ünlü Uyumuna Uyarak	
Kısalması.....	27
1.3.1.12. İkiz Ünlünün Etkisiyle Oluşanlar	27
1.4. İKİZ ÜNLÜLER	28
1.4.1. Yükselen İkiz Ünlüler	28

1.4.2. Eşit İkiz Ünlüler	28
1.4.3. Alçalan İkiz Ünlüler	29
1.5. GENİZ ÜNLÜLERİ.....	29
1.6. ÜNLÜ UYUMU	30
1.6.1. Kalınlık - İncelik Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu)	30
1.6.2. Düzlük - Yuvarlaklık Uyumu (Küçük Ünlü Uyumu)	31
1.6.3. Yabancı Kaynaklı Kelimelerin Durumu.....	31
1.6.4. Ünlü Uyumunda Bazı Kelimelerin Eski Şekillerini Korumaları.....	32
1.7. ÜNLÜ UYUMUNUN BOZULMASI.....	32
1.7.1. y Ünsüzü.....	32
1.7.2. ş Ünsüzü	33
1.7.3. ç Ünsüzü	33
1.7.4. c Ünsüzü	33
1.7.5. s Ünsüzü	33
1.7.6. l Ünsüzü.....	34
1.7.7. Gelecek Zaman Ekinin İnceltici Özelliği İle	34
1.7.8. İsimden İsim Yapım Eki Olan / -cı, -ci / nin İnceltici Özelliği İle.....	34
1.8. UYUM DEĞİŞMESİ.....	34
1.8.1. a – a > e – e Olması	34
1.8.2. u – u > ü – ü Olması	34
1.8.3. ı – ı > i – i Olması.....	35
1.8.4. u – u > ı – ı Olması	35
1.9. DUDAK BENZEŞMESİ	35
1.10. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ.....	35
1.10.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi	35
1.10.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	36
1.10.3. Geniş Ünlülerin Daralması	37
1.10.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi	38
1.10.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	39
1.10.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	39
1.11. ÜNLÜ DÜŞMESİ	41
1.12. ÜNLÜ TÜREMESİ.....	44
1.12.1. Öntüreme	44
1.12.2. İçtüreme.....	44
1.12.3. Sontüreme.....	45

1.13. ÜNSÜZLER.....	45
1.14. ÜNSÜZ DEĞİŞİMLERİ.....	49
1.14.1. Ön Ses Ünsüz Değişimleri	49
1.14.1.1. Ön Seste Tonlulaşma, Ötümlüleşme	49
1.14.1.2. Ön Seste Tonsuzlaşma, Ötümsüzleşme.....	50
1.14.1.3. Ön Seste Süreksizleşme	51
1.14.1.4. Ön Seste Görülen Diğer Ses Olayları.....	51
1.14.2. İç Seste Ünsüz Değişimleri	52
1.14.2.1. İç Seste Tonlulaşma (Ötümlüleşme)	52
1.14.2.2. İç Seste Tonsuzlaşma (Ötümsüzleşme).....	54
1.14.2.3. İç Seste Sızıcılaşma	55
1.14.2.4. İç Seste Süreksizleşme	57
1.14.2.5. İç Seste Akıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler	57
1.14.2.6. İç Seste Meydana Gelen Diğer Ünsüz Değişimleri	58
1.14.2.7. İç Seste Ünsüz Benzeşmesi	59
1.14.3. Son Ses Ünsüz Değişimleri	61
1.14.3.1. Son Seste Tonsuzlaşma (Ötümsüzleşme).....	61
1.14.3.2. Son Seste Tonlulaşma (Ötümlüleşme)	62
1.14.3.3. Son Seste Sızıcılaşma (Süreklileşme)	63
1.14.3.4. Son Seste Süreksizleşme	64
1.15. BENZEŞMEZLİK	65
1.16. ÜNSÜZ DÜŞMESİ.....	66
1.16.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi	66
1.16.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi	66
1.16.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi	68
1.17. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ	69
1.18. İKİZ ÜNSÜZÜN TEKLEŞMESİ	70
1.19. HECE KAYNAŞMASI.....	71
1.20. HECE YUTUMU	72
1.21. ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	72
1.21.1. Kelime Başı Ünsüz Türemesi (Öntüreme / Ünsüz İlişmesi)	72
1.21.2. Kelime Ortasında Ünsüz Türemesi (Orta Türeme)	73
1.21.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi (Sontüreme).....	73
1.22. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME	74

İKİNCİ BÖLÜM ŞEKİL BİLGİSİ

2.1. İSİMLER	77
2.1.1. Çekim Ekleri.....	78
2.1.1.1. Hâl (Durum) Ekleri	78
2.1.1.1.1. Yalın Durumu	78
2.1.1.1.2. Tamlama Durumu - İlgi Hâli.....	78
2.1.1.1.3. Belirtme Durumu - Yükleme Hâli.....	80
2.1.1.1.4. Yönelme Durumu -Yaklaşma Hâli.....	81
2.1.1.1.5. Bulunma Durumu - Kalma hâli.....	82
2.1.1.1.6. Ayrılma Durumu - Çıkma - Uzaklaşma Hâli	83
2.1.1.1.7. Vasıta Durumu	84
2.1.1.1.8. Eşitlik Durumu	84
2.1.1.1.9. Yön Gösterme Durumu	85
2.1.1.2. İsimlerde Çokluk	86
2.1.1.3. İyelik Ekleri	87
2.1.1.4. İlgi (Aitlik) Eki.....	89
2.1.1.5. Soru Eki.....	90
2.1.2. Yapım Ekleri	90
2.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler	91
2.1.2.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	96
2.1.2.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	97
2.1.2.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	101
2.2. ZAMİRLER.....	104
2.2.1. Kişi (Şahıs) Zamirleri	105
2.2.2. Dönüşlülük Zamiri	107
2.2.3. İşaret (Gösterme) Zamirleri	108
2.2.4. Soru Zamirleri	110
2.2.5. Belirsizlik (Belgisiz) Zamirleri	110
2.3. SIFATLAR	111
2.3.1. Niteleme (Vasıflandırma) Sıfatları	111
2.3.2. Belirtme Sıfatları	112
2.3.2.1. İşaret Sıfatları	112
2.3.2.2. Sayı Sıfatları	112
2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	112
2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	113
2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları	114
2.3.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları	114
2.3.3. Soru Sıfatları.....	114
2.3.4. Belirsizlik Sıfatları	114
2.4. ZARFLAR	115

2.4.1. Zaman Zarfları.....	115
2.4.2. Yer -Yön Zarfları.....	116
2.4.3. Durum (Hâl) Zarfları	117
2.4.4. Azlık - Çokluk (Miktar) Zarfları	117
2.4.5. Soru Zarfları	118
2.5. FİLLER	119
2.5.1. Kişi (Şahıs) Ekleri	120
2.5.2. Fiil Kipleri	125
2.5.2.1. Haber (Bildirme) Kipleri	125
2.5.2.1.1. Öğrenilen (Duyulan) Geçmiş Zaman [-mİş]	125
2.5.2.1.2. Görülen Geçmiş Zaman [-dİ]	126
2.5.2.1.3. Şimdiki Zaman [-(I)yor, -mAktA, -mAdA]	128
2.5.2.1.4. Gelecek Zaman [-EcEk]	131
2.5.2.1.5. Geniş Zaman [-r]	134
2.5.2.2. Dilek (Tasarlama) Kipleri	136
2.5.2.2.1. Emir Kipi.....	136
2.5.2.2.2. Şart Kipi [-sA].....	137
2.5.2.2.3. İstek Kipi [-A]:.....	138
2.5.2.2.4. Gereklilik Kipi [-mAİİ]	139
2.5.3. Ek Fiil	139
2.5.3.1. Hikâye Birleşik Zaman.....	140
2.5.3.2. Rivayet Birleşik Zaman	142
2.5.3.3. Şartlı Birleşik Zaman	144
2.5.4. Birleşik Fiiller.....	145
2.5.4.1. Kurallı Birleşik Fiiller	145
2.5.4.1.1. Yeterlik Fiili	145
2.5.4.1.2. Tezlik Fiili	146
2.5.4.1.3. Sürerlik Fiili	147
2.5.4.1.4. Yaklaşma Fiili	147
2.5.4.2. Yardımcı Fiillerle Oluşmuş Birleşik Fiiller	147
2.5.5. Fiilimsiler	148
2.5.5.1. İsim-Fiiller (Master).....	149
2.5.5.2. Sıfat – Fiiller (Ortaç)	150
2.5.5.3. Zarf – Fiiller (Ulaç)	151
2.6. EDATLAR	155
2.6.1. Sorma Edatları	155
2.6.2. Seslenme Edatları	156
2.6.3. Gösterme Edatları	156
2.6.4. Cevap Edatları	157
2.6.5. Son Çekim Edatları	157
2.7. BAĞLAÇLAR	159
2.7.1. Sıralama Bağlaçları	160

2.7.2. Denkleştirme Bağlaçları	160
2.7.3. Karşılaştırma Bağlaçları	161
2.7.4. Cümle Başı Bağlaçları	162
2.7.5. Sona Gelen Bağlaçlar	162
2.8. ÜNLEMLER.....	163

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM METİNLER

SONUÇ.....	316
SÖZLÜK.....	329
KAYNAKÇA	338
DİZİN	341

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde Kişi Zamirleri	106
Tablo 2.2: Dumlupınar ve Yöresi Ağızlarında Da Kişi Zamirleri	107
Tablo 2.3: Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde İşaret Zamirleri	109
Tablo 2.4: Dumlupınar ve Yöresi Ağızlarında İşaret Zamirleri	109

KISALTMALAR

A	a, e
Ā	ā, ē
Alm.	Almanca
Ar.	Arapça
bkz.	bakınız
bs.	basım
BTS	Büyük Türkçe Sözlük
Bul.	Bulgarca
C	Cilt
DS	Derleme Sözlüğü
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
GTS	Güncel Türkçe Sözlük
H	Hicri
km	kilometre
km²	kilometrekare
krş.	karşılaştırınız
m	metre
M	Miladi
I	ı, i harfi
İng.	İngilizce
İÖ	İsa'dan önce
İt.	İtalyanca
Rum.	Rumca
s.	sayfa
S	Sayı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TTAS	Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
U	u, ü harfi
Yay.	Yayınları
Yun.	Yunanca

İŞARETLER

-	fiile bağlanma işareti
+	isme bağlanma işareti
Ø	düşme işareti
∪	ulama işareti
(...)	metinde anlaşılmayan yerler
‘	ayın işareti
/... /	sesleri belirtme işareti
[....]	ekleri belirtme işareti

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

Ünlüler

a	
ă	: kısa a
ā	: uzun a
â	: a-ı arası
á	: a-e arası
å	: a-o arası
e	
ě	: kısa e
ē	: uzun e
ẹ	: e-a arası
é	: e-i arası (kapalı e)
ı	
ĩ	: kısa ı
ī	: uzun ı
ì	
ĩ	: kısa i
ī	: uzun i
o	
ő	: kısa o
ō	: uzun o
ò	: o-u arası
ö	
ō	: uzun ö
u	
ů	: kısa u
ū	: uzun u
ù	: a-o arası
ұ	: u-ı arası
ü	
ű	: kısa ü
ű	: uzun ü

b. Ünsüzler:

b	
c	
ç	
d	
f	
F	: f-v arası
g	
ğ	: k, g arası
Ğ	: k(a)-g(a) arası
K	: k(e)-g(e) arası
ğ	

h	
j	
k	
ķ	: art damak k'sı
l	
m	
n	
ñ	: n-g arası genzel ön ve art damak n'si
p	
P	: p-b arası
r	
s	
ş	
t	
T	: t-d arası
v	
y	
z	

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında bana destek ve yol gösterici olan hocam Prof. Dr. Bilâl AKTAN'a, beni bugüne kadar yetiştiren tüm hocalarıma, bana her daim destek olan anneme, babama, kardeşlerime ve sevgili eşime, ayrıca çalışmalarım sırasında yaşlarından beklenmeyecek sabrı gösteren biricik çocuklarım İrem ve Kerem'e sonsuz teşekkür ederim.

Fatma EKİCİ
Muğla, 2019

GİRİŞ

Bir dilin en saf hâlini, özünü ancak o dilin ağızlarında bulmak mümkündür. Çünkü herhangi bir kaygı olmaksızın, atadan öğrenildiği şekilde ve kendini ifadeye, amacına en uygun biçimde kullanıldığı hâlidir. Bu durum dünya üzerinde konuşulan her dil için geçerlidir. Dil, yaşayabilen ve değişebilen bir unsurdur. Bu bakımdan, dilimizin hızla değişen ve gelişen teknoloji dünyasına, her eve giren televizyon, her cebe giren internetli telefon, her şehirdeki yüzlerce radyo yayınları ve küreselleşme gerçeğine karşı varlığını korumasının önemi, bütün çıplaklığıyla gözler önünde durmaktadır. Bu da dilbilimcilerin yapacağı ağız incelemelerinin titizlikle yapılmasını gerektirir.

Esasen Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmaların 19. yüzyılın ortalarına dayandığını bilmekteyiz. Bu dönem daha çok yabancı araştırmacılar bu alanda eser vermişlerdir. Ülkemizde yerli araştırmacıların 1940 sonrası dikkatini çeken bu alanda A. Caferoğlu, T. Gülensoy, A. B. Ercilasun, H. Zülfikar, T. Günay, E. Gemalmaz, Z. Korkmaz, L. Karahan gibi birçok dilbilimci çalışmalar yapmışlardır. Bu alanda yapılmış ciddi çalışmaların yanı sıra daha çok basılmamış yüksek lisans tezleri şeklinde incelemeler de halen yapılmaktadır. Buna rağmen üzerinde hiç çalışılmamış yerler de bulunmaktadır. Bu durum henüz ağız araştırmalarının ülkemizde tamamlanmadığı gerçeğini ortaya koyar. Bu çalışmayı ağız araştırmaları alanına ufak da olsa bir mozaik parçası yerleştirmek gâyesi ile heyecanla yaptık.

Araştırmamızı, bölgemizde daha önce yapılan çalışmaların ışığında ilerleterek özellikle T. Gülensoy, Z. Korkmaz ve L. Karahan'ı örnek almaya çalıştık. Kütahya ili Leyla Karahan'ın yaptığı "Anadolu Ağızları Sınıflandırması"na göre Batı Grubu Ağızlarının I. Altgrubu'nda yer alır. Oğuz Türkleri'nin uzun göç dalgaları sonucunda bu bölgelere yerleştiklerini bilmekteyiz. 24 Oğuz Boyu'ndan Kınık Boyu'nun bu bölgelere yerleşmiş olduğunu düşünerek, burada konuşulan ağız özelliklerini tespit için çok dikkatli olmamız gerektiğini bilerek adımlar attık. Bu sorumluluk bizi, incelemelerimizi titizlikle yapmaya yöneltti.

Bilindiği üzere, ağız incelemeleri halkla gerçekleştirilen bire bir görüşmelerin yazıya geçirilmesine dayanır. Biz de derleme malzememizi toplamak için, çalışma sahamız olan Dumlupınar ve yöresinin ağız özelliklerini yansıttığını düşündüğümüz halktan kişilerle görüşmeler yaptık. Görüşme yapılacak kişileri özellikle hiç okula

gitmemiş, yaşı ilerlemiş; ancak konuşması anlaşılır, erkeklerden askerlik görevi dışında köyünden çıkmamış, birinci göbekten duyduklarını anlatacaklar arasından seçtik. Yaptığımız görüşmeleri ses kayıt cihazı ile kaydettik. Bir köyümüzde konuşmacının doğal bir dille konuşmadığını düşündüğümüz kaydı yazıya geçirmedi. Aynı köyden bir başka kişi ile görüşme yaparak derlememizi tamamladık.

Görüşmelerimizi yaparken sadece ses kayıt cihazı kullandık. Bunun sebebi, özellikle kadınların bazen de bu kadınların kocalarının kamera çekimine izin vermemeleridir. Bazı köylerimizde cihaz gösterilmeden gizli ses kaydı yapıldı. Böylece en gerçekçi ağız kullanımlarına ulaşmaya çalıştık.

Görüşme sırasında yönelttiğimiz sorular arasında, Dumlupınar ilçesinin Kurtuluş Savaşımızın sonuçlandırılışı ve Yunan güçleri ile büyük çarpışmanın yaşandığı yerlerden biri olması sebebiyle işgal ve savaş günlerinden görülüp duyulanlar ilk sırayı aldı. Savaşı bizzat yaşayanların çocuklarından babalarının anlattığı hatıraları dinledik. Böylece bu tarih tanıkları aramızdan ayrılmadan yaptığımız bu çalışmayla, anıların toprağa sessizce gömülmesine izin vermemiş olduk.

İşgal günleri dışında konuşmacılarımıza, metinlerin “folklorik” malzeme taşınması amacıyla şu soruları yönelttik:

1. Kız isteme adetleri, eskiden yapılan düğün hazırlıkları, çeyizler
2. Evlenme törenleri, kına gecesi, gelin hamamı, gelin getirme
3. Askerlik anıları
4. Bölgede bulunan yatırlar ve hikâyeleri
5. Ölen biri için yapılan adetler
6. Hıdırellez veya Ramazan ayı hazırlıkları
7. Eskiden pişirilen yemekler, tatlılar; yufka, bazlama, erişte yapımı
8. Önceleri yetişen, şimdi yetişen ürünler
9. Eskiden misafir karşılama adetleri, köy odaları
10. Kişilerin gençlik yılları, düğünleri, çocukları, hayat hikâyeleri
11. Köylerinin kuruluşu, köy isminin hikâyesi
12. Ninniler, maniler, türküler

Böylece her geçen gün unutilan, terk edilen kültür parçalarımızı da toplayarak vücuda getirmeyi amaçladık.

Dumlupınar ilçesine bağlı Ağaç, Allıören, Arpalı, Büyükaslıhanlar, Eyidemir, Hamur, Kızılca, Küçükaslıhanlar, Selkisaray, Yüylük olmak üzere toplam 10 köyde 24 kişiden derlediğimiz 17 metni kelime kelime dinleyerek fonetik yazıya aktardık. Bu aşamada Tuncer GÜLENSOY'un "Kütahya ve Yöresi Ağızları" adlı çalışmasındaki çeviri yazı sistemini esas aldık. Anlaşılmayan kısımları yanlış tespitte bulunmamak için "....." şeklinde boş bıraktık. Metinlerimize 1'den 17' ye kadar numara verdik. Ayrıca her metindeki cümleleri kendi içinde 1'den başlayarak numaralandırdık. İnceleme kısmında ise örneklerimizi belirtirken parantez içerisinde önce bölüm sonra cümle numarasını gösterdik.

Çalışmamızı Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi ve Metin olmak üzere üç bölümde inceledik. Ses Bilgisi kısmında ünlüler ve ünsüzleri ele alarak, yazı dilimizdeki özellikler ile Dumlupınar yöresindeki farklılıkları belirttik ve bol bol örnek verdik.

Şekil Bilgisi kısmında ise; bölge ağızında yaşayan kelime türlerini ele alarak hem tanımlamasını hem de bölgemizde tespit ettiğimiz örneklendirmeleri yaptık. Özellikle Sözlük kısmında bazı yabancı kelimelerin İngilizce, Almanca, Fransızca, Rumca karşılıklarını belirttik. Kaynakça bölümünde yararlandığımız kitaplar, makaleler ve internet adreslerini belirterek; tezde geçen terimlerin bulunmasını kolaylaştırmak için Dizin bölümünü düzenledik.

İlk kez karşılaştığımız bazı kelimelerin anlamını ve yabancı kelimelerin kökenini tayin etmek için Türk Dil Kurumunun sözlüklerini kullandık. Bölgemizde bazı kelimelerin eski şekillerini koruduğunu tespit edip incelediğimiz kaynaklardan yararlanarak eski şekillerini de belirttik. Metinlerde kullandığımız kısaltmaları ve işaretlemeleri de ayrıntılı belirttik.

Yaptığımız bu çalışmanın ileride oluşturulacak Kütahya dil atlasında, büyük çaplı düşünürsek Türkiye dil atlasında önemli bir yeri olacağı kanaatindeyiz. Bu incelemenin sadece ağız özellikleri değil bölgenin folklorik ve tarihi değerlerini de içermesi, Türk bilim dünyasına sunmuş olduğumuz küçük bir katkı olarak yarına attığımız bir köprü niteliğindedir.

DUMLUPINAR İLÇESİNİN TARİHÇESİ

Kütahya ili sınırları içinde kalan topraklarda yerleşen ve adı bilinen en eski halk, Friglerdir. Buna karşın çevredeki yüzey buluntuları, ilin yerleşme tarihinin çok daha eskilere, Kalkolitik Döneme değin uzandığını göstermektedir. Nitekim, gerek yüzey araştırmaları gerekse yöre halkı tarafından çevrede bulunup müzeye getirilen buluntuların en eskileri Kalkolitik Dönem özellikleri taşımaktadır.

İlin yerleşme tarihinin Kalkolitik Dönem sonrasında ilk Tunç Çağ'la sürdüğü yine yüzey buluntularından anlaşılmaktadır. Kütahya çevresinde ve Tavşanlı yörelerinde Orta Tunç Çağ'a tarihlenen Troya VI. çanak çömleklerinin benzerleri de bulunmuştur (Yurt Ansiklopedisi, 1982: 5293).

Dumluınar'a ilk yerleşenler kimlerdir? Bu bölgeye nereden ve ne zaman göç etmişlerdir?

Dumluınar'ın kuruluşu ile ilgili yazılı bir kaynağa bugüne kadar rastlanamamıştır. Buna karşın kuruluşunun Selçuklu Devleti zamanına denk geldiği sanılmaktadır. Bu dönemde akıncı beylerinin Bizanslılara akınlar düzenlediği bilinmektedir. Bugün Dumluınar'ın güney batısında bulunan Yığma Tepe, Selçuklu akıncı beylerinden olan Cafer Gazi'nin Bizans topraklarına akınlar yaptığı sırada şehit düştüğü yerdir. Sultan Alladdin Keykubat zamanında Kütahya ve çevresinin kesin olarak Türklerin egemenliğine girmesini izleyen yıllarda bu yöreye yoğun bir Türkmen yerleşmesi olmuştur. Dumluınar'ın oluşumu bu Türkmen göçüne bağlıdır.

Yine bu dönemlerden Selkisaray Köyü ve çevresinde Hurmadde denilen mevkide Selçuklu dönemine ait izler hala görülebilir durumdadır. İlçe merkezindeki Merkez Camii ile köylerimizdeki bazı cami duvarları ile çeşmelerde de bu izler görülür.

Dumluınar'ın ilk kuruluş yeri olan Dulfirik mevkii, bugünkü gölet ve çevresinin bulunduğu alandır. Bu bölgede bir Yörük yerleşmesinin olduğu halk arasında söylenmekte ve Ulualan'a çıkan yol çevresinde de "Yörük Mezarları" denilen bir mezarlık bulunmaktadır. Bu yörede gölet inşaatı yapılırken bir çok ev ve süs eşyasının çıkarılmasına karşın bunlar gerektiği gibi değerlendirilememiştir.

Dulfirik mevkiinden sonra suyu bol ve soğuk olan Merkez Camii bitişiğindeki pınarın olduğu yere doğru yerleşim kaymıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflamasından yararlanan ve bu devletin uç beylerinden olan I. Yakup, Ankara kale kumandanıyken M. 1302 tarihinde bağımsızlığını ilan ederek Germiyan Beyliğini kurmuş ve Kütahya, Tavşanlı, Gediz, Simav, Altıntaş, Dumlupınar, Banaz, Uşak gibi yerleşim yerlerini de Germiyan Beyliği'nin sınırları içine katmıştır.

Kütahya ve yöresi kesin olarak H. 832 (M. 1428) yılında Osmanlıların eline geçmiştir.

İlçemiz ve yörelerinde yapılan kazılarda çıkan eşyalardan Dumlupınar'ın tarihinin İ.Ö. 2000'li yıllara kadar uzandığı ve bu yörelerde egemenliğini kurmuş pek çok uygarlığın varlığı anlaşılmaktadır (www.dumlupinar.gov.tr, 2019).

Alliören köyündeki Höyüğün İlk Tunç çağında (M.Ö. 3000-2500) yerleşim yeri olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine bu bölgede Roma döneminden kalma Nekropol alanları bulunmaktadır (<http://kutahyakultur.gov.tr>, 2019).

Meltem Aydın'a göre; Osmanlı Devleti döneminde Kütahya ile ilgili 17. yy.'daki avarız (zor durumda halktan toplanan vergi) defterine bakacak olursak; bugünkü on iki ilçesinden Gediz, Simav, Emet (Eğrigöz) 1622 ve 1675 tarihli avarız kayıtlarında da kaza olarak kayıtlıdır. Altıntaş ve Tavşanlı, Kütahya kazasına bağlı birer nahiyedir. O dönemde Tavşanlı nahiyesine bağlı toplam 41 köy bulunmakta olup, bunlardan 9'u vergiden muaftır. Altıntaş'a bağlı 30 köy bulunmaktadır. Domaniç, İnegöl kazasına bağlı nahiye iken Aslanapa ise Gireği adı ile Kütahya kazasına bağlı 40 köyü bulunan bir nahiye'dir. Çavdarhisar, Kütahya kazasına bağlı Virancık (Örencik) nahiyesinin bir köyü olup, Karye-i Hisar-ı Çavdır adıyla avarız defterinde kayıtlıdır. Pazarlar, Gediz'e bağlı Kavak nahiyesinin bir köyüdür. Hisarcık, Eğrigöz (Emet)'e bağlı bir köy'dür. Avarız kayıtlarında Gediz'e bağlı Sazbaşı nahiyesinin altına kaydedilmiş olan Şaphane ise Ayrık, Eğribucak ve Orta Mahalle olmak üzere üç mahalleden oluşan bir köy'dür. Dumlupınar, Kütahya sancağına bağlı Banaz kazasının bir köy'dür (Aydın, 2016: 221).

İSTİKLAL HARBİNDE DUMLUPINAR

I. - II. İnönü Savaşları (11 Ocak 1921- 1 Nisan 1921)

Çerkez Ethem'in isyan etmesi üzerine İnönü mevziinden 11. ve 66. Tümenler isyanın bastırılması için Kütahya bölgesine alınmıştı. Bursa bölgesinde bulunan Yunan 3. Kolordusu, Çerkez Ethem'in isyanından faydalanarak stratejik önemi büyük olan Eskişehir bölgesini ele geçirmek için iki tümeni ile Bursa'dan Eskişehir istikametine taarruza başladı (Görgülü, 1982: 83). Türk kuvvetleri oyalama savaşı yaparak Söğüt - Bozüyük hattına çekildi. Düşman sayı ve silahça çok üstündü. Metristepe, Akpınar, Poyra ve İnönü'deki şiddetli çarpışmalarda düşman ağır kayıplar vererek taarruza başladığı hatta kadar geri çekilmek zorunda kaldı. Bu TBMM'ye bağlı milli ordunun ilk büyük zaferiydi (Kahraman, 1992: 58-59).

I. İnönü Muharebesinden sonra Dumlupınar yönüne çekilen Yunan kuvvetleri Dumlupınar'da 9 ay boyunca oyalanmışlardır. Kuvvetlerimiz tarafından Dumlupınar cephesi savunulmuştur. Bu direniş "Dumlupınar savunması" olarak bilinir (Talipoğlu, 1998: 8).

I. İnönü Muharebesinde mağlup olarak Bursa bölgesine çekilen Yunan kuvvetleri bu mağlubiyetin acısını çıkarmak, Eskişehir ve Afyon bölgesini ele geçirmek için muharebeden 2 ay 13 gün sonra iki misli üstün kuvvetlerle 23 Mart 1921'de İnönü mevziine doğru tekrar ileri harekete geçtiler. Bu taarruzun siyasi amacı Sevr Antlaşması maddelerini Milli Hükümete zorla kabul ettirmektir. Yunanlılar bu taarruzda İnönü mevziinin güney kısmına 3. Kolordunun 7. ve kuzey kanat istikametine kuşatmak maksadı ile 10. ve 3. tümenlerini yönelttiler.

Düşman İnönü mevziine üç tümenle yürürken 23 Mart 1921'de iki Tümenli 1. Kolordusu ile Uşak'tan Dumlupınar mevziindeki kuvvetlerimize taarruza geçti.

Kesin sonucun İnönü'den alınacağını ve bu mevziin stratejik önemini anlayan Türk Komutanlığı, güneyde Afyon istikametini zayıf kuvvetlerle tutmaya ve düşmanı bu bölgede oyalamaya karar verdi. Bu cepheden İnönü cephesine evvela iki piyade, bir süvari ve sonra da bir piyade tümeni daha kaydırıldı (Görgülü, 1982: 88-89).

Türk ordusu Dumlupınar'da düşmanı oyalayarak İnönü'ye yüklendi. Şiddetli çarpışmalar oldu. Düşman, Bozüyük – İnönü bölgesinde birkaç tepayı ele geçirebildi.

Büyük bir direnmeyle durduruldu. 27 ve 30 Mart'ta yaptıkları iki genel saldırı da püskürtülünce kuzeydeki Yunan birlikeleri geri çekilmek zorunda kaldılar. Güneydeki Yunan birlikleri de kuzeydeki esas kuvvetin yenildiğini anlayınca Afyon'u işgal ettikleri halde hızla geri çekildiler. Böylece Afyon kurtuldu. II. İnönü zaferinden sonra Fransızlar ile yapılan görüşmeler neticesinde Fransız birlikleri Zonguldak'tan, İtalyan birlikleri de Antalya'dan çekilmiştir (Kahraman, 1992: 59).

Dumlupınar ve Aslıhanlar Muharebeleri

Türk Genelkurmay Başkanlığı, II. İnönü Zaferi'nden sonra aynı devrede Afyon'a taarruz etmiş olan Yunan kuvvetlerine de kuzeyden bir darbe vurmak istedi. Bu maksatla bu taarruzu yapacak olan Güney Cephesi Komutanı emrine, kendi birliklerinden başka, Batı Cephesi'nden de üç tümen gönderildi.

Güney Cephesi Komutanı 6 Nisan gecesı düşmanın Afyon'u tahliye ederek batıya doğru çekilmekte olduğu haberini aldı ve yalnız 4. ve 11. piyade tümenleri ile Dumlupınar istikametinde ileri harekete geçti. İki süvari tümenini de İslam köyüne düşmanın daha gerilerine yolladı. İlerleyen piyade tümenlerimiz Aslıhanlar'da bazı düşman kuvvetlerine rastladılar ve bunlara hemen taarruz ettiler. Bu düşman kuvvetleri, kendi büyük kısımlarının Dumlupınar'a çekilmesini himaye ediyorlardı. 8 Nisan'dan, 11 Nisan'a kadar burada şiddetli bir muharebe oldu. Bu muharebeye diğeri üç tümenimiz de yetişerek girdi. İslam köyüne giden iki süvari tümenimiz Uşak'tan Dumlupınar'a doğru kuvvetlerimizin sağ yanına çekildiler. 11 Nisan'da Aslıhanlar'daki düşman kuvvetleri taarruzumuz karşısında Dumlupınar'daki asıl savunma mevziine çekildiler.

Güney Cephesi Komutanı Dumlupınar mevziine de kat'i neticeli birkaç taarruz yaptı ise de başarılı olamadı ve birliklerimiz çok fazla zayıyata uğradı. Bunun üzerine tekrar taarruz yapmaktan vazgeçildi. Çünkü savunan Yunan kuvvetleri taarruz eden Türk kuvvetlerinden sayı ve silah yönünden üstündü. Ayrıca Türk Kuvvetlerinin büyük kısmı, 2. İnönü Muharebesine katılmış, muharebe sona erdikten sonra 200 km.'lik yolu trenle veya yaya olarak kat ettikten sonra bu muharebelere katılmışlardı.

Muharebenin sonucunu Güney Cephesi Komutanı Refet Paşa'nın, zafer gibi rapor etmesi ve sonradan durumun anlaşılması üzerine, Refet Paşa görevden alındı. Güney Cephesi kaldırılarak bütün cephe 3 Mayıs 1921'de Batı Cephesine, İsmet Paşa'ya bağlandı (Görgülü, 1982: 95-96).

Büyük Taarruz ve Başkumandan Meydan Muharebesi

Sakarya Meydan Muharebesinden sonra Türk ordusunu yenemeyeceklerini anlayan Yunanlılar, işgal altında bulundurdıkları Batı Anadolu'yu savunmayı ve bu bölgede Rumlardan oluşan Yunanistan'a bağlı bir İyonya Devleti kurmayı düşündüler. Bu amaçla taarruz gücü kırılmış olan Yunan ordusu bir kolordusu ile Eskişehir-Bursa, diğer bir kolordusu ile de Afyon-Uşak-İzmir istikametini tıkayacak şekilde tertiplendi.

Batı Anadolu'yu Türk ordusuna karşı savunmayı planlayan Yunan Ordusu Gemlik körfezinden Bilecik, Eskişehir ve Afyon doğusu ile Menderes nehrini takiben Ege denizine dayanan savunma hattını bir yıla yakın bir süre ile tahkim etti. Özellikle Eskişehir ve Afyon bölgeleri daha kuvvetli tutulmuş, hatta Afyon güneybatısındaki bölge birbiri gerisinde beş savunma hattı şeklinde tertiplenmişti.

On aylık hazırlık süresi içerisinde yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan azami ölçüde istifade edilerek Batı Cephesi kuvvetleri personel yönünden olduğu kadar silah, cephane, araç ve gereç bakımından da takviye edildi. Ancak bütün çabalara rağmen makineli tüfek ve top sayısında Yunan kuvvetlerinin üstünlüğü yenilemedi.

On aylık hazırlık süresi içerisinde eğitime büyük önem verildi. Ordunun özellikle taarruz gücü en üst düzeye çıkarıldı. Anadolu'da asker, sivil herkes Yunan'ı Anadolu'dan def etmek için vurulması gereken son darbenin hazırlıklarını yaptı. Nihayet 26 Ağustos sabahı düşman mevzilerini döven topçu ateşi ile Türk'ün büyük taarruzu başladı (Genelkurmay Başkanlığı, 1987: 31-32).

Yunan kuvvetleri bir torbanın ağzının büzülmesi gibi her yönden tutulan yollarla kuşatılmıştı. Afyon, Uşak, Çal-Dumlupınar istikametleri kapatılarak, İzmir istikametine dar ve engebeli bir yön hariç her taraf kuşatılarak sıkıştırılan Yunan kuvvetleri Türk askerinin yoğun saldırılarına dört gün dayanabildi. Durumun önemini çok iyi değerlendiren Başkomutan Mustafa Kemal savaşın ciddiyetle takibi için 5. Süvari Kolordusu'nun başlarına Fevzi Paşa'yı göndermiş, İsmet Paşa'dan Afyon' da kalıp genel durumu yönetmesini istemişti. Kendisi de bu taarruza güneyden katılarak 4. Kolordu'nun hareketini yakından izlemek üzere Zafertepe'deki 1. Ordu Karargahı'na gitmişti. Vatanımızın isimsiz kahramanları Mehmetçikler komutanlarının kesin zafer emrini duyduktan sonra onu yanı başlarında hissederek; cesurca ve ölümle dans edercesine sıkıştırılan Yunan'ın üzerine atılmışlardı. Bizzat başkomutan Gazi Mustafa

Kemal tarafından yönetilen bu taarruz sonunda çember içine alınan Yunan kuvvetleri yok edildiler. Düşman savaş alanında pek çok ölü, yaralı ve tutsakla birlikte çok sayıda top, binek otoları ve sayısız silah, cephane ve gereç bırakmıştı. Yunanlıların insan kaybı da oldukça fazlaydı. Yaklaşık 8 bin ölü, 2 binden fazla yaralı ve bir o kadar da tutsak vardı. Yunan 1. ve 2. Kolordu Komutanları Trikupis ve Diyenis kaçmayı başarmışlar, çeşitli noktaları kapatan Süvari Kolordumuzun etkisiyle Murat Dağlarına atılmışlardı. Daha sonra 2 Eylül 1922’de takip harekatı sırasında Uşak yakınlarında çekilmekte olan 1. ve 2. Kolordular’a mensup 12 bin kişiyle birlikte teslim olmuşlardır.

“Böylece Yunanistan’ın Anadolu üzerindeki istek ve emelleri, Atatürk öncülüğünde silaha sarılan Türk milleti sayesinde önlenmiştir (Sarıkoyuncu, 2009: 129).”

“Mustafa Kemal Paşa gördüğü manzarayı şöyle anlatır: ‘Muharebe meydanını dolaşırken ordumuzun kazandığı zaferin büyüklüğü ve buna karşılık düşman ordusunun düşer edildiği felaketin dehşeti beni çok duygulandırdı. Karşıkı sırtların gerilerindeki bütün vadiler, bütün dereler, bırakılmış topraklar, otomobillerle, sayısız donatım ve gereçlerle bu kalıntıların arasında yığılar teşkil eden ölümlerle, toplanıp karargâhımıza sevk edilen sürü sürü esir kâfileleriyle hakikaten bir kıyamet gününü hatırlatıyordu. Bu kadar şiddetli ateş ve saldırı çemberinden bugün için kurtulabilenler birkaç bin kişilik kılıç artığından ibaretti. Fakat onlar da daha büyük Türk çemberinin içinden çıkmaya muvaffak olamayarak başlarında Başkomutanları olduğu halde beyaz bayrak çekmeye mecbur olacaktı.’ (www.addizmir.com, 2019).”

Dumlupınar’da “Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!” emri:

“Eylül 1922’de karargâh subaylarından Şükrü Ali Bey’e “Garp Cephesi Kumandanlığı” antetli bir kâğıda yazdırdığı ve ‘Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!’ sözleri ile biten tarihî emrinin tam metni şöyledir:

‘Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları!

Afyonkarahisar-Dumlupınar Büyük Meydan Muharebesi’nde zalim ve mağrur bir ordunun anâsır-ı asliyesini (asıl unsurlarını) inanılmayacak kadar az bir zamanda imha ettiniz. Büyük ve necîb milletimizin fedakârlıklarına lâayık olduğunuzu ispat ediyorsunuz. Sahibimiz olan büyük Türk milleti, istikbalinden emîn olmaya haklıdır. Muharebe meydanlarındaki maharet ve fedakârlıklarınızı yakından müşahade ve takip

ediyorum. Milletimizin hakkınızdaki takdirlerine delâlet (kılavuzluk, aracılık) etme vazifemi mütevâliyen (art arda) ve mütemadiyen (aralıksız şekilde) ifa edeceğim.

Başkomutanlığa teklifatta (tekliflerde) bulunulmasını Cephe Komutanlığı'na emrettim.

Bütün arkadaşlarımın Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri verileceğini nazar-ı dikkate alarak ilerlemesini ve herkesin kuvâ-yı akliyesini (aklının gücünü), yiğitliğini ve menâbî-i celâdet (kahramanlığının kaynaklarını) ve himmetini müsabaka ile ibzâle (yarışarcasına bol bol harcamaya) devam etmesini talep ederim.

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
Başkumandan
M. Kemal'

(<https://www.haberler.com>, 2019).”

Savaşın yaşandığı yerler bugün Mili Park sınırları içindedir ve aynı zamanda tarihi sit alanı olarak tescillidir (<http://kutahyakultur.gov.tr>, 2019).

Coğrafi Durum ve Doğal Yapı:

Dumlupınar ilçesi, Ege Bölgesi'nin doğusunda, Kütahya ilinin güney doğu bölümünde yer alır. Kütahya-Uşak-İzmir karayolu ile Afyon-Uşak-İzmir demiryolu üzerinde bir platoda kurulmuştur. Denizden yüksekliği 1222 m' dir. Yüzölçümü 305 km² dir.

İç Batı Anadolu eşiğinde yer alan Dumlupınar'ın, iklimi geçiş iklimi karakteri gösterir. Yazları serin ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır (özellikle kar). Gece ile gündüz arasındaki ısı farkı oldukça fazladır.

Kültür, Turizm ve Spor:

Dumlupınar'ın Kurtuluş Savaşımızdaki rolü, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun gelecek kuşaklara aktarılmasında çok büyük bir öneme sahiptir. İlçenin tamamına yakını "Tarihi Sit Alanı" olarak tescil edilmiştir. Büyük Taarruzun 70. yıldönümü olan 26 Ağustos 1992 yılında " Dumlupınar Şehitliği"

büyük bir törenle hizmete açılmıştır. Ayrıca İlçe merkezinde " Atatürk Evi ", " Dumlupınar Anıtı" ve " Başkomutan Tarihi Milli Park Müzesi " vardır.

Dumlupınar Atatürk Evi Müzesi:

1929 yılında Yüzbaşı Salahattin tarafından yağlı boya tablosu yapılan, Kurtuluş Savaşımız sırasında Başkumandan Gazi Mustafa Kemal'in kaldığı, Dumlupınar Başkumandanlık Karargahı olarak da kullanılan evin aslına uygun olarak restorasyon ve düzenlenmesi yapılmıştır. Dumlupınar Atatürk Evi, 30 Ağustos 2003 tarihinde Kütahya Valisi Gazi ŞİMŞEK tarafından ziyarete açılmıştır. "Halide Edip Adivar, Türkün Ateşle İmtihanı adlı eserinde Kurtuluş Savaşı sırasında Dumlupınar'da Mustafa Kemal Atatürk ve Nurettin Bey ile birlikte kaldıkları zamanı şöyle anlatır. ".. Mustafa Kemal Paşa: Bana ayrılan odayı size veriyorum. Ben Çadırda yatacağım." dedi, sonra Nurettin Paşa'ya dönerek 'Kızılıcadere'yi gösterin ona..." diye ekledi.

Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi

Dumlupınar ilçe merkezindedir. Orman Bakanlığı, Afyon Başkomutan Tarihi Milli Parklar Müdürlüğü'ne bağlı olup Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın denetimindedir. Müzede Kurtuluş Savaşına ait çeşitli silah, kılıç vb. gibi malzemeler ile o günleri yansıtan fotoğraflar ve eserler vardır. Müzenin toplam 71 adet eseri bulunmaktadır.

Başkumandan Tarihi Milli Parkı:

Yeni Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasına temel olan ve sonucu bütün dünyada derin yankılar bırakarak tarihin akışını değiştiren Başkumandan Meydan Muharebesi, 26 Ağustos 1922'de Kocatepe'den başlamış 30 Ağustos 1922'de Dumlupınar'da Büyük Zafer elde edilmiştir. Aziz şehitlerimizin hatırasına 26.08.1992'de Büyük Taarruzun 70. yıldönümünde Kültür Ve Turizm Bakanlığınca 137.000 şehidimiz anısına Kurtuluş Savaşımızın geçtiği Zafertepe Çalköy ve Dumlupınar'daki bu toprakların üzeri şehitlik, müze ve anıtlarla donatılmıştır. Milli parktaki bu anıt, müze ve şehitlikler şunlardır:

Zafertepe Çalköy'de Zafer Anıtı (Bşkumandan Meydan Savaşı Komuta Yeri), Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı, Yüzbaşı Harputlu Şekip Efendi Anıtı, Atatürk Anıtı; Dumlupınar ilçemizde ise, Atatürk Evi Müzesi, Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi, Dumlupınar Şehitliği ve içinde Mehmetçik Anıtı, Şehit Baba-oğul Anıtı, Milisler Anıtı,

Gazi Mustafa Kemal Paşa - İsmet Paşa - Fevzi Çakmak Paşa (Üç Komutan Anıtı) bulunmaktadır.

Kütahya'nın Güneydoğusunda Hayvancılık:

Araştırma sahası Kütahya ilinin güneydoğusunda yer alır. 1945 km²' lik bir alanı kapsayıp, Altıntaş ve Aslanapa ilçelerinin tamamını, Kütahya merkeze bağlı 14 köyü ve Dumlupınar ilçesine bağlı 7 köyü içine alır. Halkın büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım ve hayvancılık genelde babadan kalma klasik yöntemlerle yapılmaktadır. Sadece Altıntaş'ta kısmen modern yöntemler uygulanmaktadır. Hayvancılığın yöre ekonomisinde önemli bir yer tutmasının and sebebi doğal çevre şartlarıdır. Yörede hayvancılık faaliyetlerinin en önemli kısmını koyun ağırlıklı küçükbaş hayvancılık oluşturmaktadır. Havzada 100 nüfusa 443 hayvan düşmektedir. Yöre hayvancılığı genel olarak mera hayvancılığına dayanmaktadır. Havza içerisinde bütün yerleşim birimlerinde hayvancılık faaliyeti sürdürülmektedir (Özel, 2005: 246).

İlçelere Göre Kütahya Nüfusu:

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2018	Merkez	266.784	131.464	135.320	% 46,16
2018	Tavşanlı	101.903	50.556	51.347	% 17,63
2018	Simav	64.015	31.387	32.628	% 11,08
2018	Gediz	49.827	24.474	25.353	% 8,62
2018	Emet	19.986	9.664	10.322	% 3,46
2018	Altıntaş	16.803	8.419	8.384	% 2,91
2018	Domaniç	15.181	7.526	7.655	% 2,63
2018	Hisarcık	12.531	6.069	6.462	% 2,17
2018	Aslanapa	9.224	4.551	4.673	% 1,60
2018	Çavdarhisar	6.800	3.291	3.509	% 1,18
2018	Şaphane	6.366	3.066	3.300	% 1,10
2018	Pazarlar	5.522	2.686	2.836	% 0,96
2018	Dumlupınar	2.999	1.522	1.477	% 0,52

Kaynak: www.nufusu.com/il/kutahya-nufusu, 2019.

Altyapı ve Ulaşım

İlçenin elektrik şebekesi 1970 yılında yapılmıştır. İlçe merkezinin içme suyu Murat Dağı'ndan getirilmiş, köylerinin tamamı da içme suyu şebekesine kavuşturulmuştur. İlçe merkezini il merkezine bağlayan yol asfalt olup, 83 km' dir. Yolun çok dar ve virajlı olması nedeniyle özellikle kışın ulaşımında güçlük çekilmektedir. Toplam 142 km. köy yolu ağı olup, bunun büyük bir bölümü asfalttır. Ayrıca ilçenin demiryolu ulaşımı da mevcuttur (<http://kutahyakultur.gov.tr>, 2019).

BİRİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

Eski Yunan' da, İ.Ö. VI. yüzyıldan başlayarak dilbilgisi, dilbilim ve bugünkü dil felsefesinin çerçevesi içinde gördüğümüz konular, incelemeler ve tartışmalarla aydınlatılmaya çalışılmıştır. Çok uzun süre tartışılan konuların başında sayabileceğimiz dilin doğuştan ya da doğal mı (physei < pûa6t), yoksa insanlar tarafından konma, yapma mı (tke-seî, Giceî) olduğu sorunudur. Eski Hintte de ele alınan bu sorun, dünyadaki nesnelerle bunların anlatımına yarayan dil öğeleri (sözcükler) arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuna gelip dayanıyor, dil denen şeyin özünün, varlığının açıklanmasına yöneliyordu.

Eski Hintteki dilbilgisi çalışmalarından sonra ve onlardan bağımsız olan Eski Yunanda dilbilgisi kavramlarının belirmesi, birtakım kuralların konulması, daha çok, ünlü düşünür Aristo (İ.Ö. 384-322) çağında olmuştur. Aristo, birçok dil konularını ele almıştı. Örneğin dil sesleri ona göre üç türlü idi: "Sesliler", "yarı sesliler" ve "sessiz harfler" (mutae). Hece, Aristo'ya göre, "sessiz harfler"den ya da "yarı sesliler" den ve "sesliler"den oluşan anlamsız bir ses birleşimiydi. Aristo, bugün ad, eylem, ilgeç, durum gibi, sözcük türleri ve dilbilgisi kategorileri diye bildiğimiz birtakım kavramları da ilk olarak saptayan kimsedir. Düşünür, bu kavramlar arasında ad (onoma) ve eylemi (rhema) ayrı tutmuştu. Çünkü ona göre bu kavramlar, yalnızca düşünme işlemlerinde bağlantıyı sağlayan öteki öğelerin (syndesmoi) tersine, kendiliklerinden anlam taşıyan öğelerdi. Eski Yunanda, dilin düşünceyle ilgili yönleri ve sorunları üzerindeki çalışmalar Aristo'dan önce olduğu gibi, sonra da sürdürülmüştür (Aksan, 1995: 17-18).

Dilbilimin tarihi hakkında bu fikirlerden sonra diyebiliriz ki; “Ses dilin en küçük parçasıdır. Küçüktür, fakat dilin esas maddesidir. En küçüğünden en büyüğüne kadar bütün dil birlikleri seslerden yapılır. Heceler, ekler, kökler, kelimeler, kelime grupları, cümleler hep / a, c, ü, l, z / gibi birtakım seslerin birleşmesi ile meydana gelirler (Ergin, 1994: 73).” Bu sesleri oluşturan harfler ünlü ve ünsüzler olarak ikiye ayrılır. Türkçe yazı dilinde sekizi ünlü; yirmi biri ünsüz olmak üzere yirmi dokuz ses vardır. Bu seslerin bölgemizde tespit ettiğimiz şekilleri şöyledir:

1.1. ÜNLÜLER

Dumlupınar ve yöresi ağzında günümüz Türkiye Türkçesi ile ortak olan / a, ı, o, u; e, i, ö, ü / temel ünlülerinin yanı sıra, yöresel söyleyiş özellikleri neticesinde bazı ses olaylarının etkisiyle ve boğumlanma şekilleri değişmiş olarak / â, á, â, é, ê, ò, ù, ı / ünlüleri bulunmaktadır.

â: / a - ı / arası, yarı açık düz orta ünlüdür (Gülensoy, 1988: 19).

zâman (4/5) < zaman, *burâlâra* (4/48) < buralara, *ğâdâ* (5/282) < kadar, *boyamáyı* (5/321) < boyamayı, *gocâ* (6/86) < koca, *yollâmazdı* (6/176) < yollamazdı, *arâbaynan* (6/246) < araba ile, *tarâna çorbası* (7/18) < tarhana çorbası, *ramâzanda* (7/34) < ramazanda, *çaPâ* (8/5) < çapa, *burâlî* (8/178) < buralı, *gocâmen* (9/167) < kocaman, *yavâş yavâş* (13/108), *hâFtâya* (13/163) < haftaya, *annâdıcaK* (14/318), *yıKınmâya* (14/427), *arKâdeşlân* (15/341) < arkadaşların

â: Bu ses / a-e / arası, düz-geniş, yarı kalın bir orta damak ünlüsüdür (Boz, 2002:25). *arkâdeş* (1/29) < arkadaş, *burâya* (1/44) < buraya, *kıynışmâya* (1/56) < kıynışmaya, *diyârbeKirde* (4/30) < diyarbakırda, *lâzım* (5/292) < lazım, *almânyeye* (8/300) < almanyaya,

fâlan (1/84) < falan, *mezâr* (5/19) < mezar, *alây gomıtanı* (5/19) < alay komutanı, *âsKerin* (5/31) < askerin, *birâz* (5/45) < biraz, *alây* (5/70) < alay, *gólây gólây* (5/70) < kolay kolay, *ğadâ* (5/104) < kadar, *burdâyKıan* (5/162) < burda iken, *çanTâmizde* (5/104) < çantamızda, *ámme* (5/210) < ama, *Tâze* (5/229) < taze, *habârim* (5/242) < haberim, *parâyı* (5/247) < parayı, *âcele* (6/26) < acele, *işlerâ* (6/43) < işlere, *bizâ* (6/57) < bize, *orıyâ* (6/71) < oraya, *tarâna* (6/80) < tarhana, *ğardâşı* (6/108) < kardeşi, *teKKedân* (6/135) < tekkeden, *ğayfáltı* (6/238) < kahvaltı, *lân* (7/38) < lan, *camâ* (8/126) < cama, *hızmaTçiliK* (8/298) < hizmetçilik, *olmâcek* (8/350) < olmayacak, *yaPcâKlâ* (9/32) < yapacaklar, *Kâmal* (12/44) < kemal, *hâvesimi* (13/110) < hevesimi, *nâyeTi* (15/51) < nihayeti, *adnân* (15/499) < adnan

â: Geri, yuvarlakça ve genişçe bir ünlüdür. Gerek dudak ve dil oynaması, gerek tınlama bakımından a'ya daha yakındır (Gülensoy, 1988: 20). a ile o sesi arası olup kaba bir a'dır.

acalâ (4/339) < acele, *fâlan* (4/244) < falan, *bir_âfta* (6/63) < bir hafta, *nişân* (12/215) < nişan, *âlirin* (12/247) < alırım, *nâmaza* (12/247) < namaza, *bâbam* (13/44) < babam, *bâbasını* (13/58) < babasını

é: Türkçede temel ünlülerin dışında dokuzuncu bir ünlü vardır ki buna “kapalı e” denir. i'ye en yakın olan dar bir ünlüdür (Gülensoy, 1988: 21). / e-i / arası bir ünlü; daralmış / e / ünlüsüdür (Boz, 2002: 27).

déyince (1/2) < deyince, *héKmeTe* (1/52) < hikmete, *éndiKTen* (1/98) < indikten, *nélē* (2/2) < neler, *éki* (2/26) < iki, *éhTiyar* (2/26) < ihtiyar, *érkek* (3/18) < erkek, *hés bilmen* (4/28) < hiç bilmem, *şe ∪ éTmişlē* (4/50) < şey etmişler, *içeré* (5/11) < içeri, *gerisin geré* (5/45) < gerisin geri, *öteké* (5/72) < öteki, *éndiK* (5/196) < indik, *éyice* (5/198) < iyice, *ra ∪ aT édi* (6/16) rahat idi, *éKişer* (6/172) < ikişer, *allā içén* (6/213) < allah için, *bēnméyo* (6/256) < beğenmiyor, *éngiliz* (8/148) < ingiliz, *émKān* (8/154) < imkan

méyalıççıKdan (11/108) < mihaliççıkdan, *déye* (12/110) < diye, *géTdik* (12/288) < gittik, *ābém* (14/424) < ağabeyim

ę: /e – a / arası bir sestir. Bölgemizde yalnızca Ağaç Köyü’nde tespit edilen bir sestir. Açık hece ile bütün kelimelerde son ünlü olan e’nin biraz kaba ve a’ya yakın söylendiği görülür.

günümüzde (4/23) < günümüzde, *diye* (5/10) < diye, *içerisinde* (5/14) < içerisinde, *çadıññ içine* (5/21) < çadırın içine, *yere* (5/22) < yere, *kö ∪ ünde* (5/33) < köyünde, *ğadınlān içinde* (5/58) < kadınların içinde, *kōlünün birine* (5/63) < köylünün birine, *çevrildi* (5/68) < çevrildi, *Tepesinde* (5/77) < tepesinde, *neyse* (5/86) < neyse, *bi deha* (5/218) < bir daha, *heriF* (5/243) < herif, *ğaradeñizden* (5/260) < karadenizden, *bënim* (5/292) < benim, *le* (5/293) < lan, *şēde* (5/312) < şeyde, *tümenē* (5/326) < tümene, *ğāFeye* (5/343) < kahveye, *ele* (5/359) < ele

ò: Düzleşme eğiliminde olan o’dur. Yani / o – u / arası bir sestir.

doktòr (1/51) < doktor, *diPlòma* (3/20) < diploma, *ò zaman* (3/28) < o zaman, *hòşaf* (4/6) < hoşaf, *dòa eTTim* (4/29) < dua ettim, *yònanı* (5/2) < yunanı, *hòcanın* (5/14) < hocanın, *aFyòna* (5/71) < afyona, *dolò* (5/204) < dolu, *duròyō* (6/169) < duruyor, *uyuştò* (8/31) < uyuştu, *ordò* (8/157) < ordu, *ondan sòna* (8/172) < ondan sonra, *òrdan* (8/176) < ordan, *kilòmeTre* (11/120) < kilometre, *nohòT* (11/183) < nohut, *pòlis* (13/155) < polis, *taPò* (15/2) < tapu, *bòvam* (15/57) < bubam < babam

ù: / a-o / arası bir sestir. Yuvarlak ünlü olan o, düz ünlü a’ya benzemiştir. Bölgemizde çok yaygın değildir.

sulû (4/13) < sulu, *ûndan sōna* (6/87) < ondan sonra, *ûnu* (6/87) < unu, *ûrda* (8/89) < orda

u: / u-ı / arası bir sestir. Düzleşmeye meyilli / u / sesinin, konuşma sırasında ı' ya yakın çıkması durumudur.

ğavuşur (1/53) < kavuşur, *Pınar* (1/75) < pınar, *olucāna* (1/76) < olacağına, *TavûK* (2/1) < tavuk, *davûlımız* (2/21) < davulumuz, *yavrum* (4/32) < yavrum, *dûvara* (4/37) < duvara, *onû* (5/19) < onu, *bû seFer* (5/54) < bu sefer, *bûrda* (5/94) < burda, *isTanbûlda* (5/210) < istanbulda, *çavuşıKın* (5/334) < çavuş iken, *hamûr* (6/72) < hamur, *yûnan* (8/193) < yunan

1.2. UZUN ÜNLÜLER

1.2.1. Uzun Ünlülerin Oluşumu

Kökeni Türkçe olan kelimelerde bugün uzun ünlü yoktur. Uzun ünlü, Arapça ve Farsçadan Türkçeye giren kelimelerde görülür: *adalet* (*ada:let*), *beraber* (*bera:ber*), *ifade* (*ifa:de*) gibi. Bunun yanı sıra çeşitli ses olaylarına bağlı olarak ortaya çıkan uzun ünlülü söyleyiş örnekleri Dumlupınar ve yöresi ağızlarında da mevcuttur. Bölgemizdeki uzun ünlü olayları sebepleri ile şöyledir:

1.2.1.1. Yabancı Kaynaklı Olup Aslen Uzun Olanlar

Bu çeşit olan uzun ünlüler, asli halleriyle kullanıldıkları için herhangi bir ses olayına bağlı kalmaksızın uzun telaffuz edilir.

cumā (4/22) < cuma, *cāmimiz* (5/4) < camimiz, *cāminiñ* ∪ *içi* (5/6) < caminin içi, *hāsılı* (5/44) < hasılı, *hālisi* (5/57) < ahalisi, *canābı allah* (5/91) < cenabı allah, *muhāFız* (5/122) < muhafız, *māni* (5/125) < mani, *āileñi* (5/126) < aileni, *ādeTTir* (5/166) < adettir, *vallā* (5/190) < valla, *binālara* (5/213) < binalara, *hākimlere* (5/332) < hakimlere, *barāT* (5/333) < berat, *işTimā* (5/340) < içtima, *kātiP* (5/352) < katip, *muāne* (5/361) < muayene, *iddāleşiyon* (5/366) < iddialaşıyorsun, *iTFāye* (6/58) < itfaiye, *sāTi* (6/62) < zaten, *allā* (6/66) < allah, *sāde* (6/245) < sade, *evlādım* (7/14) < evladım, *dāmāTda* (8/8) < damatta, *zā* ∪ *ideye* (8/12) < zahideye, *āKiFe* (8/70) < akif, *idāre*

(8/140) < idare, *işgāl* (8/149) < işgal, *émKān* (8/154) < imkan, *sāT* (8/159) < saat, *ḥāne* (8/170) < hane, *nişānı* (8/190) < nişanı, *muḤābele* (8/315) < mukabele, *rāzi* (9/29) < razı, *ādeT* (9/41) < adet, *evelā* (9/78) < evvela, *nāzik* (9/93) < nazik,

1.2.1.2. Hece Kaynaşması İle Oluşanlar

Hece kaynaşması bir sözcükte kimi zaman ünlülerden birinin, kimi zaman da ünlülerle birlikte, yanlarındaki zayıf ünsüzlerin (y, ğ, h) kaybolmasıdır (Eker, 2003: 236). Bu değişimin en çok görüldüğü yerler ise iç seste / k, K, g, ğ, h, l, r, v, y / ünsüzlerin bulunduğu sözcüklerdir. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında bu eğilim fazlaca görülmektedir.

1) -k- (>-g-), -g-, -ğ- Ünsüzlerin Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

yōruyolāmiş (5/51) < yoğuruyorlarmış, *ğaldī* için (5/96) < kaldığı için, *yimēni* (5/96) < yemeğini, *ayā* (5/348) < ayağa, *asKerlīmde* (5/360) < askerliğimde, *gelebilcē* (5/362) < gelebileceği, *ayāna* (6/6) < ayağına, *samanlīmız* (6/60) < samanlığımız, *ḡulānı* (6/99) < kulağını, *aşşāda* (6/122) < aşağıda, *gılīni* (6/127) < giliğini (ardıç), *ḡucāna* (6/115) < kucağına, *toplāndīnan* (6/133) < toplandığı zaman, *yīla* (6/152) < yığıla yığıla, *almanyedē'nin* (6/161) < almanyadaki, *bēnméyo* (6/254) < beğenmiyor, *yavımcīm* (8/19) < yavrucuğum, *gezdīniz* (8/128) < gezdiğiniz

2) -h - Ünsüzünün Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

hasTānē (5/6) < hastahane, *dā fazla* (5/108) < daha fazla, *āra* (5/257) < ahıra, *esKişērlī* (5/335) < eskişehirli, *mēllenīñ* (6/29) < mahallenin, *irāTsızın* (6/185) < rahatsızım, *hasTānī* e (8/88) < hastahaneye

3) -r - Ünsüzünün Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında / r / ünsüzünün erimesi sonucu oluşan hece kaynaşması olayı çok sık görülür; çünkü / r / düşmesi ve erimesi olayı Ege Bölgesi'nin karakteristik bir özelliğidir.

ellēnden (1/6) < ellerinden, *talēbelēn* (1/45) < talebelerin, *köklēni* (1/98) < köklerini, *eTTiklēni* (5/3) < ettiklerini, *köylēn* (5/50) < köylerin, *evlēnde* (5/50) < evlerinde, *asKēni* (5/64) < askerini, *içēşinden* (5/67) < içerisinden, *etTiKlēnden* (5/74) <

ettiklerinden, *dosyelānı* (5/146) < dosyalarını, *yemiřlēni* (5/162) < yemiřlerini, *vūruz* (6/2) < vururuz, *çocuklām* (6/47) < çocuklarım, *geçivēriz* (6/93) < geçiveririz, *evlēnden* (6/151) < evlerinden, *bibilēni* (6/235) < birbirlerini, *dislēm* (8/97) < dizlerim

4) -y- Ünsüzünün Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

ūsēn (1/19) < hüseyin, *denēcez* (5/10) < deneyeceğiz, *yīceKleri* (5/151) < yiyecekleri, *kēFnen* (5/311) < keyif ile, *Kiřī* (5/363) < kiřiyi, *oķūculāmız* (6/5) < okuyucularımız, *řēni* (6/139) < řeyini, *řiKāT* (6/188) < řikayet, *gōn* (6/257) < koyun, *ūsēniñ* (8/18) < hüseyinin, *řēmiz* (8/44) < řeyimiz, *toPlān* (8/108) < toplayın

5) -l- Ünsüzünün Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

ōcēdim (1/61) < ölecektim

6) -n- Ünsüzünün Erimesi İle Oluşan Hece Kaynaşması

gūnden (5/76) < gününden, *būn gibi* (6/93) < bunun gibi

7) Birden Fazla Hecenin Kaynaşması İle Oluşan Hece Kaynaşması

ābeylēm (4/50) < ağabeylerim, *etēn* (5/79) < eteğinin, *sabālē* (5/195) < sabahleyin, *saKlēceñ* (5/235) < saklayacaksın, *harcancēm* (5/237) < harcayacağım, *harcamēcēm* (5/238) < harcamayacağım, *yerleşemō* (5/252) < yerleşemiyor, *yollōlā* (5/273) < yolluyorlar, *bilmōñ* (5/274) < bilmiyorum, *dūmōn mu* (5/345) < duymuyor musun, *gelemō* (5/364) < gelemiyor, *geTirñ* (5/365) < getireyim, *bāricēñ* (6/70) < bağıracağım, *gelmōn* (6/105) < gelmiyorsun, *decēn* (6/221) < diyeceğim, *yıKīcez* (7/21) < yıkayacağız, *ařřā* (8/1) < aşağıya

1.2.1.3. Ünsüz Düşmesi İle Oluşanlar

1) -ğ-, -g- Ünsüzünün Düşmesi

dā (1/53) < dağ, *dēme* (2/2) < değme, *bārına* (5/10) < bağına, *dā ılmış* (5/98) < dağılmış, *dōru* (5/98) < doğru, *ūraTmamıř* (5/100) < uğratmamış, *Kā ıTları* (5/163) < kağıtları, *ūruyo* (5/230) < uğruyor, *yāmırlıKsız* (5/305) < yağmurluksuz, *ci ı āra* (5/355) < sigara, *ōla* (6/4) < oğlan, *ōle* (6/8) < öğle, *ōrenci* (6/28) < öğrenci, *būdey* (6/32) < buğday, *sāmaya* (6/40) < sağmaya, *yālı* (6/76) < yağlı, *ēlence* (6/121) <

eğlence, *yāmır* (6/130) < yağmur, *göçürdū gibi* (6/139) < göçürdüğü gibi, *ōlan* (6/143) < oğlan, *ōlen* (6/150) < oğlan, *dōru* (6/152) < doğru, *ūlu* (6/161) < oğlu, *sāmaya* (6/184) < sağmaya, *dādan* (6/219) < dağdan, *ūraşmış* (6/228) < uğraşmış, *çīhKlā* (6/241) < çığlıkla, *dırmı* ∪ *ā* (7/9) < tırmiğa, *ḡānı* (8/46) < kağrı, *ūraşırsın* (8/54) < uğraşırsın, *būdey* (8/144) < buğday, *āleşirdıK* (14/134) < ağlaşırdık, *bāKura* (14/215) < bağkura

2) -h- Ünsüzünün Düşmesi

KūTāyadan (5/78) < kütahyadan, *silā* (5/115) < silah, *KōTāyadan* (5/148) < kütahyadan, *sabā* (5/195) < sabah, *ḡāFede* (5/200) < kahvede, *şēre* (5/230) < şehre, *bi* ∪ *ōşuma* (5/310) < bir hoşuma, *allā* (6/66) < allah, *āmeT* (6/110) < ahmet, *maşşallā* (6/184) < maşallah, *allā* (6/213) < allah, *sabā* (6/237) < sabah, *rāmeTliK* (7/12) < rahmetlik, *hā* (8/57) < hah, *rōmeTliK* (8/146) < rahmetlik, *sabāle* (8/172) < sabahleyin

3) -k- Ünsüzünün Düşmesi

ōcēdim (1/61) < ölecektim, *ço* ∪ *ūsa* (5/40) < çok ise, *āşamlē* (5/80) < akşamleyin, *gīricēdim* (5/130) < girecektim, *giTcēdin* (5/135) < gidecektin, *geçīcēmişiz* (5/209) < geçecekmışiz, *bēsimeTlē* (5/218) < peksimetler, *olcēmiş* (5/316) < olacakmış, *āşam* (6/7) < akşam, *yōḡana* (6/39) < yok iken, *yō* ∪ *udu* (6/52) < yok idi, *kūrē* ∪ *inen* (6/158) < kürek ile, *āşame* (7/24) < akşama, *gelcēmiş* (8/159) < gelecekmiş

4) -l- Ünsüzünün Düşmesi

ōduktan sōna (1/61) < olduktan sonra, *ḡēmiş* (1/65) < gelmiş, *ḡēdi* ∪ *i* (5/45) < geldiği, *ḡāmışın* (5/134) < kalmışın, *ḡēdi* (5/153) < geldi, *ḡōnümüzden* (5/155) < gönlümüzden, *ḡēmiş* (5/288) < gelmiş, *ōdum* (5/288) < oldum, *ḡādım* (5/305) < kaldım, *ōsa* (5/362) < olsa, *ḡē ḡē* (5/368) < gel gel, *ātınTaşa* (5/33) < altıntaşa, *masā* (6/44) < masal, *āmadan* (6/81) < almadan, *āmıḡ* (6/111) < almış, *ḡēmiş* (6/111) < gelmiş, *ōsun* (6/178) < olsun, *deyī* (8/43) < değil

5) -r- Ünsüzünün Düşmesi

bintepelē (1/4) < bintepeler, *vēdikTen* (1/14) < verdikten, *enēken* (1/18) < inerken, *atıvēdim* (1/23) < atıverdim, *būda* (1/45) < burda, *kesēsiñ* (2/1) < kesersin,

çıkā (2/3) < çıkarız, *ileçbēlik* (2/8) < rençberlik, *bişirīdik* (4/23) < pişirirdik, *onnādan* (4/24) < onlardan, *gūşun* (5/41) < kurşun, *gōKsun* (5/82) < korksun, *vurūlāmış* (5/110) < vururlarmış, *gōdüm* (5/113) < gördüm, *sōna* (5/132) < sonra, *gomşılā* (5/165) < komşular, *bindīdilē* (5/178) < bindirdiler, *gōTürūKen* (5/211) < götütürken, *gedā* (5/220) < kadar, *vēdīmedi* (5/221) < verdirmedi, *davranīsa* (5/240) < davranırsa, *asKēlik* (5/334) < askerlik, *pişirīlēdi* (6/130) < pişirirlerdi, *bişimişlē* (6/221) < pişirmişler, *ēKeK* (7/29) < erkek, *deyīmende* (14/34) < değirmende

6) -v- Ünsüzünün Düşmesi

mēcudundan (5/94) < mevcudundan, *mēcuTumuzu* (5/186) < mevcudumuzu, *mēcuT* (5/268) < mevcut, *sēkiyaT* (5/272) < sevkiyat, *yārum* (6/65) < yavrum, *dōmeyiz* (6/93) < dövmeyiz, *dēlet* (6/150) < devlet, *ēlendiK* (8/114) < evlendik

7) -y- Ünsüzünün Düşmesi

bōle (1/23) < böyle, *oķuTuverēmişiz* (3/25) < okutuvereymişiz, *zētin* (4/8) < zeytin, *bişē* (5/46) < bir şey, *kōlülē* (5/73) < köylüler, *ōle* (5/116) < öyle, *gidēdin* (5/146) < gideydin, *yapamadīdı* (5/252) < yapamadıydı, *gūmuşlā* (5/299) < koymuşlar, *şēde* (5/312) < şeyde, *şōle* (5/335) < şöyle, *Tēzeñ* (6/43) < teyzen, *kēri* (6/58) < gayrı, *dūştü mūdū* (6/155) < düştü müydü, *avcīdı* (6/181) < avcıydı, *dūmuş* (6/241) < duymuş, *vā mīdı* (7/2) < var mıydı, *pēnir* (6/194) < peynir, *herşē* (8/99) < her şey, *şūdu* (8/152) < şuydu, *sülēman* (8/194) < süleyman

8) -n-, -ñ Ünsüzünün Düşmesi

gelirkē (5/44) < gelirken, *gēşleri* (5/120, 8/221) < gençleri, *gēşlīmde* (5/277) < gençliğimde, *felā* (6/132) < felan, *demīKi* (6/166) < deminki

9) -f- Ünsüzünün Düşmesi

yūKa (6/75) < yufka, *yūKayı* (7/36) < yufkayı

10) -s- Ünsüzünün Düşmesi

ōsen (8/267) < össen, *ōsēn* (15/127) < össen

11) -m- Ünsüzünün Düşmesi

ğōṣu (6/29) < komṣu, *ḵōṣunun biri* (8/108) < komṣunun biri, *biziKilē* (8/193) < bizimkiler

12) -z- Ünsüzünün Düşmesi

olmā mı (8/61) < olmaz mı, *ḵorḵulmā mı* (8/100) < korkulmaz mı

1.2.1.4. Hece Düşmesiyle Oluşanlar

ḡo alōlā (5/85) < kovalıyorlar, *tüylemē* (5/107) < tüylemeye (kaçmaya), *yīceKleri* (5/151) < yiyecekleri, *sabahlē* (5/161) < sabahleyin, *ḡocu un ṣēsine* (5/169) < çocuğun şeyisine, *arḴıdeṣlēñ* (5/173) < arkadaşların, *yimēmizi* (5/182) < yemeğimizi, *muhaFızlān birine* (5/187) < muhafızların birine, *kūrTlēn* (5/188) < kürtlerin, *dēl* (5/226) < değil, *tüylēmēdim* (5/255) < tüyleyemedim (atlayamadım), *ḡēṣlīmde* (5/277) < gençliğimde, *āṣemlē* (5/292) akşamleyin, *desTelēññ* (5/302) < destelerinin, *ācıḴ* (5/335) < azıcık, *hazırlamā* (5/345) < hazırlamaya, *telēzyoma* (5/367) < televizyona, *ḡaynāsı* (6/22) < kaynanası, *toPlāP* (6/29) < toplayıp, *ayçiçē* (6/32) < ayçiçeği, *sabā ḡadā* (6/48) < sabaha kadar, *onnāḴı* (6/55) < onlarınki, *būn gibi* (6/93) < bunun gibi, *nerē* (6/112) < nereye, *ācıḴ* (6/97) < azıcık, *dēdir* (8/112) < değildir

1.2.1.5. İki Ünlünün Yan Yana Gelmesiyle Oluşanlar

halbuḴīsa (5/164) < halbuki+ise, *aṣṣā* (5/195) < aşağı+ya, *KiṣīdiK* (5/210) < kişi+idik, *ṣēT* (5/257) < şe+et, *ḡirdīdim* (5/344) < girdi+idim, *iddāleṣiyōñ* (5/366) < iddi+a, *asKerdēdi* (6/3) < askerde+idi, *eltīdiK* (6/53) < elti+idik, *iTFāye* (6/58) < itfa+iye, *hanēdi* (6/147) < hane+idi, *ḡayıTlīdı* (6/147) < kayıtlı+idi, *eKlīdi* (6/148) < ekli+idi, *ḡeKdīsen* (6/163) < çekti+isen, *yaḴTīsa* (7/35) < yaktı+ise, *halbuḴūsam* (8/73) < halbuki+ise, *iyīdi* (8/59) < iyi+idi, *rēsicumhur* (8/142) < re+isicumhur, *ḴaracāmeT* (8/163) < karaca+ahmet

1.2.1.6. Anlama Abartı Katmak Amacıyla Oluşanlar

dē (4/47) < ta, *büTün* (5/79) < bütün, *yüz Tene* (5/81) < yüz tane, *ōhō* (5/134) < oho, *böyüK* (5/139) < büyük, *gōcca* (5/268) < koca, *deyivesē* (6/44) < deyiverse, *tā* (6/129) < ta, *çōK* (8/49) < çok

1.2.1.7. Bölgemiz Ağzında Anlam Verilemeyen Uzunluklar

gidemēdi mi (1/16) < gidemedi mi, *bozulūşun* (5/97) < bozulunca, *yörüüyüşün* (5/97) < yürüyünce, *sōna* (5/132) < sonra, *aKlīm kēsTi* (5/194) < aklım kesti, *geysēm* (5/316) < giysem, *ormāncı* (6/219) < ormancı, *eveliki zamanda* (7/1) < evvel zamanda, *mānda* (8/47) < manda, *ayşānın* (8/17) < ayşenin, *televiziyon* (8/139) < televizyon, *yīKarız* (14/27) < yıkarız, *ēvde* (14/43) < evde, *öldü* (14/153) < öldü, *sērd* (13/164) < sert, *ōrda* (14/219) < orda, *gēsTi* (14/248) < geçti, *serōn* (14/401) < serum, *ēTKisini* (15/4) < etkisini, *ēsğileri* (15/30) < eskileri, *gēsmiş* (15/109) < geçmiş, *hāyvan* (15/150) < hayvan, *ēT* (15/160) < et, *gōş* (15/162) < koç, *sācda* (15/450) < sacda, *gēsTi* (16/32) < geçti

1.3. KISA ÜNLÜLER

1.3.1. Kısa Ünlülerin Oluşumu

Normal uzunlukta olan ünlülerin, hızlı konuşmanın etkisiyle boğumlanma sürelerinden daha kısa bir sürede boğumlanmasıyla oluşan kısa ünlüler bölgemiz ağzındaki hemen hemen tüm ünlülerde görülür. Kısa ünlülerin oluşma sebepleri şöyledir:

1.3.1.1. Hece Düşmesiyle Oluşanlar

Hece düşmesi olmasına rağmen düşmenin görüldüğü heceden önceki ünlü uzamamış; aksine bir durum görülmüştür.

söylīcez (4/27) < söyleyeceğiz, *giTcez* (5/158) < gideceğiz, *daKleşmicen* (6/138) < takılmayacaksın (uğraşmayacaksın), *yicez* (7/4) < yiyeceğiz, *Kescez* (8/284) < keseceğiz, *basTırīcez* (11/161) < bastıracağız, *n_∪eTcez* (12/7) < ne edeceğiz, *gelcez* (15/334) < geleceğiz, *n'aPcen* (6/176) < ne yapacaksın, *ācıK* (8/234) < azıcık, *geçcen*

(8/334) < geçeceksin, *sevicen* (9/146) < seveceksin, *baĶcen* (9/167) < bakacaksın, *alcen* (11/213) < alacaksın, *décen* (15/5) < diyeceksin, *göndercen* (15/211) < göndereceğim, *eTcen* (15/461) < edeceksin, *oĶuculāmız* (6/5) < okuyucularımız, *vurmūcaĶ* (15/128) < vurmayacak, *görüyon* (8/137) < görüyorsun

1.3.1.2. / r / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar

Bazen / r / ünsüzü düşmüş olduğu halde, kendisinden önce gelen ünlünün uzamadığı görülür. Bu duruma Dumlupınar ağzında sık sık rastlanır.

vēcek (1/26) < verecek, *vēdilē* (81/41) < verdiler, *ūraşivēdiK* (1/91) < uğraşıverdik, *oĶumayivēdim* (3/62) < okumayıverdim, *vādım* (3/62) < vardım, *varivēdīdim* (6/253) < varıverdiydim, *ölüvēdi* (8/104) < ölüverdi, *bi* (5/253) < bir, *laF ediverīdi* (15/388) < laf ediverirdi, *vādıĶ* (2/10) < vardık, *çıkarīdıĶ* (4/39) < çıkarır idik, *götūmezlēdi* (6/119) < götürmezlerdi, *vādıĶ* (11/118) < vardık

1.3.1.3. Orta Hecede Düşme Meyili Olanlar

Orta hecede düşmeye meyilli açık ve kapalı hecelerdeki / l, m, n, r, s, ş, y, z / gibi sızıcı ve akıcı ünsüzler, yanlarında bulunan / a, e, ı, i, u / ünlülerini bir önceki hecenin açık olmasından dolayı kısaltırlar. Bu kısalma, bir tür hece yutumu geçiş devresi özelliği göstermektedir (Gülensoy, 1988: 28) :

alēyo (6/164) < alıyor, *éKīcek* (3/31) < ekecek, *dōKīceK* (5/12) < dökecek, *içerīşinde* (5/14) < içerisinde, *portīKal* (5/143) < portakal, *éyīce* (5/198) < iyice, *geçīcēmīşiz* (5/209) < geçecekmişiz, *elīne* (6/6) < eline, *yapīyo* (6/117) < yapıyor, *sekīme* (8/76) < sekime, *kendīmiz* (6/146) < kendimiz, *yapılīcek* (8/355) < yapılacak, *deyīvē* (10/26) < deyiver, *ezīyeT* (11/46) < eziyet, *iKīşi* (11/131) < ikisi, *törenīne* (11/176) < törenine, *açılīceK* (13/46) < açılacak, *hasan enīşTe* (15/405) < hasan enişte, *burāda* (1/15) < burada, *sarācıĶ* (5/35) < saraycık, *atātūrK* (8/156) < atatürk, *durūcaĶ* (6/22) < duracak, *goyūna* (6/157) < koyuna, *ġurulūcaĶ* (15/156) < kurulacak, *alīverem* (3/58) < alıvereyim, *aPīlādı* (4/38) < apalardı, *çamīşırılıĶda* (7/22) < çamaşırlıkta, *yapılīcek* (8/355) < yapılacak, *Ķomītanı* (11/28) < komutanı, *hangīnīza* (11/29) < hanginize, *ġarīsı* (12/87) < karısı

1.3.1.4. Ek-fiilin Etkisiyle Oluşanlar

Ek-fiil, isim soylu sözcüklere eklendiğinde veya fiil soylu sözcüklere gelerek bileşik zamanlı fiil yaptığında ek-fiilin ilk ünlüsü kısalmıştır.

manga ĩmıř (5/61) < manga imiş, deyivere ũđi (3/61) < deyivere idi,
Tümen ũ ĩmıř (5/65) < tümen imiş, yükse ũ ĩmıř (5/108) < yüksek imiş, yok ũ ĩdım (2/6)
< yok idim, çocu ũ ĩmuř (5/29) < ocuk imiş, bilmōmuř ũ ĩmuř (9/6) < bilmiyormuş
imiş, saTarlar ũ ĩmıř (1/44) < satarlar imiş, var ũ ĩmıř (1/78) < var imiş, aķallı ũ ĩdım
(3/59) < akıllı idim, ac ũ ĩmıřıñ (5/52) < a imişsin, varıdı (8/36) < var idi,
haTeřlecaķlāmuř ũ ĩmıř (8/228) < ateşleyeceklermiş imiş, ġardeř ũ ĩmıř (9/148) <
kardeş imiş, türk ũ ĩmüř (5/42) < türk imiş,

1.3.1.5. Yan Yana Gelen Ünlülerin Etkisiyle Oluşanlar

Yan yana gelen iki kelimededen birincisinin son ses ünlüsü ile ondan sonra gelen kelimenin ön ses ünlüsü çift ünlü durumuna geldiklerinde, birinci ünlüde kısalma olur (Gülensoy, 1988: 27).

berĩ ũ inliyene (5/16) < beri inleyene

1.3.1.6. Ünlü Türemesinin Etkisiyle Oluşanlar

Ünlü türemesinin görüldüğü kelimelerde bu ünlüler kısa olma eğilimindedir.

afĩyoñda (4/31) < afyonda, hePĩřinde (5/10) hepsinde, eTĩraFını (5/28) <
etrafını, tĩrabĩzona (5/158) < trabzona, mecĩbur (5/191) < mecbur, bi ũ kilomeTĩre
(5/253) < bir kilometre, evelĩki (7/1) < evvelki, televizĩyon (8/139) < televizyon,
seFerĩberliK 13/46) < seferberlik, mavĩzer (15/393) < mavzer, asĩya (6/254) < asya,
řarpĩla (14/141) < eşarplar

1.3.1.7. Orta Hecedeki Ünlünün Düşmemesiyle Oluşanlar

Ünsüz harf ile bitip ünlü ile başlayan ek aldığı anda ortadaki düşmesi gereken ünlünün düşmediği görülür.

isîmi (13/82) < ismi, *yalîñiz* (5/228) < yalnız, *vaḲîdimiz* (14/448) < vaktimiz

1.3.1.8. Yardımcı Fiilin Etkisiyle Oluşanlar

Yanına yardımcı fiil ve tezlik fiili alan kelimelerde son hecedeki ünlü kısalmıştır.

motûr ∪ *oldu* (8/246) < motor oldu, *ğatîr* ∪ *aldı* (8/247) < katır aldı, *sayîve* (8/16) < sayıver

1.3.1.9. / f / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar

Ender görülen bir diğer unsur / f / ünsüzü düşmesine rağmen yanındaki ünlü uzamamış tam tersine kısalmıştır.

yûḲa (14/156) < yufka

1.3.1.10. / l / Ünsüzünün Düşmesiyle Oluşanlar

Birkaç örnekte sonses / l / ünsüzü düştüğü halde, ünlünün uzamayıp aksine kısaldığı görülür (Gülensoy, 1988: 28) .

nasî (15/48) < nasıl, *nasî olcaḲ* (15/344) < nasıl olacak

1.3.1.11. Yabancı Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Ünlü Uyumuna Uyarak Kısılması

gavur ∪ *õlu* *gavur* (1/9) < kâfir (Ar.), *mûsafîr* (14/382) < misâfir (Ar.), *meḲTuP* (11/38) < mektûb (Ar.), *Fayiz* (15/224) < fâiz (Ar.), *canı* (8/144) < cân (Far.)

1.3.1.12. İkiz Ünlünün Etkisiyle Oluşanlar

Bir tek örnekte görüldüğü üzere eşit ikiz ünlü yan yana geldiğinde ilk ünlü kısılma eğilimindedir.

sēede (14/307) < saate

1.4. İKİZ ÜNLÜLER

İki ayrı ünlünün tek bir nefeste bir ünlü gibi telâffuz edilmesi olayına “ikiz ünlü” adı verilir.

İkiz ünlü olabilmesi için her iki ünlünün de aynı hecede bulunması gereklidir.

Bölgemiz ağızında rastladığımız ikiz ünlüleri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1.4.1. Yükselen İkiz Ünlüler

İki ünlünün arasındaki / g, ğ ve y / ünsüzlerinin eriyip kaybolmasıyla yan yana gelmiş ikiz ünlülerdir. Yarım ünlü + ünlü : $\ddot{ı} \cup a$, $\ddot{ı} \cup e$, $\ddot{u} \cup o$, $\ddot{ı} \cup a$, $\ddot{ı} \cup o$, $\ddot{ı} \cup o$

$amal\ddot{ı} \cup aT$ (9/5) < ameliyat, $amel\ddot{ı} \cup aT$ (9/7) < ameliyat, $y\ddot{i} \cup en$ (13/15) < yiyen, $d\ddot{o}KT\ddot{u}rm\ddot{u} \cup ol\ddot{a}$ (5/12) < d\ddot{o}kt\ddot{u}rm\ddot{u}yorlar, $sa\ddot{K}l\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (5/30) < saklıyorlar, $yap\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (5/224) < yapıyorlar, $\acute{g}ap\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (5/226) < kapışıyorlar, $c\ddot{i} \cup ara$ (5/358) < sigara, $ekm\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (6/32) < ekmiyorlar, $yap\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (6/59) < yapıyorlar, $bilm\ddot{i} \cup ol\ddot{a}$ (15/375) < bilmiyorlar

1.4.2. Eşit İkiz Ünlüler

İki ünlünün arasındaki / ğ, h, ñ ve y / ünsüzlerinin erimesi ile oluşur. Bölgemiz ağızında örneğine en çok rastlanan ikiz ünlülerdir.

$da \cup a$ (1/53) < dağa, $rahmeTli \cup i$ (1/60) < rahmetliği, $dü \cup ün$ (2/21) < düğün, $güççü \cup ün$ (2/21) < küçüğüm, $a \cup a$ (4/48) < aha, $oldu \cup u$ (5/23) < olduğu, $g\acute{e}di \cup i$ (5/45) < geldiği, $sa \cup a$ (5/53) < saña, $düşTü \cup ü$ (5/111) < düştüğü, $biça \cup a$ (5/185) < bıçağa, $sabba \cup a$ (5/192) < sabaha, $aşşa \cup a$ (5/195) < aşağıya, $şe \cup e$ (5/208) < şeye, $şe \cup er$ (5/212) < şehir, $sı \cup il$ (5/261) < siğil, $gu \cup uşu$ (5/294) < koğuşu, $sa \cup anına$ (6/96) < sahanına, $ba \cup a$ (6/110) < baña, $me \cup ersem$ (8/113) < meğerse

1.4.3. Alçalan İkiz Ünlüler

İki ünlü arasındaki daha çok / y, ğ ve h / ünsüzlerinin eriyip kaybolması ile yan yana gelen iki ünlü şeklidir. Ünlü + yarım ünlü : e_◌ı, a_◌ı, o_◌ü

se_◌ırTTim (5/214) < seyirttim, çaKma_◌ı (5/260) < çakmağı, şa_◌ıt (6/10) < şahit, yo_◌üdu (6/52) < yok idi, yo_◌ürd (6/81) < yoğurt, sa_◌ıyollā (6/183)

İkiz ünlülere bölgemiz ağzının yanı sıra Şaphane, Gediz, Simav ve Altıntaş ağzlarında da rastlanmıştır (krş. Maral Demirci, 2019: 24; Büber, 2010: 22; Dinçay, 2009: 20; Aydın, 2008: 21).

1.5. GENİZ ÜNLÜLERİ

Türkçede dilin arka tarafının yumuşak damağa teması ile genizden söylenen bir / ñ (ng) / sesi vardır ki, biz buna “nasal n” adını vermekteyiz. Yazı dilimizde kaybolduğu halde hemen hemen bütün Anadolu ağzlarında yaşayan nasal n’ler hece kaynaşması ve ünsüz düşmesi gibi durumlarda kaybolurken fonksiyonlarını yanlarındaki ünlülere yükleterek, bunlara genzellik özelliği kazandırırılar (Gülensoy, 1988: 28). Bu özellik Dumlupınar ağzında oldukça fazla rastlanan bir durumdur. Genellikle şahıs iyelik eklerinde görülür. Şahıs zamirlerinde ise yönelme hâlinde sıklıkla rastlanır.

baña (1/94) < bana, oña (1/59) < ona, on beşliniñ ölu (1/1) < on beşlinin oğlu, bunnāñ (1/13) < bunların, iñiliye miñiliye (1/55) < inliye minliye, gidiñ (1/58) < gidin, añması ayıP (1/67) < anması ayıp, canñ (1/92) < canın, çamlāñ alTına (2/3) < çamların altına, buvamñ öldüğünde (2/6) < babamın öldüğünde, gidemōñ (2/9) < gidemiyorsun, çekē misiñiz (2/17) < çeker misiniz, çeñizin (3/44) < çeyizin, yalıñız (3/60) < yalnız, varıñ (4/1) < varım, de_◌iliñdir (4/28) < değilimdir, olceñ (4/30) < olacağım, afiyoñda (4/31) < afyonda, yünleri (4/35) < yünleri, eñ sarP (5/64) < en sarp, goreyceñ (5/99) < koruyacağım, öñde (5/121) < önde, āileñi (5/126) < aileni, ğaTılceñ (5/144) < katılacağım, deñizin kenāna (5/198) < denizin kenarına, dunnuPuñara (6/28) < dumlupınara, Tēzeñ (6/43) < teyzen, anaña (6/163) < annene, n’aPceñ (8/40) < ne

yapacaksın, *düñür* (8/257) < dünür, *neye daKeñ* (10/83) < niçin takayım, *añleşmişlē* (2/23) < anlaşmışlar, *añmıyım* (12/223) < anmayayım

1.6. ÜNLÜ UYUMU

Kelimenin ilk hecesindeki ünlü harfe göre şekillenen ve dilimize karakteristik bir özellik katan “kalınlık-incelik” ve “düzlük-yuvarlaklık” uyumudur. Bu uyum köklerde veya köke gelen eklerde bulunan tüm ünlüler için geçerlidir. Bölgemiz ağızlarında bu uyum çok belirgin ve baskındır. “Büyük Ünlü Uyumu” ve “Küçük Ünlü Uyumu” da dediğimiz ünlü uyumunun bölgemizde kullanımı şöyledir:

1.6.1. Kalınlık - İncelik Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu)

Türkçe bir kelimenin ilk hecesi, kalın sesler olan / a, o, u, ı / ile başlarsa yine kalın seslerle devam etmelidir. Eğer bir kelimenin ilk hecesi ince sesler olan / e, ö, ü, i / ile başlarsa yine ince seslerle devam etmelidir. Kelimedeki tüm ünlülerin bu uyumu göstermesine “Kalınlık – İncelik Uyumu” (büyük ünlü uyumu) denilmektedir. Yani aynı kelimedede hem kalın ünlü, hem de ince ünlü bulunamaz. Bölgemizde / i- / cevheri fiili ile kurulan yardımcı fiiller olan “idi, imiş, ise” bu uyuma büyük ölçüde uymuştur. [-ki] aitlik eki de bölgemizde bu uyuma uyar. Zarf-fiil eki olan [-ken], şu birkaç örnek dışında bölgemiz ağızında [-kan , -ken , -ıkan, -kē, -kana, -kene, -kanı, -kenek, -ıkana] şekillerine bürünerek büyük ünlü uyumuna uymuştur : *oralādeyKán* (12/195), *uyūkene* (4/145) < uyur iken gibi.

Karahan’ın tasnifine göre, Batı Grubu Ağızları içinde olan Kütahya’da kalınlık-incelik uyumu, bölgede diğer benzeşme yönlerinden daha baskın olan ilerleyici benzeşmenin etkisi ile korunur (bkz. Karahan, 1996: 4).

KızıKana (14/35) < kız iken, *gelīKen* (15/530) < gelir iken, *burdayKán* (5/162) < burda iken, *çavuşıKán* (5/334) < çavuş iken, *yōKana* (6/39) < yok iken, *enēken* (1/18) < iner iken, *yōudu* (6/52) < yok idi, *gelirkē* (5/44) < gelirken, *erKen* (8/26) < er iken (vakit), *şeyKene* (11/210) < şey iken, *güdēKeneK* (14/427) < güder iken, *alīKán* (15/404) < alır iken, *gurcularKanı* (15/412) < kurcalar iken, *yogūumuşuz* (4/50) < yok imişiz, *gencū imiş* (6/123), *bağımsızū imiş* (6/141) < bakımsız imiş, *manısada* (8/22) <

manisada, *doᵘdaḲılā* (14/344) < doğudakiler, *yağᵘısa* (14/337) < yağ ise, *nasıᵘısa* (15/524) < nasıl ise, *ōᵘlise* (12/240) < öyle ise, *ğayıTlīdı* (6/147) < kayıtlı idi, *helbüküse* (5/274) < halbuki ise, *seninKi* (13/175) < seninki, *giTTikine* (3/2) < gitti ki, *çoḲluğᵘuduḲ* (14/37) < çokluk idik

1.6.2. Düzlük - Yuvarlaklık Uyumu (Küçük Ünlü Uyumu)

Düzlük – yuvarlaklık uyumu Türkçe kelimelerde bulunan düz ünlüleri / a, e, ı, i / düz ünlülerin; yuvarlak ünlüleri ise / o, ö, u, ü / ya düz – geniş / a, e / ya da dar – yuvarlak / u, ü / ünlülerinin takip etmesiyle oluşan durumdur. Birinci bölüme göre Türkçede bir sözcükte sadece / a, ı / ya da / e, i / bir araya gelebilir. İkinci bölümde ise *kalınlık – incelik* de göz önüne alınırsa Türkçe bir sözcükte / o, u / dan sonra / a, u / ünlüleri; / ö, ü / den sonra ise / e, ü / ünlüleri gelmektedir (Ergin, 1998: 70).

çavışıymış (13/44) < çavuşu imiş, *gelirkē* (5/44) < gelirken, *hamur* (5/51) < hamur, *hamıraşı* (7/3) < hamur aş, *barabar* (13/55) < beraber, *doḲtura* (13/5) < doktora, *köprüsünden* (5/215), *merdimanda* (5/246) < merdivende, *elimᵘinan* (5/259) < elim ile, *daḲıların* (6/5) < takılarını, *hanı* (8/193) < hani, *oluverişin* (9/7) < oluverince, *hıdırellezde* (15/243) < hıdırellez, *aşşagda* (12/16) aşağıda, *mıTFaᵘı* (12/16) < mutfak, *moturunan* (15/115) < motor ile, *hana* (13/11) < hani, *düşüşün* (5/112) < düşünce, *kesilişin* (5/82) < kesilince, *varışın* (5/180) < varınca, *āşamle* (4/4) < akşamleyin

1.6.3. Yabancı Kaynaklı Kelimelerin Durumu

biᵘTenesi (5/342) < dâne (Far.), *ünüversteyi* (8/21) < üniversite (İng.), *tıransiT* (13/133) < transit (Fr.), *orjenel* (13/138) < orijinal (Fr.), *kilameTîre* (13/69) < kilometre (Fr.), *memniKāTina* (13/56) < memleket (Ar.), *telēzyona* (5/367) < televizyon, *televon* (8/139) < telefon (Fr.), *videsin* (13/150) < auf wiedersehen “güle güle” (Alm.), *altımandır* (13/171) < altman “yaşlı adam” (Alm.), *harnofendir* (13/168) < anrufen “telefon” (Alm.), *lomatisme* (8/55) < romatizma (İt.) “reumatismo”, *çorçıl* (8/153) < churchill (İng.),

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında bazı yabancı kelimeler aslına bağlı kalınarak kullanılmaktadır:

teleFon (5/282) < telefon (Fr.), *Televizyonda* (11/174) < televizyon (Fr.)

1.6.4. Ünlü Uyumunda Bazı Kelimelerin Eski Şekillerini Korumaları

yirken (5/52) < yer iken, *eyi* (15/79) < iyi, *gözel* (15/463) < güzel, *güveyi* (12/124) < güyegü < küyegü < küdegü (düğün sahibi, damat), *dunubunların* (8/10) < bunlar < bınar, *hanKı* (14/346) < hangı < kangı “hangi”

1.7. ÜNLÜ UYUMUNUN BOZULMASI

Dil benzeşmesi (kalınlık-incelik) olayı bölgemiz ağızlarında kuvvetli olduğu halde, bazı durumlarda uyum bozukluğu görülür. Uyum bozulmasının başlıca sebebi, bazı ünsüzlerin yanlarındaki ünlüleri inceltme veya kalınlaştırma etkisine sahip olmalarıdır. Ünlü kalınlaşması olayı bölgemizde pek seyrek görüldüğü halde, ünlü incelmesinin örnekleri fazladır. Bölgemiz ağızlarında inceltme etkisi yapan ünsüzler ve örnekleri şunlardır (Gülensoy, 1988: 33) :

1.7.1. y Ünsüzü

donbeylerı (8/46) < dombay “manda”, *buydey* (15/218) < buğday, *goley* (8/102) < kolay, *aleyo* (8/195) < alıyor, *çıKareyon* (5/173) < çıkarıyorsun, *iddāleşiyon* (5/366) < iddialaşıyorsun, *daşıyo* (6/30) < taşıyor, *a_ı ırlaşıyo* (8/97) < ağırlaşıyor, *yapiyolā* (8/152) < yapıyorlar, *sodeynan* (9/114) < soda ile, *bāleyivēceK* (9/70) < bağlayıverecek, *oleydi* (3/35) < olaydı, *gışleydi* (5/139) < kışla idi, *ķoley* (6/182) < kolay, *Tarleymiş* (6/205) < tarla imiş, *paTleyince* (8/161) < patlayınca, *tableyi* (7/36) < tablayı, *baye* (12/171) < baya, *fāzleymiş* (13/115) < fazla imiş, *selserī taraFınnan* (14/369) < selkisaray tarafından, *pareylan dabanceyı* (15/468) < para ile tabancayı, *gışladeyin* (15/469) < kışladayım

Hece kaynaşmasına uğrayan kelimelerde durum şöyledir:

baKen (15/102) < bakayım, *baKem* (4/31) < bakayım

1.7.2. ş Ünsüzü

āšem (13/112) < akşam, *ağēšTe* (12/160) < ağaçta, *haşēš* (9/39) < haşhaş, *arḲıdešlēñ* (5/173) < arkadaşlarının, *arḲedeš* (5/240) < arkadaş, *dūzağēšten* (6/146) < düzağaçtan, *yanešabilē* (5/270) < yanaşabilirse, *gumeš* (5/329) < kumaş, *bareš* (6/33) < baraj, *eše* (7/7) < ayşe, *adešız* (8/95) < adaşız, *a ırleštīdi* (8/110) < ağırlaştı idi, *toPleširdi* (8/211) < topladı, *ūrešTilā* (9/153) < uğraştılar, *ḲoleylešTi* (11/100) < kolaylaştı, *añlešmişlē* (12/23) < anlaştı, *yanešTım* (13/143) < yanaştım, *yaveš* (13/144) < yavaş yavaş, *galabešliKsin* (14/160) < kalabalıksın

1.7.3. ç Ünsüzü

Örnekleri azdır.

arḲıdeč (14/84) < arkadaş, *arḲâdeč* (14/350) < arkadaş, *sâdeč* (12/126) < sağdıç, *bıçač* (5/183) < bıçak

Bir örnekte / ç / ünsüzünün yanındaki ünlüyü kalınlaştırdığı görülmüştür:

bahčadan (7/4) < bahçeden

1.7.4. c Ünsüzü

n'olceK (5/136) < ne olacak, *ḲoḲceK* (5/174) < kokacak, *yaTceK* (5/189) < yatacak, *yıḲānceK* (5/270) < yıkanacak, *būlceK* (5/300) < bulacak, *yapılceK* (6/60) < yapılacak, *galceK* (6/149) < kalacak, *yāmır yāceK* (6/155) < yağmır yağacak, *olceymiš* (6/160) < olacaktı, *goceya* (6/170) < kocaya, *n'aPcen* (6/176) < ne yapacaksın, *yıḲīcez* (7/22) < yıkayacağız, *çaPılēceñ* (8/6) < çapalayacaksın, *vāceñ* (8/116) < varacaksın, *paTleyceK* (8/161) < patlayacak, *aciK* (8/131) < azıcık, *cıbılciK* (8/216) < cıbılacak, *harcamēcēm* (5/238) < harcamayacağım

1.7.5. s Ünsüzü

čanTesine (8/117) < çantasına, *Ḳarsin ardaḥanda* (10/14) < karsın ardaḥanda, *fasillesinnen* (10/52) < fasulyesinden, *ebTesimi* (12/220) < abdestimi, *fisildeštilē* (15/365) < fısıldaştılar

1.7.6. l Ünsüzü

ōlen (6/150) < oğlan, *oreleri* (6/210) < oraları, *Kol Kole* (8/128) < kol kola, *olem* (8/237) < olayım, *len* (8/283) < lan, *çınleyesi* (11/146) < *çınlayası*, *tınaslere* (12/62) < tınaslara, *filen* (14/138) < filan, *ille* (15/117) < illa, *doleyı* (15/315) < dolayı, *buley çıKareydi* (15/519) < bula < bola

Bu örneklerin dışında şu birkaç kelimedede aksi bir durum olarak kalınlaşma eğilimi görülmüştür.

mendillere (6/89) < mendillere, *cumleyi* (14/253) cümleyi

1.7.7. Gelecek Zaman Ekinin İnceltici Özelliği İle

basTıricez (11/161) < bastıracağız, *n'aPcēñiz ?* (15/447), < ne yapacaksınız ?, *alceñ mi ?* (11/213) < alacak mısın?, *çıKceñ* (17/120) < çıkacağım, *gonuşmiceñ* (17/294)

1.7.8. İsimden İsim Yapım Eki Olan / -cı, -ci / nin İnceltici Özelliği İle

yolmecı (6/165) < yolmacı

1.8. UYUM DEĞİŞMESİ

Yazı dilimizde pek görülmesine de Türkçe'de bazı ünsüzler yanındaki ünlüyü inceltme ya da kalınlaştırma özelliği göstererek uyum bozukluğuna neden olmaktadır. Aynı zamanda bu ünsüzlerin iki hece veya daha fazla heceye sahip Türkçe veya yabancı bir sözcüğün ünlülerinin tamamını incelterek veya kalınlaştırarak yine uyum bozukluğuna yol açtığını görmekteyiz. Bu durumu şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1.8.1. a – a > e – e Olması

çente (5/45) < çanta, *felen* (10/24) < falan

1.8.2. u – u > ü – ü Olması

hüsüsü (5/358) < hususi

1.8.3. ı – ı > i – i Olması

bıldircin (9/158) < bıldırcın, *misir* (9/40) < mısır, *fisildeştilē* (15/365) < fisıldeştilar

1.8.4. u – u > ı – ı Olması

yımırta (4/7) < yumurta

1.9. DUDAK BENZEŞMESİ

Bölgemiz ağzında çift heceli kelimelerden birinci hecesinde yuvarlak ünlü bulunan kelimelerin ikinci hecesinde bulunan düz ve geniş ünlüler bazen daralıp yuvarlaklaşarak dudak benzeşmesi özelliği gösterir:

gözlüme (4/5) < gözleme, *böyüceK* (12/69) < büyü-y-ecek, *sürmüceK* (13/46) < sür-me-y-ecek, *vurduruceK* (13/163) < vur-dur-acak, *bulunmüceK* (14/314) < bul-un-ma-y-acak, *görmüceK* (14/340) < gör-me-y-ecek

Bağlantı hallerinde de yuvarlaklaşmanın devam ettiği görülür:

ço _U *üsa* (5/40) < çok ise, *yö* _U *udu* (6/52) < yok idi, *çoKluğ* _U *uduK* (14/37) < çokluk idik

1.10. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Bir ünlünün diğer ünlülere etkisi ile ya da bazı ünsüzlerin ünlülere etkisiyle oluşan ünlü değişimleri, bölgemiz ağzında hemen hemen bütün ünlülerde görülmektedir. Bu durum Türkçe ve yabancı kelimelerde tespit edilmiştir. Buna göre metinlerimizde görülen ünlü değişmelerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1.10.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

a > e, á: Örnekleri bölgemizde en çok görülen türdür.

arkádeş (1/29) < arkadaş, *ráhmeTli* _U *i* (1/60) < rahmetliği, *alcek* (1/65) < alacak, *enTerisi* (3/51) < entāri (Ar.) “elbise”, *emme* (3/76) < amma, *olceK* (4/24) < olacak, *diyárbeKirde* (4/30) < diyarbakırda, *olceñ* (4/30) < olacağım, *gayneTirdıK*

(4/44) < kaynatırdık, *felan* (5/12) < falan, *mezár* (5/19) < mezar, *çente* (5/31) < çanta, *alceKlā* (5/34) < alacaklar, *aláyda* (5/49) < alayda, *hedi* (5/50) < hadi, *goce* (5/105) < koca, *ağēšTen* (5/106) < ağaçtan, *gışleydı* (5/139) < kışlaydı, *pareyi* (5/237) < parayı, *yolmeci* (6/166) < yolmacı, *adeşız* (8/95) < adaşız, *arkáden* (8/157) < arkadan, *ēferin* (12/74) < aferin, *saveşında* (15/105) < savaşında, *bombeysa* (15/118) < bombaysa

çaliceysaK (6/82) < çalacaksak, *yaPicēmizi* (8/125) < yapacağımızı, *düzayış* (11/61) < düzağaç, *buriye* (12/148) < buraya, *yo_urdlicēsan* (14/60) < yoğurtlayacaksan

ı > i : *hayirli* (4/29) < hayırlı, *yaşımda miydım* (8/25) < yaşımda mıydım, *ayıP* (8/124) < ayıp sayıp, *rāzi* (9/29) < razı, *aTleyiP* (13/142) < atlayıp, *ayni* (13/156) < aynı, *yaTıriymış* (15/97) < yatırıyor

u > e : Bir sözcükte görülmüştür: *goreyceñ* (5/99) < koruyacaksın

u > ü : *memnün* (5/356) < memnun, *hüsüsü* (5/358) < hususi, *bü yanda* (8/20) < bu yanda, *mahsülü* (11/101) < mahsul, *ebücehil* (11/196) < ebucehil, *māKüm* (15/305) < mahkum

u > ö : *böyün* (7/39) < bu gün, *bögün* (14/240) < bu gün

1.10.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

e > a : *oKurkana* (3/72) < okurken, *annaTırkan* (5/3) < anlatırken, *eyār* (5/111) < eğer, *barāT* (5/333) < berat, *bizá* (8/57) < bize, *ramzı* (6/248) < remzi, *hızmaT* (8/58) < hizmet, *gidinca* (8/72) < gidince, *Favzı* (8/151) < Fevzi, *amāneT* (11/153) < emanet, *hávesimi* (13/111) < heves, *amaliyeT* (15/135) < ameliyat

e > u : *isKendurunda* (11/172) < iskenderun, *cuğaPlandıricēn* (13/150) < cevaplandıracağım

ü > u : *ummuhan* (12/2) < ümmühan, *hüKumeTin* (12/46) < hükümet, *şüKur* (12/52) < şükür, *düşurmesin* (12/204) < düşürmesin, *gun* (12/210) < gün, *duşmanın_ōsa* (13/96) < düşmanın olsa, *cumleyi* (14/253) < cümleyi

ö > o : *oteki* (14/227) < öteki, *şoForluğ* (15/308) < şoförlük

i > a : Bir tek örnekte görülmüştür: *hana* (12/66) < hani

İ > I : *ac* ∪ *İmişin* (5/52) < aç imişsin, *éhTiyar kıması* (2/32) < ihtiyar kimisi,
başındaKı (5/53) < başındaki, *manga İmiş* (5/61) < manga imiş, *başlāndaKı* (5/62) <
 başlarındaki, *yōnanınkı* (5/72) < yunanınki, *Taşınan* (5/75) < taş ile, *halbuKİsa* (5/164)
 < halbuki ise, *varıkan* (5/211) < varır iken, *acaminin* ∪ *birine* (5/323) < aceminin birine,
maKıne (6/51) < makine, *bir hafTa* (6/56) < bir hafTa, *mendillere* (6/89) < mendillere,
vaKıT (7/19) < vakit, *fİstan* ∪ *ıdı* (8/41) < fistan idi, *hanı* (8/250) < hani, *tayınını* (9/16)
 < tayinini, *hanginİza* (11/29) < hanginize, *çını* (12/94) < çini

1.10.3. Geniş Ünlülerin Daralması

a > ı, â : *ırmızanda* (4/2) < ramazanda, *aPîlâdı* (4/389) < apalardı, *zâman* (4/5) < zaman, *burââlâra* (4/48) < buralara, *orilâ* (5/56) < oralar, *ğazmıya* (5/19) < kazmaya, *oriya* (5/26) < oraya, *arķıdan* (5/39) < arkadan, *vurmıya* (5/66) < vurmaya, *yanlıra* (5/98) < yanlara, *aTlıyan* (5/110) < atlayan, *portîKal* (5/143) < portakal, *sıbahTan* (6/36) < sabahtan, *ğaynınam* (6/47) < kayın anam, *yan yına* (6/62) < yan yana, *arıbalâ* (6/63) < arabalar, *yollâmazdı* (6/176) < yollamazdı, *çamişır* (7/22) < çamaşır, *çabucıK* (8/67) < çabucak, *Ķızılcı* (9/41) < kızılca, *ğıdar* (9/80) < kadar, *aĶrıba* (11/212) < akraba, *Kocıman* (16/46) < kocaman

a > u : Örnekleri çok değildir: *gurcularKanı* (15/412) < kurcalarken, *buvam* (3/57) < bubam < babam, *oluce* $\cup$ *ini* (3/66) < olacağını, *burun burun* (5/126) < buram buram, *durūcaK* (6/22) < duracak, *muhummed* (14/252) < muhammed, *bubası* (17/32) < babası

o > u, ò : *diPlòma* (3/63) < diploma (İng.), *hòşaf* (4/6) < hoşaf, *ğòyādıK* (4/48) < koyardık, *òndan* (5/17) < ondan, *u zâman* (5/20) < o zaman, *ğuydılā* (5/141) < koydular, *bastun* (5/161) < baston, *suFrada* (5/184) < sofrada, *ğūuşu* (5/294) < koğuşı, *ğūmuşlā* (5/299) < koymuşlar, *toktura* (5/366) < doktora, *buazları* (10/23) < boğazları

0 > 1 : Bir tek örnekte tespit edilmiştir: *gosgıca* (5/322) < *koskoca*

e > i, é : *hasTanéye* (1/59) < hastaneye, *gelincéye* (1/74) < gelinceye, *nélē* (2/2) < neler, *génçTiK* (2/32) < gençtik, *éKıcek* (3/31) < ekecek, *söylıcez* (4/27) < söyleyeceğiz, *döKıceK* (5/12) < dökecek, *yirken* (5/52) < yerken, *memliKeT* (5/89) < memleket, *tüyliyen* (5/110) < tüyleyen “kaçan”, *gıce* (5/251) < gece, *geTmiye* (5/290) < getirmeye, *sāTi* (6/62) < zaten, *gözlime* (7/35) < gözleme, *Kımsiye* (8/104) < kimseye, *Kölgıye* (14/55) < gölge, *sıvilci* (14/223) < sivilce

e > ü: Birkaç sözcükte görülmüştür: *ötü yanı* (8/10) < öte yanı, *öTüre* (8/22) < ötürü

1.10.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

i > e, é : *enēken* (1/18) < inerken, *héKmeTe* (1/52) < hikmete, *éyi* (1/63) < iyi, *éndiKTen* (1/98) < indikten, *éhTiyar* (2/26) < ihtiyar, *hés* (4/28) < hiç, *içeré* (5/11) < içeri, *geydiyo* (5/34) < giydiriyor, *öteké* (5/72) < öteki, *terfesini* (5/286) < terfisine, *geleyo* (5/289) < geliyor, *gey* (5/320) < giy, *geyinirlēmiş* (6/121) < giyinirlermiş, *déyon* (6/251) < diyorsun, *henci* (6/230) < hinci < şinci < şindi < şimdi, *diKelisin* (7/30) < dikilirsin, *orjenel* (13/138) < orijinal, *şehér* (17/111) < şehir

ü > ö : *yörü* (3/10) < yürü, *gözel* (3/67) < güzel, *mörünü* (5/332) < mührünü, *böyüyünce* (6/53) < büyüyünce, *hörmeT* (8/69) < hürmet, *öldö* (8/81) < öldü, *yörümō* (8/97) < yürümüyor, *dörTlō* (8/140) < dörtlü, *şükō* (9/9) < şükür, *Kötāyadağını* (9/153) < kütahyadakini, *böyüğ ōlanın* (11/219) < büyük oğlanın, *höKmü* (12/51) < hükmü, *gövenliK* (12/100) < güvenlik, *güçcüğō* (14/82) < küçüğü

u > o, ò : *dòa* (4/29) < dua, *yònanı* (5/2) < yunanı, *yaho* (5/200) < yahu, *dolò* (5/204) < dolu, *yòvarlaK* (5/206) < yuvarlak, *şoriya* (6/252) < şuraya, *uyuşto* (8/31) < uyuştu, *boraya* (8/149) < buraya, *ordò* (8/157) < ordu, *nohòT* (11/183) < nohut, *isTanbolda* (12/82) < istanbul, *yoKuslavan* (13/140) yugoslavya ile, *serōn* (14/401) < serum, *taPò* (15/2) < tapu

ü > e : Birkaç örnekte görülmüştür: *üzüme* (5/250) < üzümü, *öTüre* (8/22) < ötürü

u > a : Bunun da örnekleri azdır: *burca burca* (7/6) < burcu burcu, *mahaKKaK* (15/172) < muhakkak

ı > a : Bir tek sözcükte tespit edilmiştir: *dunubardan* (12/6) < dumlupınar

ü > o : Tek bir örnekte görülmüştür: *otobosnan* (10/25) < otobüs ile

1.10.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Bölgemizde Leyla Karahan'ın tespitinden farklı olarak düz ünlülerin yuvarlaklaşması olayı, çok yaygın olmamakla beraber şöyledir:

a > o : Birkaç örnekte görülmüştür: *orTōkulu* (5/336) < ortaokulu, *ovuclan* *ovuclarız* (6/93) < avuç ile avuçlarız, *lavobo* (14/235) < lavabo, *bovaya* (15/27) < babaya

e > ö : *yövmiyem* (13/182) < yevmiyem, *öylül* (15/459) < eylül

i > ü : *he/büküse* (5/274) < halbuki ise, *ünüversteyi* (8/21) < üniversiteyi, *büber* (14/2) < biber

Eski Anadolu Türkçesinde umumî olarak bir yuvarlaklaşma temâyülü mevcut olmakla beraber, bâzı kelimelerde Eski Türkçe'ye göre bir düzleşme görülmektedir : *bit-* < büt-, *için* < *üçün* < uçun gibi (Timurtaş, 1973: 338).

Tespit ettiğimiz “*onun* ∪ *içün* (5/101), *onuñ* ∪ *üçün* (13/25), *onuñ* ∪ *için* (15/250), *giTdī* ∪ *çün* (5/22) < gittiği için, *galdī* ∪ *içün* (5/96) < kaldığı için” örneklerine göre bölgemiz ağızlarında hem Eski Türkçedeki yuvarlak şeklin korunduğu hem de Eski Anadolu Türkçesi sonrası düzleşme değişiminin varlığı görülür.

“*müsafir* (14/382) < musâfir (Ar.)” örneğinde yuvarlaklaşma olayı değil, yabancı kelimenin aslını koruma özelliği göze çarpar.

a > ö : *rōmeTliK* (8/146) < rahmetlik

ı > u : *turpannā* (14/6) < tırpanlar (Rum.)

1.10.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Bölgemiz ağızında yuvarlak ünlülerin düzleşmesi olayı az görülmekle birlikte en fazla örneği u > ı değişiminde tespit edilmiştir. Bu değişime çoğunlukla dudak seslerinin yanında rastlanmıştır. Örnekleri şöyle sınıflandırabiliriz:

o > a : *andan sōna* (6/108) < ondan sonra, *aFyana* (8/88) < afyona, *Ƙadastira* (11/71) < kadastro, *diplamayı* (15/333) < diploma

o > i : Bir tek sözcükte görülmüştür: *kilimetire* (14/366) < kilometre

u > ı : *yımırta* (4/7) < yumurta, *mıraT* (5/27) < murat, *ğomiTanı* (5/48) < komutanı, *çocı* ∪ *a* (5/48) < çocuğa, *hamır* (5/51) < hamur, *vahıT* (5/104) < veyahut, *ğurşunu* (5/111) < kurşunu, *ğomşımıza* (5/119) < komşumuza, *ğolında* (5/128) < kolunda, *yāmırlıƘsız* (5/305) < yağmurluksuz, *birçaƘ* (6/39) burçak, *ğuzıya* (6/52) < kuzuya, *ğavışTırsın* (6/71) < kavuştursun, *ğarpız* (6/79) < karpuz, *onı* (6/82) < onu, *ğalvırda* (6/93) < kalbur, *mıƘtar* (6/148) < muhtar, *yımıřaƘ* (6/180) < yumuşak, *sabınnan* (7/23) < sabun ile, *abdıllā* (15/121) < abdullah

ü > i : *né gızel* (8/57) < ne güzel, *diñürü* (15/320) < dünürü, *mizeliK* (15/406) < müzelik

Yukarıdaki başlıklara göre;

1. Kalın ünlülerin incelmesi,
2. İnce ünlülerin kalınlaşması,
3. Geniş ünlülerin daralması,
4. Dar ünlülerin genişlemesi,
5. Düz ünlülerin yuvarlaklaşması,
6. Yuvarlak ünlülerin düzleşmesi.

olarak tespit ettiğimiz ünlü değişim olaylarının bölgemiz ağızındaki değişim durumu şöyledir:

1. a > â, á, e, ı, i, u, o, ö
2. e > a, é, i, ö, u, ü,
3. ı > a, i, u
4. i > a, e, é, ı, ü
5. o > a, i, ò, u, ı
6. ö > o

7. u > a, e, ı, o, ò, ö, ü
8. ü > e, i, o, ö, u

Bu tespitler ışığında diyebiliriz ki, Dumlupınar ve yöresi ağızında Şaphane, Gediz, Simav ve Altıntaş ağızlarına kıyasla daha fazla ünlü değişimi olayları görülmektedir (krş. Maral Demirci, 2019: 30-33; Büber, 2010: 26-28; Dinçay, 2009: 25-29; Aydın, 2008: 27-31).

1.11. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında ünlü düşmesi çeşitli sebeplerle sözcüklerin sonunda ama çoğunlukla orta hecelerde görülür. Vurgusuz ve genellikle açık olan orta hecelerde bulunan ünlülerin bazen düştüğü bazen de kısaldığı görülür. Bölgemiz ağızında tespit ettiğimiz başlıca ünlü düşme şekilleri ve sebeplerini şöyle sınıflandırabiliriz:

1. Akıcı, yarı ünlü, sızıcı ve patlayıcı ünsüzlerden birisinin arasında bulunan düz ünlülerin kısılması veya düşmesi:

burlara (1/14) < buralara, *ölcek* (1/22) < ölecek, *orda* (1/28) < orada, *alceKlā* (5/34) < alacaklar, *burya* (11/185) < buraya, *olceñ* (4/30) < olacağım, *dünyāda* (4/50) < dünyada, *dūmādıK* (4/51) < duymadık, *içersinde* (5/9) < içerisinde, *yanna* (5/17) < yanına, *ğaşceñ* (5/193) < kaçacağım, *ordeymiş* (5/129) < oradaymış, *burdayKān* (5/163) < burada iken, *bölüK gömıTanna* (5/306) < bölük komutanına, *dağlarnı* (6/5) < takılarını, *yimeKlerni* (6/5) < yemeklerini, *inceK* (6/21) < inecek, *ğorsun* (6/71) < korusun, *öbürnü* (6/80) < öbürünü, *yerni* (6/150) < yerini, *ğoyūna* (6/157) < koyuna, *ascıK* (6/180) < azıcık, *hamıra* (6/227) < hamura, *geşceñ* (7/30) < geçeceksin, *sayıve* (8/16) < sayıver, *orlāda* (8/22) < oralarda, *içerde* (8/119) < içeride, *ğumandanmız* (8/158) < kumandanımız, *ğünne* (8/237) < gününe, *verrim* (8/245) < veririm, *yoKardan* (8/328) < yukarıdan, *ğaysı* (9/46) < kayısı, *nerden* (11/10) < nereden, *oKuycaK* (11/75) < okuyacak, *ünüiversteyi* (11/86) < üniversite, *burya* (11/185) < buraya, *azcıK* (12/60) < azıcık, *avcına* (14/384) < avucuna, *iKsi* (14/391) < ikisi, *ğaynaTam* (6/39) < kayın atam, *çaKcēsaK* (14/49), *yarsı* (14/385)

2. Bazı durumlarda dar ünlü düşerken kendisinden önceki açık hecenin ünlüsünü uzatır (Gülensoy, 1988: 41).

halbuḲḱā (5/164) < halbuki ise, *yıḲānceḲ* (5/270) < yıkanacak, *būlceḲ* (5/300) < bulacak, *rēsicumhur* (8/142) < reisicumhur, *māviye* (11/168) < muaviye, *efᵘ oluyō* (13/57) < efe oluyor

Bu durum bazen düz ve geniş ünlünün (a-e) düşmesinde de görülür:

hēycannan (10/73) < heyecan, *alāTdin* (11/53) < alaattin, *māriF* (11/80) < maarif, *maTbāda* (11/161) < matbaada, *yūmşacıḲ* (12/200) < yumuşacık, *n'ōldu* (14/404) < ne oldu

3. Bazı birleşik kelimelerin yahut basit kelimelerin son ses ünlülerinin düştüğü görülür:

cumᵘ ertesi gün (14/109) < cumartesi günü, *on ikisin de* (5/15) > on ikisini de, *yataḲ dolduruyolā* (5/303) < yatağı dolduruyorlar, *bazar gün* (14/110) < pazar günü, *ḡāl bilmōn* (14/243) < ḡali bilmiyorum

4. Bazen tezlilik fiilinin (-iver-) eklendiği kelimelerde / i / ünlüsünün düştüğü görülür:

yaPᵘ veriyō (11/141) < yapıveriyor, *ovᵘ veriyō* (14/376) < ovu veriyor

5. Bazen ünlü ile biten bir kelimeyle ünlü ile başlayan diğer bir kelime bağlantı kurmuşsa ilk kelimenin son hecesindeki ünlü düşer ve tek hece gibi söylenir:

alTᵘ ay (5/119) < altı ay, *ikᵘ üş* (5/72) < iki üç, *hasTᵘ oldu* (14/79) < hasta oldu, *iKᵘ öyünde* (14/186) < iki öğünde, *n'olceḲ* (5/136) < ne olacak, *n'apTınᵘ ana* (14/254) < ne yaptın anne, *iKᵘ olan* (14/78) < iki oğlan, *nᵘ ise* (14/121) < ne ise, *gibᵘ olmuş* (14/359) < gibi olmuş

6. Bazen de iki kelimenin birleşerek yeni bir kelime oluşturduğu durumda iki kelimedenden birinin ilk veya son ünlüsü düşer. Bu durumda birleşme noktasındaki ünlüde bazen uzama görülürken bazen görülmez:

orTōḡulu (5/336) < orta okulu, *yirm* ∪ *üç* (8/321) < yirmi üç, *annennesi* (14/225) < anneannesi, *cumērtesi* (14/373) < cumartesi, *yirmiçüncü* (15/52) < yirmi üçüncü, *cez* ∪ *ēvinde* (15/293),

Bazı durumlarda birleşen ilk kelimenin kapalı hecesindeki ünlünün düştüğü görülür:

oTs ∪ *ḡırK* (5/269) < otuz kırk, *oTs* ∪ *üş* (15/29) < otuz üç,

7. Bazı yabancı kelimelerin açık olan orta hecesindeki ünlülerin de düştüğü görülür:

şerfe (4/1) < şerife, *ezyeT* (6/107, 17/52) < eziyet, *çamışır* (7/22) < çamaşır, *daKḲa* (14/407) < dakika

Yalnız bir tek örnekte ise iki ünlünün yan yana geldiği yabancı kelimede ilk ünlünün düşmeye meyillenerek kısaldığı görülmüştür:

sēede (14/307) > saate

8. Ünsüzle bitip ünlüyle başlayan iki kelimenin bağlantı kurması durumunda bazen ikinci kelime başındaki ünlüde düşme ya da kısalma görülür:

duramadıḡım ∪ *çün* (2/16) < duramadıḡım için, *var* ∪ *ıdı* (8/36) < var idi, *fistan* ∪ *ıdı* (8/41), *bir* ∪ *Ki* (14/76) < bir iki, *saḡ* ∪ *iḲana* (14/157) < saḡ iken,

9. Ek-fiilin (-imek) bağlantı yaptığı durumlarda, ünlü ile biten önceki kelimenin son ünlüsünün ek-fiilin ilk ünlüsü ile birleşerek uzun ünlü yaptığı da görülür:

devrīdi (11/107) < devri idi, *geziçīdiK* (11/163) < gezici idik,

10. Tüm bu örneklerin yanında, bazı Türkçe ve yabancı kelimelerde ünlü düşmesi beklenirken bunun gerçekleşmediği de görülür:

haTırıma (5/92) < hatırıma, *yalmız* (5/138) < yalnız, *ḡayıtnı* (11/10) < kaydını, *ömürüñü* (12/91) < ömrünü, *buyurun* (12/105) < buyrun, *isimi* (13/82) < ismi, *vaḲidimiz* (14/448) < vaktimiz

1.12. ÜNLÜ TÜREMESİ

Türkçede şekil itibariyle bir değişim sonucu ya da yabancı kaynaklı sözcüklerde hecelenış normal hece düzenine aykırı bir şekilde gerçekleşmişse bu durum sözcüğün başına bir ses getirilmesi “öntüreme”, sözcüğün ortasında bir ünlü doğması “içtüreme” ve sözcüğün sonuna bir ünlü getirilmesi “sontüreme” olarak doğal bir süreçle düzeltilmektedir (Demircan, 2001: 88).

Bölgemiz ağızında tespit ettiğimiz ünlü türemesi örnekleri şunlardır:

1.12.1. Öntüreme

Türkçede kelime başında bulunmayıp da bazı yabancı kaynaklı sözcüklerden / l, r / ile başlayanların başına Anadolu ağızlarında, söyleyiş kolaylığı sağlamak ve dilimizin kurallı ses yapısına uydurmak amacıyla bir ünlü harf eklendiğini görüyoruz.

1. i- öntüremesi: *ileçber* (2/8) < rençber, *ileşberli* (6/38), *iliyende* (8/60) < leğende, *irāTsızın* (6/185) < rahatsızım, *ilazım* (16/56) < lazım, *irās gēTsin* (17/359) < rast getirsin
2. ı- öntüreme : *ırmızan* (6/26) < ramazan, *ırasT* (12/165) < rast, *ıramazanda* (14/158) < ramazan, *ırāT* (17/149) < rahat

“*ısıcak* (5/279), *ısıcāmış* (5/143), *ısıcıKca* (9/51)” örneklerinde öntüreme olarak görülen durum aslında “*sıcak* < *ısıcak* < *ıssıcak*” kelimesinin eski şeklini koruması durumudur (bkz. Dilçin, 1983: 111).

3. ü- öntüreme : *ürüyāsında* (17/329) < rüyasında

1.12.2. İçtüreme

Bir kelimedede yan yana gelen iki ünsüz harfin arasında bir ünlü harfin türediği görülür. Buna “içtüreme” denir. Bölgemiz ağızında görülen / a, ı, i, u / ünlülerin çeşitleri şunlardır:

1. a – türemesi: *alamanyıya* (12/184) < almanyaya, *masarır* (8/355) < masraf

2. ı – türemesi: *mıKtarılıK* (6/200) < muhtarlık, *cıbılıcıK* (8/216) < çıplak, *şarpılā* (14/141) < eşarplar, altıman (13/172) < altman (Alm.) “yaşlı, ihtiyar”
3. i - türemesi: *iñiliye miñiliye* (1/55) < inleye minleye, *seFeriberliK* (13/46) < seferberlik, *eTıraFında* (5/176) < etrafında, *mecibur* (5/191) < mecbur, *eveliki* (7/1) < evvelki, *hepisi* (9/7) < hepsi, *gardeşiliK* (9/68) < kardeşlik, *öTeyiği* (12/249) < öteki, *tiTiriyō* (13/171) < titiyor, *periperişan* (15/87) < perperişan

1.12.3. Sontüreme

Genellikle kapalı hecenin sonunda /e, ı, i/ ünlülerinin türediği görülmüştür:

deyili (8/68) < değil, *hePi* (11/139) < hep, *uzman çavışı* (14/82) < uzman çavuş, *arşiveden* (15/14) < arşiv

Bunun yanı sıra bazı Türkçe kelimelerin bölge ağzında hala eski şekline yakın kullanıldığı görülür: *seKizen* (5/1) < sekiz+on, *doKuzan* (6/116) < dokuz+on

1.13. ÜNSÜZLER

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında alfabemizdeki 21 ünsüz harfin (*b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z*) yanı sıra şu ünsüzler de kullanılmaktadır:

F ünsüzü : f-v arası sestir: *yedi deFa* (5/4) < yedi defa, *seFer* (5/36) < sefer, *teleFon* (5/282) < telefon, *TeF* (9/141) < tef “ çalgı aleti”, *deFTeleri* (11/161) < defterleri

ğ ünsüzü : Arka damak ünsüzü olan bu ses k-g arası sestir ve bölgemiz ağzında kullanımı çok yaygındır: *ğalıyo* (1/5) < kalıyor, *ğaldırdıkTan* (1/10) < kaldırdıktan, *ğoca* (1/19) < koca, *ğayFeyi* (3/83) < kahveyi, *ğızım* (4/16) < kızım, *ğuyuyolā* (5/11) < koyuyorlar, *ğomıTanı* (5/70) < komutanı, *ğurşunu* (5/112) < kurşunu, *ğarlā* (6/17) < karlar, *ğonşu* (6/30) < komşu, *ğucāma* (7/15) < kucağıma, *ğocımankanam* (8/119) < kocamanken, *ğalPTen* (9/5) < kalpten, *ğaFasına* (10/79) < kafasına, *ğayıtını* (11/10) < kaydını, *ğayneTceydıK* (12/5) < kaynatacaztık

Ḳ ünsüzü: Patlamasını kaybetmiş art damak ḳ' sıdır. Bölgemizde örnekleri pek çoktur: *yūḲa* (4/9) < yufka, *başḲa* (4/17) < başka, *yaḲalıyo* (5/29) < yakalıyor, *ayaḲḲabı* (5/34) < ayakkabı, *çıḲaydı* (6/66) < çıkaydı, *anḲaraynen* (6/189) < ankara ile, *Ḳaş* (8/19) < kaç, *dırmıḲ* (14/5) < tırmık, *buḲuḲ* (14/289) < buçuk, *huḲuḲcu* (15/5) < hukukçu

K ünsüzü: Patlamasını kaybetmiş ön damak k' sidir. Örnekleri pek çoktur: *eKmeK* (1/26) < ekmek, *yüKseK* (1/45) < yüksek, *héKmeTe* (1/52) < hikmete, *ṣiKāT* (1/57) < şikayet, *ileḥbēliK* (2/8) < rençberlik, *fakirliK* (3/69) < fakirlik, *böreK* (4/10) < börek, *vaKiT* (5/19) < vakit, *iKisi* (6/28) < ikisi, *döṣṣeKlē* (7/39) < döşekler, *giTceK* (8/219) < gidecek, *diKmediKTen* (9/41) < dikmedikten, *dileK* (9/154) < dilek, *bölüK* (10/63) < bölük, *beKtaş* (11/15) < bektaş, *TüFeK* (11/103) < tüfek, *yedeKci* (12/22) < yedekçi

ḳ ünsüzü: Türkçe' deki kalın art damak k' sıdır. Örnekleri pek çok olmakla birlikte bazı köylerde (Allıören, Küçükaslıhanlar, Arpalı) yerini patlamasını kaybetmiş art damak sesi olan Ḳ ünsüzüne bırakmıştır: *ḳoḥ* (1/19) < koç, *doḳuz* (1/4) < dokuz, *ḳoḥalıya ḳoḥalıya* (1/16) < kovalıya kovalıya, *oḳumadım* (2/4) < okumadım, *ḳaPı* (3/80) < kapı, *ḳocuḳlāmı* (4/29) < çocuklarımı, *arḳıdan* (5/39) < arkadan, *aylıkḳana* (6/13) < aylık iken, *ḳaḳardıḲ* (7/35) < kalkardık, *yoḳluḳ* (8/54) < yokluk, *ḳına* (8/137) < kına, *daḳman* (10/82) < takmam, *ḳalkınca* (11/15) < kalkınca, *ḳasımda* (13/4) < kasımda, *doḳtura* (13/7) < doktora, *Ḳaḳ* (13/65) < kalk, *Ḳızıḳana* (14/35) < kız iken, *ḡışkandı* (14/90) < kışkandı, *uṣāḲtaḳının* (14/111) < uşaktakinin

ñ ünsüzü: Damaklı geniz ünsüzüdür (Buran, 1997: 48). / n-g / arası bir sestir. Bölgemiz ağzında hâlâ yaşamakta olan bu sesin kullanımı pek yaygındır. *on beṣliniñ ölu* (1/1) < on beşlinin oğlu, *kiṣiyleñ* (1/2) < kişi ile, *añması ayıP* (1/67) < anması ayıp, *deseñiz ya* (2/17) < deseniz ya, *söyleyivesiñ* (2/30) < söyleyiversin, *ösüñ* (2/31) < olsun, *ḥeñizin içinde* (3/44) < çeyizin içinde, *yalıñız* (3/60) < yalnız, *varıñ* (4/1) < varım, *afıyoñda* (4/31) < afyonda, *yüñleri* (4/35) < yünleri, *oñnarı* (4/36) < onları, *asKeriniñ* (5/43) < askerinin, *baña* (5/128) < bana, *anaña* (6/163) < annene, *geṣceñ* (7/30) < geçeceksin, *deviriñ* (9/65) < devirirsin, *annōñ mu* (10/31) anlıyor musun

P ünsüzü: Patlamasını kaybetmiş / p – b / arası bir sestir. Bölgemizde örneği çok fazladır: *TePmiş* (1/42) < tepmiş, *kiPrit* (1/44) < kibrit, *cePhesinden* (1/98) < cephesinden, *harP* (1/100) < harp, *PaTiron* (3/46) < patron, *diPlòma* (3/63) < diploma, *çeKTiriP* (4/47) < çektirip, *haPazınnan* (5/12) < hapazıyla “avuç”, *yaParlā* (6/29) < yaparlar, *hePsi* (6/172) < hepsi, *n’aPcen* (6/176) < ne yapacaksın, *gaPturīmin* (7/33) < kaptırır mıyım, *ayıP sayiP* (8/124) < ayıp sayıp, *gaPgāra* (9/49) < kapkara, *gaziantePlīdi* (11/30) < gaziantepliidi, *eyüP* (11/128) < eyüp, *Pıçayı* (12/128) < bıçağı, *gaPtan* (13/130) < kaptan, *PaTlıcanını* (14/159) < patlıcanını

T ünsüzü: Patlamasını kaybetmiş olan ve d’ ye yakın bir sestir: Örnekleri pek çoktur: *TuTTurTulā* (1/32) < tutturdular, *böyüTTüğüm* (2/31) < büyüttüğüm, *gaTmer* (2/1) < katmer, *çıktı* (2/7) < çıktı, *éhTiyar* (2/32) < ihtiyar, *Tef* (3/35) < tef, *gaynaTırız* (4/6) < kaynatırız, *eTTim* (4/29) < ettim, *çeKTiriP* (4/47) < çektirip, *vāhuT* (5/47) < veyahut, *oTus* (5/71) < otuz, *sıbahTan* (6/36) < sabahdan, *uzaKTır* (6/129) < uzaktır, *rāmeTlik* (7/13) < rahmetlik, *vaKTıT* (7/19) < vakit, *devleT* (8/144) < devlet, *köFTe* (9/63) < köfte, *yaPTılā* (10/26) < yaptılar, *şıkāTim* (10/70) < şikayetim, *nöbeT* (11/51) < nöbet, *ōreTmenler* (11/116) < öğretmenler, *gōTmüş* (12/58) < götürmüş, *duTuveriyolā* (13/28) < tutuveriyorlar, *oTcaK* (14/103) < oturacak

Yukarıda bahsi geçen 21 ünsüz harf ile bölgemiz ağzında görülen 8 ünsüzü özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1. Dudak ünsüzleri: b, p, m, P
2. Diş – dudak ünsüzleri: v, f, F
3. Diş ünsüzleri: z, s
4. Diş - diş eti ünsüzleri: d, t, n, l, r, T
5. Sert damak ünsüzleri:
 - a) Ön damak: c, ç, j, ş, y
 - b) Arka damak: g, k, q, K
6. Yumuşak damak ünsüzleri:
 - a) Ön damak: ñ
 - b) Arka damak: ğ, K

7. Küçük dil ünsüzleri: ğ
8. Gırtlak ünsüzleri: ' (ayın)
9. Nefes borusu ağzı ünsüzü: h

Bu ünsüzlerden / m, n, ñ, l, r, y / ünsüzleri akıcı ünsüzler; / v, f, z, s, j, ş, ğ, (g), h / ünsüzleri sızıcı ünsüzlerdir. Ayrıca bütün bu ünsüzleri tonlu (ötümlü) ve tonsuz (ötümsüz) olmak üzere de gruplarıdır:

- a) Tonlu ünsüzler: b, c, d, g, ğ, ğ, j, K, l, m, n, ñ, P, r, T, y, v, z
- b) Tonsuz ünsüzler: p, ç, t, k, k, K, f, s, ş, h, ' (ayın)

Bu bilgilere göre ünsüzlerin özelliklerini şu şekilde gösterilebiliriz:

- b: Tonlu, dudak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- c: Tonlu, diş – damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- ç: Tonsuz, diş – damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- d: Tonlu, diş, patlayıcı (süreksiz), ağız
- f: Tonsuz, diş – dudak, sızıcı (sürekli), ağız
- F: Tonlu~tonsuz, diş – dudak, sızıcı(sürekli), ağız
- g: Tonlu, ön damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- ğ: Tonlu, art damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- ğ: Tonlu, art damak, sızıcı (sürekli), ağız
- h: Tonsuz, gırtlak, sızıcı (sürekli), ağız
- j: Tonlu, diş – damak, sızıcı (sürekli), ağız
- k: Tonsuz, ön damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- K: Tonsuz, art damak, patlayıcı (süreksiz), ağız
- l: Tonlu, ön damak, akıcı (sürekli), ağız, avurt
- m: Tonlu, dudak, akıcı (sürekli), geniz
- n: Tonlu, diş, akıcı (sürekli), geniz
- ñ: Tonlu, art damak, akıcı (sürekli), geniz

p: Tonsuz, dudak, patlayıcı (süreksiz), ağız

P: Tonlu~tonsuz, dudak, patlayıcı (süreksiz), ağız

r: Tonlu, ön damak, akıcı (sürekli), ağız, titreşim

s: Tonsuz, diş, sızıcı (sürekli), ağız

ş: Tonsuz, diş – damak, sızıcı (sürekli), ağız

t: Tonsuz, diş, patlayıcı (süreksiz), ağız

T: Tonlu~tonsuz, diş, patlayıcı (süreksiz), ağız

v: Tonlu, diş – dudak, sızıcı(sürekli), ağız

y: Tonlu, ön damak, akıcı (sürekli), ağız, yarı ünlü

z: Tonlu, diş, sızıcı (sürekli), ağız

('): Tonsuz, gırtlak, patlayıcı

1.14. ÜNSÜZ DEĞİŞİMLERİ

1.14.1. Ön Ses Ünsüz Değişimleri

Dumlupınar ve yöresi ağızında ön ses ünsüz değişimleri sık görülür. Ön seste tonlulaşma, tonsuzlaşma, süreksizleşme olaylarının yanında çok az da olsa birkaç bağımsız değişim de görülür.

1.14.1.1. Ön Seste Tonlulaşma, Ötümlüleşme

t- > d-, T- değişimi:

Tef(3/35) < tef, *daş* (3/20) < taş, *Tepesinde* (5/77) < tepesinde, *TuTmuş* (5/77) < tutmuş, *Tene* (5/85) < tane, *duza* (6/202) < tuza, *daKdı* (8/87) < taktı, *daban* (8/332) < taban, *duTmuyo* (9/1) < tutmuyor, *daşıyoñ* (9/1) < taşıyorsun, *dadı* (12/118) < tadı, *dēzem* (12/202) < teyzem, *deneyi* (14/27) < taneyi, *davşan* (15/245) < tavşan, *dadlı* (15/266) < tatlı, *dabanca* (15/461) < tabanca

ķ- > ğ- değişimi: Bۆlgemizde ۆrneęi ok bulunmaktadır:

ġızım (4/11) < kızım, *ġıyıdan* (5/38) < kıyıdan, *ġūřun* (5/41) < kurşun, *ġıřleydı* (5/139) < kışlaydı, *ġaaK* (5/144) < kaçak, *ġosġoca* (5/181) < koskoca, *ġuruTTu* (5/205) < kuruttu, *ġarılā* (4/27) < karılar, *ġolumu* (4/28) < kolumu, *ġalburunāñ* (4/45) < kalbur ile, *ġomıTanı* (5/70) < komutanı, *ġaTiyen* (5/256) < katiyen, *ġurnalā* (5/268) < kurnalar, *ġursuna* (5/275) < kursuna, *ġalem* (5/292) < kalem, *ġoyun ġuzu* (6/131) < koyun kuzu, *ġadife* (8/42) < kadife, *ġırda* (8/118) < kırdā, *ġabri* (8/132) < kabri, *ġurtulduK* (8/188) < kurtulduk, *ġařıK* (9/10) < kaşık, *ġolaK* (9/37) < kolak, *ġaTmer* (9/45) < katmer, *ġaysı* (9/46) < kayısı, *ġoruya* (12/18) < koruya, *ġıřı* (13/4) < kışı, *ġızılıcı* (13/16) < kızılca (kۆyü), *ġılıK* (15/18) < kılık, *ġıTlıġları* (15/30) < kıtlıkları

k- > g-, K değişimi:

ġüüK (6/247), 8/270, 14/343) < kk, *Kei* (6/138) < kei, *Keiller* (11/8) < keiller (kۆyü)

s- > z- değişimi :

zopalānan (1/16, 1/38) < sopalarla, *zebze* (4/24) < sebze, *zebeP* (12/198) < sebep, *zeher* (12/232) < seher, *zarrafına* (15/291) < sarrafına

p- > b-, P- değişimi:

PatıK (4/17) < patik, *bışmış* (5/167) < pişmiş, *bazarTesi* (6/2) < pazartesi, *bışır* (8/66) < pişir, *baTladıyo* (8/176) < patlatıyor

- > c- değişimi:

cıblaK (8/138) < çıplak, *cenberim* (9/32) < emberim, *cingennē* (13/57) < ingeneler

1.14.1.2. n Seste Tonsuzlaşma, tmszleşme

b- > p-, P- değişimi:

PıçaK (11/166), *Pıçayı* (12/128) < bıçak, *payTarlıK* (17/171) < baytarlık

d- > t-, T- değişimi : Daha çok yabancı sۆzcklerde gۆrlr.

tefter (3/58) / (15/298) < defter (Ar.), *toġtura* (5/366) < doktora (Fr.), *tomatiz* (7/6) < domates “tomātes” (Rum.), *te* (12/59) < de, *Tizdilē* (12/195) < dizdiler

z- > s- değişimi:

saFerTePe (8/165) < zafertepe, *saten* (10/68) < zaten, *seKāTlānı* (17/214) < zekatlarını

c- > ç- değişimi:

çeKeT (5/243, 13/144, 15/280) < ceket

v- > f- değişimi :

fışne (10/31) < vişne (Bul.), *FiTes* (15/205) < vites

g- > k- değişimi:

kūnahım (1/97) < günahım, *Keydirîlêdi* (17/159) < giydirirlerdi

kölgede (6/89) “gölgede”

Eski Türkçede “*gölge*” kelimesinin aslı “*kölige*” şeklindedir (bkz. Gabain, 2003: 283). Bölge ağzında Eski Türkçenin özelliğini koruduğu görülür.

1.14.1.3. Ön Seste Süreksizleşme**j- > c- değişimi:**

cibe (11/61) < jipe, *candırma* (12/80), *candarma* (13/44) < jandarma

v- > b- değişimi:

beFaT (8/108), (9/3), (10/38), (10/43) < vefat

c- < s- değişimi:

cigareya (6/202), *cigara* (15/358) < sigara

1.14.1.4 Ön Seste Görülen Diğer Ses Olayları**y- > h- değişimi:** Tek bir örnekte görülmüştür:

hiTmiyon (12/181) < yetmiyor mu ?

v- > m- değişimi: Yüglük köyünde üç örnekte tespit edilmiştir:

muḳuāti (15/339), (15/343), (15/519) < vukuatı

p- > m- değişimi: Birkaç örnekte görülmüştür:

mançar (4/33), (6/32), (8/3), (14/320) < pancar

f- > h- değişimi: Yalnız bir örnekte rastlanmıştır:

hî tarihinnen ğalma (15/154)

b- > v- değişimi:

valdızım (8/279) < baldızım

t- > ç- değişimi:

çencerenin (14/200), (14/450) < tencerenin

ş- > h- değişimi:

hindi (12/17), (12/283) < şimdi

n- > l- değişimi:

löbeT (15/194) < nöbet

l- > n- değişimi:

nan (5/280) < lan, *nira* (15/517) < lira

r- > l- değişimi:

lēşber (15/225) < rençber

k- > h- değişimi:

humbil (12/4) < kumpir

1.14.2. İç Seste Ünsüz Değişimleri

1.14.2.1. İç Seste Tonlulaşma (Ötümlüleşme)

-ç- > -c- değişimi:

acım (5/46) < açım, *dileKce* (5/331) < dilekçe, *geldiKce* (8/4) < geldikçe, *gücüKlüK* (8/124) < küçüklük, *toPcu* (8/189) < topçu, *yedeKci* (12/22) < yedekçi, *tecîzaT* (13/47) < teçhizat, *işcisi* (13/166) < işçisi, *huḲuḲcu* (15/5) < hukukçu

-f -> -v-, -F- değişimi:

deFa (5/4) < defa, *seFer* (5/44) < sefer, *havta* (7/39) < hafta, *televon* (8/139) < telefon, *misavir* (8/213) < misafir, *muTvaK* (15/58) < mutfak

-t- > -d-, -T- değişimi:

eTdiKleri (5/117) < ettikleri, *giTdim* (5/118) < gittim, *maTemaTikde* (5/277) < matematikte, *oTdan* (5/303) < ottan, *bölüKde* (5/312) < bölümde, *mayısda* (7/21) < mayısta, *çiTliKde* (8/9) < çiftlikte, *edīrafını* (8/46) < etrafını, *padıcan* (8/66) < patlıcan, *sabahdan* (9/120) < sabahtan, *haTda* (11/47) < hatta, *unuduveriyōm* (11/199) < unutuveriyorum, *Kıbrısda* (11/221) < kıbrısta, *gösderivē* (12/22) < gösteriver, *beşden* (13/62) < beşten, *gidmezdi* (14/17) < gitmezdi

-p- > -b- değişimi:

toPrakTan (5/21) < topraktan, *sebebleri* (11/203) < sebepleri, *şabKālānı* (12/279) < şapkalarını, *hebsi* (13/55) < hepsi, *debremi* (13/172) < depremin ismi, *ısbanaKlı* (14/185) < ıspanaklı

-s- > -z- değişimi:

pirezlēde (8/128) < pireslerde, *egzozlā* (15/199) < egzozlar

-k- > -ğ- değişimi:

lağabına (11/70) < lakabına, *ğasığnan* (14/189) < kaşık ile

-k- > -ğ- değişimi:

sarığız (5/232) < sarıkız, *başğa* (8/147) < başka, *bangada* (8/241) < bankada, *alışgın* (8/343) < alışkın, *anıTgabire* (11/176) < anıtkabire, *çayırılığda* (12/16) < çayırılıkta, *şapğayı* (13/159) < şapkayı, *deliğanlıydı* (14/94) < delikanlıydı, *fāğat* (15/113) < fakat

-k- > -g- değişimi:

asger (6/123) < asker, *esgişēerden* (8/155) < eskişehirden, *püşgül* (9/116) < püskül, *esgi* (11/7) < eski, *yimeg* (12/18) < yemek, *yörüglē* (13/61) < yörükler

-k- > -K- değişimi:

eKmeK (1/26), (5/216) < ekmek, *yimeK* (6/214), (8/38) < yemek, *memniKeTe* (11/114) < memlekete

-ğ- > -g- , -ġ- değişimi: Az görülmekle birlikte yazı dilimizde sızıcılaşmış olan iki ünlü arasındaki / g / 'nin eski patlayıcı ve tonluluğunu koruduğu görülür:

düğünlē (8/335) < düğünler, *aġâma* (11/153) < ağama

1.14.2.2. İç Seste Tonsuzlaşma (Ötümsüzleşme)

-v- > -f- :

ġāFe (5/199), *ġayfe* (12/175) < kahve, *sifil* (15/73) < sivil, *ilKefā* (17/95) < ilkiva “önce, evvel” (TTAS)

-b- > -p- :

huTPe (5/14) < hutbe, *türPede* (8/190) < türbede, *KipriTlē* (17/7) < kibritler

-g- > -k- :

yoKuslavan (13/140) yugoslav ile, *enKi* (14/393) < onu

-c- > -ç- :

pençereden (5/107) < pencereden, *filançının* (11/186) filancının, *āçık* (14/52), (14/452) < acızık

-z- > -ş- :

siveşlaTdı (14/440) < sıvazladı

-z- > -s- :

dislēm (8/97) < dizlerim, *yaPmasdı* (8/120) < yapmazdı, *gisli* (8/123) < gizli, *Kesbannan* (8/123) < kezban ile, *hasır* (8/177) < hazır, *doKusda* (11/25) < dokuzda, *tesKere* (11/34) < tezkere, *imsāsını* (15/300) < imzasını, *doKsuncu* (15/338) < dokuzuncu

Bunların dışında Arapçadaki hemze işaretine benzeyen; yazı dilimizde var olmayan ve Türkçe'deki ayraç işareti (') ile gösterdiğimiz bu ses / k, ġ, h, y / ünsüzlerinin düşmesi ile oluşur:

-k- > -'- değişimi :

bıça'da (5/185) < bıçakta, *çıkmıyca'mış* (6/149) < çıkmayacakmış, *almanyedē'nin* (6/161) < almanyadaki, *deşi'lemiſlē* (6/192) < deşiklemişler, *veme'Ten sōna* (14/89) < vermedikten sonra, *tezē'lēn* (15/188) < tezeklerin, *e'sik* (16/58) < eksik, *pe' ezyeT eTmiſlē* (17/53) < pek eziyet eTmiſlē

-y - > -'- değişimi:

ſe'edēdi (6/39) < şey ederdi

-h- > -'- değişimi:

n'āyeTi (15/219) < nihayeti

1.14.2.3. İç Seste Sızıcılışma

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında iç seste sızıcılışma örnekleri çok fazla olmamakla birlikte tespit edilebilen örnekler içinde en çok karşılaşılan -g-, -ğ-, -k- > -y- / -h- > -y- / -ç- > -ş- sesleri arasındaki değişimdir. Bunların dışında birkaç değişim örneği daha bulunmaktadır.

-g-, -ğ-, -k- > -y- değişimi: En çok sızıcılışma örneklerinin görüldüğü seslerdir.

eyār (5/111) < eğer, *bölüye* (5/291) < bölüğe, *böyün* (7/39) < bugün, *deyil* (8/74) < değil, *düyün* (8/336) < düğün, *beyenmedim* (9/29) < beğenmediğim, *geldiyinde* (9/87) < geldiğinde, *dileyin* (9/154) < dileğin, *eyitimi* (10/16) < eğitimi, *girdiyin* (10/22) < girdiğin, *diyerleri* (10/36) < diğerleri, *istediyim* (11/12) < istediğim, *üsteymeni* (11/50) < üsteğmeni, *emeyini* (12/98) < emeğini, *Pıçayı* (12/128) < bıçağı, *eſiyinde* (12/129) < eşiğinde, *döſeyim* (12/191) < döşeğim, *yiyenimdir* (13/4), < yeğenimdir, *deyiſiK* (13/132) < deşikik, *eyē* (15/37) < eğer, *küreyini* (15/48) < küreğini, *buydey* (15/218) < buğday

-g- > -ğ- değişimi:

ziğana (5/283) < zigana, *böğün* (10/47) < bugün

-h- > -y- değişimi:

ğayvalTı (6/37) < kahvaltı, *sayibi* (8/254) < sahibi, *méyalıççıKdan* (11/108) < mihaliççiktan, *dayi* (12/130) < dahi, *ğayfē* (12/175) < kahve, *deya* (13/91) < daha, *müniye* (13/129) < münihē, *tariyi* (15/79) < tarihi, *şeyiTleri* (15/99) < şehitleri

-ç- > -ş- değişimi: Bölgemizde kullanımı yaygın olduğundan örneği boldur:

aşTıK mı (4/4) < açtık mı, *ğaşmışlā* (4/49) < kaçmışlar, *geşmiş* (5/4) < geçmiş, *geşTiK* (5/202) < geçtik, *aş ∪ galır* (5/205) < aç kalır, *seşTilē* (5/285) < seçtiler, *bişTilē* (5/303) < biçtiler, *kaşTa* (5/336) < kaçta, *saşı başı* (6/70) < saç başı, *güşlū* (6/243) < güçlü, *geşdiriP* (8/92) < geçirip, *felşliyin* (9/1) < felçliyim, *saşlāna* (9/77) < saçlarına, *üşüncü* (10/63) < üçüncü, *perşem* (12/120) < perçem, *ağışTan* (14/7) < ağaçtan, *Keşe* (15/192) < keçe, *işeri* (15/315) < içeri

-b- > -v- değişimi:

buvam (3/57) < babam, *galvırlā* (6/92) < kalburlar, *avam* (12/10) < abam < ablam, *bovaya* (15/27) < babaya

-ğ- > -v- değişimi :

sovuKTan (11/99) < soğuktan

-y- > -v- değişimi:

Kövün (12/37) < köyün, *köve* (13/99) < köye

-ñ - > -ğ- değişimi:

yalğız (9/166) < yalnız, *duymuşuğuzdur* (11/178) < duymuşsuñuzdur, *bağa* (15/30) < baña

-h- > -v- değişimi:

yav (8/150) < yahu

-r- > -s- değişimi:

seKseter (14/90) < sekreter

-c- > -j- değişimi:

vijdanlīmış (8/225) < vicdanlı imiş, *ejdadımız* (11/5) < ecdadımız

1.14.2.4. İç Seste Süreksizleşme

-j- > -c- değişimi:

picamayı (14/360) < pijamayı, *barece* (14/427) < baraja

-ç- < -ş- değişimi:

arKıdeç (14/84) < arkadaş

-r- < -k- değişimi:

ğadaK (14/213) < kadar

-h- > -k- değişimi:

veyaKuT (10/3) < veyahut, *muKTar* (14/221, 17/103) < muhtar

-h- < -k- değişimi:

ihı (12/246) < iki, *vaḥTında* (12/257) < vaktinde

1.14.2.5. İç Seste Akıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında akıcı ünsüzler arasında değişim olayları da gözlenmektedir. Bunlar / l, m, n, ñ, r, y / ünsüzleridir. Özellikle / l, m, n, ñ / seslerinde daha çok örnek tespit edilmiştir. Bu olayları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

-r- > -l- değişimi :

selbes (2/3) < serbest, *selver* (6/1) < server, *seveleK* (8/114) < severek, *diyeleKTen* (8/158) < diyerekten, *alıyollar* (11/216) < alıyorlar, *isTiyollā* (12/25) < istiyorlar

-l- > -r- değişimi: Bir tek örneği vardır:

gümürçanda (15/127) < gümülcine

-r- > -n- değişimi:

sonnādan (8/186) < sonradan, *tePişinnen* (15/53) < tebeşir ile

-n- > -r- değişimi: Yalnız bir tek örneği görülmüştür:

şarzıman (15/206) < şanzıman (Fr.)

-l- > -n- değişimi:

zornan (2/23) < zorla, *rumnā* (5/43) < rumlar, *sıreynān* (5/287) < sırayla, *annaTdım* (5/297) < anlattım, *dunnuPuñara* (6/28) < dumlupınara, *ğaynınamna* (6/53) < kaynanamla, *cümneniñ* (6/71) < cümlemin, *çamnā* (6/124) < çamlar, *sanıcaK* (6/134) < salıncak, *üzümnē* (8/35) < üzümler, *memniKeTe* (11/114) < memlekete, *serinen* (14/202) < serilen, *adamnādan* (15/36) < adamlardan, *aTnānan* (15/46) < atlarla

-n- < -m- değişimi:

barnaKlāndan (1/84) < parmaklarından, *konşudan* (3/72) < komşudan, *dunnuPuñara* (6/28) < dumlupınara

-m- > -n- değişimi:

lanba (6/69) < lamba, *donbey* (8/47) < dombay, *şindi* (8/147) < şimdi, *kendine* (8/201) < kendime, *çenbere* (11/62) < çembere

Bunların dışında *tenbel* (6/34) (Far.) kelimesinin bölgemizde aslına bağlı kalınarak kullanıldığı da görülmüştür.

-y- > -n- değişimi:

haTanıñ dörTyoluna (5/142) < hatayın dörtyoluna

-ğ- > -n- değişimi:

gönüslēni (13/27) < göğüslerini

-g- > -y- değişimi:

böyün (7/39) < bugün

1.14.2.6. İç Seste Meydana Gelen Diğer Ünsüz Değişimleri**-v- > -m- değişimi:**

merdimanda (5/246) < merdivende

-s- < -ş- değişimi:

yüzbaşısı (13/13) < yüzbaşısı, *goᵛusun* (15/342) < koğuşun

-s- > -ş- değişimi:

paşaporTlāmızı (13/129) < pasaportlarımızı

-h- > -f- değişimi :

safura (4/2) < sahura

-v- > -ğ- değişimi:

döğer (11/102) < döver, *cugāPlandıricēn* (13/150) < cevaplandıracağım

-d- > -c- değişimi:

şinci (9/17) / *şincik* (9/59) < şimdi

1.14.2.7. İç Seste Ünsüz Benzeşmesi

Kelimenin iç seslerinde iki ünsüzün yan yana bulunması durumunda söyleyişe akıcılık katması sebebiyle söyleniş bakımından aynı durumda olan seslerin birbirini etkilemesi olayına benzeşme denir. Bu olay *ilerleyici benzeşme* ve *gerileyici benzeşme* olmak üzere iki şekilde gerçekleşir.

I. İlerleyici Benzeşme: Yan yana bulunan iki ünsüzden ilkinin ikinci sesi kendisine benzetmesidir. Bu olay yarı benzeşme ve tam benzeşme şeklinde gerçekleşir.

A. Yarı benzeşme: Birinci ünsüzün ikinci ünsüzü etkilemesi, kısmen kendi özelliğine benzetmesi durumudur:

-ml- > -mn- benzeşmesi:

rumlar > *rumnā* (5/43), *kaynanamla* > *ğaynınamna* (6/53), *cümlenin* > *cümneniñ* (6/71), *çamlar* > *çamnā* (6/124), *üzümler* > *üzümne* (8/35), *seyidimle* > *seyidimnen* (6/114), *memlekete* > *memniKeTe* (11/114), *adamlarından* > *adamnāndan* (15/36)

-nl- / -ñl- > -ñn- benzeşmesi:

diñnenme (7/23) < dinlenme, *dinle* > *diñne* (15/222)

-ny- > -nn- benzeşmesi:

dünyayı > *dünnayı* (6/66)

-nd- > -nn- benzeşmesi:

efendime > *efennime* (10/72), *eFennim* (15/58), balyasından > *balyasınnan* (5/358)

-bl- > -bb- benzeşmesi:

leblebi > *lebbebi* (12/114)

-nr- > -nn- benzeşmesi:

sonra > *sonnadan* (8/186), *sonna* (9/23)

B. Tam benzeşme: Birinci ünsüzün ikinci ünsüzü tam etkilemesi ve tamamen kendine benzetmesi durmudur:

-nl- > -nn- ilerleyici benzeşmesi

benimle > *bennen* (5/368), onları > *onnarı* (6/12), memnunlardı > *memnunnādı* (8/69), ünledi > *ünnedi* (14/361), deterjanlar > *dederjannā* (11/110), günleri > *günneri* (13/76), şeytanlar > *şeytannar* (11/17), anlaştılar idi > *annaşTılādı* (8/265), nişanlın > *nişannın* (9/24), canlanaydı > *cannaneydi* (9/31), kanlı > *ğannı* (13/92), uzunluğu > *uzunnuğu* (15/182), kesinlikle > *KesinniKnen* (15/519), bakanlıkta > *baKannıKıTa* (16/48)

-ly- > -ll- ilerleyici benzeşmesi

milyar > *millara* (14/97), sandalye > *sandelle* (6/185)

-şy- > -şş- ilerleyici benzeşmesi

eşya > *eşşa* (14/84)

Bu örneklerin dışında -yl- > -nl- > -nn- gelişmesi ile oluşmuş bazı örneklerle de rastlanmıştır: *balyasınnan* (5/358), *sandı* ∪ *innan* (5/359)

Ayrıca -şç- – şeklinde gelişen bir örnek de görülmüştür: kaçacakken > *ğaşçeyKān* (9/23)

II. Gerileyici Benzeşme: Kelimedeki yan yana bulunan iki ünsüzden ikincisinin birinci sesi kendisine benzetmesidir.

-rl- > -ll- gerileyici benzeşmesi

geliyorlar > *geliyollar* (11/8), diyorlar > *diyollā* (6/160)

-zs- > -ss- gerileyici benzeşme

alamazsın > *alamassın* (11/208), kılmazsan > *Ḳılmassan* (12/259), okuyuvermezse > *oḲuyuvemesse* (14/307)

-ts- > -ss- gerileyici benzeşme

yatsı > *yassı* (5/83)

-ys- > -ss- gerileyici benzeşme

neyse > *nesse* (6/105)

-ls- > -ss- gerileyici benzeşme

gülsün > *güssün nine* (8/72)

-ğn- > -nn- gerileyici benzeşmesi

iğne > *inne* (5/230, 17/254), çiğnemedim > *çinnemedim* (8/5), çiğnetirdik > *çinnedirdiK* (14/13), (15/84)

-ln- > -nn- gerileyici benzeşmesi

alnına > *annıña* (14/144)

-ğd- > -yd- gerileyici benzeşmesi

buğday > *buydey* (15/218)

1.14.3. Son Ses Ünsüz Değişmeleri

1.14.3.1. Son Seste Tonsuzlaşma (Ötümsüzleşme)

Bu olay kelimenin tonlu (ötümlü) olan son sesinin tonsuz sesler olan /p, ç, t, k, ḳ, Ḳ, f, s, ş, h/ seslerinden birine dönüşmesidir.

-z > -s değişimi: Bölgemiz ağızında örneği en bol olan tonsuzlaşma olayıdır. Hem Türkçe hem de yabancı kelimelerde görülür.

oTus (5/89) < otuz, *yüs* (5/149) < yüz, *duruyōnus* (5/153) < duruyorsunuz, *diyos* (5/155) < diyoruz, *daşıyamas* (5/207) < taşıyamaz, *oTs ğırK* (5/269) < otuz kırk, *yimiyos* (6/77) < yemiyoruz, *doKus* (8/75) < dokuz, *gidiyos* (8/128) < gidiyoruz, *nişanlıyıs* (8/130) < nişanlıyız, *ilgilendirmes* (8/289) < ilgilendirmez, *filis* (11/8) < filiz, *sekis* (11/41) < sekiz, *merKes* (11/43) < merkez, *çeras* (12/114) < çerez, *bis* (12/156) < biz, *temis* (12/193) < temiz

-d > -t değişimi:

āmeT (6/110) < ahmet, *vāhuT* (5/47) < veyahut, *dāmāT* < dāmād (12/124)

-b > -p değişimi:

nasıP (3/81) < nasib, *ehbaP* (5/219) < ahbab, *araP onnar* (11/119) < arab

-j > -ş değişimi:

bareş (6/33), (14/425) < baraj

1.14.3.2. Son Seste Tonlulaşma (Ötümlüleşme)

Tonsuzlaşma olayının aksine bir durum olarak kelime sonunda bulunan /p, ç, t, k, k̄, K, f, s, ş, h/ seslerinin tonlu / ötümlü seslere dönüşmesi olayıdır.

-ç > -c değişimi:

genc ĩdi (7/11) < genç idi, *dinc* (9/18) < dinç, *mūtac* (8/325) < muhtaç

-t > -d, -T değişimi:

yoğurd (12/203), (12/265) < yoğurt, *noħud* (14/1) < nohut, *musallad ĩ oluyor* (11/196) < musallat, *hamiT* (11/205) < hamit, *milleT* (12/42) < millet, *şıKāT ĩ eTdi* (13/177) < şikayet etti, *rasT geTsin* (12/209) < rast gitsin, *şirKeT* (13/128) < şirket, *dörd ĩ ay* (13/114) < dört ay

-k̄ > -g değişimi:

vurmag (13/19) < vurmak, *toPrag* (12/262) < toprak, *çog ĩ esKi* (15/270) < çok eski

-k > -g değişimi:

yimeg (12/18) < yemek, *yörüg* (13/61) < yörük, *böreg* (14/167) < börek

-k > -ğ değişimi:

şafağ (15/40) < şafak, *çocuğ* ∪ *uduK* (12/48) < çocuk, *lağ lağ* (8/120) < lak lak, *biçağ* (5/183) < bıçak

-k > -ğ değişimi:

şenniğ ∪ *oluyō* (12/187) < şenlik, *böyüğ* ∪ *olanın* (11/219) < büyük, *göğ* (12/91) < gök

-p > -b, P değişimi:

cib (11/61) < cip, *cib* ∪ *inen* (15/460) < cip ile, *saP* (14/17) < sap, *heP* (5/103) < hep, *tüP* (12/251) < tüp, *hoP* (3/55) < hop, *sarP* (5/27) < sarp, *bozuluP* (5/102) < bozulup, *KeP* (11/221) < kep, *hab* (13/7) < hap, *gelib* (13/25) < gelip, *hesab* ∪ *eT* (15/29) < hesap et

-s > -z değişimi:

herKez (15/256) < herkes, *hergez* (15/415) < herkes

1.14.3.3. Son Seste Sızıcılışma (Süreklileşme)

Dumlupınar ve yöresinde yazı dilimizde tonsuz ve patlayıcı (süreksiz) olan / -ç / ünsüzü, tonsuz sızıcı (sürekli) ses olan / -ş / ünsüzüne dönüşür. Örnekleri boldur:

-ç > -ş değişimi:

génş (2/30) < genç, *piriş* (4/13) < pirinç, *üş* (4/22) < üç, *hés* (4/28) < hiç, *hiş* (5/49) < hiç, *geş* (5/134) < geç, *iş* (5/238) < iç, *kaş* (8/16) < kaç, *birkaş* (11/13) < birkaç, *düzayış* (11/61) < düzağaç, *aş* (11/68) < aç, *Koş* (11/155) < koç, *sallangeş* (14/270) < sallangaç < salıncak, *inanş* (15/260) < inanç, *domanışTan* (17/158) < domaniçten

Gürer Gülsevin, “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine (ç > ş Değişmesi)” başlıklı makalesinde, Türkiye Türkçesi ağızlarında tespit edilen ç > ş değişimlerinin hepsinin kapalı hece sonunda gerçekleştiğine dikkat çeker.

Ağız çalışmalarındaki $\text{ç} > \text{ş}$ değişimine bu açıdan bakılması gerektiğini belirtir. Bazı çalışmalarda Kıpçakça unsur olarak değerlendirilen bu durumun “başta, iki ünlü arasında, hece sonunda” olması halinde doğru kabul edilebileceğini belirtir. Aksi durumda yani kapalı hece sonunda gerçekleşen değişimin Kıpçakça ile ilgisi olmadığını ileri sürer. Bu değişimin Edirne’den Kars’a, Adana’dan Bartın’a, Malatya’dan Muğla’ya kadar çok geniş bir coğrafyada kapalı hece sonunda yaşandığını açıklar ve Türkiye sınırları dışındaki Oğuz ağızlarında da görüldüğünü belirtir. Dolayısıyla $\text{ç} > \text{ş}$ olayının sanılanın aksine Kıpçakça bir unsur olmadığını, Oğuzcanın tarihi bir değişim olayı olduğunu belirtir (bkz. Gülsevin, 2010: 71-76).

Gülsevin’in bu tespiti, bölgemizde görülen örneklerle tasdiklenmiş olmaktadır.

1.14.3.4. Son Seste Süreksizleşme

Yalnız iki örnekte tespit edilmiştir:

-ş > -ç değişimi:

arKıdeç (14/84) < arkadaş

-r > -k değişimi:

ğadaK (14/213) < kadar

Bölgemiz ağızında;

- a) Sonseste tonlulaşma,
- b) Sonseste tonsuzlaşma,
- c) Sonseste sızıcılama,
- d) Sonseste süreksizleşme

olayları dışında görülen sonses ünsüz değişimleri şöyledir:

-s > -ş değişimi:

herkeş (2/28), (12/115) < herkes

-j > -ş değişimi:

bareş (6/33), (14/425) < baraj

-ş > -s değişimi:

bes sene (8/86) < beş sene

-h > -v değişimi:

yav (8/150) < yahu

-y > -v değişimi:

köv (17/201) < köy

-m > -n değişimi:

serōn (14/401) < serum, *bizin* (15/6), (5/17) < bizim, *burun burun* (5/126) < buram buram, *ōlem* (14/430) < öğlen

Bu örneklerden başka; “*doğuman* (8/24) < dokumam, *alilerdenin* (11/119) < alilerdenim, *peyganberin* (11/121) < peygamberim, *Kütāyalıyn* (11/182) < kütahyalıyım, *duyarın* (11/185) < duyarım, *derin* (11/193) < derim, *halayın* (12/280) < halayım, *başımayın* (14/78) < başımayım, *yıKadın* (14/418) < yıkadım, *ben müslümanın* (15/129) < ben müslümanım, *keserin* (15/346) < keserim, *dağman* (10/82) < takmam, *topluyurun* (11/50) < topluyorum...” örneklerinde / -m > -n / gibi görünse de aslında bu, Eski Anadolu Türkçesindeki I. tekil şahıs eki / -n / nin yaşamaya devam etmesidir.

1.15. BENZEŞMEZLİK

Bir kelimedede yan yana bulunan boğumlanma noktaları aynı veya birbirine yakın olan iki ünsüzden birinin boğumlanma noktasının değişmesiyle farklı bir ünsüze dönmesi durumudur (Gülensoy, 1988: 62). Dilimizde benzeşme eğiliminin daha güçlü olması sebebiyle bölgemizde benzeşmezlik örneği pek yoktur. Bununla birlikte / *r* > *s*, *z* > *s*, *h* > *y*, *ş* > *ç*, *v* > *ğ*, *k* > *z*, *s* > *ş* / gibi benzeşmezlik örnekleri vardır.

seKseter (14/90) < sekreter, *sıveşlaTdı* (14/440) < sıvazladı, *méyalıççıKdan* (11/108) < mihaliççikdan, *arKıdeç* (14/84) < arkadaş, *ceğap* (13/160) < cevap, *istememez da* (15/334) < istemese de, *herKeş* (12/229) < herkes, *deyiştirsez* (15/335) < değiştirsek, *annaTsaz* (15/336) < anlatsak, *öfüz* (8/143) < öşür

1.16. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Bölgemizde çok sık rastlanan ses olaylarından biridir. Düşme oranları farklılık göstermekle birlikte /*h, k, ƙ, l, r, n, y, t, m, ğ, v, b, s, ş, d, f, z*/ ünsüzlerinin düştüğü görülmüştür. Daha bol örnek /*k, l, ğ, h, y, r*/ ünsüzlerinde tespit edilmiştir. Bu düşme olayları kelime başında, ortasında ve sonunda görülebilmektedir.

1.16.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi

Yalnızca Hamur Köyü'nde birkaç örneği görülür.

h- > Ø- :

afta (6/23) < hafta, *emen* (6/31) < hemen, *azır* (6/39) < hazır, *arman* (6/48) < harman

1.16.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi

Yöremiz ağzı, kelime ortasında ünsüz düşmesi olayına çok yatkındır. Bölgenin hızlı konuşması, konuşmayı kolaylaştırma meyilinden dolayı ses düşmesi örneği çok görülür.

-k- > Ø :

ēşi (14/66) < ekşi, *ēsiK* (15/351) < eksik

-ƙ- > Ø :

āşama(1/30) < akşama, *doĶūs* ∪ *aylīĶan* (11/38) < dokuzaylıkken

-l- > Ø :

ādıĶTan (1/60) < aldıktan, *būsun* (8/245) < bulsun, *ōsun* (9/29) < olsun, *bīmiyōn* (11/3) < bilmiyorum, *beş* ∪ *ātı* (11/189) < beş altı, *gēmez* (12/264) < gelmez, *yañız* (15/280) < yalnız

-r- > Ø : Bölgemiz ağızlarında görülen en belirgin ünsüz düşmesi olayıdır.

hazılıĶı (2/20) < hazırlığı, *gōTürūdūK* (8/210) < götürürdük, *soruyōsuñ* (11/65) < soruyorsun, *savurūduĶ* (11/101) < savururduk, *FīsaT* (11/159) < fırsat,

deFTēleri (11/161) < defterleri, *sōna* (11/198) < sonra, *vă mı* (15/47) < var mı, *ölüle* (15/87) < ölüleri

-y- > Ø :

zētin (4/8) < zeytin, *dē* (8/251) < değildi, *iki* (8/291) < iki yüz, *Kilislīdi* (11/125) < kilisliydi, *tēzeden* (11/208) < teyzeden, *bēgirlēmiz* (12/31) < beygirlerimiz, *vēsel* (13/154) < veysel, *gomuş* (15/18) < koymuş, *sarēcıKlı* (15/62) < saraycıklı, *bēgirmen* (15/268) < beygirle

-n- > Ø :

şāslı (4/43) < şanslı, *dek* (5/233) < denk, *īsan* (8/148) < insan, *hayaTıda* (11/134) < hayatında, *bēzinli* (15/200) < benzinli

-t- > Ø :

assubay (5/67) < astsubay, *çiFçi* (8/320) < çiftçi

-ğ- > Ø : Düşmeye en meyilli ünsüzlerden biridir. Düşerken çoğu zaman yanındaki ünlüyü uzatmıştır. Düşme olayı hem ince hem de kalın ünlülü kelimelerde görülür.

bāKur (8/320) < bağkur, *ūreşiyola* (10/51) < uğraşıyorlar, *aFFă* (11/47) < affa uğrayıp, *dōru* (11/48) < doğru, *de* (11/48) < değirmenler, *yūlüK* (11/53) < yüglük, *tēmenimizi* (11/54) < teğmenimizi, *ōreTmen* (11/86) < öğretmen, *ōle* (11/103) < öğle, *ōlanların* (11/111) < oğlanların, *māralarda* (11/124) < mağaralarda, *fotōraFları* (11/175) < fotoğrafları, *dōru* (15/19) < doğru, *bıçā* (15/21) < bıçağı, *a* (15/49) < ağustosun sıcağı, *Kāra Kānı* (15/139) < kara kağnı, *ba* (15/140) < bağırdaklı, *yāmır* (15/149) < yağmur, *bālıcaK* (15/166) < bağlayacak, *būdeye* (15/229) < buğdaya

-m- > Ø : Tek bir örneği görülmüştür.

bizīKilē (8/193) < bizimkiler

-h- > Ø : / h / ünsüzü de düşerken yanındaki ünlüyü uzatma meyilindedir.

haralde (8/241) < herhalde, *īsaniyeden* (8/164) < ihsaniyeden, *mūtac* (8/325) < muhtaç, *haşeş* (9/39) < haşhaş, *sōbeTli* (9/141) < sohbetli, *ğaracaāmaTda* (9/148) < karacaahmette, *īTiyar* (11/44) < ihtiyar, *bāsedilen* (11/55) < bahsedilen, *KūTāyanın* (11/74) < kütahyanın, *rāmeTliK* (11/87) < rahmetlik, *ḲāFeciye* (11/118) < kahveciye, *isāK* (11/133) < ishak, *günün bēri* (11/133) < günün behrinde, *cumuriyeTin* (11/216) < cumhuriyetin, *Ḳarāmanmaraşlıyın* (11/225) < kahramanmaraşlıyım, *tātayī* (14/328) < tahtayı, *mēlem* (15/104) < melhem, *ēliyetim* (15/181) < ehliyetim

-v- > Ø : Çok örneği olmamakla birlikte düşerken yanındaki ünlüyü uzattığı görülmüştür.

ēlaT (9/12) < evlat, *dēleT* (11/113) < devlet, *yārum* (11/170) < yavrum, *Fēzi* (12/47) < fevzi, *ēlenesiye* (15/25) < evlenesiye

-b- > Ø : Bir tek örneği tespit edilmiştir.

canāallah (12/276) < canaballah

-d- > Ø :

efenim (15/246) < efendim

-f- > Ø :

yūKa (15/257) < yufka

-s- > Ø: Bu olay birbirine yakın olan -şs- seslerinin kaynaşması sırasında görülen düşmedir: -şs- > -şş- > -ş-.

ḡāmışın (5/134) < kalmışsın, *gelmişin* (8/170) < gelmişsin, *gibimişin* (12/144) < gibiymişsin, *giTmişin* (14/382) < gitmişsin

1.16.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi

-ğ > Ø :

sā (5/14) < sağ, *samandā* (11/171) < samandağ

-t > Ø :

selbes < (2/3), (5/56) < serbest, *ras* (6/215) < rast, *tos* (6/215) < tost, *turis* (13/104) < turist, *dōsları* (17/246) < dost

-l > Ø :

sen ge sen ge sen ge (1/34) < sen gel sen gel sen gel, *masā* (6/44) < masal, *deyī* (8/147) < değil, *nasī* (8/246) < nasıl

-n > Ø :

le (8/130) < lan < ulan, *gelende* (11/167) < gelenden, *guruTmaK* üçü (14/266) < kurutmak için, *yenide* (15/14) < yeniden, *heme* (15/199) < hemen

-r > Ø :

seFē (8/251) < sefer, *bi* (9/11) < bir, *geyiyō* (15/20) < giyiyor, *gülē* (15/23) < güler, *çıKā* (15/24) < çıkar, *gādā* (15/25) < kadar

-h > Ø :

allā (9/12) < allah

-z > Ø :

gı (9/18) < kız

-k > Ø :

böce (9/167) < böcek

-k̄ > Ø :

KırKayā (9/162) < kırkayak, *yaTā* (15/203) < yatak

-y > Ø :

şē (15/39) < şey

1.17. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Ünsüz ikizleşmesi olayı da bölgemizde görülen bir ses olayıdır. T. Tekin'e göre, "Türkçedeki ünsüz ikizleşmesi olayını birçok hallerde kelimedede aslî veya ikincil uzun ünlünün varlığı ile izah etmek mümkündür. Açık hecedeki uzun ünlünün çekici

tesiri ile müteakip hecenin başındaki ünsüz ikizleşir. İkizleşme ile hece kapalı hale gelir ve uzun ünlü kısalmır. Kaybolan ünlü uzunluğunun yerini ünsüz uzaması alır (Tekin, 1995: 215-216). Bu ikizleşme oluşurken vurgunun birinci hecede kuvvetli olduğu görülür. Bölgemizde kelime içinde ikizleşen ünsüzler şunlardır: ç, n, p, r, s, ş, t, y.

-ss- < -s- :

ıssırgandalalān (9/97) < ısırganlardan

-nn- < -n- :

yanna (9/25), (15/83) < yana

-yy- < -y- :

oKūyyor (11/91) < okuyor, *olmıyyō* (11/99) < olmuyor, *gurıyyō* (14/25) < kuruyor, *eyyi* (5/219) < iyi

-rr- < -r- :

arrıyō (11/138) < arıyor

-şş- < -ş- :

aşşağda (12/16) < aşağıda, *maşşallā* (12/78) < maşallah, *gaşşıqla* (14/198) < kaşıklar, *beşşiKde* (14/263) < beşikte, *eşşeKlere* (15/42) < eşeklere, *döşşeKlē* (7/39) < döşekler

-pp- < -p- :

dePPesine (12/238) < tepesine

-çç- < -ç- :

güççüğ aslanlādan (15/52) < küçükaşlıhanlılardan

1.18. İKİZ ÜNSÜZÜN TEKLEŞMESİ

Dilimize sonradan giren Arapça kelimelerde karşımıza çıkan bir durumdur. Yan yana bulunan iki ünsüz harften birinin söyleniş kolaylığı açısından özelliğini yitirmesi sonucu oluşur. Örneği çok görülmez:

evela (6/112) < evvela,

seyidimnen (6/114) < seyyidimden,

evelKilē (6/115) < evvelkiler,

eveliki (7/1) < evvelki,

aFoluyō (11/166) < affoluyor,

eli (8/282) < elli.

1.19. HECE KAYNAŞMASI

Bölgemiz ağzında hece kaynaşması olayı çok görülür. Bu olaya sebep olan ünsüzler / g, ğ, k, y, ñ, v, r, h / ünsüzleridir. Bu sesler zamanla eriyip iki veya daha fazla komşu hecenin kaynaşıp tek hece gibi görünmesine sebep olurlar:

halbisem (11/70) < halbuki ise, *selserī taraFinnan* (14/369) < selkisaray, *güççüKaslanlara* (15/89) < küçükaskıhanlara, *nēheTi* (15/12) < nihayeti, *ellēnden* (1/6) < ellerinden, *baḲam* (9/56) < bakayım, *ayāna* (9/75) < ayağına, *ayaḲlānı* (9/75) < ayaklarını, *olcāḲ olmicāḲ* (9/81) < olacak olmayacak, *gettim* (9/161) < getirdim, *annōñ mu* (9/31) < anlıyor musun, *şikāTim* (10/70) < şikayetim, *isimlēni* (11/31) < isimlerini, *Kütāda* (11/67) < kütahyada, *geTirēm* (11/84) < getireyim, *toPrāmız* (11/98) < toprağımız, *ayāna* (11/103) < ayağına, *gūrduḲ* (11/106) < koyardık, *hasTalīm* (11/112) < hastalığım, *oḲudūmuzdan* (11/127) < okuduğumuzdan, *rāTsız* (11/135) < rahatsız, *Kütāya* (11/159) < kütahyaya, *Köy enstitülēn* (11/77) < köy enstitülerinin, *oTduḲ* (11/181) < oturduk, *māllesi* (11/190) < mahallesi, *hocānım* (11/192) hoca hanım, *yerlēnde* (11/211) < yerlerinde, *çay ocāna* (11/223) < çay ocağına, *yavrucāzım* (12/3) < yavrucağızım, *önlēne* (12/22) < önlerine, *gōTmesin* (12/32) < götürmesin, *gözlēmden* (12/49) < gözlerimden, *allāmıza* (12/52) < Allahımıza, *gurtulmānı* (12/58) < kurtulmayı, *çocūn* (12/98) < çocuğun, *rāTı* (12/99) < rahatı, *torunnām* (12/190) < torunlarım, *gucām* (12/206) < kucagım, *gördümüz* (13/11) < gördüğümüz, *eKmēni* (13/15) < ekmeğini, *oTmā* (13/78) oturma, *yapıyōz* (14/2) < yapıyoruz, *ğabūnı* (14/31) < kabuğunu, *samsaḲ* (14/62) < sarımsak, *çocūm* (14/78) < çocuğum, *mēlleyi* (14/311) < mahallesi, *Ḳulām* (14/415) < kulağım, *sancaḲ* (15/155) < salıncak, *gor mūn* (15/232) < koyar mısın, *ibrām* (15/320) < ibrahim, *doḲyüz* (15/16) < dokuz yüz, *gēn* (15/341) < geliniz

1.20. HECE YUTUMU

Bir kelimedeki yan yana bulunan ve sesleri boğumlanma nitelikleri bakımından birbirine eşit, benzer veya aynı olan iki heceden birisinin eriyip kaybolması ve böylece söylenişte tek hece görünümü almasıdır (Gülensoy, 1988 : 68). Bölgemizde görülme şekilleri şunlardır:

a) n' li hecelerden birinin yutumu ile:

evlence (8/167) < evlenince, *Ḳarnı* (11/155) < karnını

b) c' li hecelerden birinin yutumu ile:

gözelciK (13/183) < güzelcecik

c) d' li hecelerden birinin yutumu ile:

çıḲmāḲdan (14/69) < çıkmadıkdan

ç) y' li hecelerden birinin yutumu ile:

temizleyem (10/76) < temizleyeyim, *yîn* (12/61) < yiyin

1.21. ÜNSÜZ TÜREMESİ

Yazı dilimizde iki ünlünün yan yana gelmemesi kuralı gereği / n, s, ş, y / ünsüzlerinden biri araya girer. Bunun dışında bölgemizde bazı ünsüz türemesi örnekleri görülür. Bunlar;

1. Öntüreme
2. İçtüreme
3. Sontüreme

şekillerindedir.

1.21.1. Kelime Başı Ünsüz Türemesi (Öntüreme / Ünsüz İlişmesi)

Ø- > h- öntüremesi:

Gürer Gülsevin, “*h Öntüremesi Denilen Örnekler Üzerine*” isimli makalesinde kelime başında bazen “h”li, bazen “Ø”lı şekillerin bulunduğu örneklerde *türeme mi* yoksa *düşme mi* olduğunu tayin etmenin güç olduğunu ileri sürer. Yabancı kelimelerin

asıllarının bilinmesi sebebiyle tespiti kolay olduğunu; ancak Türkçe kelimelerde bu durumun güçleştiğini belirtir. *Horak* “orak”, *hindi* (Eski Türkçe *amti*) “şimdi”, *helbet* “elbet”, *hateş* “ateş” gibi örneklerde “h öntüremesi” olduğunu izah eder (bkz. Gülsevin, 2010: 52).

Bu bilgilerin ışığında baktığımızda / h / öntüremesinin bölgemizde var olduğu şu örneklerle görülür:

haPazınnan (5/12) < apazıyla “avuç”, *haTeşleceKlāmı* (8/222) / (12/29) < ateşleyeceklermiş (Far.), *hünüleyō* (11/137) < ünlüyor, *hanberdan* (8/146) < anbardan (Far.), *harnofendir* (13/168) < anrufen (Alm.) “telefon ile aramak”, *heyvah* (14/375) < eyvah (Far.)

1.21.2. Kelime Ortasında Ünsüz Türemesi (Orta Türeme)

-n- < -Ø- türemesi:

bizimkinlere (5/5) < bizimkilere, *gernek* (15/275) < gerek, *yüzüngoynu* (13/37) < yüzükoyun

-v- < -Ø- türemesi:

duva (6/122), *dova* (12/239) < dua

-ş- < -Ø- türemesi:

galebeşliğ ıdıK (14/185) < kalabalık idik

1.21.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi (Sontüreme)

-n < - Ø türemesi:

bilen (15/136) < bile, *zornan* (2/23) < zorla, *sireynān* (5/287) < sırayla

gibi örneklerde bulunan / n / ler, aslında birer / n / türemesi değil de, kelimenin / n / vasıta hâli ekiyle kullanılmış biçimidir.

-k < - Ø türemesi:

Genellikle “*şimdi*” zarfı sonunda / k / ünsüzünün türediği tespit edilmiştir. Bunun, “*ok / ök*” kuvvetlendirme edatının bir kalıntısı olduğuna dair yaygın bir kanaat bulunmakla birlikte bu konuda kesin bir şey söylemek zordur (bkz. Koç, 2010: 57).

“*gālik* (14/432) < gali, *yāniK* (15/20) < yāni, *şindiK* (15/23) < şimdi, *olurkanaK* (9/109) < olurken,” örneklerindeki gibi.

Bu örnekler dışında “*giriyp* (8/165) < girip, *meyerim* (15/12) < meğer, *içilinmiyo* (5/264) < içilmiyor” örneklerinde sebebi anlaşılamayan hece türemesi durumu tespit edilmiştir.

1.22. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME

Konuşmada kolaylığı sağlamak amacıyla bazı durumlarda kelimedeki ünsüzlerin yer değiştirmesi olayıdır. Anadolu ağızlarında yaygın bir durum olan “yer değiştirme” olayına bölgemizde de sık rastlanır.

Birbirine bitişik iki ünsüzden ikincisinin birincisi yerine geçmesi şeklinde ortaya çıkıyorsa, buna “yakın yer değiştirme” adı verilir. Bazen, birbirinden uzak iki ünsüzden ikincisinin, birkaç boğumlanmayı atlayarak birinci ünsüzün yerine geçmesine “uzak yer değiştirme” denir (Gülensoy 1988:70).

Bu örnekleri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

a) Yakın yer değiştirme:

-ğr- > -rg- :

örgendim (8/27) < öğrendim

-nr- > -rn- :

harnofendir (13/168) < anrufen (Alm.) “telefon ile aramak”

-fr- > -rf- :

surfanın (14/32) < sofrası

-lv- > -vl- :

hevla (15/257) < helva

b) Uzak yer değiştirme:

d-n > n-d :

öndüç (8/328) < ödünç

l-r > r-l :

burgul (7/3) < bulgur

Bunlardan başka olarak “*ğardeşiliK* (9/68) < kardeşliği” örneğinde iki ünsüz değil de kelime sonunda ünlü ve ünsüzler arasında yer değiştirme olduğu tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ

Kelimelerin yapısı; ses yapısı ve şekil yapısı olarak ikiye ayrılmaktadır. Ses yapısı seslerden ve seslerin oluşturduğu hecelerden oluşur. Birinci bölümde ses ve hece yapılarını inceledik. İkinci bölüm olan şekil yapısında ise kök ve ekleri inceledik. Kelimeler anlam ve görev bakımından sekiz çeşittir. Bunlar :

1. İsimler
2. Zamirler
3. Sıfatlar
4. Zarflar
5. Fiiller
6. Edatlar
7. Bağlaçlar
8. Ünlemlerdir.

Bunları Dumlupınar ve yöresi ağızlarından elde ettiğimiz metinler üzerinde sırasıyla inceleyelim:

2.1. İSİMLER

İsimler nesneleri karşılayan kelimelerdir. Nesneler canlı cansız bütün varlıklar, kavramlar, vasıflar, şahıslar, durumlar kısacası zaman ve mekan içinde ve insan kafasında mevcut olan bütün maddi ve manevi varlıklardır (Ergin, 1994: 276). Başka bir deyişle, doğadaki canlı ve cansız varlıkları, duygu, düşünce, olay ve durumları saptamaya yarayan ve bunları karşılayan sözcüklerdir (Aksan, 1998: 85). İsimler basit, türemiş (gövde) ve birleşik isimler olarak üçe ayrılırlar. Yani sonlarına ek alarak çekime girebilirler. Bunlardan basit isimler, hiçbir yapım eki almayan isimlerdir. Ancak yanlarına kelimenin anlamını değiştirmeyen her türlü çekim eklerini alabilirler. Türemiş isimler, yanlarına kelimenin anlamını tamamen değiştiren yapım eklerini alan gövde hâlindeki kelimelerdir. Birleşik isimler ise, iki veya daha fazla adın bir araya gelerek yepyeni bir varlığı karşılayan yeni bir kelime hâline gelmesidir.

2.1.1. Çekim Ekleri

İsimler isimlerle ve diğer kelimelerle münasebet kurarken isim çekim eklerini alırlar. İsim çekim ekleri şunlardır: çokluk eki, iyelik ekleri, hal ekleri, soru eki (Ergin, 1994: 280).

2.1.1.1. Hâl (Durum) Ekleri

Hâl ekleri ismi bazen isme, bazen edata, çok defa ise fiile bağlayan eklerdir (Ergin, 1994: 283). Türkçede ismin hâlleri şunlardır:

1. Yalın hâl
2. Tamlama - ilgi hâli
3. Yükleme - belirtme hâli
4. Yaklaşma - yönelme hâli
5. Kalma - bulunma hâli
6. Çıkma - ayrılma - uzaklaşma hâli
7. Vasıta hâli
8. Eşitlik hâli
9. Yön gösterme hâli

2.1.1.1.1. Yalın Durumu

Adın hiçbir çekim eki almamış ve nesne görevi yüklenmemiş olan durumudur (Korkmaz, 2003: 23):

çarıK (1/98), *tavuK* (4/12), *zebze* (4/24), *seKiz* (4/39), *Köy* (5/17), *sarP* (5/27), *hamır* (5/51), *gemi* (5/222), *çenTe* (5/304), *büdey* (6/32), *ķuzu* (7/9)

2.1.1.1.2. Tamlama Durumu - İlgi Hâli

İlgi hâli ismin başka bir isimle ilgisi olduğunu gösterir. Yani kendisinden sonra gelen bir isme bağlıdır ve onun tamlamasını sağlar. İlgi hâli eki [-in] bağlandığı kelimedeki ünlüye göre [-ın, -un, -ün]; kelimenin ünlü ile bitmesi durumunda ise [-nın, -nin, -nun, -nün] şekillerine girer.

[-ın, -in, -un, -ün / -iñ, -iñ, -uñ, -üñ]: Ünsüz ile biten kelimelere eklenirler.

babamın (1/18) < babam-ın, *emmimin* (3/37) < emmim-in, *kadınlarıñ* (3/66) < kadınlar-ın, *yònanın* (5/3) < yunan-ın, *baraşın* (6/33) < baraj-ın, *ğazanın* (6/86) < kazan-ın, *ğaynaTamın* (6/102) < kaynatam-ın, *onnarın* (6/152) < onlar-ın, *ileçberin* (6/175) < rençber-in, *mıKtarın* (6/188) < muhtar-ın, *harmanın* (7/26) < harman-ın, *dunubuñarın* (8/10) < dumlupınar-ın, *abamın* (8/280) < ablam-ın, *KaTın* (8/332) < kat-ın, *yaTırın* (9/2) < yatır-ın, *tavı ı un* (9/74) < tavuk-un, *yolun* (9/150) < yol-un, *aFyonun* (9/151) < afyon-un, *torunun* (9/44) < torun-un, *kö ı ün* (12/113) < köy-ün, *aTaTürKün* (13/21) < atatürk-ün, *böyü ı üñ* (8/114) < büyük-ün

[-nın, -nin, -nun, -nün / -nıñ, -niñ, -nuñ, -nüñ] : Ünlü ile biten kelimelere eklenirler.

birisiniñ (5/9) < birisi-nin, *cāminıñ* (5/11) < cami-nin, *yaralıñ* (5/13) < yaralı-nın, *ğapının* (1/31) < kapı-nın, *ayşānın* (8/17) < ayşe-nin, *enişdesiniñ* (8/126) < eniştesi-nin, *hepisiniñ* (8/344) < hepisi-nin, *ananiñ babanıñ* (11/40) < ana-nın baba-nın, *onuñ* (13/25) < o-nun, *bunuñ* (14/229) < bu-nun

Hece Kaynaşması Sonucu Oluşan Durum

ellēnden (1/6) < ellerinden, *bunnāñ* (1/13) < bunların, *barnaKlāndan* (1/84) < parmaklarından, *omuzlāna* (1/23) < omuzlarına, *talēbelēn* (1/45) < talebelerin, *ayaKlānda* (1/98)

Tamlama durumu eki bölgemiz ağzı ve Şaphane, Gediz, Simav ağızları ile aynı özelliği gösterir. Altıntaş ağzında adı geçen ağızlardan farklı olarak “*Allahañ emrinnen ğızına dünür geldik* (10/4) < Allah+ın emriyle kızına dünür geldik” örneğindeki gibi [+añ] şeklinde kullanım göze çarpar (krş. Maral Demirci, 2019: 54; Büber, 2010: 43; Dinçay, 2009: 59; Aydın, 2008: 60).

2.1.1.1.3. Belirtme Durumu - Yükleme Hâli

[+(y)I, +(n)I]:

Belirtme hâli cümlede fiilin doğrudan etki ettiği kelimedir. Belirtme eki alan kelimenin bulunduğu cümledeki fiiller geçişli yani nesne alabilen fiillerdir. Bu ekin bölgemizde kullanılış biçimleri şunlardır:

[+(y)I]: İyelik 3. teklik şahıs eki almamış isimlere gelir.

mendili (1/10), *bunları* (1/10), *zopayı* (1/38), *hocayı* (1/94), *oğumayı yazmayı* (3/64), *dünürü* (3/77), *yūKayı* (4/14) < yufkayı, *doğumayı* (4/19), *bunnarı* (4/19) < bunları, *yönannıyı* (4/49) < yunanlıyı, *ğapıyı* (5/106), *dünnayı* (6/66) < dünyayı, *yumırteyi* (6/223), *haTeşi* (8/231) < ateşi, *çayı* (9/120), *Kayeyi* (13/70)

“*bizi* (1/54)” örneğinde ise zamiri belirtmiştir.

[+(n)I]: İyelik 3. teklik şahıs ekini almış isimlere gelir.

künahını (2/17), *hayırlısını* (3/79), *eTıraFını* (5/28), *dağıklarını* (6/5), *çocuqlānı* (6/29), *namazını* (6/237), *millarını* (14/99), *tomatisini* (14/159)

“*ğavınını* *ğarpızını* (14/159) < kavununu karpuzunu, *ölüsünü dirisini* (1/81)” örneklerinde görüldüğü gibi ikileme hâlinde kullanıldığı da görülür.

“*on ikisin de* (5/12) < *on ikisini de*” örneğinde belirtme ekinin ünlüsünün düştüğü; “*isTemedñniñ alırsan* (3/53) < istemediğini alırsan” örneğinde ise belirtme ekinin sonunda ünsüz türemesinin olduğu görülür.

“*onı* (6/82) < *onu*” örneğinde ise zamiri belirtmiştir.

[+ya < +yı]:

“*burıyı yerleşmişlê* (10/56) < buraya yerleşmişler” kullanımı Kütahya yöresinde görülen bir durum olup “yönelme hâli” yerine kullanılmaktadır.

Diftong İle Oluşan Durum

e_ıi:

tepe_ıi (1/7) < tepeyi, *TüFe_ıi* (5/309) < tüfeği

ü_ü :

bölü_ü (5/341) < bölüğü

u_u :

yo_Klu_u (8/198) < yokluğu

2.1.1.1.4. Yönelme Durumu -Yaklaşma Hâli

[+(y)A, +(n)A]:

Yönelme hâli cümlede ismi fiile yönelme ve yaklaşma işlevi ile bağlayan durumdur. Bölgemizde şu şekilde görülür:

[+(y)A]: İyelik 3. teklik şahıs eki almamış isimlere gelir.

harbe (1/3), *burlara* (1/14), *köye* (1/17), *oysuya* (1/17), *nāyete* (1/33) < nihayete, *buráya* (1/44), *héKmeTe* (1/52), *kıynışmáya* (1/56), *hasTanéye* (1/59), *rıhTıma* (1/64), *ğazmıya* (5/19), *orıya* (5/26), *ālamaya* (5/36), *ğıyıya* (5/41), *vurmıya* (5/66), *oTmıya* (5/191), *yolmaya* (5/40), *tırabızona* (5/158), *ğamyona* (6/244)

[+(n)A]: İyelik 3. teklik şahıs eki almış isimlere gelir.

mataralāna (1/13), *beline* (1/42), *donuna* (1/71), *yanna* (6/101), *ğucāna* (6/115), *duvāsına* (6/130), *ona* (6/145), *pilavına* (6/226), *bahçalāna* (6/236), *yanıbaşına* (6/249)

korğusuna içeri giremō (5/8) < korkusundan içeri giremiyor, *ğorğuma aTliyamadım* (5/256), < korkumdan atlayamadım,” kullanımında görüldüğü gibi bölümizde yönelme eki, ayrılma eki yerine kullanılabilmektedir.

“*ğadını erKeyé* (5/101) < kadını erkeği, *yüzde onuna o alırdı* (8/145) < yüzde onunu o alırdı, *dünyaya saTmış adam* (8/252) < dünyayı saTmış adam” örneklerinde ise yönelme ekinin yükleme eki yerine kullanıldığı görülmektedir.

Diftong ile Oluşan Durum

i   e :

hasTāni   e (8/88)

    e :

b l    e (5/338)

2.1.1.1.5. Bulunma Durumu - Kalma h li

Bulunma h li isme ya da isim soylu s zc klere [de / -da ; -te / -ta] eklerinin eklenmesi ile oluşur. B lgemizde kullanımı yer ve zaman bildirmek  zere ikiye ayrılmaktadır.

Yer Bildirenler

onuncuda (1/5), *bur da* 81/15), *orda* (1/28), *başımızda* (2/11), *Torbalıda* (2/28), *almanyada* (2/28), *diy rbeKirde* (4/30), *af yo nda* (4/31), *dışarda camda* (5/11), *ToPraKda* (5/32) < toprakta “olması gerekirken yumuşak kalmış”, *evl nde* (5/50), *  nde* (5/121), *avıcımızda* (8/48), *orda* (8/60), *yanda* (8/83), *i erde (i inden) isTemiy * (8/252), * avdarhisarda* (9/15), *haTrımda* (9/86), * araca maTda* (9/148), *b da* (9/164), *arazide* (11/71), *ba  elerde* (11/93), *mersinde* (11/113),

Zaman Bildirenler

 ld   nde (2/6), *ırmızanda* (4/2) < ramazanda, *g şl mde* (5/277) < gen li imde, *yoKluKda* (8/143) < fakirlik zamanında, *doKuzda* (8/159), *ge enlerde* (11/114), *giTd  imizde* (13/99), *ayın yirmisinde* (14/84), *g n m zde* (14/144), *sab  ezeninde* (14/324), *oTs   de* (15/16), *h dırellezde* (15/253)

2.1.1.1.6. Ayrılma Durumu - Çıkma - Uzaklaşma Hâli

[+Dan, +Den, +Tan]:

Ayrılma durumu, eklendiği isime fiilin gösterdiği işin uzaklaştığını, kendinden ayrıldığı anlamını katar. Bölgemizde isme [+dan / +den; +tan] eklerinin getirilmesiyle yapılır. Bulunduğu cümleye yer, zaman, durum vb. yönlerden belirginlik kazandırır.

Yer Bildirenler

köünden (1/1), *yonandan* (1/4) < yunanistandan, *atinadan* (1/27), *şamdan* (1/49), *evden* (1/54), *bazaryerinden* (11/227) < Pazaryeri'nden, *münişden* (13/182)

“*hasTanéde ādıķTan sōna* (1/60) < hastaneden aldıktan sonra, *her gelende* (11/167) < her gelenden, *yenide* (15/14) < yeniden” örneklerinde ayrılma ekinin konuşmada bütünlüğünü korumadığı görülmüştür.

Zaman Bildirenler

esKiden (6/32), *tārihlerden* (11/127), *birden* (12/43), *ilkinden* (13/125) < önce, *esgiden* (14/10), *eveliden* (14/68), *perşembeden* (14/121), *āniden* (14/444)

Durum Bildirenler

peyganberden (11/158), *elinden* (12/35), *gözlēmden* (12/49) < gözlerimden, *gaTmerden* (12/132), *ciūerden* (12/217) < ciğerden

“*asKerinden gelmiş* (5/99) < askeriyle gelmiş, *üzümden* (4/6) < üzüm ile” örneklerinde ise; ayrılma ekinin vasıta eki yerine kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tamlama Oluşturanlar

bu doķuz kişinin içinden birisi (1/7), *yonandan kalma kişi* (1/69), *TePindiūi yerden* (11/139), *eyibin sürüsünden* (11/158), *gavurūölüsünden* (12/55), *iş yerimizden* (13/161)

“*meşeden* (1/94)” kelimesinde tür bildirirken; “*susuzluk yüzünden* (1/49), *benim yüzümden* (11/130), *bu yüzden* (13/180)” örneklerinde sebep bildirmede kullanıldığı görülmüştür.

“*zātinden* (14/24) < zaten” kelimesinde ise örneği görülmemiş bir kullanım tespit edilmiştir.

2.1.1.1.7. Vasıta Durumu

[+(I)lA(n), +(I)nA(n)]:

Vasıta eki, cümlede fiilin belirttiği işin ne ile yapıldığını bildirir. Bazen de birliktelik bildirir. “-ile” edatının kısmen değişmesi ile ve ünlü uyumuna da uyarak bu ekin; [+*ıla*, +*lan*, +*leñ*, +*ilen*, +*ilan* / +*nan*, +*nen*, +*nāñ*, +*inan*, +*inen*, +*ınan*, +*īnañ*, +*nā*, +*na*, +*ne*] şekillerine girdiği görülür.

[+ila, +lan, +leñ, +ilen, +ilan]:

motōlan (6/50) < motorla, *yüz elli kişiyleñ* (1/2) < yüz elli kişi ile, *eliñilen* (8/294) < elin ile, *çerKez* ∪ *eTēm dedi* ∪ *im ilan* (13/55) < çerkez ethem dediğim ile

[+nan, +nen, +nāñ, +inan, +inen, +ınan, +īnañ, +nā, +na, +ne]:

onnānan (4/8) < onlar ile, *çocu* ∪ *unna* (1/44) < çocuğuyla, *zornan* (2/23) < zorla, *kēFnen* (5/311) < keyif ile, *süngüynen* (1/16) < süngüyle, *ķuzulānāñ* (3/10) < kuzular ile, *eliminan* (5/259) < elim ile, *kirecinen* (6/142) < kireçle, *tālīsīnen* (8/35) < talisle “çuval”, *taķsiynen* (8/45), *neynen* (8/45) < neyle, *tirenne gel* (8/230) < tirenle gel, *hanıminan* (8/342) < hanım ile, *muhTarīnañ* (2/11) < muhtarla, *anKaraynen* (6/189) < ankara ile, *onnānā* (7/19) < onlar ile, *ci* ∪ *areynan* (9/11) < sigarayla, *zopalānan* (1/16) < sopalarla, *mamuzlānan* (1/42) < mahmuzlar ile, *soba küre* ∪ *inen* (5/12) < soba küreğiyle, *haPazınnan* (5/12) < avucuyla, *sabınnan* (7/23) < sabunla, *otobosnan* (10/25) < otobüs ile, *yoķKuslavnan* (13/140) yugoslavya ile, *ğasığnan* (14/189) < kaşık ile, *urganna* (15/155) < urgan ile, *yazıynen çiziynen* (16/67) < yazıyla çiziyle

2.1.1.1.8. Eşitlik Durumu

[+cA]:

Bölgemiz ağzında kullanılan eşitlik hâli eki [+ca, +ce] dir. Bu ekin görevi eşitlik, benzerlik anlamı katmaktır. Bölgemizde çok yaygın olmasa da kullanımı şu şekildedir:

önce (5/118), *onca* (8/50), *çince şēce* (11/124), *ōlece* (14/381), *sadece* (15/63), *Ḳanaatince* (15/380)

“*hafīfcene* (14/296)” örneğinde ise eşitlik ekinin yanında hece türümesi olduğu tespit edilmiştir.

“*güzelce* (1/85), *gözelce* (5/245), (8/44), *éyīce* (5/198)” kelimelerinde ise [+ca, +ce] ekinin isim çekim eki olmaktan uzaklaşıp zarf durumuna geldiği görülür.

2.1.1.1.9. Yön Gösterme Durumu

[+(A)r(I)]:

Eski Türkçede yön gösterme eki [+garu, +gārū] nadiren de [+Ḳaru, +Ḳārū] şeklinde gösterilmekteydi: *tabğaç+g(a)ru* “Çin’e”; *kün+gārū* “güneye”; *sangaru* “sana” örneklerindeki gibi. Karahanlı Türkçesinde ise [-garu/ -gerü; -karu/-kerü > -aru/-erü; -ra/-re; -ru/-rū] şeklinde kullanılmaktaydı: “*içre, yukaru, tengrigerü, yandru, taparu*” örneklerindeki gibi (krş. Gabain, 2003: 65, Hacıeminoğlu, 2003: 31).

Eski Türkçeden sonra da yön gösterme eki / hali, biçimsel olarak, neredeyse Eski Türkçedekine benzer biçimde, fakat daha kalıplaşmış olarak (özellikle Karahanlı Türkçesinde) devam eder. Harezmi-Altın Ordu Türkçesinde yön gösterme hali şu eklerle kurulmaktadır (Ata, 2002: 64):

1) [+GARU / +KARU / +KARl]: *artkaru, içkerü, "ilgerü, taşgaru.*

2) [+rA]: *içre, sonra, taşra.*

3) [+rū]: *öfirü.*

4) [+fiaru / +fiar]: *afiaru, afiar.*

Çağatay Türkçesindeki yön ekleri kalıplaşmış biçimleriyle kullanılır:

1) [+rA],

2) [+GARl / +KARl] (Eckmann, 1966: 102).

Eski Anadolu Türkçesine gelince bu dönemde ekteki / g / sesinin düşmesiyle (Eski Türkçe +GARU) ek [+ARU] biçimine dönüşmüş ve özellikle kalıplaşmış bazı kelimelerde işlek olmayan bir durum eki haline gelmiştir (Şahin, 2003: 49). Bu dönemde [+rA] ekinin çok güzel kullanılışlarına rastlamak mümkündür: *daşra, taşra*

“dışarı”, depere "tepeye", göksire “göğsüne”, yüzire, gözire, boğazıra ve karnıra gibi. Diğer taraftan [+rU] ekinin kullanılışı sınırlıdır: berü, yafıaru, kançarü "nereye", afıaru, afıarı "oraya, o tarafa, ileri" (Mansuroğlu, 1988: 260, Özkan, 2000: 117). Gülsevin ve Boz (2004: 103-115) ad durumu ekleri içinde yön eklerini zikretmez (bkz. Erdem, 2011: 628).

Eski Anadolu Türkçesinde asıl yönelme durumu ekinin genellikle [+A] biçiminde olduğu görülmektedir (bkz. Salan, 2017: 129-141).

Bölgemizde ise bu kullanımın örnekleri şöyledir:

ileri geri (4/24), *yoğarı* (5/182) < yukarı, *dışarı* (5/234)

[+ā] :

aşā (5/107) < aşağı

[a_∪a] :

aşsa_∪a (5/195) < aşağı

[+eré] :

içeré (5/11) < içeri

[+ar] :

yoğardan (8/274) < yukarı+dan

2.1.1.2. İsimlerde Çokluk

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında görülen çokluk eki [-lar/-ler] dir. Bu ekin sos ses r'sinin düşmesiyle [-la/-le] ve [-lā/-lē] şekilleri vardır. / n / sesi ile biten sözcüklerde ilerleyici benzeşme sonucunda [-nar/-ner] ve [-nā/-nē] şekillerine girdiği de görülür. Bölgemizde çokluk eki [-gil/-gil] eki yerine kullanılarak lakap isimleri yapmakta da kullanılır.

[+lar / +ler] :

keçillere (1/17), *kişiler* (1/44), *bintepelere* (1/73), *nennilerim* (2/31), *gözlere* (3/3), *maniler* (3/19), *kendileri* (4/16), *silāları* (5/11) < silahları, *ölüleri* (5/23), *şehitleri* (5/24), *Tarlalara* (5/79), *silāları* (5/109), *arKıdâşları* (5/129), *subaylara*

(5/146), *dağılarını* (6/5) < takılarını, *ölanlarını* (6/162) < oğlanlarını, *fistanları* (8/41), *pulluKları* (8/87), *ğonşular* (9/81) < komşular, *KaTliamlar* (11/16), *aygırlar* (11/24), *yònanlılar* (11/42) < yunanlılar, *sandıKlara* (12/107)

[+lā / +lē]:

bintepelē (1/4), *kızlā* (1/60), *nélē* (2/2), *düünlē* (4/21), *orâlā* (5/18) < oralar, *oçullā* (6/28) < okullar, *evellēden* (6/175) eskilerden, *dālāda* (7/9) < dağlarda, *nelē* (8/217) < neler, *sacılā* (8/233) < saçlar, *dügünlē* (8/335) < düğünler

[+nā / +nē]:

bunnā (1/8) < bunlar, *adamnā* (4/25), (5/191) < adamlar, *rumnā* (5/43) < rumlar, *ölannā* (8/13) < oğlanlar, *bizimKinnē* (16/82) < bizimkiler

[+na / +ne]:

onnarı (5/17) < onları, *hincikinne* (7/21) < şimdikiler

[+nar / +ner]:

buñnarı (4/35), (8/161), *oñnarı* (4/36), (5/17), *şeytannar* (11/17) < şeytanlar, *insannarın* (11/55) < insanların, *ölannarı* (11/85) < oğlanları, *ğazannara* (11/106) < kazanlara, *ezenneri* (12/258) < ezanları, *günneri* (13/76) < günleri, *edenneri* (13/77) < edenleri, *deymenneri* (14/44) < değirmenleri, *izinneri* (14/353) < izinleri, *ğardiyennere* (15/418) < gardiyanlara

Lakap İsimleri

kürTlēn (5/188) < kürtlerin, *düñürlēn* (6/246) < dünürgilin

2.1.1.3. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir kişiye veya bir nesneye ait olduğunu gösteren işletme eklerine denir. Bir nesnenin başka bir nesneye bağlı olduğu veya başka bir nesnenin parçası olduğu belirtilmek istenirse o nesneyi karşılayan ismin sonuna iyelik eki getirilmesiyle bu durum gerçekleştirilir. Bu durumda iyelik ekleri getirildiği nesnenin dışında bir nesneyi belirtir. Ancak bu belirtme sadece kişiler bazındadır. Konuşan, dinleyen, adı geçen ve tekil ya da çoğul olmak üzere altı kişi bulunduğu göre iyelik ekleri bütün bu kişileri belirlemektedir (Ergin, 1998: 222).

İsimlerin neye, kime, kaçınıcı kişiye ait olduklarını gösteren bu eklerin Türkçe yazı dili ile bölgemiz ağızları arasında az da olsa farklılıklar bulunmaktadır.

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi +(I)m

2. tekil kişi +(I)n

3. tekil kişi +(s)I

1. çoğul kişi +(I)mIz

2. çoğul kişi +(I)nIz

3. çoğul kişi +lArI

1. tekil kişi çekimi :

babam (1/2), *ablam* (1/2), *dedem* (1/46), *ölum* (1/88) < oğlum, *süleymanım* (1/90), *canımı* (1/92), *künahım* (1/97), *kumandanım* (1/93), *dayım* (2/11), *yaşımda* (2/13), *kimsem* (2/25), *gülüm* (2/26), *ābeylēm* (4/50) < ağabeylerim, *şēm* (5/25) < şeyim, *habárim* (5/242) < haberim, *ismim* (7/7), *şikādım* (8/32) < şikayetim, *çeñizim* (8/48), *ellēm* (8/59) < ellerim, *valdızım* (8/279) < baldızım

-n ile:

bi yanın duTmuyo (9/1) < bir yanım tutmuyor,

“*beniKiler* (8/352)” örneğinde ise iyelik eki ünsüzü / m / nin düştüğü görülür.

2. tekil kişi çekimi:

canñ (1/92) < canın, *bārına* (5/10) < bağına, *Tēzeñ* (6/43) < teyzen, *bi_şēñ* (8/98) < bir şeyin, *başıñı* (8/44) < başını, *aKlıña* (8/57), *gırKını* (8/293) < kırkını, *halini* (14/312), *bòvanın* (15/1189) < babanın, *aKlın* (15/236),

3. tekil kişi çekimi:

ğarnı (1/26) < karnı, *omzına* (5/31) < omzuna, *ğadını* (8/22) < karısı, *üçü* (8/89), *edırafını* (8/46) < etrafını, *ölüsü* (8/71), *buvası* (8/126) < babası, *yānda* (8/190) <

yanında, *ğarışu* (12/87) < karısı, *ğardeşi* (14/91) < kardeşi, *arabası* (14/96), *anasından* (14/225)

1. çoğul kişi çekimi:

neslimiz (1/49), *imkânımız* (1/56), *halamız* (1/78), *cāmimiz* (5/4), *asKerimiz* (5/6), *milleTimiz* (6/8), *ilerimiz gerimiz* (8/8), *ezennēmizde* (12/224) < ezanlarımızda, *ādeTimize* (13/95) < adetimize, *evimiz* (13/117), *Kimsemiz* (13/125), *paşaporTlāmızı* (13/129) < pasaportlarımızı, *bāçamızda* (14/3) < bahçemizde, *dırmı ımız* (14/7) < tırmığımız, *çocuKlarımız* (14/39) < çocuklarımız

2. çoğul kişi çekimi:

eTıraFımız (5/68) < etrafımız, *silahlānızı* (5/69) < silahlarınızı, *evinize* (6/190), *Tarlalānıza* (6/208) < tarlalarınıza, *buvanız* (8/108) < babanız, *hanginıza* (11/29) < hanginize, *şeyiniz* (12/73), *aylığınızı* (12/271), *evlaTlānızı* (12/286) < evlatlarınızı, *evraKlānıza* (15/345) < evraklarınızı, *aKlınız* (15/229)

3. çoğul kişi çekimi:

başları (1/58) < başkanları, *baçaKlāndan* (8/228) < bacanakları, *ğaFalāndan* (8/228) < kafalarından, *atları KısraKları* (11/22), *ablaları* (11/188), *buvaları* (14/263) < babaları, *otūduKları* (14/407) < oturdukları, *ğonşuları* (15/247) < komşuları

2.1.1.4. İlgi (Aitlik) Eki

Bölgemizde [-ki] ilgi eki isim çekim eklerinden sonra gelir, yapım eki özelliği de gösterir. Ünlü uyumuna uyarak [-Kı, -Ku, -Ki, -kü] şekillerine girdiği de bölgemiz ağızlarında tespit edilmiştir.

buncūkū (4/43) < bu günkü, *bizimkinlere* (5/5) < bizimkilere, *başındaKı* (5/53) < başındaki, *başlāndaKı* (5/62), *bizimki* (5/71), *yònanınkı* (5/72) < yunanınki, *öTeKinnē* (5/121) < ötekiler, *evelki* (6/38), *onnāKı* (6/55) < onlarınki, *demiKi* (6/166) < deminki, *böyünkū* (8/40) < bugünkü, *öteKi* (8/64), *bizimKi* (8/44), *onunKu* (17/76)

2.1.1.5. Soru Eki

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında soru eki yazı dilimizdeki gibi “*mi, mi, mu, mü*” dır.

eKmeK mi vćek ? < ekmek mi verecek ? (1/26), *annadın mı ?* (1/27) < anladın mı?, tamam mı ? (1/53), *can mı dayanır ?* (3/14), *saP mı sarmadım ćapalā mı ćapalamadım ?* (6/43), *düřtü mūdū ?* (6/155) < düřtü müydü ?, *olmaz mı ?* (7/38), *yaQTı mı ?* (8/303), *hataylı mı ?* (9/15), *gördün mü ?* (11/8), *yoK mu ?* (13/84), *dōru mu ?* (13/88), *ğorKmuyon mu ?* (13/164), *duTulū mu ?* (13/176), *biliyōñ mu ?* (14/199) < biliyor musun ?, *beyeniyon mu ?* (15/36) < beğeniyor musun?, *utanmōn mu sen ?* (15/92) < utanmıyor musun sen?, *bilmō mudu ?* (15/130) < bilmiyor muydu?, *vamō mu ?* (15/236) < varmıyor mu?

Yalnızca “*ğaldı mıyıK ?* (6/27) < kaldık mı ?” örneğinde farklı bir kullanım göze çarpar.

2.1.2. Yapım Ekleri

Yapım ekleri ad ya da fiil kök veya gövdelerinden yeni ad ya da fiil gövdeleri yapan eklerdir (Korkmaz, 2003: 21). Bu ekler sonuna geldiğı sözcüğün anlamını değıştirip onlardan yeni sözcükler türetir. Örneğın “*kitap*” sözcüğü bir nesneyi karşılarık, yanına gelen yapım ekiyle türeyen “*kitap-lık*” sözcüğü kitapların konulduğı nesneyi karşılayarak tamamen yeni bir anlam kazanmıştır. Sözcüğün anlam ilgisini yitirmeden bölünebileceğı en küçük yapı taşına “*kök*” denir. Kök durumundaki sözcüğe yapım eki getirildiğinde oluşan yapıya “*gövde*” denir. Kök ile gövde arasında anlam ilgisi olmalıdır. Yapım ekleri hem isim soylu, hem de fiil soylu sözcüklere gelerek onlardan yeni isimler ve fiiller türetir. Buna göre yapım ekleri dört çeşitir. Bunlar;

1. İsimden isim türeten ekler
2. İsimden fiil türeten ekler
3. Fiilden isim türeten ekler
4. Fiilden fiil türeten ekler

2.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler

[+IIk]:

Dilimizde en çok kullanılan isimden isim yapma ekidir. [+lık, +lik, +luk, +lük] olarak kullanılan bu ek bölgemizde şekil değiştirerek [+lıK, +liK, +luK, +lüK; +lıġ, + lig, +lık, +lık, + luġ, + lük, +nuK] olarak kullanılır. Eklendiği sözcüğe çeşitli anlamlar katar.

Meslek ismi türetir:

ġoyunculuK (6/39) < koyunculuk, *hızmaTçiliK* (8/298) < hizmetçilik, *mıKtarlıK* (6/200) < muhtarlık, *ileçbēliK* (2/8) < rençberlik, *asKēliK* (5/334) < askerlik, *ġövenliK ġörevlisi* (12/100), *savcılıK* (15/517), *seyyer saTıcılıK* (8/330) < seyyar satıcılık

Yer ismi türetir:

çiTliK (8/10) < çiftlik, *birliKlerinizden* (11/64) < birliklerinizden, *mezerliK* (13/139) < mezarlık, *ġurşunnuKTa* (15/122) < kurşunluk, *yüKlüK* (6/191) < yüklük “dolap”

Alet ismi türetir:

yāmırlıK (5/305) < yağmurluk, *gelinliK* (8/43) < gelinlik, *terliKlēnen* (14/382) < terlik, *demliK* (15/340) < demlik, *yünlüK* (15/488) < yünlük, *ġözlüKlē* (8/112) < gözlük, *pulluKları* (8/87) < pulluk “ toprağı sürmek için kullanılan tarım aracı”, *ġulaKlıK* (15/221) < kulaklık

Vasıf isimleri türetir:

çeñizliK (4/17) < çeyizlik, *haFTalıK* (5/203) < haftalık, *oTus kişilik* (5/94) < otuz kişilik, *şenliK* (6/122), *aTmış seneliK* (6/205) < altmış senelik, *galabeşliKsin* (14/160) < kalabalık, *mizeliK* (15/406) < müzelik, *ġıTlıġları* (15/30) < kıtlıkları, *üç aylıK* (7/34), *iKi yıllıK* (10/14), *üç aylıġ* (15/214), *hazırlıK* (4/16), *dörT ġünlük* (5/216), *beş kiloluK* (14/378), *eTlig* (15/257) < etlik “yemek türü”, *saKaTlıK* (15/319) < sakatlık, *esgerlik* (17/38) < askerlik, *ġündeliK* (17/112) < gündelik “harçlık”

Soyut isimler türetir:

ráhmeTliK (1/46) < rahmetlik, *susuzluk* (1/49), *fakirliK* (3/69), *sāhıK* (5/361) < sağlık, *yavuKluk* (8/301) < yavukluk, *ho   ardalī* (8/337) < hovardalık, *temizliK* (7/38), *KePazeliKTir* (8/283), *merTliK* (11/103), *seFerberliKTe* (13/44), *ġardeşliK* (14/128), *haPisliK* (15/517) < hapislik “ceza”, *yannışlıK* (15/532) < yanlışlık, *gücüKlüK* (8/124) < küçüklük, *bolluK* (15/249), *yokluk* (8/54) < yokluk, *huzursuzluK* (13/183), *hırsızlıKlā* (15/289) < hırsızlık

[+cI]:

Bu ek de Türkçemizin en işlek eklerinden biridir. Sonuna eklendiği sözcüğe meslek veya bir uğraşı anlamı katar. Dilimizde meslek yapma eki olarak bilinir. [+cI, +ci, +cu, +cü] olarak ve ünsüz sertleşmesi kuralı gereği [+çI, +çi, +çu, +çü] olarak kullanılır. Bölgemizde de yazı dilimizdeki şekilde kullanılır; ancak tek fark şudur ki, ünsüz sertleşmesi kuralına her zaman uyulmadığı görülür “*huKuKcu* (15/5)” sözcüğündeki gibi. Kullanımı şöyledir:

nöbeTçi (1/14), *işçi* (1/28), *işci* (1/29), *ġiraKçı* (1/47) < kırakçı, *ġamPçı* (1/70), *ĠasnāKçı* (8/308), *ōrenci* (6/36), *Ġānıcı* (6/146) < kaġnıcı, *ormāncı* (6/219), *çaPİlci* (8/7) < çapa yapan kişi, *dePocu* (5/314), *oġūculāmız* (6/5) < okuyucularımız, *toPcu nişāncı* (8/189), *yönetici* (13/113), *savcı* (15/324), *avcı* (15/393), *huKuKcu* (15/5), *toPcu* (8/189) < topçu, *yedeKci* (12/22) < yedekçi, *oraKçı* (7/12), *çiFçi* (8/320) < çiftçi, *toPcu* (8/193), *yolmeci* (6/165) < yolmacı “hasat yolan kişi”

“*ortancı ġızımın* (6/166)” sözcüğü bölgemizde [+ca] ekinin bazen [+cI] şeklinde kullanımının örneğidir.

“*dövüşçü Kavġacı* (15/510)” örneğinde meslek adı değil de bir huy, karakter özelliği bildiren sıfat görevindedir.

“*görücü* (9/61)” sözcüğünde ise gelini görüp isteyen kişiyi kastederek yine meslek adı değil, isim unsuru düşmüş adlaşmış sıfat durumundadır.

[+II] :

Bu ek genellikle sıfat görevinde kullanılan isimler yapar. Bazen de bir yere mensup olmayı bildirir “*aķçaşerli* (1/19)” gibi. Bölgemizde “*o yannısın* (16/35) < o yan+nı+sın” örneği hariç yazı dilimizdeki gibi [+lı, +li, +lu, +lü] şeklinde kullanılır.

aķıllı (3/66), *şāslı* (4/43) < şanslı, *idareli* (5/53), *makinelı* (5/100), *biTli* (5/193), *yeTerli* (5/229), *daTlı* (6/127), *saKlı* (8/115), *gisli* (8/123) < gizli, *vijdanlı* (8/226) < vicdanlı, *ğıymaTlı* (2/31), *yelli* (8/73) < fıkrıdak, *yālı* (6/76) < yağlı, *aıllı* (6/137) < acılı, *nişanlı* (7/31), *émeKli* (8/14), *devamlı* (8/210), *rāmeTli* (8/132) < rahmetli, *sōbeTli* (9/141) < sohbetli, *ĶayıTlı* (11/3), *zevKli* (11/33), *izinli* (11/38), *yüKlü* (11/131), *güşlü* (13/132) < güçlü, *ardlı önlü* (14/132) < arkalı önlü, *püşküllü* (14/141), *pullu* (14/142), *mercimeKli pateli peynirli otlu ısbanaKlı* (14/185) < mercimekli patatesli peynirli otlu ıspanaklı, *davullu dümbekli* (15/301) < davullu dünbelekli, *ĶıraTlı* (17/7) < kıratlı, *enişTeli ğayınlı* (17/38) < enişteli kayınlı, *siylāmiş* (17/316) < etekli imiş

aķçaşerli (1/19), *şamlı* (1/49), *başgediKli* (5/67), *esKişērli* (5/335) < eskişehirli, *hataylı* (9/15), *sincanlı* (10/55), *buralı* (11/44), *kōlü* (12/8) < köylü, *aFyonlu* (14/353)

“*tingırdaKlı* (9/119)” örneğinde görüldüğü üzere yansıma seslere de gelir.

[+sIz]:

Eklendiği sözcüğe olumsuz anlam katar, [+lı] ekinin olumsuzudur. Bölgemizde yazı dilimizdeki gibi kullanılır ve bazen isim, çoğunlukla sıfat yapar.

Ekin en dikkat çekici bir özelliği, Orhon Yazıtlarından itibaren hemen her eserde işlek bir biçimde kullanılmasıdır. Bu özelliğine Banguoğlu (1995: 201), Ergin (2008: 161), Karaağaç (2012: 260) ve Korkmaz (2014: 140) da dikkat çekmektedir. Ekin, Eski Anadolu Türkçesi dönemi dışında, Türkçenin bütün dönemlerinde +sız, +siz, +suz, +süz olmak üzere dört biçimi vardır. Eski Anadolu Türkçesindeyse ek yalnızca +suz ve +süz biçimlerinde kullanılmaktadır. Ekin olumsuzu olan +II’nın da bu dönemde yalnızca +lu ve +lü biçimleri kullanıldığından, bu durum; büyük olasılıkla iki ek arasındaki paralelliğın bir sonucu olarak ortaya çıkan bir benzeşmeden kaynaklanmış olmalıdır (Bayraktar, 2016: 48).

Bölgemiz ağızlarında kullanımı ise şöyledir:

yāmırlıKsız (5/305), *çeKırdeKsız* (8/35), *hamırsız* (8/118), *vijdansız* (8/226), *mayásız* (6/223), *yāsız* (14/177), *Kaygısız* (15/215), *edePsiz* (15/290), *cazasız* (15/290), *yanışsız* (15/342), *bağımsız* (6/141) < bakımsız, *öKsüz* (11/91),

“*telsiz* (6/192)” örneğinde ise alet ismi yaptığı görülür.

[+ki] :

Bu ek aitlik ekidir. Bir nesnenin, durumun bağlı bulunduğu ait olduğu unsuru belirtir. Bölgemizde dikkatimizi çeken unsur şu ki, [+ki] eki değişim göstererek [+*Ki*, +*Kı*, +*kü*, +*kı*] şeklinde kullanılması ve “*geçenKı* (14/290)” örneğindeki gibi büyük ünlü uyumuna göre ince olması gereken yerde bile kalın hâliyle kullanılmasıdır. Örnekleri şöyledir:

yerdeki (5/23), *izmirdeki* (5/43), *beriki* (5/54), *bizimki* (5/71), *garşı TaraFdaki* (5/109), *şindiki* (5/139), *ordaki* (5/187), *evelki* (6/38), *demiKi* (6/166), *öteKi* (6/227), *hinciki* (7/19), *ò zamanki* (8/156), *tirennēdeki* (10/22), *KarşıKi* (11/51), *önceKi* (11/137), *deminKi* (11/215), *burdaKi* (11/228), *tarlalādaKi* (12/60), *üsTündeKi* (13/90), *seninKi* (13/175), *TePsideKi* (14/206), *doᵘudeKi* (14/216), *doᵘudaKı* (14/251), *geçenKı* (14/290), *arasindeKı* (15/10), *zamanKı* (15/38), *onnāKı* (6/55) < onlarınki, *buncūkü* (4/43) < bu günkü, *bizimkinlere* (5/5) < bizimkilere, *başındaKı* (5/53) < başındaki, *yònanınkı* (5/72) < yunanınki, *öTeKinnē* (5/121) < ötekiler, *onnāKı* (6/55) < onlarınki, *böyüünkü* (8/40) < bugünkü

[+cık] :

Eklendiği kelimeye küçültme anlamı katar. Bölgemizde [+cık, +ciK, +cüK, +cik] şekillerinde kullanılır.

inceciK (6/222), *bi daneciK* (8/18), *bi deneciK* (15/448) < bir tanecik, *acıK* (8/267), *azcıK* (12/60) < azıcık, *ufacıK* (9/63) < ufacık, *sareycıK* (12/53) < saraycık, *gözelciK* (13/183) < güzelcecik, *yavrimcīm* (8/19) < yavrucuk+um, *güçcüK* (8/15, 14/19) < küçücük, *ecik* (16/70) < azıcık, *bu gadācıK* (17/363) < bu kadarcık

“*şincik* (9/59), *hinciK* (12/117)” örneklerinde “şimdi” kelimesinin yöremizde kullanım şekillerini görüyoruz.

“*ısıcıKca* (9/51)” örneğinin “sıcakca” anlamında olduğunu yani eşitlik “+ca” ekini aldığı görülür.

[cĀz]:

Bu ek eklendiği isme küçültme, sevgi ve zavallılık anlamları verir (Gülensoy, 1988: 76). Kullanımı çok yaygın değildir.

iki güncāz (8/70) < iki günceğiz “küçültme”, *yavrucāzım* (12/3) < yavrucağızım “sevgi”, *dedeca ı zım* (17/31) < dedecağızım “sevgi”

[+(I)ncI] :

Eklendiği ismin sıra sayısını bildiren, sıra sayı sıfatı yapan ektir.

dördüncü (1/81), *üçüncü* (1/96), *alTıncı* (8/311), *yedinci* (8/331), *birinci* (8/332), *üşüncü* (10/63), *üçüncü* (11/28), *yirmiçüncü* (15/52), *on ı alTıncı* (15/53), *aTmışbirinci* (15/53), *doKsuncu* (15/338)

[+daş]:

Eklendiği isimden bağlılık, ortaklık bildiren yeni isimler türetir.

arKıdâşları (5/129), *arKıdaşlāmı* (5/195) , *arKedaşları* (11/115), *arKâdeşlān* (15/341), *arKıdeç* (14/84), *arKâdeç* (14/350) < arkadaş, *ğardaşım* (8/201), *ğardeşimizin* (6/62), *Kardeşi* (11/17) < kardeş

[+ğa, +Ka, +ge]:

İsimden isim türeten eklerdendir, çok yaygın değildir.

Kölge (14/437), *gölgelendi* (3/45) < gölge, *yūKa* (4/9) < yufka, *başKa* (5/148), *başğa* (8/17) < başka

[+lAyIn, +lAn, +lA, +lē, +n] :

Eklendiği isme yalnızca zaman anlamı katan bir yapım ekidir.

āşamlēn (1/30), *āşamleyin* (4/2), *āşamlē* (5/80), *ahşamleyin* (15/430), *āşamleyin* (17/7) < akşamleyin, *sabāle* (8/172) < sabahleyin, *ōlen* (12/177) < öğleyin

[+kek] :

ēKeK (7/29), *érkek* (3/61) < erkek

2.1.2.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

[-IA]:

Bu ek Türkçenin en işlek isimden fiil yapma ekidir. İsimden fiil yapma sahasına hâkim olan başlıca ek durumundadır. Hem olma, hem yapma ifade eden fiiller yapar (Ergin, 1994:248):

kınalamış (1/85), *başlamışlā* (5/107), *topladılā* (5/149), *elledin* (7/6), *saqlama* (1/88), *TopladıK* (1/101), *hazırlarız* (4/9), *ālamaya* (5/36) < ağlamaya, *tüylēmēdim* (5/255) < atlayamadım, *tamamladım* (5/310), *salladım* (5/347), *çapalamadım* (6/43), *ba_ı_ıslasın* (7/16) < bağışlasın, *boşladıK* (8/3), *ehTiyarladıK* (8/8) < ihtiyarladık, *yolladım* (8/84), *nişanladı* (9/21)

Bu ek bölgemizde ilerleyici benzeşmenin etkisiyle [-ne, -na] şeklinde de kullanılır: *ünnedi* (17/193) < seslendi, çağırdı

[-ar]:

“*zayıFardı avaralandı* (16/5) < zayıf-ar-dı avara-lan-dı” örneğinde isimden fiil yapan ek [-la]’nın yerine [-ar] ekinin kullanıldığı görülür. Bu kullanım bölgemizdeki tek örnektir.

[-IAn]:

İsim soylu sözcüklere gelerek onları dönüşlü çatılı fiillere çevirir. Bölgemizdeki kullanımı [-lan, -len, -nan, -nen] şeklindedir.

a_ı_ırlanırdı (4/22) < ağırlanırdı, *saqlanmış* (5/13), *toplandı* (5/341), *dolanıyo* (6/60) < dolanıyor, *sallanmadı* (6/69), *ıslanmış* (6/75), *hazırlanmā mı* ? (8/50) < hazırlanmaz mı?, *cannaneydi* (9/31) < canlanaydı, *yaKālandı* (10/71), *yuvarlanıyōn* (11/79) < yuvarlanıyorum, *sıralanī* (12/112) < sıralanır, *bahalandı* (12/251) < pahalandı, *evleniyō* (12/273) < evleniyor, *ileniyōn* (14/100) < ileniyorum “beddua etmek”

“*Kışlandı* (17/156) < kış oldu” şeklinde yazı dilimizde pek kullanılmayan; ancak kelime türetme kurallarına uyan bu kullanım dikkatimizi çekmiştir.

[-Al]:

Bu ek çoğunlukla sıfat olan isimlerden fiil yapar ve pek yaygın değildir.

dikeldi (2/12) < dik-el-di, *azāTTıK* (5/229) < az-al-t-tık, *boşaldıyölā* (13/16) < boş-al-t-ı-yor-lar, *buñalıyoz* (15/248) < bun-al-ı-yor-uz, *çoğaldı* (14/330) < çok-al-dı, *azaldı* (10/29) < az-al-dı

[-A]:

yaşamadı (6/15) < yaş-a-ma-dı, *boşandım* (11/226) < boş-a-n-dım, *oynamış* (4/28) < oyun-a-mış, *yumuşacıK* (12/268) < yumuş-a-cık, *dilenmiye* (5/176) < dil-e-n-me-ye, *benzemez* (8/180) < beniz-e-mez, *ūraTmamış* (5/100) < uğur-a-t-ma-mış

[-IAş]:

Eklendiği ismi fiil yaparken karşılıklı yapılma anlamı da katar.

āleşirdıK (14/134) < ağ-laş-ır-dık, *a_ıırlaşıyo* (8/97) < ağır-laş-ı-yor, *bayramlaşma_ıa* (15/156) < bayram-laş-ma-ya, *toPlaşır* (15/258) < top-laş-ır, *iddāleşiyoñ* (5/366) < iddia-laş-ı-yor-sun

[-Ik]:

İsim soylu sözcüklere gelen / ı / ile / k / yapım eklerinin birleşmesinden oluşur. Bir tek örnekte görülmüştür.

biriKTi (12/182) < bir-ik-ti

[-dAş]:

fısildeştılē (15/365) < fısıl-daş-tı-lar

2.1.2.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

[-mAk]:

Yazı dilimizde en çok kullanılan fiilden isim yapma ekidir. Bütün fiil kök ve gövdelerine gelebilir. Mastar eki olarak da bilinir, aynı zamanda isim-fiil yapım ekidir. Bölgemizde kullanımı [-meK, -maK] şeklindedir.

eKmeK (5/49), *yimeK* (5/180) < yemek, *demeK* (5/91), *götmeK* (8/74) götürmek, *dimeK* (8/144) < demek, *göstermeK* (11/40), *görmeK* (11/217), *gelmeK* (15/308), *buluşmaK* (8/117), *olmaK* (8/57), *çaKmaK* (8/151), *sormaK* (9/15), *ğorumaK* (13/58), *yaşamaK* (15/287), *ğuruTmaK* (14/266)

[-mA]:

Bu ek en işlek olan isim-fiil yapma ekidir. Bölgemizde [-ma, -me] şeklinde kullanılır.

yonandan *kalma* (1/69), *yapma gışleydi* (5/139), *galma* (5/313), *basma* (8/51) < “kumaş”, *dolma deriz* (9/63), *anadan dōma* (9/97), *savaş döneminden galma* (9/147), *aKTarma* (10/20), *Tanışma* (11/217), *durma yoK* (13/133), *gonuşma monuşma bilmez* (13/174), *sarma sararız* (14/66), *ğabarTlama* (14/174), *dolama edēdiK būKme edēdiK* (14/185), *çarPışma* (15/103), *tarihinnen galma* (15/154), *paTlama vā* (15/394), *Kıyma ēT* (15/416), *şamdan gelme* (1/49), *gözlüme éderiz* (4/5), *işleme* (4/18), *doKumayı* (4/19) < dokumayı, *dōme biber* (6/97) < döğme biber, *yime işme vā mīdi ?* (7/2) < yeme içme var mıydı ?, *diñnenme yoK* (7/23) < dinlenme yok, *danışmaya* (11/154)

[-İş, -Uş]:

İsim-fiil eki olan [-İş, -Uş] fiilden isim yapma ekidir ve bölümümüzde çok yaygın değildir.

yariş (5/224) < yar-ış, *girişTedir* (8/129) < gir-iştedir, *diKiş* (12/173) < dik-iş, *deyişleri* (15/51) < de-y-iş+ler+i, *yanışsız* (15/342) < yanıl-ış, *davranışı* (15/509) < davran-ış, *yalan yağnış* (15/524) < yalan yanlış, *yannışlıK* (15/532) < yanlışlık < yanıl-ış

[-(I)k, -(U)k]:

Fiil kök veya gövdelerine gelerek onlardan isim soylu sözcükler türetir. Bölgemiz ağızlarında [-ıK, -ik, -uk, -üK, -K, -K] şekillerinde kullanılır.

Bu ekle yapılan isimler, bazen edilgenlik bazen yapılan işin sonucu bildirir; sıfat olarak ise daha çok kullanılır (Gabain, 2003: 54).

açıK (8/297) < aç-ık, *yanıK* (8/280) < yan-ık, *yuvarlaK* (9/8), < yuvarla-k, *ışıK* (11/20) < ış-ık, *deliK* (5/130) < del-ik, *bölüK* (5/140) < böl-ük, *kayıK* (5/258) < kay-ık, *açiK* (8/138) < aç-ık, *böyüK* (6/14) < büyü-k, *yörüK* (8/27) < yürü-k, *dileK* (9/154) < dile-k, *ıraK* (17/49) < ıra-k “uzak”

[-IcI, -UcU]:

yönetici (13/113), *KoKucunun yer* (8/273) < kok-ucu+n+un yeri “soy isim”,
Kurucuları (11/13) < kur-ucu+lar+ı, *dondurucuya* (15/160) < dondur-ucu+y+a, *görücü*
 (9/61) < gör-ücü, *oKūcusu* (13/97) < oku-y-ucu

[-Ak]:

ğaçaK (5/144) < kaç-ak, *biçağ* (5/183) < bıç-ak, *yataK* (5/303) < yat-ak

[-m]:

ölüm (3/15) < öl-ü-m, *uçurum* (15/64) < uç-ur-um, *geçim* (10/58) < geç-im,
biçim (15/484) < biç-im, *doğuma* (14/443) < doğ-um, *baKımından* (15/505) < bak-
 ım+ın+dan

[-gI]:

Çok işlek bir fiilden isim yapma ekidir. Bölgemizde *[-gı, -gi, -gu, -Ku, -Kı]* biçimlerinde kullanılır.

çalgi (4/27) < çal-gı, *saygi* (7/28) < say-gı, *sevgi* (7/28) < sev-gi, *bi bilgin*
duygun yoK mu ? (13/84) < bir bil-gi+n duy-gu+n yok mu ?, *sargısınnan* (15/479) <
 sar-gı+sı+y+la, *ilgilendirmes* (8/289) < il-gi+len-dir-mez, *bilgim* (1/105) < bil-gi, *vergi*
 (8/144) < ver-gi, *sorgusu* (6/217) < sor-gu+su, *uyKudan* (12/231) < uyu-ku+dan,
ğaTKım (13/101) < kat-kı+m

[-gIn]:

basKın (5/147) < bas-kın, *alışgın* (8/343) < alış-kın, *yangın* (6/57) < yan-gın,
düzgün (15/533) < düz-gün

[-It, -t] :

KayıT (11/33) < kay-it, *anıTı* (11/58) < an-it, *eyiTım* (11/81) < eğ-it-im,
guruTmaK (14/266) < kuru-t, *yoğurd* (15/251) < yoğur-t

“*KanlıgeçiT* (12/80)” birleşik isim örneğinde “geç-it” sözcüğünde de [-It] fiilden isim yapma eki kullanılmıştır.

[**-ı**]: İşlek olan fiilden isim yapma eklerinden biridir. Bölgemizde de oldukça yaygındır.

dölu (5/186) < dol-u, *dağılarını* (6/5) < tak-ı+ları+nı, *ĖorĖu* (6/50) < kork-u, *ölüleri* (6/104) < öl-ü+leri, *koşusu* (7/6) < kok-u+s+u, *çek-i* (8/51) < çek-i, *yazı* (5/273) < yaz-ı, *yapısının* (6/144) < yap-ı+sı+y+la, *çaTılā* (12/261) < çat-ı+lar, *batı Kısmında* (15/7) < bat-ı, *sayısı* (6/11) < say-ı, *dizili* (12/111) < diz-i+li, *asılı* (8/233) < asıl-ı, *doğudaKılā* (14/344) < doğ-u+da+ki+ler

[**-gan**]:

ısırgandalālān (9/97) < ısır-gan+da+lar+la, *erKen* (8/26) < er-ken

[**-An**]:

Sıfat-fiil yapan ektir. Bu durum “*sıfat-fiil*” konu başlığı altında ayrıntıları ile incelenecektir. Bölgemizde oldukça işlek olan bu ekin kullanımı şöyledir:

diken (1/98) < dik-en, *gazan* (8/60) < kaz-an, *gelene* (8/38) < gel-en, *gidene* (8/38) < gid-en, *geTiren* (8/76) < getir-en, *denileñ* (1/72) < denil-en, *görünen* (5/91) < görün-en, *tüyliyen* (5/110) < tüyle-yen “kaçan”, *yimēn* (8/250) < yeme-y-en, *Ėullanan* (11/2) < kullan-an, *veren* (13/25) < ver-en, *ölen* (13/83) < öl-en, *gelen* (14/430) < gel-en

[**-mAz**]: Bir tek örneği görölmüşür:

gelmez yere (8/85) < gel-mez yere

[**-Ar**]: Bir tek örneği görölmüşür:

güler yüzlüsün (12/85) < gül-er yüzlüsün

[**-dık**]:

gazdığları yere (5/22) < kaz-dık+la+rı yere, *bozuldu u zaman* (5/25) < bozul-duk+u zaman, *gēdi i yere* (5/45) < gel-dik+i yere, *ev duTTuğu yer* (15/309) < ev tut-tuk+u yer

[**-AcAk**]:

yaTceK yer (5/189) < yat-acak yer, *çekiliceK bulgur* (14/35) < çekil-ecek bulgur, *evlenceK deliğanlıydı* (14/94) < evlen-ecek delikanlıydı, *canazeyi galdırcağ*

kimse (14/314) < cenazeyi kaldır-acak kimse, *derdini annâdıcak kimse yoK* (14/318) < derdini anlat-acak kimse

[-mİş]:

bışmış Tavuk (5/167) < piş-miş tavuk, *ıslanmış yerlê* (6/75) < ıslan-mış yerler

[-mAn]:

ôretmen (4/31) < öğret-men, *seymen* (5/121) < sey-men “sey-ir > seyir-t”, *gocâmen* (9/167) < koca-man, *deymende* (14/31), *deyîmende* (14/34) < dey-ir-men+de

[-ün, -In]:

bütûn (5/79) < büt-ün, *gelin* (8/44) < gel-in, *satın* (4/18) < sat-ın, *eKin* (12/154) < ek-in, *yaKın* (12/214) < yak-ın

[-İİ]:

yazılı (15/52) < yaz-ılı, *dizili* (12/111) < diz-ili

[-tİ]:

çığırtısını (17/133) < çığır-tı+sı+nı

2.1.2.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

Fiil kök veya gövdelerine getirilerek onlardan fiil yapan eklerdir. Yazı dilimizde kullanıldığı gibi bölgemiz ağızlarında da yaygın kullanılır. Sayıları çok olmayan bu ekler hemen her fiile getirilebilecek kadar işlektir. Örnekleri şöyledir:

[-mA-] :

Fiil kök veya gövdelerine getirilir ve fiile olumsuzluk anlamı katar. Hemen her fiile getirilebilir. Ekin asıl şekli [-mA-] dır; ancak şimdiki zaman eki [-yor] ile bir araya geldiğinde [-mı-, -mi-, -mu-, -mü-] şekillerine girdiği görülür “*gel-me-yor > gel-mi-yor*” örneğindeki gibi. Bölgemiz ağızlarında ise şimdiki zamanın yanı sıra istek kip eki ve gelecek zaman kip eki ile birleştiğinde de ünlü değişimine girdiği tespit edilmiştir “*añmıyım* (12/223), *vemicêz* (14/105)” örneklerindeki gibi. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

saqlama (1/88) < sakla-ma, *acıTma* (1/92) < acıt-ma, *oğumadım* (2/4) < oku-ma-dım, *solmadı* (3/29) < sol-ma-dı, *oğumayıvëdim* (3/62) < oku-ma-y-ıver-dim, *ğalmamış* (5/49) < kal-ma-mış, *bulamölâ* (5/49) < bula-mı-yor-lar, *QorQmayın* (5/60) < kork-ma-y-ın, *uraTmamış* (5/100) < uğrat-ma-mış, *tüylēmēdim* (5/255) < atla-ya-ma-dım, *ilgilenmedi* (5/301) < ilgilen-me-di, *çapalamadım* (6/43) < çapala-ma-dım, *olmamış* (6/65) < ol-ma-mış, *vurman* (6/143) < vur-ma-y-ın, *duTmadılâ mı?* (6/210) < tut-ma-dı-lar mı?, *giTmeyiz* (6/232) < git-me-yiz, *çinnemedim* (8/5) < çiğ-ne-me-dim, *vēmedi* (8/19) < ver-me-di, *geymediK* (8/43) < giy-me-dik, *görmüyō* (8/252) < gör-mü-yor, *büyümüyō* (12/205) < büyü-mü-yor, *añmıyım* (12/223) < an-ma-y-ayım, *vemicēz* (14/105) < ver-me-y-eceğ-iz, *edinmicēsen* (14/345) < edin-me-y-ecek isen, *vēmiceK* (15/273) < ver-me-y-ecek, *geTiremicēmişmiş* (17/307) < getire-me-y-ecek-miş imiş

[-l-]:

Fiil kök veya gövdelerine getirilerek edilgen veya dönüşlü çatılı fiiller türetir. Edilgenlik, fiilin bildirdiği işin kim olduğu bilinmeyen bir başkası tarafından yapılma anlamını verir, “*sat-ı-l-dı*” örneğindeki gibi. Ergin, bu nedenle bu eki “pasiflik ve meçhul eki” olarak değerlendirmektedir (bkz. Ergin, 1994: 268). Dönüşlülük ise, fiilin bildirdiği işin bizzat özne tarafından yapılması ve bu işten yine öznenin etkilenmesi, bazen de kendi kendine olma durumudur, “*yıka-n-dı, tıka-n-dı*” örneklerindeki gibi. Bu ek yazı dilimizde oldukça işlek bir fiilden fiil yapma ekidir. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

Qatıl- (1/3), *ğaTıl-* (5/144), *denil-* (1/4), *açıl-* (3/3), *bağıl-* (3/65), *yaPıl-* (4/22), *çeKıl-* (5/69), *ayrıl-* (5/159), *sarıl-* (5/309), *daıdıl-* (5/355), *gidil-* (6/6), *yağıl-* (6/6), *asıl-* (6/19), *ekil-* (6/32), *korğul-* (8/100), *ğurul-* (8/346), *ğurtul-* (9/104), *sürül-* (12/65), *bindiril-* *göTürül-* (12/123), *süzül-* (12/140), *söKül-* (15/40), *büzül-* (15/201), *üzül-* (15/501), *yumul-* (16/92)

[-n-]:

Fiil kök veya gövdelerine getirilerek dönüşlü ya da edilgen çatılı fiiller kurar. Yukarıda bahsi geçtiği gibi dönüşlülük, fiilin bildirdiği işi bizzat yapma ve sonuçtan etkilenme olabildiği gibi bazen de kendi kendine yapma veya olma durumudur. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

saKla-n- (5/57), *uy-a-n-* (5/145), *sev-i-n-* (17/194), *Topla-n-* (6/131), *uza-n-* (5/479), *bul-u-n-* (5/302), *oKu-n-* (9/142), *kendi kendime düş-ü-n-dü-m* (12/179), *gör-ü-n-* (14/339), *gül-ü-n-mō* (15/23) < gülünmüyor, *sürü-n-* (11/228), *ğaş-ı-n-* (5/193) < kaşın-, *geç-i-n-* (5/219), *daK-ı-n-* (5/308), *gey-i-n-* *ğuşa-n-* (6/120), *gez-i-n-* (13/117), *yıKa-n-* *örT-ü-n-* (14/130)

[-(I)ş-, -(U)ş-] :

Yazı dilimizdeki en işlek fiilden fiil yapma eklerindendir. İşteşlik eki olarak da bilinir. Ergin (1994: 269), işteşlik ekinin ortaklaşma ve oluş ifade ettiğini belirtir. Ortaklaşma fonksiyonunun iki tip ortaklık ifade ettiğini, bunların “karşılıklı yapılma, birlikte yapılma” olduğunu belirtir.

çalışTırıyolā (1/30) < çal-ış-tır-ı-yor-lar, *yeTişmiyo* (1/99) < yet-ış-mi-yor, *yakışTırıdı* (3/83) < yak-ış-tır-ır-dı, *ğarışmōmuş* (5/43) < kar-ış-mı-yor-imış, *ğarışın* (5/153) < kar-ış-ın “emir kipi”, *ğapışī olā* (5/226) < kap-ış-ı-yor-lar, *sıKışdırdı* (5/247) < sık-ış-tır-dı, *duTuşmuş* (6/61) < tut-uş-muş, *uyuştō* (8/31) < uy-uş-tu, *buluşmaK* (8/115) < bul-uş+mak, *ūreşTılā* (9/153) < uğra-ştı-lar, *deyişTi* (10/43) < değ-ış-ti, *görüşüyō* (11/146) < gör-üş-ü-yor, *areştirmişlē* (17/323) < ara-ş-tır-mış-lar

[-r- / -d-, -T-, -t- / -dIr-, -tIr-, -TIr-]:

Dilimizde çok işlek olan bu ekler, fiil kök veya gövdelerine eklenerek onlardan ettirgen veya oldurgan çatılı fiiller türetirler. Ergin’e göre, yaptırma ve oldurma ifade eden bu eklerin hepsine birden “ettirgenlik ekleri” denir. Faktitif ekleri de denilen bu eklerin iki vazifesi vardır:

1. Geçişsiz fiili (nesne almayan) geçişli yapmak : öl-dür- gibi.
2. Geçişli fiilden işi başkasına yaptırma fiili yapmak: gör-dür-, tut-tur- gibi (bkz. Ergin, 1994: 270).

[-r-] :

getiri (1/44) < get-i-r-ir, *pişirilēdi* (6/133) < piş-i-r-ir-ler-di, *savırdım* (6/45) < sav-ı-r-dı-m, *içirilē* (6/215) < iç-i-r-ir-ler, *geçirīdiK* (7/19) < geç-i-r-ir-di-k, *do uruyō* (11/80) < doğ-u-r-u-yor, *doyuruyōz* (11/94) < doy-u-r-u-yor-uz, *gōTmesin* (12/32) < göt-ür-me-sin, *düşurmesin* (12/204) < düş-ü-r-me-sin, *oTdum* (14/253) < ot-u-r-du-m

“*vaḲdimizi geṣdiriP gideriz* (8/92) < vaktimizi geçirip gideriz” örneğinde “-r-” ettirgenlik ekinin kullanılması gereken yerde “-dir-” ekinin kullanıldığı görülür.

[-t-]:

boyadırdıḲ (4/35) < boya-t-ır-dı-k, *ğızardırız* (6/225) < kızar-t-ır-ız, *üretirdiḲ* (7/8) < üre-t-ir-di-k, *sürtmeye* (7/40) < sür-t-me-ye, *ğaynaTırlā* (9/55) < kayna-t-ır-lar, *annadırdı* (9/87) < anla-t-ır-dı, *üşüdü* (12/289) < üşü-t-ür, *paTladıyō tozuTdurūyō* (13/70) < patla-t-ı-yor tozu-t-dur-u-yor, *dürTerdiḲ* (14/16) < dür-t-er-di-k, *ğuruduruz* (14/31) < kuru-t-ur-uz, *ğaynadırız* (14/28) < kayna-t-ır-ız, *örTēdiḲ* (14/130) < ör-t-er-di-k, */seyiTdim* (14/363) < sey-ir-t-ti-m, *geTirTdi oTurTdu* (16/80) < get-ir-t-ti ot-ur-t-tu, *ünleTmiş* (17/100) < ünle-t-miş

[-dır-]:

ğaldırdıḲTan (1/10) < kal-dır-dık-tan, *çalışTırıyolā* (1/30) < çalış-tır-ı-yor-lar, *TuTTurTulā* (1/32) < tut-tur-du-lar, *de_u işTiriyo* (1/79) < deḡış-tir-i-yor, *saydırmış* (6/139) < say-dır-mış, *yidirmezsən* (6/216) < ye-dir-mez isen, *ğaldırıcāḲlāmış* (6/249) < kal-dır-acak-lar imiş, *yetişdirdīmiz* (7/20) < yetiş-tir-diḡ-imiz, *ğāPturī mın* (7/33) < kap-tır-ır mı-y-ım, *sıḲışTırdım* (8/31) < sıkış-tır-dı-m, *yaPıştırdım* (8/65) < yap-ış-tır-ır-dı-m, *indirīlē* (9/71) < in-dir-ir-ler, *ğaldıramadılā* (9/153) < kal-dır-a-ma-dı-lar, *doldurūlā* (12/107) < dol-dur-ur-lar, *yaḲTırmōlā* (13/24) < yak-tır-mı-yor-lar, *bozdurdum* (13/103) < boz-dur-dum, *çeḲdiriz* (14/34) < çek-dir-ir-iz, *yeriştirsin* (14/364) < yeriş-tir-sin, *aldırdı* (15/99) < al-dır-dı, *Ḳırdırdın* (17/24) < kır-dır-dı-n

Ergin, faktitif eklerinin gerektiğinde söylenebildiği kadar üst üste gelebileceğini belirtir (bkz. Ergin, 1994: 271). Bu özelliği, bölgemiz ağızlarında “*çılḲaTTırıyōdum* (6/235) < çık-ar-t-tır-ı-yor idim, *devitTirmiş* (6/248) < devir-t-tir-miş, *dedirTTirmedi* (14/228) < de-dir-t-tir-me-di, *geTiTTirdiḲ* (14/236) < get-i-r-t-tir-di-k” örneklerinde görebilmekteyiz.

2.2. ZAMİRLER

Zamirler isimlerin yerlerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret yoluyla karşılayan bir gramer kategorisidir. Zamirler nesnelerin isimleri değil temsilcileri oldukları ve geçici olarak isimlerin yerlerini tuttukları için, ancak yerlerini

tuttukları isimlerle anlam bağlantıları bilindiği zaman birer anlam kazanmaktadırlar. Zamirler de isimler gibi çekim, çokluk ve iyelik ekleri alarak çekime girebilir ve tamlama kurabilirler. Yalnız isimlerden farklı olarak bazı zamirlerin çekim sırasında bir gövde değişikliğine uğradıkları, kökte bir kırılmanın meydana geldiği görülür. Nitekim “*ben*” ve “*sen*” zamirleri yönelme durumu ekiyle genişletildiklerinde “*bana*” ve “*sana*” biçimine dönüşürler. Bu durumun “*ben+ge > benge > baña > bana*” ve “*sen+ge > senge > saña > sana*” şeklinde geliştiği düşünülmektedir (Korkmaz, 2003: 399). Zamirlerin diğer isimlerden bir farkı da kelime yapımına onlar kadar elverişli olmamalarıdır. Ancak birkaçı bir iki yapım eki alır: *ben+lik*, *sen+li*, *ben+siz*, *ben+cil* gibi (Ergin, 1994: 305).

Bu bilgiler doğrultusunda kendileri isim olmadıkları halde, isimlerin yerine geçerek onları karşılayan sözcüklere zamir denilir diyebiliriz. Zamirler şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Kişi (Şahıs) Zamirleri
2. Dönüşlülük Zamiri
3. İşaret (Gösterme) Zamirleri
4. Soru Zamirleri
5. Belgisiz (Belirsizlik) Zamirleri

2.2.1. Kişi (Şahıs) Zamirleri

Şahıs zamirleri, varlıkları kişi olarak temsil eden ve kişi adlarının yerine geçen zamirlerdir. Bütün varlıklar teklik ve çokluk biçimleri ile üç şahısta toplanır. Bunlardan birincisi konuşan veya konuşanlar: *ben*, *biz*; ikincisi kendisine söz söylenen veya söylenenler: *sen*, *siz*; üçüncüsü de sözü edilen şahıs, nesne veya şahısları ve nesneleri karşılayan *o*, *onlar*’dır. Bunlar gramerde birinci, ikinci ve üçüncü şahıs olarak gösterilir. Teklik ve çokluk biçimleri ile kişi sayısı altıya çıkan bu zamirleri yalın durumları ile toplu olarak şöylece gösterebiliriz (Korkmaz, 2003:405):

Teklik 1. şahıs: *ben* (Konuşan)

Teklik 2. şahıs: *sen* (Dinleyen)

Teklik 3. şahıs: *o* (Adı Geçen)

Çokluk 1. şahıs: *biz* (Konuşanlar)

Çokluk 2. şahıs: *siz* (Dinleyenler)

Çokluk 3. şahıs: *onlar* (Adı Geçenler)

Tablo 2.1: Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde Kişi Zamirleri

		Yalın durumu	Belirtme durumu	Yönelme durumu	Bulunma durumu	Çıkma durumu	Tamlayan durumu
Yakın	Tekil	ben	beni	bana	bende	benden	benim
	Çoğul	biz	bizi	bize	bizde	bizden	bizim
Biraz uzak	Tekil	sen	seni	sana	sende	senden	senin
	Çoğul	siz	sizi	size	sizde	sizden	sizin
Çok uzak	Tekil	o	onu	ona	onda	ondan	onun
	Çoğul	onlar	onları	onlara	onlarda	onlardan	onların

Tablo 2.2: Dumlupınar ve Yöresi Ağızlarında Da Kişi Zamirleri

		Yalın durumu	Belirtme durumu	Yönelme durumu	Bulunma durumu	Çıkma durumu	Tamlayan durumu
Yakın	Tekil	ben	beni	bana baña	bende	benden	benim benin
	Çoğul	biz bis	bizi	bize	bizde	bizden	bizim bizin
Biraz uzak	Tekil	sen	seni	sana saña	sende	senden	senin seniñ
	Çoğul	siz	sizi	size	sizde	sizden	sizin
Çok uzak	Tekil	o	onu	ona oña	onda	ondan	onun onuñ
	Çoğul	onlā onnā	onnarı	onnara	onnāda	onnādan	onlān onnān

Kişi Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

Kişi zamirleri “*gibi, ile, için, göre*” edatlarına “ilgi hâli” eki ile bağlanırlar:

onun ∪ *içün* (5/101), *benim gibi* (5/137), *onuñ* ∪ *üçün* (13/25), *onnan* (14/279)

< *onunla, baña göre* (15/19), *benin gibi* (15/292), *onuñ* ∪ *için* (15/250)

2.2.2. Dönüşlülük Zamiri

Dönüşlülük zamirleri kişi zamirlerinden daha güçlü bir anlam taşıyan, onları anlamca katmerli kılan pekiştirilmiş bir tür kişi zamirleridir. Bu zamirlere dönüşlülük zamiri denilmesinin nedeni ise yapılan işin yapana dönüşünü gösteren bir fonksiyon yüklenmesiyle ilgilidir (Korkmaz, 2003: 415).

Dönüslülük zamiri “*kendi*” kelimesidir ve şahıslara göre iyelik eklerini alarak;

kendim (8/28)

kendin (8/31)

kendi (5/361)

kendimiz (7/8)

kendiniz (Bu kullanım şekli metinde bulunmamaktadır.)

kendileri (4/16)

şeklinde kullanılır.

Dönüslülük Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

Dönüslülük zamirinin de “*kendine göre* (15/243), *Kendimize göre* (15/420)” örneklerindeki gibi edatlara bağlandığı görülür.

Ayrıca dönüslülük zamirinin tekrarından oluşmuş “*Kendi Kendine* (15/154)” durum zarfı özelliği kazanmış örneğe de rastlanmıştır.

2.2.3. İşaret (Gösterme) Zamirleri

Bölgemiz ağızlarında kullanılan işaret zamirleri yazı dilimizdeki gibi olup teklik ve çokluk olarak “*bu, şu, o; bunlar, şunlar, onlar*” dır. Bazen ilerleyici benzeşmenin etkisi görülür ve “*bunnar, şunnar, onnar*” şeklinde kullanılır. Ayrıca / r / nin düşmesiyle “*bunnā, şunnā, onnā*” şeklinde kullanım da yaygındır.

Tablo 2.3: Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde İşaret Zamirleri

		Yalın durumu	Belirtme durumu	Yönelme durumu	Bulunma durumu	Çıkma durumu	Tamlayan durumu
Yakın	Tekil	bu	bunu	buna	bunda	bundan	bunun
	Çoğul	bunlar	bunları	bunlara	bunlarda	bunlardan	bunların
Biraz uzak	Tekil	şu	şunu	şuna	şunda	şundan	şunun
	Çoğul	şunlar	şunları	şunlara	şunlarda	şunlardan	şunların
Çok uzak	Tekil	o	onu	ona	onda	ondan	onun
	Çoğul	onlar	onları	onlara	onlarda	onlardan	onların

Tablo 2.4: Dumlupınar ve Yöresi Ağızlarında İşaret Zamirleri

		Yalın durumu	Belirtme durumu	Yönelme durumu	Bulunma durumu	Çıkma durumu	Tamlayan durumu
Yakın	Tekil	bu bū	bunu	buna buña	bunda	bundan	bunuñ
	Çoğul	bunnā bunnar	bunnarı	bunnara	bunnāda	bunnādan	bunnāñ
Biraz uzak	Tekil	şu şo	şunu	şuna şuña	şunda	şundan	şunuñ
	Çoğul	şunnā	şunnarı	şunnara	şunnāda	şunnādan	şunnāñ
Çok uzak	Tekil	o ù	onu unu	oña	onda	ondan ùndan	onuñ
	Çoğul	onnā onlā	onnarı	onnara	onnāda	onnādan	onnāñ

İşaret Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

İşaret zamirlerinin edatlara bağlanması, kişi zamirlerinde görüldüğü gibi “*ile, için, gibi*” edatlarına ilgi hâli eki ile bağlanmasıyla oluşur.

bunun ∪ *için* (1/53), *būn gibi* (6/93) < *bunun gibi, onun* ∪ *içün* (5/101),
onun ∪ *uçun* (13/184) < *onun için*

2.2.4. Soru Zamirleri

Soru zamirleri canlı ve cansız varlıkları soru yoluyla temsil eden zamirlerdir: “*kim, kimin, kime, ne, neden, nere, nereye, nereden, kaç, kaçınıcı, hani, hangisi, hangisinden vb.*” (Korkmaz, 2003:441). Nesneleri sormak için kullanılırlar (Ergin, 1994: 312). Dumlupınar ve yöresi ağızlarında kullanılan soru zamirleri şöyledir:

ne v'cek ? (1/26) < *ne verecek?*, *süleyman kaç nerde ?* (1/80), *kim* ∪ *idi ?* (1/94)
< *kim idi?*, *hani ?* (3/34), *ne saKlıyorsunuz n'apıyorsunuz ?* (5/59) < *ne saklıyorsunuz ne yapıyorsunuz?*, *neyse* (5/86), *o neydé ya* (5/127) < *o neydi ya, ne duruyönus ?* (5/153) < *ne duruyorsunuz?*, *hangımız* (5/240), *kim yaneşabilise* (5/220) < *kim yanaşabilirse, nereyi ?* (8/284), *nerden ?* (11/10) < *nereden, hangınıza ?* (11/29) < *hanginize, nerelē ?* (11/121) < *nereler?*, *nerelisin ?* (11/181), *hana ?* (12/66) < *hani?*, *nerden* ∪ *ise* (14/300), *hanKı ?* (14/346) < *hangı?* < *kangı* “*hangi*”

2.2.5. Belirsizlik (Belgisiz) Zamirleri

Belgisiz zamirler isimlerin yerini tutan, onu tam olarak değil de belli belirsiz belirten zamirlerdir. Sayıları azdır; ancak bazı sıfatlara, soru zamirlerine ve zarflara iyelik eklerinin getirilmesiyle yenileri oluşturulur: “*Bazısı, bazıları, başkası, çoğu, birçoğu, biri, birisi, kimi, kimisi, öbürü, öbürleri, öteki, tümü vb.*” Bölgemiz ağızlarında kullanılan belgisiz zamirler şunlardır:

birisi (1/7), *kimse* (2/27), *biri* (2/28), *şey* (5/340), (8/14), *şēm* (5/25) < *şeyim, şe* (5/197) < *şeye, şeśi* (11/157) < *şeyi, herkeş* (2/28), *fēlan* (4/12), *hePsinin* (5/10), *her biri* (5/82), *öbürnü* (6/80), *hēKes* (6/201), *kimisi* (8/90), *öteKini* (8/236), *filançının* (11/186) < *filancının, herKez* (16/110) < *herkes, berKi* (17/94) < *beriki*

“*asKerin birezi* (8/174) < askerin birazi” örneğindeki gibi tamlama kurduğu da görülür.

2.3. SIFATLAR

Türkiye Türkçesinde çok geniş bir yeri olan sıfatlar, isimlerden önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya onları çeşitli yönlerden belirten sözlerdir (Korkmaz, 2003: 333). Sıfatlar isim soylu sözcükler olmasına rağmen bir yönüyle isimlerden ayrılır. İsimler tek başına bir anlam taşıdıkları ve zihinde bir görüntü oluşturdıkları halde sıfatlar tek başına bir varlığı, nesneyi temsil etmez ve zihinde görüntü oluşturmaz. Yani “*tabak*” dediğimizde bir nesneyi karşılar ve zihnimize bir tabak görüntüsü oluşur; ancak “*eski*” dediğimizde bir nesneyi karşılamaz ve zihinde görüntü oluşturmaz. “*eski halı, eski ayakkabı*” denildiğinde bir anlam kazanır.

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında kullanılan sıfatlar ve türleri şöyledir:

2.3.1. Niteleme (Vasıflandırma) Sıfatları

Niteleme sıfatları canlı veya cansız varlıkların renk, şekil, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek gibi çeşitli iç ve dış özelliklerini bildiren sıfatlardır (Korkmaz, 2003: 361).

ğoca üsēn çavuş (1/19), *efendi nöbeTçi* (1/76), *al aTıma kır aTıma* (3/11), *beriki kö e* (5/54), *yānış bi yola* (5/62), *öteké ik üş bin Kişi* (5/72), *aynı yēde* (5/90), *ğoce ğapı* (5/106), *yòvarlaK somun* (5/206), *uFaK uFaK KayıKlā* (5/251) < ikileme yapmış, *başğa yere* (8/219), *ğara sévda* (8/301),

“*yüKseK odadır* (1/45), *yalın ayāmış* (5/32) < yalın ayak imiş” örneklerinde görüldüğü üzere sıfat tamlaması ek fiil olarak cümlede yüklem görevi üstlenmiştir.

“*ğosğoca albay* (5/181), *yēsyeni bi yeri* (15/112)” örneklerinde görüldüğü gibi, dilimizin kurallarına uygun olarak niteleme sıfatının başına kelimenin ilk hecesinin getirilmesiyle pekiştirme sıfatı yapılır. Yani, “yeni” kelimesinin ilk hecesi olan [ye-] yanına pekiştirme sıfatı yapma harfleri olan / m, p, r, s / den uygun olanı alarak kelimenin başına geçmiş ve “yesyeni” hâlini almıştır. Ancak bazen pekiştirme sıfatı yapılırken başa eklenen kısım ile asıl kelime arasında ünlü türediği görülür; “*gebegenş*

gelin (16/21)” örneğindeki gibi. Pekiştirme sıfatının kullanımı bölgemizde çok yaygın değildir.

2.3.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları *yerini göstererek, sayısını bildirerek, soru yoluyla* ve de *belirsizlik yönüyle* varlıkları belirten sıfatlardır. Yani belirtme sıfatları kendi içinde dörde ayrılır. Bölgemizde kullanılan belirtme sıfat türleri ve örnekleri şöyledir:

2.3.2.1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlardır. Yazı dilimizdeki “*bu, şu, o*” kullanımlarının yanında bölgemizde “*bü, bo, şo*” şeklinde işaret sıfatları da tespit edilmiştir. “*şo*” işaret sıfatının “*şol < uş ol*” kelimesinin devamı olduğu açıktır. Dumlupınar ve yöresindeki örnekler şöyledir:

bu suyu (1/14), *o vakiT* (1/45), *o kızlar* (1/51), *bu saaT* (1/82), *o deriyi* (1/84), *bu çay* (1/98), *o şekilde* (5/12), *o eve* (5/123), *bu Tēzeñ* (6/43) < *bu teyzen, bü yanda* (8/20) < *bu yanda, şo deveyi* (11/200) < *şu deveyi, şo ev* (12/276) < *şu ev*

“*şo şeyin arKasında* (12/72)” örneğinde görüldüğü gibi sıfat tamlamasında tamlanan ek alarak yeni tamlamalar da kurabilir.

2.3.2.2. Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları varlıkları sayılarını belirten sıfat çeşididir. Sayı sıfatları da kendi arasında asıl sayı sıfatları, sıra sayı sıfatları, üleştirme sayı sıfatları, kesir sayı sıfatları ve topluluk sayı sıfatları olarak gruplandırılırlar. Bunlar sırasıyla şöyledir:

2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Varlıkların sayısını adet olarak belirten sıfatlardır. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında kullanılan asıl sayı sıfatları şunlardır:

Bir: *bi mendil* (1/9), *bi tefter* (3/58), *bi çenTe* (5/114)

İki: *iki tane* (1/44), *iki Pınar* (1/75), *éki éhTiyar* (2/26), *ik üş bin Kişî* (5/72)

Üç: *üş gızım* (6/12), *üş gün* (4/22), *üş yılın* (6/74), *üş aylık* (7/34)

Dört: *dörT beş gün* (5/172), *dörT senedir* (11/126)

Beş: *beş arkadaş* (1/29), *beş metre* (13/22)

Altı: *alTı defa* (1/63), *alTı danesini* (15/124)

Yedi: *yedi er* (1/7), *yedi Tavan dibi* (2/31), *yedi Kişi* (5/276)

Sekiz: *seKiz günde* (4/39), *seKiz aylık* (14/443)

Dokuz: *doğuz defa* (1/4), *doğuz dana* (6/58) < dokuz tane, *doKus sene* (8/75)

On: *on sene* (7/17), *on ay* (15/376)

Yirmi: *yirmi Kişi* (5/71), *yirmi mermisi* (5/86), *yirmi gün* (5/95),

Otuz: *oTus sene* (5/89), *oTus Kişi* (5/152)

Kırk: *KırK sene eveli* (8/202)

Elli: *elli Kişi* (5/363), *eli dönüm yüz dönüm* (8/282)

Altmış: *aTmış üç yaşındayın* (6/1), *aTmış senelik* (6/205), *aTmış dene* (9/55)

Yetmiş: *yeTmiş yaşında* (4/1), *yeTmiş senelik* (6/205)

Seksen: *yaş seKsen iki benim* (11/41) < seksen iki benim yaşı, *seKizen* (5/1), *seKisen* (13/161)

Doksan: *doKuzan yaşında* (6/116), *doKuzan* (6/116) < dokuz+on

Yüz: *yüs Kişi* (5/149), *yüz elli kişiyle* (1/2)

2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Sıra sayı sıfatları varlıkları sıralayan sıfatlardır. Varlıkların sayısını değil sırasını, kaçınıcı sırada olduğunu belirtir. Asıl sayı sıfatına getirilen $[(I)ncI]$ eki ile türetilir.

birinci ğapıdan (1/32), *üçüncü gün* (1/96), *alTıncı ay yedinci ayda* (8/311), *yedinci KaTTan* (8/331), *birinci noda* (8/332), *üşüncü bölüK* (10/63), *üşüncü taburda* (11/28), *birinci taburda* (11/29), *yirmiçüncü tümen* (15/52), *on alTıncı tümen* (15/53), *aTmışbirinci tümen* (15/53), *doKsuncu KoğuşTa* (15/338), *birinci sınıf* (15/439)

2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Üleştirme sayı sıfatları, sayıları bölüştürme yönüyle belirten sıfatlardır. Asıl sayı sıfatına getirilen [+Ar, +şAr] eki ile oluşturulur. Örneği azdır. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

yirmişer Tene (5/85), *éKişer dene* (6/172), *üçē dene* (6/181), *birer dene* (14/77), *birer teraFlānı* (14/210), *iKişē Kişi* (14/311)

2.3.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları

Kesir sayı sıfatları varlığın sayısını kesirli olarak belirten sıfatlardır. “Bütün, tam, yarım, buçuk” kelimeleri de oran belirttikleri için kesir sayı sıfatı kabul edilirler. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

tam tecīzaT (13/47) < tam teçhizat “tam donanım”, *büTün asKer* (5/106), *bütün cingennē* (13/57) < bütün çingeneler, *bütün arşiveden* (15/14) < bütün arşivden, *yarım Kilo* (11/93), *bi buçuK ay* (14/289) < bir buçuk ay

2.3.3. Soru Sıfatları

Soru sıfatları varlıkları soru yoluyla belirten sıfatlardır. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında kullanımı şöyledir:

Kaş dene ? (8/19) < kaç tane ?, *kaş sene ?* (8/70) < kaç sene?, *kaş ay ?* (8/318), *ni yimēmiz ?* (14/64) < ne yemeğimiz ?, *hangı tarlıya ?* (14/322) < hangi tarlaya ?, *hangı partidensin ?* (17/291) < hangi partidensin ?

2.3.4. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları varlıkları belli belirsiz olarak belirten sıfatlardır. Bölgemizde kullanılan şekliyle belgisiz sıfatlar şöyledir:

her şeyisi (3/67) < her şeyi, *hişbi hazırlıK* (4/16), *her evi* (5/33), *heşbi şē* (5/46), *her bi yere* (5/82), *her asKerin* (5/86), *her şēre* (5/230) < her şehre, *her iş* (8/33), *filan yerde filan adamnā* (13/154) < filan yerde filan adamlar, *kimi evde* (8/141), *filen yere* (8/148), *Fazla bi zebze meyva yoK* (11/98)

2.4. ZARFLAR

Zarflar dilimizde, çoğunlukla fiilleri aynı zamanda fiilimsileri, sıfatları ve kendi türü olan zarfları “*zaman, durum, yer-yön, azlık- çokluk (miktar) ve soru*” yoluyla belirten sözcüklerdir. Esasen yazı dilimizde zarf durumundaki kelimeler kısıtlıdır; ancak “*isim, sıfat, zamir*” gibi isim soylu sözcüklerden oluşturulurlar. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında zarfların kullanımı ve çeşitleri şöyledir:

2.4.1. Zaman Zarfları

Zaman zarfları fiillerin, fiilimsilerin ve diğer sözcük türlerinin anlamlarını zaman yönünden belirgin hale getiren zarflardır. Bölgemizde kullanımı çok yaygındır.

Karahan’a göre, “-*dAn sonra*” ve “-*dAn önce*” yapısı içindeki sonra ve önce kelimeleri, zaman, yer, sıra anlamlarını korudukları, isimlerle aralarına pekiştirici veya derece bildiren bir unsur alabildikleri, ortak bir isim etrafında art arda kullanılabildikleri örneklerde birer zarftır (bkz. Karahan, 2007: 39-48).

aldıKTan sōna (1/7), *baKTıKTan sōna* (1/63), *ōduktan sōna* (1/63), *ēndiKTen sōna* (1/98), *ordan sōnu* (8/5) < ondan sonra, *ōndan sōn* (8/329), *bundan sōna* (5/31), *andan sōna* (6/41) < ondan sonra örneklerindeki gibi.

Bölgemizde “*ondan (sonra Ø) gavur geliyō dedilē* (12/3)” örneğiyle, tamlamada sonra kelimesinin düştüğü aykırı bir kullanım da görülmüştür.

kurduKTan kelli (8/152) < kurduktan sonra, *olmadıK Kelli* (11/83) < olmadıktan sonra

hemen (1/59), *acalā* (5/340), *çabucıK* (8/67), *tez* (8/68)

bi yol (1/79) < ilk fırsatta

gāli (2/27), *gāli* (8/240), *galik* (8/305)

şindi (1/2), *hinci* (2/27), *hincik* (3/70), *hincidan* (5/162), *hincé* (6/29), *henci* (6/230), *inci* (8/49), *şindi* (8/197), *şindiK* (15/12)

āşamları (4/12)

da _∪ *a* (4/31) < daha, *deha* (5/127) < daha, *bi deha* (5/218) < bir daha, *gine* (8/245) < yine

he _∪ *zaman* (5/2), *heP* (5/30)

sōna (5/25) < sonra, *sonra* (11/27), *sōnu* (8/5) < sonra

böyün (17/7) < bugün

bu seFer (5/44) < bu defa

yōnan gūnden (5/76) < yunan zamanından

gécé (5/80), *sabā* (5/195), *gice* (5/241), *dün* (6/3), *böyün* (7/39) < bugün

ilkin (16/29) < ilk, önce

ilKefā (17/95) < ilkiva “önce, evvel” (TTAS)

eveli (5/119) < önceden

inanāyet (1/18) < en nihayet, *nēheTi* (15/12) < nihayeti, *neyeTi* (15/79) < nihayeti, *n’āyeTi* (15/219) < nihayeti, *nehēti* (15/373) < nihayeti

o vaKiT (5/18) < o zaman, *u zāman* (5/20) < o zaman, *o vaKıT* (5/113) < o zaman

2.4.2. Yer -Yön Zarfları

Bu tür zarflar fiilin belirttiği işin yerini ve yönünü bildirerek ona belirginlik kazandırır. “*Aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri vb.*” en çok kullanılan yer-yön zarflarıdır. Yer-yön zarfları yalın haldedir. Ek aldıklarında zarf olmaktan çıkıp isimleşirler. Bölgemizdeki kullanımı şöyledir:

aşağı (2/10), *aşşa* _∪ *a* (5/195) < aşağı, *içeré* (5/11), *gerisin geré* (5/45), *geri* (5/54), *aşā* (5/107), *ileri* (5/112), *yoğarı* (5/182) <, *dışarı* (5/234), *beri* (6/54), *aşı* (aşağı) (15/398),

“*ileri geri né bulūsaK* (4/24), *işine ileri geri dō_Ura* (8/66)” örneklerinde ise ikileme oluşturarak cümlede yer-yön zarfından uzaklaşıp yepyeni bir anlam kazandığı görülür.

2.4.3. Durum (Hâl) Zarfları

Bu zarflar fiilin, sıfatın ya da bir başka zarfın içinde bulunduğu durumu belirten zarflardır. Kullanımı oldukça yaygındır; çünkü durum bildiren her isim zarf olarak kullanılabilir.

Muzaffer Uzun, ‘Türkçede “Böyle, Şöyle, Öyle” Kelimelerinin İşlevine Dair’ isimli makalesinde “böyle, şöyle, öyle” sözcüklerinin görevinin tespit ve öğretiminde bir birlikteliğin sağlanamadığını, böyle bir durumda şekilci bir anlayışla kelimelerin görevlerinin ezberletilmesi yerine metin içerisinde, kelimelerin işlevleri doğrultusunda adlandırılmasının dilin işleyişi ve kurallarının öğretiminde daha sağlıklı sonuçlar vereceğini belirtir (bkz. Uzun, 2016: 151-161).

Bölgemiz ağızlarında durum zarflarının kullanımı şu şekildedir:

“*atıvēdim bōle* (1/23), *ēle hazırlarız* (4/5) < öyle hazırlarız, *ey yörümüyo Ku dizlē* (12/215) < iyi yürümüyor ki dizler, *çıka_Uız selbes* (2/3) < serbest çıkarız, *ōle dedi* (2/23), *ğıymaTlı ğıymaTlı böyüTTüğüm* (2/31), *ēle hazırlarız* (4/5) < öyle hazırlarız, yayan götürüyolā (5/34), *māsus* (5/66) < mahsus, *Tekrā bizim asKeri go_Ualıyo* (5/87) < tekrar bizim askeri kovalıyor, *memnun ǧalmış* (5/96), *beraber baKTım* (5/116), *eyyi geçiniyoz* (5/219), *kaTiyen vēdīmedi* (5/221) < kesinlikle verdirmedi, *hiş şe_Uer görmedim* (5/212) < hiç şehir görmedim, *sāTi* (6/62) < zaten, *berbaT sıKışTırdım* (8/31), *başbakaniydi heral* (8/153), *hāsılı* (5/44), < sözün kıtası, *gerçi* (6/58), *haralda* (1/37), *össen* (7/24)

2.4.4. Azlık - Çokluk (Miktar) Zarfları

Miktar, azlık-çokluk bildiren zarfların sayısı çok değildir. Bölgemizde “*en, az, çok, daha, epey, pek, biraz*” gibi miktar zarfları tespit edilmiş olup kullanımı şöyledir:

én sarP yerine (5/27)

az oldūnuzu (5/70)

çoğ annaTırdı (5/92)

çō ∪ annaTırdı (5/93)

dā fazla (5/108) < daha fazla

epey bi çığırdı (12/51)

peK huyleşmadıK (12/184)

biraz gonusām (11/224) < biraz konuşalım

biráz ūraşıvėdiK (1/91) < biraz uğraşıverdik

birez kıtıbiyoz (5/221) < biraz cimri (anlamında)

“*ePeyīdi* (8/132)” örneğinde miktar zarfının ek-fiil olarak yüklem olduğu da görülür.

“*asKerīn birezi* (8/174)” örneğinde ise miktar zarfının hal eki olarak tamlama kurduğu görülür.

2.4.5. Soru Zarfları

Soru zarfları fiilleri soru yoluyla belirten zarflardır. Bölgemizde konuşma sırasında kullanımı çok yaygın olmayıp şu şekildedir:

né zaman ? (1/55)

nasıl ? (5/37)

neriye ? (5/235)

hana ? (8/11)

né zamandan ? (8/127)

né yapTılā ? (8/219)

nasī ? (8/246)

hanı ? (8/250)

2.5. FİİLLER

Fiiller iş, hareket, oluş bildiren kelimelerdir ve her dilde olduğu gibi Türkçemizin de önemli yapı taşlarıdır. Varlıkların hareketini, durumunu, yaptıkları işi bildirirler; “*koş-mak, düş-mek, büyü-mek, otur-mak, çalış-mak, gül-mek*” gibi.

Fiil Çekimi

Fiiller kök (yalın) ya da gövde (türemiş) hâlinededirler ve bu halleriyle kullanılmazlar. Cümlede kullanıldıkları zaman yanlarına haber / bildirme kip eklerini veya dilek kip eklerini, son olarak da şahıs eki alırlar ki bu duruma “*fiil çekimi*” denir. “*yap-acağ-ım*” örneği “*yap-mak*” fiilinin gelecek zamana ve 1. tekil şahsa göre çekimlenmiş hâlidir. “*yap-malı-y-ım*” örneği ise “*yap-mak*” fiilinin gereklilik kipi ve 1. tekil şahsa göre çekimlenmiş hâlidir. O halde çekimli fiili, cümlede hareketin zamana ve şahsa bağlanması olarak ifade etmek mümkündür. Fiil kök ve gövdelerine çeşitli ekler getirilerek cümlede isim, sıfat ve zarf olarak da görev alabilirler. “*Fiilimsiler*” olarak bilinen bu konu ileride açıklanacaktır.

Geçişli Fiil / Geçişsiz Fiil

Ergin, fiilin gösterdiği hareketin ya dışarıda bir nesneye ya da hareketin yapıcısına yöneldiğini belirtir (bkz. Ergin, 1994: 316). Yani diyebiliriz ki; bir cümlede fiilin bildirdiği hareket bir varlığı etkiliyorsa, yani fiil nesneyi işaret ediyorsa “geçişli fiil”dir. Hareket varlığı değil de o hareketi yapan özneyi işaret ediyorsa “geçişsiz fiil”dir. Kısacası, bir cümle nesne alabiliyorsa geçişlidir; alamıyorsa geçişsizdir.

Fiillerde Kip

Eylemin bildirdiği devinimin, oluşun, kılının konuşan açısından ne tarzda ve ne yolda yansıtıldığını gösterir (Aksan, 1995: 203). Yani, fiiller şekil zaman ve şahsa bağlı bir yargıya dönüşebilmek için belirli anlatım kalıplarına girerler. İşte bu anlatım kalıplarına kip, bu kavramı karşılayan eklere de kip ekleri diyoruz (Korkmaz, 2003: 569). Bu bilgiler ışığında fiileri daha yakından tanımak ve bölgemiz ağızlarında kullanımını görmek üzere fiillere gelen kişi eklerini ve kip (zaman / dilek) eklerini inceleyelim:

2.5.1. Kişi (Şahıs) Ekleri

Kişi ekleri çekimli fiillerde işi, hareketi yapan kişiyi anlatmak için kullanılır. Esasen fiil kök veya gövdesine önce zaman / dilek kip eki gelir sonra kişi eki gelir, “*yap-acak-sın*” örneğindeki gibi. Kişi ekleri zamir kökenli ve iyelik kökenli olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Tip Kişi Ekleri

Bunlar aslında şahıs zamiri iken sonradan ekleşerek bugünkü duruma gelen şahıs ekleridir. Bu ekler şunlardır (Ergin, 1994: 317):

1. tekil kişi: -Im / -Um

2. tekil kişi: -sIn / -sUn

3. tekil kişi: - Ø

1. çoğul kişi: -Iz / -Uz

2. çoğul kişi: -sInIz / -sUnUz

3. çoğul kişi: -lAr

Duyulan geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman, gereklilik ve istek kiplerinin çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır: *al-mış-ım*, *al-ıyor-um*, *al-acağ(k)-ım*, *al-ır-ım*, *al-malı-yım*, *al-a-lar* gibi (Korkmaz, 2003: 571). Bölgemiz metinlerinde gereklilik dilek kipinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle örneği yoktur.

Dumlupınar ve Yöresi Ağzları

1. tekil kişi: -Im, -In, -İñ, -iñ, -m, -ñ, -n

2. tekil kişi: -sİñ, -İñ, -In, -ñ, -n

3. tekil kişi – Ø

1. çoğul kişi: -Iz, -z, -s

2. çoğul kişi: - sİñIz, -ñIz, -nuz

3. çoğul kişi: -lAr, -lA, -lĀ

1. Tip 1. Tekil Kişi Ekleri

gidemōñ (2/9) < gidemiyorum, *bilmiᵛon* (2/21) < bilmiyorum, *çıKareyon* (5/173) < çıkarıyorum, *bilmōñ* (8/25) < bilmiyorum, *evleniriñ* (3/78) < evlenirim, *bilmen* (4/28) < bilmem, *ğalmışım* (1/33), *giTmişim* (14/357), *uyanamamışım* (5/145) < uyanamamışım, *ğoreyceñ* (5/99) < koruyacağım, *pòlis olceñ diᵛo* (4/30) < polis olacağım diyor, *ğatılceñ* (5/144) < katılacağım, *döKceñ* (5/10) < dökeceğim, *baKam* (1/38) < bakayım, *baKem* (4/31) < bakayım, *ben vereñ* (5/248) < ben vereyim, *boyıyam* (5/319) < boyayayım, *ben yiyeñ* (5/168) < ben yiyeyim, *Taşımeyam* (5/220) < taşımayayım, *saKlarıñ* (5/235) < saklarım, *n'apēñ* (6/66) < ne yapayım, *annaden* (6/118) < anlatayım, *alıyın* (8/23) < alayım, *deyiyem* (8/217) < demeyeyim, *ben olem* (8/237) < ben olayım, *verrim* (8/245) < veririm, *senin ğız gibimişin* (12/144) < senin kız gibiymişim, *atıvēmīşin kendimi* (14/410) < atıvermişim kendimi, *alam gelem* (15/475) < alayım geleyim, *neye daKceñ* (10/83) < niçin takayım, *añmıyım* (12/223) < anmayayım

1. Tip 2. Tekil Kişi Ekleri

āleyon (5/37) < ağlıyorsun, , *ğāmışın* (5/134) < kalmışın, *dūmōñ mu sen?* (5/345) < duymuyor musun sen?, *oTuruPdurūyon* (5/346) < oturupduruyorsun, *nerde buluyon ?* (6/149) < nerde buluyorsun ?, *yiyeñ* (6/230) < yiyorsun, *ğörüñyon* (8/137) < görüyorsun, *şikāT edēñ eTmeñ* (1/57) “şikayet edersin etmezsin”, *gidemōñ* (2/9) < gidemiyorsun, *gelemezsın* (3/54), *çaKāsın* (5/260) < çakarsın, *gelmişin* (8/170) < gelmişsin, *duyōñ mu ?* (14/381) < duyuyor musun ?, *gencᵛimişin sen* (15/82) < genç imişsin sen, *neriye saKlēceñ ?* (5/235) < nereye saklayacaksın ?, *vāceñ mi?* (8/116) < varacak mısın?, *geçcen* (8/334) < geçeceksin, *sevicen* (9/146) < seveceksin, *baKcen* (9/167) < bakacaksın, *alcen* (11/213) < alacaksın, *dēcen* (15/5) < diyeceksin, *daKleşmicen* (6/138) < takılmayacaksın “uğraşmayacaksın”

1. Tip 3. Tekil Kişi Ekleri

giriyo (1/2), *katılıyo* (1/3), *deᵛiştiriyoy* (1/79), *okuyyo* (4/31) < okuyor, *giremō* (5/8) < giremiyor, *öldürmez* (1/9), *benzemez* (8/180), *daşıyamas* (5/207) <

taşıyamaz, *gor* (4/10) < koyar, *eti dōrā* (4/15) < eti doğrar, *girē* (5/33) < girer, *TePmiş* (1/42), *vūmuş* (1/43) < vurmuş, *gēmīş* (4/49) < gelmiş, *ğalmamış* (5/49), *ölcek* (1/22) < ölecek, *alcek* (1/65) < alacak, *oķuceK* (4/31) < okuyacak, *hazırlanmā mı ?* (8/50) < hazırlanmaz mı?, *ilgilendirmes* (8/289) < ilgilendirmez, *ĶoĶceK* (5/174) < kokacak, *düşmūceK* (5/230) < düşmeyecek, *olmācek* (8/350) < olmayacak, *vurmūcaĶ* (15/128) < vurmuyacak

1. Tip 1. Çoğul Kişi Ekleri

duruyōz (2/26) < duruyoruz, *baĶıyos* (5/152) < bakıyoruz, *diyos* (5/155) < diyoruz, *bilmōz* (8/187) < bilmiyoruz, *çıķaız* (2/3) < çıkarız, *yaparız* (4/3) < yaparız, *ğalcaz* (1/22) < kalacağız, *denēcez* (5/10) < deneyeceğiz, *doķuyām* (4/41) < dokuyalım, *gelmişiz* (11/4), *dōmeyiz* (6/93) < dövmeyiz, *yīĶarız* (14/27) < yıkarız, *basTırıcez* (11/161) < bastıracağız, *n eTcez* (12/7) < ne edeceğiz, *gelcez* (15/334) < geleceğiz, *diyelim* (13/131), *gidelim* (11/84), *dinleyelim* (3/1), *buñalıyoz* (15/248) < bunalıyoruz, *yimiyos* (6/77) < yemiyoruz, *gidiyos* (8/128) < gidiyoruz

1. Tip 2. Çoğul Kişi Ekleri

çekē misiñiz ? (2/17) < çeker misiniz ? *duruyōnus* (5/153) < duruyorsunuz, *ne saĶlıyonuz n'apıyonuz ?* (5/59) < ne saklıyorsunuz ne yapıyorsunuz ?, *görüyonuz* (15/292) < görüyorsunuz, *inanıyoñuz mu ?* (11/148) < inanıyor musunuz, *geziyoñuz* (12/92) < geziyorsunuz, *duyduñuz* (11/129) < duydunuz, *çalışıyoñuz* (15/417) < çalışıyorsunuz, *nere gidōnuz n'aPcēñiz ?* (15/447) < nereye gidiyorsunuz ne yapacaksınız ?, *görmüşüñüz de görmezsiniz* (8/164) < görmüşsünüz de görmezsiniz

1. Tip 3. Çoğul Kişi Ekleri

aTlaTıyolā (1/27) < atlatıyorlar, *çalışTıyolā* (1/30) < çalıştırıyorlar, *dōKTürmū olā* (5/12) < döktürmüyorlar, *bulamōlā* (5/49) < bulamıyorlar, *go alōlā* (5/85) < kovalıyorlar, *dikmişler* (1/14), *baķmışlar* (1/62), *ğaşmışlā* (4/49) < kaçmışlar, *alceKlā* (5/34) < alacaklar, *yaPcāĶlā* (9/32) < yapacaklar, *Tanışırlar* (11/217), *alırlā* (14/139) < alırlar, *ūreşiyola* (10/51) < uğraşıyorlar, *gelilē bağlarlā tutunurlā giderlē o teKKéye dolaşırlā* (15/260) < gelirler bağlarlar tutunurlar giderler o tekkeyi dolaşırlar

2. Tip Kişi Ekleri

Bu ekler de aslında birer iyelik eki iken, zamanla fiil çekimlerinde şahıs gösteren ekler olarak da kullanılmışlardır. Görülen geçmiş zaman, şart ve emir kipinde kullanılır. Şahıslara göre türleri şöyledir (Korkmaz, 2003: 571):

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: -m
2. tekil kişi: -n
3. tekil kişi: -Ø

Dumlupınar ve Yöresi Ağızları

1. tekil kişi: -m, -n
2. tekil kişi: -ñ, -n
3. tekil kişi: -Ø

1. çoğul kişi: -k
2. çoğul kişi: -nİz / -nUz
3. çoğul kişi: -lAr

1. çoğul kişi: -K, -K̄, -z
2. çoğul kişi: -ñİz, -nİz, -İñ, -In
3. çoğul kişi: -lAr, -lĀ

2. Tip 1. Tekil Kişi Ekleri

düşTüm (1/89), *oğumadım* (2/4), *oraK biçēdin* (7/12) < orak biçerdim, *desem* (8/57), *vādım geldim* (3/62) < vardım geldim, *yaPmadım* (4/16), *namaz ğıldım* (4/29), *dòa eTTim* (4/29) < dua ettim, *geysēm* (5/316) < giysem, *evlendim* (5/118), *hazīladım* (5/145) < hazırladım, *baKTım* (5/213), *annaTdım* (5/297) < anlattım, *biştım* (7/13) < biçtim, *annaTsam* (8/305) < anlatsam, *FīsaT bulsam* (11/159) < fırsat bulsam, *olsam* (15/130), *ōsam* (15/233) < olsam, *desem* (8/57), *ayrılsem* (13/114) < ayrılısam

2. Tip 2. Tekil Kişi Ekleri

annadın mı ? (1/27) < anladın mı, *geş ğādın* (5/135) < geç kaldın, *biTirdin mi ?* (5/337), *eTdin mi ?* (6/180), *evlendin* (8/25), *yidin mi ?* (8/96) < yedin mi?, *demedin* (8/309), *ġēdin* (8/314) < geldin, *gel* (1/23), *acıTma* (1/92), *yağma* (1/92), *dēme* (2/2) < değme, *geTir* (3/36), *ġō* (4/4) < koy, *yörü* (5/40) < yürü, *sen düşün* (8/217), *uyu da böyü* (3/8), *ōlsen ğalsan* (14/338), *ōsan* (15/232) < olsan, *aTseñ* (5/230) < atsan, *sen ge* (1/34) < sen gel, *görsen* (3/67), *giTmediñ* (5/363) < gitmedin, *gördüñ mü ?* (4/44) < gördün mü?, (8/143), *diKsen* (6/206), *eTmesen* (8/234), *hēsab ēTsen* (8/275), *gezsen* (15/23)

2. Tip 3. Tekil Kişi Ekleri

göTTü (2/9) < götürdü, *kaḫTı* (2/12) < kalkmadı, *ḫalmadı* (2/30), *ḫōmadı* (3/31) < koymadı, *uyuşto* (8/31) < uyuştı, *açılsın* (3/3), *gōḲsun* (5/82) korksun, *ōsun* (7/36) < olsun, *ōsa* (5/130) < olsa, *ōmasa* (1/61) < olmasa, *āḲTı* (15/389) < aktı, *gēṣTı* *görmedi* (15/398) < geçti görmedi, *öldü* (1/96), *TuTdu muTdu* (5/115), *ōdu* (5/148) < oldu, *yapTı* (2/25) < yaptı, *almadı godu giTTı* (5/250) < almadı koydu gitti, *gelse baḲsa* (11/20), *ense* (11/139) < inse, *yise* (15/32) < yese, *gorse* (15/302), *dese* (15/367)

2. Tip 1. Çoğul Kişi Ekleri

vādıḲ (1/57) < vardık, *yüzdüḲ* (1/83), *ısıTTıḲ* (1/101), *TopladıḲ ısıTTıḲ* (1/101), *dövdüḲ* (1/103), *yédiḲ* (1/104), *orda olduḲ* (5/210), *yidiḲ* (5/250) < yedik, *gōduḲ* (5/294) < koyduk, *dalsáḲ* (5/259), *istemesez da* (15/334) < istemesek de, *deyiştirsez* (15/335) < deyiştirsek, *annaTsaz* (15/336) < anlatsak, *buñalmasaḲ* (15/248) < bunalmasak, *ölseḲ* (14/314)

2. Tip 2. Çoğul Kişi Ekleri

saḲladınız (5/30), *görmediniz* (8/197), *verin* (1/13), *gidiñ alıñ geliñ* (1/81), *geTirin* (1/94), *ḲorḲmayın* (5/60), *garışın* (5/153), *vurman* (6/143) < vurmayın, *gidin* (5/60), *ḲayıT edin* (11/83), *durun* (5/136), *bōle deseñiz ya* (2/17), *duyduñuz* (11/129) < duyduñuz, *oḲuduñuz mu* (12/92) < okudunuz mu, *deseñiz ya* (2/17) < deseniz ya, *gēn* (15/341) < gelin, *silin süPürün* (12/183)

2. Tip 3. Çoğul Kişi Ekleri

sürdüler çıkardılar (1/54), *geTTilē* (1/64) < gittiler, *göTTülē* (1/64) < götürdüler, *sōdulā* (2/11) < sordular, *guydulā* (5/199) < koydular, *vēseler* (6/66) < verseler, *vermeselē* (8/266) < vermeseler, *yapsalā* (2/20) < yapsalar, *vēdilē* (3/63) < verdiler, *işledilē* (4/18), *dedilē* (5/134), *ayırdılā* (5/159), *vēdilē* (5/203), *göndēdilē* (5/286) < gönderdiler, *sevmedilē* (8/64), *halleTdilē* (8/187), *yidilē* (12/92) < yediler, *geldilē Tizdilē süPürdülē evime gıydulā* (12/195) < geldiler dizdiler süpürdüler evime koydular

2.5.2. Fiil Kipleri

2.5.2.1. Haber (Bildirme) Kipleri

2.5.2.1.1. Öğrenilen (Duyulan) Geçmiş Zaman [-mİş]

Öğrenilen geçmiş zaman, adından da anlaşılacağı üzere başkasından öğrenilen, konuşanın bizzat görmediğini başkasından duyduğunu bildiren bir zamandır. Yazı dilimizde olduğu gibi yöremizde de fiile getirilen *[-mİş, -mUş]* eki ile yapılır.

Bölgemiz ağızlarında kullanımı şu şekildedir:

1. tekil kişi: [-mİşIm, -mİşIn]

ğalmışım (1/33), *giTmişim* (14/357), *giTmişin* (14/382), *demışin* (14/393), *atıvēmışin* (14/410), *vurūvēmışin* (14/411), *gömeyazmışın* (15/400) < gömecekmişim, *demışim* (5/95), *yoğmuşmuşum* (13/10), *yummuşum* (15/397), *uyanamamışm̃* (5/145) < uyanamamışım, *gidememişñ* (5/147) < gidememişim, *unuTmuşuñ* (5/184) < unutmuşum, *gonuşmuşun* (13/164 < konuşmuşum

2. tekil kişi: [-mİşsIn, -mİşIñ]

var̃ mıymışıñ dedim (9/25) < varır mıymışsın dedim, *ğāmışın* (5/134) < kalmışsın, *gelmişin* (8/170) < gelmişsin, *düşmüşün* (11/114) < düşmüşsün, *eTmişin* (14/411) < etmişsin

3. tekil kişi: [-(I)mİş]

TePmiş (1/42) < tepmiş, *manga ĩmiş* (5/61) < manga imiş, *āmış* (6/111) < almış, *gēmış* (6/111), (4/49) < gelmiş, *gelmiş* (1/65), *kınalamış* (1/85), *geşmiş* (5/4) < geçmiş, *saķlanmış* (5/13), *vūmuş* (1/43) < vurmuş, *ğalmamış* (5/49), *dā_ılmış* (5/98) < dağılmış, *ūraTmamış* (5/100) < uğratmamış, *ğırmış* (5/106) < kırmış, *bışmış* (5/167) < pişmiş, *Kesmemiş* (5/244), *olmamış* (6/65), *yimiş* (6/70) < yemiş, *bıraKmış* (6/111), *söKTürmüş* (6/201), *göTmüş* (8/107) < götürmüş, *yörümüş* (9/165) < yürümüş, *göşmüş* *giTmiş* (12/170) < göçmüş gitmiş

1. çoğul kişi: [-mİşİz]

gelmişiz (11/4), *olmuşuz* (5/137), *okuTuveremişiz* (3/67) < okutuvereymişiz

2. çoğul kişi: [-mİşİñİz, -mİşİñİz]

duymuşsuñuz (11/90), *görmüşüñüz* (8/164) < görmüşsünüz, *görmüşüñüzdür* (11/58) < görmüşsünüzdür

3. çoğul kişi: [-mİşİAr, -mİşİĀ]

dikmişler (1/14), *bağmışlar* (1/62), *eTmişlē* (1/67) < etmişler, *sıyırmış aTmişlā* (1/84), *ToPlamışlā* (1/98), *gelin eTmişlē* (2/23), *ğaşmışlā* (4/49) < kaçmışlar, *ğazanmışlā* (5/106), *almışlā* (5/109) < almışlar, *ğurTarmışlā* (6/63), *kesmişlē* (6/99), *öldürmüşlē* (12/36)

“o kızlar okumuş doktör çıkmış (1/51)” örneğinde öğrenilen geçmiş zamanın

3. çoğul kişi çekiminde fiildeki [+lar] ekinin düştüğü görülür.

2.5.2.1.2. Görülen Geçmiş Zaman [-dİ]

Görülen geçmiş zaman eki fiilde bildirilen durumun, işin içinde bulunulan zamandan önce olup bittiğini bildirir. Ancak öğrenilen geçmiş zamandan farkı, bildirilen durumun, işin gerçekleştiğinin başkasından duyulmayıp bizzat görülmesidir. Konuşan kişi kesin olarak gördüğü bir durumu anlatır ya da işi bildirir. Bunun için yazı dilimizde fiile [-dı, -di, -du, -dü] ekleri getirilir. Bölgemiz ağızlarında ise kullanım alanı oldukça çeşitlidir.

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: -dIm, -tIm

2. tekil kişi: -dIn, -tIn

3. tekil kişi: -dI, -tI

1. çoğul kişi: -dIk, -tIk

Dumlupınar ve Yöresi Ağızları

1. tekil kişi: -dIm, -dUm, -dın, -diñ, -TUm, -TIm, -Tın -tın, -tun

2. tekil kişi: -dIn, -dUn, - dİñ, -dUñ, -Tİñ, -TIn

3. tekil kişi: -dI, -dU, -TI, -TU, -tò

1. çoğul kişi: -dıK, -diK, -duK, -düK, -TıK, -TiK, -tiK, -TuK

2. çoğul kişi: -dInIz, -tInIz -Tunuz 2. çoğul kişi: -dInIz, -diñiz, -duñuz -TInIz
 3. çoğul kişi: -dIlAr, -tIlAr 3. çoğul kişi: -dIlAr, -dUlAr, -Tilē, -Tılā, -
 Tülē, -tilē, -dulā, - dılā, -dilē

1. tekil kişi: [-dIm, -dUm, -dın, -diñ, -TUm, -TIm, -Tın -tın, -tun]

düşTüm (1/89), *oğumadım* (2/4), *doğudum* (4/19), *buldum* (5/195), *ödum* (5/207) < oldum, *goydum* (5/238) < koydum, *bağTım* (5/292), *durdum* (8/318), *geldim* (8/353), *evlendim* (9/20), *çözdürdüm* (11/7), *döndüm* (11/26), *göTdüm* (11/179) < götürdüm, *böyüTTüm* (12/86) < büyüttüm, *düşTüm* (1/89), *söKTüm* (5/144), *seğirTTim* *TuTTum* (5/214) < koştum tuttum, *gorkTum* (5/349) < korktum, *unuTdum* (11/31) < unuttum, *pusTum* (12/146) < pustum, *ğorğTum* (15/44), *paTlaTTim* (15/393), *ben birinin camını ğırmıştın* (8/140) < ben birinin camını kırmıştım, *ğakğTın* (12/247) < kalktım, *ağTın* (15/289) < açtım, *unuTın* (9/86) < unuttum, *sağTım* (13/109) < saçtım, *yığadın* (14/418) < yıkadım, *bellediñ* (15/444) < belledim “öğrendim”

2. tekil şahıs: [-dIn, -dUn, -dIn, -duñ, -TIn, -Tın]

ğöz diKTIn (5/169), *geçtin mi* ? (8/165), *besleyemediñ mi* ? (2/13), *aldıñ* (3/17), *vēdirdiñ* (5/356) < verdirdin, *giTmediñ* (5/363), *ğoduñ* (5/327) < koydun, *ağTın mı* ? (8/305) < açtın mı ?, *yapTın* (6/137), *ğördün mü* ? (11/8), *ğördüñ mü* ? (4/46), *ğödüñ mü* ? (15/353), *biTirdin mi* ? (5/337), *eTdin mi* ? (6/180), *girdin mi* ? (7/6)

3. tekil şahıs: [-dI, -dU, -TI, -TU, -tò]

ğöTTü (2/9) < götürdü, *ğakğTı* (2/12) < kalktı, *ğalmadı* (2/30), *ğömadı* (3/31) < koymadı, *vēmedi* (8/19) < vermedi, *ğeldi* (8/57), *ğaldı* (8/71), *isTedi* (8/74), *döndü* (8/237), *buldu mu* ? (8/328), *aldı* (8/329), *ğalğTı* (11/37), *dağTı* (11/82) < taktı, *çıtğTı* (11/103), *ğaşTı* (11/173) < kaçtı, *deyiğTi* (12/127) < değışti, *biriKTi* (12/182), *ğöTTü* (13/163) < götürdü, *ğöğTü* (15/154) < göçtü “çöktü”, *ğuruTTu* (5/205) < kuruttu, *soğTu* (5/188)

“uyuşto (8/31) < uyuştu” örneğinde aykırı bir kullanım göze çarpar.

1. çoğul şahıs: [-dığ, -diğ, -duğ, -düğ, -Tığ, -Tiğ, -tiğ, -Tuğ]

vādığ (1/57) < vardık, *yüzdüğ* (1/83), *ısıTTığ* (1/101), *ğoduğ* (9/100) < koyduk, *ğına vūduğ geldiğ* (9/137) < kına vurduk geldiğ, *ğeymediğ* (8/43) < giymedik,

dediK (8/125), *görmediK* (8/198), *dedik* (8/41), *isTediK* (9/128), *gördüK* (10/61), *gödüK* (12/151) < *gördük*, *göTdüK* (13/5) < *götürdük*, *yüzdüK* (1/83), *geldiK* *gênçTiK* *ğâli giTTiK* (2/32), *geşTiK* (5/215) < *geçtik*, *giTTiK* (6/234), *yaKleş* (14/386) < *yaklaştık*, *oTTuK* (8/81) < *oturduk*

2. çoğul şahıs: [-dInIz, -diñiz, -duñuz -TInIz, -Tunuz]

saKladınız (5/30), *KaPTınız oTTunuz* (11/225) < *kaptınız oturdunuz*, *hoş geldiñiz* (15/341), *duyduñuz mu ?* (11/173), *görmediniz* (8/197), *duyduñuz* (11/129) < *duydunuz*, *oKuduñuz mu* (12/92) < *okudunuz mu*, *danışTınız* (8/263)

3. çoğul şahıs: [-dIIAr, -dUIAr, -Tilē, -Tılā, -Tülē, -tilē, -dulā, -dılā, -dilē]

sürdüler çıkardılar (1/54), *geTTilē* (1/64) < *getirdiler*, *göTTülē* (1/64) < *götürdüler*, *sōdulā* (2/11) < *sordular*, *ayrıldılar* (11/77), *saldılar* (11/154), *dediler* (1/65), *geçirdiler* (8/172), *vurdular* (8/258), *ğuydılā* (5/141) < *koydular*, *TuTTurTulā* (1/32) < *tutturdular*, *ottülā mı* (15/108) < *oturdular mı*, *duTTular* (6/153), *ūreşTılā* (9/153) < *uğraştılar*, *fisildeştilē* (15/365) < *fısıldaştılar*, *yapTılā* (5/267), *yaPTılā* (10/26), < *yaptılar*, *döKTülē* (8/181) < *döktüler*, *böyüTTülē* (14/225) < *büyüttüler*, *aTlaTTılā* (5/258) < *atlattılar*, *dedilē* (12/12), *ğaşTılā* (12/17) < *kaçtılar*, *yaKTılā* (12/25) < *yaktılar*, *baKTılā* (14/406) < *baktılar*

2.5.2.1.3. Şimdiki Zaman [-(I)yor, -mAktA, -mAdA]

Şimdiki zaman kipi, fiilin belirttiği işin içinde olduğumuz zamanda yapılmakta olduğunu gösteren kiptir. Yani belirtilen işin başladığı ve devam ettiğinin görüldüğü, bilginin kesin olduğu zaman dilimidir. Türkçemizde şimdiki zaman kipin eki [-(I)yor, -mAktA, -mAdA] ekleridir; ancak bölgemiz ağızlarında [mAktA, mAdA] eklerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. [-(I)yor] ekinin ise kullanımı şöyledir:

Günümüz Türkiye Türkçesi**Dumlupınar ve Yöresi Ağızları**

1. tekil kişi: -(I)yorum

1. tekil kişi: -iyorum, -yorun, -ıyoñ, -ıyōm,

-iyon, -üyōm, -üñyon, -uyōm, -uyon, -eyon,

-yon, -ōm, -ōñ, -ōn, -on

2. tekil kişi: -(I)yorsun

2. tekil kişi: -yōsun, -Iyoñ, -ıyon, -Uyon,

-eyon, -yōñ, -yoñ, -yon, -ōñ

3. tekil kişi: -(I)yor

3. tekil kişi: -(I)yor, -(U)yor, -yor, -(I)yo,

-uyo, -(I)yō, -eyo, -yo, -yyor, -yyo, -yyō,

-yyō, -yō, -òyō

1. çoğul kişi: -(I)yoruz

1. çoğul kişi: -(I)yōz, -(I)yoz, -uyōz, -üyoz,

-(I)yos, -yos, -yōs, -oz

2. çoğul kişi: -(I)yorsunuz

2. çoğul kişi: -(I)yonuz, -(I)yōnuz, -

(I)yoñuz, -yōnus

3. çoğul kişi: -(I)yorlar

3. çoğul kişi: -(I)yolā, -olā, -ōlā

1. tekil kişi: [-iyorum, -yorun, -ıyoñ, -ıyōm, -iyon, -üyōm, -üñyon, -uyōm, -uyon, -eyon, -yon, -ōm, -ōñ, -ōn, -on]

Kesiyorum (11/30), *bilmiyorum* (11/90), *bilmōm* (14/446), *bilmi ū on* (2/21), *bilmōñ* (8/25), *bīmiyōñ* (11/3) < bilmiyorum, *duyuyorum* (11/127), *izliyon* (11/174) < izliyorum, *topluyorum* (11/50) < topluyorum, *geliyon* (5/54) < geliyorum, *çıKareyon* (5/173) < çıkarıyorum, *ben aFyonda oTuruyon* (6/20) < ben afyonda oturuyorum, *déyon* (6/251) < diyorum, *inanıyoñ inanıyoñ da* (8/101) < inanıyorum inanıyorum da, *gönñyon* (8/137) < görüyorum, *seviyon* (9/145) < seviyorum, *daldırıyoñ* (5/263) < daldırıyorum, *ba ū ırıyōm* (5/341) < bağırıyorum, *sürünüyōm* (11/228) < sürünüyorum, *ğuyōm* (12/196) < koyuyorum, *duruyōm* (13/4) < duruyorum

2. tekil kişi: [-yōsun, -Iyoñ, -ıyon, -Uyon, -eyon, -yōñ, -yoñ, -yon, -ōñ]

āleyon (5/37) < ağlıyorsun, *dūmōn mu* ? (5/345) < duymuyor musun, *ğazıyon* (6/144), *né üzūleyon* (6/251) < ne üzülüyorsun, *görüyon* (7/33), *bozduruyon* (8/291), *annōñ mu* ? (10/31) < anlıyor musun ?, *biliyōñ mu* ? (14/199), *biliyoñ mu* ? (15/182) < biliyor musun ?, *çıKareyon* (5/173) < çıkarıyorsun, *iddāleşiyōñ* (5/366) < iddialaşıyorsun, *görüyon* (8/137) < görüyorsun, *daşıyoñ* (9/1) < taşıyorsun, *gösTeriyōñ* (5/64), *né biliyōsun* ? (11/126), *duyuyō mun* ? (12/160) < duyuyor musun ?, *alıyoñ* (15/358) alıyorsun

3. tekil kişi: [-ıyor, -Uyor, -yor, -Iyo, -uyo, -Iyō, -eyo, -yo, -yyor, -yyo, -yyō, -yyō, -yō, -ōyō]

giriyor (1/2), *diyor* (8/298), *katılıyo* (1/3), *de_U işTiriyo* (1/79) < değiştiriyor, *giremō* (5/8) < giremiyor, *geTiriyo* (5/17) < getiriyor, *gelemō* (5/364) < gelemiyor, *aleyo* (8/195) < alıyor, *daşıyo* (6/30) < taşıyor, *a_U ırlaşıyo* (8/97) < ağırlaşıyor, *duTmuyo* (9/1) < tutmuyor, *baTladiyo* (8/176) < patlatıyor, *çıKıyor* (11/11), *kalıyor* (11/15), *parçalıyō* (11/82), *vuruyor* (11/166), *bölüyor* (11/166), *Kırılıyor* (11/198), *buluyor* (11/216), *ğacıyō* (5/84) < kaçıyor, *daşıyō* (5/180) < taşıyor, *Taşıyō* (6/222) < taşıyor, *sallıyō* (6/68) < sallıyor, *durōyō* (6/169) < duruyor, *gonışıyō* (6/189) < konuşuyor, *oluyo* (6/225) < oluyor, *gidiyo* (6/236) < gidiyor, *bēnméyo* (6/254) < beğenmiyor, *déyo* (6/254) < diyor, *görüyo* (7/11) < görüyor, *de_U işıyo* (8/56) < değişiyor, *kakıyo* (8/151) < kalkıyor, *eniyo* (8/174) < iniyor

“benim *ğoca aslānlā köyü hiTmiyon* ? (12/181) < benim koca aslıhanlılar köyüm yetmiyor mu ?” örneği yalnızca Küçükaslıhanlılar Köyü’nde ve yalnız bir cümlede tespit edilmiştir.

“*okuyyo* (4/31) < okuyor, *oKūyyor* (11/91) < okuyor, *olmıyyō* (11/99) < olmuyor, *ğurıyyō* (14/25) < kuruyor, *arrıyō* (11/138) < arıyor” örneklerinde gerileyici benzeşmenin etkisi ve kolay konuşma tercihiyle ünsüz ikizleşmesi olduğu düşünülmektedir.

“*aFoluyō* (11/166) < affoluyor” örneğinde ise yukarıdakinin aksine ünsüz tekleşmesi olayı görülür.

1. çoğul kişi: [-(I)yōz, -(I)yoz, -uyōz, -üyoz, -(I)yos, -yos, -yōs, -oz]

duruyōz (2/26) < duruyoruz, *baḲıyos* (5/152) < bakıyoruz, *diyos* (5/155), *dıyōs* (11/168) < diyoruz, *bilmōz* (8/187) < bilmiyoruz, *bilmi* ∪ *oz* (4/51) < bilmiyoruz, *doyuruyōz* (11/94) < doyuruyoruz, *buñalıyoz* (15/248) < bunalıyoruz, *gidıyos* (8/128) < gidiyoruz, *yapıyōz* (14/2) < yapıyoruz, *yimiyos* (6/77) < yemiyoruz, *görüyoz* (5/81) < görüyoruz, *éniyoz* (5/254) < iniyoruz, *çalışıyōz* (13/154) < çalışıyoruz, *eḲıyōz* (14/1) < ekiyoruz, *hazılamiyos* (16/29) < hazırlamıyoruz

2. çoğul kişi: -(I)yonuz, -(I)yōnuz, -(I)yoñuz, -(I)yōnus]

ne saḲlıyonuz n'apıyonuz ? (5/59) < ne saklıyorsunuz ne yapıyorsunuz ?, *duruyōnus* (5/153) < duruyorsunuz, *görüyonuz* (15/292), *görüyōnuz* (15/292) < görüyorsunuz, *ınanıyoñuz mu* ? (11/148), *geziyoñuz* (12/92) < geziyorsunuz, *çalışıyoñuz* (15/417) < çalışıyorsunuz

3. çoğul kişi: [-(I)yolā, -olā, -ōlā]

aṬlaṬıyolā (1/27) < atlatıyorlar, *çalışṬıyolā* (1/30) < çalıştırıyorlar, *döḲṬürmü* ∪ *olā* (5/12) < döktürmüyorlar, *bulamōlā* (5/49) < bulamıyorlar, *gö* ∪ *alōlā* (5/85) < kovalıyorlar, *yapıyolā* (8/152) < yapıyorlar, *gömüyolā* (5/18) < gömüyorlar

2.5.2.1.4. Gelecek Zaman [-EcEk]

Bu ek fiilin gelecek zaman çekimini yapar. Şekil olarak bildirme, zaman olarak gelecek zamanı ifade eder. Bu gelecek zaman belirli ve kesin gelecek zamandır. Gelecek zaman eki [-*acak*, -*ecek*] şeklindedir. Bu fiil şekli de zamir kökenli şahıs ekleri ile çekilir ve çekimi şöyledir (Ergin, 1994: 325):

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: -eceğim, -acağım
2. tekil kişi: -eceksin, -acaksın
3. tekil kişi: -ecek, -acak

Dumlupınar ve Yöresi Ağzları

1. tekil kişi: -cem, -(I)cēm, -cam, -cān, -ceñ, -(U)cēñ, -cen, -(I)cēn
2. tekil kişi: -ceñ, -cēñ, -cēn, -cen
3. tekil kişi: -cek, -cāḲ

1. çoğul kişi: -eceğiz, -acağız	1. çoğul kişi: -(I)cez, -caz, -cez
2. çoğul kişi: -eceksiniz, -acaksınız	2. çoğul kişi: -ceKsiñiz, -cēñiz
3. çoğul kişi: -ecekler, -acaklar	3. çoğul kişi: -(I)ceKlē, -ceKlā, -cáKlā, -(I)caKlā, -caKlā

1. tekil kişi: [-(I)cem, -(I)cēm, -(I)cam, -(I)cān, -(I)ceñ, -(I)cēñ, -(I)cen, -(I)cēn]

giTcem (1/70) < gideceğim, *döKceñ* (5/10) < dökeceğim, *pòlis olceñ di* o (4/30) < polis olacağım diyor, *göndercen* (15/211) < göndereceğim, *decēn* (6/221) < diyeceğim, *harcancēm* (5/237) < harcayacağım, *harcamēcēm* (5/238) < harcamayacağım, *bāricēñ* (6/70) < bağıracacağım, *eriTdiricēm* (12/173) < erittireceğim, *ben néTceñ* ? (8/304) < ben ne edeceğim ?, *gelcēm* (12/194) < geleceğim, *geşcēm* (13/142) < geçeceğim, *cuğaPlandiricēn* (13/150) < cevaplandıracağım, *yicēn* (14/161) < yiyeceğim, *Kescēn* (14/358) < keseceğim, *ben bi beygir alcēñ* (15/528) < ben bir beygir alacağım, *ölceñ* (8/101) < öleceğim, *görüştürücēñ* (11/80) < görüştüreceğim, *oKūcan* (11/90) < okuyacağım, *ğuycam* (12/193) < koyacağım

“*ha ona geçcem baK onnara geçcen dinne* (8/334) < ha ona geçeceğim bak onlara geçeceğim dinle”, örneğinde aynı kişinin konuşması sırasında aynı kelimeyi iki farklı biçimde söylediği görülür. Yani “*geçcem, geçcen*” kullanımı 1. tekil kişi olan “ben geçeceğim” anlamındadır.

2. tekil kişi: [-ceñ, -cēñ, -cēn, -cen]

saKlēcēñ (5/235) < saklayacaksın, *eTceñ vecēñ* (15/461) < edeceksin vereceksin, *ēlēnicēn mi* ? (12/40) < eylenecek misin?, *né diyebilicēn* (13/79) < ne diyebileceksin, *gömcēñ* (15/48) < gömeceksin, *yalīceñ* (9/166) < yalayacaksın, *gelcēñ* (11/39) < geleceksin, *daKleşmicen* (6/138) < takılmayacaksın “uğraşmayacaksın”, *n’aPcen* ? (6/176) < ne yapacaksın ?, *geçcen* (8/334) < geçeceksin, *sevicen* (9/146) < seveceksin, *baKcen* (9/167) < bakacaksın, *alcen* (11/213) < alacaksın, *décen* (15/5) < diyeceksin

“*věceñ mi vecěñ vāceñ mi vāceñ* (8/116) < verecek misin vereceğim varacak mısın varacağım” örneğinde görüldüğü üzere bölgemizde 1. tekil ve 2. tekil kişi gelecek zaman eki için aynı söyleyiş tarzı hâkimdir.

3. tekil kişi: [-cek, -cāK]

ölcek (1/22) < ölecek, *alcek* (1/65) < alacak, *oķuceK* (4/31) < okuyacak, *ĶoĶceK* (5/174) < kokacak, *düşmūceK* (5/230) < düşmeyecek, *olcāK olmīcāK* (9/81) < olacak olmayacak, *né édicek ?* (2/20) < ne edecek ?, *oķuceK* (4/31) < okuyacak, *alceK* (5/12) < alacak, *dōKīceK* (5/12) < dökecek, *biTceK* (5/93) < bitecek, *inne aTseñ düşmūceK* (5/230) < iğne atsan düşmeyecek, *yıĶānceK* (5/270) < yıkanacak, *būlceK* (5/300) < bulacak, *paTleyceK* (8/161) < patlayacak, *vurmūcaK* (15/128) < vurmayacak

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi gelecek zaman eki bölgemizde büyük ünlü uyumuna genelde uymaz. Kalın ünlülü kelimelere ince ünlülü ekin geldiği; ince ünlülü kelimelere kalın ünlülü ekin geldiği görülür.

1. çoğul kişi: [-(I)cez, -caz, -cez]

galcaz (1/22) < kalacağız, *denēcez* (5/10) < deneyeceğiz, *yıĶīcez* (7/21) < yıkayacağız, *söylīcez* (4/27) < söyleyeceğiz, *giTcez* (5/158) < gideceğiz, *yicez* (7/4) < yiyeceğiz, *Kescez* (8/284) < keseceğiz, *basTırīcez* (11/161) < bastıracağız, *n_∪eTcez* (12/7) < ne edeceğiz, *gelcez* (15/334) < geleceğiz

2. çoğul kişi: [-ceKsiñiz, -cēñiz]

n'aPcēñiz ? (15/447) < ne yapacaksınız ?, *çeKeceKsiñiz* (11/29)

3. çoğul kişi: [-(I)ceKlā, -ceKlā, -cāĶlā, -(I)caĶlā, -caĶlā]

alceKlā (5/34) < alacaklar, *yaPcāĶlā* (9/32) < yapacaklar, *né_∪apcaĶlā ?* (8/152) < ne yapacaklar ?, *gırīcaĶlā* (8/161) < kıracaklar, *verceKlā* (8/263) < verecekler, *alcaĶlā* (8/263) < alacaklar, *çevirīceKlā* (13/134) < çevirecekler, *gelceKlā* (15/26) < gelecekler, *giTceKlā* (15/139), *gidceKlā* (15/217) < gidecekler, *toplecaĶlā* (15/111) < toplayacaklar, *TuTuĶlūcaĶlā* (15/336) < tutuklayacaklar

2.5.2.1.5. Geniş Zaman [-r]

Geniş zaman, hem geçmiş zamanı hem içinde bulunulan zamanı hem de gelecek zamanı içine alan bir zaman dilimini anlatır. Yani tüm zamanları belirtir ve genelde olup biteni anlatır. Yazı dilimizde geniş zaman, $[-(I) / (U)r, -Ar]$ ekleri ile yapılır. Bölgemizde kullanılan şekli ise şöyledir:

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: $-(A)rIm, -(I)rIm, -(U)rUm$

2. tekil kişi: $-(A)rsIn, -(I)rsIn, -(U)rsUn$

3. tekil kişi: $-(A)r, -(I)r, -(U)r$

1. çoğul kişi: $-(A)rIz, -(I)rIz, -(U)ruz$

2. çoğul kişi: $-(A)rsInIz, -(I)rsInIz,$

3. çoğul kişi: $-(A)rIAr, -(I)rIAr, -(U)rIAr$

Dumlupınar ve Yöresi Ağzları

1. tekil kişi: $-erim, -erin, -iriñ,$

$-irim, -ırın, -rim, -rın,$

2. tekil kişi: $-ırsın, -arsın, -rsin,$

$-ēsiñ, -ēsin, -āsiñ, -āsın, -ēñ, -ñ$

3. tekil kişi: $-ar, -ir, -r, -ā, -ē, -ı, -ī$

1. çoğul kişi: $-arız, -a ∪ ız,$

$-ArIs, -ırız, -rız, -rız, -ruz, -uruz$

2. çoğul kişi: $-ēsiñiz, -āsınız,$

$-(U)rsUnUz, -ırsıñız$

3. çoğul kişi: $-arlar, -rler, -erlē,$

$-arlā, -irlē, -ilē$

1. tekil şahıs: $[-erim, -erin, -iriñ, -irim, -ırın, -rim, -rın]$

dilerim (11/92), *giderim* (12/213), *gidemen* (12/213) < gidemem, *üşümem* (12/289) < üşümem, *giderin* (13/101) < giderim, *keserin* (15/346) < keserim, *derin* (11/193) < derim, *dağman* (10/82) < takmam, *evleniriñ* (3/78) < evlenirim, *bilmen* (4/28) < bilmem, *verim* (8/245) < veririm, *bilirim* (8/324), *yirim* (12/203) < yerim, *alırın* (11/21), *âlırın* (12/247) < alırım

2. tekil şahıs: [-ırsın, -arsın, -rsin, -ēsīñ, -ēsīn, -āsīñ, -āsīn, -ēñ, -ñ]

haşeşlāsın ğaTlāsın (14/181) < haşhaşlarsın katlarsın, *ġatāsın*, (14/197) < katarsın, *ġaynadırsın* (14/197) < kaynatırsın, *ġuyarsın* (14/197) < koyarsın, *ūraşırsın* (8/54) < uğraşırsın, *didēsīn* (6/182) < didersin, *döKēsīn* (6/182) < dökersin, *yırsın* (6/182) < yersin *şaşāsīñ* (15/424) < şaşarsın, *ġaTmer edēsīñ havla basāsīñ TavuK kesēsīñ* (2/1) < katmer edersin helva basarsın tavuk kesersin, *şiKāT edēñ eTmeñ* (1/57) < şikayet edersin etmezsin, *çaKāsın* (5/260) < çakarsın, *orduları mı dēñ Fatsaları mı dēñ* ? (16/37) < orduları mı dersin Fatsaları mı dersin ?

3. tekil şahıs: [-ar, -ır, -r, -ā, -ē, -ı, -ī]

ġor (4/10) < koyar, *eti dōrā* (4/15) < eti doğrar, *girē* (5/33) < girer, *yörür* (4/42) < yürür, *aPīlā* (4/42) < yürür, *ba ı ır* (4/42) < bağırır, *yapar* (8/289), *çıKār* (11/2), *bilir* (13/139), *yir* (14/198) < yer, *yaPā gelī* (14/287) < yapar gelir, *yoKlā* (14/312) < yoklar, *baKā* (14/335) < bakar, *arā* (14/350) < arar, *gülē* (15/23) < güler

1. çoğul şahıs: [-arız, -a ı ız, -arıs, -ırız, -rız, -riz, -ris, -ruz, -uruz]

çıKa ı ız (2/3) < çıkarırız, *yaparız* (4/3), *ġaynaTırız* (4/6) < kaynatırız, *süTü sa ı arız yo ı ūrd çalarız* (6/81) < sütü sağarız ve yoğurt çalarız, *vūruz* (6/2) < vururuz, *dōmeyiz biz ovuculan ovucularız* (6/93) < dövmeyiz biz avuçla avuçlarınız, *ġatarız* (6/222) < katarız, *yu ı uruz* (6/222) < yoğururuz, *giTmeyiz* (6/232), *toPlarız* (8/4), *naParız* (9/55) < ne yaparız, *duyarıs* (11/22) < duyarız, *deris* (12/156) < deriz, *ġurarız* (14/28) < kurarız, *ġuruduruz* (14/32) < kuruturuz, *mayalarız* (14/175), *bezeleriz* (14/175), *sarma sararız* (14/66), *bişirīz* (14/66) < pişiririz, *yiriz* (14/58) < yeriz

2. çoğul şahıs: [-ēsīñiz, -āsınız, -ırsıñız]

çekē misiñiz ? (2/17) < çeker misiniz ?, *yapāsınız* (6/27) < yaparsınız, *paTladırısıñız* (15/415) < patlatırsınız

3. çoğul şahıs: [-arlar, -rler, -erlē, -arlā, -irlē, -ilē]

ġatarlar (6/96) < katarlar, *derler* (11/172), *giderlē* (12/126) < giderler, *gezerlē* (12/126) < gezerler, *öperlē* (12/126), < öperler *eKerlē* (12/154) < ekerler, *ünlerlē*

(12/226) < ünlerler “seslenirler”, *giderlê* (15/217), *dağarlâ* (6/5) < takarlar, *yaParlâ* (6/74), *gelîlê bağlarlâ* (15/260) < gelirler bağlarlar, *hevla basarlâ* (15/436) < helva basarlar, *dōrālâ* (6/79) < doğrarlar, *oynarlâ geyinirlê* (6/120) < oynarlar giyinirler, *açarlâ* (12/126) < açarlar, *kağarlâ* (12/178) < kalkarlar

2.5.2.2. Dilek (Tasarlama) Kipleri

Tasarlama kipleri haber kiplerinden farklı olarak bir iş, oluş, hareket bildirmezler. Fiilin dilek, istek, gereklilik ve emir olarak tasarlanmış şeklidirler. Herhangi bir zaman dilimini kesin olarak belirtmezler; çünkü henüz gerçekleşmemişlerdir. Ancak cümlede öznenin olmasını tasarladığı dilek, istek ve gereklilik şekillerinin ileri bir zamanda olması dolayısıyla gelecek zamana yakın olduklarını söyleyebiliriz. Emir kipinin ise çoğunlukla söylendiği anda gerçekleştirilmesi durumu düşünüldüğünde şimdiki zamana yakın olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin “*Kapıyı kapat.*” dendiğinde kendisine söylenen kişi bu işi o anda yani hemen yapacağından şimdiki zaman dilimini kapsadığını düşünmekteyiz. Tasarlama kiplerinin bölgemiz ağızlarında kullanımı ise şöyledir:

2.5.2.2.1. Emir Kipi

Bu kip, cümlede öznenin yapılmasını istediği işi emir biçiminde ifade ettiği tasarlama kipidir. 1. tekil ve 1. çoğul çekimi yoktur; çünkü kişi kendi kendine emir veremez. Bu nedenle 2. ve 3. tekil ve çoğul kişiler için çekimi mümkündür. Bu kipi bölgemizde kullanımı şöyledir:

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: Ø
2. tekil kişi: fiil kökü (eksiz)
3. tekil kişi: -sIn

1. çoğul kişi: Ø
2. çoğul kişi: -In, -InIz
3. çoğul kişi: -sInIAr

Dumlupınar ve Yöresi Ağızları

1. tekil kişi: Ø
2. tekil kişi: fiil kökü (eksiz)
3. tekil kişi: -sIn, -sİñ

1. çoğul kişi: Ø
2. çoğul kişi: -İñIz, -İñ, -In, -n
3. çoğul kişi: -sInIAr, -sİñIĀ

gel (1/23), *gidiñ alıñ geliñ* (1/81), *acıTma* (1/92), *yağma* (1/92), *verin* (1/13), *geTirin* (1/94), *dēme* (2/2), *açılsın* (3/3), *uyu da böyü* (3/8), *geTir* (3/36), *gō* (4/4) < koy, *yörü* (5/40) < yürü, *ƆorƆmayın* (5/60), *gōƆsun* (5/82) < korksun, *ğarışın* (5/153), *vurman* (6/143) < vurmayın, *düşün* (8/217), *aTm̃* (5/69), *tutun* (11/78), *gidiñ bi šiKāT ediñ* (1/58) < gidin bir şikayet edin, *sürmesiñ* (8/37), *salsınlar* (11/155), *bulsunlar* (11/155)

2.5.2.2.2. Şart Kipi [-sA]

Şart kipi fiilin bildirdiği işin gerçekleşmesini şarta bağlayan kiptir. İşin gerçekleşmesi şartın yerine gelmesine bağlanır. Aynı zamanda bir dileğe de bağlanabilir. Yazı dilimizde olduğu gibi bölgemiz ağızlarında da dilek / şart kipinin eki [-sa, -se] dir.

Günümüz Türkiye Türkçesi ve Dumlupınar ağızlarında şart kipinin kişilere göre kullanımı ağız özellikleriyle birlikte şöyledir:

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: -sAm
2. tekil kişi: -sAn
3. tekil kişi: -sA

1. çoğul kişi: -sAk

2. çoğul kişi: -sAnIz

3. çoğul kişi: -sAlAr

Dumlupınar ve Yöresi Ağızları

1. tekil kişi: -sAm

2. tekil kişi: -sAn, -sAñ

3. tekil kişi: -sA

1. çoğul kişi: -sAk, -sáƆ, -sAz

2. çoğul kişi: -sAñIz

3. çoğul kişi: -sAlĀ

desem (8/57), *annaTsam* (8/305) < anlatsam, *FīsaT bulsam* (11/159) < fırsat bulsam, *olsam* (15/130), *başbaƆan ōsam* (15/233) < başbakan olsam, *h̄ésab_éTsen* (8/275) < hesap etsen, *aTseñ* (5/230) < atsan, *görsen* (3/67), *ölsen ğalsan* (14/338) < ölsen kalsan, *diKsen* (6/206), *eTmesen* (8/234), *ōsa* (5/130) < olsa, *ōmasa* (1/61) < olmasa, *gelse* (15/32), *görse* (15/302), *dese* (15/367), *dalsáƆ* (5/259), *ölseK* (14/314), *istemesez* (15/334) < istemesek, *deyiştirsez* (15/335) < değiştirek, *annaTsaz* (15/336)

< anlatsak, *bōle deseñiz ya* (2/17) < böyle deseniz ya, *yapsalā* (2/20) < yapsalar, *vermeselē* (8/266) < vermeseler

2.5.2.2.3. İstek Kipi [-A]:

Bu ek, fiilin istek çekimini yapar. Yalnız şekil ekidir. Zaman göstermez, tasarlama ifade eder. Tasarlanan hareketin istendiğini belirtir (Ergin, 1994: 327). İstek kipi eki yazı dilimizde [-e, -a] dır, bölgemiz ağızlarında ise şöyledir:

Günümüz Türkiye Türkçesi

1. tekil kişi: -AyIm

2. tekil kişi: -AsIn

3. tekil kişi: -A

1. çoğul kişi: -AlIm

2. çoğul kişi: -AsInIz

3. çoğul kişi: -AlAr

Dumlupınar ve Yöresi Ağızları

1. tekil kişi: -Am, -ēm -eñ, -ēn, -en, -ın

2. tekil kişi: -AsIn

3. tekil kişi: -A

1. çoğul kişi: -AlIm, -ām, -em

2. çoğul kişi: -AsInIz

3. çoğul kişi: -AlAr

baķam (1/38), *baKem* (4/31), *baKen* (15/102) < bakayım, *ben yiyen* (5/168) < ben yiyeyim, *Taşımeyam* (5/220) < taşımayayım, *ben vereñ* (5/248) < ben vereyim, *boyıyam* (5/319) < boyayayım, *annaden* (6/118) < anlatayım, *n'apēn* (6/66), < ne yapayım, *alıyın* (8/23) < alayım, *demiyem* (8/217) < demeyeyim, *ben olem* (8/237) < ben olayım, *geTirēm* (11/84) < getireyim, *canıñı sevēm* (12/143) < canını seveyim, *né bilēm* (12/152) < ne bileyim, *ğaça mın ?* (12/7) < kaçalım mı ?, *gidelim* (11/84), *diyelim* (13/131), *doğuyām* (4/41) < dokuyalım, *nā'pem* (17/48) < ne yapayım, *ünnüyem* (17/213) < ünleyelim

“*deyim mi ?* (12/62) < söyleyeyim mi ?” şeklinde farklı bir kullanım da görülmüştür.

2.5.2.2.4. Gereklilik Kipi [-mAlI]

Gereklilik kipi, bir işin bir oluşun ya da bir kılışın mutlaka yapılması gerektiğini bildirir. Yazı dilimizde gereklilik kip eki [-malı, -meli] dir. Ancak, bölgemiz ağızlarında gereklilik kipinde konuşma tespit edilememiştir.

2.5.3. Ek Fiil

Eski Türkçedeki [er- “olmak”] yardımcı fiilinin [er- > ir- > i-] değişimi ile ekleşmiş hâlidir. Bugün bu fiili her ne kadar *i-(imek)* diye adlandırıyor isek de fiilin tek başına bir anlamı yoktur. Varlığını *i-di, i-miş, i-se* gibi zaman ekleriyle ortaya koyar (Korkmaz, 2003: 702). Ancak cümlede üstlendiği iki göreviyle anlam kazanır ki, bunlardan biri isim soylu sözcükleri cümlede yüklem yapmak “*güzel imiş, yalnız idi*” gibi; bir diğeri ise çekimlenmiş fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiilere dönüştürmek “*görmüş idi, yazar imiş*” gibi. Ek-fiilin dört çekim şekli vardır: Bunlar geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipidir. Bölgemiz ağızlarında ek-fiilin işlerliği oldukça fazladır.

Görülen geçmiş zaman:

kim ∪ *idi* (1/94) < kim+idi, *yoğ* ∪ *ıdım* (2/6) < yok+idim, *vādı* (2/11) < var+idi, *ağıllı* ∪ *ıdım* (3/59) < akıllı+idim, *yo* ∪ *ıdu* (3/71) < yoğ+udu, *üç* ∪ *eltıdiK* (4/37) < üç elti+idik, *ra* ∪ *aT édi* (6/16) < rahat+idi, *fıstan* ∪ *ıdı* (8/41) < fistan+idi, *berbaT* ∪ *ıdı* (8/118) < berbat+idi, *kiradēdi* (8/328) < kirada+idi, *ğışleydı* (5/139) < kışla+idi, , *burdurdeydi* (6/71) < burdurda+idi

Duyulan geçmiş zaman:

süvariymiş (1/42) < süvari+imiş, *var* ∪ *ımuş* (1/78) < var+ımış, *yoğ* ∪ *umuşuz* (4/50) < yoğ+umuşuz, *hasTānēmiş* (5/6) < hastane+imiş, *boşlūmuş* (5/18) < boşluk+imiş, *oysuldāmiş* (5/25) < oysulda+imiş, *türkūmiş* (5/42) < türk+imiş, *ac* ∪ *ımuşıñ* (5/52) < aç+ımıışsin, *Tümen* ∪ *ımiş* (5/65) < tümen+imiş, *yükse* ∪ *ımiş* (5/108) < yüksek+imiş, *zengin* ∪ *ımiş* (13/58) < zengin+imiş, *atıcıymış* (13/58) < atıcı+imiş,

ēşimış (14/165) < eşi+imiş, *suy* ∪ *umuş* (15/8) < suy+umuş, *genc* ∪ *imiş* (15/65) < genç+imiş

Geniş zaman:

ben güççü ∪ *ün* (2/21) “küçüğümdür”, *akıllıdır* (3/82), *variñ* (4/1) < varımdır, *acım* (5/46), *vadır* (5/57), *ādeTTir* (5/166), *de* ∪ *iliñdir* (4/28) < değilimdir, *bōleyim* (12/259), *felşliyin* (9/1) < felçliyim, *alilerdenin* (11/119) < alilerdenim, *Kütāyahıyın* (11/182) < kütahyalıyım, *halayın* (12/280) < halayım, *altımandır* (13/171) < altman “yaşlı adam” (Alm.), *harnofendir* (13/168) < anrufen “telefon” (Alm.), *başımayın* (14/78) < başımayım, *ben müslümanın* (15/129) < ben müslümanım, *faKiriñ* (15/288) < fakirim

Şart kipi:

ē ∪ *ölese* (5/159) < e öyle+ise, *né ise* (8/163) < ne ise, *ō* ∪ *lise* (12/240) < öyle ise, *n* ∪ *ise* (14/121) < ne ise, *nerden* ∪ *ise* (14/300), *helbüküse* (5/274) < halbuki ise, *nesse* (6/105) < ney+ise, *deyilse* (8/87) < değil+ise, *nerēse* (8/353) < nere+ise, *varsa* (12/271), *vāsa* (12/274) < var+ise, *nasıllıysa* (13/18) < nasıl+ise, *otuz danaysa* (14/50) < otuz tane+ise, *yog* ∪ *ısa* (14/76) < yok ise, *öti yaKadeysa* (14/129) < öte yakada+ise, *yogsa* (14/243) < yok+ise

2.5.3.1. Hikâye Birleşik Zaman

“*i-mek*” ek-fiilin görülen geçmiş zaman ekini [-*dI*, -*dU*] almasıyla oluşan ve fiilin geçmişte olup biten bir işi, oluşu, hareketi anlatması durumudur. Birleşik zamanlı fiil çekimi yapar ve rivayet birleşik zamana göre daha kesindir. Yazı dilimizde emir kipi dışında tüm haber ve dilek kiplerinin hikâye birleşik zaman çekimi mümkündür. Bölgemizde ise; ek-fiilin kullanımı çok yaygın olsa da duyulan geçmiş zamanın hikâyesi [-*mıştı*] ile yine bölgemizde hiç kullanılmayan gereklilik kipinin çekimine rastlanmaz. Kullanım sırasında genellikle baştaki [i-] düşer ve ilk çekim ekleriyle birleşik yazılır. Kip çekimleri ve örnekleri şöyledir:

Görülen geçmiş zamanın hikâyesi:

aldıydım (5/183) < aldı+idim, *galdıydı* (6/63) < kaldı+idi, *baKTıydıK* (6/69) < baktı+idik, *yaPTıydı* (6/207) < yaptı+idi, *yapamadı* (5/252) < yapamadı+idi, *gōmedīdim* (6/183) < görmedi+idim, *çıKdıydıK* (6/242) < çıktı+idik, *amali* ∪ *aT* ∪ *olduydu* (9/5) < ameliyat oldu+idi, *görünmediydi* (14/339) < görünmedi+idi, *gelin olmadıydım* (14/426) < gelin olmadı+idim, *vādıydım* (15/350) < vardı+idim, *baKdıydım* (15/395) < baktı+idim, *geldiydi* (15/500) < geldi+idi

Şimdiki zamanın hikâyesi:

oturuyoduK (6/67) < oturuyor+idik, *ediyodun* (8/53) < ediyor+idin, *görmōdu* (8/238) < görmüyor+idi, *guruluyodu* (8/346) < kuruluyor+idi, *duruyodum* (12/88) < duruyor+idim, *yiyoduK* (14/185) < yiyor+idik, *işliyoduK* (14/326) < işliyor+idik “çalışıyorduk”, *gaziyoğuK* (14/331) < kazıyor+idik, *haşeş ekiyoğuK onu da* *çaPalı* ∪ *oduK KırıyoğuK getiriyoduK döyoğuK burda eleKliyoğuK* (14/332) < haşhaş ekiyor+idik onu da çapalıyor+idik kırıyor+idik getiriyor+idik dövüyor+idik burda elekliyor+idik

Geniş zamanın hikâyesi:

bilīdim (3/2) < bilir+idim, *yaḳā yaḳışTırīdı* (3/83) < yakar yakıştırır+idi, *başlādı* (4/21) < başlar+idi, *sūrēdi* (4/22) < sürer+idi, *yaPılırdı* (4/22) < yapılır+idi, *a* ∪ *ırlanırdı* (4/22) < ağırlanır+idi, *basālādı* (4/25) < basarlar+idi, *yapalādı oynālādı* (4/27) < yaparlar+idi oynarlar+idi, *yün e* ∪ *irīdiK* (4/36) < yün eğirir+idik, *annaTırdı* (5/2) < anlatır+idi, *övülürdü* (3/34) < övülür+idi, *olūdum* (3/57) < olur+idi, *bakılırdı* (3/65) < bakılır+idi, *sūrēdi* (4/22) < sürer+idi, *bişirīdiK* (4/23) < bişirir+idik, *ālādı* (5/3) < ağlar+idi, *siyirdirdiK* (8/129) < seğirdir+idik “koşardık”, *basādın* (10/24) < basar+idin

Gelecek zamanın hikâyesi:

ōcēdim (1/61) < ölecek+idim, *giTcēdin* (5/135) < gidecek+idin, *gircēdim* (5/130) < girecek+idim, *olcēdiK* (8/155) < olacak+idik, *galdıricēdi* (9/153) < kaldıracak+idi, *gelceydi* (10/79) < gelecek+idi, *çıKcēdi* (12/95) < çıkacak+idi,

gircēdim (5/130) < girecektim, *geziçīdiK* (11/163) < *gezecek+idik*, *ğayneTceydıK* (12/5) < *kaynatacak+idik*

İstek kipinin hikâyesi:

geçireydi (3/83) < *geçir+e+idi*, *deyivere* ∪ *idi* (3/61) < *deyiver+e+idi*, *oleydi* (3/35) < *ol+a+idi*, *bileydim* (5/70) < *bil+e+idim*, *çıKıydı* (6/66) < *çık+a+idi*, *olaydı* (6/65) < *ol+a+idi*, *cannaneydi* (9/31) < *canlan+a+idi*

Dilek kipinin hikâyesi:

gelseydiK (11/163) < *gelse+idik*, *görseydin* (15/32) < *görse+idin*, *bulsaydı* (15/520) < *bulsa+idi*, *teleFon eTseydi* (15/520) < *telefon etse+idi*

2.5.3.2. Rivayet Birleşik Zaman

“*i-mek*” ek-fiilinin duyulan geçmiş zaman ekini [-*mİş*, -*mUş*] almasıyla oluşur ve “*i-miş*” bazen de sadece [-*miş*] şekliyle karşımıza çıkar. Birleşik zamanlı fiil çekimi yapar ve adından da anlaşılacağı üzere fiilin geçmişte olup biten bir işi, oluşu, hareketi başkasından duyup anlatması durumudur. Rivayet kiplerinde emir kipi dışında görülen geçmiş zaman kipinin de rivayet çekimi yoktur. Bölgemizde ise; yalnızca “*gelecek zaman*, *şimdiki zaman*, *geniş zaman* ve *duyulan geçmiş zamanın rivayeti*” çekimlenir. Yani görülen geçmiş zamanın rivayetinin yanı sıra bölgemizde hiçbir dilek / tasarlama kipinin çekimi kullanılmaz. Kip çekimleri ve örnekleri şöyledir:

Gelecek zamanın rivayeti:

geçicēmişiz (5/209) < *gececek+imişiz*, *olcēmiş* (5/316) < *olacak+imiş*, *gelcēmiş* (8/159) < *gelecek+imiş*, *edēceKmiş* (11/59) < *edecek+imiş*

“*haTeşlecaKlāmiş* ∪ *miş* (8/228) < *ateşleyecekler+imiş+imiş*” örneğinde görüldüğü üzere gelecek zamanın rivayet çekimine yeniden rivayet eki getirilerek üç zamanlı bir fiil kullanılmıştır ki bu özellik bölgemiz ağızlarına has bir durum olarak sıkça karşımıza çıkar.

Muharrem Ergin, “*Türk Dili*” adlı kitabında bu durumu “*katmerli birleşik çekim*” olarak açıklamış, yalnızca şart eki ile yapıldığını belirtmiş ve hikâyenin şartı “*geliyordu-y-sa-n*” ile rivayetin şartı “*geliyormuş-sa-n*” şeklinde örneklendirmiştir (bkz.

Ergin, 1994: 325). Oysa Dumlupınar ve yöresi ağızlarında “*bilmōmuş* $\cup$ *ūmuş* (9/6) < *bilmiyor+imiş+imiş*, *gōTürüyo* $\cup$ *umuşmuş* (6/102)” örneklerinde görüldüğü gibi çekimli fiiller ek-fiilin rivayeti ile üst üste çekimlenerek “*katmerli birleşik çekim*” olmuştur. Yalnız bir örnekte (olurmuştur (7/24) < olur+imiş+dir) ek-fiilin geniş zamanı ile çekimlendiği görülmüştür.

Şimdiki zamanın rivayeti:

ğızıyōmuş (5/74) < kızıyor+imiş, *olmuyōmuş* (6/160) < olmuyor+imiş, *dōKülüyōmuş* (8/113) < dökülüyor+imiş, *yaTıyomuş* (5/6) < yatıyor+imiş, *yōruyolāmuş* (5/51) < yoğuruyorlar+imiş, *geçiyōmuş* (8/160) < geçiyor+imiş, *ğarışmōmuş* (5/43) < karışmıyor+imiş, *geliyōmuş* (11/143) < geliyor+imiş, *geriyōmuş* (12/32) < geriyor+imiş, *yaTırıymış* (15/97) < yatırıyor

“*bilmōmuş* $\cup$ *ūmuş* (9/6) < bilmiyor+imiş+imiş, *gōTürüyo* $\cup$ *umuşmuş* (6/102) < götürüyor+imiş+imiş” örnekleri burda da gözümüze çarpmaktadır.

Geniş zamanın rivayeti:

saTarlarīmış (1/44) < satarlar+imiş, *oturūmuş* (1/46) < otutur+imiş, *azarlarmış* (11/44) < azarlar+imiş, *çıKarmış* (15/96) < çıkar+imiş, *vurūlāmış* (5/110) < vururlar+imiş

“*olurmuştur* (7/24) < olur+imiş+dir” örneği, yukarıdakilerden farklı olarak, “*ol-*” fiiline geniş zaman kip ekinden sonra iki farklı ek-fiilin geldiğini göstermektedir. Bölgemizde bu kullanım seyrek de olsa görülmektedir.

Duyulan geçmiş zamanın rivayeti:

ğuşanırlāmışmış (6/120), < kuşanırlarmış+imiş, *demışmiş* (8/193) < demiş+imiş, *bilmōmuş* $\cup$ *ūmuş* (9/6) < bilmiyor+imiş+imiş, *KaK̄Tīmışmış* (12/68) < kaktırmış+imiş, *giTmışmışız* (12/170) < gitmiş+imişiz, *ğalmışmış* (14/366) < kalmış+imiş,

“*varlāmışmış* (14/427) < varlar+imiş+imiş, *varmışmış* (6/126), *varmış* $\cup$ *ımış* (6/202) < varmış+imiş,” kullanımı ile isim soylu sözcüklere de iki ek-fiilin üst üste gelebildiğini görürüz.

2.5.3.3. Şartlı Birleşik Zaman

Şartlı birleşik zaman, “*i-mek*” ek-fiiline şart kipinin [-sA] eklenmesiyle oluşur ve “*i-se*” bazen de yalnızca [-sA] şekliyle karşımıza çıkar. Çekimlenmiş asıl fiile getirilerek birleşik zamanlı fiil çekimi yapar ve asıl fiilin bildirdiği iş, oluş veya hareketin gerçekleşmesini bir şarta bağlar. Diğer ek-fiilerden farklı olarak cümlede sonunda yer almaz. Temel cümlede gerçekleşme şartını belirten yan cümlecikte yer alır. Yazı dilimizde emir, istek ve şart kiplerinin şartlı birleşik çekimi yapılmaz. Bölgemizde ise; yalnızca “*gelecek zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zamanın şartı*” çekimlenir. Yani tüm bildirme kipleri çekimlenirken hiçbir dilek / tasarlama kipinin çekimi kullanılmaz. Kip çekimleri ve örnekleri şöyledir:

Şimdiki zamanın şartı:

né yiyōsanız bizler de ōleyiz (6/78) < ne yiyorsanız bizler de öyleyiz, *ēKeK būdan gidiyōsa sen burda diKelisin* (7/30) < erkek burdan gidiyorsa sen burda dikilirsin, *aKlına né geliyōsa hepsini yetiştiriz* (13/2) < aklına ne geliyorsa hepsini yetiştiririz, *samsaKlı yiyōsan samsaK gātāsın* (14/72) < sarımsaklı yiyorsan sarımsak katarsın, *üş Kişi geliyōsa geliyō namaza gelmezse yoK göca cami ğapanıyō* (14/309), *fāKiriñ diyōsa adam çalışmōdur* (15/288) < fakirim diyorsa adam çalışmıyordur, *né ğadā istiKaK düşüyōsa Kiler vā* (15/425)

Geniş zamanın şartı:

misavir varsa misavirin yanında oTuramayız (8/213), *neyin varsa onnānan yirsın* (9/118) < neyin varsa onlarla yersin, *hanginīza çıKarsa* (11/29) < hanginize çıkarsa, *Kız varsa KayıT edin* (11/83), *çolu un çocu un varsa uzun ömürlü ōsun* *hePisi* (12/271), *iKi dene varsa vā yoğ ısa yoK* (14/76), *ātinnān varsa* (14/143) < altınların varsa, *si il çıKāsa* (5/261) < siğil çıkarsa, *neler yollāsa o da oña yollā* (9/56), *né vāsa barnaKlāndan fālan sıyırmış* (1/84) < ne varsa parmaklarından felan sıyırmış, *böce çıKāsa yiceñ* (9/161), *bi şē eTcēK olūlāsa müdāFa eTceK* (13/66) < bir şey edecek olurlarsa müdafaa edecek, *namaz Kılāsa Kılıyō* (14/308)

Görülen geçmiş zamanın şartı:

né zaman vādıysaK (1/55) < ne zaman vardı+isek, *bu seFer nasıl acıdıysa* (5/37) < bu sefer nasıl acıdı+ise, *cenabı allah né yaraTdıysa* (10/80) < cenabı allah ne yarattı+ise, *ğurşunı yımediyse* (5/112) < kurşunu yemedi+ise, *ne şēTdıyse* (10/83) < ne şey etti+ise, *nerē eKdiyseK* (14/322) < nereye ekti+isek, *giTdıyseniz* (15/71) < gitti+iseniz, *anaña çeKdīsen* (6/163) < annene çekti+isen, *né bişirdīse* (8/212) < ne pişirdi+ise, *yaKṬīsa* (7/35) < yaktı+ise

Duyulan geçmiş zamanın şartı: Bölgemizde yalnızca bir cümlede görülmüştür.

né görevine gelmişse gelmiş (15/383)

Gelecek zamanın şartı:

yoᵛurdlicēsan acıK ılıgᵛédēsın (14/60) < yoğurtlayacak+isen azıcık ılık edersin, *ğaradeñizden su içēsen* (5/261) < karadenizden su içer+isen, *nası öldūcekse* (1/57) < nasıl öldürecek+ise, *nasī eTcēsez* (15/368) < nasıl edecek+isek, *başğa şē sorūcaKsan* (11/55) < başka şey soracak+isen

2.5.4. Birleşik Fiiller

2.5.4.1. Kurallı Birleşik Fiiller

İki ayrı fiilin belli kurallara göre bir araya gelmesiyle oluşan bu yapıda, fiillerden ikincisi kalıplaşmış şekilde kullanılır. Yazı dilimize ifade zenginliği katan bu kurallı birleşik fiiller dört şekilde oluşur:

2.5.4.1.1. Yeterlik Fiili

[-(y)Abil-]

Fiil köküne getirilen, düz ünlüler [-(y)e, -(y)a] ile “bilmek” yardımcı fiili ile oluşturulur. Eklendiği fiile “yapabilme, gücü yetebilme veya olasılık” anlamlarını katar. Bölgemizde yaygın olmasa da örnekleri şöyledir:

yaneşabilise (5/270) < yanaş-abil-ir-se, *gelebilcē* ∪ *ōsa* (5/362) < gel-ebil-eceğ-i olsa, *edebiliseñ* (8/305) < ed-ebil-ir-sen, *haber verebilir misin* ? (11/64) < haber ver-ebil-ir misin?, *né diyebilicēn* (13/79) < ne di-y-ebil-ecek-sin, *yiyebilicēsen* (14/59) < ye-y-ebil-ir-sen, *yiyebilesiye* (14/163) < ye-y-ebil-esiye

Yeterlik Fiilinin Olumsuzu: [-(y)AmA-]

Yeterlik fiilinin olumsuz çekiminde [-*ebilmek*] kalıbının [-*bil*] kısmı düşer, yerine olumsuzluk eki gelir.

besleyemediñ mi ? (2/13) < besle-y-eme-di-n mi?, *bilemōn* (3/64) < bil-emi-yor-um, *uyanamamışm* (5/145) < uyan-ama-mış-ım, *daşıyamas* (5/207) < taşı-y-amaz

2.5.4.1.2. Tezlik Fiili

[-(y)Iver-]

Yine iki fiilin birleşmesiyle oluşur ve ikinci fiili [-*ivermek*] tir. Cümlede fiilin bildirdiği işin gerçekleşme çabukluğunu anlatır.

ativēdim (1/23) < at-iver-di-m, *ūraşivēdiK* (1/91) < uğraş-iver-di-k, *deyiver* (3/19) < de-y-iver, *alīverem* (3/58) < al-iver-eyim, *veri verivēdim* (5/176) < ver-iver-di-m, *deyivēceñ* (5/215) < de-y-iver-ecek-sin, *goyuvēmiş* (6/183) < koy-uver-miş, *sürüveyōlā* (6/50) < sür-üver-i-yor-lar, *söküvēcēz* (6/203) < sök-üver-ecek-iz, *da* ∪ *idivedilē* (8/249) < dağıt-iver-di-ler, *aTı aTıveriyolā* (13/27) < at-iver-i-yor-lar, *duTuveriyolā* (13/28) < tut-uver-i-yor-lar, *goyveceK* (15/237) < koy-uver-ecek, *gucaKlayıvēdi* (16/80) < kucaklayıverdi, *diñelivēmiş* (17/41) < dinel-iver-miş, *gelivedilē* *gidivedilē* *baKıvedilē* (17/102) < gel-iver-di-ler git-iver-di-ler bak-ıver-di-ler, *deyvē* (17/119) < deyiver, *sayīve* (8/16) < sayıver

“*TePeFırladı hayvan* (16/72)” örneği cümlede “*tepiverdi*” anlamı katan farklı bir kullanımdır.

Tezlik Fiilinin Olumsuzu: İki şekilde kullanımı vardır: [-mAyIver- / -yIverme]

oKumayıvëdim (3/62) < oku-mayıver-di-m, oku-y-uvermez-se >
oKuyuvemesse (14/307), *yazıvemedi* (17/84) < yaz-ıverme-di

2.5.4.1.3. Sürerlik Fiili

[-E+kal-, -E+koy-, -İp+dur-, -İp+gel-]

İkinci fiili [-ekalmak, -edurmak, -ekoymak, -egelmek, -ıpdurmak, -ıpgelmek] olan birleşik fiillerdir. Fiilin bildirdiği işin bir süre devam ettiğini, sürerliği olduğunu belirtir.

oTurupdurū (5/345) < otur-updur-ur, *diKeliPdurū* (6/183) < dikel-ipdur-ur, *yaTıPduru* (12/137) < yat-ıpdur-ur, *sallanıPduru* (15/271) < sallan-ıpdur-ur, *alaKōdulā* (9/95) < al-akoy-du-lar, *sallayıpduru* (14/269) < salla-y-ıpdur-ur, *geziniPduryō* (14/292) < gezin-ipdur-u-yor, *düyyün ediPgeliyōz* (15/282) < düğün ed-ipgel-i-yor-uz, *geyiPgeliyō* (15/284) < giy-ipgel-i-yor, *alaKōlar* (8/316) < al-akoy-u-yor-lar, *tingırdayıpdurū* (16/126) < tıngırda-y-ıpdur-ur

2.5.4.1.4. Yaklaşma Fiili

[-(y)A yaz-]

İkinci fiili [-eyazmak] olan birleşik fiillerdir. Fiilin bildirdiği işin gerçekleşmeye yaklaştığını ancak gerçekleşmediğini ifade eder. Kullanıldığı cümleye “neredeyse” anlamı katar. Bölgemizde de yazı dilimizde olduğu gibi sık kullanılmamaktadır. Bir tek örneği görülmüştür.

gaFamı gömeyazmışın (15/400) < kafamı (az kalsın) gömecekmişim

2.5.4.2. Yardımcı Fiillerle Oluşmuş Birleşik Fiiller

İsim soylu bir sözcüğe bir yardımcı fiilin getirilmesiyle oluşan birleşik fiillerdir. İsme getirilen bu yardımcı fiiller “*etmek, eylemek, olmak, kılmak, buyurmak*”tır. Bu birleşik fiillerin bölümümüzde kullanımı şu şekildedir:

[et-] yardımcı fiiliyle kurulanlar:

ķonTrol eTmiřlē (1/67), *ġaTmer edēsiñ* (2/1), *nē édicek* (2/20), *gelin eTmiřlē* (2/23), *dòà eTTim* (4/29), *el eTTi* (5/249), *tenbī eTTilē* (5/260), *beFaT eTdi* (8/108) < vefat etti, *n ēTcēñ* (12/281) < ne edeceksin, *çoK işKence eTmiřlē* (13/31), *müdāFa eTceK* (13/66), *ķonTrol ediyō* (13/141), *řiKāT eTdi* (13/177), *desTe éderiz* (14/8), *tembih edin* (17/31) < tenbih edin

[eyle-] yardımcı fiiliyle kurulanlar:

allah rāhmeT eylesin (1/85)

[kıl-] yardımcı fiiliyle kurulanlar:

ķılıyon namazımı (12/220), *namazı allah ķabul eTsin ķıların* (12/227), *namaz ķılā mı genřlē* (12/231), *namazı ķılmassan yařā mın* (12/259)

[ol-] yardımcı fiiliyle kurulanlar:

ġara oluyō (12/263), *saġ ol hasT oldu* (14/79), *Teslim oluñ* (5/68), *gelin oldu* (14/108)

[buyur-] yardımcı fiiliyle kurulanlar:

af buyur (1/22, 66,67)

2.5.5. Fiilimsiler

Fiilimsiler fiillerden belli eklerle türeyip; cümlede isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir. Adından da anlaşılacağı üzere fiile benzeyen ancak fiil olmayan sözcüklerdir. Yani fiiller yanına aldıkları ek ile artık fiil olmaktan çıkmış, isim, sıfat ya da zarf gibi yeni görevler üstlenmiştir. Bu ekler fiilden isim yapma ekleri olarak da bilinir; ki bunlar eklendiği fiili isim soylu sözcük yaparlar. Zeynep Korkmaz'a göre, fiilimsiler çekimsiz fiillerdir; çünkü fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen; ancak şahıs ekleri alarak çekime girmedikleri için yargı bildirmeyen, dolayısıyla bitmemiş fiil niteliğindedir (bkz. Korkmaz, 2003: 863).

Fiilimsiler cümlede yan cümlecik kurarlar ve ana cümlenin açıklayıcısı durumundadırlar. Yazı dilimizde fiilimsiler isim-fiiller, sıfat-fiiller ve zarf-fiiller olarak üçe ayrılır. Bölgemizde de kullanımları bazen geniş bazen dar olsa da yazı dilimizdeki gibi üçe ayrılırlar.

2.5.5.1. İsim-Fiiller (Mastar)

Fiillere getirilen mastar ekleri de denilen *[-mAk, -mA, -İş /-Uş]* ekleri ile yapılır. Fiillerin aldıkları ekle cümlede artık isim gibi değerlendirilmeleri durumudur.

[-mAk]:

götmeK (8/74) < götürmek, *sormaK* (9/15) < sormak, *gorumaK* (13/58) < korumak, *çaKmaK* (15/131) < çakmak, *yaşamaK* (15/287) < yaşamak, *dimeK* (8/144) < demek, *eKmeK* (8/338) < ekmek, *yimeK* (9/10) < yemek, *göstermeK* (11/40) < göstermek, *görmeK* (11/217) < görmek, *éKmeK* (15/237) < ekmek, *buluşmaK* (8/115) < buluşmak

[-mA]: Hemen her fiile gelebildiği için kullanımı diğer isim-fiillere göre daha yaygındır. Olumsuzluk eki olan *[-ma]* ile karıştırılmamalıdır.

yonandan kalma (1/69) < yunandan kalma, *doKumayı* (4/19) < dokumayı, *gazmıya* (5/19) < kazmaya, *oTmıya* (5/191) < oturmaya, *sāmaya* (6/40) < sağmaya, *toPraKTan yapma* (5/139) < topraktan yapma, *galma* (5/313) < kalma, *basma* (8/51) < basma “kumaş”, *dolma deriz* (9/63) < dolma deriz, *anadan dōma* (9/97) < anadan doğma, *aKTarma* (10/20) < aktarma, *Tanışma diye bi şe yoK* (11/217) < tanışma diye bir şey yok, *basma da idılır* (12/106) < basma dağıtılır, *durma yoK* (13/133) < durma yok, *gonuşma monuşma bilmez* (13/174) < konuşma monuşma bilmez, *sarma sararız* (14/66) < sarma sararız, *gabartlama* (14/174) < kabartlama, *dolama edēdiK bükme edēdiK* (14/185) < dolama ederdik bükme ederdik, *do up böyüme* (15/295) < doğup büyüme, *evlenme teFterini* (15/298) < evlenme defterini, *şamdan gelme* (1/49), *işleme işledilē* (4/18) < işleme işledile, *kilim doKumayı* (4/19) < kilim dolumayı, *dōme biber* (6/97) < döğme biber, *yime işme vā mīdī ?* (7/2) < yeme içme var mıydı ?, *diñnenme yoK* (7/23) < dinlenme yok, *danışmaya* (11/154)

[-İş, -Uş]: Bölgemizde kullanımı pek yaygın değildir. İşteşlik eki ile karıştırılmaması gerekir; çünkü işteşlik eki olan [-İş, -Uş] fiilden fiile yapma ekidir ve fiilin fiil olma özelliği devam eder böylece fiile gelen tüm kip ve şahıs eklerini alabilir (*gül-üş-tü-ler*). Ancak isim-fiil eki olan [-İş, -Uş] fiilden isim yapma ekidir ve fiil bu eki aldıktan sonra cümlede artık isim görevindedir (*davran-ış*).

yariş (5/224) < yar+ış, *giriş* *Tedir* (8/129) < gir+iştedir, *diKiş* (12/173) < dik+iş, *deyişleri* (15/51) < deyişleri, *yanışsız* (15/342) < yanıl+ış, *davranışı* (15/509) < davran+ış, *yalan yağnış* (15/524) < yalan yanlış, *yannışlıK* (15/532) < yanlışlık < yanıl-ış

“*deyişleme* (5/124)” örneğinde ise aynı kelimeye birden fazla isim-fiil eki geldiği görülür.

2.5.5.2. Sıfat – Fiiller (Ortaç)

Fiillerin yanlarına sıfat-fiil yapan ekler olan “[An, -AsI, -mAz, -Ar, -dIk, -AcAk, -mIş] getirilerek yapılar ve cümlede sıfat görevi üstlenirler.

[-An]:

gelen nöbeTçi (1/15) < gelen nöbetçi, *gelen kişiler* (1/44), *denileñ yerde* (1/72) < denilen yerde, *görünen şē* (5/91) < görünen şey, *tüyliyen ğadını* (5/110) < kaçan kadını, *yimēn adam* (8/250) < yemeyen adam, *hacıya giTmēn adam* (8/250) < hacıya gitmeyen adam, *oy Kullanan yūs seKsen Kişi* (11/2), *hāber veren yüzbaşı* (13/25) < haber veren yüzbaşı, *ölen çavışı* (13/83) < ölen çavuşu, *gelen o gelinin* (14/430) < gelen o gelinin

“*tavuk Kesen ğaTmer edeñ* (12/106) < tavuk kesen katmer eden (kişi), *berĩ inliylene* (5/16) < inleyen (kişiye), *soranlara* (3/26) < soran (kişilere), *giden gelmiyo* (1/35) < giden (kişi)” örneklerinde görüldüğü gibi bölgemizde adlaşmış sıfat yani ismi düşmüş sıfatın kullanımı da görülür.

[-mAz]: Bir tek örneği görülmüştür:

gelmez yere giTdi (8/85) < gelmez yere gitti

[-Ar]: Bir tek örneği görülmüştür:

güler yüzlüsün (12/85) < güler yüzlüsün

[-dlk]:

oĥudu u yeriñ alTina (5/14) < okuduğu yerin altına, *yerē* (5/22) < kazdıkları yere, *bozukdu u zaman* (5/25) < bozulduğu zaman, *gēdi i yere* (5/45) < geldiği yere, *ġoyuvēdī bēšimeTlē* (5/218) < koyuverdiği peksimetler, *ev duTTuġu yer* (15/309) < ev tuttuğu yer

[-AcAk]:

éKicek nimeT (3/31) < ekecek nimet, *yaTceK yer* (5/189) < yatacak yer, *harcamēcēm paraları* (5/238) < harcamayacağım paraları, *çeKiliceK bulgur* (14/35) < çekilecek bulgur, *evlēnceK deliġanlıydı* (14/94) < evlenecek delikanlıydı, *canazeyi ġaldırcaK kimse* (14/314) < cenazeyi kaldıracak kimse, *derdini annâdıcaK kimse yoK* (14/318) < derdini anlatacak kimse, *taPöyu oKūcaK adam vā* (15/7) < tapuyu okuyacak adam var

[-mIş]:

bişmiş TavuK (5/167) < pişmiş tavuk, *ıslanmış yerlē* (6/75) < ıslanmış yerler, *şahsıma ayrılmış bir odada* (11/59) < şahsıma ayrılmış bir odada

2.5.5.3. Zarf – Fiiller (Ulaç)

Zarf-fiiller, fiil kök ve gövdelerine getirilen belirli eklerle yapılır. Cümlede fiil olmaktan çıkıp zarf görevi üstlenirler ve yüklemi zaman ve durum yönüyle belirterek cümleyi tamamlarlar. Yazı dilimizde kullanılan zarf-fiillerin yanısıra bölgemizde kullanılanlar [-IşIn / -UşUn; -ıKān / -(y)kān; -Kānı; -KeneK; -ke; -kāna / -kene / -Kene / -Kāna / -kānam; -IAyIn / -leyi / -leyī / -lēn / -le] dir.

[-a /-e]: Bu ek genellikle ikileme yaparak kullanılır.

ko u alıya ko u alıya dö u e dö u e (1/16) < kovalıya kovalıya döve döve, *gide gide* (1/55) < gide gide, *arıya arıya* (2/31) < araya araya, *döve döve döve* (5/75) < döve döve, *yüKlene yüKlene* (5/106) < yüklene yüklene, *ġōşa ġōşa* (5/214) < koşa koşa, *ġıra ġıra* (8/179) < kıra kıra

[-(I)p / -(I)P]:

alıP (1/17) < alıp, *terhis oluP* (1/72) < terhis olup, *veriP* (5/114) < verip, *kaKıP* (5/191) < kalkıp, *goyuP* (5/196) < koyup, *toPlāP* (6/29) < toplayıp, *geşdiriP gideriz* (8/92) < geçirip gideriz, *taKıP* (8/145) < takıp, *dislere yaTırıP gucaKlara baKTırmasın* (8/101) < dizlere yatırıp kucaklara baktırmasın, *giriYip* (8/165) < girip, *aFFă ũrayıP* (11/47) < affa uğrayıp, *yaKılayıP* (11/67) < yakalayıp, *yaKıP çeKiP gidiyölā* (13/17) < yakıp çekip gidiyorlar, *aTleyiP* (13/142) < atlayıp, *bālayıP* (15/275) < bağlayıp, *tamamleyiP* (16/59) < tamamlayıp

[-ArAk]:

işci olaraK (1/29) < işçi olarak, *diyereK* (5/68) < diyerek, *turis ũ olaraK* (13/104) < turist olarak, *diyereKTen* (8/156) < diyerek

“*diyeleK* (6/70), (7/22) < diyerek, *seveleK* (8/114) < severek, *diyeleKTen* (8/158), (14/291) < diyerek” örneklerinde görüldüğü gibi [-ArAk] eki değişerek bölgemizde dilin kolay konuşma yatkınlığıyla [-AIAk] şekline dönüşmüştür.

[-IncA]: Bu ek eklendiği fiili zamanı yönüyle belirtir ve “-dığında” anlamı katar. Kullanımı çok yaygındır.

déyince (1/2) < deyince, *gelmeyince* (1/36) < gelmeyince, *göTürünce* (1/87) < götürünce, *gapanınca* (6/28) < kapanınca, *böyüyünce* (6/53) < büyüyünce, *gidınca* (8/72) < gidince, *çıkınca* (6/62) < çıkınca, *yāmır ya ũınca* (7/22) < yağmur yağınca, *varınca* (8/178) < varınca, *evi yaKınca* (8/304) < evi yakınca, *azalınca* (10/29) < azalınca, *olmıyınca* (10/58) < olmayınca, *gelince* (11/19) < gelince, *gidince* (12/18) < gidince, *gelinci* (12/169) < gelince, *déyince* (15/5) < deyince

“*insanōlu ürKTü mü hayvana da benzemez* (8/180), *top atdı mı* (8/191)” örneklerinde ise “*mI / mU*” eki soru anlamı değil, [-inca] anlamında kullanılarak zaman belirtmiştir.

[-İşIn / -UşUn] : Bu ek bölgemizde Anadolu ağızlarında olduğu gibi [-IncA] ekinin yerine kullanılır ve “-dığında” anlamı verir.

döKüverişin (5/16) < döküverince, *varışın* (5/36) < varınca, *kesilişin* (5/87) < kesilince, *bozulüşun* (5/97) < bozulunca, *yörüüyüşün* (5/97) < yürüyünce, *düşüşün*

(5/112) < düşünce, *dörT beş gün oluşun* (5/172) < dört beş gün olunca, *vuruşun*(5/348) < vurunca, *oluverişin* (9/7) < oluverince, *düşüşün* (5/112) < düşünce, *varışın* (5/180) < varınca, *görüştün* (12/202) < görünce, *işi oluşun* (13/55) < işi olunca, *dürTmeyişin* (14/17) < dürtmeyince, *gidişin* (14/97) < gidince

[-қан / -ken / -Ken / -Қан] : Bölgemizde kullanımı oldukça yaygındır.

enēken (1/18) < inerken, *derken* (1/72) < derken, *küçūken* (2/5) < küçükken, *oyñāқан* (3/44) < oynarken, *annaTırқан* (5/3) < anlatırken, *saқланırҚан* (5/58) < saklanırken, *duruҚан* (5/77) < dururken, *yirken* (5/52) < yerken, *oTurūқан* (5/201) < otururken, *varıқан* (5/211) < varırken, *gelіken* (5/54) < gelirken, *göTürūKen* (5/211) < götürürken, *gelmişKen* (5/263) < gelmişken, *geTiriKen* (6/249) < getirirken, *güçcūKKen* (8/125) < küçükken, *geTiriKen* (8/142) < getirirken, *ğaşçeyҚан* (9/23) < kaçacakken, *orılādeyKen* (12/195) < oralardayken, *esgerdeyken* (14/222) < askerdeyken, *gömēKen* (15/87) < gömerken, *çıҚарıҚан*(15/95) < çıkarırken, *yapılırҚан* (15/317) < yapılırken, *alıҚан* (15/404) < alırken

“*tarladeyҚан* (14/24) < tarladayken, *derҚан* (17/10) < derken” örneklerindeki gibi bazen büyük ünlü uyumuna uymadığı görülür.

[-Қанı] : Yalnız bir kullanımı vardır.

gurcularҚanı (15/412) < kurcalarken

[-KeneK] : Bir tek örnekte kullanılmıştır.

güdēKeneK (14/427) < güderken

[-ke] : Bir tek örnekte görülmüştür.

gelirkē (5/44) < gelirken

[-қана / -kene / -Kene / -Қана / -қанам] :

oқurқана (3/72) < okurken, *қақақана* (8/105) < kalkarken, *uyūkene* (5/145) < uyur iken, *derKene* (10/13) < derken, *gelikene* (6/13) < gelirken, *yörükene* (6/241) < yürürken

[-lAyIn / -leyi / -leyi / -lĕn / -le]: Zaman bildiren bir ektir.

āşamlĕn (1/30), *āşamleyin* (4/2), *āşamle* (4/4), *āşemlĕ* (5/292), *āşamleyi* (14/23), *ahşamleyin* (15/430), *āşamleyin* (17/7) < akşamleyin, *sabāle* (8/172), *sabāleyi* (13/179) < sabahleyin

[-mAdAn]:

giTmeden (5/118) < gitmeden, *evlenmeden* (5/119) < evlenmeden, *bozulmadan* (5/177) < bozulmadan, *çıKmadan* (6/135) < çıkmadan, *utanmadan* (6/212) < utanmadan, *denmeden* (7/39) < denmeden, *bişirmeden* (8/26) < pişirmeden, *ölmeden* (8/270) < ölmeden, *KaybeTmeden* (11/177) < kaybetmeden

[-dığında]:

öldüğünde (2/6), *Taşdında* (5/114) < taşındığında, *geldiyinde* (9/87) < geldiğinde, *giTdiyinde* (11/17) < gittiğinde

[-AsİyA]: Çoğunlukla zaman bildiren bir ektir, yanına “kadar” kelimesini alır ve “-incaya kadar” anlamını taşır. Bölgemizde de kullanılır ve süre belirtir “*pirinci bişesiye ġadā* (14/195) < pirinci pişinceye kadar, *bulasıya ġadā* (16/40) < buluncaya kadar, *Toparlanasıya ġadā* (16/111) < toparlanıncaya kadar, ” gibi. Bazen yanına “kadar” alması gerekirken almadığı görülür “*o gelesiye araba giTTi* (6/234) < o gelesiye (kadar) araba gitti” gibi. Durum bildirdiği cümleler de olur “pēnir çoğ udu canım yiyebileseye ġāli (14/163) < peynir çok idi canım yiyebilersen artık” gibi.

geTiresiye (5/123), *gidesiye* (5/212), *varasıya* (5/216), *ölesiye* (7/17), *doyasıya* (1/26), *ēlenesiye ġadā* (15/25) *tırabżona varasıya* (5/216), *kōden çıKasıya ġadā* (13/108), *ġış çıKasıya* (14/58), *bişesiye ġadaK* (14/213), *yıKıyasıya ġadā* (14/357),

“*bır hafTa ġalalaK* (6/52) < bir hafta kalasıya” şeklinde farklı bir kullanım da göze çarpar.

[-diKce / -TiKce]: Çok yaygın değildir.

esTiKce (6/49) < estikçe, *geldiKce* (8/4) geldikçe

[-Alı]: Pek yaygın olmasa da bölgemizde varlığını sürdürür ve “-dığından beri” anlamını verir.

mıKtar olalı (6/219) < muhtar olalı, *öleli* (7/17), *çoğ oldu çıKalı* (8/15) < çok oldu çıkalı, *gelin olalı* (9/159), *bes sene oldu öleli* (8/86), *gideli* (14/83, 17/186)

2.6. EDATLAR

Edatlar kendi başına kullanıldığında anlamı olmayan, cümle içinde anlam kazanan kelimelerdir. Ergin'e göre, isimler ve fiiller dilin mânâlı, edatlar ise dilin vazifeli kelimeleridir (Ergin, 1994: 339). Dilimizin bu vazifeli kelimeleri kullanıldığı cümleyle öyle sıkı bağ kurar ki, edat çıkarıldığında cümlede anlam bozulur. Bu bağ, anlam ilgisidir; bu nedenle edatın diğer adı "ilgeç"tir. Edatlar hiçbir çekim ekini almazlar, yalnızca bazıları kendinden önceki kelimeye anlamı sağlamlaştırmak için belli eklerle bağlanır: [-e doğru, -e göre, -e kadar, -e değin, -e karşı, -mek üzere, -den başka, -den beri, -den dolayı, -den ötürü vb.] gibi. Yazı dilimizde kullanılan diğer edatlar ise "gibi, sanki, değil, mi, için, sadece vb." dir. "ile, yalnız, ancak, bir, tek" kelimeleri ise kullanıldığı cümledeki anlamına göre edat ya da bağlaç olabilir. Korkmaz, edatları yapı ve köken bakımından; kullanılış biçimleri bakımından ve görevleri bakımından üç gruba ayırır. Yapı ve köken bakımından edatları, Türkçe kökenli ve yabancı kökenli olarak ikiye ayırırken, Türkçe kökenli olanları da isim kökenli edatlar ve fiil kökenli edatlar olarak yine iki başlık altında inceler (bkz. Korkmaz, 2003: 1055). Gülensoy, edatları üçe ayırarak "ünlem edatları, bağlama edatları ve son çekim edatları" başlıkları altında değerlendirir (bkz. Gülensoy, 1988: 114-118). Biz ise bu konuları "edat, bağlaç ünlem" olarak üç ayrı konu başlığı altında ele alacağız. Bölgemizde kullanılan edatlar şöyledir:

2.6.1. Sorma Edatları

Tek başlarına anlamı olmayıp, ancak cümle içinde görev ve anlamı çıkan ve soru bildiren sözcüklere soru edatı denilebilmektedir. Türkçemizin soru kuruluşunda en çok kullanılan şekli de "mi" soru edatıdır (Hacıeminoğlu, 1974: 275). Bunun yanı sıra "acaba, hani, ey (efendim), nasıl, niçin, ha, hu, hıh" gibi sorma edatları da vardır. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

yònan mı ? (8/224) < yunana mı?, *besleyemediñ mi ?* (2/13) < besleyemedin mi?, *eKmeK mi vâcek ?* (1/26) < ekmek mi verecek?, *annadın mı ?* (1/27) < anladın mı?,

yol mu dayanır ? (3/12), can mı dayanır ? (3/14), geTirem mi ? (3/35) < getireyim mi ?, çalıvereyim mi ? (3/43) < çalıvereyim mi?, áskere mi ? (3/57) < askere mi ?, sandığımda mı sePeTimde mi ? (3/63), öldü mü ölmedi mi ? (5/8), duTmadılā mı ? (6/210) < tutmadılar mı?, gācamñ ? (5/194) < kaçır mısın ?, dūmōn mu ? (5/345) < duymuyor musun?, deha burda mın ? (12/103) daha burda mısın?, ōle dey mi ? (17/42) < öyle değil mi?, durma mım ? (17/138) < durmam mı?

acaba dışarı çıKān va mı kı ? (14/294) < acaba dışarı çıkan var mı ki?, acaba gāliK gören olūsa (14/338) < acaba artık gören olursa

hani gelin övülürdü (3/34), annaTırdı hana (12/66) anlatırdı hani, hanı aylıK bol veriyōlā (12/101) < hani aylığı bol veriyorlar, hana bu māzilē vā (15/108) < hani bu maziler var

yenge dedi ey dedi (2/13) < ey “efendim”

nasıl acıdıysa ? (5/37) < nasıl acıdıysa ?, nasī olcaK ? (15/344) < nasıl olacak?

neye daKēñ ? (10/83) < niçin takayım ?

2.6.2. Seslenme Edatları

Seslenme (hitap) için kullanılan “a, ay, ey, hey, be, bre, le, ulan, lan, ya, hu, yahu” gibi edatlardır. Bu edatlar, genellikle hitap edilen isimle birlikte kullanılırlar: *a yavrum* (12/41) gibi.

a gızım (8/83), gızım gı (4/11), a yavrum (12/41), la (5/153), hā (5/169), nan (5/280) < lan, le (5/293) < lan, hey yarennē hey derlē (9/86) < hey yarenler hey derler, gızım be (4/28), ana be (6/252), gārdeşim be (8/96), şunnādan al yavrum le (13/78) < şunlardan al yavrum lan, bōle deseñiz ya (2/17) < böyle deseniz ya, ya goca üsēn (1/20) < ya koca hüseyin, ya demiş (6/137), ya né vā (8/129) < ya ne var, yoK yav (8/150) < yok yahu, yaPma yav dēdi (11/119) < yapma yahu dedi, Kız Kızım (16/88) < a kızım

2.6.3. Gösterme Edatları

Gösterme edatları sıfat ve zamirden farklı olarak isimleri, kişileri ve eşyayı değil hareketleri işaret yönüyle gösteren sözcüklerdir (Dinçay, 2009: 122). Sayıları çok değildir. En çok kullanılanı “işte” kelimesidir. Ergin, bu kelimenin oluşma şeklini Eski

Türkçe'deki “uş” gösterme edatının lokatif ekini almasıyla açıklar (bkz. Ergin, 1994: 341). Dilimizde kullanılan diğer gösterme edatları “işte, aha, daha, ta, te, nah (argoda) vb.” dir. Bölgemizde kullanılanlar ise şöyledir:

ta (5/246, 11/105, 12/8, 14/303), *ahan* (8/9), *aha* (2/26, 4/19, 8/247, 12/289), *te* (12/59, 14/68), *işTe* (8/26, 9/78, 10/39, 12/101), *dē* (4/47) < *ta*, *tā* (6/129) < *ta*

2.6.4. Cevap Edatları

Sorulan bir soruya cevap niteliği ya da söylenen bir sözü tasdik anlamı taşırlar. En çok kullanılan cevap edatları “*evet, hayır, yok, değil, hay hay, peki vb.*”dir. Bunlara konuşma dilimizde karşımıza çıkan “*elbette, tamam, iyi, oldu, olur, tabî, yoo, hı hı, aa*” gibi sözleri de ekleyebiliriz.

eveT (13/172, 15/379), *hayır* (9/80, 11/18), *deyî* (8/43) < *değil*, *dēl* (5/226) < *değil*, *deyil* (8/74) < *değil*, *hı* (9/119), *hı* (8/118), *tamam* (8/179, 14/259, 15/368), *oldu* (8/121), *olur diyō* (15/529), *tabi tabi* (11/100), *yooK demiş* (15/84), *peK iyi olur* (6/226), *aa* (14/435) < *hayır*

2.6.5. Son Çekim Edatları

Bunlar çekim eki vazifesi gören edatlardır. Sona gelirler. Hem isim çekim eklerinin yerlerini tutarak, hem de başka çekim veya münasebet hâli ifade ederek bu edatlar çekim eki hizmeti görürler (Ergin, 1994: 344).

ile: En çok kullanılan edatlardandır. Cümlede eklendiği sözcüğe “*vasıta*” anlamı katar. Genellikle kendinden önceki kelimeyle bitişik yazılır. Bölgemizde şekil değiştirerek [-*leñ*, -*la*, -*nan*, -(y)*nan* -*ñnañ*, -*inan*, -*inan*, -*inen*, -*nāñ*, -*nen*, -*nā*] şeklinde kullanılır.

yüz elli kişiyleñ (1/2) < yüz elli kişiyle, *çocu unnan* (1/44) < çocuğuyla, *muhTarīnañ* (2/11) < muhtarıyla, *zornan* (2/23) < zorla, *kuzulānāñ* (3/10) < kuzularla, *onnānan* (4/8) < onlarla, *eliminan* (5/259) < elimle, *kēFnen* (5/311) < keyifle, *kirecinen* (6/142) < kireçle, *onnānā* (7/19) < onlarla, *hanımınan* (8/342) < hanımla, *ci areynan* (9/11) < sigarayla, *palTeyla* (6/144) < paltayla, *gocānla* (8/115) < kocanla, *halamınan* (17/10) < halamla

için : Kullanıldığı cümleye “amaç, gâye, maksat, sebep” anlamı katar. Anlamını birlikte kullanıldığı kelime ile tamamlar. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

bunun _∪ *için* (1/53), *duramadığım* _∪ *çün* (2/16) < duramadığım için, *giTdī* _∪ *çün* (5/22) < gittiği için, *ğaldī* _∪ *içün* (5/96) < kaldığı için, *onun* *içün* (5/101), *onuñ* _∪ *için* (15/250), *onun* _∪ *uçun* (13/184) < onun için, *şu an için* (13/77) < şu an için, *gördü* _∪ *üm için* (15/30) < gördüğüm için

gibi : Kullanıldığı cümleye “karşılaştırma ya da benzerlik” anlamı katar. Yanındaki kelime ile birlikte kullanılır.

olmadı _∪ *ı gibi* (3/77) < olmadığı gibi, *saman çuvalı gibi* (5/111), *esKisi gibi* (8/335), *cenneT gibi* (15/30), *TavuK yüzē gibi* (1/83) < tavuk yüzer gibi, *saman çuvalı gibi* (5/111), *benim gibi* (5/137), *sarey gibi* (5/223) < saray gibi, *sulā gibi* (5/264) < sular gibi, *KöTāya gibi* (5/210) < kütahya gibi, *masā gibidir* (6/44) < masal gibi, *būn gibi* (6/93) < bunun gibi, *bizim köy gibi* (6/148), *esKisi gibi* (8/335) < eskisi gibi, *biz gibi* (12/69) < bizim gibi, *esgilē gibi* (12/118) < eskiler gibi, *sivilci gibi* (14/223) < sivilce, *Keşe gibi* (15/192) < keçe gibi

ķadar / ķadā / ğadā / ğedā / ğadaķ : Cümleye “karşılaştırma, miktar, derece, aşığı yukarı ve zaman” anlamı katar. Bölgemizde kullanımı çok çeşitlidir. “bu ğedā (5/220), o ğedā (5/316), né ğadā ? (6/84)” örnekleri dışında kendisinden önceki kelimeye “-e kadar” şeklinde bağlanır.

uşıağı ğadā (1/24) < uşıağı kadar, *izmire ķadar* (1/27), *āşama ķadar* (1/30) < akşama kadar, *ğidesiye ķadā* (1/73) < gidinceye kadar, *gelincēye ķadā* (1/74) < gelinceye kadar, *dörde ķadar* (1/76), *sabba* _∪ *a ğadā* (5/192) < sabaha kadar, *bu ğedā* (5/220) < bu kadar, *sabā ğadā* (6/48) < sabaha kadar, *āşame ğadā* (7/25) < akşama kadar, *tırabızona ğadā* (5/203) < trabzona kadar, *eve ğadā* (8/288), *horasana ğadā* (10/18) < horasana kadar, *ōleye ğadā* (12/254) < öğleye kadar, *olasıya ğadaķ* (14/213) < oluncaya kadar, *āşama ğadaķ* (14/274) < akşama kadar

“né ğadā ? (6/84) < ne kadar ?” örneğinde ise yanına “ne” sorusunu alarak soru zarfı da kurduğı görülür.

ötürü: Cümlede filin bildirdiği işin sebebini bildiren edattır. Kendisinden önceki kelimeye [-den ötürü] şeklinde bağlanır. Bölgemizde çok yaygın değildir.

yāmırlıK Tan öTürü (5/325) < yağmurluktan ötürü, *ondan öTüre* (8/22) < ondan ötürü, *sünneTden ötüre* (14/243) < sünnetten ötürü, *ğārdeşinden ötüre* (14/364) < kardeşinden ötürü, *maldan ötürü* (17/134) < maldan ötürü

göre: Cümleye “*görecelik, karşılaştırma, uygunluk*” gibi anlamlar katar. Kendinden önceki sözcüğe [-A göre] şeklinde bağlanır. Bölgemizde kullanımı şöyledir:

yerine göre (13/181), *sacına göre* (14/176) < sacına göre, *gücüne göre* (15/162), *kendine göre* (15/243), *listiye göre* (15/427) < listeye göre, *annadīmıza göre* (10/3) < anladığımızı göre, *duydūmuza göre* (10/6) < duyduğumuza göre, *oKudu uma göre* (11/148) < okuduğuma göre, *Kendimize göre* (15/420)

değil: Cümlede isim soylu sözcüklere gelerek olumsuzluk katan bir edattır. Bölgemizde; “*déyil, dēl, de il, deyili, deyī, dēdir*” şekillerinde kullanılır.

biTceK de déyil (5/93) < bitecek de değil, *bi Tene iki Tene dēl* (5/226) < bir tane iki tane değil, (8/335), *ğırK yaşında de il* (8/26) < kırk yaşında değil, *yalan deyili* (8/68) < yalan değil, *vergi deyī* (8/144), *éyi dēdir* (8/112) < iyi değildir

Bölgemizde ayrıca “*kö ümden başKa* (5/212) < köyümden başka, *işlēnden dolayı* (15/212) < işlerinden dolayı, *olmadīndan dolayı* (15/313) < olmadığından dolayı, *yaPtīndan doleyı* (15/315) < yaptığından dolayı, *aTmış doKuzdan beri* (13/2) < altmış dokuzdan beri, *tarihTen beri* (15/148) < eskiden beri, *baña ğarşı* (5/349), *uşağa doğru* (1/18), *mıraT da ina dōru* (5/97) < murat dağına doğru” edatları görülür.

2.7. BAĞLAÇLAR

Bağlaçlar kullanıldıkları cümlede iki unsuru birbirine bağlayan sözcüklerdir. Edatlardan en belirgin farkları şudur ki; edatlar anlam ilgisi kurduklarından cümleden çıkarıldığında anlam bozulurken, bağlaçlar cümleden çıkarıldığında anlam biraz daralsa da tamamen bozulmaz. “*oysa, de, da, dahī, ne*” gibi bağlaçlar hariç dilimize çoğunlukla islamiyetin kabulünden sonra Arapça ve Farsça’dan girmiştir. Yazı dilimizde olduğu gibi bölümümüzde de oldukça yaygın kullanılır. Bölgemizde kullanılan şekilleri şöyledir:

2.7.1. Sıralama Bağlaçları

Bu bağlaçlar eş görevli sözcükleri, söz öbeklerini, cümleleri birbirine bağlar. “*ile*” nin cümlede hem edat hem de bağlaç görevinde kullanılabildiğini daha önce belirtmiştik. Eğer cümlede vasıta anlamı bildiriyorsa edattır ve cümleden çıkarıldığında anlam tamamen bozulur: “*Hatay’a otobüs ile gitti.*” örneğindeki gibi. Eğer cümlede iki unsuru birbirine bağlıyorsa, yani “*ve*” kelimesinin anlamını veriyorsa bağlaçtır ve cümleden çıkarıldığında anlam tamamen bozulmaz: “*İrem ile Kerem bugün okula gelmedi.*” örneğindeki gibi. Dilimizde en çok kullanılan sıralama bağlaçları “*ve, ile, ilâ*”dır.

“*ve*” bağlacının bölgemiz ağızlarında tek kullanımı “*yoğurd mayalıyolâmış ve oluyōmuş* (15/251, 252)” örneğidir. Bu bağlacın yerine bölgemizde “*ile*” bağlacı tercih edilmiştir.

pareylan dabanceyı (15/468) < para ile tabancayı, *atatürKinen ismeT inönü* (8/151) < atatürk ile ismet İnönü, *Kız ıla olanı* (8/264) < kız ile oğlanı, *Fevzi Paşayla ismeT Paşayı* (11/60) < fevzi paşa ile ismet paşayı, *minderinen şē yastığ ınan bi dene battanē göTTüydüK* (14/390) < minder ile şey yastık ile bir tane battaniye götürdüyduk, *gardeşinnen ağam* (14/402) < kardeşi ile ağabeyim, *bi gızınnan bi ölu vā* (6/170) < bir kızı ile bir oğlu var, *ölmeynen öldürmenin FarKı yoK Ki* (15/483) < ölme ile öldürmenin farkı yok ki

2.7.2. Denkleştirme Bağlaçları

Bunlar birbirine denk olan, birbirinin yerini tutabilecek olan iki unsuru birbirine bağlayan, birbiriyle karşılaştıran edatlardır (Ergin, 1994: 342). Ergin’e göre bağlaçlar bağlama edatlarıdır (bkz. Ergin, 1994:342). Denkleştirme bağlaçları “*veya, yahut, veyahut*”tur. Bölgemizdeki kullanımı şöyledir:

vāhuT (5/47), *vahuT* (5/174) < veyahut, *ya ıda* (8/60) < yahut, *veyaKuT* (10/3) < veyahut, *vahıT* (5/104) < veyahut

2.7.3. Karşılaştırma Bağlaçları

Bu bağlaçlar iki varlığı, durumu ya da nesneyi karşılaştırmak için kullanılır. Yazı dilimizde “*ya ... ya ..., hem ... hem ..., ne ... ne...*” en çok kullanılan karşılaştırma bağlaçlarıdır. Bölgemizdeki kullanımı ise şöyledir:

“ya ... ya...

hem ... hem ...

ne ... ne ... ne de ...

kâh ... kâh ...

belki ... belki ...

ister ... ister ...

... olsun ... olsun

kimi ... kimi ... kimi ...”

ya orda o asKerin bi TaKımmış vâhuT bi manga ĩmiş (5/61), *ya üzüm alıyoz ya bişey alıyoz* (5/232), *ya bi tos ayran içirilē ya bi çay içirilē* (6/215) < *ya bir ölçek ayran ya bir çay içirirler*

hem âlardı hem annatırdı (9/92) < *hem âğlardı hem anlatırdı, hem deyivirīdi hem âlādı* (9/105)

ne deñiz gödüm ne gemi gödüm (5/198), *ne bēni mākemeye vēdi ne baña bi ışē dedi ne de milleTi sıkışTırdı* (5/301), *aKrabana ne alcēñ ne vecēñ* (14/87) < *akrabana ne alacaksın ne vereceksin, ne hoca vā ne hacı vā* (14/305) < *ne hoca var ne hacı var*

kâh aya ıam deyiyo kâh ayām deymiyo (1/23) < *kâh ayağım değıyor kâh ayağım değımiyor*

belki yirmi Kişi belki oTus Kişi (5/71)

isTē geçin isTē sürün (5/126) < *ister geçin ister sürün*

genc ı olsun ētiyar ı olsun (15/437) < *genç olsun ihtiyar olsun*

“*kimi yürür kimi aPīlā kimi ba_U ırı* (4/42) < kimi yürür kimi sürünür kimi bağırır” örneğini de karşılaştırma anlamı taşıması sebebiyle bu gruba katabiliriz.

2.7.4. Cümle Başı Bağlaçları

Bunlar cümleleri anlam bakımından birbirine bağlar (Gülensoy, 1988: 116). En çok kullanılan bağlaçlar “*ama, fakat, lakin, yani, eğer, çünkü, yalnız, ne var ki, mademki, üstelik, halbuki, oysa, oysaki, meğer, hatta, zaten, gerçi, velhasılı, nihayet vb.*”dir. Bölgemizde kullanılanlar ise şöyledir:

eğer (3/68), *eyār* (5/111), *eyē* (15/37) < *eğer, yalnız* (3/60, 5/138, 8/123) < “ama, fakat”, *belki* (1/9), *amma* (5/156), *ámme* (5/224), *emma* (8/219) < ama, *halbuKūsam* (8/73), *helbüküse* (5/274), *halbuKīsa* (5/164) < halbuki ise, *yani* (1/67), *nēheTi* (15/12) < nihayeti, *meyerim* (15/12) < meğer, *me_U ersem* (8/113) < meğerse, *çünKü* (11/11, 15/418), *fāgaT* (15/113), *FaKaT* (11/31), *faKaT* (11/53) < fakat, *halbuKu* (15/94) < halbuki, *nehēti* (15/373) < nihayeti, *oysam* (14/87), *haTda* (11/47), *haTTa* (11/159) < hatta, *velhasılı* (14/100), *illa* (8/266), *ille* (5/366), *gerçi* (6/58), *zaTen* (5/42), *zaTan* (1/56), *zāti* (12/24) < zaten

2.7.5. Sona Gelen Bağlaçlar

Bunlar kelimelerin, unsurların sonuna gelerek onları önceki veya sonraki unsurlara bağlayan edatlardır. Aynı zamanda kuvvetlendirme fonksiyonları da vardır. Bu sebeple bunlara kuvvetlendirme edatları da denir (Ergin, 1994: 344). Yazı dilimizde en çok kullanılanlar; “*dahi, da (de), ise, ki, bile, neyse, diye, yine vb.*”dir. Bölgemizde kullanımı ise şöyledir:

diyo ku (1/9), *dedi ki* (2/14), *yoğ_U udu ku* (8/171), *demeK ki* (5/91), *ōle sò_U ū* *ōle derin Ki* (5/256) < öyle soğuk öyle derin ki, *éyi Ki* (6/63) < iyi ki, *bilmeyizKine* (6/115) < bilmeyiz ki, *niyeKine* (8/111) < niye ki, *giTTikine* (3/2) < gitti ki, *diye* (1/53) *neyse* (5/207), *deye* (8/22) < diye, *izin ver īse* (1/70), *né vāsa* (1/84) < ne varsa, *alırsan* (3/53), *gidēse* (3/61) < giderse, *bulursaK* (4/3), *acıdıysa* (5/37), *ço_U ūsa* (5/40) < çok ise, *gidivēse* (5/236) < gidiverirse, *çaliceysaK* (6/82) < çalacaksak, *ağası da* (2/15) < ağabeyi de, *o da* (4/31), *çocuqlām da* (6/47) < çocuklarım da, *bilen* (3/83) < bile, *bi*

masası da ı *yoK* ı *umuş*(5/23) < bir masası dahi yokmuş, *dayi* (6/220) < dahi, *néysə* (5/247), *nesse* (6/105) < neyse, *össen* (8/195), (8/225) < herhalde, *gine* (8/309) < yine

2.8. ÜNLEMLER

Bunlar his ve heyecanları ifade için içten koparak gelen edatlarla tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır: “*ah, vah, eyvah, ay, oh, heyhat, yuh, vay, oy, of, öf, püf, tu, aferin, yuha, pat, küt, çat, çut, şrak, miyav, hah, sakın, hop, di, haydi, pişt, oşt, aman, hâşa*” gibi (Ergin, 1994: 340). Heyecanın yanı sıra korku, öfke, şaşırma, sevinme, üzülme, bıkmaya gibi duyguları da ifade ederler. Bölgemizde şöyle kullanılır:

ah ! (3/83), *eyvāh* ! (5/70), *yazıK gariban* ! (1/77), *heyvah* ! (14/375) < eyvah !, *vay nēlē edēsiñ* ! (2/2) < vay neler edersin !, *vay ölüm maşşallā dedim* ! (6/184) < vay oğlum maşallah dedim !, *of dēme gālī ò* ı *zaman* ! (2/2) < of değme artık o zaman !, *aFerin aKıl bōle olucaK dedim* (11/229), *hah* (4/39), *hah acılāna yancēsan* *çocug* ı *edinicēn* (14/85) < hah acılarına yanacaksan çocuk edineceksin, *hoP* (3/55) < hop, *hadi* (3/36), *haydi* (3/39), *hedi* (5/50), *aman eminim baña aş* ı *eKmeK geTir* (12/266) < aman Emin'im bana aş ekmek getir, *giriyo aa* (14/360) < giriyor aa “şaşıрма”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

I

Derleme Yeri : Büyükashanlar Köyü

Kaynak Kişi : Ali KOÇ

Yaş : 72

Eğitim: İlkokul

⇒ **Bize unutamadığınız bir askerlik anınızı anlatır mısınız?**

1. dumlupınar bö ükaslı ü anlā kö ünden süleyman ü ölu ali қоç on beşliniñ ölu
2. şindi on beşliniñ ölu déyince babam yüz elli kişiylen giriyor ablam
3. yüz elli kişiylen harbe қatılıyo
4. yüz elli kişiylen harbe қatıldıkTan sōna afyon bintepelē denilen yerde doқuz defa alıyolā yonandan
5. onuncuda doқuz kişi ğalıyo
6. onuncuda gavur tekrā alıyo ellēnden tepe ü i
7. tepe ü i aldıkTan sōna bu doқuz kişinin içinden birisi binbaşı birisi çavuş gerisi yedi er
8. doқuz kişi bunnā
9. binbaşı diyo қu gavur ü ölu gavur belki öldürmez bi mendil ğaldırıven
10. mendili ğaldırdıkTan sōna bunları topluyola alıp geliyola eskişehre
11. camiye ğapı ü olā
12. gavır diyo ki bunnā yanmışTır
13. bunnāñ mataralāna yedi sefer su verin
14. bu suyu vēdikTen sōna burlara nöbeTçi dikmişler
15. küççükaslı ü anlādan gelen nöbeTçi burāda ğalıyo
16. қо ü alıya қо ü alıya dö ü e dö ü e zopalānan gidemēdi mi süngüynen
17. ayaş köye ayaş köyden keçillere böle böle oysuya alıP gidiyo
18. inanāyet (en nihayet) uşāğa doğru enēken babamın ayaқları ğabarıyo ğalıyo
19. evren paşanın ğoca üsēn çavuş aқçaşеherli ğoca üsēn o da çavuş
20. aқçaşērli diyor ki ya ğoca üsēn bu bizim arқıdaşımız ğomşumuz
21. bu ğalıyo
22. bu ölcek de biz Tohum yoncası mı ğalcaz af buyur
23. ya gel omuzlāna diyo atıvēdim böle kah aya ü am deyiyo kah ayām deymiyo böle
24. uşāğa ğadā varıyola
25. uşāқTa bi çay veriyola
26. çay molası eKmeK ne vēcek gavur canım sa ü a ğarnı doyasıya eKmeK mi vēcek abla
27. netice ordan öté yanna izmire қadar izmirden aTlaTıyolā annadın mı atinadan mırın şērine götürüyolā babamgili
28. orda göTTükTen sōna bunları işçi göTürüyolā

29. bunnā beş arkádeş işci olaraK alıP gidiyolā
30. āşama kadar çalışTırıyolā çalışTırıyolā āşamlēn alıP geliyolā
31. ğapının birisi burda diyo ğapının birisi orda ğapının birisi burda diyo
32. birinci ğapıdan TuTTurTulā diyo
33. ben nāyete ğalmışım diyo
34. sen ge sen ge sen ge derken diyo
35. giden gelmiyo
36. gelmeyince n'oluyo yürüyen diyo tüpür tüpür
37. öldürüyolā haralda diyo
38. vermişlē zopayı vermişlē zopayı diyo
39. inīm inīm kemalkent para ne arasın diyo esirde para mı olur
40. yoK yat bakam diyolā
41. kemalkent kemalkent yoK vēdilē zopayı vēdilē zopayı diyo
42. bir süvariymiş mamuzlānan (mahmuz) TePmiş beline diyo
43. beline TeP TeP vūmuş diyo
44. ordan yonandan gelen kişiler iki tane kız çocu unnan burāya gelir kiPrit
şeker getiri saTarlarımış
45. o vakiT talébelēn odası yüKseK odadır būda annadın mı
46. dedem rāhmeTliK orda oturūmuş o günün báhrinde
47. işTe ğıraççı duruyō mu
48. işTe ğoca şaban duruyō mu
49. işTe şamlı osmanı bizim neslimiz şamdan gelme susuzluk yüzünden
50. ha şamlı osmanın oluyum ben ya
51. o kızlar okumuş doktör çıkmış
52. héKmeTe bak ğāli
53. dā da a ğavuşmaz insán insána ğavuşur diye bunun için démişlē ablacım
tamam mı
54. bizi diyo sürdüler çıkardılar evden
55. inīliye miñiliye gide gide diyo né zaman vādiysaK
56. zaTan kıynışmāya imkânımız yoK diyo
57. vādıK diyo şikāT edēñ eTmeñ nası öldücekse öldücek
58. gidiñ bi şikāT ediñ başları kimse kām kum
59. oña diyolā işTe benim hālim bu o hemen bunu hasTanéye
60. babam rāhmeTli i hasTanéde ādıKTan sōna kızlā diyo bi baKtı bi baKtı diyo
61. o kızlā ōmasa ben zaTan ōcēdim diyo
62. o kızlār orda ona bakmışlar
63. baKtıKTan sōna éyi ōduktan sōna alTı defa kemal gemi geliyo
64. alTı defa rıhTıma geTTilē diyo geri göTTülē
65. yedincide kemal gelmiş dediler diyo vapur gelmiş diyo bizi alcek
66. ordan diyo alTımızda af buyur bi tālis üsTümüzde bir eski tālis
67. af buyur añması ayıP geri Tarafları bile бүTün kōnTrol eTmişlē yāni
68. ondan sōna bizi gemiye aldılā diyo
69. orda yonandan kılma kişi var
70. eğer ben abdesTe giTcek olursam kāmPçı izin verise giTcem

71. kâmpçı izin vemezse yoK isTerse af buyur donuna işe diyo râhmeTliK
72. ondan sōna burâya terhis oluP geliyolar ama terhis olur derken bu dunnu
cephesi denileñ yerde nöbeT bekliyolâ
73. afyon bintepelere gidesiye kadâ
74. ordan gelincéye kadâ
75. orada bu iki Pınar çamının yanında nöbeTçi uyuyo
76. on ikiden ikiye oluçâna ikiden dörde kadar efendi nöbeTçi uyumuş
77. yazıK gariban o günün bâhrinde
78. bizim halamız var ı imiş eşe hala diye dunnupınarda dedemin kardeşı
79. bi yol de ı işTiriyo bi gün saklıyolâ
80. süleyman koç nerde işTe nöbeTTe
81. iki gün üç gün dördüncü gün asker mi yoK gidiñ alıñ geliñ süleyman koç
ölüsünü dirisini geTiriñ diyo
82. çare yoK bu saaT gelecek o adam
83. būdan aşā ı diyo deriyi TavuK yüzē gibi yüzdüK
84. né vāsa barnaKlāndan fālan sıyırmış aTmışlā o deriyi
85. ondan sōna güzelce kınalamış halamız allah râhmeT eylesin sarmış
86. göTTülē beni diyo
87. asker göTürünce geldi diyo
88. yüzbaşım yokluyo moqluyo süleyman saklama ölüm
89. düşTüm yüzbaşım acıyo fālan
90. yoK yoK süleymanım dörüyü sōle
91. birāz ūraşivēdiK
92. süleymanım canımı acıTma canıñ acımış benim canımı yakma
93. kumandanım mesele böyle böyle oldu diyo
94. kim ı idi o hoca geTirin baķam hocayı üç Tane zopa getirin baña meşeden
diyo
95. alıP gidiyola o üç Tane meşeyi
96. yaT baķam veriyo odunu veriyo odunu üçüncü gün öldü diyo râhmeTliK
97. bi kūnahım vāsa bu kūnahım vā bende diyo
98. dunnu cePhesinden éndiKTen sōna bu çay dere denilen yerde ayaKlānda çarıK
diken köklēni ToPlamışlā kumandana
99. yoK kumandana yeTişmiyo diyo
100. harP zamanı bu çarıKlāmız diyo
101. çıkardıK diken köklēni TopladıK ısıTTıK
102. diken kökünden nolur
103. süngüynen diyo dövdüK dövdüK
104. onu yēdiK biz diyo
105. şükür bu günümüzde benim bilgim bu kadar

II

Derleme Yeri : Büyükaşhanlar Köyü

Kaynak Kişi : Havva ÖZBEK

Yaş : 71

Eğitim: Eğitimsiz

⇒ **Hıdırellezde bu köyde neler yaparsınız?**

1. ğaTmer edēsiñ havla basāsıñ TavuK kesēsiñ
2. vay nélē edēsiñ of dēme gāli ò ı zaman
3. ğırlara çıka ıız selbes çamlāñ alTına su başına aha bōle éderiz
4. oğumadım ben
5. benim buvam ölüvēdi küçūken ben
6. şu kız kādā yokūdum bile ben buvamıñ öldüğünde
7. anam da işe çıkTı
8. bura ileçber yaTağı ileçbēliK yapıyo anam
9. evde kendi başına koyup gidemōñ diye göTTü yavrum beni
10. aşşığı alTınTaşa vādıK
11. alTınTaşTa sōdulā muhTarınañ dayım vādı başımızda giTTi
12. hākim kaKtı bōle dikeldi
13. yenge dedi ey dedi sen dedi bu çocuğu besleyemediñ mi dedi on üç yaşında besleyemediñ mi dedi
14. o da dedi ki buvası öldü dedi
15. ağası da áskere giTTi dedi
16. ben dedi başında duramadığım ı çün
17. aha bōle deseñiz ya dedi bu çocuğun dedi on beş yaşında olduğunun künahını çekē misiñiz dedi
18. bōle gelin oldum ben ya
19. bunnā eyi gelin oldu ben sıkınTıynan gelin oldum
20. dü ı ün hazılığı yapsalā né édicek
21. işTe dü ı ün fālan davulımız fālan oldu ya ben güççü ı ün bi şey bilmi ı on
22. bōle dedi de ninenin biri öğreTmene
23. zornan gelin eTmişlē de aha öle ödu kızım
24. dörT Táne çocuğum vādı
25. biri kaza yapTı öldü on yedi sene oldu kimsem yoK
26. aha būda éki éhTiyar duruyōz gülüm
27. kimse bakmı ı o çocuklar da bakmı ı o gāli hinci
28. biri izmirde biri Torbalıda biri almanyada ölelikle işTe herkeş dağıldı
29. éki éhTiyar kaldık biz işTe bōle

⇒ **Çocuğunuza ne ninniler söylerdiniz? Bir tanesini bizimle paylaşır mısınız?**

30. onlā deġiřTi ġālī biTTi ҡalmadı acıķ aha řunlā söyleyivesiň ġeňř bunnā

31. *arıya arıya bulduġum
yedi Tavan dibi deldiġim
ġıymaTlı ġıymaTlı böyüTTüġüm*

*nennilerim nenni õsuñ
uyķularım seniñ õsuñ
seni yaradan allah
ne bilem ben ne õsuñ*

32. bõle bõle der gidēdiK yeTer ġālī aha şunna aynur deyiverin ġālī ehTiyar
ķımısı bu ķadā olmaz geldiK ġeňçTiK ġālī giTTiK yavrum

III

Derleme Yeri : Büyükaşlıhanlar Köyü

Kaynak Kişi : Nuray COŞKUN

Yaş : 73

Eğitim: Eğitimsiz

⇒ **Çocuklarınıza ne ninniler söylediniz? Bizimle de paylaşır mısınız?**

1. fātihe fātihin çocuğuna ninni söyle de dinleyelim
2. anam aklımdan giden pek hē şeyi de bilīdim amma néreye giTTikine
3. néreye gitti ki elem tere fiş kem gözlere şiş allah nazāladan saklasın dili açılsın

4. *tıK tıK kayıkçı*

5. *kayıkçının küre ı i*

6. *tüP tüP edē yüre ı i*

7. *nenni yavrum nenni*

8. *uyu da böyü*

9. *tıPış tıPış tıPış*

10. *kuzulānāñ yörü*

11. *al aTıma kır aTıma*

12. *yol mu dayanır*

13. *bizim bōle olduğumuza*

14. *can mı dayanır*

15. *var giT ölüm var giT*

16. *benim néyim vā*

17. *aldıñ alce ı inı*

18. *dal başım vā*

19. *sen mani deyiver güzel maniler de bilirsın*

20. *çaydan geşTim daş buldum*

21. *yüzü ı üme kaç buldum*

22. *şu köyleriñ içinde*

23. *ben éşimi éyi buldum*

24. *hoP déyivē gelenlere yok déyivē*

25. *daralilili daralili daralililom*

26. *hoP déyivē soranlara yok déyivē*

27. *gelin bir   ay olmadı*
 28. *gelin bir   ay olmadı*
 29. *gelini  donu solmadı*
 30. *iki d    n  derken*
 31. * K cek nimeT k madı*

32. *hoP d yiv  soranlara yo  d yiv *
 33. *daralililom darilom daralililom*

34. *bi de aba hani gelin  v l rd  ya bi de onu  v v *
 35. *Tef te oleydi Tefi geTirem mi?*
 36. *hadi geTir hadi abam*

37. *emmimin i i be  T rl *
 38. *kızlar  hem iyi ...*
 39. *haydi yarenlerim gidiyom g li*

40. *anam  biTiyor kanı*
 41. *kızlar  hem iyi hi  yorganı*
 42. *haydi yarenlerim gidiyom g li*

43. *o lan oyunu  al vereyim mi?*
 44. *gelinin ellerine kına yakıyo ya  e izin i inde oyn kan bu gelin  vmesi*
 45. * ayalar g lgelendi  ayalar g lgelendi*
 46. *PaTiron  kelendi*
 47. * kelenme PaTiron*
 48. *paydos zamanı geldi*

49. *hoP d yiv  soranlara yo  d yiv *

50. *daralililom darilom daralililom*

51. *enTerisi aķından enTerisi aķından*
 52. *sesi gelir yaķından*
 53. *isTemedîniñ alırsan*
 54. *gelemezsın haķķından gelemezsın haķķından*

55. *hoP déyivē soranlara yoĶ déyivē*
 56. *daralililom darilom daralililom*

57. buvam dedi ki bana kızım dedi sen áskere mi giTceñ
 58. aliverem bi qalem aliverem bi tefter vā gel vā gel
 59. ben aķıllı ũ idim okuyádım bişeylē olūdum
 60. yalıñız işTe buvamın sözüne baķTım
 61. kızım oku deyivere ũ idi hinci gidē ōda dedi áskere gidēse érkek çocuĶu okur
 dedi kız okumaz dedi
 62. okumayıvēdim vādım geldim beş sene vādım geldim okumadım
 63. bi diPlōma aldım vēdilē aldım sandıĶımda mı sePeTimde mi vēdilē
 64. okumayı yazmayı da bilemōn
 65. buvam ōle déyince atanıñ sözüne baķılırdı
 66. bōle qadınlarıñ aķıllı oluce ũ ini bileydım
 67. bi kızım vā görseñ ki bōle çok aķıllı insanlara pervane her şeyisi güzel
 68. eĶer biz onu bi okuTuverēmişiz
 69. fakirlik vā yavrum
 70. hincik gine acıķ bişeyin oluveriyo
 71. ò ũ zaman yo ũ ũdu
 72. bi yirmi beş kıruşu bi qonşudan alıP da veriyōduñ okulda çocuĶun okurķana
 73. benim dörT Tane çocuĶum vā üç oĶlan biri kız
 74. üçü evli izmirde
 75. kızım hinci evde bekâr
 76. çok zeki emme çocuĶun gönlü olmuyo
 77. olmadı ũ ı gibi dünürü hē zaman geliyo
 78. ana bi gönlüñ olduĶu zaman evleniriñ diyo
 79. hayırlısını vēsın nāsibini beklerdir
 80. o qaPı bir açılır
 81. ò ũ zaman nāsiP olabilir
 82. oTuz beş yaşında çok aķıllıdır seni bi göreydi
 83. ah seni bi eline geçireydi ĶayFeyi bilen hemen yaķā yaķışTırıdı

IV

Derleme Yeri : Ağaç Köyü

Kaynak Kişi : Şerife ASLAN

Yaş : 70

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Ramazan ayı hazırlıkları, Hıdırellez günü hazırlıkları, Eski düğün adetleri

1. şerfe aslan yeTmiş yaşında filan varıñ
2. ırmızanda yimeK yaparız āşamleyin safura
3. ne bulursaK onu yaparız
4. āşamle onu ğō bunu ğō şeyi orucu aşTıK mı
5. bi yol ēle hazırlarız o zâman gözlüme éderiz
6. üzümnden hòşaf ğaynaTırız ondan çay édē
7. yımırta vāsa yımırta ğaynaTırız
8. zētin onnānan şeyi görüz
9. yūKa hazırlarız yūKa éderiz
10. yūKayı da böreK éderiz şōle TePsiye ğor yūKa hazırlarız
11. işTe ōle onnādan hazırlarız ğızım ğı
12. tavuK felan keseriz ondan şe ı éderiz āşamları
13. piriş pilavı yaparız hemen sulù şe ı éderiz
14. o tiriT suda PişirdiK mi yūKayı kırarız
15. onuñ üsTüne eti dōrā ōle yériz ya
16. dört Tāne ğızım vā onnāra hişbi hazırlıK yaPmadım ben kendileri hazırladılā
17. PatiK ördüm ya o şe başKa çeñizliK yapmadım
18. kendileri hazırladı işleme işledilē aldıK satın ōle gelin oldulā
19. aha bōle kilim doKuyuvēdim kilim doKumayı bilirdim canım bunnarı ben doKudum heP
20. esKidi ğāli ben de esKidim habalā da esKidi
21. dü ı ünlē cuma gün başlādı Pazā gün gelin éndi mi bitēdi
22. üş gün sürēdi cumā gün yimeklē yaPılırdı kōlü a ı ırlanırdı
23. kēşkeK bişiridiK bizim günümüzde eT felan olūdu
24. ileri geri né bulūsaK zebze yime ı i aha onnādan hazırladıK ğızım né olceK
25. erTesi gün gelin éndi mi helva basālādı adamnā camiye gidiyo ya
26. helva basālādı tavuK eti olūdu işTe onnāri hazırladıK
27. çalgı çalālādı onu adamlā ba ı ı biz ğarılā né mani söylicez kına gécesi yapalādı oynālādı
28. hēs bilmen ğızım be hiş mani bilmen hēs ğolumu ğaldırmış da oynamış de ı iliñdir ben mani ne söyleñ ne bileñ
29. namaz ğıldım dōa eTTim allā ı ım çocuğlāmı ğayirli yerlē ğazandır dedim

30. oꞑuyan ocuqlām vā biri tā diyārbeKirde pòlis olceñ di   o ā bunuñ
ğızıñ    lu
31. biri afi yoñda okuyyo o da  retmen olceñ di   o oldu da o uceK baKem
da   a
32. i Te  le bunnā ba Ka n  deyivereñ yavr m
33. aPa aPalādıK mancar aPalādıK burılarda geldiK mi bulgur ek diK
34. b le ā bu kilimlere ip   hazılādıK  aba do urduK
35.  oyunumuz vādı y nleri ol du boyadırdıK boyacıda ā bu narı b le ayrı
ayrı e   ir diK
36. y n e   ir diK boyadırdıK aha o narı      ed diK do urduK
37.      elt diK biz   m z de aha b le d vara dayādıK
38. bunnā  ıyımızda y r d  aP lādı biz de onu do urduK   li
39. seKiz g nde bi   Tene hah b le kilim ıkar dıK
40. i imizi g r d K g r d K Tutuy z Tutmamız
41. ge   li  u kilimi do uy m derdiK o a gid diK
42. Çocuklara bile ba m zdıK kimi y r r kimi aP l  kimi ba   ır 
43. bunc k  ocukl    sl 
44. bulgur  ayneT rdıK t rk  s lel di ge l  t rk  s lel di
45. biz b le alk dıK  alburun ñ onn  t rk  s l  de   irmen evir l 
46. de   irmeni g rd ñ m  he  sen ā  le el de   irmen nen
47. yo    li d  gidiyoz yabanl da çeKTiriP geliyoz ā  uzum valla bildi   im
bu
48.  oyunl mız vardı bi s r  a   a bur l ra   y dıK  uzul mız vardı onnara
ba  dıK
49. ben y nannıyı bilmen y nanlıl  g mi  o   a mı l 
50.  le     Tmi l  ya biz d ny da yo    umu uz  beyl m v dı benim
51. biz d m dıK he  bilmi   oz

V

Derleme Yeri : Ağaç Köyü

Kaynak Kişi : Mahmut ASLAN

Yaş : 80

Eğitim: İlkokul Mezunu

Konu: Yunanlıların İşgali, Askerlik Anıları

1. māmūT aslan seKizen yaşındayñ
2. yònanı ben bilmi ı oñ da buvam he ı zaman annaTırdı
3. annaTırқан annaTırқан yònanın eTTiklēni bize ālādı
4. cāmimiz hasTāne olmuş bu köy yedi deFa bi ı günde yònana geşmiş
5. yedi deFa bizimkinlere geşmiş türk asKerlēne savaş burda olmuş
6. cāminiñ ı içi hasTānēmiş on ı iki Tene asKerimiz yaTıyomuş
7. camdan silā ı sürüyolā hePsini vuruyolā
8. vurduKTan sōna öldü mü ölmedi mi diye qorqusuna içeri giremō
yònannā
9. bizim yāşlı birisiniñ mangalın içersinde közü dolduruyolā
10. hePsinin bārına döKceñ hePisinde denēcez öldü mü diye
11. gıyuyolā içere Kendilerē dışarda camda cāminiñ dış yanda camda silāları
sürmüş beKli ı olā
12. adam soba küre ı inen felan döKTürmü ı olā şē haPazınnan közü alceK
ölünün üstüne döKiceK o şekilde döKTürüyolā
13. bi Tanesi bizim asKeriñ birisi yaralınıñ biri saklanmış
14. cāminin içerişinde hòcanın huTPe oñudu ı u yeriñ alTına saklanmış o sā
ğalmış
15. geri galan on ikisin de orda vuruyolā közü döKTürüyolā
16. közü döKüverişiñ beri ı inliylene bi gırşun dā aTıyo camdān
17. Kendileri giremō òndan sōna bizin Köy geTiriyō onnarı burıya bizin evin
yanna
18. ğapının āzında orālā boşlumuş o vaKiT orāya gömüyolā
19. onı da mezār ğazmıya vaKiT yok burda alāy gómıtanınıñ orda çadır
varmış
20. çadırıñ içerişinde masa yok u zāman alāy gómıtanınıñ binbaşıñıñ bi
masası da ı i yok ı umuş
21. toPra ı ğazıyolā eTrafını toPrakTan masa yapıyolā çadırıñ içine
22. o ğazdıKları yere bizim asKer burdan giTdı ı çün çadır madır ğalmı ı ò
23. ölüleri geliyolā o masanın oldu ı u yerdeki toPra ı ğazıyolā
24. onnarı üstüsTe gömüyolā şēleri şehiTleri

25. o ñle geçiyō sōna babam annaTırdı yōnan bozuldu   u zaman benim ş m
oysuld mış n nem
26. buvam ninemi n k y ne gidiyo y nan da orıya gidiyo
27. atat rk m raT da   ını n  n sarP yerine a ıyo ş    i yolu
28. eT raFını  eviriyo orıya a ıyo
29. orda buvamı ya alıyo y nan ke iller le  omşu k yl   ocu    muş
buvamgil
30. onnarı sa lı   ol  siz bunnar  sa ladınız di   e onnar  vuruyol  heP
31. bundan s na buvamı ya alıyo  sKerin birisi  ente veriyo omzına
32. buvam da yalın ay mış yalın aya  diKenl de ToPra da ke ill den
ge iyol  oysu k     ne
33. oysu k     nde evleri her evi gir  Kılı  kar l mış y nan  sKerleri
34. işine yareyca ları alceKl  orda bi  iT aya   ab  buluyo aya   ab n 
buvama geydiriyo
35. d ş yol  yola Ta sar cı  k y ne sar cı  k y  d rT saaT d rT saaT
yayan g t r yol 
36. orıya varışın başlıyo  alamaya buvam
37. sen  leyon diye y reKleri acıyo bu seFer nasıl acıdıysa
38. hadi sen giT diyo giT ya diyo  ıyıdan  ıyıdan giTme
39. d  ar ıdan geliyo y nanın  sKeri dolam dolam geliyo
40. n rde  sKer  o    sa onun i ine y r  diyo
41.  ıyıya  ı  asan biri bi   şun  eK  diyo
42. t rk e  onuşuyol mış zaTen onnarın  o   u t rk m ş
43. izmirdeki rumn   arişm muş onnara  o   u t rk m ş  sKerini 
44. h sılı gelirk  y nanın ş    isi biTiyo ar ası bu seFer t rk  sKeri
ya alıyo buvamı
45. o veriyo bir z  ente gerisin ger  aynı   di   i yere y nanın ar asından
onn  gidiyo
46. sar cı   a varıyol  al y  omit n na acım ben diyo d rT g nd r heşbi ş 
yimedim ben diyo buvam
47. on iKi yaşında bi  ocu    muş v huT on yaşında
48. al y  om Tan  soruyo  sKere bu  oc    a eKmeK yok mu
49. soruyo soruyo hişbi  sKerde eKmeK  almamış bulam l   oca al yda
50. ordan geliy  o k yde hedi sen giT de di   o bu k yl n evl nde belki v dır
ordan yi diyo
51. ordan  ı ıyo birini  evine giriyo orda hamır y r yol mış hamır yiyo
52. hamır yirken  o  yime di   ol  sen d rT g nd r ac    miş n 

53. sa   a do unur  o  yime di   ol  orda ba ında ı ya lıl  idareli
yidiriyol 
54. ordan d nd m diyo geliyon diyo geri b  seFer geliken beriki k    e
geliyo
55. o k    e geldi   i zaman bizim asKer  ı dı giTTi y nan giTTi
56. orıl  ar ası selbes  indi bi    almadı orıya geliken sa lanıyol 
57. burıl da y nan v dır v huT birisi v dır  or ul na o k y n h lisi
sa lanıyo  adınl  sa lanıyo
58.  adınl n i inde buvam da sa lanıyo sa lanır an bizim asKerin biri
g r yo onl n sa landı   ını
59. geliyo burıya ne sa lıyonuz n'apıyonuz d Ken  ı arıy 
60.  adınl  orda sa lanmış eyi hadi gidin selbes di   o kimse  almadı   li
 or mayın di   o
61.  or mayın di   o ya orda o asKerin bi Ta ımmı  v huT bi manga  mı 
o asKerin oldu   u yer
62. ba l nda ı ba  avuş y nanın ge Ti   ini ar adan bi y nan asKeri y nı 
bi yola gidiyo sarP bi yere
63. onu da k l n n birine  yol g sT  biz  diyol 
64. o da yol g sTeriyon  diye e  sarP yere g T r yo y nanın asK ni
65. y nanın asKeri de bi T men mi  orda tam sarP yere varı ın T men
 omıTanı a lı kesiy 
66. onun m sus k T  yere geTTi   ini onu vurmıya  alı ıyol  v huT
vuruyol  onu
67. onu vuruyol  ya buvamgili  alının i  esinden  ı aran assubay ba gediKli
o al yi esir alıyo t meni
68. o da  o  sanıyo Teslim olu  eT raFımız   vrildi felan diyereK y nanı
 or uTuyo
69. teslim oluyola sila l nızı aT n aTıyol   eKiliyol 
70. ondan s na bi de ba ıyo al y  omıTanı eyv h ben sizin bu  ada az
old nuzu bileydin  ol y  ol y Teslim olmazdım diyo y nan
71. ordan  eviriyol  aFy na geTiriyol  bi t mene belki yirmi K  i belki oTus
K  i bizimki ya
72.  teke  ik      bin K  i y nanın ı   yirmi oTus K  i ik      bin K  i
buradan aFyona g T r yo
73. bizim k l l  bi Tane ge  ken asKer isTi   o y nandan
74. o asKeri geTiriyol   o  etTiKl nden k l   o   ızıy mu  onnara
75. onu Ta  ınan d ve d ve d ve  ld r yol  y nan asKerini
76. bizim   l   adınl  d v yo y nan   nden g d Kl m d du l m bu
77. yal nız bi de    v  buvam ben diyo bi   n duru an diyo bizim k     n
 sT Tarafında da   ın Tepesinde y nan cePhe TuTmu 

78. bizim bi tümen asKer de şēden geliyo KüTāyadan geliyo
79. bizim kö   ün etēn önüñe şuriya Tarlalara dağılıyo büT n kö   ün önüñe
80. géce āşamle aTeş yaKıyo orıya
81. belKi aTeş diyo y z Tene iki y z Tene va belKi diyo buvam g r yoz biz aTeşi diyo
82. y nan aTeşi g s n de  oK g s n de g Ksun diye dağılıyol  her biri her bi yere aTeş yaKıyola
83. yim ni yiyol  yassı ezeni sırası ormana y r yol  ş  daĝa
84. bi TaKırTı  diyo y nan bozuluP ĝa ıy  aKda   a ĝa ıy 
85. y nanı ĝo   al l  ya yirmi er Tene mer misi v mı  asKerin
86. her asKerin yirmi mer misi v mı  mer mi biTiyo neyse
87. y nanın aKlı kesiyo TaKırdı kesili in Tekr  bizim asKeri ĝo   alıyo
88. bizim asKer geri  ekiliyo o ş  biTTi
89. aradan oTus sene ge Ti diyo y nan giTTi diyo memliKeT saKinle Ti diyo hi bi ş  ĝalmadı diyo buvam
90. bi g n ge e dı arı  ıKTım diyo aynı aTe i aynı y de g d m diyo
91. demeK ki orda can bı allah Tarafından  uTsal bi ş mi  o g r nen ş  buvama
92. h sılı y nan i i da   a  oĝ annaTırdı ya her biri haTırıma da gelme   o
93. biTceK de d yil y nanın eTTiKl ni      annaTırdı buvam
94. y nan adaday an bi Tene assubay b rda oTus ki ilik m cudundan k de yirmi sene oTus sene ĝalmı 
95. ş  yirmi sene demi im yirmi g n oTus g n ĝalmı 
96. ĝald    i  n bu k  de onu  yim ni felan  ekT      n bizim k den memnun ĝalmı  assubay
97. y nan adada bozul  un mıraT da   ına d ru y r y   n
98. y nan d    ılmı  k lere d ru bu yanlıra d ru ĝa anl  h cum  denl  olmu 
99. bu k    ben ĝoreyce  diye o assubay m cudundan asKerinden gelmi 
100. bizim k    e makineli T feKl ni ĝurmu  dam i l ne hi  bu k    e y nanı  raTmamı 
101. onun   i  n bizim k     n ĝadını erKey  y nandan ş  g rmemi 
102. Ke iller k      var y nanın asıl bozuluP da  rayıved  k 
103. o k de k     n ĝadınları heP bi   eve dolmu  o k y muhTarını  evine dolmu 
104. vahıT o k     n aĝasının evine bi evde elli ĝad  ĝadın var   ımı 
105. asKer y nan asKeri ĝoce ĝapıya
106. ĝoce ĝapı aĝe Ten o zaman ya fer ĝazanmı l  ĝuvetle b T n asKer y Klene y Klene ĝapıyı ĝırmı  i eri ĝırmı 
107. i eri giri in ĝadınl  bu seFer pen ereden a   t ylem  ba lamı l 

108. ora da yükse   ĩmiř alTı yedi meTİre ya dā fazla
 109. bu seFer ġarřı TaraFdaki y nan asKerleri sil ları almışl 
 110. t yliyen ġadını vur l mış camdan aTlıyan ġadını vur l mış
 111. ey r ġurřunı yidiyse d şT      gibi saman  uvalı gibi yerde ġalırmıř
 112. ġurřunı yimediye d ş ş n ap l  ileri d ru ġa  mıř ġadınl 
 113. onu g rm ş o k de o va ıT buvam b le g d m diyo
 114. bi  enTe veriP de y K Taşıdında asKer o ba Tı diyo
 115. o da sil  aldı bir z TuTdu muTdu ya diyo o aTeş eTmedi diyo
 116. orda ondan beraber ben ba Tım diyo  le g rd m diyo
 117. k lere eTdiKleri eziyeTl  b le
 118. ben elli senesinde asKere ġiTdim asKere ġiTmeden alT   ay  nce
 evlendim
 119. ben alT   ay eveli evlenmeden bir ay iki ay eveli ġomřımıza bi gelin
 endirdiK
 120. bizim b da d    nl de k    n ġ řleri deli anlıları
 121.   de birisi bayra      eK   TeKinn  seymen ol  seymen deriz
 122. ar asında geline muh F z gelinin ar asında
 123. o eve geTiresiye gelirl 
 124. o eve geTTil  geTirişin deyişleme aT dı  biz
 125. m ni s l diK onu orda s ledim
 126. *evini   n nde Fırın*
duman t t  burun burun
işTe ġomřum geTiriv diK  ile i
isT  ge in isT  s r n
 127. dedim ben ba   ırdım bi ar  sından bi m ni deha s ledim o neyd  ya
 128. *elinde  ira*
 olunda yara
 omşun  vlendi
ba a geldi sıra
 129. dedim bunu deyişin bi de ba Tım buvamı  ar ıd şları yaşlıl 
 ordeymiş
 130. onn dan bi utandım ey r yer deliK  sa girc dim
 131. ondan s na ar adan bir ay geşTi ben evlendim
 132. evlendiKTen alTı ay s na asKere ġiTTim
 133. belki alT   ay da s rmedi
 134. K T yaya vardı  dedil   h  sen geş ġ miřin
 135. sen  ş g n geş ġ dın senin m cutun tırab zona ġiTc din ġiTTi dedil 
 136. e n olceK siz ba am durun ş le
 137. benim gibi geri  alan oTus Kişi olmuşuz biz
 138. bizi oTus Kişi doldurdul  yalı ız oTus Kişi bizi ayrı bi yere ġoydul 

139. o zaman şindiki belediyeniñ öñü böyüK ğışleydı toPraKTan yapma ğışleydı
140. ağeşTen çaTıları vādı aralānda bölüK
141. orıya ğuydıla bizé geri ğalan dörT yüz Kişi gidiyo bi yere
142. o dörT yüz Kişi de şe gidiyo dörTyola gidiyo adananıñ dörTyoluna haTaniñ dörTyoluna
143. dörTyol şe ısıcāmış portıKal varmış eymiş felan dedilē
144. ben ordan çaTının iki Tanesini söKTüm gece o asKere ğaTılceñ orıya ğaçak giTceñ
145. hazıladım gece ben uyükene asKer giTmiş uyanamamışın
146. sōna deyeKōn subaylara da sen orıya gidēdin arKāñdan isTēlēdi dosyelānı
147. sen orda ğalırdın diyorla benim aKıl eymiş ya gidememişin uyKu basKın geldi
148. sōna başKa yēlere gidenlē ödu KöTāyadan çoK mēcuT gidiyō
149. yine yūs Kişi felan topladıla kumanya veriyolā
150. kumanya veriken helva veriyolā PaKeTlēde yemiş veriyolā dehā başKa bi şelē veriyolā
151. yolda giTceK yiceKleri bol veriyo devlet
152. biz de seyrine baKıyos şe çekildik otus Kişi bizim ğaçak mēcuTumuz vā
153. bi asKerin biri gēdi la ne duruyōnus ğarışın şu asKere dedi
154. bizi önüne ğaTTı orıya giTceK asKeriñ içine ğaTTı
155. biz gōnümüzden diyos bu salaK ya biz de alam kumanya diyos
156. biz biliyos amma o asKer bilmi ı o
157. ondan sōna kumanyaları aldıK yemişleri aldıK helvaları aldıK zēTin aldıK
158. ordan biz tırabızona giTcez biz ğaçak ız dediK
159. ē ı ölese siz ayrılın şe dedilē bizi ayırdılā
160. kumanyaları orda yidiK öTeye asKer giTTé
161. sabahlē geldi oranın şube başKanı baKıyo elinde bi bastun
162. ya herif diyo tā dörTyola giTceK hincidan burdayKan yemiş yemişlēni diyo
163. helva Kā ıTları oha burada burdayKan yemiş diyo boK dolsun bo ı azına diyo
164. halbuKısa biz yidiK onnarı
165. burdan kōden giderken de ğomşılā giden asKere birer Tene Tavuk ğoyā
166. ādeTTir bizim kōde hinci de ı il de o zaman ādeT idi
167. benim Torbiya on üş Tene Tavuk ğoymuşla bişmiş Tavuk
168. buvam ğadın dedi anama şunuñ bi Tanesini ben yiyen
169. hā çocu ı un şēsine mi göz diKTiñ dedi hadi ordan dedi
170. buvama bi Tane Tavuk yedirmedi ordan o Tavukları göTTüm

171. KöTâyada biz şubede on sekiz gün ğaldıK on sekiz gün
 172. orda TavûKlâ benim zaTen dörT beş gün oluşun KoKmaya başladı
 173. ben orda arKıdeşlêñ yanında çıKareyon yiyin lâ yiyin TavûK bol diyon
 ya
 174. ik   üş TavûK yiyos vahuT dörT beş TavûK yediK gerisi KoKceK
 175. orılara cingen çocukları geliyo istenmiye
 176. asKerin eTıraFında dilenmiye onnara birer Tane veri veri vëdim
 TavûKlâ bozulmasıñ diye
 177. TavûKlâ bozulmadan onnara vëdim
 178. ordan bizi tirene bindîdilê gece isTanbula göTTülê
 179. sirkeci diyolâ bi yere ğapadılâ eTıraFı duvar tâ dörT gün orda ğaldıK
 180. orıya varışın yimeK yidiK albay bize yimeK ğabı daşıyō biz orıya
 varışın
 181. ğosğoca albay yanında muhaFızları da var onnar da daşıyo albay da
 daşıyo
 182. orda yimēmizi yidiK hadi baKam yürüyün bizi yoğarı gaTa çıKarıyola
 183. çıKarığan bi el eTTim biğağ aldıydım kendime
 184. biğa   ı suFrada unuTmuşuñ masada unuTmuşuñ
 185. geri biğa   a döndüm ben geldim biğa’ da giTmiş
 186. geri geldim asKeri de bulamadım mēcuTumuzu oralâ dōlu
 187. ben ğaldım dedim ordaki muhaFızlân birine
 188. ğē ğē dedi orda kürTlên arasına soKTu beni
 189. soKul şurâ yaT e yaTceK yer yoK bi yate   a dörT Kişi gömuş üş Kişi
 gömuş
 190. e soKul onnân üsTüne yaTırdı beni vallâ adamlân üsTüne yaTdım
 191. o adamnâ mecîbur ğaldı kağıP oTmıya ben yaTışın
 192. kâğTı badıra bodur badıra bodur kürTçe bi ğonuşuyolâ bi ğonuşuyolâ
 sabba   a ğadâ
 193. bi de ğaşınıyolâ bi ğaşınıyolâ ğarT ğarT ğarT biTli bunnâ diye ben
 ğorKuP da ğaşceñ
 194. benim de aKlım kēsTi ğaça mıñ ğaçmadım
 195. ordan sabâ oldu sabâlê mēcuT endi aşşa   a buldum arKıdaşlāmı orda
 dörT gün ğaldıK
 196. lafin birini ğoyuP birine gidiyoñ KöTâyada éndiK
 197. bizi ğemiye bindiriP de şē geĉēceKlêmiş sirKeciye
 198. deñizin kenâna gemi éyice yanaşmış ben de ne deñiz gödüm ne gemi
 gödüm
 199. orıya bizi ğuydulâ ora ğāFe sanıyoñ geminiñ içi ğāFe sanıyoñ
 200. yaho bu ğāFede né   şimiz vâ bizim diyoñ
 201. oTurūğan oTurūğan bizim ğāFe sallánmaya başladı
 202. ğarşı TaraFa geşTiK geĉişin bizi éndîdilê başımızdaki muhaFızlâ
 203. bize KöTâyadan tırabızona ğadâ yeTceK bir haFTalıK kumanya vëdilê
 eKmeK vedilê

204. onnā çanTámizde dolò çuvallānan
205. burdan köyden de çocuK aş    alır diye anam bēsimēT eTTi ğuruTTu
206. onbeş ğadā da o bēsimēT vedi yòvarlaK somun onnā da vā
207. yükümü daşıyamas ôdum ben neyse
208. şe   e vādıK sirkeciye vādıK dörT ğün ğadıK dörT ğün sōnā bizi
çıkardılā göTürüyolā
209. bu seFer galatadan geçicēmişiz biz çoK göTürüyolā
210. ámmē biz oTus KişidiK ya orda olduK yüz Kişi isTanbulda
211. bizi gemiye göTürûKen tırabızona ğiTcez galataya varığan
212. ben hiş şe   er görmedim kö   ümden başKa asKere gidesiye
213. ben binālara baĶāğan baĶāğan yükseK binālara bi de baĶTım asKer
ğiTmiş
214. ğoşa ğoşa asKere se    rTTim TuTTum asKeri ğoşa ğoşa vādım
215. galata köprüsünden geşTiK ordan gemiye bindiK gemide gidiyos há
onu deyivēceñ
216. sirKeciden tırabızona varasıya dörT ğünlük gine eKmeK vedilē bize
asKer
217. KöTāyadan gelen eKmeKlē duruyō kumanyalā da duruyō
218. sirKecide bi dēha vedilē anamın ğoyuvēdi bēsimēTlē de duruyō
219. yanımda bi Tene burdan hemşeri vā ğaraKöse kö   ünden onnan eyyi
geçiniyoz ğālī éyice onnan ehbaP olduK
220. o bu eKmeKleri veren birine bu ğedā yük Taşımeyam diyoñ
221. o birez kıtıbiyoz ğaTiyeñ vēdimēdi ben Taşırıñ dedi
222. Taşiyō hacığaçar gemiye bindiK gemide gidiyoz hiş gemi ğōmedim
ben
223. gemi dē sarey gibi yükseK deñize açıldıK bi balıKlā vā
224. ámmē öKüz bö   üKlükTe balıKlā KöPeK balığımış gemiynen yariş
yapı   olā
225. bu balıKlara bēsimēTlēden bi Tene alıP aTıyoñ
226. balıKlā ğapışı   olā bi Tene iki Tene dēl balıK bığaş Tene oluyo bu
seFer ben bēsimēTi aTışın
227. onnarıñ se   irine baĶa se   irine baĶa biz KöTāyadan asKerin vēdi   i
eKmeKleri biTidiK
228. anamın ğuydū kumanyalā da biTidiK yalıñız şe   isTanbulda vēdiKleri
kumanyalā eKmeKlē ğaldı
229. onnā bize yeTerli onnā hem Táze ordan yükü azāTTıK
230. her şe   e ūruyo gemi de bizim yarısı geminiñ   içi dolò inne aTseñ
düşmūceK ò ğadā dolò
231. gemi ūş ğünde mi dörT ğünde mi vadı gemi ğidēKen her şe   e ūruyo
232. bizde de sarığız parası vā her şe   de ya üzüm alıyoz ya bişey alıyoz
233. saTıcılā biniyo gemiye ne dek gelirse alıyoz

234. yalıñız burada baña sen dışarı çıKmadın dedilē senin parañı soyālā
parañı éyi bi yere saKla
235. a saKlarıñ maKlarıñ anam tenbih édiyo neriye saKlēceñ diyo
TaKKañıñ içiñe saKlarıñ
236. ya TaKKañı biri ğapa gidivēse diyo aKlım başıma geldi benim
237. sırTıma pareyi diKTim ondan sōna biráz çıKādım harcancēm ğadā
238. harcamēcēm paraları ceKetin iş cebiñe ğoydum şe ı e vadıK ordu
denileñ bi şēre vadıK
239. éndiK orda gemi durdu üzüm aldıK orda
240. üzümü alışın ben arKedeş hangımız öñden davranīsa parayı o veriyō
241. ben bi davrandım la valla benim para giTmiş dedim
242. benim parayı almışlā gemide beni soymuşlā hiş habárim yoK
243. çeKeT sırtımda heriF cebimden almış habárim yoK hem iş cebimdeñ
244. cebi mebi Kesmemiş de ha şēsini fālan Kesmemiş de
245. gözelce elini soKmuş almış adam cüzdandeydi cebindeki benim
246. şüPhelendim merdimanda yer bulamadıK ta merdimanda durduK
247. merdimanda énen çıKān bizi çoK sıKışdırdı herālde orda aldılā parayı
néyse
248. benim arKedeş dedi dur ben vereñ ölese seniñ para çalındīsa ben vereñ
249. bi el eTTi la valla benimki de giTTi dedi onu da soymuşlā
250. adam üzüm parasını bizden almadı ğodu giTTi üzüme bedava yidiK
251. ondan sōna tırabızona gice vādıK gice vādıK ya uFaK uFaK KayıKlā
moturlu KayıKlā bi gelivēdi gelivēdi
252. asKer Taşıyō biz vādımızda yapamadıdı tırabızonu gemi yerleşemō
253. bi ı kilomeTire geride duruyo gemi orıya gemiye geliyolā
254. KayıKlā yanaşıyolā merdimandan éniyoz biz
255. gemiynen Kayı ı ın arası bi metire tüyle tüyle diyolā ben tüylēmēdim
256. deñizin ı içi öle sō ı öle derin Ki ğaTiyen ğorKuma aTliyamadım
257. şēT derKen beni KaKTırıKān öKüzü şē KaKTırı gibi āra KaKTırı gibi
258. beni aTlaTTılā kayıK bi yörüdü emma yanıbaşımızda suya elim de ı ip
gidiyō
259. hemen bi ğarış deha dalsáK baTceK bizim KayıK suya eliminan
oynayıP gidiyōñ
260. burdáyKān da baña tenbi eTTilē ğaradeñizden su içēsen dedilē
çaKma ı ı çaKāsın dedilē
261. üzerinde si ı il çıKāsa ğaradeñizden su içēsen durdūsan o çaKmeyi o
adam çaKāmış
262. o adamın şēsi geçēmiş dedilē burda emmim çaKādı
263. ben de onu ğaradeñize gelmişKen içēñ diyoñ elimi daldırıyoñ
hapazımnañ su içiyōñ
264. içilinmiyo öle Tuzlu öle Tuzlu ku deñizin suyu ben bizim sulā gibi
sanıyoñ

265. ordan éndiK şē bizi aldı giTTilē sarığışla diye bi yere dePenin başına
ğodulā
266. atatürkün de ölüm günümüş ben de hiş kōde atatürkün ölüm törenini
görmedim
267. askeriz biz ya orda bi   ölüm töreni yapTılā bize şaşırđım ğaldım
n'édıyoz biz bōle
268. ordan asKer dōlu éyice mēcuT fazla orda ğurnalā vā ğōcca bi bidon vā
bi  amyon TaşıyamaceK şekilde bi bidon
269. onun   işi suynan dōlu oTs   ğırK ğadā ğurna vā
270. kim yaneşabilise eliñi yüzüñü yıKō suyunu içiyō ben yaneşamadım iki
gün yüzüm yıKānceK ğaldı orda
271. ordan çeşmelēden yaneşamadım orda yıldım ben éyice
272. bi   ara bayburta asKer giTceK dedilē bayburta sēkiyaT ayırıyolā
273. yazı bilenleri éyileri orda alığoyolā be   enmediKlēni bayburta yollōlā
274. ben yazı bilmōñ dedim biliyoñ helbüküse hem de éyisini biliyoñ
275. maTemaTiğim çoK ğuvetlidir çavuş ğursuna giTTim ben de
276. yüz yeTmiş Kişiniñ içinde yedi Kişi çıKTıK maTemaTikde birinci
bilen yā
277. maTemaTikde çözemēce   im hiş   bişe yoK dedim ben ò zaman
ġēşlimde
278. hāsılı yazım yoK dedim beni bu KōTü di   e bayburta havale eTTi
279. bayburta vādıK tırabızon ısıcaK   ıdı bayburt bi so   ūmuş bi
so   ūmuş
280. nan KōTāya ğibi mi bayburt aynı erzurum ğibi erzurumun yaKını
281. bi ğar yaġā yaġā oTobüs geçēKen oTobüsü yumŭvemiş  uran
ġıraydēlēñ aşdı   ı şē
282. bu ğadā ğar olur teleFon direKleri boyu çıKa ğar dēlēdi
283. bi   yanda koP da   ı vā bi   yanda ziġana da   ı vā bayburt
gümüşhaneniñ ġazası bi   yanniñ erzurum bi   yanniñ gümüşhane
284. bayburt gümüşhane de ğaradeñize ğayıTlı orda dōrT ay felan durduK
285. bu seFer çavuş ğursuna seşTilē beni orda
286. onbaşı terfesini Taġdılā tırabızona göndēdilē geri geldi   imiz yere
287. tırabızonda dōrT ay ğursTa ğaldıK orda sıreynān nöbeT çavuşlū
tutādıK
288. bi   gün sıra baña ġemiş nöbeT   çavuş ödum
289. tırabızonuñ bi   ucundan bi   ucunda  umanya geleyo bize
290. orıya arabaları ğoşTurdum dōrT araba eKmeK ġeTmiye
291. eKmeKleri orda yüKleTTirdim aldım geldim bölüye da   ıTdım

292. āşamlē bi baḲTım bölüye da ıdırḲan ğalem lāzım lisTe eTceñ şē
vedı ı imiz eKmeKleri benim çenTe yoḲ
293. le çenTe yoḲ benim çenTeleri dedilē dışarı çıḲadıḲ sen gidişin
294. ğu ı uşu yıḲadıḲ çenTeleri geri ğöduḲ
295. e benim çenTe bilmi ı oz dedilē senin çenTe de çıḲmıştır dışarı
çıḲTı ı ı yeri aradım benim çenTe yoḲ
296. baña ğalem lāzım oldu da öle bildim
297. sabā ödu bölüK ğomıTāna annaTdım
298. benim çenTe böle ödu böle ödu ben vaziFeye giTdım
299. dışarı çıḲāmışlā geri ğümüşlā benim çenTe çalıñmış dedim
300. ò da nérde bülceK ğumandan o ğedā asKerin ı içinde
301. ò da ne beni mākemeye vēdi ne baña bi ı şē dedi ne de milleTi
sıkışTırdı heşbi ı şē yapmadı ilgilenmedi
302. dörT gün sōna benim çenTe asKeriyeniñ oT desTelēniñ alTında
bulundu
303. oTu bişTilē de bizim yataḲ dolduruyolā oTdan bize ya oT yataḲlān
üsTünde yatıyos
304. orda benim çenTe çıḲdı ğēdi çıḲdı ya çenTeniñ ı içinde né vāsa
onnarı almışlā
305. üzerinde benim yāmırlıḲ vā yāmırlı ı almışlā ben yāmırlıḲsız ğādım
306. bölüK ğomıTanna bi de ı a annaTdım benim çenTe bulundu ya
yāmırlıḲ yoḲ
307. ná ı peñ dedi yāmırlıḲ da oluşun çenTeynen bu ı omuzlām bi ı acırdı
tālime gidēKen bi ı acırdı
308. el çenTe daḲınıyo gidiyo ben çenTe çalındı ya yāmırlıḲ da yoḲ
309. dürülü yāmırlıḲ sırTıña sarılıyoñ TüFe ı daḲınıyoñ ava gidē gibi
310. bi ı õşuma giTdi dörT ay ğursu orda tamamladım
311. ámma kēFnen tamamladım ordan geldim şē bölü ı e
312. bölü ı e gelişin şēde bölüKde benim bölüK ğomıTanı bi ı Tene şē vēdi
313. boz yāmırlıḲlā vādı tā yōnan ğünden ğalma
314. beni orda dePocu seçTilē bölü ı ün dePosu bende
315. orda alTı Tene çavuş vā alTı Tene çavuşın ı içinde ğarargah
ğumandanı benim
316. bölüK benim elimde orda o ğedā yāmırlıḲ vā birini geysēm olcēmiş
317. bölüK ğomıTanına duyurmadan geysēm olceK
318. bölüK ğomıTanına annaTdım o da dedi ki şurdan dedi
319. yōnandan ğalma boz yāmırlıḲlā vā onnadan bi ı Tene boyıyam dedi

320. onu gey dedi orda boyadıK onu da boyasının KöTüsünü mü aldıK
 321. boyamayı mı bilemediK benim yāmırlıK ğırmızı ödu
 322. bölüK ğomıTanı dedi ğosğıca çavuş bunu geyse ayıP olü dedi
 323. bunu acamının   birine v  onun yāmırlı   ını al dedi
 324. acamının   birine v dim onu onun yāmırlı   ını aldım
 325. bi   g n beni ş   Tmişl  m Kemeye v mişl  yāmırlıKTan  T r 
 326. t men  m Kemeye ğiTTim tırab zona  aldırdı diye
 327. nereye ğodu  diyol  yāmırlı   ını nere  ğodun diyol 
 328.  deTTirdim diye böl K ğomıTanı bi dileKce yazdı ben bunu dedi
 329.  deTTirdim parasınnan ğumeş aldım diKTirdim
 330. esKi yāmırlıKl dan vedim de boyaTdım demedi
 331. hakimlere tırab zona dileKce yazdı dileKceyi elime v di
 332. böl   n m r n  basTı aldım v dım h kimlere v dim
 333. ondan bar T  Tdim    le asKerli   im biTTi
 334. iki sen  yaPTım ben orda asK liK yapaK n  avuş K n bi   g n
 335. esKiş rli biri geldi ş le baKTım  cıK  Klı başında biri
 336. o a dedim sen oKudun mu oKudum dedi kaşTa orT kulu biTirdim dedi
 337.   zaman orT kulu biTirdin mi en   iyi oKul
 338. onu b l    e hemen  dım Kendi b l     me
 339. bi   g n dur K n  radan bi   kaş   ay geşTi
 340. şey acal  dedi b l      işTim   T dedi b l K ğomıTanı
 341. b l      işTim   Tdim ba   ıry m ba   ıry m toplandı b l K
 342. y z y z elli Kişi bi   Tenesi yoK benim d d m v   alıyo 
 343. ba   ıry n dolaşıyo  yoK orda  anTin v  ğ F ye
 344.  anTin derdiK orıya gird dim  anTin n  n nde ğ F si v 
 345. orda oTurupdur  masada l  d m n mu sen duyuyon
 346. e n  oTuruPd r yon arK deşl l  ğonuşuyon
 347. bu a iKi   Tene tokat salladım k k   ş  esKiş rliye
 348. tokadı vuruşun k kTı ay  ba a yumruk hazırlam  başladı
 349. haa bu ba a ğarşı geldi bundan ğorKTum bu seFer
 350. onu    me ğaTTım g TT m b l      işTim   Tdim
 351. teKmil v dim b l K ğomıTanına  yi
 352. b l KTen bi   Tene al ya k tiP istedil  o ba a ğarşı geldi ya
 353. hemen onu sePeTledim al ya o da orda al y yazıcısı oldu
 354. al yın en yazıcısı al y ğonıTanı n k tiPi oldu
 355. b l Klere ayd  bi  umanya da   ıdılr ayd  bi ci    ra da   ıdılr
 356. beni burıya v dirdi  diye o esKiş rli memn n olmuş

357. ben onu başımdan aTdim o da memnün olmuş
358. ele iKi   Tene üş   Tene cı   ara düş  ba a balyasınnan gelir h s s 
359. ele fındıK da   ıdır bir hapaz ba a sandı   ınnan gelir
360. g nder  ba a o    le ra aT eTTim asKerl m de b le geşTi
361. toktura v dım mu ne oluyos s lıK oc nda kendi gelsin dedi
362. gelebilc     sa geTir dim dedim y  dedi
363. b rda elli Kiş  kendi gelsin diye yolladım sen niye giTmedi  dedi
364. gelem  dedim Tuval Te gidiyo mu dedi gidiyo dedim
365. e  lese buriya da gelir dedi gelebilc     sa geTir   dedi
366. ben  arı  lceK diye  ayır yo  sen dedim ille geTir diye idd leşiy  
dedim toktura
367.   zaman ş  giT dedi tel zyona giT dedi orda  arı buluy l 
368. h sılı o da başladı bennen g  g  dedi senin işi g re  dedi benim ş l ri
yazıv di

VI

Derleme Yeri : Hamur Köyü

Kaynak Kişi : Server YILDIZ

Yaş : 63

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Eski düğün adetleri / Yunan işgali hakkında hatıralar / Hıdırellez günü hazırlıkları / Aile hakkında / Köyün yemekleri hakkında

1. selver yıldız aTmış dü ç yaşımıdayıñ
2. dü ç ünlēde kınamızı vūruz bazar günü vurulū da bazarTesi vurduK biz
3. torūnum asKerdēdi onuñ yanına geTTiK dün cuma günü
4. onu aldıK geldiK dü ç üne ne diyem ōla kınamız olur cumartesi günü
5. dağılarnı dağarlā kōlēden gelirlē okūculāmız dağılarnı dağarlā yimeKlerni yirlē giderlē
6. ondan sōna gız ç evine gidilir elīne ayāna kına yağılır gız ç evinde oynarlā
7. bugün āşam gidēcez on ikiden sōna
8. ondan sōna bazar günü de ōle yimēni yir milleTimiz bōle
9. gelin alırlā gelini getirilē ondan sōna da dü ç ün bitē
10. on beş yaşımda evlendim asKeriyē iki şa ç iT göTTülē on alTıya çıkardılā
11. benim çocuKlāmıñ sayısı belirsiz yārum üş dörT Tene aldırđm
12. onnarı deyivereñ beş Tene çocu ç um vā üş gızım vā iki ōlum vā
13. bi Tenesi ğarnımda ōldü bayā günūme doKuz aylıKkana gelikene seKiz aylıKkana ōldü
14. bi Tenesi aynı günde ōldü gerisi sā işTe böyük kızım almanyada
15. dünyē yaşamadı o da işTe
16. benim zamanda dü ç ün bi ra ç aT édi bōle de ç ildi
17. ō zaman ğışlā oluyōdu ğarlā oluyōdu ğar ğapıyōdu
18. eve çeñiz felan asālādı bizim geşlē gelī oynālādı
19. hinci çeñiz felan asılmıyo gız evine buriya serilmedi
20. aFyonda oTuruyoz biz ben aFyonda oTuruyon orıya göTTüK
21. bi evi döşediK gelin orıya inceK
22. bu ğaynāsı burda bir hafTa durūcaK
23. eskiden bir afta sürēdi dü ç ün
24. dü ç üncülē yaTādı kākādı ğar ğapıya gelīdi ğalırdı
25. ğışın evlenmişindir yazın evlenilmezdi ki eveli işlē geliyo ya
26. gine de yapan vā da ırmızan geliyo diye biz ácele eTTiK işTe
27. gız evi de ácele éTTi bizde işē ğaldımıyıK dedilē harman ğağışın yapāsınız dü ç ünü dedilē

28. biz de bõle oĸullā ğapanınca benin õlānlān iKisi de õrenci daşıyolā
dunnuPuñara
29. kõde oĸullā ğapandı hincé bõle mēlleniñ çocuĸlānı bu kõden yaĸın ğõşu
kõlēden toPlāP gidiyolā
30. iKi Tene bizim araba biri burıya daşıyo biri orda ğonşu kõden daşıyo
ondan sõna iki deha daşıyo üş Tene araba daşıyo bureyi
31. ā õle oĸul ğapanınca emen hafTasına vuram dedilē yapām dedilē
32. ben bu kõlüyün gülüm esKiden mancar olurdu mercimeK ekilirdi ayçiçē
ekilirdi onnarı ekmi Ÿ olā ğālī bi no Ÿ uT bi bũdey
33. ekmi Ÿ olā bizim õz tarlalāmız bareş oldu beşġarış baraşı ātınTaşa dõru
tarlalāmız baraşın ātında ğaldı
34. su basan yerlē ondan ekilmiyo mancar ayçiçē de ekmiyolā tenbel tenbel
35. hinci şēr yerini ğodu geşTi kõlülē
36. mallara baĸıyolā biri mala gidiyo birisi sıbahTan bõle õrenci göTürüyo
37. çocuĸlara yimek ğayvalTı hazırlıyolā onnarı salıyolā
38. kō Ÿ ün ileşberli Ÿ i ā bõle işTe evelki işlē nérde
39. biz ğoyunculuĸ yapādıĸ ğaynaTam dāları daşları bırçaĸ şe’edēdi bu
azır yemlē yõĸana
40. bırçaĸ yolmaya gidēdiK yolādıĸ yolādıĸ bõle iKindilē ğoyun sāmaya
gelirdiK
41. andan sõna biz çoban duTādıĸ ğoyunumuza ğoyunun çobanın yimēni
ġorduĸ
42. sözüm ona eşşe Ÿ ine eKme Ÿ i sarādıĸ õle savādıĸ hinci ğālī nérde
43. ah yavrım ah ben saP mı sarmadım çapalā mı çapalamadım bu Tēzeñ éyi
dayandı bu işlerā
44. benim ġördü Ÿ üm işlerē deyivesē bõle masā gibidir
45. harman savırdım patoza sap aTādım patoz vādır bõle sapı dö Ÿ ē
46. ondan sõna motorun arabasına sap sarādım ben oraĸ biçēdim
47. çocuĸlām da vā beş Tene çocuĸ böyüTTüm ğaynınam da böyüTTü
48. ondan sõna harmanda sabā ğadā biz Ÿ arman savırdıĸ
49. patozlar yõĸana bõle yabalā vādır savırısın yel esTiKce bũdeyinen
deneyi samanı ayırısın õle işlē ġördüK
50. ondan sõna mancar eKēdiK işTe ğazmıya gidēdiK eziyeTli de hinciK
motõlan sürüveyõlā
51. biz çaTal vādı şõle onnan çıĸādıdıĸ bacaĸlarımıznan Tepe Tepe hinci
hē şeyi motõlan hē şey maĸıne
52. ğoyuna ğuzıya giderdiK dālara daşlara ĸorĸu yo Ÿ ūdu eveli
53. ğaynınamna barabar otıduĸ çocuĸlā tabi böyüyünce ayrıldıĸ
geçinemediK ğālī iki eltīdiK
54. çocuĸlā böyüdü mü geçinemediK tabi ileri giT beri giT ayrıldıĸ
55. burıları ğaynıtam yapTı bize onnāĸı da aşşāda
56. bizim burılāmız yavrum ırmızan bayramı bır hafTa ğalalaĸ her yēlēmiz
yandı

57. bu ev yangın gördü devleT heş beş gurus para yardım eTmedi bizá
 58. doğuz dana iTFāye gēmiş buriya yandıQTan kēri gēmiş gerçi de
 59. ta burdan hinci yemeK yapī ı olā ya onun öTe yanna ğaynımgil balya
 yīmişlāmiş ceylanlā çīpiyo
 60. bizim burdan bōle dolanıyo baK usTalāmız vā bizim samanlīmız
 yapılcceK
 61. dam yapTılā çocuKlā saman balyası duTuşmuş
 62. e bizim sāTi ğardeşimizin bunnān evi yan yına duvar duvara ordan
 çıkınca bizim de
 63. éyi Ki arıbalā ğurTarmışlā ırmızan bayramına bir ı âfta ğaldıydı haralda
 64. valla yandı kül oldu her yerimiz
 65. éyi Ki géce olmamış yārum valla géce olaydı bilmōn ğāli
 66. allā eTmesin çocuKlān birine bişē olaydı dünnayı vēseler n’apēn hé géce
 çıKıydı yanarlardı
 67. dePremi duydum ben hiş ğorKmadım yan yāna çeKyaTlā vā oturuyoduK
 ali amcañnan ali benim adamıñ ı adı
 68. ğadın diyomuş benim şeyi niye sallıyō ki diyomuş ben sallıyoñ
 sanıyomuş
 69. baKTıydıK lanba sallanmadı ğorKmadıK ōle çoK olmadı
 70. ā bāricēñ diyeleK saşı başı yimiş
 71. allā cūmneniñ ğorsun düz ğavışTırsın asKer he orıyá düşen burdurdeydi
 72. ā bōle gülüm n’apam işTe köy yerlēnde hamur yōrūduK
 73. Fırında eKmeK yaparız burda eKmeK alınmazdı hinciK gine de alıyolā
 74. hazırlıK yaParız yūKa açarız yaParlā gelinlē de bōle üş yı ı n yaParlā
 75. onu ğāli ısladırlā yūKa böre ı i yaParlā ōle ıslanmış yerlē
 76. yālı yinmiyo eveli gözlēme yaPādıK çoK yālı yirdiK eveli
 77. hinci yimiyolā gelinlē de yimiyolā bizlē de yimiyos ğāli
 78. başKa né olur sizler né yiyōsanız bizler de ōleyiz
 79. çorba yaParlā banaK yaParlā ğarpız dōrālā
 80. tarāna çorbası öbürnü PeK yimezlē hazır çorba hiş yimezlē tarāna yēriz
 biz
 81. ineKlēden süTü sa ı arız yo ı ürd çalarız yüzüne almadan ğaymaKlıcana
 çalarız
 82. onı Keséye dōKeriz dōKe dōKe dōKe né ğadā çaliceysaK o süzüdür
 83. culu yo ı urdunan çalmáyız onı bö ı üK bi ğazan vadır ona dōkerlē
 84. fasille ğaynaTırlā biber ğaTarlā Tomatis de ğaTarlā
 85. ğurı fasille nohuT onu ğaTarlā eveli ğaTmazdıK
 86. bi ğocā ğazanın içinde onu halle mallederlē Koyucana
 87. ùndan sōna teKniye ùnu ğaTarlā ācıK ācıK dōKerlē
 88. ğararlā ğararlā şu eKmeK ğadarınnan teKniye ğoyarlā
 89. o ğāli ik ı üş gün durū şeye bōle mendillere kölgede dōKerlē
 90. ācıK ācıK uFalarlā uFalarlā ùndan sōna ğurur
 91. bōle mendilde ovuclarlā ovuclarlā

92. ğalvırlā vadır sıK ğalvır dériz onda elerlê a   a  le yaParız
93. d meyiz biz ovuclan ovuclarız b n gibi ğalvırda ge iv riz d meyiz biz
94. d    en de v  bi de b le b le    gibi  denl  de v 
95. onı ğurıdıyol mı  onı ısladıyol mı  bizin aF yonda edenl  v  biz  le
g mediK
96. acı az ğatarlar da hinci h Kes  orbasını sa   anına tab na ğoy 
97. d me biber vadır d    eriz yazda onı  acıK eKel  de  le yerl  seven
98.  le acı oldu mı h Kes yiyemez Ki yiyen ol  yimeyen ol 
99. benim dedem vardı iri yarı k l nı kesmi l  gavır
100. ğaynaTam deyiv di ufağ   ımi mı    le ufağ  ocuğ   umu mı 
101. bizim   da  e me vadır gavır o yanna gid Ken t rkl   ld rmı 
102. b le serPilmi  ğalmı l  ğaynaTamın ninesi g T r yo   umu mı 
103. ceP neleri ğalmı  da onnara baK T rmaya g T r yo   umu mı 
104. ğaynıTam b le geri durmu   l leri g r nce g rK mı 
105. nesse demi  Ki ali n  gelm n demi    imi  ben g rK yo  nine
demi    imi 
106. onn   l  demi  bas bas ge  bas bas ge  demi 
107.  le annaT ver di ğaynıTam ezyeT gavır k l nı diri diri Kesmi 
108. andan s na bi   denesi benim buvamın anası benim buvam bi de o gine
ğard  ı
109. biri ufağ   ımi  biri de  acıK  ocuKlara seslenmeyol mı  gavırla
110. bi   denesi demi  ki ben demi   medi demi   meT amcamın adı  medi
ben alıyın da ba   a demi  da le mes n gavırl 
111. almı  gavır giTTi demi l mi    le ileriye  ocu   u b r K mı  da gelmi 
112. evela ğurTulıcaK ya  ocuKTan o da d nm   baK mı   ocu   umu ner 
 odun demi 
113. ben  ocu   unu de ha orıya g dim gavır giTTi ğ li demi 
114.  y benim ğara ğa lar ma demi  sen nası ğorsun diye giTmi 
seyidimnen birini bu ğuc na birini bu ğuc na  mı   le annaT ver di
evelKil  biz bilmeyizKine ğaynıTam bile bilm mu 
115. ğaynıTam doKuzan ya ında  ld   le i Te
116. a g l m evel mi  yaParl dı hinci yaPan yoK herKes evinde yapıyo
117. esKiyi annaden bizim  urda yaK n macır da burda bilmezl mi 
118. anamgil biz ufağ    k na orıya gid l di bizi g t mezl di
119. onn  peK   nli   i severl  b le oynarl  geyinirl  ğu an rl mı mı 
120. orıya seyire giderl di geyinirl mi   lence yaparl mı 
121. duva eTmiyol  oynuyol    nliK ediyol  ondan s na bizim a  ada
bi   dene  eyidimiz v 

122. ta evellerden asger olmuş genc   imiş teKKe deyiveriyos çoK büyük
çamları vā
123. o çamna hiş odunnu kimseye vermezmiş asger
124. o odunnu geTiren ongmuyomuş
125. benim görümcem varmışmış ğaynınam deyiverdi
126. gılını yimiş orda gılik deyivēriz biz çalılarda ğırmızı ğırmızı olur da
çocuKlā onu yerlē ācıK daTlı olur da
127. bi de ğucāna ğuymuş gelmiş çocu   un ğarnı şişmiş eve getirince
128. ğaynınam derdi aldım giTdim serpidim geldim tā baya uzaKTır
129. o şenli   i peK sevē eveli yāmır duvāsına gidēdiK
130. ğonşılar birē tavıK verīdi ğoyun ğuzu verīdi burgul un Toplanırdı
131. ordan bōle çay geçēdi orda tavıKları felā yıkādıK
132. pilav   aşı pişirilēdi eTini ğatarlādı milleT bi de Pide çeKēdiK un
toplاندīnan yērdik içēdiK oynarlādı
133. sanıcaK yaParlādı asgerin yanına gidelēdi orılāda oynarlādı
134. biz deha teKKedān çıKmadan yāmır ya   ādı ğabul olurdu ō çoK
135. hemi bōle bi   denesi bizim burdan a   ıl yapmış
136. a   ılı yapTın ya demiş buranın odunnu vēmen demiş ğemiş asger
diKelmış önūne
137. o da ben demiş bi   şere daKleşmicen ben demiş Keçi ğoyun beslicen
a   ıl yaptım demiş
138. orda duran odunnu şēni yaKmaz mı bōle gündüz yüzine bi tokaT
vurmuşmuş yıldızlar saydırmış a   ılı göçürdū gibi gelmiş
139. bizim bōle beşğarış köyünnen félan yāmır duvasına şenliK eTméye
gelilēdi bizim teKKeye
140. yazıK bakımsız   ımış ğaynıTam hacıdan geldi eTıraFını félan
yapTıran dedi
141. bōle eveli çimento félan bol muydu kirecinen yaPmış eTıraFını bōle
hacinen çevirmiş de kirecinen yaPmış
142. benim ğaynımın ōlu da güççüğ   üdü onu göTmüşlēmiş ğazmıya
vurmuşlāmış dedeme vurman dedeme vurman demiş ōlan
143. dedemin niye palTeyla ğazıyon yerini demiş yaPıverilēdi eha ōle
duruyo eha onun yapısınan
144. bizim bareş yapıldı işTe aşşālarda oleydı belKi suyun altında ğalırdı
yoKarı da çıKmıyce'miş ona su
145. Kānıcı orıya düzağeş vā bizim düzağeşten gelme onna
146. hemen on   onbeş hanēdi hinci onna bizim kö   e ğayıTlıdı
147. mıKtar burıya atālādı odun félan verīdiK aynı bizim köy gibi eKlıdı
148. evleri suyun altında ğalceK hinci ço   u giTdi ço   u benim ōlandan ev
yeri istiyolāmış

149. e benim ölen mıKtar ya ev yerni nérde bulayın ben diyo dēlet versin
ben de gösTerivereyin yēlēni diyo
150. ik   üş kişi beKliyo di yolāmış o su coştı mu onna bi gün altında ğalır
di yolāmış çıKmıyolāmış evlēnden
151. bizim bareşimiz aşşāda yārum oreya dōru bōle yīla yīla geliyō onnarın
oreya dōru
152. aşşādan duTTular çok böyüK bizin bareş bizin tarlalar felā hiş bi Tene
bi şey ğalmadı görüKmüyo ğāli doldu
153. bu yıl da yāmırlā çoK yādı ya bōle olmazdı gülüm esKiden
154. esKiden hinci yaz şeyi düştü müdü hiş yāmur bōle gö   e baKādın
yāmur yāceK diye
155. öle çoK yāmazdı hele bu yıl çoK yādı
156. evelden bi ğar ya   ardı bu boyu biz hinci ğoyūna baKmāya gidēdiK
157. bōle kürē   inen birimiz yol açādıK da öle yürüdüK
158. öle bi ğar ya   ardı hinci nérde buluyon o ğarı yoK ğāli yoK
159. bilmēn deñizlēden diyollā yāmur çoK olceymiş ğar olmuyōmuş diyollā
160. on beş dene almanyedēnin çoK üş dene ğızı vardı onun ölu yoğ   udu
161. ğaynınası demiş benim üş dene ğızım oldu da olanlarım öle oldu
162. anaña çeKdisen üşden dönē bi de ölun olsun demişlē ona ğaynınası
163. almanyada çocuKlādan Para alēyo onnā çocuKlān yükü olmuyo
164. o da do   um yaPTı biri ğız oldu biri olan oldu iKizleri vā onun çoK
165. bu demīKi gelen ğızımın ortancı ğızımın no   uT yolmasına yolmecı
geTiriyolāmış   ımış
166. ğamyon devrildi iki dene böyüK hanım öldü ğamyonun içindēmiş
167. bi de benim torunum öldü on   altı yaşında ğamyonun alTında ğaldı
168. hinci onun iKi bi dene ğızını gelin eTTi bi torunu vā iKisi durōyō iKi
ğız bi dene de vā ölu
169. işTe ğızının birini goceya vēdi hinci bi ğızınnan bi ölu vā
170. ondan sōna gücçüK ğızım en gücçüK ğızım izmirde duruyo ğızları
böyüTdü bi dene ölu vā üç onuñ vā
171. éKişer dene bunnarın vā almanyedēnin çoK da onbeş dene hePsi
172. eveli çoK oluyōdu yārum ğaynıTamız bizim ileçberimiz biz çoK
eKēdiK çoK ğaldırıdıK
173. bu hamır kö   ün içinde benim ğaynıTam zengin   idi bi de ğardeşi
zengin   idi
174. evellēden sürmüşlē her şeyē sahiP olmuşlē ondan sōna ileçberin
çocu   u çoK olū saKlı gide aldırı gelidiK bi de
175. e n'aPcen bizi yollāmazdı evel de bōle herşelē biliçli mīdi bizim
günümüzde o ğadā yoğ   udu şélē ā öle işTe

176. gülüm né   apceñ zebze yemeKleri işTe ondan sōna ğuruTduĶlāmızı
yaParlā
177. fasille  sun no   uT  sun ŧebiT tiridi bilinir
178. ŧebiTi ğurudurlā ŧebiT y Ķa işTe demin y Ķa dedim ya biz ŧebiT de
deriz o a
179. yımı aĶ eTdin mi hamır ol  eT suyunnan  st ne ascıĶ eT ederl 
180. darlada dav  an ol  biliyon mu dav  anı benim adam b le i i      
dene geTiridi pe  av di
181. onu ğaynaTırsın did sin ufaĶ ufaĶ suyunnan barabar onun  sT ne
d   sin onu yirsin  oley
182. hinci  oley sa    yoll  o ğ ne  lan hi  ğ medidim ğoyuv mi  de  le
diKeliPdur 
183. vay  lum ma  all  dedim ben n  v  b le ine  s maya dedim
184. s na s na ben dizl mden ir Tsızın sandelle ğoy dım da  le sa    dım
185.   memiyon ğ li o ğoyunları f lan sa   a ana   m y dum
186. onu deyivere  ya benim ğaynıTam işTe zengin idi ya zenginleri b le
k  y l nde   Kemezl 
187. b le mı tarın biri demi  Ki bu adam niye zengin n  o demi  ŧi  T
eTmi 
188. an araynen telsizlen ğonı ıy  par  geliyo demi l  gelmi l  benim
 aynıTam
189. benim bey ufa    ımi mi  evinize sı  sı  misaFır geliy  mu demi l 
190. sa   a ne d mi  o da hinci y  l     miz v dır biz y  l      deriz
191. t Teden yapılır yata  ğoruz orıları f lan de i'lemi l  telsiz arıyoz diye
192. her ya aları yı mi l  un evi deriz biz kilere
193. eveli ine   den f lan p nir bilinmezdi ğaynınam b le y z n  at dı da
ya   sun diye
194. yo   urdunu da olmi yanlara ge   in  endeni geTirin yo   urd ğoyan
dermi  ğoyundan p nir ed di 
195. ondan s na un evine un evi diyon ğ li kilere girmi  o arayanna ge   in
ge   in ben buldun demi 
196. bu ad mı    emiy l  demi  adamın ğoyunı v  demi  ğocasını saT 
 uzusını saT  yaP sını saT  demi 
197. bi de bu p nirlere ba ın y lara ba ın demi  bu adam buradan buluyo
198. ondan s na ğ li giTmi l  e işTe zenginl     ilmiyo bizi de  le
   emezl di
199. bizim mı tar v dı on sene mı tarılı  yaptı biz   inen b le  a ı Tı
   emedinen
200. bizim hinci ğaynıTam Tarla s  T rm   eveli serbesmi  h  es
s   mi 
201. ğaynıTamın ba   alı varmi    ımi  ba   aldan bi kilo duza bi   i i
Pa  T cigareya

202. eveli kōlēde yōnan gidince né ğaldı yarış gidēlēmiş sōkūvēcez diye
 203. sürüyollā da çali biTiyō sürē sürē Tarlalāmızı ğodurdu ormaniyē şikāT
 eTdi de
 204. aTmiş seneliK Tarleymiş yeTmiş seneliK aTmiş seneliK
 205. ekiyōduK bōle insanı diKsen diKiliyōdu ondan sōna o mıKTar bōle
 eTdi
 206. benim adam yoKarı çıKmış melaya ev yaPTiydı o da onu şikāT eTmiş
 207. şuña şuña demiş Tarlānıza can bōleK dayenmiyō demiş
 208. benim adam da demiş Ki senin buva da sürēdi muziP demiş
 209. oreleri bi kilo duza bi dene PaKeTe yarış duTmadılā mı demiş
 210. o da sürēdi demiş senin de oleydi demiş o da sürēdi demiş   imiş
 211. o sözün dōru dermiş bi de utanmadan da
 212. ā bōle işTe kōlēde bōle né derlē allā içēn temiz olceK çocuKlām
 temizdir
 213. çocuKlām bi misaFır gelsin ToK olsa da önüne yimeK ğorlā gelinlēm
 de olanlām da
 214. gelēne ya bi tos ayran içirilē ya bi çay içirilē işleri de ras gidē
 215. bōle sen yidirmezsēn içirmezsēn allah sa   a né verī
 216. allah ben sa   a mal vedim dē yidiriceñ içiriceñ onun da sorgusu vā
 217. bizim elleri boldur baK dunnuPunardan tokturları gelir aile tokturu
 çēkilirlē gelirlē evleri gibi burda bizim ğarnımız aç derlē
 218. ormāncı geldi baK benim olan mıKTar olalı ormāncı deriz dādan meşe
 veriyō odun kesiyolā
 219. hiş kimsenin evinde eKmeK yimezledī iKindi oldu mu giderledī aşām
 eKmēni dayi (dahi) yimişledī burda
 220. decēn hamıraşı bişimişlē bis hamıraşı deriz maKarna kesilir ya  ndan
 221. onu inceciK açarız yu   uruz yumırteynan yumırtasını çoK ğatarız
 222. mayāsız yārum içine hinci yumırtayı çaKāsıñ çaKāsıñ unu da ğararı
 ğadā yu   urursun
 223. cıvıK olmaz ğatı edēsiñ inceciK açāsıñ acıK onu ğurudursuñ
 224. üsT üsTe üsT üsTe ğorsun beş dene fēlan onu kesēsiñ onnān sōna
 maKarnanın incesi oluyo kesmā onu  le keseriz onu ğızardırız
 225. fırında onun ğırmızısı gözel olur bōle bulgur pilavına fēlan ğattı mı
 peK iyi olur onun
 226.  teKi kesmeyi de beyaz hamıra yoğ   urdlusunu yaParız mercimeK
 ğatarız
 227. ormāncıya bōle ūraşmış mı néTmişlē mercimeK ğatmışlē bu né mıKTar
 demiş
 228. biz buna hamıraşı deriz demiş bu maKarna demiş kesme elde kesme
 229. ben mıKTar demiş hayaTımda henci yiyon demiş bi daTlı geldi bi yimiş
 bi yimiş
 230. onnān sōna gelinlē ğırdan gelmişlē şırıya gelmiş
 231. ee mıKTar valla biz eKmeK yimeyince ğiTmeyiz demişlē ee buyır ğē
 gelinlē ğırdan geldi né bişirdilerse onu yir gidēsın demiş

232. ğamyonun altında ğalan torunum bõle bi de yüzü aşşe   e yane uşmuş
yoldan yüz   aşseyiydi
233. no   uT yolme ya ğiTTiK yo arda bi de   a v  Tarla ğurumın yaş mı
deye ğiTTiK o gelesiye araba ğiTTi
234. onun yazısı õl miş  ocu   un yazı  ben de burda culu  bibil ni şõle
gõTT m culu   ı aTTıryõdum
235. hindiye culu  d riz biz ben de onnarı i Te bõle g TT m elin
bah al na gidiyo deye
236. gelin  benim sab  namazını ğıldım serinde yolmaya gidiyol dı
237. (anlaşılamadı) ben de onn  gelesiye  aylarını bi iriyõdum
ğelişin ğayf ltı yap yol dı
238. bizim Tarleye bunna Tarla  acı  gine de aralı da benim bu evlenen  lan
tuvaletim geldi anne n reye otureyin demiş
239. o da bizim b y   v dı o arabanın ardına ğidiv  demiş kim v 
240. eyi orıya d ru y r kene onun sesini duymuş  ılı l  aTmı  dereni 
i inde
241. anne halamın sesi geliyo demiş ona  ı dıydı  d yo kimi yalınaya 
kimi başı ğaba  arabeynan v mişl miş h Kes serpilmiş
242. bunı ar banın altına  ekmişl  al   osman şurda bi a   anın be arı v 
onun motoru ğ şl 
243. goya ğamyona bõle asılıP da  ocu   u altından  ı artıca l miş
244.  ocu   un s de ğafası ğalmı  ğamyonun a   ır yerinde geri yerinde
bi   ş  yo 
245. am n n o diyen ar ba kimin diyon bizim ar baynan d   rl n ar bası
bir   idi
246. o dedim ar ba kimin dedim benim ğ      ğızın ğaynınası na
247. sizin ar ba dedi ramzı dam dın dedi ğamyonu devitTirmi 
248. no   udu geTiriKen dedi onı ğaldırıca l miş dedi al   osman ben de
gid n dedim yanıbaşına bindim geTdim
249. bunı benim gelin ğuc na almı  bunun da  acı  burnu f lan ğanamı  eyi
250. fadimem d yon ba  sende bi ey yo  d yon n   z leyon d yon bu
 ad  oldu   una ş   r   eT d yon
251. hamiyeT dedi Ki ana be şoriya geT n  e ğayboldu dedi
252. orıya varıv d dim ne'aPce  i Te
253. ğızım benim adımı ye i ğoy dın d di adı asıya b nm yo adını niye
 odun d yo  Te   anda
254. heP d yo dedel n ninel n adını sen mi ee ğaynına ğaynıTa eveli n 
derse o oluyõdu
255. hinci h Kes d madan adını buluyo
256. õle i Te evelkil  ğaynıTa ğayınbaba şunı ğoyam dedil  mi ğ n d diK

VII

Derleme Yeri : Hamur Köyü
Kaynak Kişi : Ayşe AKBULUT
Yaş : 56
Eğitim: Eğitimsiz
Konu: Eski Zamanlar

1. eveliki zamanda déyon mayısa çıKādıK da çapıya kıasmda girēdiK
2. desTi edēdiK dırmıK oraK biçēdiK kıuzu güdēdiK evelden yime işme vā mīdı
3. burgul pilavınnan hamıraşını bişirī bişirī kesme hamıraşı onu yirdiK
4. tomatıs yoK biber yoK harman gelceK de bahçadan çıKceK erceK de onu yicez
5. hinci o ğış hormon yiyoz işTe çolu   umuz çocu   umuz
6. bahçaya girdin mi tomatizi elledin mi burca burca kıoKādı tomatiz kıoKusu
7. ismim eşe aKbuluT ben ellialtı yaşımdayın esKiden harmanda tomatizin oluyo ya o tomatizin tohumunu alıdıK
8. eKēdiK çekirdeyinden kendimiz üretirdiK
9. beş yaşmda kıuzu güTdüm dālāda a bu kırlāda bunun güçcüyün
10. bu çapıya gidiyo desdiye dırmı   ā gidiyo göyunlā kıuzulā bize düşüyo
11. anamız genc   idi iş görüyo çocuK çoğ   udu iş görüyo
12. oraK biçiyōdu oraKçıya yēmeK hazırlıyōdu oraKçı dutādın oraK biçēdin
13. ben oraK çoK biştim buvam rāmeTliK tırpanı bileyivēdi oraK biçēdim
14. desTi edēdim dü   en sürēdim harman savırđım
15. on altı yaşmda gelin ödum on yedi yaşmda çocuK aldım gücāma üş dene evlādımd vā
16. bi dene öldü üş dene allahım cümlēye ba   ışlasın
17. ğaynınam ölesiye yanımda durdu on sene oldu ğaynınam öleli
18. esKiden deyiveriyim ya Pilav aşını mercime   innen bişiriK toyga çorbası çevirēdiK yo   urd çorbası
19. onnānā vaKıT geçirēdiK biz tarāna çorbası hinciki gibi de   il
20. eTi süTü haFtada bi kere görüdüK tavıK kescēz de onı yetişdirdimiz tavıKları
21. hincikinne né vā diyon oturyolā evde diyon biz mayısa çıKādıK da kıasmda girēdiK
22. yāmır yāceK de çamışırılıKda çamışır yıKıcez diyeleK o a   ız aç yāmır ya   inca çamışır yıKādıK
23. iş göcez diñnenme yoK kilinen yıKādıK kilinen sabınnan yıKādıK

24. né bilen össen beyaz olurmuştur biliyon mu yārum hinciki gibi
25. sabā ezeni gidēdiK de āşame ğadā çamışır yıKādıK
26. ħarmanın tozu çapanın çamırı tozu
27. o günnē PeK gözeldi hinciki günnē éyi dé ı il
28. eş biliniyōdu dost biliniyōdu aKra biliniyōdu ana buva biliniyōdu
sevgi vardı saygı vardı
29. bizin ēKeKlēn önü kesilmezdi ğadınlā ēKeK önünü kesmezlēdi
30. ēKeK būdan gidiyōsa sen burda diKelisin ēKeK geşceK sen
arKasından geşceñ ēKe ı in önü kesilmezdi
31. hinci oturuyolā olanna ğız bir arada ben nişanlı oldum da yavıKlından
ĝaçāsın ĝaynıana ĝonuşmazsın ĝaynıTana ĝonuşmazsın
32. eşine dostuna ĝonuşmazsın gelin vādın gün görüsün evlendi ı in
adamı
33. canım o ğadā dışālāda görüyon ĝāli başKasını ĝaPtırımın
34. pamıK çaPasına giTTim toplamasına giTmedim üç aylıK ħamile
giTTim beş aylıK ħamile geldim toPlamasında do ı um yaPTım
35. ramâzanda üşde kaKardıK gözlime yapādıK
36. canım ĝāli yaKTisa yaKTı biTTi giTTi ôsun ĝaynıTam tableyi
yaKTisa giTsin heç abāma baKma sen onu buldu çıKādı
37. biz ramâzanda eKmeK éderiz de yūKayı bōle dü ı ünlēde açālādı
eveli hinci de ramâzanda açéyo
38. olmaz mı temizliK bi girēken olur bi bayram temizli ı i olur
39. lán pēdelē böyün ħavta denmeden yıKanıyo hinci döşşeKlē de hazır
çekyaT ondan baza
40. esKilēde géceden başlādıK kil sürtmeye kili sürTerdim çamışır
yıKıceñ
41. bi gün evel ħazırlıK yapādıK ĝazanı ĝorduK çeşmiye çamışır
yıKādıK

VIII

Derleme Yeri : Kızılca Köyü

Kaynak Kişi : Mükerrerrem CENGİZ / Fatma YAVUZ / Mustafa CENGİZ

Yaş : 76 /

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Köyünüzde neler yetişir? / Düğününüzü anlatır mısınız?

1. (Mükerrerrem CENGİZ) her şey yetişir burda aha aşşā eKTiK biberimizi diKTiK pırasamızı diKTiK tomatismizi diKTiK salaTalāmızı eKTiK
2. çileKlēmiz erdē güllē açıyō
3. mancarımız yoK onnārı boşladıK ġāli findı ıımız yetişir aşşāda çoK bizim ya ong deyil (iyi deġil) yetişir
4. toPlarız bi dünna çoluK çocuK geldiKce yir
5. çoK çalışTım ġānısını mı çinnemedim dırmı ıını mı çeKmedim ordan sōnu çoK her şeyi yaPTım çaPā mı çaPīlamadım
6. mancar vardı ò zaman iKimiz çapīlādıK iKi elTi gibi naPceñ çaPīlamāsan mécbur çaPīlēceñ
7. çaPīlcı göTürüdüK çaPīlādıK vardı eveli vardı hinci deyil hinciK aa bişeyimiz yoK
8. ehTiyarladıK hiş bişē yaPmōz hinciK dāmāTda ilerimiz gerimiz o eKiyō denemizi burıya geTiriyō ġoyuP gidiyō
9. ahan yiyin diye ġızın beyi şurılāda çiTliKde ġızım o yanna gidēsen oriya görüsün sen
10. çiTliK çiTliK dunubunların ötü yanı dunubunların ötü yanı aha òle
11. beş deneydi ġızım bi dene öldü ġız ġocımanġanam öldü hana dırna ının ġınasınnan öldü
12. ordan hincē iKi òlan iKi ġız da şēde izmirde hinci bö ün gelceK şe e zā ideye çiTli e ġardeşinin yanna ordan da burıya gelceK böyük ġız
13. o da çiTliKde orda bu izmirde duruyo hinci gelī òlannā kötāyada
14. biri şēden émeKli porselenden birisi devleT su işlēnden emeKli iKisi de emeKli
15. yaş dolduruyo güccüK şē böyük çıKTı çoġ oldu çıKalı seneyi geşdi çıKalı
16. benim kaç dene torunum vā lē sayīve baKam üş dene şe in vā iki dene zā idenin üş dene zā ide çiTliKdeki
17. izmirdekinin de üş dene ordan sōna torunun torunu vā iki dene ayşānın torunun torunu vā vā başġa he hasanın vā o da
18. iKi dene òlan vā üsēniñ ordan bi dene de ġızı vā ĖudreTiñ ġızı vā bi daneciK ġızı vā
19. òlu vardı yavımcīm öldü vardı onun Kaş dene oldu da allah vēmedi
20. hasanımın da bi daneciK ġızı vā bñ yanda o da izmirde şēde

21. ünüversteyi baK bi subay oldu ölüm da ğodu da geldi hinci şelēn
içine giTceK çocuK
22. ğadını hanımı kendi başına orlāda olamaz deye ondan öTüre boşladı
işi būda işi vā manisada hinci
23. orda ev duTdu orda duruyo aha ev alıyın der
24. geziyo orlāda da sa   a ba   a dur sus déyo ya haralda ondan heş
sormam ben ince éleyiP sıK doKuman onnara še   ediyō
25. benim valla peK güçcük evlendin yavrum on dört yaşında miydım
on beş yaşında miydım bilmōñ
26. işTe öle erKen valla ğırK yaşında de   il güçcükTen geldim ben
buriya heş aş   keş bişirmeden geldim
27. aha burda örgendim kendi ğalimle ğaynınam da yörük köyüne gidēdi
hiş baKmazdı bana
28. burda öle ben kendim bişirīdim aşımı keşimi erKeK işi üsTümēydi
hePisi
29. kendim yaPādım yimeyi çamışırı ò zaman bi de çamışırlā elde
yıKanıyo
30. böyle çamışır makinesi òsa oyna
31. ya yoK kendin teK başına işTe el ayaK uyuştò çok sıkışTırdım
kendimi ben çok berbaT sıkışTırdım
32. bişe démezdi ğaynınam hiş şikādım yoK
33. evde kendi başına her iş sa   a baKıyo o yanda bizim ba   ımız vā
34. üzümümüz vā ğadın o yanna dōru gidēdi bizim her bişēmizi geTirīdi
allah vā her şēmizi geTirīdi
35. üzümne böyle tālisīnen gelirdi tālisīnen o şe çeKirdeKsiz üzüm
36. he öledi yavrum ölēdi ğuzum her şēmiz var   ıdı
37. dü   ünne bir   aFTa bir   aFTa néden sürmesiñ bir   aFTa davıl
dö   ülür
38. yimeK hazılāsın gelene yimeK ğorsun gidene yimeK ğorsun
bir   aFTa
39. ondan sōna gelin alı   gelisin bazar ğün burda her şēni hazırlāsın
gelin alı   gelisin gidersin ğız evine de gelin alı   gelisin
40. kına gecesi olur böyünkü ğün cumerTesi ğün kına gecesi olū a   a öle
yavrum n'aPceñ
41. geydim geydim ò zaman fistan   ıdı dē o fistanları bilisin sen
42. geliyolā da burılāda oynuyolā ya o fistanlādan ğadife
43. onnādandı bizim fistanlāmız böyle gelinliK deyī aK deyī aK
geymediK biz
44. bizimKi gözel   idi bizim şēmiz gözel   idi gözelce başını duvarlādı
gelin ğānısı gelīdi buriya göTürölēdi

45. ister taKsiyenen göTsünlē neynen göTceKlēse
 46. ğānı düzlēlēdi edīrafını ò zaman òlēdi süslēlēdi donbeylerı ğoşarlā
 47. donbey sen bilmezsin camız işTe mānda ğara ğara iri iri hā bizim
 vardı işTe şe   olunca saTdıK
 48. né çeñizim  sun hiş bişēm yoğ   udu ò zaman yoğ   udu elimizde
 avıcımızda yoğ   udu hiş bişē yoğ   udu
 49. inci oluP da pılı pırtı çoğ   oldūna baKma inci dıKılı her yēler  aPıT
 vallaha dıKılı  oK  oK
 50. hazırlanmā mı canım onca ee tamam né hazırlanır hazırlāsın işTe
 51. cenber  eki basma bunnādan şalvar onnarı hazırlāsın
 52. danTel manTel ör l r de ben  rmedim ò zaman peK yoğ   udu
 yavım
 53. ğara ğandilnen b le ediyodun bunnā n rde ğara ğandili taKāsın
 şuriya ğafanı da soKāsın
 54.  le onu  rceñ diye  raşırsın  lēdi yavım yokluk olsa olcaK
 55. benim elim işTe lomatismē lomatismē b le baK g r yon mu elimi
 56. ş ña ş ña kemiK gibi işTe bunnā şekli de   işiyo ellēniñ şekli
 de   işiyo lomatismē  oKTan  oKTan péK  oKTan
 57. hā ş le né gızıl aKlıña geldi maşşallā desem eTmezdin valla gelin
 olmaK da  yi  yi  oK  yi
 58. hızmaT ediyon diye başa kaKıy 
 59. ò zaman iy di ell m benim işTe yeni oldu da   a
 60. aşşāya ğazan vuradıK teKnel  vādı orıya daş ğorduK orda ovadıK
 ya   uda iliyende
 61. aTāsın omoyu d K sin  amışır suyuñu olmā mı alan alırdı almıyan
 alamazdı
 62. ben hiş bişiye sıkılmadım alıver  bizim bu herşiyi alıv di
 ğaynıTamız  iydi
 63. bazardan geldi mi ba   ır gelirdi m Kerem diye severdi valla severdi
 bes severdi
 64. ğaynına da severdi ğaynıTa da severdi beni  teKi gelini sevmedil 
 65. şirp şarp yaPıştırdım buñu şirp şarp h men gelceK mi
 alıgel   n ñe ğordum
 66. bazardan gelsin hemen ğızım bir cıK padıcan bişir işine ileri geri
 d    ra h men benim  ñ me geT 
 67.  le dedi mi h men getir dim ben  abucıK
 68. tez geTiriyoñ diye de baña derdi valla baña derdi ğızım yalan deyili
 69. h rmeT ed dim memnunn dı ğızım ikisi de
 70. kaş sene  du yanındeydim ben baKTım iki g nc z şuriya āKiFe
 geşTiydi orda  l v di
 71. sen baKTım orda ğaldı  l s   le oluyo insan  le oluyo

72. de halil buvam vardı benim Kendi anasına baQTı baQTı da öteKi
ölana gidinca TuTdu da orda ölüvêdi güssün nine he valla öle oldu
73. halbuKūsam o baQTı yelli o baQTı
74. ölu deyil mi canım o da götmeK isTedi iki gün bir seniñ üsTüne olur
mu eldeydi doKus sene baQTım ben
75. yatır hasteydi doKus sene tam ğayınvalde ya
76. geTiren sekıme otuTdurū gidēdi geTiren sekıme otuTdurū gidēdi
77. Fadimēm Fadimēm dedi dedi de Fadimesi aldı giTdiydi bi   gün
müKerem gelsin çabucaK müKerem gelsin
78. giTdim aldım geldim de burda durdu
79. a   a oTū bu yannı oTū
80. (Fatma YAVUZ) FaTma yavız da ben né dıceñ ben hiş bilmeñ
81. ben hePisinin böyü   ün ğaynınamıznan da oTTuK ğaynınamız öldö
82. bu yannı ayrıldıK geldiK
83. o o yanda ğaldı a ğızım kendi başıma
84. adamı yola yolladım kendim oraK bişTim desté aldım kuTa kuTa çiT
sürdüm to   um saşdı
85. o güne giTsin gelmesin şüKür bugünümüze amca giTdi gelmez yere
giTdi ğodu giTdi
86. bes sene oldu öleli beşe devriliyō ğāli
87. dörT tene benim de nasillā biri a   a hinci pulluKları daKdı şu yanda
acıK yer vā çamır deyilse acıK sürēñ gelēñ dedi
88. onun yanındeyin gelinim vardı aFyana giTdiydi hasTāni   e yaTmış
çıKmış
89. bi ğızım va üçü  rda aFiyanda dördü de aFiyanda çocuKlāmıñ benim
90. kimisi toP sa   ayasından emeKli oldu kimisi oldu
91. kimisi daKımda oldu demir yolında daKım deriz he orda oldu
92. öle öle işTe vaKdimizi geşdiriP gideriz yārim
93. gelirlē a   a ğızım geldi fasille vardı çapıladı sırtımı başımı yıkadı
ellēmi kınaladı dün giTdi üsēne
94. parası çoĝ   olsun aKlı ğiT   olsun hémen ölüvēsıñ parası
baña ğalsın aldı   ı adam
95. benimKi de Fatma éyi adeşiz
96. hasTalı   ım benim bura midem ārimō da ğardeşim be yidin mi
üsTüne e   ilemōn
97. yanım çıKıvêceK dislēm yörümō né bilēñ giT gide a   ırlaşıyo vaKıT
geliyo ğızım
98. toKtur bi   şē yoK bi   şē yoK diyo bi   şē yoK diyoLā film çeKiyolā
bi   şēñ yoK diyoLā yaşlılıK
99. hasTanede de yaTdım herşē oldu

100. k rk lm  m   ızım  l mden  l mden k rkuyon ya n  bil n
k rk luyo i Te
101. inan y n inan y n da  lc n ellere d   rmesin y rım dislere yaTır P
 uca lara ba Tırmasın
102.  oley geTsin p s demeden y r Kene
103. benim adamım     Tdi   eme  ad  gezdi gezdi   emle e m ni
yidi   sini yidi
104.  arı dedi hi  Kimsiye borcum yo  dedi c miye giTdi  l v di
105. c mide ru uya  a a ana camide  l v di
106. he namaz k l  ana ben de bus   Tl n   az rl yon o yan deyivedil 
107. burdan gelceK  ocu l  ordan gelceK      n n   biri demi  bu niye
g Tm   hocamız
108.      n n   biri demi   ol nuzu  oc nuzu toPl n gelin buvan z
beFaT eTdi demi 
109.  ocu l m da geri d nm    ol nu  oc nu toPlam   gelmi l   l m
bu  ızım
110.  asTa fil n deyil   idi a   rl  t di   li disleri filen
111. g zl min su   u durm   arı niyeKine dedi g zl     ald l  bi ya  n
bi uza 
112. g zl Kl   yi d dir dedim aT v  giTsin da  nmay v  ded dim
113. me   ersem g zl n n c  eri d K l y m    ızım g zl n n c  eri
d K l y  feri d K l y  c  er deriz
114. seveleK  lendiK ya ab m deyil he ben onun b y      
115.  oc nla eveli bul  ma  yo du sa lı f lan laF ed se n  l di hinc 
hi    li
116.  una v ce  mi vec   v ce  mi v ce  ya
117. (M kerrem CENG Z) kes  kes  sa lı sa lı  y  d    sine
  nTesine tavu   u felan kes   y  d 
118. ordan s na ham rs z ed   y  d  F r nd  h    rda y ceK   rda y ceK
berbaT    d  bu berbaT    d 
119. i erde aTal m   ileriye geriye bizim bi  den  aberimiz yo 
120. (Mustafa CENG Z) bu bizi  o    oyn Tdi bu neler yaPmasd  a  a
 le biz ileri gid diK eni Teynen la  la  ed di bunna n rde la  Fatma
yavuz
121. he deme oldu he
122. (M kerrem CENG Z) sa lama sa lama deyiv 
123. (Fatma YAVUZ) a  a  le sa lı gisli laF   eTmediK yal n z
ham rs z fel n ed dik de Kesbannan ali   gid diK
124. (Mustafa CENG Z)   zl  esKiden  onu mazl d  b y K g c Kl K
v d  g r v dil  mi ay P say P d l di
125. he me dediK gene yaPic mizi yaP y du  amme yine de  y di
bunna b y K g c  K en de  e i il di

126. (Fatma YAVUZ) ğonuŝceñ di   e camá daş aTmış ğırılmıŝ mı bu
ordá buvası gelmiş hemen ğayFeye oTmuŝ eniŝdesiniñ yanna
127. bu né zamandan burdeydi demiş bu áŝamdan burda oTuruyódu
demiş enişTe saKlamıŝ
128. (Mustafa CENGİZ) sizin K ol K ole geliP de pirezl ede gezdiniz gibi
g remiyos  iFTe cuma gidiyos
129. geldiKl enen h emen o yane s eyirdiyos  Te yanda t a girişTedir
bunn n   evi hemen siyirdirdiK o yanna ya n  v  b le gid diK ya
130. giTme le n  iŝiñ v  amme siyidirdiK nişanlıyıs heriF terevi e
namaza giTceñ diye  raŝıy 
131. bu de beni iŝareTnen burdeyin diye daş aTıyo elimi aciK
 eKTiriv nce cama ŝangırTtada gelmesin mi
132. aciK aciK ğaynıTa cadaloz  di ePey di r meTli ğabri
cenneT   olsun
133. a   a.....oTdu   um dedi kimmiş benim cami ğıran başKası
benim  du   mu biliyo
134. ondan s na  ıKmıŝ sor ki sor ki geliy  bunun beyi geliyo enişTe
135. kim girdi diyo a   a şindi mısTaFa geldi  yi o zaman diyo ordan
geri d n veriyo
136. başKa birisi  sa elden ge iri d vel di
137.   zaman  ledi ğızım FaTma şimdi yoĝ   o baK g r yon iki g n
durdu mu evleniyon sen ee n'olceK huyumu derl   
zaman yoĝ   udu
138. ayiP vardı ar zaPted  insanı b le şindiki a ıK cıblaK biş  yoK
139. televiziyon yoK televon yoK eleKTiriK yoK
140. a   a b le lamba taK id re o d rTl  lamba de   a ben birinin camını
ĝırmıŝtın duruyo
141. kimi evde yoK valla o gaz yoK o g nn 
142. y nan z manı giTmiş ondan s na bize geTiriKen in n    z man
şey    di r sicumhur mu baŝbaK an miydi n ydi
143.   z mana gelince n    eTdi milleTden  f z aldı ondan s na
yoKluKda sen g rsen bini bi ğa  
144.  fiz dimeK devleT bizden  ŝ r alıy   f z  na vergi dey  dene
b dey alırdı
145. y zde onuna o alırdı bi dene memur taKıP ed di burıy 
146. kendi denemizi kendimiz buradan şurdan   nberdan geTiremezdiK
r meTliK z manı kendi denemiz ŝ mizdi
147. o da kendi mi yiyo dey  baŝ a şindi vergiyi kim alıy  devleT
ner ye alıy 
148. asKer a  yoK  san yoK  arp  oK  ngiliz filen yere ğad  gelmiş
149. ondan s na firansa a   a şurıya gelmiş y nan burdan boraya iŝ  l
etmiş

150. éngiliz isTanbulu zaPdeTmiş yoK yav kimse yoK
 151. atatürKinen ismeT inönü Favzı çaKmaK ordan kaçıyo samsına
 çıKıyolā
 152. samsından kongre kuruyolā kongre kurduKTan kelli né   apcaKlā
 toPlanTı yapıyolā şūdu būdu
 153. yōnan bu aFyonu Tel   örgü germiş yedi ğaT tam yedi ğaT çorçıl
 geliyo Ki éngiliz başbakaniydi heral a   a ò zamanķı günñē
 154. geliyo Ku oo türK burıyı alır mı émKān mı vā
 155. yirmi dörT da olmasa heP gavır olcēdiK esgişēnden polaTlıyı
 bulmuşmuş yōnan
 156. orıya da bi atātürK şe orıya da bi kongre olmadan bureyi
 paTlaTmıyıveren de ò zamanki askerlē duymuşlā
diyereKTen
 157. ğocaTePede o gün üş dene ordò birisi harPTe yetişemedin arkáden
 geldin diye kumandan kendi kendini vurmuş derlē
 158. kendi kendini vurmuş yetişemedin onnara diyeleKTen ben né
 yapTım diyeleKTen yōnan né eTceK kendi kumandanmız
 159. üç   ordu biri burdan girceK biri burdan biri burdan girceK acıK
 sāt doKuzda gelcēmiş
 160. doKuzu on geçiyōmuş on beş geçiyōmuş amme iş çı   ırdan çıKmış
 161. ora paTleyince bu yanda paTleyceK o yannan da yeTişcek de
 ğoşmēcek orada onnarı ğırıcaKlā
 162. neTeKim de ondan sōna ğırdılā ondan sōna burıya geliyolā şe
 KüTāyeniñ yanında deyiverim ben onu
 163. aFyonun bu yanı aFyona bālı orede KaracāmeT TaraFına geçiyo
 ora né ise dilimin ucunda diyemedin
 164. isaniyeden o yandan gidiyō orde buluşuyō küTāyā varmadan
 KaracāmeT TaraFindan ordan susāgelī siz görmüşüñüz de
 görmezsiniz
 165. ordan giriyip (girip) burıya geliyo çalköy saFerTePe var şurda
 çalköyden geçtin mi saFerTePe vā
 166. onun o düzlü   e karaga   ı kurmuşlā buvam rāmeTliK caFer a   a ò
 zaman kō yoğ
 167. KaymaKam vekili buvam da yabandan evlence asKere almamışlē
 da buvam da yeni yeTişi   o on beş yirmi yaşlānda felan
 168. Bunları babanız mı anlattı size?
 169. buvamızdı ya biz anlarız biz böyüKlē odalāmız vā odalāmızda
 ğonuşurladı öle ānnadıK biz
 170. on beş yirmi dene odamız vā hāne dēlēdi hāne yoTdan yabandan
 gelmişin arabaña bindin mi giTceñ sen
 171. ò zaman yoğ   udu ku şordan biri bazara gēsın üş   gün ğalīlādı
 mal geTirilēdi burda ğalīrlādı
 172. sabāle bazara çıkādı dunluya öle günlē geçirdiler şimdi né vā
 173. o gece vuruyolā şordan dumnubunar TaraFindan çay dere deriz

174. orıya eniyo asKerin birezi ondan sōna birezi būdan birez de ordan derKe
175. ğonuşurlā testiynen bilmōn şindiki zaman gibi
.....yok
176. òrdan bi baTladiyo òndan sōna né diyon daşın üstüne basāsın şe
insan üsTüne basāsın daşın üstüne basamı ı on
177. a ı a burıyı òle hasır eTmişlē oreı da hasır eTmişlē oreı de
178. ondan sōna diyo keçilerle varınca yol göster diyo lā bizim burālı
179. tamam göstereñ diyo da ı ın içine sarıveriyo arKâdan ğıra ğıra
miraT da ı ından uş a ı iniyolā
180. insanōlu ürKTü mü hayvana da benzemez izmire tirenne arabaynan
Kaç saaTda varıyon beş alTı saaTda varıyon
181. ámmē alTı günde egeye döKTülē izmire
182. arKâdan ha baKam ha baKam bulunū mu len izmir
183. dile Koley ya arKâdan TuTduKlā yérde vuruyolā
184. onnā da ğiTdikleri yéri yaKıyolā öñüne geleni vuruyo
185. kimse bişē diyen yoK hüKümeT yok
186. sonnādan Keri büyük milleT işTe bilmem Kaçta bilmem Kaç
187. tarihi vādır bunnā bilī ya biz bilmōz ò zamana gelince işi halleTdilē
188. izmire döKTülē biz de ğurtulduK şükür bu günümüze
189. (Fatma CENGİZ) bunun emmisi vādır bi toPcu nişāncı va mı
diyolā o çıKıyō
190. ğarman ı yeri dériz orda ta òrdan aTıyo nişānı ta toPa koyduruyō
türPede dunnunuñ yānda
191. (Mustafa CENGİZ) türPe vādır şurda TePede onun arKâsında top
atdı mı şuriya dére
192. yalıñız düz oldu ı üçün burdan TePPeye gidē kōlülē burıya ğiTmiş
193. ordan da bizīKilē de burdan hanı yūnan ğırmaya ğidiyon ya toPcu
yoK mu demişmiş
194. o de yeñi geliyo sülēman a ı a rāhmeTlik ğabri cenneT
195. ben toPçuydum demiş bismillahirāhman déyo össen onnā òle nişan
aleyo ya
196. bұrdan aTınca onun toPuna yerine ğoyuyo da ı ıTTırıyo orda onu
ğörüyo sen geTiriyon
197. né ğünnē çeKmiş şindi siz yoKluK görmediniz ğızım
198. valla ı i arpe ı ekmeyi būdey ı ekmeyi bulamazlādı biz görmediK
yoKlu ı da yoKlu ı görenlē bilir biz görmediK
199. o ğabri cenneT òsun buvamin rāmeTlik bayā biz éyīdiK
200. yalıñız senden beni vallā yandı yoğ ı udu yoK ya
201. kendine yiceK yoK benim sa ı a né verem ğardaşım

202. abri cenneT anam  lsun buvam  lsun bizim alımız d ne
gelesiye ya oTus sene eveli ır sene eveli
203. valla geleni hiş  evirmezdi  oyunumuz  l du gelene gidene
yo   urd   olsun
204. ge  ızım n  yo   urdu lazım p nir
205.   neden ya d ş nce  bi
206.  ızım şu ev benim kim geTTi bunu   ne sahibi geTir  o da vardı
orda
207.   nenin eTraf nda olan  da geTir 
208. sen   neye yaınsın sen bu da yaın oda der e oda
209. ondan s na ben geTirin burda
210. buvam orda old     in biz devamlı g T r d K  le diyem  TeKil 
de geTir 
211. toPleşirdi  ş   beş suFra k   Kl  bi yana b y Kl  biyana oTur 
yirdiK
212. alanı suFra geTirisin n  bişird se ben tomatis sen bostan sen şeker
geTir
213. misavir varsa misavirin yanında oTuramayız misavirin   r 
doyca eveli n  g nn  geşti  ızım
214. Yunanlılar burda halka işkence etmişler mi?
215. yunan    sene  aldı  umandan burada  almış burda da buriya
eziyeT eTmiş 
216. şurda  iTliKde şu g    asl nl n  arıları cıbılıcıK gelmiş  buriya
ya
217. soymuş  nel  eTTil  bilm z da   li orasını demiyem buriya
cıbılıcıK gelmiş  gerisini sen d ş n
218. b rda  umandan  ald     in bize g rmemiş bişe eTmemiş  buriya
219. emma baş a yere n  yapTıl  o baş a
220.  umandan b le b le demiş  d rusu   ne gelen işini yaPmış 
221. (Fatma CENG Z) bizin g şleri hep cami   e toplamış 
222. g ş  oca cami   e y miş  haTeşlecel miş cami   i
223. tiren gelmiş biri  nince f lan yere toPladıl  demiş o tirenden  nen
adam  urtarıy 
224. y nan mı   li bilm n   li y nan  sa topl  mı haTeşlattır 
225. (Mustafa CENG Z) belki de y nan arabas miş   li o b le b le eTd 
d yince  ssen vijdanl miş
226.  avırda da var vijdanlı ş  m sl manl da da vijdanlıs  da v 
vijdansız  da  ızım
227. ba  san lu zengini faKiri v  orTas  v  iyisi v  k T s 
v 
228. bacal ndan asmiş  da  aFal ndan haTeşlecel miş    miş ya
229. b rda n  v  nerde n  v  kim v  b rda nerdel  bunn  diye sor l miş
230. o da sen tirenne gel  umandana haber veriy   le

231. o zamana gelince haTeşi yaKmışlāmış valla
232. yanıK   ali orda Kafasın   alTına haTeş yaKmışlā da s leTceKl 
ona
233. s le yaKıyoz demişl  yaKmışlā da valla saclā yanmış depesi orda
asılı
234.  acıK da   a biş  eTmesen yaKceK tabi
235. şindi n  v  ğızım şindi sı   am z ya parTi ğavġası la n  Ki parTi
236. o olmamış  ndir onu  teKini yap onbeş yirmi dene parTiyi n Tce 
ya
237. cep doldur  hep menFaaT sen ol ben olem menFaaT g nne d nd 
 ızım esKiden menFaaT yoğ   udu
238. başını g rm du milleT b y k ğ   K vardı şindi b y k ğ   K
KalkTı
239. ş K r bu g n m ze
240. (Fatma CENG Z) ş K r o g nne giTsin gelmesin KaK ġ ri  yi ġ li
biTTi
241. (Mustafa CENG Z) haralde bangada parası v  on seKiz
yirmi   mil n aylı   ı aldı mı da   ıdırdı
242. ġaldı mı valla ġalmadı bi ġuruş Kaabri cenneT  sun s z ne yerin 
geTir di
243. ondan s na ġayın    l n  le dedi diye  acıK kellendim biliyon mu
n rde bu para
244. ġayın    lan c zdan zengin mi zengin d   ok verdim
245. verrim isTedi   i zaman da gine verim s z yerini b sun  le mi  le
246. nas  enişTe  yi mi  yi enişTe mot r   oldu
247. mot r   oldu  oK durdu beş durdu  ş durdu bi senne giTmedi aha
yalan d sin
248. anasını da orTaya ġ dul  baK ġ li dinne
249. malı başına bi sene giTmedi da   ıdıvedil 
250. hanı o yim n adam hacıya giTm n adam FaTma
251. hacı da ġaldı hoca da ġaldı o on seF  hacca gid  ben gibi d    ildi
r meTliK Kaabri cenneT  sun
252. emme i erde i erde isTemiy  d nyaya saTmış adam d nyayı
g rm y  yoKluKdan g rd     in
253. (Fatma CENG Z) baK hayrı peK sev di şu  ocu   a vemeyince
geşmezdi tarlamız yoğ   udu
254. (Mustafa CENG Z) yalı ız mal sayibi m lk sayibi hana bunun ilk
sayibi n rde
255. vallayı bi sene g Tmedi hemen  ld      zaman mot ru birisi alıcı
oldu evi birisi alıcı oldu

256. bi de ölu var şerîF onu da ğıyıya çıKarıvediler iKi ğardeş oldular
 257. Kız da düñür düşüp de o da oldu
 258. öteKini vurdular çıKardılar şeye selKisereye şurda şindi ğaldı
 259. ben öle dersen sen né dersen de sen de haKlısın o da haKlı
 260. ona bi   sürü tarla vedilē demiyō ben ters Konusuruñ
 261. (Fatma CENGİZ) burdan yol istedi ölüm şura arKa bizim ora burdan yol olmaz dedi
 262. şurdanın yolu vā oreyi satın aldıK ordan veriP keri oldulā
 263. üş metîre yol verceKlē üş metîre yol alcaKlā kime danışTınız
 264. (Mustafa CENGİZ) arKada ik   üş dönüm yer vā Kız ıla olanı arıya vedilē orda birisi Kalcık
 265. birisi de moTurū aldı eve ben girmēceñ dedi küççüK   olā éyi annaşTılādı
 266. ibrām illa burdan girceñ burdan girilī mi ya yol yoK yolā yoK bilmēn sen bunu öTē yandan yol vermeselē
 267. òrdan açıK yol vēceK òrdan geşceñ ya õsen
 268. emme deyī şeytanın işi yoK burdan alceK o da olmēyeceK anasının günāna ğoyceK ğardaşlānı günā   a ğoyceK
 269. ğızım sonumuz yoK
 270. (Fatma CENGİZ) sonumuz yoK yārum benim güççüK olāna aldıK ölmeden aldıK oreyı hinci eKiyō
 271. alTı ton būdey geldi diyo musTıFa KōKucunañ kendi şehimimizi ğuyunun yannı alTı ton diyo ismeT
 272. saTđıĝını memeT aldı toparlānKını
 273. (Mustafa CENGİZ) bu yannı aldı he öTe yannı duruyo KōKucunun yer duruyo
 274. (Fatma CENGİZ) KōKucunun yer kendi şehimi vardı beş dönüm toPalın da   ı vardı yoKardan aldıydıK
 275. alTı ton būdey geliyo hēsab   éTsen çoK darlā aldı çoK
 276. (Mustafa CENGİZ) benim giTceK vā mıydı ğardeşim yoĝ   udu yā valla yoĝ   udu
 277. a   a buriya geldiK a   a sâ   olsun ğardeşi yardım ediyo valla
 278. şu ğarı geliP būdey eKmēni yemedē valla yemedē
 279. émine valdızım (baldız) vardı ğardeşi verdi valla geTTi vidiĝini biliyo
 280. ben abamın vidiĝini bilmōn hem de va mı yandı da yanıK yanıK KōKTu
 281. ondan sōna o yoKlū   u gördüK olan ğız yeTdi mi yoKluK çaTdı mı
 282. moTūr olsa eli dönüm yüz dönüm eK beş dönüm on dönüm eKceñ de

283. o da yarı orTasından bölerlê to   umunu  ı ar len KePazeliKTir lâ
284. lâ hane nereyi Kescez alTı ton diyo aldı   ı yerden öTeKileri  aTmıyo da
285. bi yerden  lan saTdı   ı yerden alTı ton b dey almı  ortancılı  lan
286. eK sen  meK  eK sen ol  da  imdi  le  ab l ed m
287. ana ben veriyon d ceK valla Kendi derTleri Kendine yetiyo
288. o g n g diK eve  ad  bi ab n v di dedi bi y rmi   mil n dedi  unu dedi posTal  cami   e ula Tır dedi
289. o g n    v se ik       milyar para yapar diyo vermi   o diyo beni ilgilendirmes
290. bana da v rme bana v r dersem v rme onnara da v rme toruna da v rme sıpalara v rme
291. (Fatma CENG Z) iki      mil n bozduruyon da be   be   yeTm  bilene all   m rl ni versin
292. veriyon  arde im ba  ismeT n  diyo benim g    k  lan
293. ana diyo  l rsen g meriz diyo  aldırız  l n  diyo  ır ını  deriz yılını  deriz diyo
294. ondan s na gelecek diyo ba   ali diyo eli ilen n  ver sen o diyo eli ilen v r diyo
295. bana hi  be   uru  para diyen olmadı ba  alTı y   alıyon  lum n  d rT   y  
296. (Mustafa CENG Z) ben de sekiz y   alıyon iyi para ya all  d lete zeval vermesin
297. valla bir ay vermese benim bilmem ne a ı  emekli n  deyince ben bilm dum
298. caFer aldı   ı zaman i Te diyor ya ben burda hızm T iliK yapTı 
299.  ızl mız v  beKar TuTuy du  buvam r meTliK giTmediK
300. bizim deli  lan vardı  urda alm nyeye giTce  ormancı yazılca  der
301. bi yavu luk eTTiK  ara s vda geldi  oy   verdik onu
302. vay mısT Fam  alı  hacı mısT Fam  alı  gece g nd z bekarl nda  alı tın
303. o gezdi bi yola   du alm nyeye giTTi mi ondan s na geldi evi ya Tı mı
304. evi ya ınca cıscıbla   aldı  mı alm nyaden geldi onun parası v  ben n Tce  mısT Fa hacı ya
305.  alik edebil   i l n ba ına gelmi  valla annaTsam biTmez roman yazarı  valla ba  yemin ediy   a Tın mı laFları
306. emme deyil her bi insan yazamaz g rmediK ya karde im
307.  o lu   u g rd m orta da yo lu   u g rd m all m devleTe v rmesin
308. ona da  abri cenneT  sun  asn K ı eni tem bunun  ocası

309. onnan şurda yol davası eTTiK gavğa eTTiK ona demedin gine de o sardı yaTānı yorganımı Qabri cenneT ősun
310. ismeT dayı göTüreñ dedi gine benim yi ı enim göTTü
311. bir ay çalışTım alTıncı ay yedinci ayda çıQardılar ta salilide devlet yolunda
312. Qavğa eTmişlē bizimkilē valla hemen bir ay baQ bir ay
313. gēdim bizin hacı dedi niye gēdin dā hacı fēlan yoQ
314. hemen bir ay gēdin der gez gāri ben çıQarım
315. muQābele var ben muQābele bilmōn yā valla bilmōn yā
316. benim günüm yoQ ötekilēni alaQōlar üç ay dört ay ya günleri oldū ı çün
317. günleri az olanlā çıQarıyolā bir ay iki ay bir ay iki ay çalışTım
318. on beş sene işime girdim kaş ay durdum üş bin alTı yüz günü dolduramadım ya
319. lān dolma mı on beş sene geşTi ya yoQ bir ay iki ay sene dolcek ya
320. emme deyil KüTāya'da böyük olan var bāQur yaTırıyōdu çiFçi bāQur çiFçidi
321. yirm ı üç ay ona geldi asKerlik yaTırmadı otuz ay onu yaTırdıQ
322. ondan sōna bir ay da orda şē üş senede ödum emekli édivēdim
323. kaşta ödum doKsan üşte kaş sene oluyo on sekiz on doKuz sene oluyo
324. zaman geşti da ı a böyün ayrılmış gibi varlıyı bilirim yoQlu ı u da bilirim
325. bu günūme de allā ım bin şükür kimseye mūtac etme
326. olā emekli bava diyo bi dene evi vādı kirāda duruyō gızımız durdu da valla bi göz evdi
327. galcān ōdu bu gızın buvası ben ödum valla üs üste bi dar yerde yaTamadıQ
328. KüTāya'da kiradēdi yoQardan bi ev aldı mı éyi bir öndüç buldu mu sen bul øndan sōn
329. øndan sōn yeTmedi né oldu bi de gaT aldı
330. dolmuşu vardır seyyer saTıcılıQ yapıyōdu alTı çarşafdan çıQārıdı
331. yedinci QaTTan çıQdı hemen ikinci QaTTa çoQ güzel evi ya
332. on ikinci QaTın daban QaTındadır gūdretceyiz birinci noda deyil ikincide galır
333. bi yol çalışTı çalışTı günü doldu geçen bi gurban geşti heral bileméceñ QırQsekiz elli milār para vēdi
334. ha ona geçcem baQ onnara geçcen dinne düyün ı eTdi
335. biliyon dügünlē esKisi gibi dēl a ır oluyō burıya geldim bōle bōle
336. ölüm baQ düyün ı eTdi borcun vāsa borcun vē baQ yol gösTermīcen
337. yé iç geç dīcen onu da yaPmas öle içiyon sıçıyon ho ı ardālī bilmez

338. ò zamana geldi ölüm dedim borcunu da derdini de eKmeK
yiyemedin
339. ölüm dışın varKın yiyon bana déme
340. ben gün görmedim ya buvam zamānda iyīdiK ölüm gızdırdı
gezemediK
341. ée nōlcek ölüm borcunu derdini dedik gez gez baña virme
342. hanımınan anTalyaya giT yaşa baK yalan deyil içerde bişē yoK
343. alışgın hâli o valla Kaçıryon bizin buranın a ı alisi eyiydi ya toplu
yerde valla gonuşmuyon
344. hepisiniñ vā beş dayre benim ilK evel olanKı beş dayre evi vā
aFyanda kendinin
345. ò zamana gelince néTdim ğarı né dedi bi dene ğızın vā senin ya
346. bi dene ulu caminin üstünde esKiden bazar ğuruluyodu onun
üstünde orda evi vā
347. iki gözlü bōle üsTünde kendisi bi vaKıT durdu
348. misavir gelse yerī de vā çocuK yerī de vā kendi yerī de vā
349. bi de altında vā birinde yüz elliye veriyo birini de yüz elliye veriyo
üç yüz alıyo
350. ondan sōna beri yerde adamna olmaček ya nolcek ğız bi dene ya
351. ay ölüm ben ölumdan hayır görme el ğızından hayır görūsen sonu
n’olceK
352. hayır yiyo da òle iyi bi düş de görem hamidim bi düş de da ı a şindi
bişe yoK beniKiler de òlēdi
353. o zamana geldim ev alamadım nérde sultanda ı ina alP da ı ina
nerēse bilmōn
354. néTmişlē baK ğāli ev almışlā o da eski ev masal esKi eve girdi mi
nolcek
355. masaríf olcek alTı yapılıcek üsTü yapılıcek hāsılı

IX

Derleme Yeri : Selkisaray Köyü

Kaynak Kişi : Kâmile ERTAŞ / Kezban ZENGİN

Yaş : 75 / 69

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Selkisaray köyünün eski adetleri

1. (Kâmile ERTAŞ) felşliyin bi yanın duTmuyo kendimi daşıyoñ işTe şükür hamdolsun allâ bugünümüzü araTmasın
2. yalıñız yaşıyon ben kimsem yoK evin a   a o yaTırın yānda
3. iki dene vardı ölüm birini üç ay oldu işTe beFaT eTdi üş dene çocu   u ğaldı
4. genc   olma mı yavrım biri anaoKuluna gidiyo çocu   unun
5. ğalPTen amali   aT   oldu du Kanser dedilē on beş gün içinde aldı saTdı
6. o evelden çeKiyomuş da bilmōmuş   ūmuş
7. izmire giTdi izmirde ğalPTen ameli   aT oluverişin çıKdı meydana hepsi
8. milli ētimden emeKliydi emeKli oldu diyemedin sanTral başindeydi
9. işTe çok çeKmediyi şükō ğarısı bunun azıcıK yordam sey bilēydi
10. bi   ğaşıK demiş toktur hiş mi ölüm sulu yimeK yimedim sen demiş
11. bi ci   areynan bi çayınan vaKıt mı geçirdiñ demiş gurumuş için taKır taKır demiş ya
12. yaTTı giTTi işTe ēlaT acısı peK zor yavrım allâ kimsenin başına vermesin
13. öbürü izmirde o da amcan oTus sene oldu öleli şiKer hasTasıydı o
14. ya ğuzum peK zor peK zor
15. sormaK ayıb   olmaz nérelisin sen hataylı mı çavdarhisarda çay köyünde benim ölüm ordeydi ordan Kütāya tayini oldu işTe orda ğaldıK
16. çay köyündeydi orda memur   udu buriya tayınını istedi Kütāyalıyız biz
17. (Kezban ZENGİN) elli seKiz idi şe aTmış sekiz idi şinci aTmış doKuz oldu
18. bi yol sus dinc felan deyilin ğı
19. dinc felan deyilin ğızın her yanın benim bērbat
20. on dōrt yaşımda evlendim nasıl olcáK hiş Kimseyi görmedim eTmedim
21. nişanlım deyirmensazindeydi ğaynanam beni āldı nişanladı nişan eTTilē ondan sōna ben adamı görmedim
22. o da izine gelmiş çeşméye geldim suya geliyon ben
23. ondan ğarının biri dedi Ki ana dedi ğız ğaşçeyKān olan ğaştı dedi

24. ben de kimmiş o ğı dedim a   a dedi nişannın bu dedi
25. ğiT ğız dedim o ğara şınbile ben varī mıymışın dedim vāmān dedim
26. suyu doldurdum aldım ğiTdim damımız da şeyde ğaraltıda
27. şöyle damın ğaraltısınan şöyle baĸTıydım haKiKi o
28. anama ba   ırı ba   ırı vedim ben bu ğara adama vāmān
29. beyenmedim ğocam oldu ondan sōna çoĸ iyi   diK allā bin Kere rāzi
ōsun
30. yāni çoĸ iyīdi hiş benim yoĸlūmu bildirmezdi rāmeTli oldu öldü
né   edem
31. acıĸ cannaneydi durārdı kannanmadı ğoyuvēdi kendini öldü
hasTeydı
32. né yaPcaĸlā né çeñiz yaPcaĸlā üş dene cenberim var   ıdı üş dene de
şalvarın var   ıdı
33. a   a bōle şalvar enteri var   ıdı
34. birini ğaynanam aldı birini ğörūmcem aldı bi TaneciK baña ğaldı
35. anamgilden olan iki ğaT da anamgilden var   ıdı bu üş ğaT   man üş
sene durdum
36. üş seneden sōna bi dene da   a alıvediler ondan sōna a   a ōle
yamardıĸ buralāmıza bōle yamardıĸ
37. şurılāmıza ğolçaĸ ğeçirīdiK yoĸTu
38. eskiden yoĸluĸ vardı ōle ōle ōle ōle ğeçindiK ğiTtiK n   éTceñ
39. burda her şē yetişir fasille yerişir pancar yerişir haşēş yerişir būdey
yerişir arpa yerişir yulaF yerişir her şē yetişir
40. misir yetişir darı findımız yoĸ findıĸ yoĸ burılāda
41. ĸızılıcı kōde diKēse yeTişiyō da diKmediKTen Keri yetişmō ādeT
deĝildi
42. ramazan gelirKene yūĸa yaParız hamır   aş keseriz dolmalā yaParız
her şēler yaParız
43. ondan sōna rāT rāT ramazanımızı çıĸāriz
44. her ğün ğözleme yaParız her ğün yaPādıĸ ğeçe erde her ğün yaPādıĸ
45. o eTTiKlēmizi de aĸşamlēn yirdiK ğaTmer yaPādıĸ
46. ğaTmer yaPādıĸ ondan sōna eriK hoşafı üzüm hoşafı ğaysı hoşafı
47. onnanan hoşafīnan ğarnımızı doyuruyduĸ
48. eriyi ğurudursun o ğoca ğoca üzüm eriK derlē yuvarlaĸ yuvarlaĸ
olur siyah   olur siyah
49. o erēKene simsiyah   olur şimdi yeşil o erēkene ğaPgara olur
50. onnarı şē   éderiz ğuruTdum ondan sōna hoşaf bişirīdik hoşafını
yirsin
51. erde ĸaĸāsın ısıcıĸca edēsın hem bōle ederlē onna da né   olū çıtır
çıtır olur yirlē

52. dört dene öte dünyada vā dört dene burda vā seKiz Tane
53. burdaKınnā üç olan bi Kız burda de   illē aFyondalā iKi denesi biri izmirde ğız izmirde
54. olanlā aFyonda biri de burda aħa bōle ğızım n   éTceñ
55. hıdırellezde naParız biliyon mu nişanlı ğızlā elli aTmış dene   éderlē yımırTa boyalarlā ğaynaTırlā boyalarlā nişanlısına yollarlā
56. nişanlısı da ona baKam neler yollāsa o da oña yollā
57. ondan sōna  ıKāsın de dePelere piKniK yaPāsın piKniye gidēsın
58. nişanlıñı görmezsın ha nişanlıñı gösTermezlē
59. şincik devam edē mi herkes buluyo da ōle varıyo
60. evveli vā mıydı ōle bişey yoĝ   udu bacaKlāmızı ğırādı aňamız buvamız nereye varıyo
61. görücü usulu şinci görüşölüyo ò   zaman yoĝ   udu esKiden ōledi
62. şinci onnā birbirini tanıyolā ediyolā helliyolā ondan sōna bize de arābaya bin deyiveriyolā
63. herKes yapıyo dü   ünlēde né yaparız bamya yaparız pilav yaparız ondan sōna köFte yaparız cıbil dolma deriz biz şōle ufacıK ufacıK suyūnan olur sulu köFte
64. köFte yaparız et yaparız bi dene ğoyun devirisiñ ya inek devirisiñ
65. çoK olūsan ineK devirisiñ azlıK olūsan ğoyun devirisiñ
66. onnarı bişiriz yēmeKlere ğatarız dü   ün üş gün sürer cuma cumarTesi pazar PazarTesi günü de misaFirleri savarız
67. cuma günü kōlüyü dāveT éderiz kōlü yémeyini yidi mi dü   üne davaTdır o
68. cumarTesi ğız hamamı olur ğızı hamama göTürüsün ğardeşiliK göTürü yıKā
69. ondan sōna da ordan alīsıñ arabeynan dolandıra dolandıra dolandıra anası evine geTirisiñ diKēsiñ şōle
70. anası né ba   ışlıcēsa né vēcēK baKām altın mı vēcēK ğoyun mu vēcēK ineK mi bāleyivēcēK né vēcēse
71. ondan sōna indirilē hamam olur o gün
72. ondan sōna genşlere heP toPlarlā tavuK toPlanır köyden
73. ğonu ğonşu herKes tavını kesen geTiri kesen geTiri
74. o tavu   un suyuna pilav ğararlā o genřlē orda hePisini yir
75. ğına aKşam   üsTü yaKılır hamam günü aKşam   üsTü sé   éderlē ğızı orTa yere yaTırılā ğızın eline ayāna ayaKlānı ellēni éderlē
76. o ğızlā hoPlādırlā yaTırılā orıya örTelē ondan sōna Kendileri de edē
77. ayaKlāna yaKarlā şōle sařlāna bi ğaFTa eveli yaKarlā
78. ya Perşembe günü ya bi ğaFTa evel pazar günü evelā işTe bir ğaFTa eveli éderlē

79. son gün de şe   éderl  işTe gelin almıya gelirl  hazırl sı   apıya
dayan sı  v r ba am parayı d rsı   eye  aynaTaya
80.  aynıTa der  u  ıdar veren hayır o  ıdar olm ca   u  ıdar olc  
81. olc   olm c   yanı ba ında ı  on ular   li benden sa a benden
sa a benden sa a toParlar 
82. o  arıyın ved ni veril  ondan s na gelin alır giderl 
83. gelin alır an her    s ylerl  n  diy n Ki n  bile  ben hi  a lımda
bi i yo 
84. gelin  ı   an duasını   derl  arabaya bindiril 
85. ondan s na  ız evinden ayrıldı mı  lan   evi maniye at 
86. hey yarenn  hey derl  seyman  olur  eyvall  derl  ne o ul kız dur bi
unuTtun  iTdi benim haTımda deyil işTe
87. eTmi l   o  eTmi l  annem annadırdı annem yedi ya indeymi mi 
yunan geldiğinde
88. timiteri derl mi  bizim t rke timiteri derl mi  n  bilen ben n 
demekse gavurl   le dermi 
89. anam r meTliK  le derdi hi  derdi ineK sa   ardı  s T g rmezdiK
derdi
90. ondan s na tavuKl mız yımırTlardı hi  yımırTa y z  g rmezdiK
gavurl  g t r d  derdi
91.    sene  almı l   o  eziyeT eTmi l   urda bi  on ımız vardı
r meTliK
92. f dime aba v dı hem  lardı hem annatırdı
93. bizi derdi  alı larda n zik varmı  o naz ne  i imizi derdi g zel diye
derdi bizi se tiler derdi
94. ondan s na bi binanın depesine  ı ardılar bizi derdi
95. hep sini de  oyuv diler dedi bizi ala odul  dedi
96. ala oduktan keri dedi n zik atam  ı bizi de a  a atam
97.  ıTırgınn  diyo ıssırgandalal n i ine cıbılcı  anadan d ma
cıscıbılcı  eTmi l 
98. ba ları gelc mi  onnara biz demi le sırrımızı ele vec mize  lem
ondan eyi demi l 
99. ordan pencereden aTıy l  ıssırgann n i ine ondan s na da diyo   le
toPra     eTdiK eTdiK diyo g t m z  g md K diyo
100. ondan s na  odu  diyo bi b rı ıvedil  bi b rı ıvedil  yanıba ımızı
f lan b le aradı bulamadıl  diyo
101. biz g m ld k i ine diyo
102. ondan s na diyo bizi yo  diye diyo  iTtil  diyo biz de diyo s r ne
s r ne s r ne s r ne
103. o ıssırgann n i inden diyo v dı   apıya tı  tı  eTdik a     apıyı
biz geldik diye diyo
104. her yanımızı b le  araladı  diyo zindan gibi  ara oldu  diyo
ondan s na aradıl  daradıl  bulamadıl  diyo  urtuldu  diyo
105. r meTliK hem deyivir di hem  l dı edememi l 

106. iKimiz diyo aTladıK diyo çocuKlara félan eziyeT eTmişlerdir
össen
107. edemezlē mi ediyolā her şē ediyolā
108. PazarTesi salı çarşamba esKiden de aynı
109. o düyün olurkanaK çarşamba gününe dernek deriz
110. perşembeye cuma   aşamı esKi zaman şēsi b le
111. bi g mbe g m sin g mm yi g m sin ondan s na onu  ıK r sin
112. g li n  v sa ho aF n mı v  ba Ka bi eyin mi v  onn nan
113. p nir tur u onn rı g rsun yidirisin g r s n i  ceK veriyola i Te
ho aF v 
114. ş nen  d sin sodeynan y rusun onu ez sin ş le
115. ondan s na ha   i doldur sun i ine ha   ten kaPl sin  d sin
116. ondan s na o g mbe ne ol  biliyon mu p sg l gibi ol  b le
117. gabar  p sg l gibi onu de iver sin
118. milleT tur u ondan s na ho aF nelernen neyin varsa onn nan yirsin
119. esKil  da   a g zeldi ya h   ay  ingirdaKlı  ay
120. sabahdan oldu mu ille o  ingirdaKlı  ayı K oyuy l  orTıya
121. sabahdan KaK s n bi  orba bi ir sin iki Kelle so   an g rsun yanı
ba ına
122. ondan s na yirsin k p gibi gid sin i ine
123.  indi  ingirdaKlı  orbey  ediyoz ediyoz o da valla hi  bi   yerini
tuTmuy 
124. baK bi  alı l da saT  var dı saT  burda g na ıK eKTi
125. bunn  g na ıK kesm ye gelmi l  benim  lan da bunu g rm  
126. arKasından giTTiK ondan s na g rd K geldiK
127. bu g r  K ll  bi ey   idi ondan s na giTdiK  lum iyi baK dedim
128. iyi baKtım ana dedi tamam dedi giTdiK babasından iTediK
129. babası da allah bin Kere razi olsun vermem demedi verdi ondan
s na d n r giTdiK
130. aldı geldi biTdi aldıK geldiK da a   zaman ufa     dı n  bilem on
d rT ya ında mıydı on      ya ında mıydı bilmi   on baK on   alT 
ya ındeydım diyo
131. da a ufa     dı ufaK
132. bu da g r   g n  n n g z nnan ebe da ı oynardı gelin olan g z ebe
da ı oyn  mı
133. oyn dı g yn Tas  da derdi Ki daK   me oynas n derdi benim
gelinime g nu  ma sen derdi
134.  oK sev di allah v   inci  oK sev di
135. gelinim derdi de bi da   a bi   demezdi
136.    dene gelinim v  burda bi dene ikisi de aF yonda
137. u aKda  deT i Te bi per embe g n  k na v duK geldiK
138. ondan s na cuma cumartesi Pazar g n  gelin geTdiK
139. k na gecesine f lan gitmediK d rt g nde v diK gelini aldıK geldiK

140. biz davulnan zurneynan eTmediK
141. bunu duvaynan geTdiK yāni sōbeTli hayır TeF félan çalınmadı
142. okuya okuya geTdiK mevlüd ı okundu
143. buvası dedi iKi elim yaKanda davıl çaldırısan dedi bilmōn
isTemedi buvası çalgıyı
144. benim gızım dedi duvaynan giTceK donu çıkdı ı ı yerde canı da
çıKceK dedi başKa bişē demedi
145. biz de aynısını yaPTıK tabi seviyon gelinimi
146. gelin niye sevili ölumu ellıyo tabi sevicen severin hePisini de
severin
147. bilmōz gülüm gı esKilēden esKilēden ğaynıTa gelin gelinin eşi
savaş döneminden ğalma bilen yoK
148. bunnā yedi ğardeş ı imiş birisi şeyde aKcaKōde birisi aFyonuñ
ğaracaāmaTda
149. bi denesi de ھاTa oldun mu gidiyon ya nerēdi ora gı aKçıKō
dedim de māmūT kōde
150. ondan sōna biri Kūtāyada hem şeyin yolun orTa yerinde tam yolun
orTasında
151. aFyonun da tam yolun orTasında şu yanna den gidiyo yol bu
yandan da gidiyo burda orTa yerde aFyonda da vā aynı
152. baK aFyondaki da öle o yolun orta yerinde
153. (Kamile ERTAş) Kōtāyadaķını ğaldırıcēdi üreřTılā da
ğaldıramadılā gözlerinnen félan çoK üreşTıla ğaldıramadılā
154. (Kezban ZENGİN) işTe bunnān ğardeşi diyolā ğardaşlarımış biri
gelin diyolā biri ğaynıtası diyolā dileK diledin mi dileyin ğabul oluyō
denedim ne dileyēn bişēler diledim allah da eTdi
155. ama ben kimseden bi şe bulamadım evlaTlādan şeden bulamadım
156. eyer dedim ben burdan dedim hanı işim yoluna gidēse ğurban
Kesceñ dedim ğurbanımı da KesTim adadım Kestim
157. kōlüye da ı ıdıvēdim
158. almanyadan bi dene aynı sen gibi genç iKisi de genç nasıl valla
bildircin gibilē iKisi de geldilē
159. biz dedilē on sene olduK gelin olalı düyün olalı bizim çocuğumuz
olmō dedilē
160. ge ı in ben size dedim şurıya dolandırıvereñ dedim baK nasıl olur
bi dedim
161. gettim dolandırdım ğarıya dedim eyē dedim böce çıkāsa yiceñ
amma dedim valla yiceñ dedi
162. ondan sōna KırKayaK çıkıTı baK ğadın n ı aPTı bili ı on mu
KırKayā eTdi eTdi de aTdı suynan yuTuvēdi
163. ertesi sene ölu olmuş tosun olmuş valla şey geTdi
164. bi dene tosun geTdi KesTi būda ondan sōna her sene gelir burda
Keser gider
165. ondan sōna yörümüş çocuKlā devamı gelmiş
166. yalığız Kescēñ onun sēsini yalıceñ toPrānı

167. böce içinden çıķıyō Şe masa gibi masanın   altından alceñ topra   1
baķcen ğocâmen yılan mı gelĩ

X

Derleme Yeri : Selkisaray Köyü

Kaynak Kişi : Şevki ŞİMŞEK

Yaş : 75

Eğitim: İlkokul

Konu: Yunan işgali sırasında köyünüzde neler yaşanmış?

1. yònannā gelmiş giTmiş ò ı zamannā ben tabi ufağ ı ıdım
ò ı zamannā bilmōz Ki ne oldūnu
2. yunan gelmiş aFyon tarafinnan ee anğara tarafinnan gelmiş esgişēr
tarafinnan gelmiş
3. burılāda annadīmıza göre dunnuPınarda veyaKuT şēde çalKōde
zaFarTePede orilāda harp yapmışlā
4. yapınca tabi yònan şēden aFyondan çıKınca göcaTePe vādır aFyonun
bu taraFında
5. ordan bu yandan o yandan bozmuşlā da ı ıTmişlā ondan sōna yònan
burdan sevK gidiyolā yāni
6. böyüKlēmizden duydūmuza göre yāni dunnuPınarda caminin
birisine Kıpamışlā bizim milleTi bōle ora Toplamışlā
7. tabi atatürK ordan şē ı édince bozunca bu yannan o yannan derKene
8. burdan şeye aşıTTırıyolā yāni çalKöy keçillē oysu sarıcıK
9. bu taraFtan da şēden deyvē şunu izmirden uşaKTan o taraFa dōru
sürüyolā yāni
10. yalığız burda çoK harb ı olmuş yāni burılā yaKmışlā yıKmışlā
burıları hep
11. bu köyün ço ı unu yaKmışlā yāni annıyon mu
12. ondan sōna çalışlā vādır şurda sincanlıya bālı orıları yaKmışlā
yoK ı éTmişlē felan
13. ordan tabi o yannan bu yannan derKene bozgunu yapıyolā burdan
izmire gaçıyolā yāni
14. ben elli yedide geldim geri asgerliKTen iKi yıllıK ardağanda Karsin
ardağanda
15. valla şindiliK haTıralāda var amma hepsini unuTdun
16. asgerliKTe hiş bişēliK yapmadım yāni burdan adapazarında eyitimi
gördük
17. ondan sōna bizi aldılā ardāna giTdiK Kars ardağan tirennen giTdiK
18. teKavül vardı yāni onnan giTdiK horasana gadā onnan giTdiK
19. eskiden şēden horasandan erzuruma gadā onnan giTdiK
20. erzurumdan öTeKi orda aKTarma olduK ordan şeye giTdik deyvē
Karsa
21. o da rus tirennēn giTdiK yāni biz gara tiren rus tiren amma nasī ya
22. bōle girdiyin zaman bizim bu tirennēdeki gibi deyil yāni bi
geniş ı idi o

23. geniş   idi iKi meTre  ş meTre felan eni vardı sonna basTı   in yerlere
24. felen yāni halıynan basādın her yeri halı döşemişlē yāni
25. cam camaKenli  le  arsa ğadā onnān giTdiK ordan  Te yanna şēnen giTdiK arabaynan otobosnan giTdiK
26. otobos deyil de yāni b le bi şēdi dey v  şunu a ı  arabalara bi ş  yaPT l   amyon tipi yapT l  onnan giTdiK arda ana da onnānan giTdiK yāni
27. burda şindi arpa b dey nohuT bunn r yerişir
28. pancar f lan yerişir de şindi pancar eKmiyol  şindi
29. milleT azaldı azalınca tabi herKes ş rlere daşındı ş  oldu bu oldu
30. yāni pancar da eKiyol dı evelden b le yāni
31. burda meyve olara  da eriK fişne armuT ann n mu
32. meyvel den bunn d n yerişir yāni bur l da elma kiraz bunn dan yerişir yāni
33. benim mi alT  dana s    olun birisi  ld  beFaT eTdi beş denesi sağ
34. birisi K T yada ş  iki denesi K T yada ba  celiev de birisi de ş de bu yanna hemen girişde n  diyol  or  biş  diyol  ya
35. ha  zaFerTePede girişde Ėız  ocu   un birisi orda  lan ba  celiev de
36. diyerleri birisi turguTluda izmirin turguTluda birisi aFyonda
37. birisi de şurda sincanın  alış  k y  v dır orda Kimse yo  yalnızın şindi ben
38. eşim beFaT eTdi s    olun allah razı olsun alT  sene oldu bulunmuyo Ė li şindi
39. burada g n m z  a a b le ge iriyoz i Te
40. yāni arpa b dey eKTiKTen sonna  armana ğad  beKliyo   armanı Ėa tı mı ekiyon hemen elli   aTm ş d n m ğad  tarla v 
41. kendimize yeTceK ğad  yāni b le yāni
42. tabi  ocu l  da    ld  hePsi o yanda o yanda burda Kim ĖalceK
43. iy di r T m z allaha ş K r  o   y diK de k şe g   nce bizim beFaT edince i  deyişTi yāni  min cemi c mleye
44. on   iki dene torun v  o uyol  torunun birisi d rT dene K T yadan iki dene biri  landa  lanın ı  teKil  de Ėızın ı K T yada onn 
45.  tekil  de aFyonda o uyol   niverste benim torun o uyo şindi ş de K T yada
46. valla b l m n  şindi haT rlayam c n yāni şindi  reTmen  ı  c n diye boyuna sınava gir 
47. b   n de ş si vardı galiba b   n sınavı vardı yāni
48. cenab   allah d K geTsin yāni  reşio ba  m
49. bi Tane gelin v  ş  u a   in banazın k l Kl nden aldım
50. d     n bir haFTa s r  yāni geliyo gidiyo  ına yapı yo gelin  ı ıyo felan derKene bir haFTa s r  yāni

51. a şindi burda dü ũ ün vā bi ğız çıĶarıyolā yāni başĶa eve veriyo bir
haFTadır ũreşiyola
52. valla hePsini yapālā piriş pilavınnan dut eFennime sōleyin
noĶuTundan fasillesinnen ya aĶlına né geliyse yāni
53. onnādan yapālā yāni
54. burası esKi deyil elli ikide ayrıldı o yannan aşşādan
55. sincanlı köyünden gelmiş derlē onnā annōn mu burılara yerleşmişlē
56. bi a ũ anın yerlēni almışlē ō zaman burıyı yerleşmişlē yāni ordan
burıya geliyōlā yāni
57. sincanın çalıslā köyünden geliyolā burıya
58. yāni bi a ũ anın malını almışlē burdan böyüklēmiz o yannan tabi
geçim olmıyınca
59. bi evde doĶuz kişi oluyo doĶuz danası on sekiz dene oluyo ayrılıyo
bōle bōle ayrılā ayrılā né ğalıyo şu ğalıyo yāni
60. baĶıyo geçim yoĶ şē yoĶ n ũ éTceK ō zamannā tabi ğıTlıĶ
zamanīmiş burıya geliyolā işTe burılāda ğalmışlē yāni
61. asgerde süvarīdim ben aTa binerin adabazarında eyitimi gördüK
ondan sonna o yanna ğıTTilē benim asgerliyim çoĶ ũ iyīdi
62. bu evi peder yaPTı ben yapmadım biz da ũ a ufağ ũ ıdıĶ ō zamannā
63. ardaĶanda bölüK bölüK yāni birinci bölüK iKinci bölüK ũşüncü
bölüK bōle bölüK bölüK
64. ō ũ zamannā görevleri orda bekliyolā yāni duruyolā bi şē oldū zaman
bōle orılā müdahāle ediyolā
65. bizim zamannā hiş olay olmadı çoĶ binmedim aTa emir eli né ũ ése
ğu ũ uşa ayrıldım silah ğu ũ uşuna ayırdılā beni
66. sizlēden eyi olmasın bi yüzbaşım vardı KüTāyalīdı o da onnan bi
tanıştıĶ o beni bi silah ğursuna ayırdı o
67. gezmēye felan gidēKen bōle göTürūdū beni yanında
68. adabazarında eyitimi gördüK saten biz bölüKTe iki yüz ũ elli Kişi
vardı
69. çocuĶlān yanna gidiP geliyon ğışın orıya gidiyon ağusTos eylül dedi
mi eKim biTTi mi çeKiP gidiyon çocuĶlān yanna
70. allaha şüKür şiKāTim yoĶ yāni daĶa doĶtor yüzü görmedim
71. eşim hasTaydı hasTalı ũ a yaĶālandı ğurTaramadıK yāni
72. onda her hasTalıĶ vardı yāni tansiyon vardı efennime sōylēn né bilen
hePsi vardı yāni
73. orıya ğıTdiK burıya hēycannan öldü yāni né olceK diye doĶtora
göTTüK
74. doĶtor dedi bōle bōle dedi yaTırın hasTaneye dedi
75. bizim biladerin ğızı vardı o da dedi yarın yaTıram dedi
76. şindi ũsTünü başını deyiştirem dedi temizleyem ondan sōna ğıTsın
yaTsın dedi

77. yāni eve vādıK KüTayada hasTaneden eve vādıK evden yaTsıya
çıKmadı hēcannādı yāni
78. ğalP Kırizinnen öldü yāni
79. ğaFasına her şe daKardı ba   a n'oldudu nasī olurdu nasī gelceydi
ş l di b   di derKen
80. yav daKma ğaFana derdim cenabı allah n  yaraTdıysa o   le olur
derdim
81. annadın mı ğalP Kırizinnen giTdi yāni
82. daKman ben ğaFaya ya ben ğaFaya niye daK  n ya
83. cenabı allah ne şeTdıyse orıya gid  yāni ğaFama neye daK  n ben
84. amma vaKıT saaT geldi  ld  giTdi b  le n'aPce n
85. şindi muhabbaTımız b  le s r  amma ben size bi so   uK şe geTiri n

XI

Derleme Yeri: Allhören Köyü

Kaynak Kişi : Hamza GÜNER- Ümmü GÜNER (Eşi)

Yaş : 82

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Allhören Köyü'nün kuruluşu, gençlik yılları, Yunan mezalimi

1. (Hamza GÜNER) allhören dumlupınar ilçemiz yüs seKsen filan var
hâne kırk kırkbeş hâne
2. nüFus çoluK çocuK yüs seKsene filan çıKAr oy Kullanan yüs seKsen
Kişi var ı imiş
3. tabi dışarıdan da geliyölar heralda bîmiyön da buriya KAyıTlı olannâ
4. şindi horasandan gelmişiz horasanda bundan bir teKKe varmış
erdebil şehri
5. erdebil şehrinde teKKede òrdan geliyös geliyö ejdadımız
6. ıh şureyi oKU bu ejdadımın maTbâsı
7. bu esgi türkçede ejdadımızın kitabı var ordan bulup çözdürdüm
8. bunu anKara gâzi ünüversitesinde filis kılış vardı gördün mü bilmem
9. ona gösTerdim de bu aFyon şu kayabelen köyünde orıya geliyollar
orda gösTerdim
10. nerden aldın bunu bu ejdadımın şeyi bunu istanbuldan çıkarTırsın
ğayıtını dedi
11. çünKü tarihte dedemin üzerine taPu da aynı tarih çıKıyor benim
dedemin de
12. demeK istediğim horasandan gelmişler da ı a uzun boylu peK
bilemiyorum da
13. bu köyün Kurucuları biziz horasandan (anlaşılamadı)
birkaç yerde oturmuşlar
14. en son konya karamana geliyor karamandan da ı ılıyor bu aFyon
félan ò zaman konyaya bâlı galiba kütāya bursaya bâlı oldu ı u gibi
15. ordan ıspartada kalıyor biraz ıspartadan kalkınca şuHuT kayabelen
esgi ismi bezir yāni beKtaş ismine geliyor
16. orda kalıyor tabi o devirde eşKiya zamanı KaTliamlar çoK toPlu
KaTliamlar çoK olurmuş
17. atına biniyor buriya geliyor gerisin geri giTdiyinde KArdeşi maḥmuT
varmış iKi KArdeş gelmişlê KArdeşim diyo ben bir yer buldum
şeytannar da bulamiceK diyö
18. hayır ben giTmēn diyö o orda ğalıyö dedem buriya geliyö
19. bura gelince çadırı gurmuş ateş yanınca eşKiya delibaşı varmış
20. o da bu KArşıKı dādaymış ya burda böyle bi ışıK olmaz bu Kim ı iKi
diye gelse baKsa Kı arPacıK ı ölu
21. baK diyö bundan sōna benim sana zararım doKunmasın isTedim
zaman eKTimi alırım der

22. bunu böyüklēmizden duyarıs intıķal   eder tabi bura geldiKlerinde
ejdadımızın bir sür  beygiri varmış atları Kısrakları
23. Pınarbaşı diye bi köy var o bu   azları (boğaz) zapTeTmiş habar
yollamışlar
24. arPacı    lu hayvanl na baKsın yolcuları Kesiy  aygırlar
25. bin doKus y s kırk doKusda ellibirde terhis oldum K rede yoldan
d nd m
26. K reye giTmedim yoldan d nd m ğura  eKdim bana  ıKdı
27. sonra bi arKıdeş g n ll   ıKınca ben Kaldım d nmedi onu hemen
sevKeTTiler
28.    nc  taburda Kura  eKTiK on yedi  avuş ba a  ıKTı tabur
Komitanı dedi bi şansın da   a var
29. birinci taburda Kura  eKeceKler        n   arasında  eKeceKsi iz
hangin za  ıKarsa g n ll  biri  ıKınca ben Kaldım
30. ben iKi sene yaPTım canım o da   a esgiler s   n  Kesiyorom
gaziantePlidi  avuşlarım
31. FaKaT isiml ni unuTdum birine a ıKbaş derdi biri h s m a ıK
32. yirmi d rT ay asgerliK yaPTım heP eyiTimde geşTi s reKli eyitimde
geşTi
33. y ni burnum ğanamadı bi ş  ismim  ıKmadı KayıT eTTirmedim  le
zevKli asgerliK yaPTım
34. b l K Komitanım gel dedi hamza giTme tesKere biraK en son edirne
keşandan terhis oldum
35. ilKin isTanbul izmiT darıca gebz d di alay acemil miz orda
36. ordan denizliye geldim denizlide alTı ay KaldıK orda  avuş oldum
37. alay taburu ordan KalKTı izmir ş   anaK ale ezin ye
giTdiK
38. ezinede on doK s   aylıK an izinli geldim benim amcamın    lu vardı
r meTliK   oldu iKi sene evel o meKTuP aTdı
39. hamza tabur KalKTı edirne keşana gelc   diye burdan  le giTdiK
40. KırK yedide TanışTıK   zaman Kızı  lanı g stermeK yoK ananın
babanın  ste   i
41. KırK seKizde evlendim KırKdoKuzda asger   oldum yaş
seKsen   iKi benim hanımın yeTmiş sekis
42. gelmişler de ben bilmem b y Klerden duyarıs benim babam on   iKi
on    ş yaşlarindeymiş y nanlılar odun daşıTTir l miş
43. dumluPınar merKes birli   i orda y nanın şu  arşıKı ormandan ğara
ğannıynan odun g T r y lar bir iTiyar yanına ğaTıy l  babamı
44. iTiyar  amı Keserl miş de duT   ucundan ğaldıramazmış azarlarmış
buralı iTiyar

45. yònan yaPma mıKırye yaPma mıKır̄ dermiş babam rāmeTliK òle annadırdı
46. burda ezīyeT eTmiyōlā ezīyeT eTmemişler hayır burıya son zaman ūreyō
47. şu K̄arşı köyde Keçilller var seKis   on tane eFe yazılıyor bunnar haTda bi tanesi aFFă   ūrayıP geldi   inde
48. burda eyidemir var oraya iKi er bir   üsteymen samana gelmişler o kōden birisi de bu Keçiller bizim yeşilyurda dōru de   irmenler var
49. de   irmene varıyor de   irmende eFeler var bunlar türK eFeler yònan eFesi yazılmış
50. oña soruyolā bizim kōde diyo saman topluyorum diye gelmişler üsteymeni göTürmüşler
51. şu K̄arşıKi Kızıl dāda ūş dōrT seFer beKlemiş nōbeT nōbeT
52. bir yònan var   ĩmiş ūslerinde türKçe bilmedi   i için ğaç ğaç der   imiş
53. bu beni vurceK diye ğaçmıyor faKaT yŭlŭK köyü var ordan milleT veKili vardı alāTdın onun köyü
54. veysel diye eFe var onu vuruyor tēmenimizi asgerimizi yònan vurmamış onnā ğālī yònana pareynan paralı asgeri olmuş oluyō
55. yāni yavrum beş ParmaK bir deyil yònan òsun kim olursa òsun insannarın eyisi eyi yònandan bāsedilen bu başġa şē sorācaKsan onnarı da sor
56. canım köylere ezīyeT eTmişler şindi dunnuPınardan birisi gelir dunnuPınarda evinde yònan başçavuşu durmuş
57. o annaTırdı Kemal bizi bo   ıcaK Kemal geleceK annaTırmış o yònan asgerlerine eKmeK da   ıTıverirmiş çocuġ   onu déyo
58. bi şeyde oKudum bu zaFerTePe çalKöyde anıTı görmüşŭñŭzdür o anıTın K̄arşısındaKı evler
59. rahmeTli atatürK aFyon K̄arahisarda diyo şahsıma ayrılmış bir odada isTirāT edēceKmiş
60. āniden bir telgıraF geliyor derġal Fevzi Paşayla ismeT Paşayı ça   ırın diyor
61. onnar K̄onya aKşēhirdelermiş ordan cibe biniyorlar aFyondan düzayış K̄asabası var
62. ordan hamur köyünden zaFerTePe çalKöye iniyorlar bu çenbere almış yònan bizim asgerimiz ğālī
63. aFyonu K̄urTarınca bu çenbere almışlar ābidelerin oldu   u yerden sıkışTırmışlar
64. orda bir yònan subayı esir   alıyōlar atatürKe geTiriyōlar birliKlerinizden haber verebilir misin diyō
65. paşam diyo né soruyōsuñ tireK̄opis de içiñizde diyō yònanın paşası

66. çay iKram ediyō çayı içemiyō bayılıyō yōnan
 67. yōnan giTdiKten sōna bizim Kütāda on onbeş gün sōna iKi dene
 yōnan asgeri yaQalayıP geliyōlar
 68. aş ölmemişler gizlenmişler ormanda bizim burda birisi vardı gavur
 eTthem diye
 69. niye geldin türK Qula ı Kesmiye geldim dermiş orda bi buranın
 muhtarının aylesi böyüTdü onu gavur eTthem diye
 70. lağabına gavur eTthem derlēdi halbisem çocuQ gavur da deyil belKi
 71. burda yerli ermeniler varmış burda arazide çoQ ermeni paralā çıKıyō
 Qadastıra memurundan duydum müdüre dedi
 72. müdür bey burda çoQ ermeni asıllı KiTaPlar çıKıyō dedi
 73. ermeniler varmış iKi üş ı ayle hayır şindi yoQ canım
 74. ben oQuyamadım sene bin doQus yüs QırQbirde esgişehir çiFTelere
 giTdiK aTmış Kişi KüTāyadan ò zaman uşaQ KüTāyanın Qazası
 75. oQumaya giTdiK FaKir çocuQlar Köy ı enstitülēnde oQuycaQ
 yaTılı olaraq
 76. on beş gün QaldıQ on beş gün sōna rahmeTli öldü bi iKi sene evvel
 77. Köy ı enstitülēn müdür rauF inan bizi işTima eTdi ilK ı oQul beşten
 diPloması olanlar ayrılın dedi ayrıldılar
 78. on bir Kişi QaldıQ çocuQlar siz Köyünüzün yolunu tutun
 79. verivēdim ālamayı ben aTdım Kendimi yuvarlanıyōn duTdu
 golumdan galdırdı
 80. gel evlādım seni dédi mārīF baQanıyan görüşTürücēn baQın
 arQâdaşlar dedi analar néler do ı uruyō bu çocuQ oQur dedi
 81. odasına göTürdü milli eyiTim baQanı ò zaman hasan ali yücel
 82. televon QulaQlıQları daQTı bana Kendi görüşüyō baQanım
 Köylerden gelen çocuQlar yüreKler parçalıyō giTmiyorlar çıglıQ
 aTıyor hayır diyor
 83. Köyü mevzu bahis deyil iKi olan bir Qız Qarşılıyō QayıT ı edin
 diyō Qız varsa QayıT ı edin Qız olmadıQ Kelli QayıT ı eTmēn diyo
 84. rāmeTliK ı oldu bi arQâdeş daha vardı gel gidelim ayşa ablamı
 geTirēm dedi geldiK burda göndermediler Qız Qısmı oQur mu diye
 85. şindi gızlar olannarı solladı
 86. benim torunum üş denesi öreTmen bi Tene ünüversteyi Qazanmış
 hemşire
 87. yāni bizim ejdadımız tarihten geliyor Kütahyanın cumhuriyeTin
 ilK ı öreTmeni benim ad ı oldu ı um hamza güner
 88. laleli camisinin ı arQasında öreTmenler soQağı vardır hamza güner
 mahallesi diye
 89. oraya baQ burda dünyaya gelince haber veriyolā
 90. oQuyamadıQ geri geldiK göndermedilē QaldıQ babama dedim ben
 oQūcan rahmeTli avuQat aḥmeT güner duymuşsunuz bilmiyorum

91. amcam avuKaTdı ò zaman o oKūyyor öKsüz tabi ben āmedin
haKQından gelemicēñ seni nasī oKuTucān dedi
92. faKirlIK ò zaman yoK hiş bişē yoK ò zamannāda afedersin özür
dilerim merKePlēden dunnupazarına giderlēdi
93. yarım Kilo şişeynen yemeğ   alır bahçelerde eriK bunu geTirilēdi
başKa yoK
94. şindi çoK şükür her şey bol ğaTıKla ğarnımızı doyuruyōz
95. o bulgar savaşı olmuş onnar yaPmış daha esgiden bulgar savaşı
olmuş isTiKlāl savaşından evvel ben öyle duydum
96. Kadınların gö   üslerini Kesmişler Kesmişler Kapılara daKmışlar
diye annadırdı böyüklerimiz
97. bu doKsan bir harbi mi diyōlā oña bişē diyōlā
98. toPrāmız çoK idare olur ğoyuP giden Fazla bi zebze meyva yoK
99. sovuKTan olmiyō almanyalılar elma félan diKdiler eTdiler emma
sovuKTan olmiyō
100. tabi tabi şindi KoleyleşTi canım yirm   üş gün hiç evimize
gelmeden harmanda yaTdıK
101. yabaynan harman savurūduK yirmi üş gün ğarağannıyla tarlalādan
maşsülü TaşırdıK
102. yoK şindi yoK şindi döğer biçerler ele vurmuyō iKi gün içinde
eKiyō şindiKi nesil
103. bi Körōlu öle demiş silahla demirli TüFeK çıktı merTlik bozuldu
şindi TıraKTörler çıktı her şey Kōlay he şey ayāna geliyō
104. un   usa ayāmıza geliyō
105. (Ümmü GÜNER) ğız öle ederdik ğazannānan ta KōTāyanın şēlēne
giderdik arabanānan ğāli bunarına
106. elimiz   inen şe   edēdik ğazannara ğürduK suyu elimiz   inen
sürTerdik ğāli
107. Kil devrīdi eveli gelmeyō da   a ya
108. (Hamza Güner) esgişēr méyalıççıKdan gelirdi yörüKlē geTirī
develēnen
109. burılāda oTlaKiye gelirdi aydın TaraFınnan onnar develēnen Kil
geTirī köylere saTādı
110. dederjannā da   a éyi Temizliyō
111. üç   olan iKi ğızım var on yedi Tene Kendi torunum var seKis
Tane de olanların torunu var
112. seKsen   iKi benim yeTmiş seKis hanımın yaşı herKes öle diyō
asTım hasTalīm var benim
113. ToKturum vardır benim yirmi senedir emin   eKer KüTāya
merKezde dēleT hasTanesindeydi şindi mersinde teleFonu var
114. geçenlerde aradım mersin toros dēlet hastanesi iyi yerine düşmüşün
hocam dedim iyi memniKeTe düşmüşün

115. mersinden torunumun arKedaşları vardı yirmi gün Kaldım ben urfa aKçaKalede
116. heP Kız öreTmenler torunumun yanna giTdin gezmiye ora vardım
117. dedim hanım Kızım bana tārīhī yerleri gezdir üç Kadın öreTmen bi de erKeK öreTmen bi de o köyün hocası
118. harran   ovasına vādıK harranı ziyareT   éTdiK orda KāFeciye dedim Ki bi daKKa gelir misin dedim
119. ismin ne dēdim ali dēdi ben de alilerdenin dēdim yaPma yav dēdi araP   onnar
120. burda türbe var mı dedim yüz   on kilòmeTre imam baKır türbesi var dēdi sür gızım orıya
121. orıya vādıK oreyi ziyareT   éTdiK başKa nerelē var bir peyganberin eyübi de biliyon
122. hazreti mûsa peyganberin ğayınpederi bu o köyün ismini almış şuayiP köyü
123. orıya vādıK tabi ben çıKamıyorum siz dedim tepeleri gezin baña bilgi geTirin
124. māralarda durmuşlar māralarda çince şēce yazılar var oKuyamıyos tabi
125. el KābarTmaları var orıları ziyareT   éTdiK Kilislīdi öreTmen
126. ya amca dēdi biz dörT senedir burdeyiz biz bilmiyōs sen né biliyōsun burıları dēdi
127. ben iK   yūs sene evel burda yaşadım dedim çünKü esgi tārīhlerden oKudūmuzdan duyuyorum dēdim
128. şuayiP peyganber mûsa peyganberin ğayınpederi mûsa peyganber eyüP peyganberin çobanı
129. ibrahim peyganberin çocu   u olmuyor onnarı duyduñuz bilmem
130. hanımı diyor Ki ya ibrahim izin veriyorum evlen benim yüzümden oca   ın kör ğalmasın
131. on seKis yaşında hācer isminde bir Kız alıyor allahın taKdiri iKīsi de yükLü ğalıyor
132. iKīsi de aynı gün do   um yapıyor hācerden olanın ismini ismail ğoyuyor
133. serādan olanın ismini isāK ğoyuyor tabi o günün bēri kenān diyarı urfa diyarları oralar orılāda yaşamış bunnar
134. ibrahim çadır hayaTıda yaşıyorlar ibrahim āşamlē işden geliyō Kadın hünüleyō
135. hāceri rāTsız   eTmiş hācer çocu   u muş küs gidiyō
136. ibrahim geliyō nérde hācer diyō bilmiyorum diyō çocu   unu aldı giTdi sü   ürüyō peşine
137. önceKi hanım hünüleyō ğāli

138. şindiki hacıların giTdi ı Kābeye yedi Tepeye hācer eniP çıKıyō
hıra da ına su arrıyō duda ı çarTedeK yarılmış
139. yedincide ense gelse Ki ismailin ba ırdı ı TePindi ı yerden
hePi zemzem çıKmış
140. bunu tārihlē yazıyō Kūmla geliyor kendi de içiyor o anda ibrahīm
gelıyor
141. orıya iKi göz ev yaP ı veriyō buranın beKçisi sensin diyō ismaile
142. tabi büyüyünce yaP ı veriyō ğāli KudüsTe de buranın sayibi isāK
sensin diyō
143. geçen hacının biri giTdi orıya dedim hacı haciril esved daşını gör
bunun ismi nerden geliyōmuş bunu bir sor
144. çünKü hanımının isminden geliyor hācerin isminden geliyor
145. evi yıKılmış da ibrahīm peyganber tamir ı eTTiriyō hācerin
isminden geliyor
146. şeye geldiK balıKlı gölüne geldiK Torunun KulaKları çınleyesi bir
ameriKalıyla görüşüyō ingilizce öreTmeni
147. Kızım Kim ı idi o dedim dede dedi burda öreTmenmiş bu dedi
ameriKalı
148. daha bunnara inanıyoñuz mu demiş baKın yavrularım benim
oKudu ı uma göre
149. ibrahīm peyganberin çocu ı olmuyor rüya görüyor bana bir o ı ul
evlaTı ver sana Kurbān edim ya allah demiş
150. dörT Tane melāiKe KırT donuna giriyor dōru mūsa peyganbere
varıyorlar eyibin çobanı ya
151. eyibin ğoyununu güdüP gezerKen dörT KırT geldi selam verdi
mūsaya
152. sürünüze geldiK sürünüz çoğ ı olsun
bize bir ğurban ver dahi çoğ ı olsun diyō
153. mūsa deyō / güTdüğüm ğoyun amāneT dédi
amāneTe olmaz hıyāneT dédi
var ismimi ağāma beyan ı éT dédi
KırTlardan da böyle gelen geldi ya diyō
154.
mūsa vardı ağasına pes dédi
niye geldin KöçeK belli dörT dédi
dörT KırT geldi bizden ğurban isTedi
beni saña danışmaya saldılar
155. ağası diyō eyüb peyganber:
dördü de dörT yérden salsınlar
arıya arıya Koş Kuzuyu bulsunlar
Karnı yarıP Kuzuyu alsınlar
anasını sürüye salsınlar déyō

156. ismaile inen goç ğurban goyunmuş goyunu amaliyeT ediP Kuzuyu
alıyōlar melāiKeler göTürüyō
157. bunnar insanların görüşü şeSi dörT KurT Kılına girenler melāiKe
158. eyibin sürüsünden alıyōlar mūsa peyganberden
159. bunnā benim derlediğim haTTa kiTaPlarımı bugün FīsaT bulsam
Kütāya giTcem
160. benim bi torunum dā oKuyyō da ona yazdırdım
161. dede deFTēleri gelirKen geTī maTbāda basTırıcez basTırabiliseK
162. bunnar çoKTur bende de biz de diyōz erKen gelmişiz diyōs biz
yaşlılar
163. dünyeye erKen gelmişiz da ı a geş gelseydiK belKi uçaKla
gezicīdiK
164. gerçi uça ı a da bindim de Torunnām sayesinde gezdim
165. ismaile çalıyō bıça ı Kesmiyō zor gelir tabi de allaha söz vēdi
166. daşa vuruyor daş iKiye bölüyor PıçaK ismaili Kesmeyō o anda
cebrail ğurbanı geTiriyor ōle aFoluyō tārīhlerin yazısı bölē
167. harran ovasına vādı ı ımızda üş beş Tene çocuK çocuKlar her
gelende ōrenmişler
168. bu Kaleyı diyor çocuK mervan deyō çoK savaşmış deyō mervan
heralde māviye
169. māviyenin ı ōlu yezid var şindi bi atasözü var “şam u şum u alel
kavmin zālimin” demiş
170. yāni şam çoK müslūman ğırdırmış māviye şindi yārum şii şamda
da var iranda da var ıraKta da var posT Kavgası
171. şeLi min çāvdarhisar hatay mı samandā taraFindan
172. bilmiyorum giTmedim de ali allah gāni derler onnara bizim bir
ōreTmenimiz vardı emeKli oldu giTdi şeDe isKendurunda
173. şindi sūriyeliler ğaşTı geldi duyduñuz mu çadırKenT ğurmuşlar
174. aman bizi göndermeyin diye Televizyonda izliyon öldürūlē déyo
175. anıTġabiri atatürKün cenaze arabası o da çanaKġale anıTġabirde
de çeKTirdim fotōraFları
176. bir aKraBa asger var da onun törenine giTTiydiK anıTġabire
giTdiK ziyarete
177. teleFonnan çeKTiler çocuKlar bizim bunu KaybeTmeden
böyüTceñ
178. şindi bureyi duymuşuğuzdur bu köyü biz aleviyiz faKaT türkiyede
azınlıKTayız
179. şeye giTdiK doKsan ı üşTe anTalya abdal mūsa törennēne giTdim
ben hanımı da göTdüm
180. anTalyanın elmalı Kazarının teKKe köyü bizim giTdımızde fiKri
sağlar kūltür baKanıydı ō zaman
181. siTadyumda oTduK bölē heP ı ōreTmenmiş hanımlā da beyler de
amca nerelisin dédi

182. KüTāyalıyın dedim yav KüTāyadan da bura gelen olur mu dédi
sebeP dedim
183. KüTāyada alevi yoKTur dedi nohòT saçā gibi saçmış da sıçramış
gelmiş dedim güle güle çaTladılā
184. teK teK fırlamış dedim gelmiş da ıTmış giTmiş
185. duyarın ben haTTa üş beş sene evvel televizyonda duydum burya
iKinci bi seFer dünyaya geldiKlēni söylüyolar samandālilar
186. şu evler filançının şu evler filançının déyō bi onu duydum bi de
Firansada mı ne bir Kadın fatih sultan mehmedin torunuyum ben
demiş
187. bilemiyorum ğāli de peK inanmadım çünKü neden fatihin tarihi ne
zaman sen ne zaman
188. ablaları sevmiş ğāli baK maşallā yaşayasıca
189. burda bi seFer yaPTıK ardı gelmedi burda bi seFer yaPTıK çok
güzel oldu āşıK gülābi beş ı atı tene
190. şu zaFerTepenin bi māllesi var KüTāya merKezde elmalı Köyü var
191. emeT taraFında çok diyolar alTındaşın teK Köyüyüz biz bi de
zaFerTePenin māllesi var
192. şimdi hocānım nasıl hazreTi peyganber veFaT eTmiş siyāseT girmiş
193. bu dünya bōle siyāseTTir her zaman derin bu dünya Kanlı gelmiş
Kanlı gider
194. ādem peyganberin olanları birbirini öldürüyor ben de bilemiyōn
hābil Kābil
195. nuh peyganberin ölu Karşı geliyor olan māFoluyor ibrahim
peyganbere nemrud musallad ı oluyor
196. mūsa peyganbere firavun musallad ı oluyor hazreTi peyganber
efendimize ebücehil ebuleheb musallad ı oluyor
197. hazreTi aliye māviye musallad ı oluyor hazreTi alinin ı ölu
hüseyine o māviyenin ı ölu yezid musallad ı oluyor
198. yeTmiş bin Tane müslüman Kırılıyor hazreTi alinin māviye he
kerbelādan sōna şe da ı a evvel kerbelādan da ı a evvel
199. haTırlayamıyorum unuduveriyōm ben hazreTi ayşe de savaş açıyō
aliye
200. hazreTi ali déyo Ki şo deveyi ıhTırın asgeri bi oK ı atıyo deve
ıhıyor
201. hazreTi ali varıyor né işin var da geldin sen burıya diyor hazreTi
ayşeye
202. ò zaman ayşe eve varınca pişman oluyor né dedim de ben aliye
ğarşı çıKTım
203. bunun sebepleri de var o günün bērinde tarihlerden oKudūmuz
deyiveriyon sen de duymuşsundur bunnarı
204. haPisāne dolu mu siyasilēden de var mı bizim bi arKādaş var
torunun asger arKādaşı

205. onun ismi de hamîT geçen sene fêlan hapisTeydi KüTâyada
 206. ordan aFyona giTmiş aFyondan şimdi çıKmış gelmiş hamîT
 207. ben iKi devre muhTarlıK yaPTım çoK KaraKöl çavuşlarla
 irTibaTım vardı
 208. tēzeden bi şey alamassın cāhil
 209. (Ümmü Güner) né bilen o biliyō ğāli ben bilemen cahıl ıdıK biz
 oKımadım da hiç
 210. şura giT baKām bura giT baKām şeye giT baKām şeyKene gidiyōn
 her yere
 211. bol bol h̄arman yerlēnde olurduK çoğ ı olurdu bizim şēmiz
 malımız
 212. oldu ğāli aKırba bi de ğardaş çocu ı uyuz
 213. alceñ mi vēceñ mi ben de vēceñ dedim o şimdi çocuKları öldü
 bunnarın
 214. onnar oluşun bi yılda ille biz alcaz ümmüyü şōle bōle derKene oldu
 215. (Hamza Güner) esKiden fazla nişan mişan yoKTu dünür gidiyōlar
 deminKi annaTdı ım hamza amcam rāmeTliK
 216. cumuriyeTin türKçe õreTmeni o buluyor sözü alıyollar iKi gencin
 şereFine diye Kādēleri içiyollar
 217. o devirde Kızı olanı görmeK yoK birbirine Tanışma diye bi şe yoK
 eve gelince Tanışırlar
 218. (Ümmü Güner) şimdi her yere geliyō Kendileri şe édiyō ğızlar e
 Kendileri biliyō gülüm
 219. (Hamza Güner) torunnādan da a bi evlenen yoK böyüĝ olanın
 olanları evlendi gene Kendi aKırabalarımızdan aldılar
 220. õreTmen Kız beKar yirmi yedi yirmi seKiz yaşında var
 221. iKi torunum da Kıbrısdan geçen gene Kıbrıs KeP törenine giTdim
 mersin Taşucundan bindim
 222. güzelyurTda bir aFTa Kaldım
 223. önünde böyük bi parK var parKa birisi çay ocāna
 geldi
 224. gel baKam biraz ğonuşām dedim buralı mısın şimdi buralıyın dedi
 225. aslen Karāmanmaraşlıyın dedi né olcaK bedava tarlaları evleri
 KaPTınız oTTunuz dedim
 226. oTduK dedi saTdım dedi almanyaya giTdim dedi almanyada
 ğarıyla boşandım dedi
 227. gerisigeri bazaryerinden geldim evlendim dedi bura geldim
 228. burdaKi evi de aldı elimden aha burılāda sürünüyōm dedi
 229. aFerin aKıl bōle olucaK dedim

XII

Derleme Yeri: Küçükaslıhanlar Köyü

Kaynak Kişi : Ümmühan GÜVEN

Yaş : 90

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Eski zamanlar, Yunan işgali

1. biçēdiK desTe çeKēdiK nelē edēdiK e şüKür ğāli
ēTiyarladıK yavrum
2. doKuzan yaşindeyin ben ummuhan güven
3. hinci baK gavur geldi ondan gavur geliyō dedilē ħarman   üsTü
ħarmanāmız vā yavrucāzım
4. gavur geliyō dedilē anam   inan bāçeye giTdiK humbil ğazdıK
5. ğayneTceydıK oca   a KōduK gavur geliyō gavur geliyō dedilē
6. ondan sōna yavrum gavur geliyōmuş ne yandan geliyōmuş
dunubardan çıKmış dedilē
7. Kızılıcı köye dōru geliyōmuş n   eTcez hadi ğaça mın dedilē duyuyon
mu
8. kōlü bir   oldu zīraT diye biri vādır bizim   ora Ta orda zīraT a   a
şurda be
9. zīraT deriz de orıya oTduK heb hePimiz duyuyō mun
10. benim avam va benim yanımda da ğucāmda bi çocuK va uFağ
11. ò zaman baya vardım yavrum çocuK benim deyil
12. hē yeri yaKTılā evlē yanıyō òle cayır cayır neriye gide min ğaça mın
dedilē
13. neriye dağa şeye ğaşTıK ğoruya
14. ğoruya vādıK çamnān aralarına soKulduK bōle gavır geliyōmuş
15. sonnā vādır sıçannıda ordan vēdi toPu bizim esger vēdi toPu
16. gavırın bizim burda mıTFa   ı ğaynıyomuş aşşağda çayırılığda aş
ğaynıyomuş
17. onnā hindi yaKıyōlādı evleri bi boru çalındı orıya giTTilē heb
ğaşTılā
18. eKmeK yimeye giTTilē onnā orıya gidince ne dedi milleT bizim
onnā orıya yimeg yimeye giTdi hadi ğaça mın ğoruya ğaşTıK
19. ğoruya sindiK ormana ğoru deriz
20. bizim esger vēdi topu vēdi topu òdan bizim esger aFyonun dePe
vādır şē dePesi
21. ordan veriyō topu tam aş ğazanın içine düşüyō top
22. ò zâman gelirin toPlanıP Ta bi ğaçıyō ğāli bizim burdan önlēne
yedeKci aldılā yol gösderivē deye böyük adamnādan
23. bu Köyün adamından añleşmişlē
24. (Gelin) zāti bu Köyde iKi ev ğalmış benim amcam vardı onnā da
eKmeK veriyōlā onnā da yağ bal çoğ   umuş zenginnēmiş

25. (Ümmühan Güven) geri yanını heb yaQTılā eKmeK isTiyollā
KorKuyōlā veriyōlā
26. bi yol ò zâmana gelişin gorKuyon duşman yavrım
27. (Gelin) o iKi ev ğalıyō geri yanı yanmış biz bilmiyoz da annadırlādı
gavurla yaKmış evleri yaKmışlā
28. (Ümmühan Güven) gavırla yaQTı yavrım esgerlē mi yaQdılā evleri
insannā ğaştı gavır geliyō diye ğaştıK
29. evleri haTeşladılā ğāli her   evi yaQdılā bi şēsi ğalmasıñ diye
30. né mal ğaldı né maşaT
31. dedem rāmeTliK vardı benim dedem bēgırlēmiz vardı şeye ğuymuş
da dama
32. ğapılānı bōle geriyōmuş gavırlā gōTmesin diye çoK mallā
gōTürüyōlā gōTme diye geriyōmuş
33. hemen geliyō bi denesin deha diyo demeK saKlıyon bunu deyō
34. hemen dedemi vuruP oreye yıKıyō dedem rāmeTli KaKıyō
35. hemen elinden TüFeyi alıyō sen baña mı vēcēñ ben saña mı dēyo ben
seni vurem mi diyo eTme eTme diyo dedem eTme diyo ğāli
36. (Gelin) ēhTiyarları çoK süngülemişlē çocuKları öldürmüşlē
süngüynen
37. (Ümmühan Güven) ò zâmana gelişin ğāli ellemō dedemi bu Kövün
mūTarı vardı paşa derlēdi
38. onu duTuyollā gōTürüyollā ee gavırın şēde orıya eKmeK
daşıTdıryōlā orıya heb
39. milleT KorKudan yārum gōTTü heb burılāda aş   eKmeK edēlēdi
onnara gōtürülēdi yidirilēdi KorKudan
40. (Gelin) Fazla ēlēnicēsen ğāve yapen gelēñ ēlēnicēñ mi
41. (Ümmühan Güven) ondan sōna a yavrum çoğunu duTTulā gōTTülē
allām çoK ğızlādan ğarılādan şeyiT eTTilē
42. ondan sōna yavrum milleT ğālī ğaştı ğoruya vādıK ğorudan haden
baKam Kızılıcı Köye ğaçam bizim esger baK geliyō kökmāñ geldiK
43. sağ   olun sağ   olun diyō birden bōle sağ   olun Paşam mısTıFa
Kāmal geliyō dedilē
44. mısTıFa Kāmal geliyō ğēsin Paşam ğēsin burdan ğeştı şuradan he
gōdüm bōle dizildiK yollara
45. yeni yerişi   om ben de şōle ufağ   ıdım burdan dedilē Paşa
geşceymiş
46. heP yollara şe   éTTiK ò zaman ğarı vardı hüKumeTin başında
bayan vardı
47. o şē oldu Fēzi çaKmaK oldu bi şē vardı demırel oldu onsan sōna Fēzi
çaKmaK oldu
48. e ufağ çocuğ   uduK geliyōmuş geçiyōmuş dedilē hēmen geldi
ğarıymış ğarı geldi başımı yoKladı
49. vay benim saşlı ğızım dedi öPTü gözlēmden yörüdü
50. ò zâman ğarıymış başı ğarıymışmış gözlēmden öPTü
yörüdü

51. o da baya höKmü oldu ğızım ğarı baya epey bi çığırdı o valla bi güzel adı vardı
52. a yavrum aa õle oldu ee şüKur allāmıza hePsi geTdi biTdi
53. bizim bu õñe düşen oysu sareycıK deriz alıb variyo bi dereye Kaķıveriyō gavurun esgerini
54. (Gelin) adada çoK gavur ğırmışlar ada deriz böyüKaslānlān alTında
55. o adada şõle gavur   ölüsünden geçilmezmiş
56. (Ümmühan) yavrum sarı saşlı ğarılar bõle şēlēn içinde arabalān içinde ölmüş ğalmış
57. ona bizim esger veriyo veriyo o dereye göTürüşün bizim esgerlē ardından variveriyo hemen ğırıveriyo
58. ölüsünü deñize deñizden ğurtulan ğurtulmuş ğurtulmānı deñiz göTmüş çoğunu dedilē ò zaman
59. (Gelin) otu ezēlēmiş te un da yoĝ   uda kePey   inen bõle bõle edē bişirī yirlēmiş yōK aç hinci bõle annatırlādı bunuñ   annesi vādı benim babaannem   idi
60. (Ümmühan) otu toPlādı otu anam da tarlalādaKi otu ğıyādı içine azcıK un ğaTādı bõle taP taP edēdi
61. acız ana derdiK bunnarı yīn yavrum derdi gavır yaKışın bi şē ğomadı yavrum
62. harman   üsTü deyim mi tınaslere félan dayanıvēdi hateşe
63. canım tınaslā patır patır..... (anlaşılmadı)
64. (Gelin) ēTiyarlar tınaslān   içine gömmüş
65. tınas eveli düven sürülūdü ya onu tınas yapādın bi de yel geldi mi savırīdın būdeyi samandan ayırırīdın
66. onun   içine gömelēmiş ēTiyarları geli orda bulū süngülēlēmiş derlēdi böyüKlē annaTırdı hana bõle
67. (Ümmühan) ğarına demiş süngüyü Kaķıvereñ demiş yazıK yazıK demiş bi denesi kumiT kumiT bu demiş
68. bu esger olceK demiş bizim çocu   un birine bõle KaKTımışmış
69. bi denesi de demiş Ki yazıK yazıK demiş gavur bu da böyüceK yarın bu da esger olceK biz gibi demiş eTmēñ bunu çocuKlara eTmēñ yazıK yazıK gavursa gavur õle demiş
70. ya yavrum nelē gördüK şüKur ömrümüze
71. oy rey toPladılā né bilen ben yavrum iKi dene üş dene ğenş   adam oTmuşlā
72. hemen ben girdim ğapıdan beni aldı giTdilē şo şeyin arKasında
73. vādım hayırlı işlē yavrılarım dedim allāh şeyiniz hayırlı õsun oyunuz hayırlı işlē dedim
74. ēferin ninem dedi õle dedi ğālī a biz bõleyiz yavrum
75. ondan sōna a yavrum sevdi beni adam hadi ninem yaşı dedi baK hep geldi erKeK ğarı da bõle démedi esgi ğarı deyil min dedi
76. hayırlı uğurlu õsun õyunuz dedim allā işiñizi rasT geTsin dedim

77. bõle yavrum allā işiñizi rasT geTceK kim Kazarırsa
 78. iyi maşşallā nérelisiñ sen KõTāyalı mın eyi yavrum
 79. (Gelin) adanada osmaniyede yavrum benim asger osmaniyede
 80. osmaniyeyi bilirsın şēde candırma şēde KānıgeçiT KāraKolunda on
 Kişilēmiş on   alTı günü ğaldı
 81. (Ümmühan) on beş günü ğaldı ninem diyō bi sesleniyō ğızım var ya
 82. (Gelin) ğızımınKı geldi KırKlarelideydi isTanbolda o da torun onnā
 benim
 83. ğızımın   ölu geldi ortanca ğızın ölümün da ölu orda osmaniyede
 benim   ölüm deyil
 84. (Ümmühan) bu benim gelinim yavrum
 85. (Gelin) a canını sevīm güler yüzlūsün maşallā
 86. (Ümmühan) çoK çocuĝum çoK yedi Tene çocuĝum ya o yedi çocuĝu
 böyüTTüm deye
 87. iKisi oĝlan üçü oĝlan dörT ğız biri oĝlanın   öldü iKi ğaldı birinin de
 ğarsı öldü bu da gelinim eminin   ğarsı bu
 88. hinciK ben aldım geldim onun   olanın yanında duruyodum onun
 ğarsı öldü Kendi başına ğaldı
 89. ben dedin giTceñ evime giTceñ dedim
 90. (Gelin) emeTin çādarhisarı öle mi Kütāyanın
 91. (Ümmühan) allah başını göĝ gürlesin yavrum allah ömürünü vēsin
 össeñ beyin de vādır va mı
 92. ee ğāli yavrum ordan oreya geziyoñuz oKuduñuz mu her yere giTceñ
 oKudun mu bõle olceK yavrum
 93. öreTmen oldun aa baK bi dene öreTmen geliyo bizim ğızlara tabaK
 şe   eTTiriyō boyaTTiriyō
 94. çını şeşi geliyō
 95. (Gelin) ğızımın ğızı baya şe olceydı hēmsire çıKcēdi emeTe çıKTı
 şeşi néden sōna çıKıyō ora giTmişTir össen hana ben burda deyildim
 96. ò zaman ācıK elleri yavan   ıdı faKirliKlē vādı
 97. ğapıdan çıKarıveriyon orılāda bi şe olū deye ğız da gözel idi
 98. emeyini yidilē çocūn hinci yine yapıyō baK manısaya vādı
 99. manısada ğocada eyi rāTı allaha şükū de manısada oTuruyō
 100. hinci de gövenliK görevlisi yazılmış baKam ona da şe   éTdiĝi
 çıKdıĝı yoĝmuş eyer
 101. işTe hasTanelēde orda burda onnā da hanı aylıK bol veriyōlā
 102. düdüTe bincēñ diyō
 103. (Ümmühan) bunu da göTürüyōn ğāli giTdiyin yerlere eyi hādi güle
 güle allah işini rasT geTsin deha burda mın ben gidiyon sandım
 104. eyi otū ğāli orasını bilmōn yavrum
 105. (Gelin) düyüne buyurun hediye geli

106. (Ümmühan) basma da ıdır onnâ da gelin gidēKen tavuK Kesen
ğaTmer edeñ getirir sandığa doldurur duyuyō mun
107. onnâra eKmeK gorlâ anamgil eKmeK vâ onnâ da getirî doldurulâ
sandıKlara
108. kına Kağnısı gelî onun içine gorlâ sandıKları kına Kağnısı o
sandıKları göTürü olan evine göTürülē ğali
109. ondan sōna da üş gün dörT gün anca sürē ondan sōna teKrâ gelilē
ğali gelin almıya gelilē ğali davul zurna çalınır gelini ordan endirilē
bindirilē Kağnıya
110. eveli yavrım gelinin başını érKeKlē gömesin déye başını bölē
yaparlâdı
111. érKeKlē gömesin déye Kimséye göstermezlēdi burdan gelin
çıKāKan habar verilēdi érKeKlē dizili buriye gelin almaya gelen
érKeK
112. davul zurna göca adamnâ herKes sıralanî seyman olüdu eline
bayraK alıdı
113. öñe düşēdi davul zurna ğali gelî göTürülēdi köün eTıraFını
gezdirilēdi gelin geliyō diye milleT seyidirdi
114. ğaynıTa ğali çeras saçadı nohuT lebbebi şekē atardı köün
çocu u ğapışırđı
115. doldurüdu hanısı herKeş yalıKlara gelinin başında bölē aTıverilēdi
116. herKeş çocuKlâ ğapışırđı öle bi seyir olüdu yavrım davul vurmâ mı
güm güm vurü zurna çalınırđı
117. zurna bi gözel çalâdı ya bi oyun oynâlâdı yavrım hinciK yoK
118. esgilēn dadı yoK esgilē gibi deyil
119. (Gelin) eveli duvaK yaparlâ depene alınan bi şēnen tavuK tüyü
gerēdin
120. bölē dolâdın perşem derlēdi onu daKâdın
121. yüzü açıK giTmezdi dāmāTda açadı yüzünü hinci yüzü açıK gidiyō
122. (Ümmühan) ellēne bölē Kına yaKarlâdı ayaKlâna Kına yaKarlâdı
ellēni bālarlâdı Kırmızı çapıT birine yeşil birine bölē bindirilēdi
123. öle bālarlâdı bindirilē göTürülē orda milleT bilirdi gelini Kimse
gömezdi
124. (Gelin) güveyi giresiye dāmāT hiş görmezdi
125. (Ümmühan) ta gece yarsı dāmāT ğali ezen oKundu mu yaTsı ezeni
heb Kōlü gidē orıya namaza
126. allahıeKber deye deye getirilē ondan sōna gelnin ğapısını açarlâ
sādeç gelî sāTi orda Kuyuverî örtüverilē gelnin ğapısını giderlē
127. nelē oluyō a yavrım deyişTi ya bi de bölē gelin şē olmuş esgilē
bölēdi yavrım
128. olanın duşmanı vâmış tam olan ğapıdan ğiceyi vaKıT pusmuş
odaya Pıçayı dayanıveriyō olana
129. olan ğapının eşiyinde ğalıyō gelin de öle evde güvey gelceK diye
baKıyō

130. başının duvağinnān yüzüne dayi aşmıyō oturuyō bōle
131. sabāle ğaynına ğaynıTa bizim gelin olan nérde ğaldı el   öPmēye gelceKlēdi
132. el   öPmēye gezerlē géce o tavuKTan ğaTmerden ğorlā yanına da Temsil bu düşē
133. hanı hısıımı géce gezē ellēni öperlē para verilē heb ğālī gelinin   eline
134.   zâmana gelişin len demişlē bizim olan gelin nerde Kaldı.....
135. evelKilē bōlēmiş hinciKilē  sa vay  lunuz  lmüş ben duvaKla oTcēñ mi der bağırī
136. gelin bōle  Tmuş sabāle ğaynına geliyō ğapıyı TıK TıK TıK bi şe yoK
137. baKsa ğapı eşiyinde olan yaTıPduru seyirdiyō ğēn bizim  lanı..... öldürmüş diyō
138. ğızım aş ğapıyı diyollā ben ğapıyı açaman diyō  lunuz gelmeyişin diyō öld n  bilmiyō
139. ben ğapıyı açaman niye  lunuz gelmeyişin diyō gelin ben ğapımı açaman y z m  de açaman diyō
140. ğızım aş bi şu ğapıyō diyō aş ğaynına a ıyolā ğapıyı gelin duva   s z l Pduru
141. hinciKilē  sa abō ben gidiy n der  lunuzu  ld rm şlē der ya   uT ğēn  lunuz  lm ş der
142. eveli ar varmış yoK yavrim yoK işimiz yoK a a bunnān yanda soKuluy n ben
143. allā rāzi  sun baKıyollā ba a ben oTcēñ s Ti da a canı ı sev m
144. hinci hesap ediy l  ğālī gavırın burdan geliP ğiT dini   z man a a senin ğız ğib mişin
145. (Gelin) sen hem acıK yeni yerışiy dum diy n bu ne bil  deha
146. ( mm han) b y K deyil   idim gelin geldin hinci adamın ğuc na b le pusTum ben
147. gavur ğ miş boncuK ol du eveli sen bil sin haKıKl  ol du hacıdan gelenlē geTir  da   ıdırdı
148. buriye başına  ıKıl muş onu gavır para sanmış ğ miş b le ğarıl n   i inden  le para aranmış
149. anam dedi abam   z mana gelişin mırıK bun  mırıK dedi gavır
150.  ocuK bunn  d y  ben bu b le elleyiv ceK o ba   ırışın  le  muş
151. a a b le nelē ğ d K  oK ş Kur gine  oK ş Kur ne g zel g n m ze hele
152. harb yoK bi şe yoK acıK bi řelē sarıy  milleTe n  bil m ben he o da bit 
153. ya  yavrim b le diy l  hinci ğālī benim bi ğulaK duymuyō
154. eKin b dey arPa mercimeK n  ol sa eKerlē no ut bol ğālī hinci no uda sardı milleT

155. (Gelin) òlçeK derlê teniKeye iKi ayar denir
 156. (Ümmühan) bis teniKelere ayar deris bir ayar iKi ayar deris hinci
 ğāli noħudu çoĝ   eKiyolā
 157. olannā ediyō olannānın vā yavrım bahçanāna diKennēn vā armuT
 gibi eriK gibi bahçası olannān vā
 158. FındıK yoK burda olmadı burılāda heç FındıK mindiK olmuyō
 159. aĝeşları vā o Fındı  ın aĝeşları ondan sōna yérde yerişiyō bi de
 FındıK şōle Kıryōn
 160. fıstıK da aĝeşTe oluyō duyuyō mun biz gidiyōz yoldan allah
 161. ondan sōna a yavrım şe éderlê ğāli o şeeri olanā herKes verī sen
 baña verisin benim eriK vā yime diye ĝonşulā verī birbirine verilē
 162. sa  ın sa  ın geTirilē da  ıdırlā olannā olmıyana verisin olanın vā
 163. o ĝünü orıya vādım o yavrım hādi hādi yörü dedilē işTe yaTmıya
 164. mītar odası vā ya onun  arKasına iKi dene üş dene oTmuşlā ben
 ĝapıdan girdim vādım
 165. yavrım dedim hayırlı uğurlu ōsun işiñiz allah ırasT geTsin e mi
 dedim
 166. eFerin nine dedi eFerin ninem dedi heş baK erKeK ĝarı girdi de
 Kimse bōle demedi dedi
 167. Temsil aħa burıya geldin allah hayırlı işini vēsin yavrım hayırlı
 işiñiz ōsun her şeyin hayırlısıdır yavrım
 168. hinci baK bu benim gelinim birinin ĝarsı öldü onun evi o yanda ben
 burda
 169. evlenmedi yavrım bunun yanına gelinci ben ĝızlām vādır benim üş
 dene
 170. şeēde āmeTlide onnā eveli biz de giTmişmişiz āmeTliye ō zāman
 ĝöşmüş giTmiş herKeş heb
 171. orda baye evimiz damımız fēlan vā burıya benim ĝızın biri
 düyün  eTdi burda torun
 172. ben a yavrum ĝēdim düyüne ĝēdim benim ĝız dedi Ki ana sen giT
 dedi
 173. benim ĝarnımda daş vā daşı eriTdiricēm şeēye gidib de izmire diKiş
 çıKarsa
 174. burıye ĝēdim ben n  éTcēñ āmeTliye gidiP dedim baK bi dē
 yavrım
 175. gelinnē yatarlā ōlan şeēye gidiyē saliliye kıasab birinin ĝocası biri de
 ĝayfe duTuyō benim ĝızın
 176. onnā orılāra gidiyōlā e baña dedilē sen ğāli onnān yanında dur
 177. dē ōlen ōcaKda uyurlā uyurlā yavrum da hinciK ĝenşlē şehir
 yerinde
 178. dē ōlen olū ondan sōna kaçarlā eKmeK yicēñ yaTsıda ee
 ben ēTiyarın
 179. ben dedim ğāli burda ĝızımın  evne ĝōTdüm yaTdım gece kendi
 kendime düşündüm

180. ben dedim n   éTc  n elin memniKatına gidib de dedim
181. benim  oca asl nl  k y  hiTmiyon ben dedim kendi kendime
182. ordan gelin endi h Ke  biriKTi sab le dedim ba  hanımın hısımların dedim
183. gidin benim evimi silin s P r n eveli yo arı yanda duruyodu  elbeT gelin benim evimi
184. s na dedim bunn  alamanıya giTdi g   K gelinn  peK huyle madı 
185. ben ayrıldım a a orıya bi g z ev bi g zd r  o   udu g   rd l  ben o yanna gidi in g   rm  l 
186. giTmiye de dureymi im evimde yavrım bi  eyin  aybolm ca  beni   li  ameTliye g Td  ya  ız
187. ana seni g Tm ye geldim ben dedi  enni   oluy  ya  enni  geliyoll  beni alıb gidiyoll 
188. orda bi sene durdum dahe s na ben dedim   li geli in burıya d y ne geli in giTmic  n dedim
189.  ızımın  evinde gece d   nd m asl nl  k y  beni besl  dedim kim  sa ba a el  ad  eKmeK ver  dedim duyuyo mun yavrım dedim
190. sab le ba  torunn m gelinn m gidin benim evimi silin s P r n beni evime g T r v n dedim
191. bi  aT d  eyim  almı  hele iK     de  aP  aca   almı   o unu aTmi l  a yavrım
192. insan ba ına hepsi geliy  gurban KesTim ben buzdolabım yo 
193. insan buzdolabı  sa a ımı eKmeyimi orıya  uycam temis de duruy 
194. ondan s na bi oda g dim burıya ben dedim  nn dim bunn ra ben evime gelc m e mi  lum arif ben evime gelc m dedim
195. geldil  Tizdil  s P rd l  evime  uydul  yalı ız ben orıl deyKen g   rm    lan harde im filan  almamı 
196. hinci bi g z evim va yavrım o bi g z n  i ine bi yanıma odunn rı  uy m y mır ya ıy 
197. odunn  ya ıyon  acı   acı  bi iriy n Kim eKmeK ed se hanım hısımlar geTiril 
198. kimi bi dene eKmeK ver  Kimi ver  onn nan zebeP  oluy n
199. a a  u d KKanda v  deha y   ay demin o benim halamın   lunun   lu
200. demin bi  azı salmı  i ine de   le     umu  y m acı  bi  emi  o
201. bunn rı yi dedi sa a geTdim ben hadi eyi dedim allah r zi  sun
202. v di geTdi allah razi  sun y vr m d zem dedi  urda oturuy dum seni burda g r   n bunn rı geTdim dedi
203. a a bun  ver  yo urd s T yirim n    Tc  n yavrım idare ol 
204. allah d   rmesin   li  o    Kur n l  n l  ya adım ben yavrım da

205. yedi dene çocuK göleynen büyümüyō ğızlāda ğoyun güddüm
ğoyun
206. dālāda ğucām āzımda çocuKlāmı oraK biçēdim desTe çeKēdim
207. elbeT harmanlā getirīdim tarlalādan būdeylādan hinci ğālī
döverbiçer vā ğalan yavrım
208. tarlada heriF veriyō aldırıyō būdeyi alıb gelib ğuyuyō a yavrım
209. bi denesi eKiyō tarlalāmı da elli ayar būdey vēceKsin baña icarı
ğālī benim tarlamı
210. vēmedi vēmedi bu yıl alamadım ğiTcēñ ğarağola dedim o ğun
buvasına gidib ğarağola ānātceñ benim tarlalāmı eKyō ğaldırıyō bi şe
vemēyō
211. ben bi ētiyar ğarıyın allah bin Kere razi ōsun yavrım aTmış şe
aylığı veriyolā ya ētiyarlara yaşı aylığı veriyolā
212. iKi yüz elli beri bāzı üç yüz veriyollā işTe e yeTdi i ğadā
213. n ēTcēñ yavrım neriye ğiTcēñ elinden bi şe gelmez Ki neriye
giderim ben gidemen
214. aħa baK şinci yaKın dēzemin torunnu yareşliyevermişlē yıKTı
davul zurna
215. nişān eTdilē ey yörümüyō Ku dizlē yaKın candan ci erden ya
216. ğocam çoğ oldu öleli yavrım yah ğocam öldü herKeş ah ediyō
ğı Kendi başıma bōle ğalıyōn
217. duyuyō muñ hinci yavrım bōğün şuriya oTdum candan
ci erden aKraba hadi baKam nasī ğiTceñ diz yörümeyō
218. ben aħa burdan şuriya oturuyōn şunun burda ōlan ğardeşimin
torunu
219. onun orda çeşme vā dışarı ğumuşlā allah vā gidiyon ordan bi
ıbrıK su geTiriyon
220. onnan alıyon ebTesimi Kılıyon namazımı el getirī mi
221. bāzı bu çocuK ğız getiriyō o da meKtaba gidiyō her ğün
222. meKtaba giden né zaman olū a yavrım Kendim bi ıbrıK doldurub
geliyōn
223. onu ğuyuyon bi şeye baK yavrım gine añmıyım saña ya sen benim
şeyimi şe ediyon
224. ezennēmizde her zamanı baK saña añıyon añma Kimsiye
225. kaķ nāFile namazlān vā senin ne o yatıyō mun derlē duyō mun
226. bōle ünlerlē beni Kimse deyil allah TaraFınnan duyuyō mun
227. kaķarın yallah bi selimaT verin yavrım alırın ebTestimi iKi reKáT
nāFile namazı allah Kābul eTsin Kıların
228. iKi reKáT deħa Kıların iKi reKáT deħa derKen ālTı reKeT gécenin
her zamanı ğālī
229. ğuşluK yoK herKeş uyudu onu Kıların ō zamana
gelişin allah bana bi ğālī şe verō

230. ondan sōna gine dōşşe  ime yaTarın ya onu Kimsiye ba  sa a
a ıyon ben her bi insana annaTman
231.  oley dey    namazı g cenin yarsı uy Kudan  ak  da namaz  ıl  mı
gen l 
232. sen Temsil sen uyudun gecel n zeher zamanı  ak  m n
233. can balla  ba a  le diy  yavrım ba  sa a a ıyon a ma
234.  ak  de diyo g  l mden   li namazl n  alıy  gece namazna  ak 
235.  akıyon derin ya allah bisilm h diyon   li ya ıyon ı ıyımı gece
ben
236. can balla  n l  ver  adama  atiyen lamba ya man duyuy  mun
237.  u a ada d KKan v  ya o d KKanın deyiv  s mu l  h rs zl  bi
d Kkanı
238. o heriF t  dire in dePPesine    b laTmı  lamba hinci o lamba
y ndı mı benim   evimin   i i g nd z gibi oluy 
239. dova ediy n   li ba  diyon gece g nd z all  i inizi rasT geTsin
240. m  teri iz  o     sun diyon dova ediy n allah allah deyo  o    eyi
    lise diy 
241. ba   o  dova ediy n o  a lı  ba a yeTiy 
242. namaz  ıldı   ım va ıT variy n hemen lambaya basiy n ya ıyon
243. namaz  ıldım mı lambamı s nd r y n
244. yalın ız  apıl mı s rg lerin a am   oldu mu  apımın i i yerinde
  si v  mandal he onn ra ta arın Kilidi v  mandalı v 
245. a si yanna da  eyi sererin   le namaz  eyim vadır  olTu   um
246. onu b le  apıya dayarın onu    ardına da ihi dene da   or n
247. Kendim sab l   lırın i Te gece namaza  a Tın mı alırın
248. ebTes alırın suyumu aTarın namazımı  ıların gine oriye s rg l 
yaTarın a a bu
249. bu  lum   emin b y K  lu bu  Teyi i  arsı  ld  de onun   i Te
orıl da
250. ben valla yavrım Kendim bi iriy n t P m v  yavrım bazı t Pte
 oy m bi iriy n
251. onn  da bahalandı eveli on milyon   udu bi t P dolması hinci
on     ş milyona  ı dı
252. n  Tc   mecbur t Pte bi  ayımı demlediy n yimeK bul sa
yimeyimi  oyuveriy n
253. geliyoll   ar amba g n buriya her    geliy   ar amba g n
 alk     n bazarı
254.  leye  ad   alk yde duruy 
255.  lenden s na buriye geliy  he    burda n  canın   isT se aldırıy n
  li

256. eminin baña şunu alivē bunu alivē diyon ha yavrum n   éTcēñ çoK
ş Kur n l  v 
257. ayırmāsın h  ille namaz g zım namazı g m c ñ yavrum vaḥTında
K l c ñ
258. sab  ezenneri  ıng l  ıng l  T  bağır  mecbur uy Kudan  a Kc ñ
K lc ñ canın   isT se
259. namazı K lmassan ya   m n a a b leyim ben yavrum benimKi bu
260. i Te gavur geldi ya dı burıları all m s nadan geldi h Kes a a bu
 orudan
261. vall  sırl m z   inan g TdiK ye il toPrağın    tına serdiK
     in  sT ne a a ba   aT l 
262. onun    sT ne toPrag   aTd rd K hinci g li  ana    KT  g li
yavrum herKe   ana  da ıy 
263. ell m   inen a a i Te    ediy n soba ya   an bilen ell m g ra
oluy 
264. e Kim ya ceK yavrum Kimse g mez g r ıdan derl  n    ediy n eyi
min
265. yalı ız eKmeK  den felan veriy  yoğurd s T veril  e yeTer
266. Kendim de bu a derin aman eminin ba a a    eKmeK geTir be
ordan
267. a a o demin i Te o d KKanc  bi dene    g mu  iKi dene de   le
Ka    d n i inde yumu a  bi    g mu 
268. yumu acı  bi      le sar  sar   a  Ka    da sar lm   bi de   
Ka    da sar lm  
269. bunnarı yin d n geTdi  urda oTuruy n yedim birini biri duruy 
270. birini demin  lenn   orda ac   oTdum b  nyeminde bu aldım m 
geliy n bur ye oTuruy n yavrum
271. all   i inizi rasT geTsin  eyinizi arTd rs n ayl ğın zı ya yavrum
 olu   un  ocu   un varsa uzun  m rl   sun hePisi
272. all   i ini rasT geTsin hePsinin yavrum d ceyim bu hayırl  y lere
d   rs n   z n l  v 
273. biri alıy  onu    arıy  heriF onun    sT  ne bi dene deha evleniy 
n l  oluy  yavrum
274. all m bi g rd nnen g T rs n  ocu l n  da  lun g z n v sa yavrum
275. sen de uzun  m rl  eTsin g can v sa all    mr n  v sin
276. o g n  u g lnin   i Te  o u   u olmuy  da olmuy du can all   aa
 o evin
277.  ocu   u olm  n  zaman can ball   ta oriye bur ye gid  gid 
geb   oldu do   urdu

278. ğāli bebeK taĶımı aldım vādım ğardeşimin çocuĶlā bunnā baĶ
dedim allāham olun uzun ömürlü olsun
279. düyünü de güzün olsun şu bebeK şabĶalānı geydir çocuĶuna
dedim
280. allāh allāh diyolā senden mi umuyōn da getsin diyolā e ben de
halayın ya dedim
281. ee nĶéTcēñ yavrım göĝnü olūsa geliyō he ötelē heb āmeTlide
282. üş dene āşa minīre muĶadder üçü de orda buradaki rabie ğuydum
283. ben hinci yavrım başĶa bişey deyil de hindi dilim damaĶım
ğuruyyō
284. porTıĶal oluyō ya o porTıĶallādan aldırıyōn onu diliyōn onu
soyuyōn yavrım o baña peĶĶeyi geliyō
285. o ğun dedim aman eminim baña porTıĶal alıvē dedim başĶa bi şe
isTemōn dedim
286. işTe bōle benimKi allām ğāli uzun ömürlü evlaTlānızı vēsın
yavrım
287. ğocaña da ömür vēsın allāh işiñizi rasT geTsin hayırlı yerlere gidin
gelin
288. KöTāyada géTdiK gitmediK KöTāyada da vardı aĶraba
289. giderim ben baĶam üşümem ĶorĶma üşüTmez heş ĶorĶma
üşümem ben allāh beni né üşüdür né yoruldurur aha bōle bu ğapıynan
bu ğapıda durun ben geliyo adamın hadi allā işini rasT getsin yavrım

XIII

Derleme Yeri: Küçükasklıhanlar Köyü

Kaynak Kişi : Mehmet Yılmaz, Hikmet Güven (Muhtar)

Yaş : 77, 42

Eğitim: İlkokul

Konu: Küçükasklıhanlar Köyü'nde neler yetişir?

1. burda yavrum işte mûtar da biliyō arpa bûdey patetis fasille mercimeK fiy aKlına né gelirse yāni hepsi yetişir yāni
2. aKlına né geliyōsa hepsini yetiştiririz yāni var gerçi ben aTmış doKuzdan beri ileşberliĝ   inen ilgim yoK yāni  alışmıyom yāni
3. arāziye  ıcar veriyōz ortaK veriyōz kendim burda durmu   om ben
4.  asımda gidiyōn ā ye i geldim bu benim yiyeimdir izmirde duruyōm ben ĝıřı orda  ıKarıyōn yazı burdeyin yāni he yazın buriye geliyōn
5.  lan orda haTTa burdeydi nine hasta da onu doKtura g Td K d n sab l  altıda ĝiTdi doKuz bu uKda v mış izmire yāni
6. valla  zerimde bi sancı gibi bi ş  v  diy  dizl  duTmuy  y r m y  yaşlılıK yaşlılıK   ic bı
7. ben yeTmiş yediyin o yeTmiş beş d n doKtura g Td K hab mab v di bu habl  biTdi mi teKr  ge   in dedi baK m
8.  zel bi hastane v  başbaKanınmış heral ya oreye ĝiTdiK geldiK uşaKTa
9. gel ĝızım gel baK yi şu şoK l den he g  baK yavрім al
10. ben otuzd rT nerden yoK ben d nyada bile yoĝmuřmuřum o zaman yavрім y nan burda alTı ay ĝalmıř
11. bizim g rd m z ormanın ucunda hiş biş  eTmemiş yāni burıları benimsiy  ya ĝ li
12. bunun dedesi benim  z dayım annemin ĝardeři burug   emin derl di muhtarımış
13. y nani  ordan ş den aFyonnan bozuP bu yanna gelirKen s v ri y zbasısı at   inan geliy  dayımın yanna
14. emin diy  eKm ni  oK yidim K mal diy  bizim asgeri bozdu geliy  k      boşalT diy 
15. vall  acımazl  yaKıP yıKıy l  her taraFı diy  hana gavurca gavur hana eKm ni yi   en ĝılcını  al  derl  ya
16. k      boşaldıy l  burdan ĝızılıcı k  v  orıya gidıy l  burda iKi tane ev ĝalıy  yāni
17. gerisini hepisini yıKıP yumuruP yaKıP  eKiP gidıy l  yāni
18. işTe onn  da ĝalmıř yāni nasıllıysa ĝalmıř yāni haTTa  riF dayı TireKopisi burda esir   alıy l  ya yoldan ge  Ken onun buvasını  ld rm şl  burda  riF dayı dediyim adamın  Tiyar buvası i in

19. eline daşı alıyō da anam buvam nerde deye oña vurmağ ı istiyō
20. bizim paşa diyō olmaz diyō eli bağlının ı anasını kim oşa bilmen
ne édē diyō elleTmō yāni
21. de orda şe vā ya ev vā ya şindi aTaTürKün durdu ı u heyKelin
yānda
22. orda aTaTürK TireKopisi yanna çalışıyō (çağırıyor) o şe yāni
oranın baş ğumandanı TireKopis diyōlā bildiyimiz ğadarıyla
23. (Muhtar) üstünde taP taP ettirmişlē eKmeK asgerini doyurmuş ya
bu evde eKmeK yidiK diye yaQTırmōlā mūTarlān evleri öyleliKle
ğalıyō
24. o yüzbaşı yaQTırmō āriF dayının evlēni eKmeK yidiK deye
yaQTırmōlā
25. (Mehmet Yılmaz) at ı inan gelib dedeñe hāber veren yüzbaşı
yaQTırmō yāni bu evde çoK nīmeT yidiK diyō onuñ ı üçün
yaQTırmı ı o yāni
26. (Muhtar) o süngüynen dedi ı i ğayınvaldesi saten az ı önce
annaTdı
27. (Mehmet Yılmaz) burda Kādınnān gönüslēni bōle kesiyolā
arKālāna aTı aTıveriyolā Kādınnarı yāni
28. ufag çocuKları yoKarı aTıyolā süngüyü duTuveriyolā süngü bōle
oTuruyō yāni
29. teze çocuKları yāni ğundaKTa olan çocuKları haTTa birisini şe
eTmişlē de kim birinin çocu ı u dedilēdi hatırımda yoK
30. olan çocuğumuş bu Kāmusu KeT KeT derlēmīş asger olcaK
demişlē ellememişlē yāni öldürmemişlē
31. néler néler ordan üş beş Tene Kādına çoK ı işKence eTmişlē
burdan
32. kim ı idi o ya birisi zīrāTda vurduKları le
33. (Muhtar) zirāT deriz şu mévKi
34. (Mehmet Yılmaz) mévKi yāni köyün o başı zīrāT deyivēriz da
Kādınnarı burda eziyeT ediyolāmış üş beş Tene gavır
35. vay bilmem né eTdı ı im sözüme ğaba ğonuşuyōn
..... gavırı diyō o yōnan da türKçe fevKālāde biliyomuş
36. vay bilmem né eTdı ı im diyō silahı dōrulduyō ğacıyō tam
afillēn ı evinin ı önüne varışın arKādan bi Tane paTladıyō
37. paşa olsa gereK burdan giriyō orıya yüzüngoynu düşüyō yāni
38. gece milleT çeKiliyō Kızılıcı köy dedi ı im yere o ğocabunar deriz
o zīrāT dedi ı imiz yer orda çeşme var
39. adam sürüne sürüne eniyō ordan bi su içiyō o suyun başında ğalıyō
yāni ölüyō yāni

40. he Kadınları bilmem né eTdi   imin gavuru diy  dayanamayışın o
da t rK e biliy  tabi  eKib   orda adamı vuruy  y ni
41. haTTa  mm  nine burdan dam başl nd miş  mm  nineyi biliy n
de mi beli gambır   ıdı
42. sa aKTan   aşsa   ı beş metre yerden d şuy  da K dının beli
 ırılıy  bu  eKil  alıy  y ni
43. o  ariF dayı dedi   imin hanımı y ni ya ya
44. haTTa seFerberliKTe buvam candarma zihhiye  avışıymış b bam
altı teveliFli
45. tesKiresi geliy  K mandan diy  K   meT  avuş tesKire biraK
giTme diy 
46.    ay s rm ceK baK seFer berliK a ıl ceK diy  seni diy  başKa
K taya veril  dayanaman sonra diy  tesKere biraK diy 
47. b bam r meTliK tesKere biraKıy  seFerberliK a ılıy  bubamı tam
tec zaT g nderiy l 
48. K zılıc  K     n bizim K     n asgerini topley  bayram namazını
şurda gineşl  K y  deriz  alK y n altında
49. bayram namazını orda  ıldırıy  y ni ordan toPley    li K T ya
şubeye alıb varıb t slim ediy 
50. son  herKeşi neriye sevKeTTil se K Tal na sevKediy l  y ni
51. b bam jandarma  avuşuymuş zih ye  avuşu bi de  erKez   eT m
varmış duyarsı nızdır
52.  erKez   eT m b bam onn n  zerine m Freze y ni m Frezenin
başında b bam varmış
53. gediz ceP sinde bizim ş  diy  Ki asgerin biri  avuşum diy 
ceP nemiz de az  aldı ne    Tc z diy 
54.  erKez   eT m ordan duyuy   meT  avuş diy  burda ceP ne  oK
bu yanna aTlayıve   in diy  y ni
55. duşman   li ya s na işi oluşun hebsi  erKez   eT m dedi   im ilan
y nandan barabar K a ıb gidiy l  y ni de onu  ld r y l  duyuyum
56. memniK T na acımayan burda bize acır mı diy l  y ni de o
 erKez   eT m dedi y ni
57. ordan o b zaK m meT   aliyi onu bilmeyiz dayımızı     lu b t n
cingenn  y r kl  ef    luy    zaman bu b zaK m meT dedi   im
de benim dayım oluy muş onu biz bilmeyiz de
58.  oK zengin   imiş b basını  orumaK i in efe oluy  bu  oK da
atıcıymış y ni
59. d sTe  eKiy l mış sarmışl  harman yerine geli en  ş Tene
y r g   ordan  ıKıy  aTl nan

60. hemen ğağnıyı bıraKıveriyō çay boyuna geliyō eve ğoca ğapıyı sürgülüyō
61. caPāneyi sila ı alıb hanı onu arıyō onnā ya yörüglē efe ya onnā da
62. geliyolā sizin odaya babam rāhmeTliK de varıyō hoş beşden sōna
63. bunu diyolā kim getiri burıya mēmeT ı ali efe ya ismi de mēmeT ı ali dayım
64. ben getirin amma bir şarTla diyō eyer şe ı eTmıcēseñiz eTmıcez söz veriyōz diyolā
65. yiyen diyō Kağ giTcēz ámma babamda üş dörT Tene el bombasını beline hazırlamış fitillemiş yāni
66. eyer dayıma bi şe eTcēK olūlāsa mūdāFa eTceK yāni
67. ordan apıllan tarlanın ı üstünde şurda çarlıKda bi beyaz Kaya vādır farKındeysan
68. sizin mermerin üstünden o evlē yoğ yörüg ı efeler diyō efe baKām şu şeye bi nişan aTam ya dā Kayaya
69. aşşağı yoKarı beş yüz meTre vā deyil mi ora fazladır belKi bi kilametire
70. bizim efe bi dene paTladıyō Kayeyı tozuTdurüyō ondan sōna sıra onnara geliyō
71. aT baKām aT baKām ğaTiyeñ Kayeyı vuramōlā diyolā Kı senin silāda oyun diyolā ya
72. senin sila ı vē de biz senin silānan atam diyolā
73. sen diyō elinde sila ı bana vē ondan sōna diyō benim sila ı sana verin diyō
74. o yörü ın silahını alıyō kendi silahını veriyō gine vuramōlā o yörü ın silānan aTıyō vuruyō
75. ondan sōna çeKib gidiyolā aTııcı yāni boşa ğurşun aTmazmış imKān yoğ yāni
76. ya né ğünnē yavrum allah ı o ğünneri ğösTermesin yavrum
77. biz bedeve bulduğ memniKatı da o adamlara şu an için küFür edenneri duyuyōm yāni ben
78. yavrum ğuru yere oTmā le şunnādan al yavrım le
79. KüFür edenneri duyunca bi şe diyemēñ Ki né diyebilicēñ sana ne deyib çıKıyō adam
80. bi şe diyemēñ Ki evlādına sözün ğeşmiyō
81. (Muhtar) paşa dayı bu çavuş depeynen ilgili senin bi bilgin vā mı bu çavışın depede
82. çavışın depe isim olarağ nerden alıyō bu isimi ben baya areşTırdım şe eTdim
83. burda bi çavış ölmüş ordan bu ölen çavışı ayağ ı āTında ğalcēK diye büyüK ı aslānnā şeyiTline ğöTürüyolā öTe asgernēñ yanna

84. òle bi bilgin duygun yoK mu
85. (Mehmet Yılmaz) yav o çavuşun depe demeKden mână bizim
saKallının   eşi çavuş varmış burda
86. o kel hasannân tarlalân şesi filan o arazinin şesi sayibi o
adamın   ismini göyölar orıya duyuşum yâni
87. ben ilersini bilmiyom yâni çavuşun depe demeKden mână ordan
ğalıyô çavışcıK déye yâni
88. (Muhtar) bu çavuşun depenin üstünde o şelêne mevzi diyennê vâ
onnâ dôru mu Ku
89. (Mehmet Yılmaz) bilemîcêñ yâni şindi bilmedim şeyi
90. (Muhtar) bi orda bi de mezerli   in üstündeKi o iKi oyma   a
mevzi diyennê vâ
91. (Mehmet Yılmaz) mezerli   in üstünde eveT belli deya yâni
92. (Muhtar) burdan işTe adaya mevzi almış türK asgeri diyennê vâ
93. (Mehmet Yılmaz) gelin keçillêden şu yeşilyurTdan yâni aKrâba
deyil
94. burda bir   âFTa sürê yâ ğardeşim aKlına né gelirse yaPdıK yâni
95. yemeK yemeK devamlı olur Kö   ümüzün bu usûlu vâdır başĝa
âdeTimize baKma
96. düğünnên cenazemize ĝannı duşmanın   ösa gidêsın o gördü   ün
ĝave yoK mu
97. oreyi dü   ün sayibi kiralâ şê édê bütün oKûcusu şecisi orıya gelî
98. ben kendi dü   ünümde iKi buçuK torba şeKer gēTTim yâni
ĝonşudan gelen yâni
99. hediye gelen ordan başĝa köve dü   üne giTdiK vâ mıydın sen
keçillere giTdi   imizde
100. asgerde miydin aşşayı yoKarı KırK   elli Tane araba vâdı
101. yâni bi çocuKTu déye bütün bôle şelere ĝaTQım olû giderin
yabana bi şeye ôsun
102. giTdiK oraya üş gün evelâ altındaşın bizin dunnu felan ĝaza
deyildi ô zaman
103. bangaya giTdim bi poşeT para bozdurdum ka   ıT para demir
para
104. o an için de elimde var nerden var de doKus sene turis   olaraK
almanyada ĝaldım
105. üş seFer geldim giTdim para bol yâni bi poşeT bozdurdum
106. (Muhtar) olan da bi dene olunca harca babam harca
107. (Mehmet Yılmaz) iKi kö   ün hâlKı birleşTi yeşilyurT dedi   im
yerde taKsiye bin dedilê

108. binmıcēñ dedim ben kōden çıKasıya ġadā taKsinin   ōne geldim
yavâş yavâş
109. boyuna (hep) para saşTım ben birisi dedi Ki lâ arKıdeş delirdin
mi sen dedi
110. delirmesi yoK arKıdeş sen biç eK de gör dedim yāni deha
hávesimi alamadım baK yāni
111. allah bilir alamadım baK yāni hávesimi alamadım deyin bi çocuK
deyi şeyim ġalmıyō yāni deha özencim var yāni
112. haTda āšem burdeydi o sabaġlē altıda çıKTı doKuz buçuKda
vāmiş izmire
113. izmirde bi FabriKada yönetici olaraK çalışıyō bu gurub başKanı
olaraKdan çalışıyō yāni
114. aşşayı yoKarı üş sene dörd   ay mı ne emeKlili   i ġaldı şindi
ayrılsem ayrılçēñ diyō yāni
115. yedi bin günden fazleymiş günü emme tam para alemēcen diyō
116. üş seneyi doldurūsam diyō bin seKizyüz lira filan aylıġ   almam
gereKiyō diyō
117. üş seneyi doldurūsam diyō yāni orda da evimiz vā üş ġat ben bu
arada geziniyōn
118. bu evi Kendim yapTım yeTmiş   iKide yapTım haTda bunnāra
şimşeK düşTüydü
119. yeTmiş   altı mıydı almanyadeydım ben bunun   ābēsi öldü
bunun da
120. bunun da budonun burılāni söKmüş yıldırım ġālī ābēsi öldü yāni
121. haTda almanyada ben duydum duyū duymaz hiş bi şeyi gözüm
görmedi yāni
122. oreyı terK   eTdim geldim yāni işTe bunun öldünü duydum
bunun   ābēsinin
123. (Muhtar) hala dayı çocuKları oluyōz ya Kān   ucu olunca ōlan da
bi dene olunca bunun da imKannā ġālī yerine gelince
124. (Mehmet Yılmaz) yoK ya turis adamın ne   si olū ya
125. ilkinden biz isTanbul taKsimden bindiK Kimsemiz yoġ   udu
orda allahdan başġa
126. elimizden yaPışıK   üç arKādeş ġiTDiK biz taKsimden yirmi   Ki
araba ġaKTıK biz heb turis
127. dörT yüz yirmi Kişi
128. fosfor turizm diye o an için bi araba vardı nasī şirKeT
129. taKsimden bindiK paşaporTlāmızı bi toPladılā münīye girdiK
alman hududune paşaporTlāmızı da   ıdıvēdilē
130. başını ġurTaran ġaPTan diye
131. (Muhtar) şindi bunnādan o zaman onnā güzel para alıyō diyelim
Ki işTe burdurdan KüTāyadan KaKıyō izmire gidiyō

132. işTe deyişik bir ülKe avusTurya ğabul edēsen bu ülKelēn hePsini
bu fosfor turizm dediyi güçlü bir şirKeT
133. ordan polislēn hePsini doyurmuş bunnārın pasaporTlān teslim
eTmiyō tıransiT almanyeyi bulduruyō durma yoK
134. dursa bulgaristanda bunnārı neriye gidiyon diye geri çeviriceKlē
bunnā o zaman
135. iKinci giTdi   imde yolda indirdilē erzurumlu bi taKsiyenen
giTdiK
136. üzerimde de aşağı yoKarı dörT beş bin marK para vā pareye filan
baKmadı
137. geri çevirdi beni çevirdi emme ben nasī eTcēñ nasī eTcēñ derKen
restoran vā iKi gümrüğün   arasında
138. yaz günü emme tipim de öle orjenel Ki bıyıkLā ğulāma deyiyo
böle
139. Kısa ğol ā yiyen bilir yā o Kadar orjenel iKi gümrüğün arası
burdan o bizim mezerlik ğadā vā
140. yoKuslavnan almanın gümrü   ün arası arabanın birisi
gümrükden çıKTı urgan çeKiyō
141. birisi de gümrü   e girdi polis onu KōnTrol ediyō içinde né vā
yoK derKen
142. gece çaydan aTleyiP geşcēm ben çaya baKTım çay dönüyō
yüzme bilmiyon bu buriya ūraman dedim
143. o arada taKsinin yanna tele yaneşTım ben soKuldum geşTim
144. paşaporTum çeKeTim orda minibüsde ğaldı o areba yaveş yaveş
yörüdü
145. ben meydana çıKTım iKi dene polis siKleTlēnen yörüdü şindi
baña geliyolā şöle baKTım
146. on   adım fēlan ğaldı ziKleTlē durdum ben bi ci   ara yaKTım
147. halbisem ci   ara fēlan işmiyōn bi ci   ara yaKTım biri sa   ıma
durdu biri soluma durdu
148. selam vedilā aleyKümselam dedim ben almanca ğonuşuyōn
benim ğonuşmam eyidir yāni
149. şöle diPTen   aşağı bi süzdülē benim dedim ya benim vaziyeTim
çoğ   acı
150. videsin āni allasmāradıK dedilē gel demedilē ben de ordan
çeKdim almanyaya çeKdim geldim sormadı sorsa cuğaPlandıricēn
sāTi
151. birinde de a baK o gavur sözüm ona hilmi şikāT   eTmiş işe de
ben aldırdım onu
152. kendi kölüm yāni şikāT   eTmiş
153. (Muhtar) orda birbirlēni çeKemiyolā bundan çeKişiyō ondan
çeKişiyō birbirlēni şikāT   ediyolā

154. (Mehmet Yılmaz) vēsel a   am rāmeTliK sarı alaeddin rāmeTliK
dördümüz  alışıy z  iKāT   eTmi  filan yerde filan adamnā turis
diye
155. do uz yimēne oTdu  p lis arabası g ldi kendi mayıslarımızla
 avu umuz o g n      n yo 
156. demir yolu n   arabasınnan  avu unna da d rT senedir ayni
157. berāber  alı yon amme turis old  mu bilmi   o demiryolu
158. g ldi selam aleyK mselam musTaFa dedi polis seni  a ııı  dedi
159. hemen vādım ben  zerimde demir yolu elbisesi  aP ayı bu  eKil
     eTdim
160. yāni  or u giTTi de benden sorceyi soruya ce ap acaba
161. pa aporTu v  ba ām dedi pa aport yo  didim n ye o an i in de
seKisen kilameTire dı arda  alı  z biz kendi bir muzdan i 
yerimizden
162.  eng  diye bi yer niye pa aporT   almı  n dedi bu   āFTa dedim
oturum bitiy 
163. mayıslar g TT  h FT ya dedim  itenbili vurduruceK
h FT ya gelceK pa aporT dedim
164. sen dedi  or muyon mu da s rd s rd  onu uyon dedi s rd
 onu mu un  ssen
165. ben turis min de  or ce  dedi almanca  onu uy z emme turis
min de  or ce  dedi
166. o.....m deyin i cisi b t n erb islama da  ayıdı v dır ismi
167. amma dedi erb islama ismini sorc   dedi ben bi elinden duttum
buyurun dedim
168. alTında ar ba cebinde de teleFon dedim teleFonun   ismi
harnofendir
169. isT  teleFon ed m isT  berāber erb islama ikimiz gid m dedim
170. o zamana  eli in oKey dedi eyi dedi d nd  bizin v sel a   aya
rāmeTliK y  lı
171. valla tiT riy  b le ar amda  Tiy rın   ismi altımandır isteKl  de
kesildi
172. bu dedi altıman dedi bu nas  geldi dedi eveT dedim
debremi   ismi gediz debremi oldu ya debremi   ismi ebbendir
173. biliyon mu dedim gediz debremi he bunda dedim d rT Tane
 ocu  v 
174. ev dam  almadı serbes ben dedim  eFe s ledim  eF geTd 
bunu bu  onu ma monu ma bilmez dedim
175. vides n dedi seninKi gidiy  acaba beni Kim  iKāT   eTd 
seyiTdim ta sinin   ardından

176. taḲsi duTulū mu amma aynadan görmüş beni göTün göTün geri geldi polis
177. né diyon dedi beni kim şikāT   eTdi dedim aḥa o gavırı sōledi
178. kendi kōlüm yāni şikāT   eTmelēnin sebebi de beni çeKemi   olā
179. ben çalışmıyōn sabāleyi iş başı taḲsim eTdiK mi çavuş beni amelenin başına göyuP gidiyō
180. kendi gidiyō başğa yerlere gelirse filan yere giTdi diyō beni bu yüzden çeKemedilē yāni
181. çalışıyōn yerine göre ben de çalışıyōn amma bi işci eTdi mi şeF beni yolluyō
182. gidiyōn ben ordan mūniḥden seKisen yüz kilameTire o gün benim yōvmiyem de çalışıyō
183. benim geTdi   im adamnāda huzursuzluḲ yaPmıyō gözelciK çalışıyō
184. onun   uçun ben çoḲ şe   idim yāni orda bi şe deyil yavrım
185. yavrım şu şeKelēden çocu   un cebine göy gız

XIV

Derleme Yeri: Arpalı Köyü

Kaynak Kişi : Hatice DEMİRPINAR

Yaş : 65

Eğitim: İlkokul

Konu: Köyde yetiştirilen ürünler / Ramazan hazırlıkları

1. hatice demirPınar āTmışbeş yaşındayın nelē eKeriz arPa eKiyōz
būdey eKiyōz nohud ı eKiyōz
2. bāçe yapıyōz marıl diKiyōz domatis diKiyōz būber diKiyōz
3. bunnarı yetiştiriyōz bāçamızda tarlada būdey eKiyōz arPa eKiyōz
nohud ı eKiyōz
4. yoK onnādan bizde yoKTur yārum ōle bi şey yoK
5. tābi geşli ı imde çoK çalışTım desTe de eTdim dırmıK da çekTim
6. érKeKlē biçēdi turpannā arpa būdey biz de arKasından desTe
ederiz bi de dırmıK çeKeriz bōle
7. ağışTan dırmı ı ımız vardı onnān arKasından dırmıK çeKeriz
8. onnarı toPlārız bōle desTe éderiz ora ı bitirdiK mi bu yol gānı olū
araba olū motur olū
9. onnānan çeKēdiK harman yerine getiridiK gāli burıya tarlalādan
daşırdıK
10. harmanı biz yaPadıK hinci esgiden sapı geTirī bōle
ıramas ı edēdiK arabeynan getiridiK motur ı unan getiridiK bōle
yıkādıK ıramas ı edēdiK bōle
11. ondan sōna onu gāli harmana endiK bitirdiK mi Kırdan endiK
miydi
12. onu bu yol saçadıK dirgennē saçadıK bu yol onu öKüz varsa öKüz
beygir varsa beygir
13. onnan çinnedirdiK o saPı bi yapışcaK ondan sōna bu yol düğene
goşadıK düğen vādı
14. onun ı üsTüne binēdiK elimiz de bi örende öKüzlēnen ondan gāli
biz
15. düğenin ı üsTünde onnarı inballıya inballıya dönēdiK gāli
16. öKüzlēn götüne dürTerdiK şöle ören deriz çomaKTır
onun ı ucuna çivi çaKarlādı
17. öKüzlere şöle dürTmeyişin gidmezdi ōle edēdiK hinci o saP öldü
biTdi saman hāline geldi miydi onu yığadıK tınas ı edēdiK
18. ondan sōna gāli tınas ı ededik harmanı silē süpürdüK ondan sōna
baKTıK gāli yel ı esiyō

19. onu ğāli güçcük yabalā vādır onnan bōle savırıydıK ğāli ondan
sōna çeç olurdu bitiridiK   onu samanı bitēdi bi TaraFa çeç  ıKādı
ġāli
20. onu ğāli gözerden  alKādıK o būdey  gözerden ge iridiK
21. diKeldiyimiz yerden biri teneKeynen ġalbırnan ġuyuver  sa a
22. sen gözerden  alKāsın   onu elēsın he biz  alKārız gözer deriz
23. ordan onu ğāli  alKādıK bitirdiK miydi ā amley  bu yol onu eve
getiridiK ġāli
24. ambara dolduruyduK o zāti ġuru oluy  ya o zātinden tarladeyKān
 uruy 
25. tarladeyKān  uruy  kelle  uruy  da  le bi iy z
26. aa onu ġaynaTmıya ederlēdir bulgur filan mı ġaynadiyolā
27. biz de bulgur ġaynadırız onu y Kārız deneyi y Kārız  e mede
alı   geliriz
28. ġazannarı  urarız ġaynadırız onu  ıKarı dambe lara bōle yerlere
sereriz  uruduruz
29. burılara dambe  oluy du ya eveli  ē oluy du ya hanı toPraK
dambe lā oluy du ya
30. orılara seriy duK hinci orılā biTdi ġāli herKes  anaġ   oldu hinci
neriye ol sa seriliy  ġāli
31. g t r  s rd r z deymende s rd r z ġab n   ıKaTdırız ali geliriz
bi de   a sereriz  uruduruz
32. onu s r Kene su d K yolā ya onu bi de   a  uruduruz ondan
s naca    zım ayıKlarız otur z ġāli surfanın  sT nde
33. evelKi tavlalā vā ya hanı surfalā vā ya hince onu    sT nde
ayıKlarız ġāli
34. bōle elimiznen e ē e ē ondan s na g t r z  eKdir z eveli biz
deyimende  eKēdiK bōle elimizde
35. gece ben bōle Kız    kana bōle heb toPlarlādıK Kızları b y n bizde
 eKiliceK bulgur iKi dene dēymen    dene dēymen
36. otuz   ayar bulgur ġaynadırdıK eveli biz  oKluġ   uduK
37.      eltiydiK  oKluġ   uduK ġaynına ġaynıta vardı    dene  lanlā
vardı bi dene ġaynıTa vardı
38. d rT Tene erKeK var    dı d rT Tane de    gelinnē bi de ġaynına
vardı
39. bi de  ocuKlarımız vardı otus   ayar ġaynadırdıK otus   ayar bi
sene de yirdiK ya
40. ordan ġāli t rK   ıġırā  ıġırā  eKēdiK  lannā  apıdan baKarlādı
41. biz bulgur  eKēdiK bōle deyirmennē t rK ynē uuu ġāli  oK canım
o ġāliK
42.  le edēdiK ġāli toPlanır  eKēdiK bōle gē  Kızlā toPlarlādı

43. ēvde odanın birinde çeKēdiK hinciKi odalāmız kō odalāmız büyük
heb ya
44. birine deyim habaları serēdiK heb   o habaları onun   ūsT ne
deymenleri ğurādiK
45. ğızları gelirdi b y kl den de iKi dene ūnlel di onn  da eleKlerl di
46. biz  al  diK deriz  le ed diK i Te  l di yavrım bizimKi
47. valla yavrım en iyi yemeyimiz n    olcaK i Te biz ma arna
Keseriz kendimiz elimizde
48.  a arız yumırTayı onu hinci  adın  da toplanır hinci herKe 
kendi kesiy 
49. hinci  a arız yumırTayı i ine  a  dene  a c sa  bi bez   ederiz
aha  u ğad   u ğıda  bi beziye bi dene yumırTa
50. on beze eTc sen on dana yirmi den se yirmi dene otuz danaysa
otuz dana yumırTa bezeleriz onu elimizde
51. yazarız sufranın   ūsT nde yasTı eye l mızdan sereriz eve d  eriz
52. serdiK biTirdiK miydi a ı  o yelleyiv di miydi otur veriz
 sT   ūsTe  ra sa a sa a aral na
53.  ra deriz un sa a sa a   le       deriz ūsT ne d  eriz  oruz
 sT   ūsTe    d rT Tene
54. otur veriz   le   le kes  kes  otur veriz kıyır kıyır kıyır keseriz
55. onu sereriz eve gine K lgiye sereriz odal na odal mıza orıl da
 urur TerTemiz
56.  urudur ba Tı   ıTır  ıTır di inize aldı  mıydı  ıTır  ıTır
 urumu 
57. yengattan  albırdan elekleriz temiz  albırl mız v dır
58. onn dan  al  arız  alan unu ge   onnan hanı  uyarız  oval mıza
 aparız a ızl nı  oruz  ı   ı asıya yiriz
59. ma arneyı nası Pi iriy n aynı  le n   ad  yiyebilic sen
60. onu ha ladı Tan s na s z sin suyunu ba dın   le yine  aynarsa
yo   urdlıc san acı  ılı     d sin
61. suyunu s z sin yo   urdunu  at sın ya   ını  avur  onu da  at sın
62. duzunu eK sin samsa lı yiy san samsa   at sın otur sun ba ına
y sin
63. onu da aynı tomatısli yaP s l alı yaP aynı eTce   le bi iriz
64. e ba  a ni yim miz olceK yavrım hinci ni oluy  i Te a   a bulgur
Pilavı bi iriz
65. zebzel den tomatıs  atarız i ine fasille bi iriz nohud   unan onu
 atarız i ine
66. mercimekli bi iriz  le bi iri yiriz hinci her    v  sarma sararız yiriz
  i yaPra l dan
67. pazı yaPra l ndan mancar yaPra l ndan hinci her    v 

68. eveli bizim evelden bõle bi şey zebzelē felân te bâçamızdan
çıKcaK da yicēz diye baKıyõduK
69. bâçamızdan çıKmāKdan sōna biz satın alıP da yimezdik de hana
õle saTân olmazdı da
70. e hinci allā bin şükür bâçanda olsa da yiyōn olmasa da her ı aFTa
bazara gidiliyō
71. geTiriyōn yiyōn her şē vā hinci her şē bol
72. meyva mı valla yavrım meyva bizde peK bulunmō be aha ğara
eriKlē aK eriKlē oluyō bizim
73. olūsa ceviz oluyō bir ı Ki Kişide õle bizde meyva yok gülüm
74. yoK yoK bizde üzüm gibi filan õle bi şē yoK bizim burılara olmō
üzüm müzüm
75. ha onnā olur onnā olur kiraz miraz işTe bizim peK yoK be bizim
burılāda
76. bir ı Ki Kişinin bâçasında bir dene iKi dene varsa vā yoğ ı ısa yoK
77. ayva da vā hēKeşTe birer dene vā yoK õle he bazardan alıyōz
yavrım
78. dörT Tene çoc ı um vā iK ı olan iKi ğız heş biri de yoK yanımda
Kendi başımayın aha bõle
79. o çoğ ı oldu õleli on beş sene õldu sağ ı ol hasT ı õldu aha bõle
eKceKler eKiyõduK hasT ı õldu iKi ay sōna õldü hemen
80. iKi ay işTe çocuKlā göTdülē büyük ı olan izmirde çalışıyō
ğaynaKda
81. aldı ğiTdi orıya orda hasTānede yaTdı on ı iKi ğün ondan sōna
buriye geldi işTe iKi ay durdu õldü sağ ı ol
82. büyük ğızım uşAKda onun güçcügō ğız manısada onun güçcügü
olan izmirde onun güçcügü olan ārının do ı ubeyazında uzman
çavışı
83. bu yıl orda bes sene oldular gideli orda ğörevi biTdı
84. bu yol da yedinci ayın yirmisinde eşşā göTceKlēmış dörT arKıdeç
istanbol taraFına gidiyō bu yol da
85. işTe yanceysan acılāna çocug ı edinicēn yāvırım hah acılāna
yancēsan çocug ı edinicēn
86. o izmirdeKi olan ğarıynan geçinemedilē on beş yaşında biri
on ı alTı yaşında biri olanın geçinemedilē
87. oysam burdan Kendi aKrabamızdan aldıK yalıñız Kendi aKrabana
ne alcēñ ne vecēñ
88. çoK ğazığ ı ıdı sen ben bi şē dedim mi hemen anneşığını vēcēK
89. veme'Ten sōna yoK hemen kekeç hemen hazırlamışdır õle õle õle

90. olan ğaynaKda alıřıyōdun evelādan işTe onu seKseter ğarı varmış
orda ondan ğışkandı
91. onun yūzūnden geçimleri KaKTı ğardeři de orda onun yanında
hem benim olanın  aşını eKmēni yidi olan ğardeşi
92. hem benim olanın bacāna sardı kōpeK onun eKmēni derlē ya hana
yidirdiyin kōpek bacāna sarā diye
93. sōzūm yabana yavırım da yidirdi yidirdi olan onun ğazancını
bilēzig  aldılā yūzūg  aldılā
94. evlēnceK deliĝanlıydı olan esgerden geldi onnān yanına ğiTdi
95. ondan sōna bacāna sardı iKi ğardeş iKisi işTe olan da sonna işi
kendine aldı
96. kendi yapıyōdu bōle arabası vardı řēsi olurdu össen vergisi olur
diye gelinin  ūsTūne eTdilē arabeyı
97. arabeyı filan o Konyaya gidişin arabeynan duTmuřlā beş millara
saTmıřlā iKi ğardeş
98. olanın filan habarı yoK gelinnen aħa ğardeşi o da geliyō
māKemeye vecēniñ diyō
99. iKisi bir  aradalā ğı ğāli iKi buuK mu iKi millarını alıyō ūř
millarını o alıyō gelin alıyō
100. geçinemedilē velhasılı bořandılā bořandılā ne dedi olan ana dedi
e dedim ōlum dedim yaTıyōn KaKıyōn ileniyōn dedim onnān da
bi deneciK
101. ōlannarı vā dedim ben de onnā yidilē yidilē senin bacāna sardılā
dedim
102. ōlum dedim işalla onnān  evi de bozulur seninKini bozdulā
da  iTdilā dedim seninKi de bozulur
103. bizim ocuKlāmız nası elin arKasına oTcaK onnānKı da ōsun
onnānKı da bi dene Kızları vā
104. onnā da bořandılā valla yavırım onnāKı da boşandı ya hinci
benimki ūç  aydan ūç  aya aman aydan aya ūç yūz millon ōdüyō
nafaKa veriyō onnara
105. onnā vemicēz diye Kızı aldılā geldilē burıya a a orda izmirde
106. valla gülün bilmōn nérdeymiř o dūřmūř de ha
107. būyūK ğız firdes uřaKda hūlya manısada onun ğūçcūĝu osman
izmirde onun ğūçcūĝu iřde alıřıyōlā řey ğızlā alıřmı  olā
108. oKudulā beşTen ıKdılā yoK herKeş gelin  oldu ğiTdi
109. dū  ūnnēmiz hinci sūrmū  o a yavırım hemen cum  ertesı ğūn
ķına da yaKdırmō herkes hinci ğāli biTdi ķına mına aħa bi
110. ķına vuruyōz diye gidiyōz érTesi ğūn bazar ğūn herkes alıb gidiyō
111. e nası olceK işTe aynı zāti ōtekinin ğaynınası ğaynıtası
uřaKtaķının almanyadalādı

112. ordan geldilē hemen cum   ertesı g n  ına vuruy z dedil  o
zaman var   ıdı  ına
113.  ızın ba ına bi  ına ya dıla ertesı g n aldila giTdil  hemen
114. he ba a ya aladı eline ay ana ya dıla ba ına ya dıla ertesı g n
aldila giTdil 
115. iKi g n ben on   alTı ya ımda evlendim benim d     n
bir   aFTada s rd  bir   aFTa s rd  benim d     n
116. n  yapılceK g  i te per embe g n   ına vur ladı eveli per embe
g n  ına vurul du  ına ya arl dı ba ımıza
117. ordan erTesi g n ana  ınası derdiK ana  ınası ana ya adı b le
ge leri toPl rl dı
118. eKmeK hazırl ladı  ızla teF   inen  ına ya arl dı  aFana ana
 ınası deye
119. he onu yı adı  o bi g n durdu muydu onı yı adı  bu yol(sefer)
ana  ınası ya ılırdı
120. erTesi g n  aliK ya asa  arde lan ya adı ya masa  lan   evi
gine ya adı erTesi g n  de
121. cum   erTesi g n aman n   ise per embeden per embe oluy du ya
122.  ar amba g n  ız  anı  olurdu  ali  ız  anı  derdik b le herkese
derdik  ali
123. k   alabe l din o zaman  ız  anı ına binilir
124.  anı a biniy l   anı  ol du eveli aT   arabası ol du herKese
derdiK  ali
125. sen de  o uv   K zl ni sen de  o uv  herKes toplanırdı buri a
 ali benim  uriy di a evimiz
126. anamgilin evi aa buri e gelin geldim gelin  ı dı    m yer
127. buri e Kendimiz yaPdı  biz da  urdeydi oranın evi elTimizgilin
evi ordeydi benim gelin geldi    m yer
128. orda  ali i te  ızlan n heb  ali  anı lara bin diK burdan  ız
 arde liK ol du
129.  arde li   in ol du  ti ya adeysa bu ya adeysa orı a gid diK
 ar amba g n
130. orda yuna yı anırdı  alı  rT n rd k    sT ne bi de     rT diK
131. a  havlıla ol du b le ya onn dan  rT n d K  anı a bin diK  ali
be    alTı Ki i  ali
132. be    alTı dana seKiz   on Tana  anı  ol  b le ard   nl 
133. bin diK  ali gid diK b le  aribin eT raFını dolandırıl dı gelirdiK
buri a  aliK
134. anal mız   nan sarılırdı   arde l m znan  le irdi   alanma mı

135. ğāli ondan sōna āşamleyi ğāli olan   evinden yemeK gelirdi
 ğız   evine
136. ğız   evine yemek gelirdi yūĶa bōreyi olūdu eveli olan   evinden
137. baĶırlānan ğovalānan yemek gelirdi ğāli yir içēdi herKeş
 çeñiz   evinde oynarlā ğūlerlēdi
138. olannā gelirdi onnā oynardı herKes nişannısınnan filen Ķızlā
 oynadı türk   ı   ırılādı
139. ğāli a  le herKeş da   ılırdı erTesi ğ n de iKindi namazından
  ıĶışın gelini alırlā giderlēdi
140. duvarlādı eveliK duvag   olādı ya tavug t lenden cıĝı yaPādıĶ
 b le heb boyādıĶ
141. arĶana salaT ederlēdi cemberleri b le ş leri oyalı cemberleri
 p sk ll  şarpıla oluy du ya onnarı filan
142. burana b le alınan şeyi tirşe olurdu pullu Ķırmızı aldan onnarı ş 
 ederlēdi t lleri
143. ondan sōna burılara cemberleden dolarlādı ātinnān varsa ātinnarı
 b le ş  ederlēdi
144. he annıña taĶarlādı t lleri de burılara soĶarlā diKerlēdi o zaman
 gelinliK yoĝ   uduĶuna gelinliK yoĝ   udu bizim ğ n m zde
145. beyaz hana gelinliK yoĝ   udu ğadiFel  ol du eveli ya
146. biz onnādan aldıĶ geydiK telli ğadiFel  va ş ruları i lemeli
 onnādan aldıĶ
147. he onnādan gey diK bi de ğara şe ol du siyah ş ruları ş li sarĶalā
 var   ıdı
148. o da ğadiFe onnādan gey diK biTdi ğiTdi onnā felan ğalmadı
 yavrım
149.  oluĶ  ocuĶ aldı ğiTdi herKes ne bilen onnā felan biTdi ğiTdi
150. herKes  olu   a  ocu   a ş lerde geydiriy  o ullāda diyeleKTen
 eveli o ullādan ğızlara geydiril di ya ş  olduĶları bayram
 oldu   unda
151. esKiTdil   ocuĶlā y Ķ z ş  ediy z diyeleKTen
152.  l di yavrım beraber oTduĶ sōna      elti    m z de ayrıldıĶ
 onnā da ayrıldılā
153. i te ğaynıTamız sōna ğaynınamız  ld  ğaynıTamız bu eltimin
 yanına ğiTdi bu yol da ge inemedil 
154. gine bizim yanımıza geldi bizim yanımızda  ld  ğuyladıĶ ğabire
 g md K
155. ırmızan hazırlı   ı yavrım n  yaPc z i de evelden n  vardı yavrum
156. y Ķa yaPādıĶ ondan sōnam ho af ğaynadırdıĶ  z m ho afı

157. onnānan yirdiK eveli bōle bişē yoğ   uduKuna yavrım ğaynına
 ğaynıTa sağ   iKana onnarı yirdiK
158. başğa né olceK işTe hinci her şē vā hinci ne yirsen ye ıramazanda
159. tomatisini ye PaTlıcanını ye ne yirsen yeşil üzümünü ye ğavınını
 ğarPızını ye hinci her şē vā
160. o zaman bi şē yoğ   udu ğaynına ğaynıTa sağ   iKana né olceK
 galabeşliKsin bi de
161. bāçandan KaKcaK da yicēn diye baKādıK
162. he he zētin filan satın alısan alcēn pēnir olūdu pēnirimizi
 kendimiz yaPādıK
163. ğoyunumuz vardı ineyimiz vardı benim adam ğoyun gidiyōdu ōle
 o pēnir çoğ   udu canım yiyebileseye ğāli
164. pēnir ğoyun pēniri inek pēniri çoğ   udu pēniri eKmeK yerine
 yiyōduK
165. yo   urdu ēşimiş aT baKam tavuKlā yisin ya ōlēdi bizim
 ğaynınamız çoK temiz   idi
166. evelKi unnā bi ğaTmer
167. bi ğaTmer böreg   olūdu yavrım bōle püsKül püsKüllü olūdu
 hinci yog   ōle
168. bilen çoK yaPā da herKese hinci bi de mayasız doKanıyō yiyemō
 herKes
169. eveli yirdiK biz eKmeK   edēdiK un   elēdiK hamır yo   urūduK
 pate filan ğaTmazdıK
170. bişi gibi eKmeK édē gelīdiK bi bidelēmiz olūdu ōle bi bide édē
 gelīdiK bōle köy bidesi
171. e hinciKi unnā hateş   inan oluyō eveli şu deymēnde oluyōdu
 yunuyōdu yıKanıyōdu Tertemiz   ünüP geliyōdu
172. hinci hateşin   içinde eKmeK   édiyōn geliyōn Kimisi eriyō faşıl
 faşıl
173. Kimisi ğara oluyō Kimisi aK   oluyō görüyōn ya
174. ğaynınamız bi bize ğabarTlama filan édiverīdi bōle işe gidediK de
 mayalı yālı né bilēn ğaTmer yanında heş gelir
175. ğabarTlamayı yu   uruz hamırı mayalarız saçın üstünde bōle
 bezeleriz ufag şōle
176. yazarız elin   inen yazāsın a né ğadā édēsen sacına göre he a şōle
 sacına göre
177. yazāsın atlāsın sacın   üstüne çevirisin sacda yāsız onu yağ
 çalceK bōle
178. üstüne yağ çal hem   altına hem   üstüne ne güzel olū

179. ğaTmer ederiz ğaTmerde ğabarTlamayı mayalı édēriz ğaTmeri
mayasız ederiz
180. onu mayasız yo   ur sun un ele gele aT s n duzun u yo   ur sun
 ı ar s n onu   le   le beze
181. yaz s n   onu ha e l s n ğaTl s n bu yan  o yanna o yan  bu
yanna bureyi da ha e l s n
182. ondan s naca    z m bi bureyi ğaTl s n bi bureyi b le yaz s n onu
da at sac n    st ne
183. onu da  le bi o yan n  bir o yan n  y l s n ne g zel ğ zar    i
ha e l 
184.  le bi deK gel din eTd    imiz zaman he valla yavr m n  v 
185.  le     diK yavr m eveli biz  o  yiyodu  ğalebe l ğ    d  
dolama     diK b Kme     diK mercimeKli pateli peynirli otlu
 sbana lı
186. d rT be  TePsi    gel diK iK    y nde yirdiK onu biz
187. ho aF ğaynad rd   yan na ondan s naca    z m bi de ğoyunn n
s d nden felezi        diK felezi     diK
188. un ğaT d     ine b le onn n b le ğar  tır  ğar  tır  o ğoyul r
ayn  piri  dondurmas  gibi ol 
189.    er aT s n   ine onu ğa   n n yirdiK him ğar   t c n ğoyul r o
190. ondan sonraca    z m yime de dur yan nda ğoyun s T nden g zel
olur   o
191. g lemez deriz o a biz un ğav r d   f r nda bi TePsi un gavur 
gel diK
192. onu da ayn   le K rm z cana onu ğav r  geliriz unu he onu da
at s n suyun     ine
193. s d   inen dey  suyun     ine ğar  tır at    erini   ine pelezi deriz
o a biz
194. piri  daTl s      diK onu da ayn  pirinci suyun     ine ğaT s n
suya
195. ğar   t r s n onun pirincini aT s n   ine pirinci bi esiye ğad 
196. ondan s na bi diği zaman ba  d n    z na ald n piri  bi mi 
onun     ine de      at s n
197. s d ğat s n   ine ğaynad rs n endir  Taba lara ğuyars n ne ğad 
yic sen Taba lara ğuy ğo
198.    ar dolaPd n buz yir gibi ğa    la s Tl  eTd n mi  o    iyi ol 
 o  g zel ol 
199.  le ederiz ğ   n h   merim ederiz h   merimi n  ederiz biz biliy  
mu

200. südü getiriz ğaynadırız çencerenin   içinde acı  da duz   atarız
i ine ondan s naca   ızım ğaynadı mı endiriz d keriz unu i ine
201. KeP eynen o aĝe  ğa  ı l anan onn n iyicene onu ğarışdıriz
202. ondan s naca   ızım acı  da hate e ğoruz onu bi acı    le
 arışdırız onu
203. ondan s na endiriz tePsiyi y alarız d keriz tePsinin   i ine yaĝı
 srana yaĝa bandıriz esrann n d  eriz   onu b le
204.   le hamır  ı ardımız  srann  v  ya biz  sran deriz bilm n ben
y  deliKli deyil ab  ben bi al n gel n de sa a g sTer n ay anam
anam
205. hah bunn n  ı arız b le hamır   sran deriz  le mi biz  sran deriz
206. hah h  merim bunu b le yaĝa bandıriz TePsideKi yaĝımıza
bunn n b le  ı ar  gel  TePsiye b le d  eriz hamır 
207. bunn n b le d zliye d zliye d  eye geliriz d  ediK miydi ondan
s na  sT ne acı  yaĝ gezdıriz
208. baye yidimiz yaĝl dan g na T    ek yaĝı ondan s na ğor z
 uzineni     sT ne
209. onu ğızardırız y da ğızar  o ğ li TePsinin   i inde ondan s na onu
b le Kes  Kes 
210. birer teraFl n  de   a  eviri  ğızardırız o yanni da ğızarmı  ba T n
211. ondan s na onu b le ederiz ederiz ederiz da   ıdırız onu o
da   ılmı  ğ li
212. hate in  sT nde b le a   ır a   ır hafif hate  veriz   altına onu ğ li
b le
213.    olasıya ğada  bi esiye ğada  onu ğarışdırız ba d n ne g zel
olmu 
214. y    erbeT merbeT  eKer eKeriz tos  eKer   i ine onu ğa  ıĝnan
yeriz
215. kendim    sene oluy  b  ura para yatırdım o zaman bi   n n
 ı ıv di  aderimden
216. d rT millar yatırdı  o do   udeKi  lanna iKi millar o yatırdı iKi
millar da ben
217. allah bin bereK T v sin K     y z elli veriy l  K     y z aTmı 
veriy l  o da ba a yetiy 
218. teleFonumu yatırıy n ceryanımı yatırıy n yirmi be inden yirmi
be ine veriy l 
219. teleFon da yatırıy n  rda kesTiriy n orda hemen ban ada zir T
ban asında  alanı da ba a yetiy  yavrım
220. allah bin bereK T v sin allah h K meTimize  le ediy z y rım
221. n rettin benim d m dım oluy  mu Tar hinci benim adam evliydi
onun ğarsı o ğarıdan   ıdı

222. o esgerdeyken benim adam esgerdeykene onun ğarsı da benim halamın ğızıydı ilK ğarısı
223. şurasında bi sivilci gibi bi şey çıKTı hemen on beş günün içinde miydi valla on günün içinde miydi hemen aldı saTdı öldü
224. bu muKTarın ğarsı sen biliyon mu muKTarı bilmēn öle mi he
225. yedi aylıK ğaldı anasından onu o annennesi bu şesi dedesi bu babannesesi dedesi böyüTTülē onu
226. ben o buvası esgerden geldiKTen bi sene sōna ēvlendiK ben ğız ıdım o zaman
227. yoK yoK ben böyüTmedim yavrım onnā böyüTTülē işTe babannesesi dedesi ordan oteki anasının anası buvası böyüTTülē onu dördü
228. dedeleri ebeleri böyüTdü bana ğaynıTamız ana bile dedirTTirmedi
229. bu genş dedi bu geş Kız dedi bunuñ ı ardına düşer dedi
230. yedi aylıK ğaldıydı da yalıñız ben gelişin baye üş dörT yaşında var ıdın o senin ğızdan böyüğ üdü
231. de ğaynıTamız ana dedirtTirmedi bu genş dedi bunun çocuğu olmıyışñ ana diyemez dedi gücüne gidē dedi
232. bu dedi aKlı ermez ana diye onuñ bunuñ yanda ardına düşēgor dedi ben ğabıl eTmōn dedi ğaynıTamız dediTTirmem dedi
233. amme hinci iyidir ben şe eTmēn hasTa söKel oldum muydu gelir baKā
234. işTe muKTar olan diyon benim dāmādım oluyō diyon işTe deyiveriyōn ya baK o ğız işTe benim ğızlığım oluyō ya
235. ben onun buvasına gelmiş oluyon öle oluyō benim şeyim ò zaman bunları yaPTırıKana lavobo bi dene ğodurduyduK
236. hinci iKi dene ğodurdum şurıya o gün nureTdine işTe muKTara borumuz yeTmedi de boru geTiTTirdiK
237. eveli gün yaPvēcen yaPverēn dediydi bu yol KōTāyaya şeye giTdilē dü üne gidiyōz diye giTdilē
238. aKrabalāndan ğız gelin eden var ımış da bu yol da hinci aKrabalādan çocuK sünnedi eden vā
239. dün bu ülfıye görümcesigil filan varlādı onnānan dürsungil dursun ğarsının ı adı
240. benim ğızlı ın adı onnā giTTilēdi böğün de o giTcēñ demiş
241. adama sōdum adam vā burda orıya gidiyōlā hana gece oturuyōlā muKTar odasında da
242. o dedi böğün şeye giTceK hatıce aFyona giTceK dedi
243. ğāl bilmōn bi işi mi vā yoğsa sünneden ötüre mi giTdi
244. baKdım giTdi sabağTan taKsiynen dün iKi seFer vādım Kıpıya yoK
245. odaya şelē gelmişlē dunnudan sālıKçılā gelmişlēmiş

246. āşamleyi vādım yoK odadeymiş odaya da giTmedim ēKeKlē vādır diye
247. ağıma sōdum o da o yarın aFyona giTceK dedi bi deha baKTTım giTdi
248. vallayı namazı Kıldım da oturuyodum televīzona baKıyodum bi acıK şōle ırladı gēşTi
249. ondan sōna acıK bi de   a geldi acıK dā ırladı gine gēşTi
250. televīzonu felan KaPaTTım hemen ordan bi de   a geldi hemen bu yol şiddeTli geldi
251. aha baK gēldi -ā nureTTin seni arı   ollādı bunnā- o do   udaKı   lan teleFon   eTdi on bir buçuKda
252. hiş ğıyneşmadım yerimden oKudum allahımma sallı alā seydina muhummed valēla seydine muhummed
253. sen ğoru sen gözeTle cumleyi ya rabbim dedim oTdum oKudum üfürdüm
254. çocuK teleFon eTdi on bir buçuKda n’apTın   ana dedi
255. n’edīn   lum dedim
256. hiş bişē eTmōn yaTdın mıydı yaTmadım oturuyon dedim
257. arKâdeşlādeydıK dedi oldu diye dedi KōTāya simavda oldu diya sōledi televīzon dedi
258. hemen dışarı çıKdım seni aradım düşüremedim dedi haTlā Kāpalīdı heral dedi
259. ondan sōna hinci eve geldim dedi on   iKiye geliyōdu te yavrım on birde oldu dedim tamam dedi
260. ğālī   le oldu onnarı duymadıK aa duymadıK onnarı aa hiş bizim çıKanımız olmadı
261. olmadı   le bizde ilK   oldu   unda işTe   le oldu bi de   a olmadı K orKmadıK
262. hiş dışarı filan çıKanımız   olmadı bizim evelden benim bu şinci b y K ğızın g      var   ıdın
263. benim Kucağımdıydı bi yaşındıydı beşşikde yatıyōdu buvaları da aşşāğı işlemeğe giTdilēdi bağ bellemeye giTdilēdi
264. o zaman bi   ldu bir de şo..... ğardeşımın evi vā ğız ğardeşımın
265. üç    lti orda haba çekdiK de haba doKuceydıK eveli Kendirlē   l du iyridiK de ondan Kendir haba doKurduK
266. b le   sT ne dene seriP de dene ğuruTmaK       heh kilim gibi doKurduK onnarı
267. hinci çekēdiK ağeşlara onn n ağeci v dır haba ağeci v dır onnara çekēdiK ipTe
268. onn nan kirkitn nen doKurduK onnarı b le onu çekiy duK orda bir    ldu bi   ldu

269. hePimiz ordan üç elTi üçümüz de ğaşTıK geldiK ğaynınamız
diKelmiş rāmeTliK gelmiş benim o ğızı sallayıp duru engini ğo da
ğaç ana dedim
270. ğo da ğaş dedim o bōle yokarda sallangeş dağılı ağeş sallangeş
onu sallı   o bōle diKelmiş de
271. ğız dedim engini ğo da ğaş ana dedim gē evi başımıza göçceK
hinci dedim
272. o dedi çocu   un şēsine allah beni gözeTlē dedi ğaynına çocu   u
alıP da çıKmadı dışarı
273. ondan sōna acıK ağırleştı da milleT doldu bu taraFa bizim evin
önüne
274. ğomşulā heP ğaçan ğaçana ğaçan ğaçana orda ğāli beKlediK
āşama ğadaK heP bōle
275. çocuĝu çıKardı geldi ğaynına oTduK dışarı āvluda bōle ğāli
KorKa yemeK hazırladıK oTduK yidiK ğāli āvluda
276. ordan evin   önünde bahçemiz vardı evin olduĝu yer öte yanna
ĝāve vā eltimizgilin
277. ore bahçeydi biz dediK iKi elti iKimiz böyüK eltimiznen
iKimizin çocuKlāmız vardı onun üş dene benim iKi dene
278. benim iKi ğızlā vardı onun da üş deneydi iKi ğızınnan bir ōlu
vardı aman iKi ōlunnan bi ğızı vardı onun da
279. biz dediK onnan biz giriP eve yatmīcez dediK benim adam da
yoĝ   udu işTe bağ bellemeye giTdiydi
280. biz dediK girmīcez de yaTmīcaz da né olcaK eveli şēler var   ıdın
deli ğanaTları var   ıdı delicelē var   ıdı saP çeKdi   imiz delicelē
281. onnarı geTdiK iKimiz iKi dene ğaFa ğaFaya geTdiK bōle
282. altımıza serinen eveli ğaPçıKlādan hasır doKırdıK onnarı aTdıK
üsTüne biz burda yaTcāz dediK ğaynıTamız geldi ğāli gözalcene
onnarı yaPPedi ğāli
283. altına da serdiK habâyı hasırı bi de soba ğurduK eveli tıngır
sobalā vardı
284. onnadan ğuruvēdi ğaynıTamız orta yere boruynan çıKardıK ğāli
dePesinden
285. ondan sōna ğāli ebeynen dede de duramadılā ğaynınan ğaynıTa
da duramadılā evde
286. hePimiz orda durduK o sobayı tüPlē müplē mi vardı yavrum
gidēdiK ğorKa ğorKa orda ocaKda yemeKleri yaPā gelidiK
287. né bişiricēseK orda yaPā geliorda çadırın içinde yirdiK baye bōle
bi bir   ay iK   ay girmediK eve filan
288. o ğadā devam eTdi bōle salladı ondan sōna ğāli herKeş bōle baye
bahçası olan āvlusu olan heP bōle çadır ğurdulā he he
289. ōle işTe baye bi buçuK ay felan ōle çadırlāda durduK
290. o zaman çoK şiddeTli ōldu hē çoK şiddeTliydi geçenKı olan
neydi ğı

291. bizim burda o ğadā olmadı yavrım bizim hiş dışarı çıKamız
olmadı ben bi çıKdıydım şöle hoca felan dışarı çıKdı mı kı
diyeleKTen
292. ağam gelmiş ordan ben de çıKTım saat   on iKiydi ağam şurda
geziniP duruyō
293. ağa dedim zelzile öldü duydun mu dedi duydum dedim ben de
294. acaba dışarı çıKın va mı kı diye baKTım dedi ağam Kimse yoK
dedi
295. milletin   ışığı yanıyō ya yoK Kimse dedi hiş çıKın mıKın
olmadı da yerinden ğıynaşan olmō burda
296. ondan sōna bi deha oldu da iKi gün üş gün sōna hemen o şöle
hafifcene hemen salladı geşdi bi de   a da duymadıK allah
duyurmaz da işallā
297. duymadıK yavrım işallā olmasın yalnız orıları çok batırdı
298. simavı çok batırdı allahım Kendi bilsin yavrım da hinci milleT
birbirini yiyō görüyōn ya
299. ebdes yoK namaz yoK böyüğü bilen yoK güççüK bilen yoK
n'olcāK
300. aha bizim eFendi vā KōTāyanın simavından mı nerden   ise bu
ğarı gelmi   o dōrT beş senedir hoca burda
301. ğarı bi Kere gelmedi de nerelisin demedi adama deha bi çocu   u
varmış
302. yedi yaşında ne bilēm ben ğarı gelmō adam geliyō a burda bi
cuma namazını Kıldırıvēdi mi araba şurda hazırdır
303. bindi mi hadi yallā ta bazarerTesi gün yaTsı namazına gelir
304. bazarerTesi durū salı durū çarşamba durū perşembe durū cuma
namazını Kıldırđ mı hoca giTmişTir
305. aha ne hoca vā ne hacı vā ölenimiz ğalanımız oldu mu eşik dışarı
giTcēz hoca bulcaz yabannādan
306. yavrım ebdēsi yoK namazı yoK herKesin cāmi Kapaalı deha
geliyō işTe bi Kişi oKuyūverise göğnü olur da
307. almanyadan geldi oKuyuvemesse yoK sēede baKcaz namaz
Kılcaz
308. ğarılā namaz Kılāsa Kılıyō Kılmōsa erKeKlēden namaz
Kılanımız da yoK
309. iKi Kişi üş Kişi geliyōsa geliyō namaza gelmezse yoK ğoca cami
ğapanıyō
310. vā ğızım otus KırK hāne vā da içinde yirmi Kişi vāsa vā
311. iKişē Kişi hēKeç aha bizim mēlleyi sayıvēsem saña
312. nureTdingil vā bi aha olannā onun da yoKlā bi Kız var iKi de
Kendileri vā ağasıgil vā ğarığocalā
313. deminKi o gelinin bunnā manısada oturuyōlā bu gelin iKi Kişi
deha vā bi yaşlılā ğaldı genşlēden heş Kimse yoK
314. ölseK allah göstermesin canazeyi ğaldırcaK kimse bulunmūceK
nēdeyse kimse yoK yavrum

315. ğışın hele olursa ğışın kimse yoK yazın olursa demin ha şunu
getiren felan bunā manısada oturuyōlā heP
316. şo bu üç   evinkilē heP manısalālā yazın geliyō herKeş nadas
eTmiye hāsılaT ğaldırımıya bir   ay durdūlā mı hadi yallaĥ kimse
yoK bu mēlleda aĥa burda bi ben varım bi aĥam vā
317. şorda vā iKi kişi hēKeş ğış geldi mi biz de zāti vuruyōz kilidi
gidiyōz  ocuKlān yanına
318. işTe kimse yoK yavrum bi oturuP da bi hālını derdini annādıcaK
kimse yoK
319. iyi geldin hoş geldin hālımız derdimiz aĥa bu yavrum
320. he olūdu eveli haşeş eKēdiK ayçi ē eKēdiK mancar   eKēdiK
321. sırTımıza baĥlādıK bōle iP   ine iP   örēdiK iP   inen sırTımıza
baĥlādıK aĥeştan da sallangeşlāmız olūdu onu umzumuzu ğorduK
322. su ıbrıĥı elimizde yōrū baKam nerē eKdiyseK hangı tarlıya
giTcēseK orıya
323. orıya gidē āşeme ğadā  aPa  apılādıK sarınırdıK  ocu   umuzu
sırtımıza
324. eve burıya gelīdiK ğāli ineK sa   ı ēz yemeK hazırlı ēz yicēz
yaT ız sabā ezeninde de  a   z ebdesT yoK namaz yoK
325. hinci hē yemeK hazırlı  z ineyi daneyi sa   ac  z sı   ıra s r  z
tavu   u k    i  ı arc  z hadi yallaĥ tarlāya b ledı
326. yavrum o zaman ğ nc   idiK işliyoduK hinci d n bi inanmasın
beş   alTı dana kilim yı adım geldim
327. geldim da āşeme ğadā yaTdım şurılā vallayı namaz  ılā ana
inan san diz şē edem n baK b le diz   Kemi   on
328. t tayı seKi v  orıya şē ediyon oturuy n b le de ğāli bunu altıma
 ıvırıy n bunu da āş aĥı sallıy n da  le namaz  ılıy n
329. all ma bin ş K rl r olsun bu ğ darlı  old muza yavrum
330. hinci derT  o  derT  o aldı hinci  ocu   um he araTmasın
331. evelden her y l ri mancar da eKiyoduK  aPalı   odu da
 azıy du  da
332. haşeş eKiy du  onu da  aPalı   odu   ırıy du  getiriyodu 
d y du  burda eleKliy du 
333. amme hinci biTdı y rum hePsi biTdı hinci o yoK yaPamı   oz
 āli
334. hePsi biTdı yeTdı ğuzum hinci all m sonumuzu hayır g Tsin
335. şu ğız ba   ş   lan ba   derseK yalan yavrum heP hinciKi
zamanda zaman   evl dı
336. hiş birine ğ venm    n vall  heş birine ğ venm   n

337. al başına dön başına iKi elin yağ ısa çal başına kimséye feyda
yoK yavrum
338. aha şurda ölsen galsan gız bu gadın acaba gâliK gören olûsa
339. böyün dışāda görünmediydi acaba n'ölduKuna diye geliP de
ğapıyı açāsa baKān olûsa olcaK
340. olmasa yoK Kimse görmiceK allah gorusun allahım imannan
gurannan yollasın can allahım da
341. hinciKi zaman çoK KöTü zamannara galdıK yavrum
342. deha sizlê bôle sizlêden olannā né gün görceK bilmōn ben
343. benim güççüK olanın hanımı ôle diyō bi dene gızımız vā yedi
yaşında
344. bu yıl giTceK oKula o do ıudaKılā da aman yārum diyon olan
ōsun gız ōsun diyon
345. bi dene deha eTde diyon ben edinmicēsen eTme diyon gaş dene
çocu ın vā diyo baña
346. dörT dene diyon hanKısı yanında diyō hanKısı sana né ediveriyō
diyō baña
347. ben burılādeyın ağa abimgil izmirde ablamın biri uşāKda biri
manısada
348. ne feydamız vā ana saña diyō anca diyō he münür bu yıl filanca
yere gidiyō oña ālıyon telāş ediyon dē mi diyō
349. abimgil ayrıldılā seçildilē onnara ālıyon diyō bi deneyse bi dene
oluyō iKi deneyse iKi dene oluyō
350. n eTcen anne diyō ben de yārum diyom baK yarın o diyon
arKādeç arā gārdeş arā diyon
351. hem iKi dene üş dene oldu mu iyi olū gene iKi dene ōsun o da bi
yara yarda arıyō
352. kimi kimsesi yoK oluyō ben a baK ābemin gārısı geçen sene
benim çocuKlā burda izindelēdi do ıudaKılā
353. bir āFTa yirmi gün izinneri oluyō aFyonlu benim gelin de
aFyondan aldıK
354. geliyolā bir āFTa burda duryolā bir āFTa orda duruyolā hade
gidiyolā
355. buriya izine geldilēdi bu evin üsTünü çanaKladıK yengaTdan
çanağı deyiştirdiK heP
356. bu gelinimiz sabahtan ben o yanna kilim yıKamā gidiyōdum aa
..... abimnen oturuyōlādi iKisi
357. şorda evin önünde kölgede ben orıya giTmişim ben dörT dene
kilim yıKıyasıya gadā Kādın ordan çıKmış yoKarı
358. maKarna Kescēn diye hamır yu ıurmuş Kafa gibi iKi dene de
yāzmış

359. yāzmiş ğomuş Kadın hastalanmış tuvaleTe giriyō bu amal
gib   olmuş
360. donu  ıKarıyō picamayı  ıKarıyō tuvaleTe giriyō aa tuvaleTden
g zleri g rm y   ıKamayiveriy 
361. bağıry  bağıry  hat ce abla deye duyan yoK o yandan arKadan
ġ n unun biri erKeK b  ada duyuy   ıKıy  geldi ba a  nnedi b le
b le diye
362. orda bu yol geldi bi ġ n u  nneyiv di erKeK ba a b le b le dedi
geli iz sa a ba   ıry  dedi
363. seyiTdim geldim hemen vall  yavrum hemen nasıl bunu
tuvaleTden  ıKardım
364. hemen g t ne Picama buldum geydirdim seyiTdi beni doKTura
yeri tirsin dedi ġ rde inden  t re
365. hemen giTdim o yandan ġ rde ini buldum geldim taKsiyenen
hemen
366. ordan s naca   ızım aFyona yirmi be  kilimet re mi n  ġalmı mı 
367. yolda giTdi ġadın a a bu ġ n uyunan amcamızın gelini v  burda
onnan g TT K
368. aldıK giTdiK yolda giTdi ab m de yoġ   udu
369. bi erl  v dı burda o yanna selser  taraFınnan oyannan
gelmi inizdir siz
370. aa o selser  taraFında bi erl  varmı  dene aldırm ya giTdil di
sab leyi onn 
371. o  lan ġarde inin torununnan aldıK giTdiK biz gelini
372.  lan ġarde inin biri de a  ama giTdi taKsiyenen a  amı geTirmeye
373. orıya v dıK b le cum rtesi g n d  b ġ nk  g n a a baK
374. bi v dıK orıya  lfiyenen iKimiz  lan bizi ta ġapının    n ne
yane tirdi
375. aman orda hemen bi bağırdı bi bağırdı heyva  amanın cen   evim
heyva  belim heyva  can   evim dedi
376.  lfiye ov   veriy     ediy  su  alıy z K fasına g z ne
377. ondan s naca   ızım  olonya d K y z yoK bi dedi su v n de
i enin dedi
378.   le be  kiloluK o   l den g Td K bidonn dan tas aldıK
yanımıza
379. tası arabanın i inde bulamadıK neriye ġoduysaK duyuyon mu
380. b le a a baK b le bu  u esgi donnan hinci de paspasl n filan
yıKadım geldim burıya ġodum da
381. pa al  sıvalı benim b le yalınayaK cenber buramda d ġ l  ġoll 
b le sıvalı  lece doKTura giTmi in duy n mu
382. ay mda esKi terliKl nen  le giTmi in bilm n  ocuKl  burda
yatıyol  o m safir olan  ocuKl  do   udaKıl 

383. onnara bile haber vemedim ben gidiyon diye ordan aTdıK giTdıK
 384. bi su verēm dediK tası bulamadıK hemen ülfıyenin avcına
 döKüvēdim ben
 385. dutuvēdi o da yarsı yere giTdı yarsı āzına giTdı ğadının
 386. ordan sōnaca ıızım bağırvēdi bağırvēdi ğız gelin dedim a hinci
 dedim ārın sancın kesileceK aFyona yaKleştıK dedim
 387. valla aFyona yaKınleştı ıimizi felan bilmōn baK zāti benim
 KaFa giTdı
 388. ve ın dedi bi deha su ve ın de içirin ōlese dedi bu yol tası
 bulduK
 389. bōle bi tas su vēdiK lıKır lıKır kendi elinnen işTi
 390. minderinen şe yastıĝ ınan bi dene battanē göTTüydüK şe
 camın yanı başındeydi onnā
 391. şe ğaFasını ğoyuvēdiydi biz de önde oturuyōz o çocu u
 olannan iKimiz ülfıyenen iKsi arKadalā
 392. şe Koltu un arasınnan baKtıydım yüzü simsiyā sarıcana ōlmuş
 393. aay demişim bōle ülfıye şarT ōsun giTdı enKi demişin ben bi
 ba ırdım
 394. ülfıye dedi ğız sus dedi né ba ırıyon dedi yengi canı geşdi dedi
 395. valla temelli geşti onun canı dedim ali kenara gē ali kenara gē
 396. durdūduK enivēdiK aşşaĝı aman allām şe kolları
 herekeT ediyōz su döKüyōz KaFasına gözüne burnuna Kolonya
 çekiyōz yoK
 397. ha ali baķam acaba Kalbi mi durdu bunun ha ali baķam vadıK
 hemen hastanenin önüne
 398. aha bōle ğapının önüne yaneştırdı olan taKsiyi bi bāriştıK
 ülfıyenen can ğurtarcek yoK mu hastamız gidiyō diye
 399. iKi dene deliKanlı hemen şaKır şaKır sedyeyi aldıla geldilē
 hemen aldı giTdilē
 400. arKalandan giTdim hemen yaTırmışlā zāti giTdiydi canım
 401. hemen ğalp şēlēni dōşemişlē serōn daKmışlā yoK
 402. orda ğardeşinnen aĝam geldilē aman biz ğālī ülfıyeynen iKimiz
 deli gibi birbirimize sarılıyōz sarılıyōz
 403. hinci o garib āĝama né dicēzkine acaba gelişin né dicēzkine
 404. geldilē n'öldü dedilē bilmōz dediK hay ay yolda öldü felan
 demediK bilmōz dediK
 405. aldıla baKām ğalp şēlēni fēlan dedim ben dōşemişlē dedim serōn
 daKmışlā dedim
 406. iKisi de giTdilē bōle aĝamnan camdan baKTılā ğalp şēlēni
 dōşemişlē serōn daKmışlā dedilē onnā da geldilē

407. bōle salonda otūduḲları şēlē vā orıya oTduḲ doḲTur aḥa bōle
hemen bi beş daḲḲa sōna çıḲdı geldi
408. siz misiñiz dedi arzu Ḳılıcın şēlēri dedi he dediḲ başıñız sağolsun
dedi
409. her şē ı i yapTıḲ elimizden geleni yaPTıḲ ya ğurtaramadıḲ dedi
410. ben orda bōle hemen şeyin ı üsTüne şarPadaḲ atıvēmışın
kendimi bōle de
411. bōle mermerlere vurū vurūvēmışın bōle yumruḲlan bōle eTmişin
412. saçımı cenberimi filan attırıvēmışım bōle burılāma vurū
vurūvēmışım
413. aĝam bi yanna giTmiş bōle yüzünün ı üsTü ben bi yanna
414. ülfıye aĝamı ğaldırmış o olan ğardeşi dayımızın ı ölu oluyō o da
415. ülfıye bi Ḳulām duyōda kendim şē edemiyōn bunu dedi ülfıye
terik
416. baña bi yüzüme şē su filan çalıvēdi su vēdi baña işdim bōle
biliyōm da ḲulaḲlām duyuyō da bilmōn
417. bunu dedi ülfıye bi göT de dedi bi çeşmede elini yüzünü yıḲasın
bu dedi
418. ğāli ülfıye benim ğoluma girdi göTdü bi çeşmede elimi yüzümü
yıḲadın
419. giTdi orda ğāli çıḲdıḲ ğāli hePimiz de āleştıḲ dördümüz de
ĝırıldıḲ geşdiḲ orda
420. orda heP ğardeşlāmız vā ğız ğardeşlāmız torunnarı vā onun
aĝamın
421. onnara felan haber vēdiḲ onnā filan hep toplandıla geldilē ğāli
422. ordan ğāli öliye ğadā ölen geçesiye ğadā ğadını ğuyladıḲ bile
423. ya üş dörT dene araba ordan aldıḲ geldiḲ sevēdim iKimiz né
edēsek edēm iKimiz edēdiḲ
424. gelin görümcēdiḲ o gelinimiz ı idi zāti bi dene ābēm vā bi dene
de benim güçcü ı üm olan vā
425. vardın on ı alTı yaşındeydi aşşāda bareş vā demirin ı altında
426. orıya deliḲanlıḲana giriyölā öKüz güdüyölādı deha ben de gelin
olmadıydım o zaman
427. orda öKüz güdēKeneḲ barece yıḲanmāya giriyölā böyüKlē de
varlāmışmış
428. onna burıya cuma namazına geliyölā he böyüKlē ölen yimēni
yiyölā
429. arḲādeşlānan üş dört bizim bu ğaynımız vardın o oluyō
430. bu deminKi gelen o gelinin ğaynıTası filan onnā ölem orda bareje
431. ölen eKmēni yiyölā böyüKlē geliyō burıya namaza geliyölā onnā
da barece giriyölā yıḲancāz diye
432. yüzmesini bilemeyō ğapılā çeKiveriyō orda ölüyō ordan bi haber
geliyō aman ğālik

433. buvam da öldüydü o zaman anam var ıdı bārışvēdiK
çırışvēdiK haPimiz burdan ğoca köy
434. keşif filan geldi bōle uzadıvēmīşlē sarı saşlıcanaydı o biz gibi
deyildi o sarıydı on alTı yaşındeydı
435. aa ğardeşim oluyō iKi deneydi işTe olan ğardeşim benim
güççüğüm üdün o on alTı yaşındeydı
436. ondan sōna ğālīK üsTüne burdan şē felan göTürüyō o geri
ġanaTlāndan göTürüyolā
437. Kölge ediyolā ğonşulādan alıp gidiyolā da o gücü kō o isKilē
felan hep yıldırım filan hep toplēşdı
438. orda ğālī bi gün gece ğaldı orda bōle keşif geldi bi dene şēdi
candırmēmīş
439. geldi bōle çocu un üsTüne hana Kölge yaPtılā biz
baş ucundeyiz
440. bu aġam yoġ udu esgerdeydi bu da o candırma yüzünü bōle üş
Kere sıveşlaTdı
441. cebinde temiz yālğı varmışmış heş ğullanmadıK yüzüne
örTüvēdi onu
442. nelē geldi ğız yārum başımıza o ōle giTdi şeyini göremedi yārum
çiçeğini aġzının çiçeğinnen
443. hē onun güççüğü o ğız ğardeşim seKiz aylıK hamileydi bir ayı
ġaldıydı doğuma
444. hastalandı āniden gece öldü hiş bilemediK ne oldūnu āniden
hastalandı āniden öldü
445. çocuK ğarnında ğıynaşa ğıynaşa o vaFaT eTdiKTen sōna çocuK
da öldü ğarnında
446. oña ōle bi yana yana kül olduK ğız yārum işTe insanı yārum
acılā çöKeriyō bilmōm ben
447. he he ilK çocu uydu genc idi ğī genc ilK çocu u bōle
etevenli né bilēn
448. he o ōle giTdi ğız yārum işTe insanā yārum acıynan telaşeynan
vaKīdimiz geçiyō
449. yağın içine aTarız unu yağın içine baye çiçek yağı unu
ġarışdıra ġarışdıra ġızardırız bunu biz aġa bōle
450. un ğızarī ondan sōna şerbetini ġaynadırız he ayrı yerde
ġaynadırız onu bi çencerede
451. onu açıK bi ġaynadırız baye şōle hana baKlava şēsine gelir açıK
şōle
452. ondan sōna döKeriz bunun üsTüne ġarışdırız suyunu çeKmezse
açıK ateşin üsTüne ğoyuvēriz ġarışdırız suyunu çeKiverī işTe bu

453. içinde düğülcü   ü ğalmıcaĶ ğaşşı   ın göTünnen ezēsin işTe bu
 454. hanaunnā toPaĶ toPaĶ ğalır ya suyunu döküverişin ya
 455. onu TePsiye dökēsin ğaşşı   ın göTünnen ezēsin onu o zaman
 güzel olū un helvası olū

XV

Derleme Yeri: Yüylük Köyü

Kaynak Kişi : Nazım SAYIN – Velide SAYIN (Eşi)

Yaş : 78

Eğitim: İlkokul

Konu: Unutamadığınız, bizimle paylaşmak istediğiniz anılarınızı anlatır mısınız?

1. bizim Paşalâda a ı ılımız vâ yaylada o malımızın yeri
2. orda orman yaQTırmō ya bize taPō yoQ diyō orman köylerine
taPōyu vēmedilē işTe bu hüKūmeT vēdi osmanlı taPōsu vâ
3. bizi māKemeye vēdilē şindiK biz taPōyu gösTeriyos osmanlı
taPōsunu
4. bu taPō diyō ēTKisini QaybeTmiş diyō allah allah
5. ōle déyince ne décen ben huQıuQcu deyilin Ki
6. meselâ bizin taPōda diyō Qıu işTe mehmeT tarlası efendim mări cări
demeK o zaman suy ı umuş
7. batı Qısmında mări cări diyō taPōda esgi yazıyı oQıuyan vâ
yanımızda bizin kōden esgi taPōyu oQıucaQ adam vâ
8. mări cări demeK né ı imiş o da suy ı umuş
9. mehmeT tarlası ve añ diyō haKim diyō Qıu añ nedir diyō
10. bizim ēli huQıuQ da diyō Qıu eFendi iKi Kişinin arasindeQı sete añ
denir
11. çomağnan gösTeriyō hāKime ene bu yeni hāKimler bilmiyō
12. e şindiK nēheTi şindi taPō çıKınca meyerim
13. osmanlının taPō ğaybolmamış ğı
14. bütün arşiveden çıQarmışlâ osmanlının taPō olan yere yenide taPōyu
veriyō
15. bi dēletin demeK öldü ı ü yoQ yâ ne olmuş osmanlı geşmiş
cumūriyeT ğurulmuş
16. bin doQıyüz oTs ı üşde bişelē olmuş felan olmuş atatürK deyiştirmiş
17. ne yaPmış ahe şindi reFarandum çıQdı Qıanun deyişTi anayasa
deyişTi yâ ò zaman da ōle
18. ne yaPmış ğılıQ ğıyaFeT Qıanunu ğomuş şaPQa Qıanunu ğomuş
19. esgiden atatürKün yaPTı ı şē dōru yâni nasī dōru baña göre
20. esgiden halQ Keçeden taQQa geyiyō yasaQ ı edince halQ bıraQamō
yâniK bir örFi idâresini bıraQamō
21. jandırnalâ çarşıda gezen gördü mü adamın şaPQasını alıyōlâ
başından bıçā ı de ı iriyolâ yırTıP aTıyolâ
22. yâni halQ bir Türlü bu işe yaTışamō yâni zaman isTiyō
yaTışmaQ ı için
23. şindiK taQKKeynan gezsene herKes saña gülē ema ò zaman gülünmō
yâni âdeT ōle yâni

24. esgiden meselâ edeP hayâ vâ bi ğız bi òlannan görüşemez görüşese
vuġât çıĶā mesele esgiler bõle yâni
25. ğızı nişannadı Ÿ ın zaman ēlenesiye ġadâ nişannisini gözükmez
yasaĶ
26. e şimdi birareya gelceKlê bénı beyeniyon mu beyeniyon o ben de
beyeniyon seni derse
27. ğız Ÿ inan òlana ġaldı başġa aneya bovaya iş yoĶ
28. e bâzı şeyler güzel bâzı şeyler ayĶırı
29. nâzım sayın bin doĶyüz oTs Ÿ üş do Ÿ umluyun sen hesab Ÿ eT né
ġadâsa yeTmiş sekiz olması lâzım
30. şimdiK ben ēsgileri ēsgi ġıTlıġları gördü Ÿ üm için şimdiKi baġa bu
türkiye cenneT gibi geliyō
31. amma şimdiKi böyüyen de yoĶ yav bırak sen de bu hökümeTi
beyenmiyon ben diyō ötē partiyi beyenmiyon diyō
32. filan ġolan ama ēsgi ġıTlıġ gelse arPa eKmēni yise o görseydin
33. e şimdiK FabrıĶa ununu béyenmiyō
34. esgiden Kıra deyirmen ü Ÿ üdiyō suy Ÿ unan taĶır taĶır
35. ben yunanlıları bilmen yâni yalıġız anám bovam ēsgilē hep onu
ġonuşurlâ
36. yunan aFyon ġocatePéyi TuTmuş avrupanın adamnândan
generalından gelmişlē yōnanın cePeyi gezmişlē aFyon cePesini
37. türkiye bureyi demişlē eyē yedi senede bu cePeyi bozâsa yedi günde
aldım déye ilan Ÿ eTsin demişlē
38. allân Ÿ işi bu ya o zamanĶı atatürk inönü ôsun fēzi çaĶmaĶ Ÿ ôsun
paşalâ
39. allâ yardım eTceK bi insana her şe insanın kendi elinde deyildir
40. şafaġ Ÿ ativerince bi giriylâ cePē né vâsa né yoĶ bi sökülüyō ordan
41. bo Ÿ uşa bo Ÿ uşa çarpışa şimdi oTs Ÿ âsTos oluyo yâ çalköyde
oTs Ÿ âsTos yoluna geliyō güçcükaslanlı birinden duydum on Ÿ iki
on Ÿ üş yaşlandıyız diyō
42. beş ġarış deymennerine gidiyöz diyō eşşeKlere diyō yükü KoduĶ
deneyi orda ü Ÿ üTcēz diyō
43. faĶaT çıĶtıydıĶ diyō arâzinin yüzü insannan yaTmış diyō
44. amca bunâ né dedim diyō ben görünce KıorĶTum diyō
45. onnâ heP Ÿ asKer dedi diyō hemen iKi türk subayı çıĶdı diyō
46. aTnānan geldilē diyō yaralı arıylâ
47. ölmİYEN vâ mı geziylâ diyō bize kōlülere heP Ÿ emir vedilē bu
cenazeleri gömün diye diyō
48. nasī gömcēñ diyō herKes küreyini alan ġeTdİ diyō toPra Ÿ ı eşeleyiP
eşeleyiP toPra Ÿ ı örtüyöz yâ diyō

49. e burıya ğadā ğazılması lâzım diyō a ı usTosun sıca ı 1 deyil mi
diyō
50. bu insan cenazesi öle KoKuyo Ku diyō orılara varılmō diyō
KoKudan diyō
51. náyeTi bozuluyō işTe deyişleri atatürK bu şindiKi sivri yer var yā
hana
52. meselā yirmiçüncü tümen güççüĝ ı aslanlādan inmiş raKam yazılı
yā
53. çalKōn sā taraFında aTmışbirinci tümen on ı alTıncı tümen diye
tePişinnen yazılı orda
54. o aslannān ğoruya a o köyü almışlā cenbere aşmışlā
55. atatürK demiş Ki müreTtebatı elinde keçilleri açın demiş ğoy verin
56. yorulceK yāni ğaça ğaça yorulceK yükü göTüremiceK aTcaK
57. şindi bu yalovası bōvam on yedi yaşında o zaman bōvam da gidiyō
pılısKā toplāma ı a
58. bi görsen diyō ğāve çuvalları muTvaK ğazannarı eFennim silah
ovıya saçılıP ğalıyō
59. ordan bi söKülüyolā ğeçe devam ı eT baKam bizin Kō ı e burıya
ğayanın yanıbaşına ğülenin ı āTına gürgene sinelmişlē
60. herKesin harmanı duruyō yōnan geçiyō harmannara hataşı
deyirmişlē eFennim
61. Keçillēde oysuda insannarı vurmuşlā ēvleri yaKmışlā ataş aTmışlā
62. de ı am ediyō bu ateş o zaman ğızılđaş deymennin yanından bi
sarēcıKlı genci duTmuşlā bize yol gösTer diye
63. o zamanā yol yoK piyade yolu vā yāni aT araba geçiyō sadece
n’olacaK
64. o da şindiKi balıK gölün olduĝu yere ğoru uçurum dere ya yol ona
dōru gidēKen ğaranlıK olunca çocuK ğayboluvēmiş
65. genc ı imiş össen aKlı başindeymişdir onun
66. muraT da ı ında yörüKlē vā aK bıyıK ı olugil şindi onnā da orda
çadırları vā ya
67. ersi orıya ğadā çıKıyolā baKıyolā Kı yōnan ı asKeri geliyō bi bölük
geliyō
68. o zaman herKesin elinde silah çoK dā yükseK onnā aşşāda
69. orda bi taKırtı Kopardıyolā önümüz kesildi diye silahı çatıyolā
70. güççüK beşşik gediĝi deninen yerde sabālıyolā biz söKemicēz diye
gerişin gerişin
71. oysunun giTdiyseniz boya mādeni vā boya mādenin ı önüne geliyō
oysuya habar gönderiyolā biz teslim oduK diye yōnan asKeri
72. o zaman tabi türK subayı o kōdemiş dolaşıyomuş yane da ı a
73. oña habar veriyolā o da hemen üş beş dene sifil alıyō

74. hemen silah buluyolā bereber né ı ise getiriyo sen şuriya geş sen
buriya geş silah çaTmişlā yı ı ılıyo ya
75. e n'olce ı i belli deyil bir iKi paTladın sādan soldan ondan sōna
bayra ı ı ğaldırıyolā
76. kö ı e öKüz arabalarnan çeKiyolā ğāniya yüKlediyolā bildi ı in ğara
ğāniya onun silānı teslim ādıKları āsgerin
77. Keçileri geçişin esir Kāmpı nérde bilmōn o Kāmpı kōlülē ğızıyo ya
78. bölüK gidio çoK ı asKer kōlülēn kimi asKerin birini duTuP
çeKi ı olā ya süngü ya bıçaK KaKıyolā öldürüyolā
79. esir Kāmpına göTmüşlē neyeTi yōnan işTe siz tariyi de ı a eyi
biliyōnuz ya bağa soruyōn işTe
80. triKos uşa ı a vāmadan yaKalanıyo atatürKe tēslim oluyō
81. işTe atatürKün yanına varınca atatürKe demiş atatürKü görmemiş o
82. paşam de ı a çoK genc ı imişin sen demişlē orda görmüşlē de çoK
genc ı imişin demişlē de
83. çabuK bunnān istirātını yapın demiş atatürK çeKin oté yanna yimēni
yidirin çayını ğāvesini verin bunnārın
84. o triKopis yaKalanınca yōnan bayra ı ı vā ya ellēnde atatürKün
ōnnē sermişlē çinnē bunu demişlē yooK demiş
85. bas geş bunun üstünden demişlē de olmaz demiş o türKün gururuna
yaKışmaz bi ülKenin bayra ı ı çinnenmez demiş ğaldırın bayra ı ı
86. a bu işte mēzu açılmadıKTan sōna insan laF bulamaz mēzu ğarşıdan
gelir laF
87. o gömēKen siFiller gömceK ya ğāli ölüle ı i türK ı asKeri zāti peri
perişan
88. meselā tarlada asKer ölüyo hemen toPra ı ı ğazıP ğazıP üstüne
atıyolā
89. Keçillēde bi ğadın güççüKaslanlara vāmiş zamanında ğocıya
90. o da pılısKa toplēceK derKen potin ayakkaı alceK
91. asKer şişio ya ğoyun bile öldü ı ü zaman hayvan şişē asKer şişince
bi aya ı ı çıKmış toPraKdan dışarı da
92. ğadın da potini alceK ya asKer dōruluvmēmiş de tū utanmōn mu sen
demiş ölü ölü
93. ölü ğadına ole deyince ğarı ordan bi ğoyuP ğacıyo diriymiş bu diye
94. halbuKu ölmüş le şişmiş aya ı ı da bi aya ı ı ğalKıK yoKarı
95. potinni çıKarıKan tū utanmōn mu sen demiş ğadın ğomuş da ğaşmış
96. esgi ğadinnā tabi yaralı ölü çoğ ı orılāda yā aslānlānlı yaşı bir ğarı
çıKarmış arāziye

97. yaralı filan vā mı gēTceK yaralı buldu geldi camiye yaTırıymış ebe
ilacı yaPıyō
98. oTdan çöPTen sarıyō onnara çorba yidiriyo yaralılara felan
cenazelēn çoğu şindi aslānlān o tePelere çeKdilē cemel gürsel
çeKdirdi onnarı
99. aşıada yerlēdeydi o cenazelē şeyiTleri tePēye aldirdı da
100. aslānlārla cemel gürsele annaTmıslā bōle bōle oldu
101. bizim kōde bi ğadın vā o geTirīdi yaralıları toPladı diye
102. ça ırın şu ğadını baKen demiş ça ırmış gelmiş işTe nasī
toPlādın asKerleri
103. efenni işTe hemen çarPışma zamanında acıK u.....(anlaşılmadı)
verince çıKādım araziye
104. tarlada bulduKlāmı geTirīdim beş ı alTı dene yaTırīdım ilaşıladım
mēlem vēdim kendine göre
105. çōrba içirīdim ğarinnārı doyurūdum félan demişlē de bēyin vā mı
demiş o da çanaKıKale saveşında ğaldı demiş
106. hic ēlenmedin mi demiş paşam şaKa bi Kere olū demiş
107. baña demiş né işin düşēse noT al bu ka ıda né işin düştü beni ara
bul demiş ğadına
108. hana bu māzilē vā yāni esgilēden odāya ottulā mı esgilē harb laFı
edēdi
109. efendine söyle gēşmişi ğonuşudu e şindi biz para pul örF ādeTlē
heb deyişTi ğalmadı yāni
110. esgide orda esir almışlē ya onun ı olu vādı sareş mısTaFa derlēdi
olu vādı ali de
111. şindi orda yōnanın asgeri bi gece gecelemiş giTdiKTen sōna onnā
da enmişlē pılısKa toplecaqlā
112. yēsyeni bi yeri ğazmışlē yōnanlā toPrānan örTmüşlē mezer gibi
113. fağaT lān bunun ātında bişē vā ya bomba gömdüyse
elliyememişlē
114. olan genşTi bu da yörük oturūdu da tabi biz de ğoyuncuyuz
115. ille moturunan gidem dērdi ben o bo ı azı biliyon beşik ğedini
biliyon
116. bōvam elliyemediK o mezere biz dērmış onnā da para gömdü
diye umuT ı ediyōlā
117. moturunan ille sürem burda para derdi bağa
118. la bōvanın elliyemedi şē hadi ya bombeysa paTlāceysa n’aPcēz
119. ò zamanın genşleri on seKiz yirmi yaşinde Ki genşlē olanlā bizim
burda yōnan geçiyō ğālī cayır cayır cayır cayır geçiyō lā bizim
kö ün soKaKıTa
120. burā indilē mi önnden parça gelirmiş asger
121. bizim bi abdillā vādı allah rāmeT eylesin öldü on ı altılıydı

122. şurda gürşunnuKıTa da asgerliK yapmamış düzeni bilmi ı asger
gelise TüFeK aTceK oña
123. şimd ı asger burılâda çoK amma mesele genşlên kimi burda kimi
burda
124. alTı danesini duTmuşlâ şurda iPe dizmişlê bizin
bâçenin ı üsTünde
125. bi denesi ille beni vurmân demiş memeT ı ali báy vâmiş o vûmuş
onu
126. sōna memeT ı ali báy acıK feci ölmüş de bunun cezasını çeKiyō
derlêdi
127. ben vurma ösên gümürçanda müslüman olannâdanmıştır asger öle
ya
128. allahülayı félan oKumuş ben müslümanın demiş yâni inandırıcaKı
vurmücaKı alT ı denesini iPe dizmişlê
129. bu köylülê diziyō memeT ı ali báy denen adam diziyō Kıziyō ya
vurcaKı bi denesi de yalvarıyō ben müslümanın diyō
130. yâni ayeti kerime okuyō bi şey okuyō ya o zaman insan da bilmō
mudu ben olsam bıraKırdım onu yâ
131. geri çıKıyō bi çaKımaKı çalıyō beşinden geçiyō bi denesi yaralı
ğalıyō
132. nâyeT onu da öldürmüş burda onnarın bōle kelleleri félan soñ
zaman burlâda bōle durâmiş görerlêmiş
133. yav esgiden heKim bōle doKıtlâ doKıtlur mu vâ yâni Ki
134. ēsgiden hasTa olannâ hocaya seyirdiyō hocam oKıuyō ben éyi
olceñ diye
135. delinmiş burdan aKınTı yaPmış da e şindi olsa amaliyeT edêlêdi
né ı se baKırlâdı şindi
136. eveli doKıtlur félan bile yoK ben çocuKlımda bilen yoKı
137. bēş Tene dōrdü gız bi dene olan bu işTe bizim aldımız zamannâ
şē gibi bazarda Pırasa alı gibiydi
138. ēsgidenKi âdeTleri bi görsen şindi ben kendim gülüyōn el de gülē
139. meselâ bayram günleri gelin gıza giTceKlê nişannı ya Kâra Kânı
mēşur ēKseri eksen
140. beş Tene on dene herKes öKüzleri goşarlâ né gadâ gadın vâsa
binē Kânının ı üsTüne eğsenle bi de ba ı ırdaKlı sēs çıgarıyō
141. köyün ı içinden dolandırılâ olanın nişannandı ı evin yânda
gadınları indirilē
142. yâni o gün olan evi orıya gelin gızın evi yimēni ne yaPmış
143. şindi öle deyil eveli ata biniliyōdu atına biniyō
144. meselâ seymen burdan belKi elli metire uzunnu ı u vâ hePi elinde
silah
145. daa öte yandan ta Kâyanın dibinden köyün dışından dolandırılâ

146. şurda bi teKKe vā teKKedeKi hoca bi dōa edē ondan sōna
 147. dōa biTTen sōna davulculā başlā vurma ı a gelini silah ata ata
 alılādı
 148. bi yaTır vā bilen yoK yāni aslını zamandan tarihTen beri duruyō
 149. eveli yāmir yāmadı ı ı zaman yāmir dōasını çıKarlādı buriya
 teKKiye
 150. K̄urban keserlēdi eFendime sōleyin hāyvan da bu kōde ò zaman
 çoK
 151. herKes K̄oyun K̄uzu duTuverīdi belKi beş ı alTı Tana K̄urban
 keserlēdi
 152. adaK̄ bişirilēdi òrda hocalā oK̄uduK̄ları yerde yāmir dōası yāmir
 ya ı ıcaK̄ mesele yir ı içēlēdi bōle
 153. òrda bi ğoca çam vardı ulū
 154. belKi hi tarihinnen ğalma bi çam ı ıdı sōna çam Kendi Kendine
 ğōşTū çürümüş KōKleri de
 155. ora sancaK̄ K̄uralādı urganna bütün kö ı ün ğızları ğēşleri
 sanca ı a binēdi orda şindi bayram olmō bile
 156. her ı eve bayramlaşma ı a girelēdi her ı evde surFa ğurulūcaK̄
 157. şindi ğurbanı KesTilē mi buzdolabına ğoyolā on ı iKi ay yiyolā
 158. çoğu sığır mıĝır Kesiyō ya yalan inanma onu eT va ya çoK̄
 159. o da ğurban KesceK̄ sığırın da eTi çoĝ ı olur zaTen yīrse Kendi
 yīceK̄
 160. ya amcası ya dayısı geli belKi onnā dadā ondan sōna derin
 dondurucuya ğodun mu yi de yi her yer ēT
 161. ğücü olmıyannā ğuzu ğoyun Kesiyō meselā bizim burda hiş
 ğurban KesmédiK̄ bi insan bulunmaz
 162. hērKes ğücüne ğöre ğoyun Kesē ğuzu Kesē ğōş Kesē sığır Kesē
 yāni bōle
 163. ò zaman islam dinine itibār çoK̄ yāni saygı çoK̄ esgiden daĝa çoK̄
 şindi o ğadā deyil
 164. esgiden meselā kō odaları vādır müsāFir esgiden han hamam mı
 vā
 165. meselā adam uşaqdan dunnupūrdan gelmiş gice ğalmış merKebi
 vā atı vā
 166. odanın altında atı bālıcaK̄ yer vā müsāFiri yatıca ı ı yer de vā
 167. he oo odiya müsāFir gelmiş baK̄ yimeK̄ getirin
 168. o mālleenin insanı surFasını alan gidē orda müsāFirin yānda
 yimeK̄ yirdi
 169. beygirine saman yoĝ ı sa yem geTirilēdi dōK̄üverilēdi
 170. müsāFir o ğün yatā K̄alK̄ā gidēdi
 171. esgiden odalā boş ğalmaz hiç yāni aradan ya bi ğün ya iKi ğün
 geçēdi

172. mahaK̄KaK̄ oda olūdu esgi insannā
 173. e şindi müsāFiri gördün mü ben müsāFiri görmezden geliyōn
 eziyeT   oluyō diye
 174. odalā vā yalnız şindiK müsāFir neden olmuyō ğardaşım ğapıcının
 dayi taK̄sisi vā
 175. bindi mi Kütāyaya āşamleyi geri odiya müsāFır ordan gelmiyō
 yāni

→ Askerlik anılarınızı bize anlatır mısınız?

176. elli beşTe giTdim elli yedide geri geldim yirmi dörd   ay yaPTım
 ben
 177. yirmi dörd   ay oT döşşeKTe yaTdım oT döşşeK oT
 178. asgerli   im baye tālim edē edē gēşTi
 179. ağrıda yaPTım do   ubeyazıTda yaPTım İran hududu
 180. ağrının dibindeydiK ben yirmi dörd   ay cemse ğullandım
 181. şoForlu   um vardır benim hāle ēliyetim durā da yāni
 182. yerimiz nasī biliyōn mu K̄oĝuşun uzunnuĝu on beş meTİre
 183. eni on yedi on seKiz meTİre sırF sac āmme
 184. bildiyin tenēKe sac altına ranzıları yaPmışlā
 185. şoFor ğursundeyız ağrıda do   ubeyāzıTTan geldiK ta ortıda
 ğocaman bi bidon vā
 186. ò zaman tezeK yanıyō kömür odun yoK̄ subaylā dayi tezeK
 yaK̄ıyō
 187. cemselēdengidiyōz kürTlēden saTın   alıyōz subaylān evine
 188. erlē getiriP döşe   olā asKerin muTfaĝı tezē'lēn yanıyō kömür
 odun yoK̄
 189. şindi şurası ranza alT TaraF burda yaTıyōz
 190. oT döşşeK vā oT döşeyin üstünde iKi dene baTTanē vā şindiK
 191. o bildiyin o ādi baTTanēlēn adı yoK̄ şindiK
 192. Keşe gibi bişē yāni baTTanē dediKleri
 193. onu seriyōz yaTıyōz iKi de baTTāne üstümüze örTüyōz
 194. baK̄ sac āmme ğar bi meTİre löbeT onbeş dagigeye düşüyō
 195. neFes Kesiyō neFes teller pesen bālıyō bōle pesen bālıyō
 196. şoFor eyitimi yaPıyōz ōrda şoFor K̄ursu vā
 197. beyazıTdan geldiK bölük yolladı orda K̄urs görüyōz biz ğarın
 içinde
 198. sabahlēn ğalK̄ıyōz potinnē doñmuş yumruK̄ gibi ğalmış
 199. nerde çözdürüyōz ayāmızın burnunu soK̄uyōz heme seyirdiyōz
 arabalān yanna
 200. arabalā ò zaman bēzinli arabeyı çalışdırıyōz egzozlā potinin
 donunu ğoyuvēdiTdiriyōz egzozda

201. ayānı soḲamōn dondan büzülmüş bu insan nasī yaTıyōdu amma
allah üşüTmüyōdu buña inanceKsın yāni
202. şindi üsTü sac altı vā dabanı yoḲ bişesi yoḲ
203. nasī yaTā bi asger ğoca ğışla yav
204. o bölüKden sōna sen yüz dene asger vā sabālēn eyitime çıḲıyolā
arabeyı ōrediyolā
205. usTa şoFor yanı başında bir iKi üş dörT FiTes ōrediyolā
206. ò zaman ğare şarzıman cāyır cāyır FiTes geşmiyō
207. ara gazı veme'Ten sōna geşmez
208. hiş ı izine gelmeden yirmi dörd ı ay yirmi üç ı ay yaPTım
209. yirmi dördüncü aya girince bölüKTe bi ben varın izine giTmediK
bi de bi çoçuğ vā
210. bölüK Ḳomutanı çağırmiş Kāzım ōztürK diye bi yüzbaşımız vā
211. ölüm dedi ben seni şindi izine göndercen dēleT saña bi ay izin
veriyō
212. bir ı ayını biTiTiKTen sōna mezūnaT vā dedi baña dedi işlēnden
dolayı bi dileKçe yaz yolla
213. orda bir ı ayı uzadıverim ben dedi bağa yazdım vēdim tesKéreyi
aldım geldim hiş gelmeden
214. üç aylıĝ ēvliydim gelmedim hiş
215. şindi Ḳaygısız oldu mu tēz bitirisin
216. bazıları vā izine bi gidivēsem şē yüzbaşım anam hāsta olmuş da
217. giderlē orıya müracāT ederlēdi aha işTe şōle olmuş gidceKlē yāni

→Neler yetiştirirsiniz köyünüzde?

218. burası ğırsal Kesim eKdimiz ğadā arPa buydey eKeriz malceyiz
ēKseri yonca eKeriz
219. bişcēz balya yaPTırıyōz balya yalvan dōşüyōz ğışın mala vercēz
n'āyeTi
220. şindi benim ğulaḲ acıḲ a ı ır işidiyo ya dün zonguldaḲta
başbaḲan ğonuşuyomuş da
221. benim torun da cēP telefonu vā ya bi de ğulaḲlıḲ vā
222. dede baḲ diñne dedi baña öté yanna gelmiş
223. şindi ò zaman ne dediyi nēT annaşıliyō duyuluyō da
224. işTe Fayizlē felān senesinde şuydu şindi Ḳaş lira düştü biliyon mu
bēş lira filan çoğ ı uzun ğonuşuyō da
225. lēşber diyo Ḳu başbaḲan bize baḲmıyō
226. ne bilen şu ğadaḲ kredi çıḲarıyō bunu çıḲarıyō bu ğadā çıḲarıyō
227. ğardeşin diyō bi bardaḲ çay diyō dörd yüz lira beş yüz lira
228. buydey de dörd yüz lira beş yüz lira bi kilo buydey diyo bi
bardaḲ su beş lira bi kilo su beş lira
229. ben de diyom Ḳu sizin aḲlınız ermiyō hāngı devleT geçēse geşsin
yāni būdeye zam istiyōlā
230. e buydeye zam istedi mi şerde eKmeK de zama ğōcaḲ

231. òle ya ğaç yerden elden geĉiyò
 232. adama diyon sen başbaĶan òsan ğor mûn diyon bi liriya Kilòsunu eder mîn diyon ederin diyò
 233. ben ben başbaĶan òsam yaPmam ben diyon
 234. neye le isTanbolda seKzen doĶsan dene milletveKîli çıĶıyò
 235. éKmeye zam ğodun mu isTanbolun çıvdırıceyi bèlli ben nasî başbaĶan olceñ
 236. senin aĶlın vamò mu hiĉ
 237. ğumân ben diyon ben çünKü éKmeK dāvāsı ğoyveceK ya amanın éKmeK zam diyen
 238. seKzen doĶzan dene milletvekili gidēn der elden
 239. hiş bi başbaĶan yaPamaz onu
 240. çünKü şerli éKmeyi ucuz olcaĶ efennime söyleyin
 241. salata edēse üsTüne sirKesi olcaĶ e kòlü òle deyil tuza banā domatisini yiyiveri ğarnını doyurū gidē
 242. e sen yiyon mu yimiyon
 243. hıdırellezde işTe burılarda işTe yāni kendine ğöre yimeK yaPıyò hava iyi deyildi çıĶarlādı araziye ya
 244. hava sovuĶ çilentiliydi çimene çıĶarlā ateş yaĶarlā yağmır yağıyò yağmır çilenti diye oña diyoñ
 245. siyil siyil davşan tüyü yağmır yağıyò fazla deyil
 246. yalıñız çeşme başlāna giderlēdi heP ħelva basıyolā efenim eT alıyolā kimi tavıĶ alıyò kimisi eT alıyò
 247. yoluyolā kendine ğöre arĶâdaşları vā yaĥıT ğonşuları vā òle giderlēdi gidemedilē bu yol çıkamadılā
 248. yoĶ dōa eTmiyöz canım òlelerde dōa yoĶ o yağmır yāmasa buñalıyoz da òle buñalmasaĶ onu da eTmicēz
 249. hıdırillezi bolluĶ şenlik sayıyolā yāni hıdırillez demeK hana hıdır deyneyini soĶTu ya diyolā bereKeT oluyò ya
 250. hızır aleyisselam deyneyini soĶTu hāsılaT çoĶ oldu bu sene hızır mānāsına geliyò onuñ ı için yiyib ı içiyolā şenliKleniyolā yāni
 251. esKiden bōle gece çiy yağıyı ya hıdırellez ğünü sabā o çiyi bōle tabağa topluyolā suyunu onu yoğurd mayalıyolāmış
 252. ve oluyòmuş da ama başğa ğün olmuyò o hıdırellez ğün
 253. (Eşi Velide Sayın) derlēdi yaşlılā hıdırellez deyneyini soĶāmış bugün derlēdi
 254. onuñ ı için inanıyò herKez inancı geliyò yapıyöz òle
 255. velide sayın yeTmiş beş yeTmiş ı alTı yaşımdayın
 256. namazımızı herKez evinde ğılā işTe duamız bu ğızım
 257. işTe çolūmuzı çocūmuzı toPlarız hevla basarız yūĶa ederiz bi eTlig ederiz
 258. toPlaşır yiriz ēvde hıdırellezimizi bu
 259. bayramlāda Piñēlē vādır aĥa burda da bālarla bizim teKKede burda

260. çocuu yaşamıyan bi insannā inanş gelmiş oña çabıdı gelilē bağlarlā tutunurlā giderlē o teKKéye dolaşırlā
261. çocuğ dünnaya gelince oldu mu gelirlē ğurban Keserlē çocuğ yaşasın diye çocuyu yaşamıyanlā gelirlē
262. ağecın adı teKKe
263. (Nazım Sayın) şimdi bu kōde murad u ismi çoğTur murad da ı ya da ı murad u ismi çoğTur burda
264. (Velide Sayın) şırıya deriz Kırğlar deresi orda ilerde vādır ormanıñ u içinde
265. şurda deriz nazar suyumuz vādır bōle üç yere bağlarlā
266. çeşme vādır oreı işTe nazar suyu diye ğuymuşlā dibinde ğavağlā ğuşburnulā vādı onnara çaPıT bağlarlādı össen öle né bilen çoğ dadlı suyu vādı
267. (Nazım Sayın) bazara gidēKen adına nazar su diyōz biz esKi bazar yolunda
268. bēgirmen gidiliyō şimdiK orda bi ğoca ğavağ vā şu ğadā su ağıyō nazar su deniyō oña
269. o u a ne nazar suyu deniliyō bilmōn
270. şimdi ēsgiden elbiselē çoğ u esKi ğızım
271. enterilēn yeñleri yirtılmış sallanıPduru filan
272. şimdi gelen çaPıT bālamış ğava u ın dalına giden çaPıT bālamış
273. ğavağ bōle püsgül gibi çaPıT u ıdı nazar suyu össen nazar vēmiceK nasısa bilmōn yāni añadın mı
274. öteki añam bağam dedem bālamış diyō ādeT u olmuş ya o da şēdiyō
275. çaPıT u aramaya gerek yoğ zāTen enterinin bi yanı yarım acığ orda bi yırtıyō bālayıP geçiyō ya inan bōle
276. şimdiK ooo ütülü ēlbise olmayınca geymiyō şimdiKilē
277. eveli faKırlıK vā amma çoğ şenliKli çoğ mābbeT vā herKezde gurur yoğ
278. amme garibin demiyō şimdiKinden şen nasıl şen yabandan
279. bize bi dāvatiye gelmiş oku
280. düyüne giTcēz orıya yañız bende çeKeT yoğ giTcēñ ya çeKeT yoğ
281. ābenin çeKeTi güzel ismi n'ise yav bize düyüne dāvatiye gelmiş çeKeT yoğ
282. şu senin çeKeTi vē ben bi düyün edēn gelēn çeKeTi geyip gidiyōz düyün ediP geliyōz
283. şu cōmerTliye bi bağ bi şimdi insan bunu duydu u zaman gülceyi geliyō

284. ya_uT adamın apuTu yoğ_u sa onun apuTunu göTürüyö
geyiP geliyö
285. esgiden ğıtlı ço
286. şindiK allā şüKür hālā höKümeT de birbirini beyenmiyö hal da
beyenmiyö
287. şindi ço güzel şindi yaşama devri
288. adam şindi faKiriñ diyösa adam alışmödur bişelē yaPma_u a
alışmō yāni ki
289. hana hırsızlılā oluyö televizyonnarı aşTın görüyon ya
290. zere bunnā heP edePsiz soyuyo yāni ki bunnā bi de cazasız
oca_u ısönesicelē caza da az bunnara
291. adamın zarrafına giriyö silāh eKiyö soyuyö bi de caza az
alışmı_u olā
292. benin gibi yāşlı deyil ki girennē heP genş işTe görüyonuz orda
telezyönda görüyönuz
293. ben allah rızası için altı ay uşāğ cez_u ēvinde yaTdım ben allah
rızası için
294. e nasī yaTdın nāzım a_u a şindi ıan muhtar var bizim enişTe
oluyö o böyüK ablamın ğızı va onda
295. olan everiyö ba olan everiyö ya kimi alıyö ābesinin ızı alıyö
almanyadan do_u up böyüme ız
296. onu alceK olanı evlendirceK onnan da orıya giTceK faaT ızın
anāsının göğnü yo peK
297. gücü yeTmiyö ğocasına veriyö bunā né yapıyolā banazda düyün
ediyolā banazda evi vā olanın ābesinin
298. şindi bunā né yapıyolā ız olan gelceK evlenme teFterini aşceK
imza eTceK ya
299. böyüK_u ābesi diyo u len git evlenme teFteri elinde diyö
300. ızın imsāsını ullanın olan da ullansın imzāyı māmeleyi yaP
hazırlā
301. yalınız iki de şayidi lāzım ya orda düyün ediyö davullu dümbekli
302. māmele tamam devleT de görse māmele tamam araştırlımyö
araştırılssa iki dene şayid_u ēKsiK olurdu da bilmön
303. bi de ız gelinliK_u elbiseyi geymiş olanla diKiliken ızın anası
vāmiş orıya para damış
304. foturafını ekmişle öle eTmişlē böle eTmişlē efenim davulculā
şāyid niKāh ıyan imam şāyid
305. uşāğ_u a_u ır cezada māKüm oluyöz nasī oluyöz
306. olanı göTürüyolā aradan bi buçu_iKi sene geçiyö
307. orda bunnān_u işi bozuluyö bozulunca ğardeşimin ocünü
dışlıyolā örda

308.  oc n   elinde  oForlu  v    zaman orda bi o ula mo ula gidiP
gelmeK   i in  oForlu  yapıy  gidiP geliy 
309.  lan bi eve  ı ıy  burdan bi ev tutuy  yalı ız amcasının evi  ura
ev duTTu u yer bura
310. alman  arısına diyo  u yav sen beni burda evere men everin
311. n'apıy  bunn  duTuy  birine everiy 
312.  lan i Ten geldi mi bal ona oturuyol  ev  arşıda ya  ay i iyol 
  ve i iyol 
313.  indi o taraF  ıcı   apıy  n'apam n'apam  vlenme teFterinde bi
imzası olmad ndan dolayı
314. nas  a ıl ediyol sa aFyonda  arde ları v  polis oreye geliyol 
315.  rda bi hu u  uya danı ıyol  avu aTa  ızın imz sı yo sa
m meleyi yaPt ndan doley  i eri alırl  diyol 
316. aradan    ay be  ay   li ge di ya bize diyo  u bizin de eni Temiz
ya
317. n zım  bi ben diy  i Te m mele yapılır an i  ge   ald   ayidleri
imza ettiremedim
318.  u  lenme teFterini imza ediv  e ben de  le ya  lan evlendi
almanyaya giTdi
319. bi sa aTlı  olcey  insanın zehnine gelmiy  biz imz mızı yaPıy z
320. bi de di  r  v  ibr m o a da imzalattırıy  mu tar sala    adam
321.  iK T   edince aFyondan dunnubunar savcısına dileK e haberi
geliy 
322. mesele b le b le olmu tur i Te evlenme teFterine ba m n iKi
 ayid mu tar bure gelsin diy  niye  nnediyni bilen yo  unuduyol 
323. evlenme teFterini  olT muza  ıstırıy z  eKiliP varıy z savcının
yanna
324. savcı a ıy  teFteri bu imz  seni  mi benim
325. ee  u imza kimin  ızın imzasını g steriy  e ben  ızı da tanım n
 ız orda do   up b y me l 
326. n  bilem ben sen  ı   t   ayide de  le biz s radan Keri diy   u
bu imza  ızın imz sı diy z biz
327. iyi tamam evlenme teFteri burda   lsın bir   ay sonra teFteri
adliyeye bi yolluyol  bu imza  ızın olmadı     meydana  ı ıy 
328. bizi  a   ırıyol  derdas manas cez vi   zaman a ı    ıdı
329. orey  goydul  orda bunn n a rebaları v  hemen geldil  bi
avu aT aldı geldil 
330. i Te ben   le ediverim b le ediverim felan b  Tan avu aTı orda
 rendim
331. h sTa olunca da b  Tan do Turu da h sTanede  rendim
332. ben onu av aT deyince herKes av aT zannediy n  o    umu 

333. diplomayı almış ya dāva aşmısını bilmiyō nē   se hemen üş gün
yaTdıK bizi a   ır cezaya yolladılā
334. biz Kendimiz isTediK aslında istemesaz da āKlımız ermiyō ordan
bureye gelcez iFāde vēmeye savcının yanına
335. biz iFādeyi deyiştirsez efenni bize muKtar bōle bōle yaPTı
336. bizim bi arT niyetimiz yoK  le oldu bōle oldu diye savcıya
annaTsaz muKtarı TuTuKlūcaKlā bizi salıvēceKlē
337. ne biz biliyōz ne avuKaT biliyō vādiK orda üş gün yaTdıK ordan
a   ır ceza evine saPTıK
338. doKsuncu KoğuşTa bi hiKmeT   a   a vā uşa   ın
goyunbellisinden belli köyünden
339. adamın beş dene muKuāti vā hemen geldi allā rāzi  sun gine
adamdan
340. bizi āşemleyi gece girdiK né demliK vā né  ay vā deha bize tayin
 ıKceK fēlan
341. hoş geldi niz ge mi   sun dedi yanımıza oTdu arKāde lān Ėarnı
a dır dedi yimeK yapın Ėēn
342. Ėo   usun ağası o le hi  yanı sız bu nası  ld sa ba a annadın
bunu dedi yalan ĖaTmadān annadın dedi
343. baK dedi be  Tane muKuaTim vā aynısını annadivēdiK bōle bōle
oldu diye
344. olmaz dedi  ıKaramaz hāKim dedi e nası olcaK
h KmeT   a   a
345. bizim avıKaT da geliyō sizin evraKlānıza baKdım ee sizi ben dı 
tāliye  Tcem filan
346.  arT    sun yalan dedi  ıKarısa o avıKaT  u barma   ımı keserin
 ıKaramaz dedi
347. nası olcaK sen dı e  Ki diyō ba a efenni bunnā kō odasına
oTmu lā
348. bunun buvası muKtar evlenme teFterini orıya geTmi l 
349. Kızın buvası anası Kız  lan oTmu lā teFteri a mi lā
350. ben de odiya dōru indim vādiydım ba a nāzım ābi burıya Ė 
dedil  ba a
351. yav bizim burda  āyid   imzası  siK Kaldı bunu imza ediv  dedil 
352. ee benim bi arT niyeTim yoK aradan bir bu uK sene ge mi 
almanyaya geTmi  ben imza ediv dim
353. e Kız imzā ed Ken Ė d n m  hayır efenim Kızın imzāsını
ed Ken Ė rmedim emme hePisi de masanın  TıraFındaladı
354. biz imza  TdiK dedil  ba a sen de  unu ediv  dedil  ba a
355. ben de bir arT niyeTim yoK  le  Tdim d ce  diye ba a
avıKaTdan avıKaT adam yav
356. āvKaT odası vā ya Ėāli yav i erde ma K m vā bōle bōle diyō
357. yav na K m ne annā yav ben Ėadā mı o Kumu  o bize  le diyō

358. şindi ben onu cigara félan alıyoñ maḥKime ğaleye çıKdıK mı
ğoltūma giriyō ben hāKimim baña iFade vē diyō
359. baK hāKim bey gözünden tanır seni diyō ben bōle bōle dur ōle
demiceñ
360. odanın yanna indim vādım sāde teK Kelime çıKdım masanın
eTīraFına Kız anası buvası hePsi oTmuşlā olan
361. teFteri de aşmışlā biz imza eTdiK izmire giTcēz işimiz vā dedilē
buriye bi imzā edivē dedilē
362. benim bi arT niyeTim yoK bōle bōle yaPTım dīceñ
363. muKtar inanmıyō başını ğurtar diyō baña
364. bizim bir ay yaTTıK maḥKime geldi aynı adamın dediği gibi
dedim
365. savcıynan bi fisildeştilē hāKim bizi dış tāline salıvēdilē
366. şindi işTe avıKaTın aKlı yoK aFyonda avıKaTlā vā onnān
367. yav bize dese Ki avıKaT arKādeş bu avıKaT temiz edē buriye
gidem avıKaT ınan görüşem
368. biz buña bi para verem nası eTcēsez temiz vēmedi mi tamam
barāT eTdiK biz
369. biz temiz edince a ır ceza bi temiz ediyō a ır ceza diyō Ku
370. sen bunnara diyō mıKtara diyō iKi sene şāyidlere on alTı ay
vecēKen sen nası çıKarıyon bunnarı diyō
371. reis de çıKamadı işin içinden uşakda
372. şindi gelinlik foturāFı va olan félan foturaF daKınmış ya
373. para daKılı önünde hePisi nehēti beş ay deha yatırdılā orda
374. çıKTıK geldiK de avıKaTın né demeK oldūnu efennim orda
örendim ben
375. hePsi avıKaT deyil onnarın işi bilmī olā yağın huğuğcuyun diyō
376. heKmeT a a ōle diyō baK hiş delil yoğ ıKān diyō hāKim
bana on ay ceza vēdi şu cezayı yatıyon
377. adamı öldürmüşlē adamı patoza aTmışlā parçalanmış
378. ne yaPmışlā yaPmışlā parçalanı çaya aTmışlā adamın patozu da
yumuşlā yıKamışlā
379. hāKim diyō Ku diyō eveT hiş bi delil olmadı ı halde
380. emme mahKememizin Kanaatince héKmeT özen bu işi
yaPmışTır diyō
381. baK Kanatince baña on ay ceza vēdi baña diyō o cezayı yatıyom
baK ben diyō
382. bi de ōle yaTdım çıKdım ābi insannān başına hePsi geliyō
383. buriya parça āsgerlē geliyō yāni bi āsger né ğörevine gelmişse
gelmiş
384. baKmış bi teK āsger dē şuriya diK yol deriz biz teK başına āsger
gidiyō yōnan asgeri orıya giTceK

385. hemen diyō ārdına düşdüm diyō tın tın tın tın diyō gidēKen diyō
amme o ğaFeyi daldırdı bōle düz gidiyō
386. ben de arKasından usul usul diyō nāsı arKadan varınca diyō
387. elinde bōle Falağ vā āsgerin KaFasına geçirince yere düşürüyō
388. vurunca diyō çama sarıldı bōle diyō odada laF   ediverdi
389. burıya barmaKlāna vurdum derdi barmaKlāndan kan hemen āKTı
derdi
390. çam diyō KöKünden devrilmiş toPraKdan çuKur orıya diyō
çuKura KaKTırdıK
391. üstüne dal budaK örTdüm ğodum yürüyüvēdim derdi o adam ōle
392. burdan bōle yōnan bozulmuş geliyō ya nazar suyun yanda şindi
abdullān tarla deriz o zaman penar bōle diyō
393. elinde mavizer diyō bi silā paTlaTTım diyō silah paTlaTınca diyō
yōnan āsgeri da   ılmış avcı haTdına geşmişlē diyō
394. süngüleri daKmışlē diyō ōnde bi silah paTlama vā
395. baKdıydım diyō çamlı   ın içinden büt n āsger diyō süng l 
hazır vaziyeTde geliyolā
396. gör verince elimde silahı diyō KaKTım diyō pınar yaTTım diyō
397. allah allah allah bi g z m  toPrağ   ınan yummuşum bi g z mlen
baKıy n diyō
398. le allah taraFından diyō çil bi gavur diyō aşı Kıyımdan geşTi
g rmedi derdi
399. g rse s ng y  KaKıvericeK ba a le diyō çil bi gavur derdi baK
eyice baKmış
400. ben diyō n d se toPra   ı e e e e diyō ğaFamı g meyazmışın diyō
401. o silahı s na bulamadı  oK aradı o silahı g md      yeri aradı
daradı bulamadı
402. onun aK r bası do   an deresinde bi su vā k    e geTceK y  ğ li
403. boru moru haz  şindi esgiden K ng   inen geliyō
404. a o hend yi alıK n namlısından barabar buldul  o silahı
405. n re ğodu hasan eni Te buldu o namlıyı ya
406. mizeliK ha e bi dene b mba bizim  vde buldum ben v dim ya
407. bizin burda bi yıKıKlıK v  da ş le bomba  ıKdı şeyin i inde
408. lan bunu  oluK  ocuK oyn K n paTladır derKen n yeT olmu  da
paTlaTmışlē
409. şurda y nan ge iy  ğ li her yeri pıls a sand nan fi eKl  burda
 oK y ni Ki
410. n  arersan v  gavır ğa ıy  diye elindeKi y K  aTmış heb
411. KaPıTı dayi aTmış y r yemiyo Ku yayan v sıTa yoK bi   yoK
412. a   a şurda bombe gencin biri gurcularK nı  ocuKl  da eT raFını
 eviriyol 
413. bombey  paTladıyol  yedi Ki i burdan sır oluy  bu K yde

414. a   a  urdeKi evin y anda y onan ge iverince g ali bomba f elan bulunuy  arazide
415. hergez  or  am  sa ın bir    bulursanız alm n paTlad rs n z eli nizde f elan diye
416. k Fde m Fde yapıp da yiy z ya h     elimizde ya bizim muTFa Ta  ıyma  T her    orda
417.  lum d ven         n n     zı b lanmaz siz  alı ıyo uz derdi pate  ıy  nuz
418. e biz  ardiyennere de ver diK   n    oridorda i i dene  ardiyen va oturuy  ya
419. o da yasa   azandan n   ı  sa h Kime de onu y ceK m d r  de onu y ceK
420.  anun b le der ya biz Kendimize g re yeriz k Fde m Fde yaPTı  mı orda  ardiyannara ver diK biz
421. g r yol   apıdan l  onn  bir   aFTa i i K  i duruy  deyi iyol  y ni  ardiyann n hePisi biliyol 
422. mesela  aza ceza evl nde  ardiyen hemen hemen yarıya ma   mden beslenir orda beslenemez peK de
423. devleT  indi zengin dedim ya  arde im un  argonan geliy  un un bi u a  cez vini d   n
424. t rkiyenin ceza evl ri d   n bu nas  yetiy   a  s  
425. b t n istik kları ayırm  la u a  cez vine n   ad  isti a  d   y sa Kiler v 
426. gaz ya     teneKesi   ceK ya     d  eli Kilerde
427. listiye g re b   n n  y ceK m K m  u  ı ıy  ya
428. biTmiy  d leTin i i yiye yiye biTmiy  y ni yimeyen yo 

→ K y n zde  len biri oldu unda neler yaparsınız?

429. (Velide Sayın) n'aparız sin  urbanı vahti olan  olu   u  ocu   u sin  urbanı keserl 
430. hana  l  giTdi g li mezere  abire yolladı  ya a  amı g mennere a  amleyin erennere gelirl 
431. yimeK yaParız  azannara erennere gelenlere yidiriz
432.  len K  inin hayrına i Te bunu yaP ver z
433. ba  a cumalı     gelir onu ederiz  ır ı gelir onu ederiz
434. hayvan Keserl  pilav ederl  hevla ederl  i Te bunnarı ederiz b le
435. yılı gelir sene dedi mi  ld      g ne hah yılı geldi derl 
436. o zaman aynı  le hevla basarl  g yun keserl  c miye pilav d Kerl  k ye yinir b le yaParız
437. genc   olsun  tiyar   olsun bunna ada lan r      ada     v dır cumalı      ır ı yılı

438. oḲula giTdim bi sene giTdim oḲullā Ḳapandı bi de ı a köyümüz
öreTmen vermedilē işTe öle cahil ğaldım
439. oḲulun adı birinci sınıF derlēdi elif alfa ka ı ıdını aldıḲ giTdiK bi
sene oḲuduḲ
440. bōle işTe cizdim mizdim çıḲTıḲ devam eTmedi aa be diyodun
ġāli alfabeyi oḲuyoduḲ
441. eliF alfebeyi bellediḲ oḲuldan çıḲTıḲ o da zehnimde ğalmadı
ġızım nerde ğalcaḲ
442. yedi tene çocuġ dünyaya geTdim o ğadā ḥarantı işlē
443. biz eveli hayvan çoḲ sa ı ıyöz çapıya gidiyöz
444. Fırına hamırı yo ı uruyöz Fırına eKmeK yapıyöz biz bōle bōle
yaşadıḲ yavрім oḲumayı nerde bulceñ yarı bellediñ
445. dörT ġız bi olan beş çocuḲ iKisi de ġız ı ıdı onnā meFāT eTdi
ġüçüKlēdi birer yaşlāndadı öldülēdi
446. şüKür bugünümüze dünyayı eleKlediK ğalbırladıḲ biTdi oTduḲ
ġāli hinci
447. sormu ı olā ġāli bize nere gidönuz n'aPcēñiz demiyölā çocuḲlā
448. ölüm va işTe bi deneciK allā ömrünü vēsin ġızları da ı ıTdın
torunnara geldi sıra
449. bişiriyolā süPürüyolā yiyib ı içib ı oturuyöz ġızım alla ı a şüKür
rāTımız iyi
450. eT yimeyi félan yūḲa éderiz tiridi ya sādca éderiz ya Fırında
éderiz
451. yūḲaları yazarız ince ince bişiriz culuḲna tavıḲna onnara tirid
ederiz onun suyunu eTini de üstüne dideriz
452. benim gelin bazar günü almış gelmiş on ğadā adem eTcēz diye
ūraşıyō
453. culuḲ yavırısı tavuḲ da almış culuḲ hindi hindi
454. biz culuḲ deriz başġa yerlēde hindi derlē bizim köyümüz
455. yımirtaya bazen gaga bişirevēcen deriz çocuḲlara
456. salı çarşanba perşenbe deriz cuma cumartesi Pazar girey derlēdi
Pazara girertesi
457. cumartesinden Pazar geliyō hinci öle diyöz o zaman da öle
diyoduḲ cuma āşamı
458. muhabbetin ismi meşvereT
459. (Nāzım SAYIN) şindiK on ı iKi öylül başlamış ya gelmişlē nasī
ġavuruyolā biliyon mu
460. muḲTara buranın muḲTarına mesele sen gibi Ḳumutan gelmiş
cib ı inen herKes tāKib ı olmuş
461. kimde dabanca varsa bunnarı liste eTceñ vecēñ
462. muḲTar hePsini yāzmış benim adımı da yāzmış seni de yāzmış
463. ámmá ana avrad düz gidiyō muḲTara yav decēñ gözel bāri toPlā

464. nasî KüFür   ediy  biliyo  mu y ni sen bi c hil   iKen o i i
yaPmazsın
465.  or uduy  y ni hana  abı  geTsin
466. anas ba   ırıy  felan a felan a dabanca geTsin
467. birinde de dabanca mabanca yo  v  yazmı l 
468. adam n'aPsınmı  seyiTmi  birinden pareylan dabancey  almı  al
dabancey 
469. biz de  ı ladeyın bu da asgerde o a dedim Ki gid Ken  l m sen
dabancey  ner   odun
470. samannı   ın  o usuna  ey   inen sardım  oyv dim dedi
471. ben dabanca ellemedim bile ye bilm n bile ya benim ismim
o kumu  l  n rde duruy  o demi l   ı lada duruy 
472. nas  cibe binmi  geldi selam sabah yo  ho  geldin dedim ben
473. yahu zaTen ben duyuyon ya felan yerde  u adamı d vm  l  b le
olmu    le olmu  heb duyuluy 
474. biz zaPadan  or umuza efennim dabanca dabanca k yde gidem
getirem
475. ho  geldin bi ayran i  binem arebaya dabancay  alam gelem
Teslim edem demesini bilm n ben adam  abil   eTceK mi eTmiceK
mi onu da bilm z ya
476. geldi dabanca n rde dabanca k yde diyon ben
477. murad    lan  oyuv dim diye ya yo    ısa orda valla   i i in
K T 
478. len elimi so Tum bi uzaTdım dabanca elime gelmedi a lım
giTdi
479. bi de   a uzandım bu yol sargısınnan barabar elime ge di aldım
geldim
480. yalınız adam dedi Ki biz da   ın ba ında duruy s ha  aTen burda
da bi silah  arT dedi
481. valla burıl da milleT hana  or mıyanı bille neriye yaTca lanı
 a ıyo herKes
482. b   a k l de f lan de   a peri an eTmi l 
483. le vurmu  gine araya giTmi dir  lmeynen  ld rmenin Far ı yo 
Ki
484. yav ne bi im K rfediy  ya adamın hanımına  u a bu a ya

→ K y n z n adı neden Y yl k?

485. (O lu Muhtar)  indi k     m z n adı bin be y z otuzun haritası
ge di benim elime
486.  ada ıro teKnisyeni ar ivden  ı armı  ba a dedi bu hatıra ol 
sa a dedi
487. ben orda haritada ba Tım   le u a  bi haritada K   ld lm   

488. bizim köġün ismi yŷnlŷK yŷġlŷK deyil mesele ŷindi pıncıK
 isim o Keçillē dediġi ŷi ŷaman Keçiler o köġün ismi de
489. oysu köyŷ vā ŷurdan indiġiniz zaman oysu köyŷ yoK
490. saraycıK vā sarıca heP bunnā
491. mesela esgiden yörŷKlere sarıteKelilē diyolā ya sarıkeçi bunnā
 nere sarıteKelilē oba
492. meselā Keçler keçici yörŷŷ bizim ġozan yörŷŷmŷ yŷn
 yŷnlŷK Koyun çoK olduġu için yŷnlŷK
493. nerden geliyŷ yŷnlŷKden sonra yŷġlŷK oluyŷ
494. dumlupınar dumlupınar deyil tulumpınar bin beş yŷz otuzda
495. esgiden ŷey vā bŷle su KAbı yoK ya çeşmelēden geliyŷ ya
496. toPraKıbrıK bile yoK tulum vā hayvannān o ġarinnānı
 temizliyolāmıŷ o çeşmelēden dolduruyolāmıŷ onu tulumnānı
497. tulumınan gŷtŷrŷyolāmıŷ ordan tulumpınar derKen dumlupınar
 oluyŷ
498. o haritayı ben bizin bu köylŷ milli eyitim mŷdŷr yardımcısı ŷindi
 baŷġa bi yere atanmıŷ o musTaFa ġŷven
499. adnān hoca vā ŷreTmen o da adnān elmas
500. onnā geldiydi burıya bŷle bŷle onnara gŷsterdim bize bunu vē de
 dedi biz cemaKen yaPTırām fotoKopi çeKTirēm sana gŷnderēm
501. benimKi de fotoKopīdi zāten ne oldu orada harita yoK
 KaybeTmişlē çoK ŷŷzŷldŷm
502. ta aFyondan çallıya ġadā alıyordu o harita çoK bŷyŷK
503. haritadan annıyan biri olsa daha otutturucaK yāni
504. (Nazım SAYIN) köy köye benzemez bu köy oysuya uymaz oysu
 Keçillere uymaz Keçillē oysuya uymaz
505. ŷīve baKımından ŷsun ahlaKı yŷnŷnden ŷsun köy köye uymaz
506. mesela Ki köyŷn içine geldiġin zaman bize ne diyolā ayannar
 sŷlalesi diyolā
507. sŷlāle sŷlāle bile farKlıdır birbirinden deyişKdir mesele deli
 memeTlē sŷlalesi derlē burılāda
508. āmaTçavuşlā derlē bunna bile birbirinden farKlıdır ahlaK
 yŷnŷnden davranıŷı
509. (Muhtar) ahlaK meselesi ġonuşması davranıŷı hareketi mesela
 bizim sŷlāle bi itibar efendi iyidir yāni
510. ama delimemetlē diyolā ya o biraz cıvdıraKlı cıvıKdır yāni
 dŷvŷşçŷ Kavġacı bu tiP ŷeyi sevē
511. bizim sŷlāle bŷle çoK efendi beyliġi sevē aġırbaşlı terbiyeliliġi
 sevē tercih edē
512. (Nazım SAYIN) mesela Keçillēde telefonnan birbirlene ŷaKa
 yaPıyolā bildirmiyŷ ses geliyŷ ya kimdir

513. sen şölesin ben bölenin diyö ama kimnen geliyö bu Keçillê köyünden bizim kölüye tanıdı ı halbuKu yâni devamlı teleFon geliyomuş devamlı
514. bi de kötü kötü gonusuyomuş yav Kim ki bi gün böyle beş gün böyle on gün böyle
515. da ıa yeni altındaş savcılına gidiyö annadiyö bu bizim kölü
516. savcılıK da bunu buluP çıkariyö Keçillê kö ından iKi Kişi çıkıdı ını söylüyö
517. seKiz bin nira para cezası üç ıay haPisliK veriyö bunnara savcılıK
518. dāvāndan vazgeçceK ölusan üç ıay sen yaTcāñ diyö yâni dileKçeni geri alısan
519. misal veriyön KeçillêdeKi adam bu teleFonu oysuya edeydi savcılıK bunu buley çıkareydi bu KesinniKnen muKuaT ınan sonuçlanırdı
520. oysu köyüne biri teleFon eTseydi bunu savcılıKdan bulsaydı adam adın gibi bil Ki ölümnen sonuçlanırdı bu
521. sen benim evme nası teleFon eTdin diye çeKê vurarlardı aFı yoK burılâda aF Kanunu vâ
522. bi hata yaPmış yañılmış filan orta yere ben giriyön olmuşdur bu işlê felan orda yoK abi oysu kö ünde yoK o
523. orenın ganazisyonunu yaPıyö genişlê kölü bi çocuK usTa
524. nası ısa yalan yağnış onun hanımına belKi laF ıeTdi belKi de eTmedi yâni bunu allah biliyö
525. bu oysu kö ünde duyuluyö işTe beKarlar hüseyinin evine adam laF ıeTmiş adam ganazisyon çuKurunu yaPıyö usTa yâni
526. alTındaşın bi kö ünden çocuK çeTme kö ü vâ usTa ya orda çalışıyö
527. yalınız esgiden de selamu aleyküm merabaları var ı imişmiş yâni
528. süleyman ee felan yerde beygir varmış ben bi beygir alcēñ
529. mācir kö ündeymiş gidem ordan senin arabeynan bunu alām diyö olur diyö
530. alTındaşdan çıkıyolā çalKöy taraFına dōru gelıKen iKisi vâ taKside emme zātinden dabancayı hazırlamış belinde
531. Kapıyı açıveriyö aşdı ı gibi tutuyö dabancayı adam öldü giTdi
532. yâni bizim burılâda ayıP künah derlê ayıb olur bu derlê yaPmış bi yannışlıK ya yalanı yoK yānışı vâ bu işin felan fıstıK
533. (Muhtar) konyalı bi öreTmen vâdı burda kö ün enişTesi oldu o öle derdi sizin köy bu çevre kölerde istanbul dili çalıyö şivesi gonusuyö konuşması düzgün yâni

XVI

Derleme Yeri: Eyidemiir Köyü

Kaynak Kişi : Ayşe KIYAK

Yaş : 70

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Gençlik yıllarınızı, düğününüzü, ailenizi anlatır mısınız bize?

1. Kızım hāFızalāda yoK belki yetmişe merdiven dayadıñ ò zaman
meselā yirmi yaşındā gēş Kız ıdım òle
2. oo bi saşlarım vā arKam bōle bi arKa saç ıdı aman derdi gösTerme
saşlarını derdi rāmeTliKlē dışardaKilere ş ēTme
3. bōle dönüyōdu arKam bōle anam on onbeş dene örgü örüyōdu bōle
bōle
4. Kızım saşlā hinci neden zayıF oluyō
5. bizim ò zaman saşlāmız zayıF deyildi hinci zayıFardı avaralandı
6. Kızım sabunnan bile yıKamazdıK eveli baş kili vādı sen gördün mü
baş kili
7. amanın o baş kili gömēdi ġālī sobanın içine bōle bu ġādā ısladırdıK
ġabarīdı
8. amanın bu sabundan filan bin ġaT éyīdi
9. bu saşlā bi dene dayanmazdı
10. sürēdin bunu ıslādın bōle bu saş da daranmuyō Ku dah bu ġādā
11. ondan sona ġaynıTam félan dünüre geldilē istedi bubam vēdi ne bilēñ
12. biz ellē gibi hincikinnē gibi bi elinnen tutup da adamımızı biz alcēz
vecēz diye demezdik Ki
13. KōrKadıK biz böyüKlēden KōrKadıK
14. resmen diyō herifi Kōluna daKıP geliyō beni ġabıl edēsen ediñ
eTmiyōsañız tamam gidiyō
15. nereye gidiyon nere başını aldın gidiyon
16. torunum ölüm vefat eTTiydi ondan sōna ta buvası evelden beri sözlü
gibi şey sevgilisi vāmış
17. otuz dokuz yaşında félan vardı
18. beKar félan deyī iKi dene Kızım vā görsen senin gibi
19. biri nişannandı bi Kere bi denesi güccü ü vā ġālī peK aKıllıdır
20. babaanne der de bi dā demez yavrūm yavrum
21. gebegenş gelinim vā bebeK gibi allān işi
22. hasTa ōdu kötü hasTalī KaPladı
23. acı félan çekmedi Kadın Kızım amanın bōle şe e gidiyō hasTanē
gidiyo KōnTrol oluceñ diye
24. ā orda bozuluyor allahım Kōrban oldu um ya rabbim

25. aman sülēmanım derdim de çiralā yaḲsam arasam bulamam
26. inanılmaz mı alla ۞ a işallā işallā allām orilāda gösTēsiñ ölumu
27. ölüm gelir benim yanıma anne diye duramazdı
28. beni istedilē buvam rāmeTlik vēdi işte kō nişanı nişan eTTilē iş
eTTilē
29. çeyizi sonrādan yaPTın gelin olūḲan evela çeyiz hazılamıyos Ki ilkin
nişannıyolā işte bu
30. bōle evin eTıraFına serēdiḲ çeñizleri bōle çeñizlē āmazdı
31. oya né bilēñ incıḲ gıncıḲ né bileñ né isTēsen vā
32. hinci hē şēlemiz gēşTi
33. benim iKi Ḳardeşim vādı iKi Ḳız ḲardeşTiḲ
34. bir ۞ olan Ḳardeş ۞ idiḲ onnā haḲ vāKi oldulā ben Ḳaldım
35. senin memnekeT nere ay canım dā o yannısın
36. o yanna gitmedim ben çoḲ gezdim ya o yanna giTmedim Ḳızım
37. amanın orduları mı dēñ Fatsaları mı dēñ her yaḲaları gezdim
38. görümcemin olana nişan yaPıyos orda FaTsadan gelin getirdik
39. gelin de oldu maşallah bōle Ḳapı gibi hinci zayıFtı olan da
görümcemin oluydu ondan sōna biz ora dūñüre giTdiḲ isTedik
vedilē
40. ordu da ۞ a güzeldi bōle yeşilliḲ yaz günüydü biz giTdiḲ ama
bulasıya ğadā da öldüḲ
41. uzaḲ Ḳızım amān arabalā tuTdu ḲaFalāmız döndü
42. allahım bulasıya ğadā arabadan enmişin de ben deha öle gitmiş
varmışıñ alana dōru ḲaFam döndündən yordu araba PeḲ tuTdu
43. görümceme gelin geTirdik ordan FaTsadan
44. hinciḲ yine o yanda oTuruyollā FaTsada
45. dört daneydi bir haḲ vāḲi oldu iKi Ḳız bir ۞ olanım vā
46. Ḳızlām senin gibidir Ḳocıman Ḳadınnā
47. hemen hemen elliye merdiman dayadı büyük Ḳız
48. ev Ḳanı mı hiş ۞ bi iş yapmıyor birisi anḲarada Ḳızımın Ḳocası
baḲannıḲTa
49. alTı dane Torunum vā çoḲ çocuḲ isTemedilē
50. yalnız félan deyilim dede vā olan vā da gelinin Ḳocası vā gelinimin
işTe çocu ۞ u yoḲ
51. allā büyük baḲTıriceñ Ḳızım baḲTıriceñ de olan burıya gelceñ félan
diyo
52. ölüm diyon baḲının né ۞ se alla bi evlaT nasiP ۞ éTsin vēsin işallā
alılā bi dene ğali né ۞ aPcēñ
53. yerimiz vā yoḲ Ḳızım yoḲ ben adım aTamıyon
54. yılda eKTinen gine gidiyōduḲ Ḳıyından bucāndan şurdan şōle bi
yeri toplayıveriyōduḲ
55. hinci bu senele dā gidemiyon esgisi gibi gidemem halsizin bu sene
halsizin gidemem

56. hemen hemen on sene oluyō ğāli ilazım ezennerin hürmetine
 57. olan emekli oldu biliyo musun
 58. genc   olsun olan emekli oldu işTeciK e'sik bi şeleri varmış da   a da
 59. annarı tamamleyiP de ğāli giTmiceK başğa yere evde durceK
 60. buba da ētiyar zāten e çalışamıyoz Kızım biz he KālceKlē
 61. eF filan aldı şeden he izmiT
 62. hinci sen bunnarı niye yazıyosun
 63. torunum ardānna o yanna K rban olam o torunum da gitti ēKeK
 torunum da giTTi hinci K z torunum da giTTi o yanna
 64.   geri geldi g rev mahanasına geldi  yi k T  all  bin bereKeT vesin
 ayl n z  alıyonuz i inizi g r yonuz
 65. K zancınızın all  bin bereKeTini versin
 66. e benim torunn m da çalışıyo K zum bi denesi anK rada
 67. o da ş    inen i i yazıynen  iziynen  le a   a onn dan i   diy 
 68. bi denesi tayini  ıKdı ard na giTdi  ndan s na
 69. ordan baK m nasiP   olsa  ssen tatilde gelir all  nasiP   ederse
 70. onn  da babaları olmayı ın  ocuKl  onn  ecik  alı ıyoll  ondan s na
 oKuyoll 
 71. gelin  alı mıy   ocuKl  oKuy  i te babal n n ma   i ını alıyoll 
 72. ineyi s dıK inek sa   a an n  bilen nas  TePeFırladı hayvan da han 
  iTme f lan aTmad 
 73. kendi dengemi ğaybeTdim heralda tansiyon da v  bende de
 74. a  a     oTuruv dim a bu  slaK y re oTuruv dim
 75. hi  hisseTmedim ac  hisseTdim s na K ldir K n hisseTdim
 76. K ldir K n beni aman aciyo aciyo dedim K ldırma
 77. K ldirm ceK deyil K ldırceK  urda yiyenim v 
 78. ğ li adamın da aya      rıy  K ldıramadı beni
 79. git dedim osmanı bul g  o  ocu   un adı osman git dedim bul g 
 80. ay beni ğucaKlayıv di  oPbuduK aldı  ıKardı buriye geTirTdi
 oTurTdu
 81. genc   adam benin n  canım v  o da K rucu da olan he burda da
 K rucu v 
 82. bizimKinn  de  e  diyo
 83. hemen g Td  arabamız v  Kendimizin hemen g Td  doKTur  yi   
  Tdi
 84. doKTur na'Pcek film  eKdi     Tdi ah burası ama hinci  yi buram
 hinci  yi m  all 
 85.  emen  emen a   yoK rı yirmi yirmibe  g n hastaneye yaTTım
 86.  emen  emen KırK g n  ldu
 87. eciK kendim y r yebilıyon ecik ecik ğ li g c m  v sen de ama
 g c m  veremiyon o  eye

88. zayıFladı kendim de Kız Kızım eyi kötü allā bin bereKeT vesin yiyiP
içip durüz
89. yimēmizi yiyoZ öle viTeminsiz bi şe yimiyoZ niye zayıFlıyoZ
bilmiyon
90. durdu   um yerde zayıFladım ha durdu   um yerde hasTanede
zayıFladım
91. hasTane siñir ödum işTe kendi kendime siñir ödum
92. ay cinnē perilē başıma yumuldu
93. bi odada iKi  asTeyız cinnē perilē başıma yumuldu
94. anneşemedım dey  benim hasTeye n  zararım v  onun bana n  zararı
olceK
95. onun da geleni gideni v  benim de
96.  asTanede bi g n Kızım Kaldı a  le
97. am n giTce  diye hemen Kendim g   ll  geldim
98. all  gavur K l olsa d   rmesin all  d   manım gavur  sun
d   rmesin
99. all  m t c    Tmesin
100. ill  ba a baTır ya a baTır h Kesin evli evine k l  k     ne
101. n  dersin de hinci bi deneciK mi Kızın v 
102. bildim bi deneciK ma  lla all  arKası gelir i  ll  arKası gelir
hayırlı  sun
103. all  o   ul da verir Kız da verir gine hi  deyilse    deneciK d rT
deneciK do ur    deneciK do ur
104. bi dene  KeK do urusun hi  deyilse
105. utandırmıyen utandırmıyen bizim d rT den di d rT evl dım v dı
106. a  ızım her do an ananın yanına K r   mıy 
107. baK  benim dalyan gibi Kuzum giTdi bombo  bo aldım Kaldım
108. senin gibi Kızl m v  canım all  biri anK rada biri K T yada
109. bu gelin  lan beni  asTaneden geTdil  de  le geldi onn 
110. herKez dedi b y K Kızım mesele K Tayadaki herKez dedi on
be   g n K lcaz anamın y nda
111. onbe   g n anam Toparlanasıya  ad  doKTurum  oK    iydi all 
bin Kere r z   sun
112. ToParlan sın diyo yavrum can isTemiy  can isTemedi i Te
 uruduK  aldıK
113. can isTemiyoz diyoZ g c n varsa bi  eyi  unu surdan  aldır sın
g c n yo    sa nas   aldır ce  bunu
114.  aK mıyo K K mıyo a ..... d ner da ırım da
115.   li hall  biTdi  alimiz biTdi
116. ben Kendi Kendime biTmedim de  lanın  z nT s  biTirdi beni
117.    senedir beni biTirdi
118.   da yavrum melaiKe de melaiKeydi melaiKeydi
119. sen d nyada K ybeTdim diye  z lme all  bene bunu v di K rban
oldu   um

120. ah yavrum ah işallâ işallâ inanıyoñ ama dayanacaK da gücümüz
Kalmıyō
121. sabreTceK de hālımız ğalmıyō ya sabır daşırıyōz sabrı daşırıyō
122. ne   edēm yavrum allahdan gelene razıyız
123. allā göKden né yāmır yādı da bura ğabıl eTmedi hePsini de ğabıl
éTdi allā teala
124. Kızım şéKer ğaT ğı şeKercin ğıTsa
125. hemen hemen yeTmiş var   ıdır ben bilmi   on yaşı mı ya
126. aşşā yoKarı o da yetmiş yaşında o da tıngırdayıpdurū
127. a muhtarlıKdan bu boKu vā onden sōna geli gidē allā razı ōsun
candırmalar baK geli onnā da ana Kuzusu baK derin
128. ōle deyil mi yārum onnā da ana Kuzusu maşşallā nēde buldun
candırmayı sen Kuzum nerden düştün
129. maşallā Kız ünivesTede oKurKan torunum KaTiyen şe éTmiyo
Kızım

XVII

Derleme Yeri: Eyidemiir Köyü

Kaynak Kişi : Ayşe SUCA

Yaş : 70

Eğitim: Eğitimsiz

Konu: Yunan işgali sırasında köyünüzde neler yaşanmış?

Kendi hayatınızı bize anlatır mısınız?

1. ğaynınamın buvası oluyo sülēymanım demiş bunnarı demiş bu gavırlā māFeTceK demiş
2. ğālī biz olduK oldūmuz Kādā demiş al da Kaş bunnarı dağa demiş
3. ğaynınamın halası bi de bi dene da ı a vāmiş bi ğonşu da ı a vāmiş o genşleri
4. o sülēman dedimiz dā òrdan almış Kaşmış
5. yazıK dālarda durmuşlā saba ı a ğadā
6. hateş yaKen deseK derdi ğorKuyos derdi
7. bi KıraTlı ğēmiş āşamleyin ğālī böyün demiş sizi yaKcaK bunnā demiş Kızım o KıraTlı
8. işTe milleti toPlamışlā bi Koca evin ı içine odanın ı içine yazıK a ı a bōle tiTreşilēmiş yaKceklē diye
9. şey KipriTlē oluyō KipriTi yaKarlāmış da saçaKlā bu ah şeleri tuTuverilēmiş gavırlā
10. ordan derKān yavrum biz ğālī ğaştıK derdi sülēmannan derdi halamınan derdi
11. ğaçınca derdi şē éTTiK derdi dah TePelere çıKmışlā yuKarlarda TePeler vadır
12. baKarlāmış yazıK gavırlā da şurda alören vadır biliyon mu alörenin altında gavurun şesi
13. fırKaları çōK belKi on milyon vā derdi ğaynınam
14. bizim türkün asgerini āmış gitmiş buriye siz gonceniz demiş on dene fırKa
15. o aKbırın TePeye gondurmuş on dene fırKa atatürKümüz
16. allah razī òsun ordan derdi a yavrum derdi bi yere da ı a gondurmuş ya oraya peK bilemiyon ğaynınam deyiveridi
17. onnā ordan vemişlē topu gavurun üstüne bunnā aKbırın da ı ından burdan vemişlē çoğ ı insannā Kırılmış
18. amanın yavrum su yerine ğan aKTı derdi ğaynına ğannā faşır faşır ğan aKTı derdi
19. derdi sen bizi geTdin demiş gavurun başbaKanı yol vē yahūT yēmeK ve bize biz aşlı ı ımızden ölüyos
20. sen né gedin demiş memniKeTinden demiş o da
21. sen né çıKardın bu asgeriñi demiş yazıK dē miydi burılāda ğırdımaya demiş
22. o da demiş mecburuñ türkün memniKāTı eliñizden alcez demiş

23. baK eliñizden alcez demiş onun için geTdim ben bu asgerimi demiş
24. hadi né yaraTdın hinci demiş heP Kırdırdın
25. hem bizim türK Kıırıldı yavrım hem gavır Kıırıldı der
26. su yerine ğan aKtı derdi de a   a  le deyiver di r meTliK
27. ğ li iKi g n g memişl  ordan
28. k y  yaKmadıl  derdi deyiveriyon ya KıraTlı amanın ğaĉın
burıl dan demiş yaKceKl  diye
29.  o   u insann  yazıK orıl  TePel  et raFında orılara Kaşmışl 
 orKmuşl  yaKceKl  deyince
30. eciK eĥTiyarl  varmış benim dedem f lan eĥTiyarmıř n  ğad   lsa
ben gibi yaşlanmış
31. a a o dedem felan ğalmışlar b rda o KıraTlıya da demiş yaKmasın 
tembih edin demiş yazıK dedeca   ızım peK  eKmişl 
32. benim dedem anamın bubası oluy  o sav şa ğaTılmamış
33.  anaK Kale sav şı  muş ya bubamın bubası orda saveşTe  lm ş
34. anamın bubasının adı el   osman bayraK bubamın bubasının adı
 mer suca  mermiş adı
35. n  demiş aha bu anamın bubası o dedeme  nişTe demiş ğ li
36.  nişTel ne v mişl  anamı ona v mişl  o dedemin ş sine
37. anamı dey  de ğız ğardeşini o  mere v miş o dedem
38. ordan derdi a yavrım derdi iKi bir o  anaK Kalede esgerlik
yapıy l miş  nişTeli ğayınlı
39.  nişTe demiş eciK yazıK şaşKıncaneymiş  mer dedem
40. eciK demiş bir Kıyıya ge demiş harbe esger ayırıy l  demiş
harb   olceymiş esger ayırıy l miş
41. v miş v miş da ta esgerin  n ne di eliv miş  mer dedem  mer suca
  li
42. n    se n  bilsin senin nerden gelc ni topun  le dey mi g l m
43. yazık o toP d şenn  heP Par a Par a da   ılmış
44. a   a dedem de deyiver di bizl  de tabi peK dey diK
45. ben gelin oldun en sonu  ld  dedem ya deyiver di peK   oKumuşudu
46. ben de oKuy n sen g rsen benim K ranımı yar    Tce  a   a
yaKında
47. bu g z m pek sulanmıyo da g z m sulanıy 
48. suyunı bişe  demeyiz nine dedil  n 'pem ben de ğ li siliyon oKuyon
49. g zl K vedi iKi dene hem yaKın hem ıraK g zl k vedi allah r zi
 sun
50. Kadıncana biliyondur b Ki n z n hanım ş de devletde devlet
hasTanesinde ğiTmedim mi
51. deh a a b le b le bi de ğali yavrım derdi ğadınlara saldırmış o
gavırl 
52. ezyeT eTmişl  de gavırl  ahanda pek K rKardı gaynınam
53. hep gezmişl  yalıñız bu k ye evvel dan pe' ezyeT eTmişl 

54. burdan ğāli deyiveriŷon ya iŷTe o ğannıkörpü diyoŷ onun ŷēsine
 55. rāT vēmemiŷ bizim türKümüz nereye giTcēse giTsin demiŷ türK
 56. nerēye giTceKlēse giTsinnē deFolsunnā giTsinnē né ezyeT eTsinnē
 bizim menniKÁTımıza yazıK de   il mi gülüm
57. ge ēKen Ke illeri yaKımıŷlā evlēni bizim atatürK ğāli ğöluyō ya
 58. Ke illēn evlēni yaKımıŷlā ordan ge ēKen oysu vādır oysunun evlēni
 yaKımıŷlā yol üsTlēnde
 59. ondan sōna gidēKen bi sarēcıK vādır biliyondur sen onnarı ya
 60. a a o sarēci   in yol üsTlēndeKi evlēni yaKımıŷlā ğaynınam deyivēdi
 gülüm
61. iŷTe ŷē yaPıyolā eZiŷet ediyo ondan sōna ğāli derdi
 62. ŷē var   ımıŷ  K ren ta  K renden gelmiŷ bizim dedelēmiz oysu
 ya gelmiŷ oysudan da benim nineme almıŷlā gelmiŷlē gelin almıŷlā
 gelmiŷlē
63. oysu  K rende benim aKrabalām var ya ğāli Kim giTceK
 64. yoK gülüm biz gidemiyoz onnā da gelmiyo ğāli
65. elmas tēzem varmıŷ orda  K ren kö   ünde avlıları yaKımıŷlā
 geŷmiŷlē
66. ŷeyin  ayı vā ya porsuK gülüm orda gediz  ayına döK ld  derdi
 gavırlā
67.  oĝu ölm ŷ orılāda gaybolmuŷ zāti derdi
68. bizim türKümüz ölmemiŷ ölm ŷ gine de tabi öle dö   üŷ Kavgı ol sa
 ölmezlē mi
69. de derdi a yavr m derdi bi edivēdilē bizim memniKaTlāmızı bi
 edivēdilē burda derdi
70. sonnā ğāli aha o gelini n senin ğonuŷTu   un gelini n evine ğaravana
 ŷēsi ğurmuŷlā yimeK
71. bizim türK ordan derdi yazıK derdi ğaynınam elimizde varsa
 göT r veridiK bi de derdi
72. yo   urT s T onnā yo   urda s de mu Tec tabi ellēde yoĝ   udu
 yavırm eveli
73. o yoKluKlāda ben  eKTim ben  eKTim nēden de
74. bunnā benim ğaynımın  lanları bu  lan Konyada duruyō
75. iKi eŷi olan burda duruyō everdi bunu Konyadan everdi anası
76. adamnāmız iKisi de öld  amenin onun u yirmi seneyi ge Ti benim
  lanı everdi   imiz sene öld 
77. benimKi onbeŷ seneyi geŷmiŷ
78. iKi bi  lan bi ğızım vā  lan baKımıyo beni
79. pazarda āTındaŷta eŷŷek Kafalı baKımıyo gülüm baKımıyo
80. bi ğız vā burda onun da tabi evi ayrı yavr m evi ayrı oldu   u gibi her
 daim gelemiyō
81. a   a eveli ğ n belKi duymuŷunuzdur ya devleT ineK vēdi hayvan
 vēdi duymamıŷınızdır da

82. de Kendinin iK   üş dene bangadan para çeKTi iK   üş sene eveli
83. çolū çocu   u ğaTıldı yārum o çolū çocu   u yo   urT s T olmadı mı
k y yerinde olmuyo
84. ondan s na ana dedi ben şeden dedi bizim mıKtar yazıvemedi yārim
adın n  senin
85. FaTmam bi de dunnuda vā FaTma āşe pınar benim adım ben pınarıñ
86. bizim bu ev pınar   ı mış evelden n    se
87. ana ben dedi devleTTen para alcen dedi bangadan para çeKceñ dedi
benim ğız bundan d rT sene eveli
88. ben bi dene iKi dene mal alceñ dedi s T yerine hanı s T i icez
89. çolū çoc   u s T y ceK g l m yourT y ceK ineK   aldı
90. iKi dene ineK   aldı biri sağ biri  ld      zaman
91. aman bi g zel   idi o ineK nazarl  m FeTdi g l m ineği
92. dağl  ğibiydi b le g zel   idi
93. n    se de o  ld  allah v di baK allah n l  veriyo g l m
94. o ineğin danaları b y d  berKi ineğimizin danaları buzagıları
b y d 
95. muKtar çocu   a yazıv memiş ilKef 
96. hanı devlet inek veriyo ya yazıv memiş neden yazıv med se
97. o da  ldı hinci maşall  ğaTıldı mala all  ş K r
98. hinci baK altı dene malı v  o maldan  oK ş K r
99. emme evi yoK evleri yoK işall  o da olur
100. ordan g çen sene yazdan mı n    se g zden mi muKtar mal v ceK
olmuş gine devlet  nleTmiş benim ğızı
101.     zaman v dirmedim demiş bi yol vedirceñ demiş ğ li bu ş de
102. gelivedil  gidivedil  baKıvedil  şurıyı burıyı ğ li
103. all n   işi eveli g n geTiTTirdi muKtar
104. bi  landır vardım mı ninem eyi miñ napiyoñ daTlı K ymaKamım
derim ben de
105.   b le ben senin yanıña geliyon beni besle baKen eylenirin de
beslerin ninem der baKarın ninem ben seni der b le bana
106. allah r zi  sun bu g z min   i in iKi deFa ellişer lira para vedi
bana
107. all m her g n baK  oluna çocu   una bi de orda ali v dır FaTma v 
sen gibi ona da v dım mı ninem hoş geldin
108. eyi min ninem g  baKam b le derl  baña
109. yarın gine giTceñ ben yarın gine giTceñ g z m i in giTmiceñ
110. a onn na biz dedikodu eTceñ o g n
111. g l m şehere giTdil  o eliFin ğardeşi şehere giTdi iK   üş sene
eveli

112. zaten bi gündeliK vēmiyodu baña biliyon mu
113. bizim evlē yaQın ya benim QaynıTamın yerine ev yaPTı bizim
adamnā ölünce baQan ōmadı
114. bizlē de cāhil olduQ baQmadıQ amanin ğaTyen beni de
çıQarTmıyōlā dışarı mallāmızı da çıQarTmıyōlā
115. mallāmız çıQıvēdi mi orıya dōrun varıvēdi mi veriveriyōlā daşı
gülüm
116. yav yaPmāñ bu yeşil çimeni sen mi yīceñ Ki e mi gülüm mal yīceK
nası ōsa
117. yav eTmēñ eyer dōrt beş gün oldulā geleli iKi ōdu beni eşşeK ğadā
adam ōTé yanda ğardeşi vā elifin ğardeşi vā o evde eliF ı idi
118. KüFūr eTdi gülüm baña malına.....papazı dedi
119. hey allahım hadi buna né diyem ben deyvē baña
120. yarın nāsiP ı olūsa sağ ı olūsam dunnuye giTceñ hem
QaymaQamlığı çıKceñ
121. yārum diyem bōle ōdu bōle dōmeye geliveriyōlā gülüm
122. onun iKi dene ōlu vā QazıQ gibi deliganlı zıFır gibi ō
123. sülēman dedi ı im sülēman bayramın iKi dene ōlu vā
124. ğarısı bi KōTü bi KōTü KürT ğarısı amanı né diyo baña biliyon mu
125. senin QaFanı diyo öldürüceñ çinīceñ de aha burıya gömceñ diyo
126. buna né dēsin kimsem yoQ bunnā bi ōlan ōTeki ōlan şe ı éTmiyo
ya
127. dağda bi ōlu da ı a vā o gün işTe eveli gün Qavga ediyōlā bennen
128. Kescez seni diyo ğarı baña sordum gülüm eTceKlē deyiveriyon ya
129. iKi dene ōlu vā allah mıhaFaza aşşā yanda Qapım vā benim ā ordan
çıQıvedim mi iKi dene üş dene çocuQ vā ya
130. a ı a onnā felan daşlıyōlā beni gücūme gidiyo benim
131. yav ben elli sene oldum bu Qapıda de ı a fazla ōlum vā elli yaşında
de ı a fazla
132. benim ı ağırıma gidiyo sen benim evlādım yerinesin eyer bi
çığırıyō
133. Qoca köylü duydu çığırtısını benim saña né zararım vā
134. maldan ōtürü insan Qavga édē mi sövüyōlā sövsünnē ya daş atıyōlā
bi de
135. eTmēñ diyon burılā bizinmiş onnān evin oldu yele ğaynıtamın
136. harmanımız vardı biz evveli orılara harman atādıQ düven sürediK
öKüzlēnen
137. biz düvenlē sürēdiK bi görēdin sen savırırđıQ yellēde aha bōle
yellēdé savırırđıQ
138. ay sen ben bi insan ı ıdım ben yirmi yaşlānda evlendim durma mım
139. aa ben vāmadım da ı a dorusu istiyen çoğ ı udu ben vāmadım az
da ı a derdim şe éden derdim ana

140. bu ködenin gî Kocam da aha bu evin    lu r meTliK
141. Koyun g d di nas  g cek T zem  lu g l m T zemin    lu
142. baya d   r yolladil  d   r geldil  g zelce d   n  eTdik
143. K     ldi a faTmam K     ldi peK eveli yazın evermezl di
evlenemezl di
144. K   n edel di d   n  anamgil yal   z  ldi buvamnan anam  TeKi
 ocuKl m z g          K rde l m vardı
145. bi dene  lan K rde  im v d  aha b   di benim gelin oldu   um
zaman n    se
146. benim b      m     bi dene vardı o     g z K rde  im
147. K t yadan hinci bi ben varın burda kimsel  yo  n    se ordan
 e   Tdik
148. ordan d   r g nderdil  eciK peK canları istemedi yalan yo 
149. han   o L  du  han   ayn tanın  ol   ocu   u  o   udu  r T
v mezl  dedi anam buvam
150. yal   z yere vec  n dedi da   a d rusu ill  alcez dedi eyi ba am
n   apam n sib   imi  g l m n sib n    se
151. had  bi g n      Tdik  im zaman n    se d    n olmadan  ekdi
hava
152. K   lad  mı K r veriv di mi b  le oldu mu can n  sevdi   im
153. amani d rt be  deneydik d rT deneydik o   zaman gelin
154. g l m kendileri eTdil  biz haval   yi  sun dedik
155.  iFTe giTdik ba  d    nden    g n eveli ba  buvamnan  iFTe
gid dim  iFT s r dim  K zl m z v d  n    se
156.  iften geldik K   land  giTmediK   li daha d    ne K  Til 
157. evel  beni indirdil    nen aTlanan beyg rn nen amanin bi g zel
d    n m z olurdu bizim
158. biz y r   z biz y r   z K z m   den geldiK domani Tan gelmi  e
eveli
159. baya gelinliK   le      Tmezl di eveli Keydiril di
160. aa K rm z  al   rT l di b  le aman n bi g zel ol du 
161. ben daha g zel   idim ge Tim   li bizim mu Tar m z v d 
mu Tar m z isTanb la giTTi de isTanb lda n  demi  biliyon mu
162. ben Ta siyi K z m z bindirmen demi 
163. k    me giTcen de demi  aT   inan indirce  genlimi K z m  demi 

164. burda aT  man indirdi k l m ze v di n   se de hanı peK g zel
d    nlemiz oldu
165. bi iridiK h   el  ed l di g zelcene odal  aha bura odamız baK
bizim  ur 
166. odal mıza veril di evl  de veril di yidiril di g zelcene d rt g n
f lan
167.    g n ba l l dı salı g n baK salı  ar amba per embe cuma g n
d vaK ed diK  ına g cesi per embe g n  oldu
168. deyiveriyon ya salı g n  ar amba g n    g n  ına g cesi i te
per embe g n
169. sab leyin   li per embe g n gelin indiril   lan evine gelil di
170.  ız evi de veridi az  oK elinde v sa hele benim d    n m pek
g zel oldu
171. peK    idi  aynıTam orda burda payTarlıK yap dı da
payTar  ıdı
172. e i dosTu pek  oK  nledi geTir di  nl l di ay bi g zel   idi bi
g zel   idi
173.  ift davul vurdular bana ay bi g zel d    n m oldu benim   li de
n   se
174.  ı   du  undan n   ad   sa hinci cuma g n d vaK ed l di
175. deyiveriyon ya gelinin ba ına al  rterl di g zelcene     ederl di
176. millet toPlanırdı s slerl di z ti s sl  gelin de ordan
177. Ke KeK deriz biz  z m   nen Ke Ke   i   li sa arl dı gelini 
ba ında
178. ondan s na toParl dı o Ke KeKleri  z mleri  oluK  ocuK yirl di
179. aha  le d    n gibi a   a  le d vaK ederl di
180. oyne irl di gen l  TeFinen oyne irl di
181.   li bilmiyon g l m giTmiy n g rm y n olmuyo hinci
182.  herde oluy  K T yada peK  oK milleTimiz v  bizim gen l  heP
orda
183. i te burda ol sa oluy   ız  ocu  u f lan v sa ediy l  hana
peg    Tmiy l 
184. iK  senedir    senedir d    n eTmiy l  heP  herde oluy 
d    nn  ben s miyon hinci d    nleri
185. davul olsun    olsun   le  alabalıK olceK eylenceK hana
186. bizim hocamız vardı   li K T yanın soF k    nden merkeze giTdi
   d rt ay f lan oldu gideli
187. amanın bi d    n eTdi o gelin aldı K T yadan gelin aldı geldi

188. bõle güzel eTdilē gülüm de hanı PeK güzel oldu dü   ünü hiş
kimselēn dü   ününe gitmedim
189. o  adā hocalā geldi nine dedi ille giTceñ dedi beni peK severlēdi
190. her g n bunnarın ına geliyor telefon benim telefonum yo 
191. ŗurda bizim hava gelin deriz ille ā e ninem bi telefona gēsin de bi
 onu uvēsin
192. ay bi hē ēlē eTTilē bi hē ēlē eTTilē ben yimeK bi irmedim
k l m z giTdi
193.  nnedi ya i Te o Kudu  nnedi d veT eTdi
194. ay bi güzel  ldu bi güzel oldu ma  all  sevine sevine everdiK
195. gitme derdim ben beni g m de giT  lum derdim r cep hoceydi adı
196. ninem derdi giTmem ya derdi hinci gelin bi dene  ocu   u d nyaya
geldi
197. o y r meden allah bi da   a v mi   ocu 
198. k v burıya ıra  K T ya ıra 
199. bi de anasıgil  nun esgi  erde duruy l  anamgil ba sın  ocu   u
200. b y K  ocu   u g c K  ocu   u Kendimiz ba am diye ba  a
k ye  a Tı giTdi
201. amanın  ayıra  ayıra hoca  ız k v hocası cami hocası
202. amanın bi  yidi bi sev diK bi sev diK o  ad  hocal  geldi bu hoca
gibi ba  asını s medim
203. g medi de deyiveriyon ya teleFon bi g r ver n benim  ızın
interneti v  evl nde
204. onn n da v  ŗ si bilgisayar  ocagilin ille ninem internete g sin bi
 onu uverem hePisi birden
205.  n sı ablaları Kendi  adını ordan  ocu ları da  ocaman olmu    li
206. iKi  ocu   u b le yanna  amı   ız  arde i v  o da gelin  du onn n
beraber
207. iKisine de allah  ocu  v di iKi  ocu   u hoca  uc na  amı 
internetten ba  amı 
208. nine hocal n bi  o  selamı v  nine ille gelc mi in diyo benim
giden  ız demin
209. PeK  zlemi  seni ninen bi g sin de  onu uver n nine nen
210. sen de demi  ninemnen  onu  demi 
211. benim Kimsem yo  ben onn nan oturu  onu u oturuP  a  adım
heP milleT  onu urdu da
212. yal nız beni PeK severlēdi ondan s na g l m iKi deFa    deFa beni
burıya yimeK  Tmiye yimeK yidirmeye gelirl di
213. esgi  erden gelirl di anasıgil ille ā e ninemi  nn yem beraber
yiy m derledi
214. her ıramazannad  allah  abil  Tsi  ba a heP FiTrel ni se  Tl nı
verile
215. all m  o  v sin b le doval  ediyon n den de

216. né derlê biri bilmiyen bini hiş bilmez   imiş beni bir lira vëse ben
bu ğadâ duva ederin
217. dōru dē mi gülüm a bi éyidi hocamız bi éyidi
218. né ğıranā vāsa vā yāsin vā hanı aĶşamlāda pek böyüK duvalā vā
derdi ninesi sen onnāri oĶu derdi baña
219. ben haTim şēsini oĶudum mu varıverī başĶa yeri açarın dovaları
onnāri oĶurum bi de
220. allah ğabıl éTsin dört Tene yolladım peygamberime baĶ hinci üş
sene dōrT sene oldu dōrT Tene yolladım bu yıl iKi Tene yolladım
çoĶ şükür allama
221. bi da   a sâ   olsam iKi Tene üş Tene eTdim mi bi da   a yollēcēn
222. oĶuyōn daTlım da beni Peğ   ezyeT eTyōlā Peğ   ezyeT
223. ben savcıyı ğiTcēn yarın ĶaraĶola varcēn beni bōle éTdilē bōle
eTdilē dicēn
224. gülüm ben hiş mi dışarlara çıĶmıyen evimin alT yanna başĶa yere
ğiTmiyon a   a buriya gelirin oturun azcık
225. havalā éyi oldu mu Ķapım vā alT yanda Ķapımın şēleri vā bōle
ağēşlēn üsTüne oTurūn başĶa yere ğiTmiyon
226. onnā baña Ķaşınıyō baña gülüm Ķaşınıyō benim hiş zararım yoĶ
dōru mu lafım
227. yav çürüntü bi de hasTa o deyyus sülēman dedi   im
228. emme gücūme gidiyō daTlı ğuzum benim suçum yoĶ
229. beni né daşlıyolā malımı né daşlıyolā daşlamiceK
230. güzelce nine çevir mallānı güzelcene çevir mallānı de ōle zararlı
yere varıyōsa dōru deyil mi
231. orilā bizimmiş ben biliyon orilā evelden biz bi ħarman aTādıĶ
232. bi sāğınsaFlā ğeTirīdik bōle yığadıĶ atadıĶ düven çevirīdiK
düvennē sürēdiK
233. onnā oTuruyolā hinci ğaynıTamın   üzerinēmiş o ğün bu çocuĶ
baĶTırdı geldi de aziz ğaynıTamın   üzerinēmiş
234. Ķonyalan evlenen ōlan işTe gelmiyolā né gelmiyolā onnā ğı
235. Ķaynımın ōlanları Ķaynımın üş dene ōlunnan iKi dene ğızı vā
236. biri ilK ğarısından ğızın o burda durmuyo şērde duruyo biri de
bozüyüK de güçcūK ğız da
237. burda hinci üç   ōlu vā biri de şēde duruyo Ķonyada duruyo
238. iKi ōlunnan elTi duruyo burda biri çobān Ķoyun güdüyō
Ķoc   ōlan
239. muĶTar bir yere gidiyō ōssen tarlaya marlaya mı gidiyōlā né bilēñ
aħa bōle daTlı ğuzum
240. bōle oldu deyiveriyon saña ben birez ħarP zamannādan fēlan
derTleşiyōz ben gelin oldūmu annadıveriyōn
241. sen biliyon mu benim gelin oldu   umu

242. vardı ğız eveli Kışın everilēdi né bileñ gülüm hinci milleT heP
harmanda o avostosTa şē   edē eylulda félan everiyō
243. né bilēn bizim eveli Kışın edēlēdi işTe ben de ōle dedim ya o
KışTa
244. emme peK güzel oldu deyiveriyon ya çiFT davul vurdulā da
245. benim dü   ünümde benim ğaynıTam diyom ben saña hē yere
gezēdi
246. rāmeTlik nurlāda yaTsın beni peK severlēdi ordan burdan dōsları
ça   irīdı tanıdıKlānı ça   irīdı
247. ay bi güzel dü   ünüm oldu çiftiz iKi deneyiz iKi gelin   idik
ayrıldıK ğāli
248. da   a mı durām gülüm ben girdim yeTmişime da   a mı durām
249. nuFusda nuFus ka   ıdımda KırKlıymışın hesaP eT ana yaşımı
bilmiyōn
250. daTlı gülüm allah yaş çoK vēmesin zor ya bu yıl ben aha bu
dizlēme bi ārı girdi de çoK şük r o sancı Kesildi
251. amanın b le d r K d r K d rd m ev   i l nde
252.  ocuKca   ızım aha bu Kızım torunumun anası gelir gelir de a
benim K dın anam n parız ğı bu sancıları derdi
253. ş leri TuTdu ToPraKları geTdi  aldım yılcancıK suları  aldım işTim
254. ne bil n onn rın faydası mı  ldu bilemiyo n   oldu   unu inne
burıl m hinci ārıyo da  oK ş K r o deli sancı Kesildi
255. all ma  oK ş K r  eye  e' me dede v dır K zanın  Tında ın  u
yandan yanda
256. (Elti)oriya peK gid dim eveli e   nen me   nen ğ li y r yereK
gid dim
bi eyci geldi ona  ıKdım ben
257. (Ay e SUCA) yoK yoK hi  bi eyci g medim ben o  oK  ldu giTdi
giTdi geri giTdi n di Ki o
258. bilmiyon ben g rmedim ben oK y dum o giTdi   izaman
mallara saman d Kc   de ondancıK  ıK T dım
259. d K hadi K K giT m dem
260. hinci e mallara saman d Kc   diyo m dem d Kc  sen giT diyon
ben de k t  m  diyon yavrum
261. giTsin baK m ş  yoK mu osman deden ner  giTdi
262. (Elti) K T ya giTdi bayram mı g TT  n  bil  
263. i l  mi v  v dır i leri olmasa onu g T mezl di ey baK m ey
baK m
264.  lanları v  K T yada iKi dene Kızı v  iKi dene
265. duymadım acaba KimKine ğ  d  d  d  d  hinci baK bi
266. benim ğız K rde imin ğızı v  burda bizim k den deyil o cenaze
 alk l m  
267. ben bilmiyon onu aha benim ğız K rde imin ğızı T ze dedi

268. al   osman abinin gelinin dedi buvası mı  lm   anası mı  lm   dedi
isTanbulda duruy 
269. (Elti) Kim bu  ız   
270. (Ay e SUCA) benim  ızım gelmi  bi dene
Kim
271. yabancı bilmiyoz K  ge baK m sen de
272. bu K T yada oTuruy  han  ge en sene gelin mi  ız mı geldi de bi
dene ba a bi   ler sorduysun ya
273. ben bilmiyon g l m
274. (Ay e SUCA) hinci eltim bu benim  ayn nam s mezdi  eki irdi
bize
275.  ayn nam da  ayn nama biz laF ed diK biliyon mu b le esgi laFl 
eTm n derdi bu
276. aman derdi laf n za domalan dursun derdi bu domalan
277. domalan   K s n laf n za derdi eTme   in esgi lafları derdi
278. i Te esgiden biz b le  onu urduK g l m
279. (Elti) g l m sen haK l s n eyiTimsiz  onu uy z siz eyiTimli
 onu uy nuz
280. baK  benim bi  lum oKudu izmiTde
m medim oKudu baK  bu K de Kimseye deyi meyiz neden eyiTim
 art
281. orda n   rend se  le gid  h r g n banyosunu yaP  h r g n    m
yaTarK n
282. ondan s nac m yani benim bi  lum geliy  Koyundan yorgun geliy 
yaT y  dinneniy 
283. iK  g n m  ge c K    g n m  ge c K o  le amme eyiTim her
zaman i in  arT
284. (Ay e SUCA) eyiTim ba  a biz   li ge TiK  ızım burıl     olsa
285. (Elti) siz Tabi anla ır  onu uy nuz sizin  onu mal n z da  yi
286. (Ay e SUCA) ebemin  ayn nam z n laFl n  deyiveriyon da
287. (Elti) ben sa a bi    soran n  partidensin
288. h  y  h Kes nap sa yaps n ne  d m biz
289. baK  ben sa a bi    s liyorum mi bi denesi isTanbuldan senin gibi bi
 ız Tel Fon eTdi benim evime
290. sen benim Tel Fonumu nerde buldun dedim biz buluruz dedi ba a
291. hang  partidensin dedi ben de duraKlad m hang  partiden  sam eyi
dedim
292. g l m biz Tayibi Tutar z hemen K pad  ba K s ndan  l se ba K a
parTidenmi 
293. bi g n  du bi g n  du bi d  daha eTdi o g n de bi hasTeyim bi
hasTeyim
294. y rum sennen  onu m ce n hasTeyim dedim gine o  san bilmez mi
295.  h yani ondan s na  imdi benim sormam n gayesi n  hang  parTiye
v sem  y di demeK isTiyon
296. (Ay e SUCA) isTedi   i yere v sin
297. (Elti) ama sen bi zamann  burılara bi   zl  geldi k y n nere sen
hang  kamaraya bizim laf m z  ald r y n

298. görüntümüzü çeKmiyon parTi üçün gonusTuK çekti mi aldı mı
Kes Kesme gülüm biz dōru gonusuyōz
299. bizim aslımız neslimiz ōle aslımız yōrū ūz dōmaniş yōrüyū ūz
300. şimdi bizim kö ūmüzün yarımı dōmanişe gitmiş yarımı burılāda
Kalmış
301. giTmiş naziyeenin gocası ōle diyo orda bi ēTiyar nine varmış
302. yüz yaşından Fazla bi dene yoKarda Koyu vā ya
303. (Ayşe SUCA) o şēli çuKurenni benim elmas Tēzem dediyim o
gēmemiş de anamın ū anası geliyō gūlsüm ninem geliyō
304. gūlsüm ninem geliyō
305. el ū osman dedemin hanımı geliyō deyivēdim ya demin gavırların
laFını ediveriyon da
306. burdan gavuru diyon sürgün eTmiş şeyimiz de atatürKümüz de
diyon heP kölēn Kıyı yollan ūsTündeKi evleri yaKa yaKa giTmişlē
307. Kim o gī n ū arıyō o orda gī né ū se de atatürKümüze demiş Ki
deyiveriyon demin dedim ya
308. atatürK ta esgişērden anKıraya vareymiş gavır geTiremicēmişmiş
esgişēre giTmişlē esgişērden çevirmiş aFıyondan oca ū 1 sönesice
gavur
309. aFıyon tarafından bōle dolanmış gēmiş
310. (Elti) bizim burıları heP ineKlēmizi danalāmızı dālara gāçırmışlē
311. (Ayşe SUCA) kölülēn mallānı heP götürmüşlē gülüm sı ū ırları
fēlan
312. (Elti) benim ebem vādı bizim gāynınamızı ordan sōna eKiz
çocu ū vāmış gūsüm ebenin
313. eKiz çocūnu onnan fadimam demiş haKīme mi gī he āmeT dayımı
gōTūmūş dayımız oluyo gāynımın gārdeşi
314. ordan sōna onu sırtına sarmış gōTürüyōmuşmuş gavur arKasına
asılırmış
315. eveli siy giyēlēmiş eTeK kötü eTeKlēden yoKluK gülüm
316. siylmiş asılırmış bōle benim ebem teslim olmamış oTuz yaşında
Kalmış ben gibi ondan sōnacım
317. (Ayşe SUCA) çanaKQale harblēnde galmış heP ebelēmizin
adamları
318. ben bi dā bi şē sorcēñ aha o çanaKQaledeki dedemin baK Kızımız
ben deyivēdim ya hastanede yaTdım da
319. emeT kōvū vā şu yannāda ben görmedim de emeTlilēdi
arQadeşimiz vardı
320. onnān da varmış çanaKQalede harbden dedeleri ali çavuş ū ūmuş
benimki ömer onunKu alıymış
321. bu bizim şē başbaKān haK tanıyōmuş bizlere para yardımını eTcēmiş
ya

322. ah   o ğadın ali  avuşun torunuymuş o emeTli ğadın
 323. ona areştirmişlē aslı vāsa ğadın  lē dedi areştirdiK bize yağında
  ığceK dedi para  ığceK dedi
 324. sen de araştırdı dedi benim Kimsem yoğ g l m dedik il  de giTdim
 de
 325. dediK bağmıy  g l m bağmıy  yalandır diyol  yalan ol  mu
 326. (Elti) Şindi bağ gavurda Ş  varya dunnunu   ti yanda bi tepede
 caFerg zi sekiz yaŐindeKi  ocuğ saveŐmiŐ g l m
 327.  ocuĖĖana bağ  ocuğana oreyi gitsen de bi g rsen
 328. (Ayşe SUCA) sen bağ bi dunnubunara giTc   diyon aha oreyi bi
 bağ giT
 329. benim ğardeşimin ismi vardı anamın  r y sında g rm Ő de oreye
 b lanırsan demiş  r y sında ğ li o dede mi dedi bilmıy n
 330. senin  lun olceK demiş adına c Fer g zi koc   demiş c Fer   idi
 ğardeşimin adı  ld 
 331. bağ benim  Őe d n r giTdi giTmiş el   osmana r meTliK
 332. araba eveT b le k l den arabal  ondan s nacım baŐbaĖan
 taraFından n  faKirl  v  n  anasını buvasını koyuP gidenn  v  g l m
 333. oraları g sTesel  biz televizyonda g r y z amma
 334. benim televizyonum f lan yoğ g l m n  t leFonum v  n 
 televizyonum
 335. canım s Ğılıv dim mi eline Ėuranımı alırım Ėuran oğurum
 336. ben baş Ő sini filan dinn mem hanı onda varmış Ėuran ya benim
 onn  yoğ olmadı   ı gibi
 337. oğul oğuy  sen de bilirin yalnız ben Kendim oğurun allama
 Ş K r
 338. hinci birini yarı eTc   ğ li aha b le yerl de  ığc    ığıy n
 evimin    n  v 
 339. aha b le t tal n    sT ne evimin    nde haval   yi olunca oğurun
 340. oğuy dum s ti dışarda ben eve n maz Ėılmaya girdim
 341. (Elti) sen nerelisin aman yavr m daTlı yavr m haTay serinyolda
 benim  lum asgerliK yaptı amaan adın n  adı g zel g l m
 342. (Ayşe SUCA) eKme   in burda bağ
 343. (elti) assubay nerde ğıyamam maŐall  maŐall 
 344. (Ayşe SUCA) ner  giTdi ğız onn  aŐŐ dal dı daTlı ğızım maŐall 
 ĖırĖ bir kere maŐall 
 345. (Elti) haTay serinyolda asgerliK yaptı aziz orda yaptı g l m orda
 ır tı ey di ya ŐırnaKda  yi deyildi geldi geldi
 346. (Ayşe SUCA) FaTmam dedemin Ő sini areŐTirebilir minKine
 areŐTirsam aceba olur mu dersin
 347. n  bil n g l m onn  yaP  da ben fazla gezinemi n ayağl mdan
 hanı  riğlı oldu   u gibi
 348. y r yemi n az bu uğ yerl de e onn n oriye gidileceK oriye
 gidiliceK de  le Ő dileceK

349. biliyōn bilme mi aceba bizim şē baḲā mı ğī peK eyidir
 350. şūda çalkō vā ya o bi eyidir
 351. (Elti) né demesi lazım gülüm sence o ğadā
 352. né bilēn ben ğī olan baḲmıyō gülüm ğız da nāpsın yalnız
 āTındaşTa
 353. baḲ bu olan ta Ḳonyadan geliyō da bunnān işlēni görüyō ay anam
 senin de alcēñ vēcēñ olur ananın
 354. evin herşēsi lazım sormaz sormaz
 355. acıḲ ōlu asabi
 356. (Ayşe SUCA) gelin sordurmuyō gelin gelin gücūme gidiyō arada
 hayır ben bi şē demiyōn da
 357. vāsın eyi ōsun ben KōTū demiyōn yalnız arada bi gelcēK ana eyi
 min KōTū mün nāpıyōn ya
 358. (Elti) benim ōlum açā téléFonu ana der nāpıyōn der eyiyn ōlum
 derin ana der ben işe gidiyōn der
 359. allā işin irās gēTsin ōlum derin
 360. (Ayşe SUCA) bi daneciK de oda baña deyivēse çocuḲlāma bi şē
 demiyōn baḲ torunnāma iKi dene ōlum vā
 361. ōlum kendi ōlum arēceK evelā çocuḲlā aramadan dōru dē mi bi
 arada dē mi
 362. kendi arēceK baḲām nineñizi aran da bi ğonuşuverēn deyivē bi
 arada dē mi gülüm
 363. ben her gün demiyōn on günde yirmi günde bir ayda bu ğadacıḲ
 isTiyōn
 364. arasa arasın né diyen çoḲ şükür allama ben bu ğadā geziniyōn
 baḲām dova ediyōn şükür şükür

SONUÇ

Dumlupınar ve yöresi ağızlarında, ses ve şekil özellikleri açısından incelemelerimizin değerlendirmesi şöyledir:

Ses Bilgisi:

a. Ünlülerde

1. Dumlupınar ve yöresi ağızında yazı dilimizde bulunan ve günümüz Türkiye Türkçesi ile ortak olan / a, ı, o, u; e, i, ö, ü / temel ünlülerinin yanı sıra yöresel söyleyiş özellikleri neticesinde bazı ses olaylarının etkisiyle ve boğumlanma şekilleri değişmiş olarak kullanılan diğer ünlüler şunlardır: â, á, â, é, ç, ò, ù, ı

2. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında asli ünlü uzunluklarının yanı sıra, hece kaynaşmasıyla; / k, g, ğ, h, r, y, l, n / gibi ünsüzlerin erimesiyle; / g, ğ, h, k, l, r, v, y, n, ñ, f, s, m, z / ünsüzlerinin düşmesiyle; iki ünlünün yan yana gelmesiyle ortaya çıkan uzun ünlüler de vardır. Bunlar şunlardır : $\bar{a}$, $\bar{e}$, $\bar{i}$, $\bar{\bar{i}}$, $\bar{o}$, $\bar{\bar{o}}$, $\bar{u}$, $\bar{\bar{u}}$.

3. Normal uzunlukta olan ünlülerin,

hece düşmesiyle (*vurmücaK* (15/128) < vurmayacak);

ek-fiille ve yardımcı fiille birleşme sırasında (*var* ∪ *ılmış* (1/78) < var imiş, *sayıve* (8/16) < sayıver, *motür* ∪ *oldu* (8/246) < motor oldu);

/ f, l / ünsüzlerinin düşmesiyle (*yüKa* (14/156) < yufka, *nası olcaK* (15/344) < nasıl olacak);

orta hece ünlüsünün düşmeye meyili ile (*yalñız* (5/228) < yalnız)

gibi sebeplerle kısaldığı görülür.

4. / g, ğ, y, h, ñ / ünsüzlerinin düşmesiyle bölgemizde *eşit ve yükselen ikiz ünlüler* örneği çok görülür. Alçalan ikiz ünlüler daha azdır.

5. Dumlupınar ağızında ünlü uyumu çok belirgin ve baskındır.

a. Yazı dilinde büyük ünlü uyumuna uymayan bazı yabancı kelimeler bölgemiz ağızlarında bu uyuma uygun kullanılır:

bi ∪ *Tenesi* (5/342) < dāne (Far.)

b. Kalınlık-incelik uyumu bölgede oldukça hissedilir. Özellikle “*i-mek*” cevheri fiili ile kurulan yardımcı fiille birleşmede; aitlik eki olan “*-ki*” nin kullanımında ve zarf-fiil eki olan “*-ken*” in , birkaç örnek dışında bölgemiz ağzında “*-kan*” , “*-ken*” , “*-ıkan*” , “*-kē*” , “*-kana*” , “*-kene*” , “*-kanı*” , “*-kenek*” ve “*-ıkana*” şekillerine bürünerek büyük ünlü uyumuna uydurulduğu görülmüştür:

Ḳız ∪ *ıkana* (14/35) < kız iken, *geliKen* (15/530) < gelir iken, *burdayḲan* (5/162) < burda iken, *manısada* (8/22) < manisada, *do* ∪ *udaḲılā* (14/344) < doğudakiler, *yağ* ∪ *ısa* (14/337) < yağ ise, *nası* ∪ *ısa* (15/524) < nasıl ise, *ō* ∪ *lise* (12/240) < öyle ise, *bakımsız* ∪ *ımuş* (6/141) < bakımsız imiş

c. Düzlük - yuvarlaklık uyumu çok etkindir:

hamır (5/51) < hamur, *doḲtura* (13/5) < doktora, *moturunan* (15/115) < motoru ile, *çavuşıḲan* (5/334) < çavuş iken, *yō* ∪ *udu* (6/52) < yok idi, *davıl* (9/143) < davul, *çavışıymış* (13/44) < çavuşu imiş

ç. Ünlü uyumunda bazı kelimelerin eski şekillerini koruduğu da görülür:

dunubuñarın (8/10) < buñar < bıñar, *hanḲı* (14/346) < hangı < kangı “hangi”

6. Bölgemiz ağızlarında yukarıda belirtilen durumun dışında bazen ünlü uyumunun bozulduğu da görülür. Özellikle / *y, ş, ç, l, s, c* / ünsüzlerinin yanlarındaki kalın ünlüleri incelterek uyumu bozduğu görülmüştür:

goley (8/102) < kolay, *aleyo* (8/195) < alıyor, *sodeynan* (9/114) < soda ile, *baye* (12/171) < baya, *āšem* (13/112) < akşam, *ağēşTe* (12/160) < ağaçta, *haşēş* (9/39) < haşhaş, *arḲıdeşlēñ* (5/173) < arkadaşlarının, *sādeç* (12/126) < sağdıç, *biçağ* (5/183) < bıçak, *çánTesine* (8/117) < çantasına, *Ḳarsin ardaḲanda* (10/14) < karsın ardaḲanda, *fāsillesinnen* (10/52) < fasulyesinden, *fīsildeştilē* (15/365) < fısıldaştılar, *ōlen* (6/150) < oğlan, *Ḳol Ḳole* (8/128) < kol kola, *len* (8/283) < lan, *filen* (14/138) < filan, *ille* (15/117) < illa, *buley çıḲareydi* (15/519) < bula < bola çıkaraydı

Bu örneklerin dışında şu birkaç kelimedede aksi bir durum olarak kalınlaşma eğilimi de görülür.

mendillere (6/89) < mendillere, *cumleyi* (14/253) cümleyi

7. Bölgemiz ağızlarında “*geniş ünlülerin daralması, dar ünlülerin genişlemesi; kalın ünlülerin incelmesi, ince ünlülerin kalınlaşması; düz ünlülerin yuvarlaklaşması, yuvarlak ünlülerin düzleşmesi*” gibi ünlü değişimleri oldukça yaygındır. Örneğin, birkaç köyümüzün ağızında (Ağaç, Kızılca, Arpalı ve Yüylük) açık hece ile biten kelimelerde dar ünlülü son seslerin geniş yuvarlak sese dönüşmeye meyilli olduğu görülür. Ayrıca bu köylerde bazen işaret ve kişi zamiri olan /o/ sesinin /ò/ şeklinde kullanıldığı görülür:

uyuşto (8/31) < uyuştı, *ordò* (8/157) < ordu, *taPò* (15/2) < tapu, *şò* (5/77) < şu, *dolò* (5/204) < dolu, *yaho* (5/200) < yahu, *ò da* (5/300), *ò zaman* (14/235)

8. Bölgemizde ünlü düşmesi çeşitli sebeplerle sözcüklerin sonunda ama çoğunlukla orta hecelerde görülür.

a. Akıcı, yarı ünlü, sızıcı ve patlayıcı ünsüzlerin arasında bulunan düz ünlüler kısılır ya da düşer:

burlara (1/14) < buralara, *ölcek* (1/22) < ölecek, *alceKlā* (5/34) < alacaklar

b. Bazı birleşik kelimelerin yahut basit kelimelerin son ses ünlülerinin düştüğü görülür:

ğāl bilmōn (14/243) < ğāli bilmiyorum

c. Bazen tezlik fiilinin (-iver-) eklendiği kelimelerde / i / ünlüsünün düştüğü görülür:

yaP_U veriyō (11/141) < yapıveriyor, *ov_U veriyō* (14/376) < ovu veriyor

ç. Bazen ünlü ile biten bir kelimeyle ünlü ile başlayan diğer bir kelime bağlantı kurmuşsa ilk kelimenin son hecesindeki ünlü düşer ve tek hece gibi söylenir:

alT_U ay (5/119) < altı ay, *ik_U üş* (5/72) < iki üç, *hasT_U oldu* (14/79) < hasta oldu, *n’olceK* (5/136) < ne olacak, *n_U ise* (14/121) < ne ise, *gib_U olmuş* (14/359) < gibi olmuş

d. Bazı yabancı kelimelerin açık olan orta hecesindeki ünlülerin de düştüğü görülür:

şerfe (4/1) < *şerife* (Ar.), *ezyeT* (6/107, 17/52) < *eziyet* (Ar.), *çamişır* (7/22) < *çamaşır* (Far.)

e. Ünsüzle bitip ünlüyle başlayan iki kelimenin bağlantı kurması durumunda bazen ikinci kelime başındaki ünlüde düşme ya da kısalma görülür:

duramadığım ∪ *çün* (2/16) < *duramadığım için*, *var* ∪ *ıdı* (8/36) < *var idi*, *bir* ∪ *Ki* (14/76) < *bir iki*, *sağ* ∪ *ıKana* (14/157) < *sağ iken*

f. Tüm bu örneklerin yanı sıra, bazı Türkçe ve yabancı kelimelerde ünlü düşmesi beklenirken bunun gerçekleşmediği de görülür:

haTırıma (5/92) < *hatırma*, *ğayıtmı* (11/10) < *kaydını*, *ömürüñü* (12/91) < *ömrünü*

9. / r, l / ünsüzleri önündeki ünlü türemesi bölgemizde düzenli ve kurallıdır.

ileçber (2/8) < *rençber*, *iliyende* (8/60) < *leğende*, *irāTsızın* (6/185) < *rahatsızım*, *ilazım* (16/56) < *lazım*, *ırmızan* (6/26) < *ramazan*, *ırasT* (12/165) < *rast*, *irāT* (17/149) < *rahat*, *ürüyāsında* (17/329) < *rüyasında*

b. Ünsüzlerde

10. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında yazı dilimizdeki ünsüzlerin yanı sıra / F, ğ, K, K, k, ñ, P, T / ünsüzleri de kullanılır.

11. Kelime başındaki “ t- > d-, T- / k- > ğ- / k- > g-, K- / s- > z- / p- > b-, P- / ç- > c- ” ünsüz değişimleri yani ön seste ötümlüleşme olayları çok görülmektedir:

Tepesinde (5/77) < *tepesinde*, *dēzem* (12/202) < *teyzem*, *ğızım* (4/11) < *kızım*, *ğışleydı* (5/139) < *kışlaydı*, *ğaTiyen* (5/256) < *katiyen*, *gaTmer* (9/45) < *katmer*, *güççüK* (6/247) < *küçük*, *Keçi* (6/138) < *keçi*, *zopalānan* (1/16) < *sopalarla*, *zebeP* (12/198) < *sebeP*, *PatıK* (4/17) < *patık*, *bazarTesi* (6/2) < *pazartesi*, *bişir* (8/66) < *pişir*, *cıblaK* (8/138) < *çıplak*, *cenberim* (9/32) < *çemberim*

12. Kelime başındaki / b- > p-, P- / d- > t-, T- / z- > s- / c- > ç- / v- > f- / g- > k- / ünsüz değişimleri yani ön seste ötümsüzleşme olayları da çok görülür:

PıçaK (11/166) < *bıçak*, *payTarlıK* (17/171) < *baytarlık*, *tefter* (3/58) < *defter*, *toktura* (5/366) < *doktora*, *tomatiz* (7/6) < *domates* “tomátes” (Rum.), *saten* (10/68) <

zaten, *seKāTlānı* (17/214) < zekatlarını, *çeKeT* (5/243) < ceket, *fışne* (10/31) < vişne, *kūnahım* (1/97) < günahım, *kölgede* (6/89) < gölgede

13. Dumlupınar ağızlarında “tonlulaşma (ötümlüleşme), tonsuzlaşma (ötümsüzleşme), süreksizleşme, süreklileşme, akıcı ünsüzler arası değişimler” gibi ünsüz değişim olayları çok yaygındır. İç ses değişimlerinin bazıları ilerleyici benzeşme ve gerileyici benzeşme şeklinde gerçekleşmiştir. İlerleyici benzeşmenin bölgemizde daha hâkim olması Leyla Karahan’ın tespiti ile örtüşür.

İlerleyici Benzeşme:

rumlar > *rumnā* (5/43), memlekete > *memniKeTe* (11/114), *diñnenme* (7/23) < dinlenme, dünyayı > *dünnayı* (6/66), efendime > *efennime* (10/72), leblebi > *lebbebi* (12/114), sonra > *sonnadan* (8/186), *sonna* (9/23), milyar > *millara* (14/97), kaçacakken > *ğaşçeyKan* (9/23)

Gerileyici Benzeşme:

geliyorlar > *geliyollar* (11/8), alamazsın > *alamassın* (11/208), yatsı > *yassı* (5/83), neyse > *nesse* (6/105), gülsün > *güssün nine* (8/72), iğne > *inne* (5/230), buğday > *buydey* (15/218)

14. Bölgemizde ünsüz düşmesi çok sık rastlanan ses olaylarından biridir. Düşme oranları farklılık göstermekle birlikte /h, k, ƙ, l, r, n, y, t, m, ğ, v, b, s, ş, d, f, z/ ünsüzlerinin düştüğü görülmüştür. Daha bol örnek /k, l, ğ, h, y, r/ ünsüzlerinde tespit edilmiştir. Bu düşme olayları kelime başında, ortasında ve sonunda görülebilmektedir.

a. Kelime başında ünsüz düşmesi, yalnızca Hamur Köyü’nde /h/ harfinin düştüğü birkaç örnekte görülür:

afta (6/23) < hafta, *emen* (6/31) < hemen, *azır* (6/39) < hazır, *arman* (6/48) < harman

b. Kelime içinde ünsüz düşmesi olayına yöremiz daha yatkındır. Bölgenin hızlı konuşmasından dolayı ortada ses düşmesi örneği çok görülür:

ēşi (14/66) < ekşi, *ēsiK* (15/351) < eksik, *ādıƙTan* (1/60) < aldıktan, *būsun* (8/245) < bulsun, *bīmiyōn* (11/3) < bilmiyorum, *hazılığ* (2/20) < hazırlığı, *FīsaT* (11/159) < fırsat, *sōna* (11/198) < sonra, *zētin* (4/8) < zeytin, *tēzeden* (11/208) <

teyzeden, *vēsel* (13/154) < veysel, *şāslı* (4/43) < şanslı, *īsan* (8/148) < insan, , *çiFçi* (8/320) < çiftçi, *yūlüK* (11/53) < yüglük, *ōreTmen* (11/86) < öğretmen, *yāmır* (15/149) < yağmur, *būdeye* (15/229) < buğdaya, *bizīKilē* (8/193) < bizimkiler, *mūtac* (8/325) < muhtaç, *haşeş* (9/39) < haşhaş, *īTiyar* (11/44) < ihtiyar, *isāK* (11/133) < ishak, *günün bēri* (11/133) < günün behrinde, *mēlem* (15/104) < melhem, *ēlaT* (9/12) < evlat, *dēleT* (11/113) < devlet, *canāallah* (12/276) < canaballah, *efenim* (15/246) < efendim, *yūKa* (15/257) < yufka

c. Kelime sonunda ünsüz düşmesi ise daha azdır:

sā (5/14) < sağ, *samandā* (11/171) < samandağ, *selbes* < (2/3), (5/56) < serbest, *ras* (6/215) < rast, *dōsları* (17/246) < dost, *masā* (6/44) < masal, *deyī* (8/147) < değil, *le* (8/130) < lan < ulan, *guruTmaK* ∪ *üçü* (14/266) < kurutmak için, *bi* (9/11) < bir, *gādā* (15/25) < kadar, *allā* (9/12) < allah, *gı* (9/18) < kız, *böce* (9/167) < böcek, *yaTā* (15/203) < yatak, *şē* (15/39) < şey

15. Bölgemiz ağızlarında, yazı dilimizdeki kaynaştırma harfleri dışında bazı ünsüzlerin türediği görülür. Bunlar; öntüreme, içtüreme, sontüreme şekillerindedir.

a. Öntüreme:

haTeşleceKlāmış (8/222) < ateşleyeceklermiş, *hünüleyō* (11/137) < ünlüyor

b. Ortatüreme:

bizimkinlere (5/5) < bizimkilere, *galebeşliğ* ∪ *ıdıK* (14/185) < kalabalık idik

c. Sontüreme:

gālik (14/432) < gali, *yāniK* (15/20) < yāni, *şindiK* (15/23) < şimdi

Bu örnekler dışında “*giriyip* (8/165) < girip, *meyerim* (15/12) < meğer, *içilinmiyo* (5/264) < içilmiyor” örneklerinde sebebi anlaşılamayan hece türemesi durumu tespit edilmiştir.

16. İç seste bulunan çift ünsüzler bölgemiz ağızlarında hızlı konuşmanın etkisiyle tekleşmiştir.

evela (6/112) < evvela, *aFoluyō* (11/166) < affoluyor, *eli* (8/282) < elli

Bazı kelimelerde ise bu durumun aksine tek ünsüzün ikizleştiği görülür.

ıssırgandalalān (9/97) < ısırganlardan, *yanna* (9/25), (15/83) < yana, *ğuruyyō* (14/25) < kuruyor, *eyyi* (5/219) < iyi, *aşşagda* (12/16) < aşağıda, *dePPesine* (12/238) < tepesine

17. Dumlupınar ağızlarında çok kullanılan nazal *n / ñ /* , kelime köklerinde, çekim eklerinde, fiil çekimlerinde ve ikinci şahıs iyelik eklerinde görülür.

afıyoñda (4/31) < afyonda, *çeñiz* (6/18) < çeyiz, *başıñı* (8/44) < başını, *Tēzeñ* (6/43) < teyzen, *bunnāñ* (1/13) < bunların, *çekē misiñiz* ? (2/17) < çeker misiniz ?, *görmüşüñüz* (8/164) < görmüşsünüz, *hoş geldiñiz* (15/341)

18. Bölgemiz ağızında hece kaynaşması olayı da çok görülür. Bu olay, bölgemizde / *g, ğ, k, l, y, ñ, v, r, h* / ünsüzlerinin zamanla eriyip iki veya daha fazla komşu hecenin kaynaşıp tek hece gibi görünmesi şeklinde oluşur:

nēheTi (15/12) < nihayeti, *ellēnden* (1/6) < ellerinden, *annōñ mu* (9/31) < anlıyor musun, *şıKāTim* (10/70) < şikayetim, *Köy enstitülēn* (11/77) < köy enstitülerinin, *māllesi* (11/190) < mahallesi, *hocānım* (11/192) hoca hanım, *samsaK* (14/62) < sarımsak, *ibrām* (15/320) < ibrahim, *gēñ* (15/341) < geliniz

19. Bölgemizde yer değiştirme olayı da sıkça görülür.

örgendim (8/27) < öğrendim, *surfanın* (14/32) < sofrası, *öndüç* (8/328) < ödünç, *burgul* (7/3) < bulgur

Şekil Bilgisi:

1. Dumlupınar ve yöresi ağızlarında ismin halleri şöyledir:

İlgi hâli genellikle “ -In, -Un / -İñ, -Uñ / -nIn, -nUn / -nİñ, -nUñ ” ekleriyle yapılır.

yònanın (5/3) < yunan-ın, *aTaTürKün* (13/21) < atatürk-ün, *enişdesiniñ* (8/126) < eniştesi-nin, *bunuñ* (14/229) < bu-nun

Bunun yanı sıra, hece kaynaşması ile oluşmuş “ -āñ / -ēñ ’ li şekiller de görülür.

2. Belirtme hâli “+(y)I, +(n)I” ekleri ile; yönelme hâli “+(y)A, +(n)A” ekleri ile yapılır:

zopayı (1/38), *dünürü* (3/77), *yumırteyî* (6/223), *künahını* (2/17), *çocuḲlānı* (6/29), *harbe* (1/3), *köye* (1/17), *mataralāna* (1/13), *bahçalāna* (6/236)

3. Bazen bölgemizde yönelme hâli yerine belirtme hal ekinin kullanıldığı görülür: *burıyî yerleşmişlē* (10/56) < buraya yerleşmişler

4. Ayrılma hali ekinin “*hasTanéde ādıḲTan sōna* (1/60) < hastaneden aldıktan sonra, *yenide* (15/14) < yeniden” örneklerinde konuşurken bütünlüğünü korumadığı görülür. Aslında bu durum yine ayrılma hâlinin yerine bulunma hal ekinin kullanılması olayıdır.

5. Vasıta hali eki bölgemizde “+(I)lA(n), +(I)nA(n), +nA” vb. çok çeşitli kullanım göstermektedir.

motōlan (6/50) < motorla, *onnānan* (4/8) < onlar ile, *kēFnen* (5/311) < keyif ile, *tālīsīnen* (8/35) < talisle “çuval”, *tirenne gel* (8/230) < tirenle gel, *urganna* (15/155) < urgan ile

6. Çokluk ekleri genellikle “+lAr , +lā / +lē, +nā / +nē, +na / +ne , +nar /+ner” dir:

keçillere (1/17), *bintepelē* (1/4), *kızlā* (1/60), *adamnā* (4/25) < adamlar, *bizimKinnē* (16/82) < bizimkiler, *onnarı* (5/17) < onları, *hincikinne* (7/21) < şimdikiler, *şeytannar* (11/17) < şeytanlar, *ezenneri* (12/258) < ezanları, *deymenneri* (14/44) < değirmenleri, *izinneri* (14/353) < izinleri, *ḡardiyennere* (15/418) < gardiyanlara

7. Aitlik eki bölgemizde ünlü uyumuna uyarak “-Ḳı, -Ḳu, -Ki, -kü” şekillerine girmiştir:

yōnanınḲı (5/72) < yunanınki, *onnāḲı* (6/55) < onlarınki, *demiḲı* (6/166) < deminki, *böyüḲkü* (8/40) < bugünkü, *onunḲu* (17/76)

8. Dumlupınar ve yöresinde “mi” soru edatının 1.ve 2. tekil şahıs çekimi “*miyim / misin*”, hece kaynaşması sonucu “*mīn*” şeklinde kullanılmıştır.

esgi ğarı deyil min dedi (12/75) < eski kadın değil misin dedi, *KöTāyalı min ?* (12/78) < kütahyalı mısın?, *namazı Kılmassan yaşā min ?* (12/259) < namazı kılmazsan yaşar mısın ?, *ben turis min ?* (13/165) < ben turist miyim?

9. Bölgemizde kelime türetme yazı dilimizdeki gibi oldukça işlektir. İsimden isim, isimden fiil, fiilden isim, fiilden fiil türeten ekler yaygın olarak kullanılmıştır.

Ayrıca ettirgenlik ekleri de bölgemiz ağızlarında, “*çıKaTTıryōdum* (6/235) < çık-ar-t-tır-ı-yor idim, *devitTirmiş* (6/248) < devir-t-tir-miş, *dedirTTirmedi* (14/228) < de-dir-t-tir-me-di, *geTiTTirdiK* (14/236) < get-i-r-t-tir-di-k” örneklerinde görülmüştür.

10. Bölgemizde “*ong deyil* (8/3) < iyi değil, *ongmuyomuş* (6/125) < mutlu, iyi olmuyormuş” örneklerinde tespit ettiğimiz üzere isim haliyle ve fiil haliyle “*ong+ / ong-*” sözcükleri varlığını sürdürür.

11. Görülen geçmiş zaman eki yazı dilimizdekine benzer durumdadır. Ancak 3. tekil şahıs ekinin Kızılca Köyü’ndeki çekimi; dar ünlülü son sesin geniş yuvarlak sese dönüşme meyili ile “*tò*” hâlinedir:

uyuşto (8/31) < uyuştu

12. Şimdiki zaman kip eki yazı dilimizde “*-(I)yor, -mAktA, -mAdA*” iken; bölgemiz ağızlarında “*-mAktA, -mAdA*” eklerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca “*-(I)yor*” ekinde son ses /-r/ düşmüştür. Kütahya’nın şimdiki zaman eki “*-yo*” dur. Bunun yanı sıra Allıören Köyü’nde 3. tekil şahıs şimdiki zaman ekinin, yazı dilimizle çoğunlukla aynı şekilde “*-yor*” olarak kullanıldığı görülür. Aynı köyde 1. çoğul şahıs ekinde ise /-z/ yerine /-s/ söylendiği görülür:

kalıyor (11/15), *geliyōs* (11/5) < geliyoruz

13. Gelecek zaman kip eki “*-AcAk*” bölgemizde hece kaynaşması sonucu “*-cAk*” hâlinde kullanılır. Ayrıca 1. tekil şahısta hem “*-cAm*” hem de “*-cAn*” şeklinde kullanılır. Yani bazen 2. tekil şahıs eki ile aynı şekildedir:

giTcem (1/70) < gideceğim, *dōKceñ* (5/10) < dökeceğim, *saKlēcēñ* (5/235) < saklayacaksın, *alcek* (1/65) < alacak, *yıKīcez* (7/21) < yıkayacağız, *n’aPcēñiz* (15/447) < ne yapacaksınız, *alceKlā* (5/34) < alacaklar

14. Gelecek zaman eki bölgemizde büyük ünlü uyumuna genelde uymaz ve “*toplecaqlā* (15/111) < toplayacaklar, *TuTuqlūcaqlā* (15/336) < tutuklayacaklar” gibi birkaç örnek dışında çoğu zaman ince hâliyle kullanılır:

yıKānceK (5/270) < yıkanacak, *būlceK* (5/300) < bulacak, *paTleyceK* (8/161) < patlayacak

15. Dilek (tasarlama) kiplerinden gereklilik kipi “-malı / -meli” bölgemiz ağızlarında tespit edilememiştir.

16. Ek-fiiller, birleşik fiiller, çekimsiz fiiller (fiilimsiler) bölgemizde oldukça işlek hâldedir.

17. Ek-fiillerin birleşik çekimlerinde üç zamanlı yani katmerli birleşik çekim, bölgemizde hissedilir derecede kullanılır:

bilmōmuş ∪ *ūmuş* (9/6) < bilmiyor+imiş+imiş, *gōTürüyo* ∪ *umuşmuş* (6/102) < götürüyor+imiş+imiş, *haTeşlecaqlāmış* ∪ *īmış* (8/228) < ateşleyecekler+imiş+imiş, *varlāmışmış* (14/427) < varlar+imiş+imiş

18. “*olurmuştur* (7/24) < olur+imiş+dir” örneği, “*ol-*” fiiline geniş zaman kip ekinden sonra iki farklı ek-fiilin geldiğini göstermektedir. Bölgemizde bu kullanım çok seyrek de olsa görülmektedir.

19. Bölgemiz ağızlarında edat, bağlaç ve ünlemlerin çok kullanıldığı, ifade zenginliğinin yaşandığı görülmektedir.

Bölgemiz Ağızlarının Genel Özellikleri:

Dumlupınar ve yöresi ağızlarını Leyla Karahan’ın Anadolu Ağızları Sınıflandırması’na göre değerlendirdiğimizde şu sonuçlara ulaşırız:

1. Ön seste ğ- hemen hemen tüm köylerde kuvvetlidir. Bunun yanı sıra “*k- > g-*, *k- > ğ-*, *t- > d-*” değişimlerindeki yoğunluk göze çarpar: “*güççüK* (6/247), *gaTmer* (9/45), *daş* (11/166)”

2. Genzel n, diğer adıyla nazal n olan / *ñ* / ünsüzü bölgemizde hala yaşamaktadır.

3. Hece kaynaşması ve hece yutumu olayı ve bundan kaynaklanan ünlü uzunlukları görülür. Ancak hece kaynaşması bölgemizde, Karahan'ın tespit ettiği / y, l, ğ / ünsüzlerinin etkisinden çok daha çeşitli şekilde gerçekleşmektedir. Bölgemizde / g, ğ, k, l, y, ñ, v, r, h / ünsüzlerinin etkileriyle;

“*halbisem* (11/70), *nēheTi* (15/12), *ellēnden* (1/6), *baḲam*, *ayāna* (9/75), *annōñmu* (9/31), *şıKāTim* (10/70), *Kūtāda* (11/67), *geTirēm* (11/84), *ğūrduḲ* (11/106), *rāTsız* (11/135), *oTduḲ* (11/181), *māllesi* (11/190), *hocānım* (11/192)” vb. şekillerde karşımıza çıkar.

4. Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan / k- / şu örnekte korunmuştur: “*kölge*”

5. / c, ç, l, s, ş, y / ünsüzlerinin sebep olduğu kalınlık-incelik uyumsuzluğu dışında bölgemizde büyük ve küçük ünlü uyumları kuvvetli ve ünsüz değişim olayları çok yaygındır.

6. Bölgemizde geniş orta hece ünlüsünün düşmesi çok görülür.

burlara (1/14), *ölcek* (1/22), *alceKlā* (5/34)

7. / o / zahirinin çoğunlukla aynen kullanıldığı, bazen / ò / (o-u), bazen de / ù / (a-o) şekline girdiği görülür.

8. Ayırıcı özelliklerden bir diğeri olan / r / ünsüzün düşmesi bölgemizde kurallı ve düzenlidir.

hazılığ (2/20), *göTürüdüK* (8/210), *soruyōsuñ* (11/65), *FīsaT* (11/159), *sōna* (11/198), *vā mı* (15/47), *bi* (9/11), *geyiō* (15/20), *gülē* (15/23), *çıḲā* (15/24), *ğadā* (15/25)

9. / r, l / ünsüzleri önündeki ünlü türemesi bölgemizde düzenli ve kurallıdır. Bu durum Karahan'ın tespitiyle birebir örtüşür.

ileçber (2/8), *iliyende* (8/60), *ilazım* (16/56), *ırmızan* (6/26), *ırasT* (12/165), *ırāT* (17/149) < rahat, *ürüyāsında* (17/329)

10. Yer değiştirme olayı da sıkça görülür.

11. Dumlupınar ağızlarında ünsüz değişim olayları çok yaygındır. İlerleyici benzeşmenin bölgemizde daha hâkim olması Leyla Karahan'ın tespiti ile örtüşür.

12. [-ı_şın, -i_şin, -(n)An, -Ka, -ke, -Kana, -kene, -kanam, -KeneK, -Kanı] vb. zarf-fiil ekleri görülür.

13. Birinci şahıs için -m yerine -n kullanılır.

14. Birinci ve ikinci teklik soru eki “miyim / misin” için “min” ortak kullanılır.

15. Bölgemizin en belirgin özelliklerinden biri de şimdiki zaman ekinin [-yo / -yō] oluşudur. Karahan’ın tespitinden farklı olarak Allıören Köyü’nde [-yor] şeklinde kullanım da tespit edilmiştir. Bir diğer özellik ise gelecek zaman ekinin “a- / e-“ sesinin düşerek “-cak / -cek” şeklinde oluşudur. Hatta “*toḫlecaqlā* (15/111), *TuTuqlūcaqlā* (15/336)” gibi birkaç örnek dışında çoğu zaman ince hâliyle kullanılır:

yıḳānceK (5/270), *būlceK* (5/300), *paTleyceK* (8/161)

16. Karahan, adı geçen eserinde ünlü yuvarlaklaşmasının olmadığını belirtir. Bölgemizde bu tespitten farklı olarak birkaç örnekte düz ünlülerin yuvarlaklaşma eğiliminde olduğu görülmüştür:

ovuclan ovuclarız (6/93) < avuç ile avuçlarız, *bovaya* (15/27) < babaya, *yövmiyem* (13/182) < yevmiyem, *öylül* (15/459) < eylül, *helbüküse* (5/274) < halbuki ise, *büber* (14/2) < biber, *müsafir* (14/382) < misafir, *rōmeTliK* (8/146) < rahmetlik, *turpannā* (14/6) < tırpanlar

17. Kelime sonunda ve Karahan’ın tespitinden farklı olarak, kelime içinde de / l / sesinin düşmesi hâdisesi görülür:

būsun (8/245), *ōsun* (9/29), *bīmiyōn* (11/3), *gēmez* (12/264)

masā (6/44), *deyī* (8/147), *nasī* (8/246)

18. Akıcı ünsüzlerin yanında bulunan / k, t, d, y, h / ünsüzleri patlayıcı gırtlak sesine (‘) dönüşür.

deṣi‘lemiṣlē (6/192) < deşiklemişler, *veme‘Ten sōna* (14/89) < vermedikten sonra, *tezē‘lēn* (15/188) < tezeklerin, *e‘sik* (16/58) < eksik, *še‘edēdi* (6/39) < şey ederdi, *n‘āyeTi* (15/219) < nihayeti

19. Bir Türk yerleşkesi olan Kütahya’da Eski Anadolu Türkçesi’nde görülen isim hal eklerinin birbirinin yerine kullanılması durumu hala canlıdır.

20. Yazı dilimizde kullanılıp da bölgemiz ağızlarında kullanılmayan tek tespitimiz dilek (tasarlama) kiplerinden gereklilik kipi [-malı / -meli] nin kullanılmamasıdır. Leyla Karahan’ın “Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması” adlı eserinde bu bulguya rastlanmamıştır.

21. Bölgemizde “*ong deyil* (8/3) < iyi değil, *ongmuyomuş* (6/125) < mutlu, iyi olmuyormuş” örneklerinde tespit ettiğimiz üzere “*ong+* / *ong-*” sözcükleri Eski Türkçe’den beri yaşamaya devam etmektedir.

22. Ayrıca bölgemizde işgal günlerinden kalan Yunanca kelimeler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra birkaç tane de olsa eski Rumca; Fransızca; bolca Arapça ve Farsça kelimeler de tespit edilmiştir.

23. Dumlupınar ve yöresi ağızı yaptığımız incelemelere göre en çok Altıntaş ve yöresi ağızı ile uyum göstermektedir.

24. Dumlupınar ve yöresi ağızı adlı bu çalışma, Leyla Karahan’ın Batı Grubu Ağızları’dan I. Altgrup hakkında hemen tüp tespitlerini doğrular niteliktedir. Oğuz Türklerinden Kınık Boyu’nun yerleştiği bu bölgede, tarihi değişimini ve gelişimini sürdürmekle beraber Oğuz Türkçesi halen yaşamaktadır.

SÖZLÜK

A*aa* (8/7): hayır*ābey* (4/50): ağabey, abi*acıķ* (2/30): azıcık*afta* (6/23): hafta*ağçeş* (5/140): ağaç*amal* (14/359) : ishal*añ* (15/9): iki tarla arasındaki sınır*anas* (15/466) anaz: düşmanlık, kin, garez*āni* (13/150): yāni*anneşık* (14/88): karşılık*aPīlā* (4/42): apalamak, sendelemek*arĶedeş* (5/240): arkadaş*ascıĶ* (6/180): azıcık*aş* (11/68): aç*ayle* (11/69): aile**B***bāça* (14/70): bahçe*baĶen* (15/102): bakayım*bareş* (6/33): baraj*bastun* (5/161) *İtal. bastone*: yürürken destek olan ağaç ya da metal*beFaT* (8/108): vefat*bēsimeT* (5/206) *Rum. paksimadi*: peksimet, ekmek*bıçağ* (5/183): bıçak*bilader* (10/75): baba*bıldircin* (9/158): bıldircin*bışı* (14/170): ekmek türü*boz* (5/313): kül rengi, gri*böyün* (7/39): bugün*bu yol* (14/119): bu sefer

būdey (6/32): buğday
burca burca (7/6): burcu burcu
burun burun (5/126): buram buram
buva (5/2): baba

C

camız (8/47): manda
cıbılıcıK (8/216): çıplak
culuK (6/234): hindi
cüher (8/113): kuvvet, güç

Ç

çekyaT (7/39): yatak olabilen koltuk
çencere (14/200): tencere
çeñiz (14/137): çeyiz
çilenti (15/244): hafif yağmur, serpinti
çorçıl (8/150) İng. : Churcill

D

daKleşmek (9/133): takılmak, uğraşmak
dambeş (14/28): toprak dam, tavan
dayi (6/219): dahi
dek (5/233): denk
delice (14/280) : kağının yanına konulan iki uzun sırık
demiKi (6/165): deminki
derdas (15/328) derdes: çarçabuk
deya (13/91): daha
domalan (17/276): bir çeşit yenebilen mantar
domanışTan (17/158): domanişten
donbey (8/47): manda
döşşeK (7/39): yatak, şilte, minder
dunnu (1/72) : dumlupınar
düğülcük (14/453): un parçacıkları

dünna (8/4): dünya

düzayış (11/61): düzağaç

E

ebdes (14/299): abdest

eciK (17/30): azıcık

éhTiyar (2/26): ihtiyar

eksen (15/139): araba dingili, sepeti

el   osman (17/34): Ali Osman

emen (6/31): hemen

engi (14/269): o, yanındaki, onu

enteri (9/33): tek parça kadın giyeceği, elbise

 sran (14/204) eğsiran : kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya yarayan bir  eşit ara 

eşe (7/7): ayşe

etevinli (14/447) : şışmanca, etine dolgun

eT raF (5/28): etraf

F

Fala  (15/387): kapı mandalı

fasille (6/84): fas lye

fer (5/106): g   , kuvvet

f y (13/1) Rum. : f ğ, yem

G

galabeşliK (14/160): kalabalık

 alala  (6/56): kalıncaya kadar

 alv r (6/92): kalbur

 aTmer (9/45): sacda pişirilen b rek

 ay rmak (17/201):    lmek

 ayma lıcana (6/81): kaymaklı şekilde

g ş (5/120): gen 

geş (5/134): ge 

gılik (6/126): ardıc ağacı meyvesi

gocâmen (9/167): kocaman

gogu (15/470): duvar, çit

golçaK (9/37): bilekten dirseğe kadar kolluk

goru (12/13): orman

gosgıca (5/322): koskoca

gölemez (14/191): yeni doğurmuş hayvanın sütü ile yapılan bir çeşit tatlı

gözer (14/20): iri gözlü kalbur

gözlime (7/35): gözleme

gumeş (5/329): kumaş

guvet (5/275): kuvvet

gümürcan (15/127): gümülçine

günaşıK (9/124): ayçiçeği

H

haba (14/44): dokunmuş kaba kumaş

haba (4/20): aba “yünden yapılan kumaş”

hanber (8/146): anbar

haPaz (5/12): avuç

harantı (15/442): tencere

haşeş (9/39): haşhaş

havla (2/1): helva

havta (7/39): hafta

hēKeş (14/77): herkes

héş (4/28): hiç

humbil (12/4) kumpir: patates

hüsüsü (5/358): hususi

I

ıraK (17/49): uzak

ıramas (14/10): biçilmiş ekin yığını

ırāT (17/149): rahat

ırlamak (14/248): sarssmak, sallamak

ırmızan (6/26): ramazan

ısıcā (5/143): sıcak

İ

ileçbēlik (2/8): rençberlik

ilenmek (14/100): beddua etmek

ilKefā (17/95): önce, evvel

inanş (15/260): inanç

inballamak (14/15): değnekle dürtmek

K

ķam ķum (1/58) : kem küm

ķan ∪ *ucu* (13/123): kan bağı

ķaPıT (15/411): asker paltosu

kellenmek (8/243): durgunlaşmak, kötülemek

kelli (8/150): sonra

kemalkent (1/39) Yun. “*chrímata*”: para

Kendir (14/265): deriden sofra örtüsü

ķıtıbiyoz (5/221) Rum. *ķıtipiyoz*: değersiz, bayağı, kötü

ķoş (11/155): koç

Kölge (6/89): gölge

ķumiT ķumiT (12/67) Yun. *kríma*: yazık yazık

ķuTa ķuTa (8/84): kötürüm, topal

kūnah (1/97): günah

Küng (15/403): topraktan yapılan su borusu

L

lomatismē (8/55): romatizma

M

mācır (6/117): muhacir

mancar (4/33): pancar

manga (5/61): yığın

mela (6/206): mera

melâiKe (11/150) : melekler

mēlle (6/29): mahalle

merdiman (5/246): merdiven

meşvereT (15/458): danışma, fikir alma

metîre (5/255): metre

mıKtar (6/147): muhtar

misavîr (8/213): misafir

muķuât (15/339): vukuat, olay

muTvâK (15/58): mutfak

N

nesse (6/105): neyse

O

oku (15/279): düğün davetiyesi

ong deyil (8/3): iyi, doğru değil

orjenel (13/138) : orijinal

otobos (10/26): otobüs

Ö

öfüz (8/144): öşür vergisi

öndüç (8/328): ödünç

össen (7/24): sanırım, belki

ötü yanı (8/10): öte yanı

öTüre (8/22): ötürü

P

pamıK (/34): pamuk

pate (14/169): patates

PaTiron (3/46): patron

peder (10/62): baba

pelezi (14/193) pelvaze: muhallebi

pesen (15/195): soğuk nedeniyle ağaç dalları, buz tutması

piriş (14/188): piring

R

rōmeTliK (8/146): rahmetlik

S

sādeç (12/126): sağdıç

safur (4/2): sahur

sallangeş (14/270): salıncak

samsaK (14/62): sarımsak

sanīcaK (6/133): salıncak

sarKa (14/147): kollu kadife yelek

sāTi (6/62): zaten

sehim (8/271): pay, hisse

sekīme (8/76): ev önü oturma yeri

sekiyaT (5/272): sevkıyat

seKseter (14/90): sekreter

selimaT (12/227): salavat

serōn (14/401): serum

seyman (9/86): atlı adam

sıveşlaTmak (14/440): sıvazlamak

sifil (15/73): sivil

sin (15/429): kabir

sinmek (12/19): gizli, saklanmak

siy (17/315): etek

siyidmek (8/130): seyirtmek, koşmak

sōKel (14/223): güçsüz, hasta

suFra (5/184): sofrası

Ş

şalvar (9/33): geniş pantolon

şarp (14/141): eşarp

şebiT (6/177): yufka

şinbil (9/25): 1. küçük ve kurnaz 2. bağırsak kurdu

şò (5/77): şu

T

tālis (1/66): kalın çuval

taPò (15/2): tapu

tarâna (7/19): tarhana

teKavül (10/18): işçi taşıyan tren

televon (8/139): telefon

tinas (12/65): harman yığını

tinas (14/17): harman yığını

Tomatis (6/84): domates

tos (tas) (6/215): tahıl ölçmeye yarayan ölçek

toyga çorbası (7/18): yoğurtlu pirinç, bulgur çorbası

tüylemek (5/107): tuylamak, ardına düşmek, kaçmak

U

ūra (14/52): yufkanın tahtaya yapışmaması için kullanılan kalın un

V

vāhuT (5/57): veyahut

Y

yāğın (15/375): lakin

yalingız (12/244): yalnız

yāmır (7/22): yağmur

yapā (6/196): yapağı, kırkılmış koyun yünü

yassı (5/83): yatsı

yavıKlı (7/31): yavuklu, nişanlı

yengattan (14/57): yeniden

yengi (14/394): yeni

yövmiye (13/182): yevmiye, günlük

Z

zebze (6/176): sebze

ziğana (5/283): Zigana

zopa (1/16): sopa, değnek

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aydın, M. (2016). Avarız Defterlerine Göre XVII. Yüzyılda Kütahya. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (48): 221. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/265394> (08.06.2019).
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK yayınları.
- Bayraktar, N. (2016). +Sız Ekinin İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme Ve Dede Korkut Hikâyelerinde +Sız Eki. *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/402765> (19.04.2019).
- Biber, S. (2010). *Kütahya Gediz ve Yöresi Ağzı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Boz, E. (2002). *Afyon Merkez Ağzı (Dil Özellikleri, Metinler, Sözlük)*. Ankara: Başkent Grafik Yayınları.
- Buran, A. (1996). *Anadolu Ağzlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, Ankara: TDK Yayınları.
- Demircan, Ö. (2001). *Türkçenin Ses Dizimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2001). *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügât*. 18. basım. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Dinçay, M. A. (2009). *Kütahya Simav ağzı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdem, M. (2011, Ekim). *Yön Ekleri: Çekim Ve Türetim Özellikleri Bakımından Tarihsel Bir Değerlendirme*. Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ergin, M. (1994). *Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

- Gabain, A. V. (2003). *Eski Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gemalmaz, E. (1978). *Erzurum İli Ağızları*. <http://sozluk.gov.tr/> (08.04.2017).
- Görgülü, İ. (1982). *Ana Hatlarıyla Türk İstiklal Harbi*. İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Gülensoy, T. (1988). *Kütahya ve Yöresi Ağızları*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin, G. (2010). *Yaşayan ve Tarihî Türkiye Türkçesi Ağızları (Makaleler I)*. İstanbul: Bayrak Yay.
- Hacıeminoğlu, N. (1974). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Millî Eğitim Yayınevi.
- (2003). *Karahanlı Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- <http://www.dumlupinar.gov.tr/ilcemizin-kisa-bir-tarihcesi> (08.05. 2019).
- <http://kutahyakultur.gov.tr/TR-69496/dumlupinar.html> (08.05.2019).
- <http://www.addizmir.com/sayfalar/Baskomutan-Muharebesi%E2%80%99nin-Neticeleri/82> (07.05.2019).
- <http://www.haberler.com/ordular-ilk-hedefiniz-akdeniz-dir-emrinin-6431500-haberi> (08.05.2019).
- <http://www.nufusu.com/il/kutahya-nufusu> (10.06.2019).
- http://tdk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=193:Uzun-Unlu&catid=50:yazm-kurallar&Itemid=132 (12.05.2019).
- <http://sozluk.gov.tr/> (13.06.2012).
- Kahraman, K. (1992). *Milli Mücadele*. İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: TDK Yayınları.
- (2007). “Sonra, Önce” Kelimelerinin Edat Kategorisi İçindeki Durumu. Uluslar Arası Türklük Araştırmaları Sempozyumu. Gazi Üniversitesi, Ankara. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/leyla_karahan_sonra_once_edat_kategorisi.pdf (05.02.2019).
- Koç, A. (2010). Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi. *Türkiyât Araştırmaları Dergisi*, 28. <http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad/issue/view/28> (15.08.2019).
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.

- , (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: TDK Yayınları.
- Küçük, S. (2013). Zâtî Dîvânı'nda Arkaik Unsurlar. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* [TAED], 49. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/33665> (21.04.2019).
- Maral Demirci, E. (2019). *Kütahya Şaphane Ağzı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Özel, A. (2005). Kütahya'nın Güneydoğusunda Hayvancılık. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 12:246. <https://dergipark.org.tr/dpusbe/issue/4754/65309> (08.06.2019).
- Salan, E. (2017). Eski Anadolu Türkçesinde [+rA] Yönelme Durumu Eki. *Dil Araştırmaları Dergisi*, 21: 129-141. https://www.academia.edu/35460193/ESK%C4%B0_ANADOLU_T%C3%9CRK%C3%87ES%C4%B0NDE_rA_Y%C3%96NELME_DURUMU_EK%C4%B0_The_rA_Dative_Suffix_in_Old_Anatolian_Turkish_ (12.08.2019).
- Sarıkoyuncu, A. (2009). *Milli Mücadelede Söğüt ve Çevresi*. Söğüt: Ertuğrul Gaziyi Anma ve Söğüt Şenlikleri Vakfı Yayınları.
- T.C. Genelkurmay Başkanlığı. (1987). *Büyük Taarruz Harp Tarihi Broşürü*. Ankara.
- Talipoğlu, İ. (1998). *Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı*. Afyon.
- TDK, (1998). *Türkçe Sözlük* (9. Baskı, C.1-2). Ankara: TTK Basımevi.
- Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Ankara: Şafak Basımevi.
- Timurtaş, F. K. (1973). *Küçük Eskî Anadolu Türkçesi Grameri*. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/172646> (14.08.2019).
- Uzun, M. (2016). Türkçede “Böyle, Şöyle, Öyle” Kelimelerinin İşlevine Dair. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(4). <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/littera/article/view/5000207758> (03.03.2019).
- Yurt Ansiklopedisi*, (1982). (C. 7). İstanbul.

DİZİN

- A-**
 Ağız, v
 Ayrılma, ix, 83, 323
- B-**
 Belirtme, ix, 80, 106, 107, 109, 112, 323
 Benzeşme, 59, 60, 320
 Bölge, 325
 Bulunma, ix, 82, 106, 107, 109
- Ç-**
 Çoğul, 106, 107, 109, 122, 124
- D-**
 Dilbilim, 336
 Dumlupınar, v, vi, v, vi, xii, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 19, 25, 29, 41, 45, 49, 55, 57, 63, 77, 86, 88, 90, 107, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 120, 123, 126, 129, 131, 134, 136, 137, 138, 143, 316, 319, 320, 322, 323, 326, 336, 338
- E-**
 Edat, 337
 Ek-fiil, vii, 26, 43, 139, 325
 Emir kipi, 136
- F-**
 Fiil, ix, x, 96, 98, 101, 102, 103, 119, 125, 139, 145
- G-**
 Geçişli fiil, 103
- H-**
 Hece, vii, 15, 19, 20, 23, 24, 32, 79, 326
- İ-**
 İç ses, 321
- İsim, viii, ix, x, 34, 78, 91, 96, 97, 98, 147, 149, 328, 336
 İsimden fiil yapma, 96
 İsim-fiil, 98
 İyelik ekleri, 87
- K-**
 Kısa ünlü, 24
 Kök, 90
- Ö-**
 Ön ses, 325
 Ötümlüleşme, viii, 49, 52, 62
- S-**
 Ses, v, viii, 3, 15, 49, 51, 61, 77, 316, 336
 Sıfat, x, 100, 150
 Sıfat-fiil, 100
 Sızıcılaşma, viii, 55, 63
 Simav, v, 88, 107, 109, 120, 123, 126, 129, 136, 137
 Süreksizleşme, viii, 51, 57, 64
- Ş-**
 Şahıs, 327
 Şekil, v, 3, 131, 322, 337
- T-**
 Tekil, 106, 107, 109, 121, 123, 124
 Tonlulaşma, 52, 62
 Tonsuzlaşma, viii, 50, 54, 61, 62
 Türeme, viii, ix, 44, 72, 73, 321
- U-**
 Uzun ünlü, 18
- Ü-**
 Ünlü, vii, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 79, 89, 317, 326
 Ünlü uyumu, 89, 317
 Ünsüz, vii, viii, ix, 20, 24, 27, 49, 52, 58, 59, 61, 66, 68, 69, 72, 73, 79, 321

-Y-

Yalın, ix, 78, 106, 107, 109
Yapım ekleri, 90
Yönelme, ix, 81, 106, 107, 109

-Z-

Zarf, x, 30, 151
Zarf-fiil, 30, 151

